

Idiom sine elucidari⁹ difficul
tatum circa officium misse. . .

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUISBURG

Quædam? oim difficultatū arcā
officiū misse cōcurrēciū. **F**ris **B**er-
ō parētis. ordīs p̄dicatoꝝ. p̄uidē
tholosā. cōuent? orthēsi i valscōia
q̄ i hoc ope seq̄t̄ illust̄issimū ac exi-
mij doctois sc̄ti **T**ho. de aq̄no. defia-
tōes a dēā q̄ ad cōclusiōēs q̄ alit̄
liliū misse nūcupat̄. **I**ncipit felicit̄

Incipit Epistola

Reuerendissimo in x̄po
patri ac suo p̄re ceteris
dño speciali dño **P**. di-
uina p̄uidētia ep̄o al-
biē. vester humil̄ famul? **B**er-ō
dimis p̄dicatoꝝ a cōuent? orthēsi
semetip̄m ad omne b̄ficiū p̄ salu-
te **A**ltitudo diuiciāz sapiētē et sciē-
cie dei cui? iudicia in cōprehēfabilia
et vie iuestigabiles dimoscunt̄ lar-
ga manu a p̄ moderamē p̄sone v̄-
stre beatitudinē suoz doct̄ibz mune-
rum multiplicat̄ insigniuit̄. tum et il-
lustre genē. venustū corpe. ingeio
p̄ditū. moribz cōpositū. in cōsilijs p̄-
uidū. in agēdo strennuū. in loquen-
do modestū. in p̄speitate timidum
i aduersitate securū. ad oia arcū
sp̄ctum. illorum quatuor aialium
q̄ a n̄a retro a i arcūitu habere ocu-
los p̄uidētie describunt̄ imitator̄ eꝝ
feruidum. a qd̄ p̄cellit̄. deo deuotū
sua p̄uidētia vos effec̄t vt sic fi-
tis vobismetip̄i sufficiens subiect? **U**-
tilis deo gratus **H**ec dixerim nō
vt adulatoris expeterē stipendiū. s̄

vt magis virtus laudāda crescat
cum sentēcia sapientis **H**inc est di-
lectissime domine q̄ cōsideratis attē-
tis et mente reuolutis emulatione
diuina et affectōne iterna. qua ad
me sine meis meritis afficiami **E**cce
iam feruet. iam ebullit mens. amiz-
mus ad scribendū a mittendū v̄re
dñadomi celebri opinione cōspicue
quā audio ab ineunte etate libera-
lium artū disciplinis imbutā sa-
cris legibz refertā et diuinis litte-
ris informatā v̄nū opus quod sup
officiū misse cōposui cum labore ni-
mio et sudore: **I**az em̄ p̄ns opuscu-
lū qd̄ ab inicio metuculosū fuit ani-
mosius ex amore nō min? impus-
denter q̄ impudenter p̄dit appet-
tit ad palpebras populares seqz te-
merariū audiētē vulgari exponit̄.
ip̄m securi? tñ lateret in sinu cōsciē-
cie v̄re et prudētus inter silēcij car-
dines claudere tur **N**ihilominus
amore illectus et tract? ego in ob-
scuro latitās et sub medio fuigās
lucerne sup candelabrū posite tene-
bras meas p̄sumo ingerere. et qd̄
sine fictōne didici v̄stre cōmunica-
re sine inuidia sanctitati **N**olo im-
doctus doctū docere aut egrotus be-
ne habēti a habūdātī vino a oleo
spirituali cōficere remediū medicā-
ne **E**go em̄ su? celsitudinis v̄stre
nō habeo nisi modicū olei quo vn-
gar. p̄mmo paululū aceti quo sub
diebz estiuis liceat mihi cū melloi-
bus vobz bucellaz panis itingere

talentū etiā nō habeo sed minutū
quod in gazophilaū ponaz. **H**oc
ergo opusculū quod adhuc p̄ter
scriptorē - oculi hōim nō viderūt in
ea ruditate qua conditū est auz mē
tis alacritate benignitas v̄ra susci-
piat. affectū cōsiderans nō effectū
quod nō discendū sed corrigendū
offero. tanto patri. v̄t si quid illi
atū fuerit reducat ad limam. im-
politū referat ad fabricā. retortū
p̄prie reddat inaudi. et in compo-
situm suo artifici reportet. censuram
potius expectās q̄ gratiaz expetens
Et in hoc hūmam p̄mij cōstituens.
si nō reidatur. si nō exponat. si tan-
dem quod maximū est indulgētiaz
mereatur. **L**icet em̄ hoc op⁹ nō Au-
gustini irriget flumib⁹. nō thome
roboret claris firmisq; demonstra-
tionib⁹. non hylarij intonet fulmi-
nib⁹. nō eloquētie gregozij splen-
dōrib⁹ fulgeat. non argētis sentē-
ciāz margaritis resplendeat. non
tamē omphare p̄culcandū. **H**a-
bet em̄ vnde sacerdotes simplices
saltem p̄fiant. et salubrius se dis-
ponant ad altaris sacrificiū in quo
patris filius p̄molat. quos non
pudeat rosam in spineto querere. et
in vase luteo mellitū poculū iuveni-
re. **S**i autē stilus isti⁹ epistole aut
operis delicatis aurib⁹ sonare. ali-
quid durū inspidū aut incōpositū
videat. parate mee simplicitati. ru-
ditati. et ignorātie. que magne sūt
et extense. v̄ram p̄claram domināci

oneim aseruet deus incolumem. red-
dat mundo celebrem. ecclesie sacte
vtilem. et tandem in excelsis corōā
bilem. ille qui est corona et gaudi-
um beatorū cuius dominatōnis ad
altare domini me comitat. mēoria.
illuc mencōnez eius deferens. vbi
honestā cogitatio p̄mij. et illiāta
supplicium p̄meret. **P**laceat ergo
vestre benignitati me v̄strū sacer-
dotem et famulū et v̄stris cōspecti-
bus indignū. vna cum ordine meo
habere in vestre caritatis viscerib⁹
cōmendatū. **D**atū et cōpletum tho-
le saēi vigilia bti dōmici. **A**nno dñi
M. CCC. quadragesimo scđo
Expliat Epistola.

Incipit Prologus

Quoniam clamitat sapiēs
p̄scrutator maiestatis op-
rimetur a gloria id circo
nullus existimet hoc officij suffitē-
ter expositū ne forte cum humanū
opus extulerit. diuinū extenuet sa-
cramentum. **S**unt enim in hoc offi-
cio tot et tanta preclara misteria in-
uoluta. v̄t n̄llus eorum sensum nos-
cat. aut sufficiat explicare nisi vnc-
tione spiritus sancti fuerit perlin-
tus. quapropter ego reus et nesci-
us. nō preualens hippientibus oau-
lis solem in rota conspiciere. tanti et
tam preclari misterij maiestātē q̄si
per speculum et in enigmate mihi
visus sum intueri. nec penetās ad

interdicia. sed pie foribus stans in ves-
tibulo post messorum boz spicas
colligens non sufficiens ut volui. sed
fecit quod potui diligenter. presertim
cum tunc actu in officio lectoris quod
vires meas excedebat fuerim occu-
patus Equidem minor in singulis di-
uisus ad singula. vix potui meditan-
da capere. nec concepta dicere. aut
scribere stilo rudi. Quo circa non so-
lum imploro locum beniuolum. sed etiam
liberum desidero correctorem. me et
omnia correctioni sancte matris roma-
ne ecclesie subiacens. nec non et ordi-
ni sancti. qui semper veritatem docuit
et dilexit Hanc mercedem solus hoc
opusculi. apud homines expectas
ut ad piissimum iudicem pro me pecca-
tore deuotius fundant preces. qui li-
quidem nouit qua cordis intentione
tractatum hunc egeris. et si non mul-
tis saltem. aliquibus tamen aut mihi so-
li vel in modico proficiam in quo pro-
dinem omnia prosequor mouendo du-
bia aliqua utilia. ac etiam curiosa.
in quibus ut in pluribus sequor senten-
tiam doctoris preclarissimi sancti thome
nostri ordinis. et doctrina lucida.
ut sol et luna tota ecclesia illus-
tratur In quibusdam autem alijs. et
in casibus iuris sequor viam tutam et
doctorum meliorum. nullum addens du-
bium de capite singulare. et ut ap-
tius totius huius tractatus processus
legentibus appareat. pro modum
prologi hoc premitto. quod in tres diuis-
datur partes principales In qua

rum prima agitur. de quibusdam
predecessoribus que sunt quinque. que ipsae
reddunt valde gloriosum et lauda-
bile. ut inferius apparebit. In secun-
da agitur de hoc sacramentum proficien-
tibus. que ipsum reddunt ineffabile.
que sunt duo materia scilicet et forma
In tercia et vltima parte agitur de di-
uersis periculis circa hoc sacramentum
contingentibus que ipsum reddunt ad-
mirabile. que sunt. xiiii. et videbitur
de singulis deo dante Nec enim sunt
necessaria cuiquam accedenti ad tan-
tum misterium celebrandum. Primo
ut sciat seipsum disponere aptius
Secundo ut sciat ipsum proficere deuotius
Tercio ut sciat periculis si contin-
gant obuiare cautius Et ut clarum
hec valeam explicare propter pri-
mum spiritus sancti clementiam qua
cuncta bene disponuntur. propter se-
cundum de patris potentiam qua
cuncta proficiuntur. propter tertium dei
filij sapientiam qua pericula evitan-
tur et omnia caute agunt suppliciter
inuoco et imploro Nam quis nouit
ordinem celi et ponet rationem
eius in terra puteus enim altus est.
et in quo hauriam aquam non ha-
beo nisi ille porrigat qui non imp-
perat. sed dat omnibus affluenter.
quo propinquant hauriam in gaudio
de fontibus saluatoris.

 Explicit prologus

Incipit Collatio

Omnino non sum dignus
 ut tres sub tectum meum
 Mathei. viij. ad reliquias
 preciosas non debet
 accedere nisi cum reuerentia et timore.
 et quantum poterit digne figura habet
 exprophetis se habet. ij. reg. de illo oza qui ad
 archam domini ubi erant manna tabule
 testamenti. et virga aaron presumptuose
 accedens et indigno eam tangens.
 statim a domino est percussus. Carissimi
 reliqua preciosissima est dei filii. qui est
 sanctus sanctus oza. qui bene reliqua preciosissima
 dei dicitur potest et est. Idcirco reliqua preciosa
 in vase cristellino ponitur. ut ibi a
 simplicibus adoraretur sic dei filius. qui in
 seipso videtur non potest ab oculo corporali
 quia nemo deum vidit unquam. Jo. j. ut a
 nobis videri posset et adorari. positus
 fuit in vase cristallino preciosissimo. i. humanitate. de purissimis sanguinibus
 virginis assumpta. et ab omni peccato
 et macula depurata. que facta
 videri potuit et adorari. Juxta illud
 Jo. j. Verbum caro factum est et se
 quitur Vidimus gloriam eius. Unde
 thomas. ipse videns et palpans
 statim exclamavit dicens Dominus
 meus et deus meus. Luce. xxij.
 Hec enim reliquia tam preciosa. nunc
 nobis exhibetur adoranda. nec non
 et sumenda. sub velamento specierum
 panis et vini in sacramento altaris.
 de quo nunc agere proponimus
 et hoc virtute verborum illorum christi

qui sunt Math. xxvj. Hoc est corpus
 meum etc. Ad tam ergo preciosam re
 liquiam et venerabile. primo verum
 ineffabile sacramentum. nullus debet
 accedere. nec etiam de ipso loqui
 legere nisi cum reuerentia et timore.
 alias non fumeret seu reciperet. ad
 utilitatem. sed potius ad mortem
 quia secundum apostolum ad cor. xj. Quis
 cumque manducat et bibit indigne
 iudicium sibi manducat et bibit etc.
 Si ergo ille oza archam domini
 ubi erat manna. indigne tangens.
 et ad ipsam accedens. ita subito vi
 dione diuina est percussus. quid fiet
 de accedente indigne et imparate.
 ad tam mirabile sacramentum. Vbi
 non manna. sed verum corpus christi
 continetur per verborum efficaciam. to
 ta enim diuinitas. per quamdam com
 mitantiam. angeli etiam per misteria
 lem assistentiam assunt. et ideo ca
 ueatis et digne ambuletis. vocati
 one qua vocati estis. ad Ephes. iij.
 Ex hijs dictis patet quod ad reliquias
 preciosas adorandas seu tractan
 das non debet quis accedere nisi cum
 timore et reuerentia. et in sacramen
 to altaris et missae accedit sacerdos
 ad christum saluatorem nostrum. non
 solum adorandum. primo ad confi
 tendum et sumendum. ergo quilibet
 debet accedere. cum maxima reue
 rentia et timore. dicendo verbum as
 sumptum domine non sum dignus etc. Vbi duo
 necessaria omni accedenti continentur. Pri
 mum est recognitio diuine maiestatis. ibi

dñe. scdm est confessio pprie fragilitatis
 tatis. ibi. non sum dignus. De pmo
 nota. qd recōgnitō dei consistit non sō
 lum in verbo. sed in facto. quia s̄m
 greg. p̄batio dilectōis exhibitō ē
 operis. Non est dubiū. qd sacerdotē
 et cleriā verbo cotidie recōgno
 scant deum et dominū. qz cotidie di
 cunt dñs vobiscū. Ad dominū cum
 tribularer. Dñe dñs nr et h? moi s̄
 talis recōgnitō vocalis et verbalis
 modiciū valet. nisi etiā h? facto mon
 strāet. sibi obediētō. obtempāto p̄
 ceptis et mandatis eius. qz s̄m qd
 ip̄e dicit. Math. vij. Non ois q̄ di
 cit mihi dñe dñe introibit i regnū
 celoz. sed qui facit volūtatem p̄ris
 mei q̄ in celis est. Circa scdm nota
 qd quilibz debet dicere. Dñe nō sum
 dign? Nā s̄m aristotile. forma nō
 dat esse in quāqz materia. nisi i dis
 posita et p̄ata. Forma dās eēnō sō
 lū corpale. verū etiā spūale ē filius
 da. in sacramento cōtēt. q̄ nō solū dat
 esse. p̄mo etiā viuere in eternū iux̄
 illud. Job. vij. Qui māducat hunc
 panē viuet in eternū. Et ideo qz d̄z
 ecc. ix. Nescit hō vtz odio vel amo
 re dign? sit. Idcirco debz dicere. nō
 sū dignus ac p̄pter qd saltē qd in
 nobis ē faciā. iux̄ta cōsiliū apli
 ad colōcē. j. Ambuletis digne
 deo p̄ oia placētes. Quilibz debz co
 nari vt digne et scē et deuote acce
 dat ad celebracōez misse. Hoc aut
 fieri poterit. si sciat p̄cedentia et dis
 ponentia ad istud sacramētuz q̄ sūt

valde notabilia. si agnoscat neces
 saria et p̄ficientia h? sacmētū. q̄ sūt
 mirabilia. Si etiā certe intelligat.
 et p̄ficiat picula cōsequentia et inni
 nētia circa h? sacrificiū. et eis obuis
 are si occurrāt talia. Et circa h? tria
 tota lecturā et tot? tractat? versas
 bitur. deo dāte q̄ ē bñdicit? i secula

Explicit collatio

Incipit Tractatus

Tractandum est nūc in
 hoc tractatu quō quis
 digne et reuerenter ad
 h? sacmētū accedē debe
 at diuidit aut iste tractat? in tres
 ptes p̄ncipales. In p̄ma agemus
 de quibusdā p̄cedentibz. In scda age
 mus de ip̄m sacmētum p̄ficientibz.
 In t̄cia de picul? circa h? cōtingētibz.
Ex p̄cedētibz. reddidit h? sacmētum
 valde gloriofū et laudabile. **E**x p̄fi
 cientibz. reddidit valde venerāduz et
 ineffabile. **E**x cōtingētibz. picul? red
 dit timorofū. et qd debem? aduer
 tere diligent et sollicitate. **P**rima ps
 p̄ncipal? subdiuitur i quz capitula
 s̄m qd quz sūt p̄cedentia q̄ ip̄m sac
 mētū reddūt gloriofū et laudabi
 le. et sūt hec p̄ ordinē. **P**rimū ē de p̄o
 diuersoz noim celebritate. **S**cōm
 ē de scdo scz ip̄oz instituentū aucto
 ritate. **T**ercū de tercio scz ip̄oz
 mīstroz s̄uētū dignitate. **Q**uātū ē
 d̄ q̄rto. s. vestimētoz decēciū m̄l̄ t̄pli
 citate. **Q**intū ē d̄ quinto. s. instrumētoz
 cōcurrētū m̄l̄ t̄foritate. **D**e istis aut
 aij.

per ordinem nūc est p̄mo agendū

De Primo p̄cedēte. ca. i

Primum p̄cedens q̄d facit sacramētū gloriofū et laudabile est diuersoz noīm celebritas. Dico p̄mo q̄ ad hoc sacramētū debemus accedere cum reuerentia et timore et digne q̄d oñ dicitur p̄mo. ex diuersoz noīm celebritate. Vocatur em̄ hoc multipliciter. Nam dicitur sacramētū. missa eucaristia. hostia imolatio. cōmuio viatiā. sacrificiū. actio. vt ex diuersis capitulis colligi potest.

De primo noīe quō dicitur sacramētū. Primo dicitur sacramētum. Et circa declarationem huius noīs. Notandū q̄t modis dicitur sacramētū. Et dicēdum s̄m q̄ dicit hugo de sancto victore in libro de sacramētis. q̄ sacramētū dicitur multipliciter. Primo large. sic sunt illa p̄ q̄ fideles disponunt ad bona. vt cineres. aqua b̄ndicta. et huiusmōi et sic missa dicitur sacramētū. Secūdo magis p̄prie. scz p̄ q̄busdā dispositionibus ad verā sacramēta. vt est cathedra mus. et baptisteriū. et vestes ad missas. Tercio mō magis p̄prie. et vere. sicut illud in q̄ virtus diuina secreta. opat q̄ sic diffinit. Sacramētū est inuisibilis gratie visibile signū. cū causa eius existat et ymaginem eius gerat. et sic accipiendo p̄p̄issime sacramētū. missa dicitur sacramētū. Et b̄n sacramētū

dicitur potest triplici rōne. Nam sacramētū dicitur vno mō quasi sacramentē. In missa autē mens sacra. Vel sacramētū dicitur quasi sacre rei signū. Digna em̄ exteriora scz panis et vinū figuratur verū corpus xp̄i ibi existentis. sicut habet. iij. q. i. Multi secularū. Tercio dicitur sacramētū. q̄si sacru secretū cuiusmōi est hic. qz res sacratissima scz corpus xp̄i ibi continetur.

De secūdo noīe quō dicitur missa. Missa dicitur q̄d duplici rōne. Primo rōne angeloz qui ibi mittuntur. Secūdo rōne filij dei. q̄ ibi mittit a deo patre. Tercio rōne nostri. qz p̄ misterū sacerdotis. q̄ mediatoris vice fugitur inter deum et hominē. vota nostra mittim. et p̄ces deo fundim. ibi. vt sic de. mittat nobis benedictionem et gratias. Quarto rōe assistentiū scz cathedra minorū. qui foras mittebant. antiquitus in ecclesia p̄nitua. vt dicit hugo. Tunc em̄ solebat dyacon. lecto euangelio clamare dices. Exite cathedra mini. qz sacerdos secretū incipit. Ratio autē expulsionis erat. qz illi erāt sine sacramēto baptismi q̄d est fundamentū alioz.

De tercio noīe quō dicitur eucaristia. Eucaristia p̄prie dicitur p̄t ab eu q̄d est bonū. et caris q̄d ē grā q̄si bona grā qz coicet illū in quo ē plenitudo grē. Vñ Jo. i. De plenitudine eius oēs accepim. gratias p̄ grā. Et idem. Vidim. gloriam eius

gloriā q̄ h̄migeit̄ a p̄re plenū gr̄e

De quarto noie quō d̄r hostia

Hostia dicit̄ vt habet̄ in p̄s̄o

Disrupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiā laudis. Item notanduz̄ s̄m p̄s̄oꝝ ethimologiaruz̄ vj. q̄ hostia dicit̄ ab hostibz̄ vincēdis sic victima a victis. Vñ antiq̄tus antiq̄ irent ad bellū faciebāt dō sacrificia et vocabat̄ hostia. sed q̄n vicerant iterū faciebant et vocabatur victima. Quia ergo nos hoc sacramentū offerimz̄ deo ad vincendum hostes nostros sc̄z demones. ideo merito hostia dici potest

De quinto noie quō d̄r imolatio

Imolatio s̄m eūdē p̄s̄oꝝ quo supra dicit̄ ab in et moles. qz̄ in mole altaris sacrificatur et qz̄ h̄ sacramentū debz̄ fieri in altari. ideo imolatio est et dici p̄t. idō d̄r i p̄s̄o

Immola dō sacrificiū laudis. **De sexto noie quō dicitur coio**

Communio d̄r quasi cois esca

Coicare etiā s̄m papiam idēz̄ est qd̄ siml̄ p̄cipare de vno pane

Et qz̄ oēs de vno pane et de vno calice p̄cipamz̄ in h̄ sacramēto. idēz̄ co bene coio dicitur. Et cēte merito.

qz̄ coio p̄t dici a coicatōne. qz̄ nob̄ se coicat. Vel a coicatōe. qz̄ cois est omibz̄.

Et circa hoc p̄t moueri q̄s̄tio satis pulchra et ad p̄positū videlicet

Vtrū xp̄us realit̄ sit in sacramento

Et videt̄ q̄ nō. qz̄ tūc corp̄ idem esset in diuersis locis simul h̄ aut̄ est ipossibile ergo q̄ maior p̄tz̄

qz̄ si corp̄ xp̄i essz̄ realit̄ in altari. cum semp̄ sit in celo. esset siml̄ in celo et in altari. Item simul esset i pluribus altaribus. qd̄ est ipossibile. Ad h̄ dicendū. qz̄ inferius de h̄ magis agetur. qz̄ corpus xp̄i ibi est realit̄ et sacramentaliter. et h̄ necessariū est confiteri. Verū est q̄ nō est ibi localiter nec circūscriptiue. sed mō alio mirabili et ineffabili licet a nobis nesciat̄. nec ē incōueniēs qz̄ ad sensum videmz̄ nos clare. qz̄ sol q̄ sēp̄ est in celo nec definit ibi esse. nihilominz̄ apparet realit̄ in terra et in multis fontibus et speculis siml̄ totus in celo. totus in speculo. et totus in multis speculis et fontibus qz̄ licet sol nō posset esse nisi i vno loco puta in celo localiter. et p̄ modum q̄ntitatis. est tñ in pluribus locis p̄ modū aliū siml̄. s. p̄ modū cause in multis effectibus. et p̄ modū rēp̄sentati in multis speculis et fontibus sic etiā corp̄ xp̄i vnū existens in celo semp̄ localiter et p̄ modū diuinitatiū virtute diuina. p̄t esse et est. in multis altaribus sacramentalit̄ et vāciter. et p̄ h̄ p̄tz̄ r̄nsio ad argumentū. qz̄ loquit̄ de modo essendi localiter non de modo essendi sacramentaliter et sic coio dici potest

De septimo quō d̄r viaticum

Vaticū est victus in via necessarius et portatus s̄m huiusmodi

guidionē. Iste at̄ cibo dat̄ ē nobis in via ista. qz̄ vt xp̄s̄ dicit̄ Jo. vj.

Caro mea v̄ ē cibo et ē necessarius

qz̄ si corp̄ xp̄i essz̄ realit̄ in altari. cum semp̄ sit in celo. esset siml̄ in celo et in altari. Item simul esset i pluribus altaribus. qd̄ est ipossibile. Ad h̄ dicendū. qz̄ inferius de h̄ magis agetur. qz̄ corpus xp̄i ibi est realit̄ et sacramentaliter. et h̄ necessariū est confiteri. Verū est q̄ nō est ibi localiter nec circūscriptiue. sed mō alio mirabili et ineffabili licet a nobis nesciat̄. nec ē incōueniēs qz̄ ad sensum videmz̄ nos clare. qz̄ sol q̄ sēp̄ est in celo nec definit ibi esse. nihilominz̄ apparet realit̄ in terra et in multis fontibus et speculis siml̄ totus in celo. totus in speculo. et totus in multis speculis et fontibus qz̄ licet sol nō posset esse nisi i vno loco puta in celo localiter. et p̄ modum q̄ntitatis. est tñ in pluribus locis p̄ modū aliū siml̄. s. p̄ modū cause in multis effectibus. et p̄ modū rēp̄sentati in multis speculis et fontibus sic etiā corp̄ xp̄i vnū existens in celo semp̄ localiter et p̄ modū diuinitatiū virtute diuina. p̄t esse et est. in multis altaribus sacramentalit̄ et vāciter. et p̄ h̄ p̄tz̄ r̄nsio ad argumentū. qz̄ loquit̄ de modo essendi localiter non de modo essendi sacramentaliter et sic coio dici potest

De septimo quō d̄r viaticum

Vaticū est victus in via necessarius et portatus s̄m huiusmodi

guidionē. Iste at̄ cibo dat̄ ē nobis in via ista. qz̄ vt xp̄s̄ dicit̄ Jo. vj.

Caro mea v̄ ē cibo et ē necessarius

Caro mea v̄ ē cibo et ē necessarius

ad salutem et ad puenonem ter-
mini nostri. qz nisi mādūcaueritis
carnē meā et biberitis meū sangui-
nē: nō habebitis vitā in vobis. **I**-
arco bene et pprie viaticū debet di-
ci. **F**igura h? habet tercio regū. xix.
Vbi dicit qz angelus dñi portauit
helye panē subāneridum et vas a-
que dices. **S**urge comedere grandis
em̄ restat tibi via. et sequit qz am-
bulauit in fortitudine. ubi illi? vs
qz ad montē dei aplica? patet.

De octauo noie quō dicitur sacrificiū
Sacrificiū pprie dicitur huius pfi-
torū. qd prius qm̄ sacrū factum
qz p̄ce nistica dicitur. **V**ñ i psal-
mo. **I**mmola deo sacrificiū laudis.

De nono noie quō dicitur actio

Scio dicitur qz sicut habet de cō-
secracione di. j. ca. **V**ocē. **E**cclā
leo papa vocat sacrificiū misse acti-
onē. qm̄ dicit. qz missa ē qdaz actō
que fit p̄ modū cuiusdā cause. **N**ā
sicut habem? locū scz oratoriū. ius-
dex est deus. accusator est dyabolus.
reus est populus. sciētia testis. sa-
cerdos defensor. et aduocat? . vt di-
cit aug? in oracione. qm̄ inquit me
peccatorē inter te et eūde? populus
mediū voluisti eē. qz. et sic patet.
quō reddi? h? sacramētū gloriosū
et laudabile. ex noim̄ celebritate.
vt possimus dicē recte vocatum est
nomē eius. gen. xxvij.

De scdo p̄cedēte. ca. ii.

Secundum p̄cedens quo
reddi? sacramētū glorio-
sum et laudabile est insti-
tuentiū auctoritas. qd fuerit. xp̄s pe-
trus. iacobo. et alij apostoli et facti
cristus em̄ instituit h? sacramētū. qz
tū ad illud in qd substantialit et es-
sentialit cōsistit sic habet de cōsec.
di. ij. c. **P**anis ē in altari. **V**bi dicit qz
dsecracō fit verbo dñi nri ihesu cris-
ti p̄ reliq̄ aut laus deo offert. **P**e-
trus etiā instituit qz p̄m? anthio-
chie dicit missaz celebrasse sub tribus
oroibz. vt dicit hugo in li. v. de sac-
mentis. c. viij. **H**anc igit qz. et de
dsec. di. iij. c. **M**issaz vero bt̄us pe-
trus qz. **I**tem de conse. di. j. **J**aco-
bus in gestis sexte synodi dicit qz ia-
cobus frater dñi huius carnē cui p̄-
mū tradita est iherosolimitana ec-
clesia. et basilius cesariensis ep̄us
tradiderunt misse celebracionez. **E**st
tñ notandum qz ordo misse. quo ad
crucificacionem confessionem. psal-
moy de cantacionez. scripturaz san-
ctaz noui ac veteris testamēti lecti-
onem. fidei symboli p̄fectōnem. pa-
cis mutuā sumptionē. fuit ab apos-
tolorū t̄pibz obseruat? itroduct?.
vt attestat ap̄loz d̄tpane? bt̄us
dyomifius. iij. c. ecclāstice gerarchie

De t̄cio p̄cedēte. ca. iij.

Tercium p̄cedēs qd sacm̄ reddi
ē laudabile et gloriū ē mis-
sionū huiusmodi dignas qz
q̄libz idōmē nō dicit p̄ctae h? sacramētū

sed debitus et legitimus? mister ad hoc enim quod legitimus et debitus sit requirunt multiplices et varie conditiones que ipsi impediret nisi haberet eas. que sunt iste homo masculus? sacerdos? interpres? loquens? habens rationem? ieiunans? mundus? mente? et obsequias tempore? non viciat? non puat? que ad vices detemiat? non pollut? comitat? Et istud casu dividit in tres partes. In prima agit de sex conditionibus sacerdotis impedientibus simpliciter. In secunda de quibus conditionibus impedientibus ex precepto ecclesie. In tercia de tribus ultimis conditionibus impedientibus ex congruitate. Et nota quod prime sex conditiones impediunt ministrum habentem sacramentum de necessitate et simpliciter. ita quod si aliquid illarum deficiat nullo modo officium potest. Quibus sequentes impediunt ministrum propter preceptum ecclesie. ultime tres impediunt eum ex congruitate. Primo gradus agendum est de sex conditionibus impedientibus simpliciter subiungendo de interpretacionibus sacerdotis.

De prima conditione ministri

Prima condicio est homo. quod oportet quod sit homo non angelus? nec dyabolus? De dyabulo probatur quod non potest esse nec vult tantum homini mister. De angelo et dyabolo simul etiam probatur quod oportet quod sint ministri conformes christo que in forma hominis creantur. Unde homo dixit. Hoc facite in mea memoracionem.

De secunda conditione ministri

Ancilla condicio est masculus. id est quod debet masculus esse quod nullo modo mulier est characteris susceptiva

ita quantum ad sancta. nec etiam beata virgo. Unde non beati virgini sic apostolus dicitur est. Hoc quod dicitur feceritis. Unde sicut christus fuit homo masculus sic et mister quilibet debet esse. Et propter ea circa hoc quod dicitur duo. Primo quod videtur feia possit characterem clericali ordinis recipere. actum alicuius ordinis exercere. Rursum secundum Ray. in summa sua li. iij. tit. de impedimentis sex? quod feia non potest recipere characterem clericali ordinis alicuius. Unde Ambrosius dicit super illum locum apocalyp. primo ad thymon. iij. Mulieres esse impudicas similiter ait occasione istorum verborum cathexfrige dicit mulierem dyacomissaz ordinari debere quod est contrarium veritati. quod mulieres non recipiunt characterem impediente sexu ex constitutione. nec etiam potest predicare. in publice. etiam abbatissa nec excoicare nec benedicere nec absolue nec penitentiam dare. sic nec aliquod officium clericorum. aliquid exercere quantum ad quod dicitur vel religiosum habet. xxiiij. di. Mulier et. xxxiiij. q. v. Mulierem. Ceterum quod dicitur de hermafroditis. id est de illis qui habent utrumque sexum. Ut possint ordinari. Rursum quod si magis vergat in sexum virilem quam in feminum potest recipere characterem. si autem e converso non potest recipere ut patet. iij. q. iij. Item hermafroditus ordinari non debet siue sic siue non sic se habeat propter difformitatem et inconstitutam ut habet ar. xxvj. de illiterate. xlix. di. c. fi. Si autem equaliter in eo vigeat sexus virilis et feia? characterem recipere non potest quod non potest dici aliquis l. aq.

De tertia condicioe ministri
Tercia est. sacerdos. s. rite ordi-
 natus s. m. clauis ecclesie q. s.
 xpus accessit apostolis et eorum successores
 foribus extra de summa trinitate et fide
 catholica. c. firmiter credimus unde
 non potest diaconus nec subdiaconus
 nec laycus officere istud sacramentum
 etiam quantumcumque sanctus

De quarta condicioe ministri

Quarta condicio est intendens quod
 quantumcumque esset homo masculus sa-
 cerdos et proferret verba non habet intente-
 tionem fatiendi quod facit ecclesia nihil est
 Vnde in collatione sacramentorum intentio
 requiritur Ratio est quod ad actiones que
 procedunt ex libero arbitrio requiritur
 intentio agentis s. administratio sacra-
 mentorum est actio procedens ex libero ar-
 bitrio ministri ergo ad eam requiritur in-
 tentio ministri. quibus autem debeat esse illa.
 Dicendum quod duplex est intentio scilicet
 actualis et habitualis Si autem lo-
 quimur de intentione actuali que homo aliquis
 intendit facere actu vtriusque talis requiritur
 rat. continua et semper Dico quod non sufficit
 habere tales in principio et hoc
 oportet quod per ea totum perficiatur ex vi il-
 lius intentionis quam habet in principio tam-
 quam ex radice. vix enim possibile est qui
 in opere quantumcumque modico interrumpatur
 intentio Ideo intentio actualis non re-
 quiritur s. sufficit in principio ad Si
 autem loquimur de intentione habituali
 id est contraria vel opposita intentio
 non influentia Dico quod talis requiritur
 continua per totum

De quinta condicioe ministri

Quinta condicio est quod dicitur esse loquens
 quod mutus non potest Ratio est quod
 nullum sacramentum potest esse sine forma in hoc
 sacramento sunt forma verba plata a
 christo et ideo de necessitate oportet quod lo-
 quitur et proferat verba alias quantumcumque
 habet characterem et intentionem non verba pro-
 ferant nihil esset vnde sic sunt pane et vi-
 no que sunt materia hoc sacramentum non potest pro-
 ficere nisi istud sic sine verbis districte
 teplatis que sunt forma hoc sacramentum
 non potest profici et consecrari

De sexta condicione ministri

Sexta condicio est que sequitur ex pre-
 missis scilicet habens rationem quod si esset
 amens a demens a freneticus nihilominus
 non habet materiam et proferret verba
 quod non vteretur ratione nec haberet intentionem
 faciendi quod facit ecclesia quod est ibi
 necessarium nihil esset

De interpretatioibus hoc nominis sacerdotis

Nota quod sacerdos vno modo dicitur quasi
 facit deus scilicet sacramenta que habet mis-
 trare ideo debet esse sanctus et feruens
 Alio modo dicitur quasi facit deus ideo debet
 esse doctus. et bene sciens Tercio modo dicitur
 quasi facit deus scilicet horas canonicas. et
 ideo debet esse attentus et diligens

De prima interpretatioe sacerdotis.

Prima interpretatio sacerdotis est
 quod sacerdos dicitur quasi facit deus propter
 quod debet esse sanctus et feruens Ideo duo
 circa hoc queruntur Primo vtrum ministrans
 sacramentum in peccato peccet Dicendum quod si
 peccatum est mortale et non confitetur per saltum non
 poterit si copiam non habeat sacerdotis quod

ministrans ecclesiastica sacramenta
 semp peccat. quia maledictus qui
 facit opus dei negligenter certum est
 autem quod ministratio sacramentorum est
 opus dei quare talis peccat. **¶** Secundo
 queritur utrum sacerdos potest dare
 corpus christi ei quem scit esse in peccato
 mortali. Dicendum quod aut hoc pec-
 catum sit occultum aut manifestum si pec-
 catum est occultum aut petit in occulto
 aut in manifesto. Si petit in occulto
 debet ei denegare et monere ne in
 publico petat. si in manifesto petat
 debet ei dare ut patet de conse. di. ii.
¶ Non prohibeat. Et hoc propter quatuor
 rationes. **¶** Prima quia peccato oc-
 culto publica penam inferens reue-
 lator esset confessionis aut peccatorum
 criminis. **¶** Secunda quod quilibet christia-
 nus habet ius in perceptione eucais-
 tie nisi illud amittat per peccatum
 mortale. Unde cum in facie ecclesie non
 constet istum amisisse ius suum non debet
 in facie ecclesie denegare alias dar-
 ret facultas malis sacerdotibus pro li-
 bito suo punire maxima pena quam vellet.
¶ Tercia propter incertitudinem status
 summi quod spiritus ubi vult spirat. unde
 subito potest esse operum et a peccato
 mundat. et sic divina inspiratio ad
 sacramentum potest accedere. **¶** Quarta
 quod esset scandalum si denegaret. Si ve-
 ro peccatum est manifestum debet ei denegari si-
 ue occulte siue manifeste petat summes.
¶ De secunda interpretatione sacerdotis
¶ Secunda interpretatio est quod sacerdos
 dicit quasi sacer dicens. Ideo debet

esse attentus et diligens quod hoc dicit mis-
 sam et alias horas canonicas et ideo
 primo videbit quantum ad missam.
¶ Queritur primo. **¶** Vtrum liceat pres-
 bitero vel sacerdoti omnino a celebratioe
 abstinere. Dicendum secundum thomam quod ut
 dicit gregorius. **¶** Cum crescunt dona cres-
 cunt rationes donorum. Et ideo si omni sacer-
 doti sit dedita nobilissima pars reus
 negligentie erit. nisi illa utatur ad ho-
 norem dei et salutem suam et aliorum vivorum
 et mortuorum secundum illud secunda petri.
 iii. c. **¶** Vnus quisque. Sic accepit gra-
 tiam in aliter illud administrantes. Nisi
 forte aliquis ex famulari instinctu spi-
 ritus dimittat sic legitur de quodam sancto pa-
 tre in vitis primam quod ordiat. nunquam post
 tea celebravit. **¶** Quod sit de alijs actibus
 ordinum celebrare tenetur homo et deo sa-
 crificium reddat esse si nulli homini tenea-
 tur. sacerdotibus enim est preceptum. **¶** Hoc
 facite in mea memoratioe et ideo ce-
 lebrare tenetur saltem in precipuis
 festiuitatibus. **¶** Secundo queritur si omni die
 est celebrandum a coicandum. **¶** Respondetur
 quod ad hoc sacramentum duo requiruntur ex parte
 summi scilicet desiderium iudicis ad christum
 quod facit amor et reuerentia sacramenti quod
 ad donum timoris pertinet. **¶** Primum indicat
 hoc sacramentum cotidianam sumptionem si scilicet
 reuerentia. **¶** Unde si aliquis expiuntaliter agnos-
 cit ex cotidianam sumptione feruorem
 amoris augeri et reuerentiam non minui-
 talibus cotidie coicare. **¶** Si autem sentiret
 per cotidianam sumptionem reuerentiam
 minui et feruorem non multum augeri illis
 debet interdum abstinere ut maior reuerentia

et deuotione possit accedere postmo
 dū **Vñ** q̄tū ad hoc vnusquisqz reli
 quēdus est pprio iudicio **Vñ** dicit
 aug? q vnusquisqz faciat qd pie
 credit ee faciēdū. qd pbat p exem
 plū zachai et centurionis qz vnus
 recepit dominū gaudēs alius dixit
 dñe nō sum dignus vt intres sub
 tectū meū et vterqz misericordiam
 cōsecutus est. **Tercio** q̄rit vtz
 celebrās nō dicitis matutinis peccz
 Dicendū fm glo. guill. c. xiiij. **Ite**
 rū non debz sup verfu **De profundis**
 q ipse credit q peccat mortelī auz
 hoc sit cōta generalē cōsuetudinem
 approbatā **Concordat** etiāz cū hoc
 hōstien. v. **Deberet** aut **Qui** aut ce
 lebrat anq̄ dicat p̄mam nō peccat
 mortelī nisi sit cōsuetudinē loci
 aut cōstatutū synodale aut cōtra
 statutū p̄uinciale. **Quarto** q̄ri
 tur vtz aliq̄s debeat p pecunijs ce
 lebrare l̄ alia officia exequi **R. fm**
Ray. c. xvij. **Item** nūqd si teneret
 ex officio ad hāc missaz vel exequi
 as aut simile p̄pter h̄ exigē aliqd
 est symonia. i. q. iij. **Vidētes** **Si**
 vero non tenet et defint ei sūpt? p̄t
 licite recipe. i. q. j. **Judices.** nā etiā
 opationes suas p̄t locare ad diem
 vel ad annū ext **Re p̄lati** vices su
 as c. vlt. **Si** aut sūptus nō defint
 ei q nō tenet ad h̄. aut debz celebra
 re gratis aut cessare. vel videt face
 ex auaricia et licet forte nō esset sy
 monia. qz nemo tenet p̄rijs stipē
 dijs militare. xij. q. ij. **Caritate** **Tñ**

turpe lucrū est vel ad minus habet
 speciem mali **Glosa** tñ dicit hic. q
 turpe lucrū ē si fiat ex auaricia **Si**
 autē vt inde sūptus recipiat nō est
 turpe lucrū. etiā si diues sit. concordat
Innoc. Ext. **Re p̄lati** vices suas
 i glosa sup ca°. **Qm̄** enormis **Glo**
 tñ dicit q gratis debz celebrare q ofi
 ciū impedere. et qd dat. gratis dz
 dari. **Et** satis videt concordare sād?
Thomas i scda scde. q. xvij. art. ij
De iurisdiccōis

Secundo quātū ad horas caō
 nicas dicēdas **Et** idō etiā dz
 sacerdos q̄si sacra dicēs qz debz di
 cere horas canoicas **Et** q̄tū ad hoc
 vidēda sūt duo. **Primo** qdā ques
 tiones mouebūt **Scō** vūū nota
 bile ponet. **Primo** q̄rit q̄ tenet
 f ad hōis canoicas **Et** pono h̄ tres
 cōclusiōes **Prima** ē q̄ ois bñfici
 at? tenet ad hōis canoicas **Et** rō
 ē qz bñficiū n̄ dat n̄ p̄t officū **Bñ**
 ficia ei sūt p̄t fūicia. **Idō** rāpiēs
 ab ecclia bñficia tēf ei ad fūiciū q
 h̄ d iure nāli fūiciū ei ē dicere offi
 ciū ecclie illi? g° ac **Ite** qz secl aēs
 layci adō sedule dediti sūt secl aibz
 negocijs q̄ dimis intēdē nequeūt
Ideo ab ip̄his dati sunt redditus
 ministris ecclie vt in .vij. officio
 vices eoz suppleāt **Et** idō ad hōis
 canoicas tenet n̄ solū ex statuto ec
 clehe s̄ ec̄ ex obligatōe iusticie bñ
 ficiati **Scō** cōclusio est q̄ ois
 ordinatus ordinibus maioribus

tenet ad horas. et si beneficiū non
habet. quia ex quo recepit ordines
et potestatem spiritualem. tenet in spiritali
deo ministrare hoc autem facit dicendo
horas et peccat mortaliter omittendo
Ar. xxvii. di. c. Si g. ac **T**er
cia conclusio est quod omnis religiosus pro
fessus tenet siue obligatur ad horas
et per euidencia istius conclusionis no
tandum quod religionum triplex est dicitur
quodam enim sunt institute ad opera vi
te actiue sicut hospitaliarum templar
ium qui modo sunt destructi huiusmodi
Quedam sunt ad opera vite contemplati
ue sicut monachi et heremite Que
dam ad opera utriusque sicut predica
tores et minores qui actu predicandi
et docendi exercent ad honorem dei et
salutem proximorum Vita autem contemplati
ua in duobus consistit. spiritaliter scilicet
in lectione et oratione Nam in lecti
one loquitur nobis deus. in oratione
loquimur cum deo ut dicitur psalms in li
bro de summo bono Oratione autem est du
plex. una communis quia per ministros ecclesie
in persona totius fidelis populi per utili
tatem communi fidelium deo offertur. et ad istam
orationem pertinet lex canonice ex ec
clesie institutione Altera est singu
laris que offertur deo. a singulari per
sona cuiuscumque statim siue per se siue
per alios orante. et ad hanc orationem
pertinet orationes private et familiares
Religiones autem que sunt institute ad
opera vite contemplatiue solum. vel ad
opera utriusque non solum institute sunt
ad orandum particulariter per se sed etiam

ad orandum per vniuersali fidelium
utilitate vni enim dicitur est ad hanc
orationem pertinent lex canonice specia
liter **D**ico quod omnes religiosi que re
ligio ad actus vite contemplatiue est
instituta et per ecclesiam confirmata te
nentur ad horas canonicas ratione siue
professionis Si autem sint infra sacros
ordines constituti tunc tenentur dupli
ci iure Vni religiosus ad sacros or
dines promotus plus peccat omittendo
horas quam non promotus et sic
patet ad conclusionem primam **S**ecundo
quod queritur utrum dices per vicarium
sit liberatus? R. non. quia talis sic dicens
autem est beneficiatus? et ordinatus? simul
autem solum est beneficiatus? et non ordina
tus Si est beneficiatus et ordinatus?
simul tunc dico quod non solum sufficit
dicere per vicarium immo ipsemet di
cere debet nec deobligatur per alium nec
quod ad debitum quod tenetur ecclesie nec quod
tenetur deo Si autem sit solum beneficiatus?
conferat dicitur quod absoluitur. quod ad debitum ec
clesie quia licet recipiens beneficium tene
atur ecclesie ad fructum ut super dictum est
tamen quia ei per se aut per vicarium fructum
impendit statuta et consuetudines sunt
Vni consuetudo in multis locis hoc quod potest
ponere sufficere vicarium tunc principaliter
deobligatur et absoluitur a debito quod ec
clesie tenebatur Sed si loquimur de debito
quod tenentur deo et ratione beneficii tunc est dicitur?
modo dicitur quod dicitur quod vna obli
gatio est deo et ecclesie obligatur ratione
beneficii quia vni propter alterum Ideo vica
obligatio deo obligatur respectu vicarij

Sed aliqui rōnabilius dicunt q̄
 obligat̄ a absoluit̄ respectu eccle
 sie. s̄ non respectu dei **E**t si dicas q̄
 nō q̄ rōne vni⁹ beneficij nō tenet̄
 homo ad duplex seruiūz. **D**ico q̄
 verū est nisi ex cōdicione sc̄z si velit
 facere residentiā p̄sonalez. **T**ercō
 querit̄ vtz p̄bendat̄ in duabo ec
 clesijs debet dicere officiū vtriusq̄
Dicendū q̄ s̄m t̄ho. in q̄dam q̄stio
 ne de q̄libz. q̄ supposito q̄ licite sit
 p̄bendat̄ in duabo ecclesijs sc̄z ex
 dispensatione. cōsiderādū est q̄ ille
 q̄ in aliqua ecclesia p̄bendam acci
 pit. duobz obligat̄ sc̄z deo vt ei de
 bitas laudes exsoluat p̄ eius b̄nfi
 cijs. et ecclesie de qua accepit s̄p̄
 tus **E**a vero q̄ ad ecclesiam p̄tinēt
 subiacēt disp̄sationi p̄latorz eccle
 sie **E**t ideo hoc debitū q̄ debz eccle
 sie debet soluere s̄m q̄ statutū est
 siue p̄ seip̄sū si sit p̄benda que resi
 dentiā requirat vel vicariū si hoc suf
 ficiat s̄m ecclesie statutū aut cōsue
 tudinē **S**c̄dm debitū q̄ debet deo
 p̄ seip̄m debet soluere non em̄ refert̄
 q̄tum ad deū quibz psalmis l̄ p̄m
 nis deū laudet. puta vtz dicat ī vel
 peris **D**ixit domin⁹ d̄no meo **L**au
 date pueri dominū nisi q̄tū ad hoc
 q̄ homo debet sequi maiorū tradi
 tiones **E**t q̄ debet laudes deo vni
 homini sufficiat. q̄ semel officium di
 cat s̄m cōsuetudinē illaz ecclesiaz
 quaz est clericus **S**ed d̄ electione
 officij. rōnabiliter videt̄ q̄ debeat
 dicere officiū illius ecclesie in qua

maiorē gradū habet. **P**uta si in
 ecclesia sit decanus. et in alia eccle
 sia sit simplex canonic⁹ debet dicere
 officiū dignioris ecclesie. quāuis
 forte in minori ecclesia opulentiorē
 habeat p̄bendā q̄ t̄palia nullius
 momenti sunt sp̄ualibz cōpata **S**i
 vero ecclesie ambe sint equalis dig
 nitatis p̄t eligere sibi q̄d cūq̄ officii
 um magis voluerit. si sit absens ab
 vtraq̄ ecclesia **S**i aut̄ fuerit in ali
 qua ecclesia p̄ns debet se cōformare
 illis cui quibz cōuersat̄ **E**t ex hac
 questione haberi satis potest solus
 tio p̄cedentis **Q**uarto q̄rit̄ vtz
 monach⁹ p̄fectus alicui ecclesie de
 beat dicere officiū abbacie vel eccle
 sie **D**icendū s̄m hostiē. li. iij. **R**. vj
 de statu monachoz. vtz p̄pter hoc
 sed nūq̄ talis in fine q̄ non reget
 ecclesiam s̄m officium monachale
 sed suabit ecclesie ritū ad quā trās
 it. xij. di. de illa et ca. **V**nusquisq̄
Quinto q̄rit̄ an quis possit licite
 dicere matutinas sero p̄cedete l̄
 in aliquibz locis anticipare tēpus
Dicendū s̄m t̄ho. mā in quolibeto
 q̄ sic **C**onsideranda t̄n est intentio
 eius q̄ p̄uenit temp⁹ in matutinis
 dicendis vel q̄buscūq̄ locis cano
 cis **S**i em̄ hoc facit p̄pter lasciuiaz
 vt sc̄z sompnolētie et voluptati va
 cet quietius. nō est absq̄ peccato
Si vero hoc facit p̄pter necessitatez
 licitarū et honestarū occupationū
 puta si clericus vel magister debeat
 videre lectiones suas de nocte vel

ppter aqđ huiusmōi p̄t dicere ma-
 tutinas in sero et in alijs horis cao-
 nicis temp̄ p̄uenire sicut etiā de cō-
 suetudine h̄ in quibusdam ecclesi-
 is sollempnibz fit qz meli⁹ est vtrū
 qz deo reddē laudes sez et honesta
 officia q̄ p̄vnu p̄ aliud impediāt
Sexto querit quid de infirmo
 ceco vel paupe dicendū d̄ infirmis
 qz qz necessitas nō habet legē nec
 ecclesia onus importabile imponit
Ideo infirmi et impotentes p̄cipue
 graui infirmitate detenti excusant̄
Bonum est tñ si vnus alius sanus
 ip̄is audiētibz officiū dicat **I**dem
 dicendū de ceco qui ppter defectuz
 visus legere non p̄t et de paupe q̄
 libris caret et habere nō p̄t **R**ecō-
 pensare debent tñ isti p̄ psalmos es-
 quales si sciant vel oracōnez d̄nicā
 vel aliqđ diuinū ad cōplementum
 officij qđ omittūt quia non refert
 q̄tum ad deuz q̄bz psalmis vel ora-
 cionibz vel ymnis ip̄z laudem nisi
 solū ex tradicōe maiorū et statuto
 ecclesie qz cec⁹ vel paup̄ huare nō
 p̄t **I**deo sufficiāt p̄ alia que sciunt et
 possunt supplere **S**eptimo que-
 rit qđ fiet si aliqđ omittat de ho-
 ris **D**icendū qz si q̄s diuinū officiū
 cum alijs nō oīa verba dicat sed q̄-
 dam ip̄m euadūt non oportet ip̄m
 resumēdo a capite disturbare offi-
 cium diuinū h̄ cōtent⁹ p̄t esse si ab
 alio dictū audiuit qz talem modū
 alternatim cantādi vel dicendi ec-
 clesia instituit que de hoc officio p̄-

cepit **I**nsup si q̄s officiantō in chō-
 ro cum alijs ex necessitate aliq̄ inf-
 misit psalmū aliquēz vel lectōnem
 vel aliud simile et non potest om̄s
 suū supplere nisi vocē suam subē-
 hat ab adiutorio chori melius est
 transire q̄ officiū diminuere quia
 ecclesia determinatū numerū psal-
 morū et lectōnum et similiū non p̄-
 cepit sed in h̄is est varia cōsuetu-
 do tñ qui tenet ad horas canonicas
 si ex industria aliquid dimittat si-
 ne necessitatis aut infirmitatis ipe
 dimēto vel alicui⁹ taliuz nec aliqđ
 in recōpensationē facit nec p̄ponit
 facere peccat mortalit̄ **I**niuriā faci-
 endo p̄ximo cui p̄ temporalibz nō re-
 fundit spūalia p̄sertim cum ad h̄
 ex p̄cepto ecclesie teneat et q̄to
 plus sic dimittit tanto plus peccat
Dixi aut̄ si ex industria aliqđ dimit-
 tit qz si ex obliuione aliquid om̄t
 tat n̄ peccat mortalit̄ excusate eū igno-
 rantia h̄ etiā si illa ignorantia cau-
 sat ex licita occupatōe credo nullū
 eē peccm̄ tñ qm̄ reuocat hāc negligē-
 gēdiā ad memoriā d̄z supplē om̄ssū
 vel dicēdo illud qz dimisit l̄ equiva-
 les qđ h̄m aliq̄s melius iudicat tñ
 cō qz melius est supplē illud p̄dem
 om̄ssū qz q̄to p̄p̄iqui⁹ accedit h̄o
 ad satisfactōez et restitucōem ei⁹ qđ
 de p̄ditū est tāto meli⁹ ē **O**ctauo
 q̄rit vtz n̄ attēdens ad horas mō-
 lit̄ peccat **D**icēduz qz hic eēt plura
 vidēda h̄ p̄ nūc breuit̄ trāseūto no-
 tandū qz licet dicēs v̄ba et nō attē-
 bi

dens ex sua ignorātia peccet p neg
 ligentiam non tñ peccat mortalit.
 qz iste mod⁹ orandi ex pcepto ec
 clesie solū institut⁹ est **P**recepta at
 iuris positui nō referunt n̄ ad ea q̄
 sub iudicō hūano cadere possunt et
 h̄j sūt act⁹ exteriores nō iternoēs
Tñ dicit q̄ q̄libz dz attendere ne d
 ipō a q̄libz tali dicat xps **I**ste labi
 is me honorat cor aut̄ eius longe ē
 a me et sic apparet quō sac̄dos dicit̄
 tur q̄si sacra dices et resp̄cū misse a
 lozaz vñ v̄sus **C**lericus ex lucro li
 cito victū sibi q̄rat **S**i nō sufficiāt
 sua debite s̄ dicat lozas **Q**uātū
 ad sc̄dm notādūz circa lozas. q̄ lo
 re tribz modis incipiunt scz alique
Per dñe labia. aliq̄ **P**er de⁹ in ad
 iutoriu⁹ **A**liq̄ p cōuerte nos **R**atio
 aut̄ triplex p̄t assigni vna est q̄ lo
 re sic diuersimode incepte faciūt so
 lemmitatem vni⁹ diei et significat
 iste triplex mod⁹ incipiendi trini
 psonaz in vna eēndia **V**t dñe laz
 refert̄ ad p̄ez **D**e⁹ i adiutoriū ad
 filiū **C**ōuerte nos de⁹ ad sp̄m sc̄m
 cui⁹ clementia cōuertim̄ ad bonum
Alia rō p̄t eē. qz triplicat̄ peccam⁹
Ore ope corde conf̄ oris peccm̄ dicit̄
 m⁹ **D**ñe labia. psalm⁹. **L**abia mea
 laudabūt te **C**ōtra peccm̄ opis dicit̄
 m⁹ **D**eus in adiutoriū. qz in opibz
 dei auxilio indigem⁹ **V**nde **J**o. xv.
Sine me nihil potestis facē **C**onf̄
 peccm̄ cordis dicit̄ m⁹ **C**ōuerte nos
 deus salutaris n̄r qz peccm̄ ī corde ē
 et hz radicez et in auersione cordis

consistit **I**deo debem⁹ satisfacē p hui
 litatē qz cor stritū et huiliatuz q̄
Et **J**ob. ij. **C**ōuertim̄ ad me ī to
 to corde v̄io q̄ **A**lia rō est qz t̄bo
 indigem⁹ a deo scz deiectione. sustē
 tatōne. et eleuacione.

De tertia interpretatōe sac̄dotis **I**
Er̄ dia interpretatō sac̄dotis est
 q̄ sac̄dos dicit̄ q̄si sacra docens
Ideo dz eē docens a sciens **I**deo di
 cit̄ **J**ero⁹ q̄ sac̄dotis officiū ē imfro
 gata respōdē de lege **I**deo iuxta
 hoc querit̄ **V**tz docens aut̄ p̄dicās
 ī peccō mortali peccet mōrtalit̄ **R**atio
 qz peccm̄ aut̄ ē publicū aut̄ occultū
 si est publicū nō est dubiū qm̄ pec
 cat et p̄t sibi dicit̄ medice medica te
 metip̄m talis em̄ scandalizat et ve
 loī p̄ quē sc̄dalū venit **V**n talibz
 dicit̄ in psalmo **Q**uare tu enarras
 iusticias meas assumas testam̄tuz
 meū p̄ os tuuz. tu vero odisti disci
 plinā et picisti s̄m ones meos res
 trofū **S**i aut̄ ē occultū tūc aut̄ in
 cūbit sibi ex officio p̄dicare aut̄ nō
Si nō incūbit sibi et alius p̄t face
 re si faciat peccat qz ponit se in loco
 boni et sc̄i viri q̄lis nō est **S**i aut̄ ī
 cūbit sibi aut̄ hz aliuz p̄ quē p̄t ita
 bene facē et tūc nō dz p̄ seip̄m **A**ut̄
 nō hz et tūc dz p̄dicare. qz tenetur
 ex officio **V**n sup̄ math. crisō **A**bs
 fit vt̄ duplici bono careas nec bonū
 facias. nec bonū dicas nihilomin⁹
 dico ad h̄q̄ talis peccat s̄ plus pec
 caret dimittendo officiū suum **E**t si
 dicat̄ p̄ tūc tal̄ ē pplex⁹ qz tenēdo

utramque viam peccat dico quod non est
plexus quia potest iterum et penitere et
tunc sine peccato predicare

De alijs quibusque conditionibus im-
pedientibus ex precepto ecclesie

Hec est secunda pars huiusmodi terti-
capituli in qua agit de alijs
quibusque conditionibus que im-
pediunt solum ex precepto ecclesie non
simpliciter quod non obstantibus istis ad-
huc posset perfici sacramentum licet non
rite et cuemeter Et ideo diuiditur
ista pars in quatuor particulas scilicet quod quibusque
sunt conditiones **P**rima est. iei-
unus. Sacerdos enim celebrans debet
esse ieiunus et hoc statuit ecclesia
propter reuerentiam sacramenti ut dicit
augustinus. de se. di. ii. li. q. i. placuit spiritui
sancto etc. et c. Sacramentum Juxta hoc
querunt multa **P**rimo querunt utrum
a ieiunio sumi tamen debeat Dicendum
quod sic generaliter. casualiter autem potest necessi-
tate mortis imminente post alios ali-
quos sumi Causa que sic debet sumi
est una ex parte cibi scilicet eius reueren-
tia ut ante alios cibos os christiani hic
cibus ingrediat Alia est ex parte ab-
sti- scilicet digna preparatio quod magis iei-
unium consueuerunt esse sobrii et deuoti
Secundo querunt a quibus debet esse iei-
unus. Dicendum quod duplex est iei-
unium scilicet nature et ecclesie Ieiunium
nature est privatio utriusque alimentum quod
quod ieiunus debet quod comedat et si
postea coesturus pluries sit in die
Aliud est ieiunium ecclesie quod quis iei-
unare dicitur etiam si seculum coederit in

die **D**e primo ergo ieiunio intel-
ligitur quod dicitur quod debet sumi a ieiunio et
non de secundo Debet ergo sumi ante omnes
cibus ut dicit augustinus de se. di. ii. c. li.
quibus. Item. vii. q. nihil. Et dicit
sanctus thomas quod post potum aque vel
sumptionem eliciarum siue medicane
quia consistit in cibo et potu non licet
eucaristiam celebrare vel sumere quod
hec soluit ieiunium nature nisi in causa
necessitatis **T**ercio querunt quid de
saliva et reliquijs ciborum remanentibus
inter dentes si impediunt celebra-
tionem Et dicendum cum thoma quod licet a p-
ceptione eucaristie impediatur quicquid
per modum cibi vel potus sumit. reli-
quie tamen remanentes in ore si casualiter
transgluciant non impediunt summationem hoc
sacramenti quod non trahunt per modum cibi
sed per modum salive nec deglutio salive
impedit quod non sumit per modum cibi
aut potus Eadem ratio est de reliquijs aquae
vini quibus os abluit dum transgluciant non in
magis quantitate sed per mixture salive que
vitari non potest Et cum hoc concordat textus.
li. iii. q. xl. de consecr. c. vii. qualiter
v. h. quod si sacerdos **Q**uarto querunt
utrum quod per mediam noctem coeditur
et per totam noctem non dormiit possit de
mane celebrare et coicare Dicendum quod
licet principium diei secundum diuisos diuisi-
ones sumat ab ecclesia tamen dies a me-
dia nocte incipit. Unde si quis suppositus ali-
quid post mediam noctem ad mor-
dum cibi vel potus non potest eas-
dem die habere sumere sacramentum licet
potest tamen si ante mediam noctem **Rec-**
b ij.

refert vtz post cibum vel potuz coz
miat aut indigestus fit q̄tū ad rō
nem p̄cepti Refert aut q̄tū ad per
turbatōez mentis quā patiūt hoī
nes p̄pter indigestionez ex q̄bo sic
sumens multuz pturbet reddit in
eptus ad p̄cipatōez huius sacra
menti **Q**uinto querit quid fiet
in terris illis vbi dies artificialis
extendit vltra xij horas vel forte ad
mensem vel amplius vel etiaz vna
nox quia sunt aliq̄e terre vbi nō
apparet sol de mense vel de septima
na aut plus aut etiā aliq̄n appaēt
p̄ mense aut plus q̄mō accipietur
aut mensurabit temp? Dicendū q̄
in regionibz illis diuisū est temp?
ab incolis in tēpus q̄etis et opis
somnia et vigilie Ideo seruandū est
ibi tp? s̄m taxacionez eoz **S**ex
to queritur ex quo nos debemus
sumere ieiunū quare xp̄us post ces
nam celebrauit De hoc inferus vi
debit quia melius h̄ questio ibi h̄z
locū **S**eptimo querit vtz in ali
quo casu sacerdos nō ieiunus pos
sit celebrare et coiccare Et dicendū
q̄ sic in duobz Primus si grauit i
firmatur Sedus si post c̄secratio
nē sumet aquā in calicem positaz p̄
vino nescient q̄uis nō sit ieiunus
tamen ne sacramētuz remaneat im
p̄fectum debet itez sumere hostiam
et vinū c̄secrare vt clarus habebi
tur i fine huius tractatus Et ratio
huius est quia forcius est p̄ceptuz
dei qui vlt q̄ in vtroqz fiat c̄secra

cio de c̄se. di. ij. q̄ p̄ceptum ecclesie
de ieiunio **O**ctauo querit vtrum
post sumptionē eucaristie liceat co
medere imediate Dicendū q̄ post
sumptionē eucaristie ouenit q̄dē ali
q̄tū diu a cibo abstinē s̄ nō optet
multū diu. qz c̄to fit illaz sp̄ciez
alteratio et c̄s̄ip̄cio cū sint d̄biles et
pue Decretū at q̄d̄az q̄ dicit diu
abstinēdū de c̄se. ij. c. t̄bo. loq̄t s̄m
tpa anq̄ vel q̄n raro celebrat̄ misse
De secunda cōditōne impediē
te ex p̄cepto ecclesie

Seconda cōditio est mundus
mente .i. q̄ sit sine p̄ctō mor
tali Vñ apostolus. iij. cor. xj. Pro
bet autē sc̄ipm homo. et sic de pane
illo edat et de calice bibat Ideo iux
ta c̄ q̄runf q̄tuor **P**rimo querit
vtrū accedens cum culpa ad hoc sa
crāmētū tūc peccet Dicendū q̄ aut
habet c̄scientiā p̄c̄i mōrtis aut nō
Si autē habet. aut isurgit illa c̄sci
entiā ex certitudine sufficiētī vt qz
sc̄it se fornicatū fuisse aut p̄abili
qz morose d̄lectatus est et t̄met fu
isse mortale assensuz. aut ex leui vt
homo scrupulosus qui t̄met d̄ leui
delectatōne q̄ fuerit mortale p̄c̄m
Dicendū in p̄mo cāu peccat **I**n ses
cūdo discrimi se expoit **I**n tercio ve
ro nō **S**i autē nō h̄z c̄sciam peccati
mortalis aut hoc est quia ip̄parauit
se et discessit ip̄paratōne sufficiētī
diligentissime examinando et per
tos c̄sulēdo a p̄bilit̄ examiando
et c̄s̄itendo a c̄terēdo et nō c̄s̄itendo

aut negligent agendo In primo ca
 fu nō peccat s̄ remissionē peccōz eti
 am si qua latēt accipit et meret In
 scdo vero nō peccat s̄ tñ remissionē
 peccōz nō accipit nec meret In ter
 cio peccat mortalit̄ et demeret maxi
 me si negligētia sit magna ¶ Se
 cūdo querit̄ vtrum peccet q̄ accedit
 cōtrit̄ et nō cōfessus Rñsio aut tal
 contrit̄ qñ vlt̄ cōicare aut h̄z copi
 am cōfessoris q̄ p̄t euz absoluerē et
 tūc peccat sine confessione cōicando
 qz ad sac̄mentū ecclie req̄ritur etiā
 recōfiliacō s̄m iudiciū ecclie aut nō
 h̄z et tunc aut im̄inet aliq̄ necitas
 cōicandi et celebrandi vt qz timet
 scand alū populivel qz iam incepit
 misterū sac̄menti aut amisit loq̄z
 lam et tūc nō peccat auz p̄posito tñ
 cōfessendi qñ poterit aut non im̄inet
 necitas et tūc peccat ¶ Tercio q̄rit̄
 vtz tangens corpus x̄pi cum peccō
 peccet Dicendū qz si tāgat cū tiore
 et ruerētia p̄t aliq̄z necitatē puta
 qz si erigit corp̄ x̄pi quod cecidit ī
 terra vel huiusmōi nō peccat alias
 sic Idem dicit Inno. ex de pei. et re
 in glō. c. quod inte ¶ Quarto q̄ri
 tur vtrū peccōz corpus x̄pi videndo
 peccat Dicendū cū thoma qz si pec
 cator p̄pter hūilitatē et timorē inf̄
 dū abstineret a videndo laudand̄
 est Itē dicit qz infideles ab aspectu
 corporis x̄pi arcedi sunt Albertus tñ
 dicit qz peccator videre p̄t et d̄z sed
 tñ nō multo asp̄cū p̄pter hūilitatē
 p̄mo potius viso corpore x̄pi per aute

re peccat̄ iputās sibi p̄i q̄ sit indign̄
 qz ī cōi et vfu frequēti r̄hdeat it̄ scōs
 ¶ De tercia condicione sacerdotis
 impediēte ex p̄cepto ecclie
 ¶ Er̄cia d̄ico ē n̄vidiat̄ sc̄z qz
 nō d̄z eē ī corpore viciat̄ sed
 integer ī mēbris Nam corpore vicia
 ti p̄hibent̄ p̄moueri p̄pter deforū
 tatē ex q̄ timet̄ piculum Inter eos
 tñ aliq̄ p̄nt ordinari Et idō circa h̄
 videnda sūt duo p̄mū exponē vnaz
 distinctōez Scdm̄ ponē vnā cōsti
 onem Quātū ad p̄mū nota qz aliq̄
 dicunt̄ viciati corpore p̄pter remo
 cio nem et h̄ duplitit̄ aut qz debilita
 ti aut qz mutilati Alij p̄t sup̄flui
 tatē sicut gibbosi Alij p̄t infecti
 onem sicut leprosi Alij p̄t causaz
 et infirmitatē sic furiosi lunatici et
 huiusmōi hac aut distinctōne pre
 missa p̄mo videbit̄ de corpibz vici
 atis p̄t remocōez et p̄mo de debilis
 tatis ¶ Debilitati em̄ dicunt̄ q̄ ha
 bent membrū s̄ est inefficax sicut q̄
 h̄z oculū cecū manū ardaꝝ crus cō
 fractū et huiusmōi q̄s ecclia nō ad
 mittit ex d̄bilitate tñ claudū admit
 tit cōsuetudo nisi sit talis qz an̄ alta
 re sine baculo stare nō possit Ar. d̄
 c. se. di. j. Nullus et di. xlv. Discipli
 na Cecum aut̄ vel hūtem ī oculo
 maculā q̄ genēat deforūtatē simili
 ter nō admittit ius vel cōsuetudo ex
 de corpore viciatis Cū de tua Itēz di
 co qz de hūte manū ardaꝝ Glosa tñ
 d̄t sup̄ Ra^m qz hūtes maculā ī ocl̄o
 faali p̄mouēt̄ ī r̄ligione q̄ ī secl̄o
 biij.

De mutilatis

Secundo videbitur de mutilatis
 Vñ sciendū q̄ mutilati dicū
 tur qui carent aliq̄ membro de istis
 ergo distinguet quia aut sunt mu
 tilati sponte aut iūti. Aut ī mēbro
 occulto vel maifesto. puo aut mag
 no et intelligas magnuz decore vt
 oculum vel nasum. Aut q̄titate vt
 manū vel pedem mutilati ergo spō
 te si sine iūsta causa vel etiā ex iūsta
 causa videlicet egritudine magna
 sed ex indignatione puta p̄pter im
 paciēciā vel supbiā indistincte si
 ue ab ip̄o siue ab alio fuerint muti
 lati repellunt a p̄mōdione et dēiciū
 tur iam p̄moti. Etia3 si credebāt se
 obsequiū p̄rē deo amputāto sibi
 forte genitalia vt possint viuere ca
 ste ext̄ de corpe viciatis. Dignifi
 cauit nobis qz tales hōiāde sui iū
 dicant di. lv. Si quis abscedent.
 xxxij. di. Martuz. Qui vero nō ex
 dignatione sed ex iūsta causa vide
 licet p̄pter piculum lepre fecerūt si
 bi amputari vel ip̄met qz boni cyr
 iurgici erant qui amputauerūt sibi
 virilia vel aliquod aliud mēbrum
 putridū. ne reliqua sana putresce
 rent etiā si mēbrū erat occultum vel
 etiā maifestū s̄ puū scz vnus digi
 tus. nō ad faciendū crucē necessari
 us vel simile nō repellunt nec dēiciū
 tur. Idem etiā si taliē sunt nati. Idē
 etiā si iūti. i. a dñis vel hōslibo cap
 ti vel mutilati sunt. Idem si casu for
 tuito dū dabāt opam rei licite ad

bibita diligentia debita tale quid
 sibi absiderit nō repellunt nec dēici
 unt. Deuis ē si illitate rei opam da
 bāt di. lv. Si quis abscedent et in
 multis locis. Si vero in culpā suam
 incidit in modicā deformitatem ex
 nīma tollerāt in susceptis ordini
 bus scz ex dispensacione ep̄i sui. Ex
 de corpe viciatis. c. j. Dicit ei immo.
 qz ad hoc qz sit irregularis qui ex ī
 dignatōe se recat. opz qz amisit a
 liq̄ mēbrū licet sufficiat q̄tūlibet
 vile. xxxij. di. Martū. Idē etiā est
 si nō mēbrū totū s̄ p̄tē. Si tñ ē tal
 ps q̄ deformitatez gñaret vñ scādalu
 gñat ex de corpe viciatis. s. j. Vel
 etiā inabile redēt ad officiūz exēqz
 duz ext̄ de corpe viciatis. Thomas
 vñ licz idignās extrahēs sibi de ntē
 vel q̄tūciqz grauit se secauerit nisi
 mēbrū amisit nō est irregularis l̄
 corpe viciatus. De eo vero qui am
 putauit sibi virilia credens se obse
 quz p̄rē deo dicit Berni. in glō ex
 de corpe viciatis. Si grauis creto
 qz p̄t ep̄us dispēsare in alijs amis
 sis. Si vero mēbrū erat magnuz l̄
 maifestū et sine culpa amisit impe
 dit a p̄mōdione p̄t deformitātē a
 scādalu. Et si iā p̄mot? ē dz cessare
 a missa et ab alijs solēmbz officijs
 p̄t easdē causas a bñficijs tñ non
 remouebit. qz nō dz afflictis addi
 afflictio di. lv. Si euāgelica dabi
 l̄ tñ sibi coadiutor. si tale bñficiūz ē
 qz nō possit p̄ se desuare ex d̄ clerico
 egroto. c. ij.

De vicatis corpe ppter infectōez
 Erāo videbit de vicatis cor-
 pe ppter infectōez **V**trū sa-
 cerdos leprosus debeat celebrare mis-
 sam Dicendū qz corā populo non
 debet celebrare ppter scandalum si
 aut velit celebrare p̄uatim p̄t dum
 mō non fuerit debilis nec nimis de-
 formis creditur qz nō sit p̄hiben-
 dus qz sic notat hugo. xli. **S.** Ha-
 bent etenim leprosi auz expellantur a
 coi celebratione multo plus a sac̄s
 ordinibz **S**i tñ sit p̄sbiter et fiat le-
 profus cessabit a misterio quo ad
 sanos sed alijs leprosis poterit mi-
 nistrare diuina

De gibboso

Quarto de illis qui ppter sup-
 fluitate viciat̄ q̄ris qd de gib-
 bosis vel illis q̄ habent digitos cō-
 iunctos vel sex digitos in manu di-
 cendū qz ppter talia similia corpis
 vicia nisi inducant nimia deformati-
 tatem vel debilitate nō repellabunt̄
 ab ordine nec ipedit maxime si est
 deformitas q̄ veste vel sotularibus
 velari possit

De furioso

Quinta de hijs q̄ a cau āfirmi-
 tate viciat̄. et Querit̄ quid d̄
 furiosis lunaticis vel de demoiacis
 dicendū qz nullus talis d̄z pmoue-
 ri etiā post q̄ ex toto liberat̄ fuerit
Si aut pmot̄ fuerit et ex toto li-
 berat̄ fuerit p̄t exeq̄ officū suū eti-
 am si fuerit demoniac̄. **S**im hugo.
Dz sim alios demoniac̄ ex toto li-

beratus missaz celebrare nō d̄z **S**i
 aut huiōi p̄sone ex toto nō sunt li-
 berate distinguit̄ qz demoniac̄ d̄z
 cessare a celebraōne misse donec fu-
 erit plene liberat̄. xxxiiij. q. vi. **C**oī-
 vsqz ad o **F**uriosi vero lunatici epu-
 lentiā siue caduā si frequēcius eis
 acciderint huiōi passiones oīno de-
 bent cessare ab officijs misse. viij. q.
 ij. in litteris **I**dem si raro et auz spū-
 me iactatione et vocis cōfuse emis-
 sione **S**i aut sine spūme iactatōe
 et vocis confuse emissione nō p̄bis-
 betur ab officio misse dum tñ ha-
 beat iuxta se aliqz sacerdotem q̄ in-
 cepta officia suppleat si illi deficiat̄
 vel ad terrā collidant̄. viij. q. illud.
 quāto aut tpe debent p̄bari huius
 mōi p̄sone vtz sint ex toto liberate
 et qualif colligitur ex illo capitulo.
Coīter et. viij. q. j. c. vltio. et p̄t dīcī
 qz tpus p̄bationis arbitraruz est
 pensatis circūstancijs p̄sone et dig-
 nitatis et alijs

**De quarta cōdiciōne sacerdotis
 ipediente ex p̄cepto ecclesie**

Quarta cōdiciō est quo ad tpe
 determinatum quia certis tpi-
 bus celebrare d̄z **E**t nōndū iux̄ hoc
 qz tpus nō solū est determinatū q̄tuz
 ad missas s̄ etiā q̄ ad alias horas
 et iō circa hāc cōdiciōez tpijs p̄mo v̄i
 debet̄ d̄ tpe misse **S**cdo de tpe ali-
 az horaz **Q**uātū ad tpus misse
 coīter loq̄zto missa d̄z dīcī in die et
 nō i nocte **R**acō ē qz sc̄m h̄ ad tps
 gracie p̄tinet que p̄ diem significat̄
 biiij

Juxta illud Ro. xiiij. Nox p̄cessit dies aut̄ ap̄propinquavit Dies aut̄ez non solum iudicat̄ ab ortu solis s̄ etiā ex quo incipiūt oriri solis signacula et manifestari p̄ aliquaz solis illustrat̄. onē. tñ in duabus noctibus missa cantatur p̄pter p̄uilegium istaz noctiū sc̄z in nocte natiuitatis dñi et in nocte resurrectionis vt pt̄z in oratione Deus qui hanc sacratissimam noctē et cetera q̄uis nō optet hoc semp̄ obseruari. **S**olem̄is autem missa celebratio tribus horis instituta est fieri sc̄z i tertia in diebus festiuis de cose. di. ij. p̄ nocte in sexta in diebus p̄festis. In nona in diebus ieiunioz de cose. di. j. Solet. quia in missa r̄colitur mors xp̄i qui q̄dem hora tertia crucifixus est linguis iudeoz. hora sexta manibus milituz. Et hora nona p̄p̄na voluntate expirauit. **P**riuate autē missa dici p̄nt a mane vsqz ad tertiā vel nonā in diebus ieiunioz de conse. di. j. **N**ecessē est. **S**ed q̄ritur quid si antē tempus et dies hōmo celebraret. **D**icendū q̄ credit q̄ qui ante diem scienter celebret auz sit contra cōsuetudinē ecclesie peccat mortaliter nisi p̄ ep̄m vel sup̄ioz suū dispensetur in casu q̄ si aliqm̄ seu aliquos cōtingeret infirmari ad mortē et non posset habere eucaristiam nisi ante diem cōsecraret p̄t in tali casu. **Q**uantum ad tempus aliaz horaruz. **D**icendū q̄ habēt determinata tempa vt patet ex noi-

bus suis et sūt septē hōre p̄pter qd̄ videbunt̄ hic tria. **P**rimo vtruz in horis p̄t tempus anticipari. **S**ec̄do quare sūt septem hōre. **T**ercio q̄re magis hōre hōre sūt d̄putate. **Q**uā tum ad p̄mum querit̄ vtruz in horis p̄t tempus anticipari licite. **S**olutio istius questionis p̄t haberi ex questione supradicta qua querebatur vtruz aliquis possit dicere matutinas sero p̄cedenti tamē adhuc videtur q̄ non ex significacione horuz quia in c̄pletorio dicimus **T**elucis ante terminū. **I**terū in matutinis. **N**octe surgētis et sic de alijs ergo alio tempe non tenentur dici. **D**icendū breuiter q̄ non q̄s singulis horis dici tenet̄ dicere singulas horas p̄mo sacerdoti p̄mittatur q̄ mane dicat om̄s horas vsqz ad vesp̄as inclusiuē vt patet extra d̄ c̄. mis. Ca. **P**resbiter vnde frequē t̄ anticipat̄ licet ex cā rōbli vlp̄ tea supplē q̄ an̄ tps orare ē p̄uidencia in tpe orare est prudēcia. post tempus orare est negligentia nisi habeat causam. **A**d argumentum q̄n dicitur q̄ significacio verboruz ipoztat q̄ tempe suo dicant̄. **D**icendū q̄ ista verba referunt̄ ad sensuz cōgruuz illi hōre et habent veritatem p̄ tempe quo dicant̄ q̄uis non tēpore in quo dicant̄ et de hoc visum est supra clarus. **S**ec̄do querit̄ quare sūt tot hōre d̄putate in tali numero. **E**t R̄ndendū est q̄ p̄t tria p̄mo p̄pter scripturā p̄s **S**epties

in die laudez dixi tibi **S**ecundo ppter
recognitionez septiformis grē spi-
ritus sancti p quā educti sumus de
seruitute dyaboli **T**ercio ppter vn-
varietates etatis **D**ies em vnusqf
qz representat etatem non quā omis
homo habeat sed quā haberet nisi
peccasset. hō aut hz .vij. varietates
scz infantiam .puericiam .iuuentu-
tem .senectutem .senium .et decrepi-
tum .p matutinas et laudes represen-
tatur infantia .p primam puericia .
Per terciam adulescentia .**P**er sex-
tam iuuentus .**P**er nonam senectus
Per vespertas senium . **P**er cōpleto-
rium finis vite nostre **I**n hīs oīs
bus etatibus creatorz nostrū lau-
dare debemus **Q**z em; ab infancie
tempe homo possit laudare deuz be-
atus **N**icolaus nobis exempluz
ostendit qui quarta et sexta feria v-
bera matris semel fugebat **D**e alijs
aut satis est notum **V**nde p̄s **H**ns
dicā dominū in oī tempe ac **T**er-
cio queritur quare magis hęc hōre
sunt deputate cū dies naturalis ha-
beat .xxiiij. horas et dies artificia-
lis .xii. ita qz sex hōris alie sex cōplē-
duntur **S**ub hōra prima duas ho-
ras cōprehendimus scz ip̄am p̄maz
et secundam **S**ub terciā tres scili-
cet ip̄az terciā q̄rtam et quintam
Sub sexta similiter tres scz ipsam
sextam septimā et octauam **S**ub
nona duas scz ipsaz et decimā .**V**es-
pere representant vndecimā **C**omple-
torum duodecimaz **E**st ergo quel

tiō quare potius hīs hōris celebra-
mus officium vel hōras scz prima et
non secunda terciā et nō quarta vel
quinta sexta et nō septima vel octa-
ua ac **D**icenduz qz matutinas dici-
mus ppter illū psalmū **M**edia no-
cte surgebā ac ppter qd eccia instituit
matutinas de nocte dici et hō certe sa-
lubrit ad domādū caris illecebras
psallēdo et orādō qz dicit eccias .xxxj.
qz vigilia honestatis tabefaciet car-
nes .**L**audes em dicimus ad temp-
taciones dyaboli repellendas **V**n-
de ysa .xxvj. **E**xp̄giscimini et lauda-
te qui habitatis in puluere qz ros
lucis et cetera **A**lie aut hōre diurne
ad orandū deputate sunt et quibus
dam p̄uilegijs insigniunt **P**rima
em hōra xp̄us a iudeis pylato tradi-
tus fuit et a morte resurgēs .hōra p̄-
ma mare magdalene apparuit **E**t
p̄ma hōra visus ē in littoze septem
discipulis piscātibus dicēs **P**ueri
nūq̄d pulmētarium habetis vt scri-
bit **J**o .xxj. **T**ercia hōra crucifixus
ē linguis iudeorū et flagellat **I**te
eadē hōra sp̄itū sc̄m misit vt i acti-
bus ap̄loz clarū hēt **S**exta hōra
xp̄us p nobis crucis ligno affixus ē
Et eadē hōra i die ascēsiōis cū disci-
p̄lis suis discubuit **N**ona hōra ex-
clamās emisit sp̄m et laceat **S** latē
eius duo sc̄ra salutis nrē scz aquaz
baptisimi et sangnē redēp̄cōis nrē e-
duxit **I**n vesp̄a de cruce depositus ē
Eadē hōra cū discip̄lis suis cenauit
i die cene et sc̄iz corpis et s̄gm̄is ill

tradidit et tradendo instituit et eadez
hora rursus ipso die resurrectionis
duobus discipulis euntibus in emau
us apparuit et in fractōne panis
cōgnitus fuit **Luce. xxiiij.** In cōple
torio etiā sepultus fuit ideo iste ho
re sunt deputate **Vide** similis h̄ i le
genda de dedicacione ecclesie

De quinta adicione sacerdotis i
pediente ex p̄cepto ecclesie

Quinta adicio est nō p̄uatus
sicut est hereticus. scismaticus
degradatus. suspensus. excoicatus
de quibus breuiter ē videnduz **Et**
primo de heretico circa quod notā
da sunt duo **Primo** quot moīs d̄z
hereticus Dicendū s̄m Ray^m in sū
ma sua li. j. c. de hereticis q̄tuor mo
dis que colligunt de diuersis capi
tulis decretorū quos etiam hostien.
ponit **Sed** ganfredus li. v. c. t. ad
dit duos verūtū qui moī multū lar
ge acāpiūt idcirco nō curō recitare
Nota q̄ hereticus d̄z multis moīs
Primo ille qui puētū scriā eccie d̄z
hereticus vtz. j. q. j. **Eos** qui p̄ pecū
am **Secūdo** qui scindit se ab vnitā
te eccie. vij. q. j. demiqz **Tercio** mo
do oīs excoicatus. iij. q. j. **Qd** aut̄
hij **Quarto** qui errat in exposicōne
sacre scripture. xxiiij. q. iij. **Quinto**
qui fingit nouam sectam et cōfictaz
sequit̄. xxiiij. q. iij. hereticus **Sex**
to qui alit̄ sentit q̄ romana eccia.
xxiiij. q. j. hec est fides **Septimo** q̄
male sentiūt de sacramentis eccie in
fra eodem. ad abolendū in p̄ncipio

Queritur sc̄do quid facit p̄prie
hereticū Rñ^o q̄ heresis diuisio int̄
p̄tas quia ergo p̄ma adunacio f̄
deliuz fit p̄fidem **Ideo** diuisio a coi
fide similis heresis appellatur **Sz**
quia nullus noiatur a dispōe sim
plicis sed a p̄fecto habitu. ideo nō
quicūqz deuians a fide hereticus est
sed qui p̄tinacit̄ deuiat hereticus p̄
e appellat **Vñ** ad rōnez h̄tici duo
currunt vnū est error in rōne qui
est h̄esis iniū. aliud est p̄tinacia
in voluntate q̄ est h̄esis cōplemen
tuz **Tamen** notat sc̄us thomas qz
licet hereticus sit qui errat in h̄is
ad quoz cōgnicōne explicitam ten
etur oīs homo si assit p̄tinacia
tam̄ errās in h̄is ad que explicitē
credenda nō tenetur nō ē hereticus
Vt si q̄s putaret iacob p̄rem abra
he fuisse a huiōi h̄ dū cōgnoscit hoc
esse cōt̄ veritatē scripture vel fidei ca
tholice statim credit vt xp̄ianus. idem
d̄t d̄ dubijs d̄ q̄b̄ int̄ doctores sūt
opioes q̄l qz p̄ ecciaz sit d̄t̄ m̄iatū

De scismate

Secūdo videndū est d̄ scisma
te et d̄r̄na eius ab heresi **Queritur**
p̄mo q̄z ē scisma **Et** dicendū q̄ scis
ma ē illicita distencio eoz inter q̄s
vnita d̄z eē cōcordia vel sic **Scisma**
est illicitus ab vnitāte fidei recessus
seu ab infideliz vniūitate **Diatur**
autēz scisma a scissura. xxxviij. q. ij.
Scisma a cetera **Secūdo** que
ritur in quo differunt scisma et he
resis a dicendū q̄ potest dici q̄ est

Differentia sicut inter dispositiōem et habitū **P**rimū em̄ dicitur scisma sed cū p̄ t̄pus p̄tinacit̄ adhaerit successiue asserēs nō eē obediendū rōne ecclesie ē h̄c s̄ qz peccat in illo articulo. vnā scāz ecciam **V**el sic differūt h̄c genus et sp̄s qz oīs herefis est scisma et nō econtrario

De degradatis

Eratio de degradato videnda sunt duo **P**rimo q̄liter est tradendus p̄tati seculari **E**t dicens dū q̄ p̄nte p̄tate seculari eius d̄gradatio est celebrāda vt cū fuerit celebrata dicat sibi q̄ in suum foruz recipiat d̄gradatū p̄ eo tñ eccia d̄z efficacit̄ intendē vt ātra mortis p̄culū sententiā moderet̄ ex de verbo signi. c. Nouim? **S**ecūdo q̄rit̄ vtz q̄libet degradat? q̄ d̄to degradat? sit tradendus iusticie seculari **D**icendū q̄ nō qz dupla pena non d̄z contineri **I**n tribz casibus statim tradit̄ **P**rimo in crimie h̄c̄is ex de h̄c̄is. c. ad abolendū nisi incontinenti redire voluerit ad p̄nitentiam p̄petuā agendā in carcere **S**ecūdo est i falsificatiōe l̄re d̄ni n̄ri pape ex de crimie fal. ad falsariū **T**ercio casus est cū q̄s p̄t̄ calūniā quā itulit proprio ep̄o deponitur. xij. q. j. **S**i quis sacerdotum

De suspensione

Quarto de suspensio **C**irca q̄d videnda sunt duo **P**rimo q̄t mōis suspensio **E**t dicendum q̄ aliq̄s p̄t̄ esse suspensus duplit̄ vel

quō ad se vel q̄ ad alios si q̄ ad alios d̄z suspensus p̄ s̄nāz canonis vel h̄c̄is et tenet̄ abstinere ab officio et illi qui sciunt tenent̄ ip̄m vitare **S**z q̄ ad se d̄z q̄s suspensus q̄n tenet̄ ab officio abstinere nō p̄ sententiāz canonis vel h̄c̄is **S**z p̄ simplicem p̄hibitiōnē juris absqz s̄nā si aut q̄libet existens in peccō mōili tenet̄ abstinē a celebratione. si tñ celebraret nō tenet̄ eū vitare subdit̄ eius etiā si sciret peccm̄ eius **S**ecundo vtz ab ep̄o symoniaco p̄cipi ēte alicui q̄ recipiat ordines ab eo d̄z recipere si sciat ip̄m esse symoniacum **D**icendum q̄ aut est symoniacus in ordine suscepto et tñ nullo mō d̄z obedire p̄mo d̄z se p̄mittere excoicari **A**r. ex d̄ sen. excoi. c. Inq̄ficiōni **E**t pot̄ q̄cūqz mala pati q̄ d̄t̄ sciam peccm̄ opari mōile. xxxij. q. v. ita ne **S**i aut̄ est symoniac? ex alia causa p̄t̄ p̄cipere ordines d̄mō sit occultū. qz nō est suspēsus quo ad alios s̄ solū q̄ ad seip̄m tñ si p̄t̄ ab alio recipere facē d̄z de excoicatiōe at̄ manifestū ē iō d̄ ea n̄ dico ad p̄ns **De t̄bz cōdicōibz m̄str̄i ip̄ediētibz ex cōgruitate**

Sūt at̄ t̄a q̄ ip̄ediūt ex cōgruitate scz pollucio nocēna vel imundicia corporalis. numer? missaz. et carē sociō **S**z nō ē q̄ tres cōdicōnes aq̄n ip̄ediūt ex p̄cepto eccie q̄bdā mōis et aq̄n n̄ n̄ ex cōgruitate **E**t iō ad sciēdū in meli? veritate age? d̄ q̄libz cōdicōe siglati

Et primo de prima **P**rima condicio
 impediens ex congruitate est de numero et vi
 cibus missarum. Non quod de cuius cursu non
 debet quod celebrare nisi semel in die

Queritur utrum plures in die sit ce-
 lebrandum ab uno presbitero dicendum
 quod non nisi semel nam felix valde est
 qui vna digne celebrat ex d. cele. mis.
 c. Te referete et. c. s. fuluisti de conse-
 cratione. di. j. sufficit et hoc nisi causa necessi-
 tatis. Unde vi. casus videntur excipi.
 vnus in die natiuitatis domini in quo potest
 presbiter tres missas celebrare in alijs
 aut diebus duas in casibus sequentibus.
Vna pro defunctis. Alia de die si ne-
 cesse fuerit et hoc propter necessitatem defuncto-
 rum peccatorum hospitalium commendantium in
 firmorum et forte propter necessitatem nuptiarum
 ubi laberet tempus ita tamen quod nunquam
 celebret nisi duas missas probatur
 hoc in predictis. c. et. c. sufficit ubi dicitur
 quod qui pro pecunijs in adulacionibus
 secularium vna die presumit plures
 missas dicere non estimo euadere dam-
 nationem. Concordat etiam hostien. li.
 iij. R. xl. de cele. mis. c. vij. et q. li. i.
Et addit alium casum scilicet quoniam propter rari-
 tatem clericorum vel paupertatem ecclesiarum
 due ecclesie commendantur. vni. **tate**

De secunda condicione impediente ex congrui-

Secunda condicio est de pollutione noc-
 terna et immundicia corporali quod non
 debet esse pollutus a immundo corpore. Iux-
 ta hoc quod dicitur tria. **P**rimo utrum pol-
 lutio nocturna impediat a celebratione
 missae. Dicendum quod ad hoc quod digne
 ad faciem eucaristie quisque access-

dat tria requirunt. **P**rimo mundicia
 conscientie quod non tollit nisi per peccatum. **S**ecundo
 uocem quod tollit per ebrietatem mentis. **T**er-
 cio mundicia corporalis et istorum trium tria
 quoniam currunt in aliquo pollutione noctur-
 na simul quoniam duo de hijs. quoniam vnum
 tamen. et secundum hoc homo magis vel minus impedi-
 tur. **E**t ideo distinguendum est de pollutione
 scilicet quoniam contingit ex illusione dy-
 abolica. Aliquod ex superfluitate nature
 Aliquod ex debilitate nature. Aliquod ex
 cogitationibus prececeptoribus. Aliquod ex cra-
 pula. **O**mnia autem predictis pollutionibus
 corporalis est immundicia corporalis. hoc men-
 tis ebrietas non est nisi in illis pollutionibus
 quod accidunt cum ymaginacione. quod in
 illis quod sine ymaginacione accidunt a
 nime nihil pertinet videtur. **N**ulla autem
 predictarum pollutionum est peccatum in se. quod
 in somnis cum homo sit ligatus et non vta-
 tur ratione nemo peccare potest. Aliquod potest
 esse signum vel effectus peccati. **I**deo semper est
 currendum ad causam pollutionis. et tunc
 aut actus est sic quod ortu habeat ex peccato
 mortali. et tunc debet homo ex necessitate absti-
 nere a coniugatione. vel non habet ortum ex pec-
 cato mortali et tunc abstinentur est ex
 honestate tamen non peccaret mortali qui
 concareret ubi autem ex nullo peccato ha-
 beret ortum in arbitrio hominis est absti-
 nere quod si necessitas immineret potest con-
 care. **S**i autem non sit necessitas et tamen propter
 reuerentiam abstineat laudandus est
 quantum ad deum abstinentur debet quod xxxiii. ho-
 rum. quod in tali spacio natura pro corpore
 immundicia et mentis ebrietatem bordiat.
Secundo queritur utrum immundicie pu-

re corporales sicut lepra fluxus sanguinis aut seminis aut menstrui impediant susceptionem eucaristie. Dicendum quod cum iste usus non est corporalis sed mentalis. Ideo magis in eius susceptione consideranda est dispositio mentis quam corporis. Et distinguendum est de immundicia corporali tunc quia vel est perpetua vel diuturna vel temporalis et cito purgabilis. Si est perpetua vel diuturna tunc nullo modo debet abstinere ne propter immundiciam corporis perdat fructus mentis ut accidit in leprosis et patientibus fluxus sanguinis et seminis. Si autem est temporalis et cito purgabilis tunc si aliquis est in mente bene dispositus non prohibetur sumere quantumvis etiam debeat abstinere ad tempus propter reuerentiam sacramenti. Ideo dicit Gregorius di. v. Ad eius. **T**ercio queritur utrum pollucio que incipit dormiendo et terminat in vigilia sit peccatum. Dicendum quod pollucio quantum ad rationem meriti et demeriti magis iudicatur secundum principium quod est in dormiendo quam secundum finem qui est in vigilando. ex quo enim excitatus est motus carnis in dormiendo non subiacet voluntati vigilantis. Vltimum nota quod motus ille non iudicatur sine vigilando nec quis reputatur vigilasse quousque profectum usum liberi arbitrii recuperauerit potest tamen contingere quod in ipsa vigilatione peccatum oriatur quod sit quantum pollucio placet propter delectationem et tunc talis complacencia aut est ex susceptione et tunc est peccatum veniale

aut est deliberata et cum consensu et tunc est mortale. **I**sta autem complacencia non facit peccatum pollutione peccatum quia non est ipsius causa sed ipsa in se peccatum est. **S**i autem placet ut est nature alleviatio et exoneratio esse peccatum non creditur. **I**terum mundus debet esse in alijs partibus corporis et lotis manibus et triplici ratione. Prima est naturalis ut scilicet munde tractet dominum nostrum Iesum Christum. Secunda est figurativa quia in veteri testamento ad sacrificandum accedentes lauebant manus. Tercia est moralis ad significandum quod sic exterius est mundus ita et interior in mente dicitur esse mundus psalms. Lauamini et mundi estote. **D**e facia ordinatione sacerdotis impediente ex congruitate

Tercia ordinatio ministri est quod sit cooperator. id est quod habeat socios et non solus sed habeat adiutores. **Q**ueritur primo utrum vno solo clerico statu possit aut debeat celebrare. **R**espondeo secundum hostien. li. iij. **R**espondeo. xl. de consecratione ecclesie vel altaris. c. viij. quod duo debent esse presbiteri qui respondeant sacerdoti de consecratione. **H**oc quod si credo quod sufficit vno. **R**espondeo. j. **H**oc etiam versus habet quod cum vno solo celebrat frequenter sacerdos. **S**econdum autem queritur utrum possit dicere dominus vobiscum cum quibus est cum solo. **E**t dicendum est quod sic quia celebrans sic representat Christum qui est caput ecclesie. **I**ta adiuvans ecclesiam et omnia membra Christi capitis nostri significat. **E**t ideo quia hoc oratio est vobiscum potest dici sibi in plurali. **D**ominus vobiscum non sic quodam fecit quod veritas

se et non videns nisi vnum adiuto
rem in tota ecclesia dixit dñs tibi
cū credens optime dicē qd nō fecit

De q̄rto p̄cedēte. c. iiii.

Expeditis tribus p̄cedētibz
p̄pter que h̄ sacramētum
reddit laudabile et glori
osū videlicet ex diuersoz noim ce
lebritate ac **R**ūc agendum est **D**e
q̄rto scz de vestimentoz decēciū mul
tiplicitate **J**uxta qd notandū q̄ in
ter indumēta que requirunt in ce
lebratione misse quedaz sunt nō cō
secrata sicut sotulares. et qdā cōsec
ta sic reliq̄ **E**t diuidit istud capitu
lū in duas ptes **V**n in p̄ma d̄ h̄is
oibz agef in gnali **I**n scda de q̄lis
bet in speciali

**De indumētis sac̄dotis in gene
rali. pars prima**

Primo ergo in gnali agendū
est d̄ indumētis sac̄dotū cōpa
tis armis militum **E**t circa h̄ nota
duo **P**rimo qz s̄m q̄ dicit **J**o. be
lech **S**acerdos tāq̄ aduocatus et
pugil auz hoste antiq̄ pugnaturus
vestibz q̄si armis induit **B**anda
lia vel sotularia p̄ ocreis assumēs
ne aliq̄d macle aut puluers affec
tōis ibeat **A**mic̄ta p̄ galea cōtegit
caput hūeros et corp̄ hinc inde in
cāuitu **A**lba p̄ lorica opit se **C**igu
lo p̄ arcu **S**ubcinglō p̄ phareē
et d̄z subcinglō auz q̄ stola ligat̄
subcinglō **C**ū stola collū circūdat
q̄si hasta cō hostē vibrat **M**aipu

la p̄ clauā vti **C**asula q̄si clypeo
p̄tegit **M**anus libro p̄ gladio ar
mat p̄ cōfessionē dyaboli dñio r̄nū
ciat **S**ecdo nō q̄ q̄tuor colores
p̄ncipales sūt q̄bz s̄m p̄tate dies
rū sac̄s vestes **R**ōna designat eccia
ad q̄s colores oēs alij colores r̄du
cunt. scz albus. rubens. niger. et viri
dis **P**am et i legalibz indumētis
quatuor colores fuisse legūt **E**ps̄
sus. purpura. jaic̄nā. crocus. **A**l
bis coloribz vti in festis cōfessorz
et virginū p̄pter eozū mundiciam
Item in festis angeloz p̄pter eozū
innocēciā **I**tem in natiuitate dñi et
virginis maie matris ei? et ioh̄nis
baptiste p̄pter eozū puritatē **I**n es
pyphanie festo p̄pter stellā et ato
rationē **I**n purificatione p̄t ip̄i
xp̄i oblatōnem **I**n dedicatōe eccie
p̄pter solemnitatē ecclesie. **R**ubens
vtendū est in festo p̄t̄l̄xcoctes qz
in specie ignis apparuit sp̄s sc̄us
In festo sc̄e crucis qz p̄ eā mortē
n̄ram destruxit xp̄us **I**n festis apo
stolorz et martirū qz q̄libz eozū p̄t
xp̄m sanḡnem suūz fuderit **N**ignis
in officio defūctorz et i diebz absti
nēdie et afflictōis. **V**iridibz autē i
p̄festis diebz. et ferialibz et coibz
qz color viridis medius ē sic sc̄us

De indumētis sac̄dot̄ i sp̄ali ps. ij
Cūdo i sp̄ali magis d̄scendē
to ad p̄positū et p̄mo agit de
nō sac̄s sic sūt sotulares et sanda
lia **S**ecdo de sac̄s **Q**uātū ad p̄mu
sc̄edū qz sac̄os celebrās sēp d̄z eē

calciatus sotularibus vel sandalis
 etiā q̄ voto pfessionis hnt ire dis-
 calciati. et h̄ ad repñtādū huānita-
 tem xp̄i cui? calciamenti corrigiam
 Jo. baptista soluere non audebat
 luc. .iij. Racio em̄ alia reddi posset
 hm̄ yfidoꝝ. in glō sup̄ exodū qz in
 veteri testamēto illi q̄ repudiabāt
 vxores discalcabant se Ideo iudei
 dicūt discalcia qz p xp̄m synago-
 ga fuit repudiata Sz ad sacrificā
 dū nos incedim? calciati in signū
 despōsacōis cristi et ecclesie ¶ **Be-**
 cunto agēdum est de indumētis sa-
 cris q̄ sūt in q̄libz sacerdote ad mi-
 nus sex. et hm̄ h̄ videbūt multa per
 ordinez ¶ **P**rimo q̄rif quare has
 vestes portam? Et dicēduz qz rō est
 duplex Vna vt xp̄m imitem̄ Alia
 vt spūalit̄ informem̄ et hm̄ h̄ sunt
 duo mōi assignādi indumēta ista
Primo vt xp̄z imitem̄ Nam amic-
 tus fiḡt in cristo velamē quo fuit
 velatus qn̄ dem̄ ē sibi p̄phetiza q̄s
 est q̄ te p̄cussit luc. xxiiij. Alba to-
 tū corp? tegens fiḡt in cristo vesti-
 mentū q̄ herodes illufit euz qd̄ erat
 albissimū luc. xxiiij. Cingulū signi-
 ficat flagellū q̄ p̄ylat? cecidit cris-
 tū Jo. xix. Manipulus funē q̄ li-
 gatus fuit a iudeis Jo. xiiij. Cōpre-
 henderūt eū et ligauerunt cristum
Stola r̄pñtat ligaturā q̄ fuit liga-
 tus ad colūnā Jo. xxix. Casula fiḡ-
 ficat purpureū vestimētū q̄ cir̄ aīde-
 derūt eum Jo. xix. Sc̄do vt mōzliē
 et spūalit̄ informem̄ Nam amict?

fiḡt in nobis salutē quā accipi? p
 fidez Ad epl̄e. vj. Galeā salutis as-
 sumite Alba que totūz corp? tegit
 a sūmo vsqz deorsū fiḡt sp̄e quā ex
 gr̄a haēm? Ecce sūmū Et ex meitat̄
 nr̄is Ecce de orhū Et iō ad Rō. viij.
Spe salui fci sum? Cingulum aut̄
 fiḡt iusticiā quā habē debe? et h̄z
 duo brachia sc̄z declinare a malo et
 facē bonū p̄sa. xj. Er̄t iusticia cingu-
 lum lūboꝝ eius Manipulus aut̄ q̄
 in maū ponit̄ fiḡt i nobis fortitudi-
 nē c̄tra ip̄etūz dyaboli Stola q̄ h̄z
 duo brachia p̄dentia fiḡt i nobis
 prudētiam et t̄pantiā Vñ ad tytū.
 ij. Sobrie pie et iuste viuamus in
 h̄ seculo Casula q̄ totū corp? tegit
 fiḡt in nobis caritatem. qz caritas
 opit multitudinē p̄ccōꝝ Iōo fides
 spes. caritas. prudentia. t̄pantiā. fo-
 titudo. iusticia. indumētūz eius. vel
 aliter Amictus in cristo fiḡt incar-
 nationē Apoc. iij. Vidi alterū an-
 gelū descēdentē d̄ celo amictū nube
 .i. huānitate et p̄ris i capite e? .fiḡ-
 ficat ei in nobis tria Primo qz p̄ a-
 mictū caput tegitur fiḡt qz ps̄ su-
 perior debet esse coopta vt p̄ccō nō
 cōsenciat Sc̄do ad humeros p̄tē-
 ditur signū qz nō debet retrahi a la-
 boribus et oneribus bonis quia in
 humeris comuniter portantur Tē-
 cio per corpus hinc inde in circuitu
 tegitur significans qz non debet ef-
 se negligens sed cir̄cumsp̄cā? ad
 omnia que debet facere et debet ha-
 bere vigilantiam

De alba

Alba significat in xpo puritatem et innocētiā qui in albis lineis vestit? dicitur ezech. ix. Vir quoq; vnus in medio eoz erat vestitus lineis ac. In nobis significat mundiciā. quia pre alijs coloribus albedo mundiciam manifestat vn̄ de hijs qui nō inq̄nauerunt vestimta sua. Dicit apoc. iij. Ambulabūt mecum in albis. Item significat p̄ seuerantiā quia longa est vsq; ad talos. Vnde in figura huius legit̄ gen̄. xxxviii. Joseph habuisse tunicam talarem ac.

De angulo

Angulum in pectore significat in xpo fortitudinez et patientiam. Apoc. j. Vidi similem filio hoīs vestituz podere et p̄anduz ad mamillas zona aurea. In sacerdote aut̄ significat q̄ anguluz vestes componit et restringit q̄ debet esse compositus honestis moribus et restrictus a desiderijs carnalibus.

De stola

Stola i collo significat i xpo humilitatē et obedientiaz ad philippen. iij. Quia factus est pro nobis obediens vsq; ac. In sacerdote aut̄ tria significat s̄m q̄ stola tria facit. Nam p̄ ipsam collum cingitur. vt crux ducatur. sup pectus ponit. Per prunū significatur vera obedientia per scdm xpi passiomis memoria. p̄ tertiū q̄ hec vita est cōtēnenda et celestis desideranda.

De manipulo

Manipulus in brachio significat in cristo fruidionem p̄petuam quia simul fuit viator et comprehensor. Per manipulū em̄ messis glorie designat. Vnde in psalmo Venientes aut̄ venient cum exultatione portātes maipulos suos. Et in hoc q̄ in sinistra pte portatur designatur p̄ntis vite calamitas in q̄ existens. xpus fuit beatus s̄m aiaz. In sacerdote autem significat tria. Primo mortis iugem cōsiderationē. Ideo pendet inferius. Secdo paciēciā in tribulacōe. ideo in sinistra portatur. Tercio boni opis cōtinuacionē. Ideo p̄ manipulū brachiuꝝ angit̄.

De casula

Casula alia vestimenta circūdans sigt̄ i xpo itēsiuā caritatem. In sacerdote autem significat tria que conueniūt caritati. Nam casula est vltimū indumentū. Sic et caritas est cōplementū virtutū. Itē sicut casula alia opert indumenta sic caritas opit multitudinez peccatorū vt habetur. j. ad cor. xij. et p̄ uerbioꝝ. x. Itē casula est omnium indumentoz pulchritudo et forma. Sic et caritas est decoz et pulchritudo omniū virtutum. qz sine caritate nihil sum. dicit̄ Apostolus ad col. cē. xiiij. Et nota si sacerdos aliquod istoz sex indumentozum omittat non est irregularis. p̄ccat̄ tamē mortaliter si sciēter dimittat. Potulares etiā nullomō dimittē.

debet **Q**uerit quare sex indumēta portāt sacerdotes in officio misse **D**icendum q̄ in rōne officij ptinentis ad sacerdotem quia ip̄e h̄z sup̄ alios mīstros sex officia q̄ significānt p̄ ista sex indumenta sc̄z catheāzare. q̄d amictus fiḡt. baptizare q̄d alba fiḡt. predicare. q̄d maipulum designat. ligare q̄d cingulū fiḡt. soluere. q̄d stola significat. cōsecrāre q̄d casula siue planeta fiḡt **Q**ueritur v̄tz hec indumenta ouenienter assignent **E**t videtur q̄ non q̄d pbatur ī singulis mīstris noui testamenti **E**t p̄mo quo ad sacerdotes quia in ecc̄ia mīstri noui testamenti magis tenentur ad castitatē q̄ mīstri veteris testamenti sed inter alias vestes mīstroz veteris testamenti erāt feialia in signū castitatis **E**rgo multo fortius nūc debēt esse inter vestes sacerdotuz **P**ec̄o quo ad ep̄os. quia ordo sacerdotalis est ap̄p̄inuior ordinibz mīstroz q̄ ordo ep̄alis **P**ec̄o sacerdos non vtit dalmatica que est vestis subdyaconi ergo nec ep̄us debet **T**ercio q̄ntum ad archiep̄os quia q̄ exterius gerunt in mīstris ecc̄ie sunt signa interioris ptatis **P**z archiep̄us non h̄z alterius generis ptatē q̄ ep̄s vt dicitur cōter ergo non debet habere palliū quod ep̄i nō h̄nt **Q**uarto q̄ntum ad papam quia plenitudo potestatis residet penes papam. sed papa non portat baculum qui

significat potestatem sicut portant alij ep̄i quare male **D**icendum q̄ indumenta mīstroz designāt p̄tinetatem que in eis requirit̄ ad tractandū diuina **E**t quia q̄dam sunt q̄ in omnibus requirunt̄ et q̄daz que requiruntur in superioribus que nō exiguntur in inferioribus ideo q̄daz vestes sunt cōmunes omnibus mīstris quedam superioribus tantum **O**mnibus autem mīstris competit amictus quo significatur fortitudo ad omnia diuina officia exequēda **S**imiliter alba que significat puritatem vite. et cingulū q̄d significat repressiōnez carnis **P**ec̄o subdyaconus vltterius portat manipulum in sinistra quo significatur extensio minimarum macularū quia quasi sudarium portat̄ quia ip̄e p̄mo admittitur ad sacra tractanda **I**tem portat tunicam strictam que significat doctrinam xp̄i quia ip̄e admittitur ad doctrinam noue legis annūciandaz **D**yaconus autēz habet amplius sc̄licet stolam in sinistro humero. in signum q̄ applicatur ad mīsterium in ip̄is sacramentis **I**tem habet dalmaticā largam quia ip̄e primo dispensator sacramentoz ponitur vbi largitas requirit̄ **P**acerdoti autē in vtroqz humero stola ponitur vt ostendatur plena potestas dispensandi sac̄mēta **I**deo stola descendit vsqz ad inferiora **V**z etiā casulā q̄ fiḡt caritatē q̄ sc̄z cōsec̄t caritatis sc̄z eucaistia

Sed episcopi habent vltra nouez
 ornamenta **P**ollicet caligas. sanda
 lia. fuccintoriū. mitram. dalmaticā
 tunicam. cyrotlicas. anuluz. bacu
 lum. quia nouē sunt officia que epi
 vltra sacerdotes pnt exercere scilicet
 ordinare clericos. virgines benedi
 cere. basilicas dedicare. clericos dis
 ponere. sinodos celebrare. crisma cō
 ficere. vestes et vasa consecrare. et vl
 timo confirmare. **V**n p caligas fig
 nificatur reditudo gressuū. **P**er sā
 dalia que pedes tegunt. contemptus
 terrenoz. **P**er fuccintoriū q stola
 ligatur auz alba. amor honestatis
Per tunicā pseuerantā qz juseph
 talarem tunicam legit habuisse id
 est descendente vsqz ad talos p qz
 significat extremitas vite. **P**er dal
 maticam. largitas in opibz miseri
 cordie. **P**er cyrotlicas. cautela in
 opere. **P**er mitram. scientia vtriusqz
 testamenti et ideo duo cornua ha
 bet. **P**er baculum. cura pastoralis
 qua debet colligere vagos qd fig
 ficat curuitas baculi. q pūgere len
 tos qd significat stimulus in pede ba
 culi. sustentare infirmos qd signifi
 cat stipes baculi **V**nde versus **C**ol
 lige sustenta stimula vaga morbi
 da lenta. **P**er anulū sacramentū fi
 dei qua ecclesia desponsat xpo **I**pi
 em sunt in ecclesia loco xpi **S**z vl
 terius archiepi pallium habent in
 signuz pūlegiate prātis significat
 em torquem aureā quā solebant le
 gitime certantes accipere **M**odo

ergo ad argumenta rñdenbiuz **A**d
 p̄mum ergo dicendum q non est si
 mile quia mīstros noui testamēti
 p̄petua castitas debz iuestiri **S**z
 mīstros veteris testamenti solo tē
 pore oblationis sacrificioz et tēpe
 ministerij sui **E**t ideo in signuz tūc
 seruande castitatis feialibz vtebāt
Ad scdm de epis dicenduz q p̄tās
 mīstroz est in ep̄o sicut in origine
 non aut in sacerdote quia ipse non
 pfert illos ordines ideo magis p̄t
 vti vestibus illis ep̄us q sacerdos
Ad terciū dicenduz de archiepo q
 q̄uis habeat potestātē eiusdem ge
 nens tū habet amplioz **I**deo ad
 hanc p̄fectionē designandā datur
 sibi palliū quo vndiqz circūdatur
Ad quartū de papa quare non poi
 tat baculum **R**atio est duplex vna
 ad designandum q papa non ha
 bet p̄tatem determinatam nec limita
 tam quaz curuitas baculi designat
Alia causa est quia beatus petrus
 cuius sūt vicarij oēs sūm̄i pontifi
 ces misit baculū suū ad resuscitan
 dum mortuū nec extūc recuperauit
Queritur quid dicēdū est de ves
 tibus sacris q̄n rumpunt nūqz pos
 sūt refici ita vt de nouo non sit eas
 opus consecrari **R**ñtio s̄m̄ **A**r̄m̄ ex de
 cōse. eccie vel altaris in glō sup. c.
 quod in dubijs vbi dicit q filū nō
 sacz vel p̄anus nō consecratus p̄t appo
 ni consecrō nec est op̄ noua consecrōe
 consecrari ar. eiusdem **E**t dicit etia;
 qz totum? **A**lanus egregi? doctor

ad questionem sic respondet qd qd
 diu remanet forma sacre vestis etiā
 iterato cōsecrari non oportet licet p
 partes plures reficiatur secus autē
 est si forma soluat vel mutet. **Sa**
 tis etiam concordat hostien. in glō
 eiusdem. c. quod in dubijs. **Q**ue
 ritur quid agendum est de vestibz
 sacris que vetustate consumpte sūt
 vtrum ad alios vsus sunt conuers
 tende. et de hoc vide de conse. di. j.
Altaris vbi dicit qd vasa sacra et ves
 timenta vetustate consumpta in cō
 dio debent tradi. quā non licet ea q̄
 in sacratio fuerūt male tractari. **Ci**
 neres qz eorum in baptisterio infer
 antur vbi nullus transitus habeat
 aut in pariete aut in fossis pauimē
 torum iacent ne introeūciūz pedi
 bus cōmquinent. **Q**ueritur d̄ in
 dumentis auz q̄bus degradati aut
 cōmāti cōsecrauerūt et etiā de al
 taribus vbi cōsecrauerūt vtrū sunt
 cōsecranda ppter hoc. **D**icendum
 s̄m Ray. qd indumenta ex hoc non
 debent iterū benedicā nec altaria ite
 rum cōsecrari qd habet extra d̄ sa
 cramentis nō iterandis a nobis vbi
 hec omnia dicuntur

De quito p̄cedēte. ca. d.

Expeditis istis quatuor p̄
 cedentibus. **C**onsequenter
 in hoc capitulo restat agē
 dū de. v. qd reddit hoc sacramētūz
 laudabile et gloriosum. s. de multa
 formitate instrumentoz cōcurren

tiū que sunt quinque scz tomus. al
 tare. calix. corpale. et lumen. **E**t s̄m
 hoc diuidit in quinque ptes. **I**n pri
 ma de domo et quantum ad tomum
 videbunt multa. **P**rimo queritur
 vbi debet celebrari. **D**icendūz qd nō
 debet celebrari missa nisi in ecclesia
 cōsecrata si fieri p̄t vel saltem in al
 tari cōsecrato vel si hoc non habent
 ad min⁹ semp habeatur tabula p̄
 ua cōsecrata. **I**n necessitate tñ cele
 brari p̄t missa sub diuo vel intento
 rijs vel in itinere vt scilicet in excer
 citu honesto vel simili. **D**ūz tñ habe
 atur pua tabula vt dictūz est et or
 namenta necessaria de conse. di. j. c.
Concedimus. et. c. missaz. Predic
 atoribus tñ et minoribz vbiūm qz
 fuerint cōcessum est qd sine p̄iudicio
 prochialis eccie p̄nt in altari porta
 tili vel viatico celebrare ex de p̄uile
 gijs. c. **I**n hijs. **S**ecundo querit
 vtz in mari debeat celebrari. **D**icen
 dū s̄m glo. guilli qd missa debet di
 ci sup terrā solidam et non in mari
 quia in mari vel flumibus fluctu p̄
 tempestate imminente fieret sangui
 nis effusio vel corpis in debita com
 modo. **I**ntroitus tñ missē p̄t ibi di
 ci. **T**ercio querit quare eccia vel
 tomus debet cōsecrari. **D**icendum
 qd ppter quatuor rationes. **P**rimo
 ppter reuerētiam illius q̄ realiter
 in sacramēto continet qz vnxit deus
 suus de conse. di. j. ecclesiaz cōseca
 tione. **S**ecdo ppter ipius loci efficacā
 ā qz in tēplo antiq̄ legis erat alt̄ q̄

virtus vt habetur scdo macha. iij
 ergo non minus in ecclesijs **Tercio**
 o ppter angeloz frequenciam et de
 monum terrore et exclusioez **Quar**
 to ppter informacionem deuotoz
 qua ppendere debet et ea q materia
 liter aguntur spiritualiter in se com
 pleri **Quarto** querit quando ec
 clesia est reconsecranda vel reconci
 lianda **Dicendum** quatu ad recon
 secrationem q antiqui. sex casus af
 signabant in quibus ecclesia reco
 secrari debeat **Vnde** versus **Ignis**
 adulteru destructio mensa remota
Mors dubium faciunt iterato tem
 pla sacra **De conse. di. j. Solemni**
zantes. Et ca. eccis. Sed dicit glo
 sa q si hoc verbum sacra accipit
 p reconsecracione et reconciliaco
 neru est qd dicunt versus alias no
 est veruz gnaliter **Et** ideo tenendu
 est generaliter sicut hostien quatum
 ad ignem q si tantummodo tectuz
 vel aliqua ps eius combusta est et re
 manent parietes integri no est res
 consecranda ecclesia vel altare vbi
 non fuit mota tabula altaris supi
 or que appellatur mesa. et dico mo
 ta idest mutata vel destructa enormi
 ter quia ppter modicam fracturaz
 non opteret **Si** vero ecclesia ita sit
 combusta q omnes parietes sunt co
 busti et disrupti vel saltez maiores
 debet itez cosecrari d. ose. di. j. eccle
 sias **Item** si tota ecclesia vel maior
 ps simul destructa est vel disrupta
Si vero parietes sint successiue rup

ta vel destructi ecclesia intelligitur re
 pari et ideo sufficit recohilacio et a
 que exorcizaco cum solemnitate mis
 se de conse. di. j. de fabrica **Dicit** etia
 jnnocent q cum consecracione ecclesie
 potissime consistat in superiori tam
 interius q exterius nam ibi fit as
 perio aque et pinguntur cruces et
 fiunt vndiones deustata superficie
 enormiter p exustionez vel alio mo
 do forte reconsecranda est **Si** vero
 superficies tantum exusta fuerit nec
 altare fuerit crematum vel locus il
 le in quo sunt cruces et reliquie po
 site non est reconsecranda **Item** re
 consecranda est ecclesia quado du
 bitatur an fuit consecrata **Item** de
 altari **Propter** homicidium vel ad
 ulterum non debet reconsecrari ecc
 lesia. sed reconciliari et hoc p aqua
 cum vino et cinere benedictam ex.
 de conse. ecclesie pposuisti. et de ad
 ulterijs. significasti. **Colliguntur**
 autem ex hys casus in quibus res
 consecranda est ecclesia. s. quando
 ppter dubium **Item** post incendiū
 quando in toto vel in maiori parte
 simul vel successiue p partes enor
 miter destructa e vel deustata **Itē**
 si excommunicatus fuerit sepultus i
 ecclesia **Item** sicut hostiensem extu
 mulandus est et parietes radendi
 sunt de conse. di. j. **Ecclesiam** **Item**
 dicit hostiensis si ecclesia vel cymn
 terum vel aliquod quodcumqz sac
 rum ab episcopo publice excomui
 cato cosecratur aut benedicit pari

modo fiat. **Q**uantum ad reconcilia-
tionem. Dicendum q̄ reconcilia-
da est p̄pter effusionem sanguinis
aut seminis. Quantuz autē ad ef-
fusionē sanguinis nota q̄ aut est
gravis et enormis et tunc debet re-
conciliari aut est levis et modicavt
si aliquis forte contendat cum ali-
quo in ecclesia et impetu facto ī eo
offendat nares eius vel auz vngue
aliquā tuluz excoziet et sanguis flu-
at maxime quādo ille qui hoc facit
non habet p̄positū effundēdi sangui-
nem et tūc non oportet reconciliari.
Queritur p̄mo quid si in ec-
clesia martir occidat sicut factum
fuit de sancto thoma cātuariē. Re-
sponso. Dicunt quidam q̄ p̄pter h̄
non est reconcilianda ecclesia quia
sanguinis huiōi effusio ecclesiam
non polluit. **Q**ueritur sc̄do si ī ec-
clesia aliquis vulneretur letalit̄ et
postea moriatur in domo vel econ-
trario an sit reconcilianda ecclesia. Re-
sponso. Hugo dicit q̄ ibi iudicat̄
quis mortuus vbi causam mortis
suscepit. Vnde si quis extra ecclesiam
vulneretur letaliter et fugiens
ad ecclesiam et ibi moriatur nō res-
putabitur violata homicidio. sicut
si quis vulneret letaliter seruum su-
um licet tempore mortis factus sit
liber non punietur occaso. tamq̄ p̄
libero occaso h̄ tāq̄ p̄ seruo. **Q**ue-
ritur tercio q̄d si ex lapide vel ligno
cadente de ecclesia aliquis occidat
aut ic̄tu p̄prio occasus fuerit. R̄sponso

videtur hugo notasse d̄ conse. di. j.
ecclesijs. q̄ in h̄is casibus non sit
reconcilianda ecclesia ex quo p̄ con-
ceptionem non est effusio sangui-
nis facta tū loquitur ibi de consec̄-
tione non d̄ reconciliacione nisi no-
mine consecraciōis intelligas re-
conciliacionē sed hostiensis in gl̄o
sup. c. **S**i ecclesia dicit simplit̄ q̄ ī
huiusmōi casibus fortuitis et vbi
non est mala voluntas hominis ad
violentiāz aliquā non est ibi neces-
saria reconciliacio. **Q**uantū autē
ad effusionem seminis distinguit̄
quia aut fuit in somnijs et tūc nō
debet reconciliari aut in vigilia for-
nicando adulterando aut peccatum
sodomiticum dimittendo et tunc dis-
tinguendū est quia aut est occultum
et tūc h̄m plures non indiget
reconciliacione. **S**i autē est manife-
stum tunc adhuc distingūt aliqui
quia aut vxori debitum reddendo et
causa p̄lis et tunc h̄m aliquos non
oportet reconciliari tū verius credi-
tur q̄ sic. aut alias et tunc indiget
reconciliacione. **S**ed circa hoc q̄
ritur q̄d si sacerdos tantū in confes-
sione sciat ecclesiam esse pollutam
Dicendum h̄m hostiensem q̄ tuā?
est vt hoc reuelet episcopo in gene-
re sic dicendo talis ecclesia indiget
reconciliacione non queratis a me
vltra. tamen dici possit teneri q̄ p̄s-
biter qui hoc scit tamq̄ deus potest
ibi salua conscientia celebrare arg-
extra de sen. ex coi. **N**on ab homine
c. ij.

Idez tenet hostiensis i glosa sup. e.
Si ecclesia et satis sustinet p. maz
opinionem et confirmat racione

De altar. ps. ij. v. capit.

Secundo pceditur agendo de
scdo instrumento qd concur
rit ad hoc sacramentum conficiendu
qd est altare circa qd videntur sunt
quatuor adiciones p ordine. Pri
ma qd fit lapideum et hoc ppter tria
Primo ppter sepulchri xpi represen
tacione. Secundo ppter ipius cris
ti significacione. quia altare signi
ficat cristum qui petre comparatur i.
ad cluz. Petra aut erat xpus. Ter
cio ppter materie condicione. quia
comunis est et ubiqz inuenit. Se
cunda condicio est qd debet esse con
secratum. quia consecratio eius sig
nificat consecratione xpi de qua ps
Unxit te deus deus tuus etc. Et ad
de si vis tres rones quas inuenies
in dicatione ecclesie. Et nota bene
que ibi fiunt. Tercia condico est qd
fit compositum vel coniunctu ex las
pide et structura vel capsula et sig
nificat unione nature diuine et hu
mane. Quarta condicio quia oportet
reconsecrari si frangatur. Et nota
primo de integritate. Si franga
tur. Distingue qz a fractura e enor
mis et tunc reconsecrari debet. aut
modica et iuxta extremitates et tunc
non oportet. Secundo de motione.
nota qd si lapis motus fuerit de cap
sula reconsecrari debet. quia conse
crato consistit in coniunctione lapi

dis et structure vt dicit Ber. iglo.
et Raymūdus. in summa et omnes
post eum. Et ideo dicunt quidam qd
altare portatile si fuerit amotum a
ligno reconsecranduz est hoc tamē
credo qd intelligitur quando lapis est
simul consecratus cu ligno. Si autē
esset cōsecratus p se vt fiebat anti
quitus non esset bis faciēda conse
cratio fm quosdam

De calice et patena ps. iij. v. ca.
Cras videndum est de tercio
instrumento quod concurrit
ad conficiendum sacramentuz scilicet
de calice. Notandum qd calix de
bet esse aureus vel argenteus vel sal
tem stanneus ppter eorum puritatem
et soliditatem et etiam materie
densitatem. Non enim debet esse de
cupro aut ferro quia hec duo rubi
ginem contrahunt nec etiam de ere
aut auricalco quia etiam eruginatur
et ad vomituz induant. nec de
vitro aut crystallo ppter fragilitatem
quia de facili franguntur. nec de
lapide ppter inaptitudinem ma
terie. nec de ligno qz porosum est et
possit in poris aliquid de sanguine
remanere de hac materia habetur
de conse. di. j. Idem dicenduz est de
patena vt patet eadem di. j. vasa q
bus. et ca. vt calix et petena

De corp'alibus ps quarta. c. v.
Quarto videbitur de quarto i
strumento ad hoc sacramen
tu conficiendu dicitur scz de corp'ali
Sciendū est qd corp'alia debent eē

de panno mūdo lineo Vnde dicit
 ī epl'a filuestri ppe de ase. di. c. sultu
 omniu statumus vt sacrificiū alta
 ris nō in serico panno aut tincto q̄s
 nam celebrare p̄sumat sed in puro
 lineo ab episcopo consecrato sicut
 corpus cristi in synone munda li
 nea sepultum fuit Competit etiam
 huic significacōm quia talis pan
 nus multis tonsionibz et passioibz
 paratur sicut etiā xp̄us multa ⁊ plu
 rima sustinuit in hac vita Vnde nō
 debet esse d̄ serico aut colore aliquo
 tincto Circa hoc queritur q̄d agē
 dum de lignis ecclesie consecrate et
 pannis sacris quādo antiquant Di
 cendum q̄ ligna ecclesie consecrate
 destructe possunt poni ī alio refecto
 rio vel similiter Item dicit glosa de
 conse. di. j. c. ligna q̄ non debent po
 ni in coquina vel in vineis paxillāz
 dis aut huiōi. de pannis autē sicut
 sunt pale altaris cortine ecclesie ves
 timenta ministroz siue sacra vasa
 non debent conuerti in vsum layco
 rum vel etiam ad prophanos. sed
 si aliqua vestimenta vel panni cōsūp
 ta vetustate sint. debent comburi et
 cineres recondi infra ecclesiam sub
 baptizorio vel in pariete vel in alio
 tuto loco ne ab incedentibz pedibz

De lumie ps. v. conculcent

Quinto psequit de vltimo in
 strumento q̄d cōcurrit ad hoc
 sacramentum cōficienduz scz de luie
 Notandū em̄ est q̄ non debet quis
 celebrare sine luie vtz fm̄ hostiē ex d̄

ce. mis. Item ptz fm̄ aug? d̄ conse.
 di. j. Nemo vbi dicit q̄ nemo debz
 edificare ecclesiaz qm̄ ad luminaria
 sufficiat Etiaz ratio assignari p̄t qz
 ille ibi sacramentalit̄ existit qui de
 seipso dicit Ego sum lux mūdi et q̄
 me seq̄t non ābulat ī tēbris Johis
 viij. et q̄ diu sū ī mūdo : lux sū mūdi
 job. ix. ⁊ d̄ q̄ symeō dixit Lum̄ ad r̄
 uelatōez Et h̄ de p̄ria pte p̄ncipali
 sufficiāt Explicat p̄ria ps p̄ncipalis

Incipit sc̄da pars prin cipalis hui' toti' operis

Xpedita p̄ma parte p̄n
 cipali vbi agitur de q̄niz
 antecedentibus agenduz
 est nunc in sc̄da pte p̄n
 cipali scz de ip̄m sacramentum p̄fici
 entibus Perficitur autē hoc sacra
 tum ex duobz scilicet ex materia et
 forma Sed qm̄ in actionibz et op
 ationibz Primo materia disponit̄
 et sc̄do forma ītroducitur Ideo sic
 procedemus Diuiditur autem ista
 pars in duas In prima agetur de
 materia huius sacramenti In sc̄da
 d̄ forma. incipiendo a principio offi
 cij misse Prima ps subdidit ī du
 as Prima est d̄ materia sacra
 menti in generali Secūda de materia ī
 speciali Quātū ad p̄mū pono tres
 conclusiones que pbabunt in ḡnā
 li p̄mo postea magis in sp̄ali. et de
 scendendo ad materiam singulozuz
 Prima conclusio est de materia sacra
 menti Sc̄da q̄ panis debet esse de
 ciiij.

C frumento et vinum de vite **T**ercia
q̄ aqua est admiscenda de congru
itate **P**rima ergo est q̄ panis et
vinum sunt materia huius sacramē
ti q̄d patet p̄mo et p̄cipaliter ex in
stitutione xp̄i quia in pane et vino
h̄ sacramētū instituit vt patet **Mat̄**
xxvi et **Luc̄ xxij**. **N**ed̄ nihilomin?
possunt addi due racōnes vltra hoc
congruentiam p̄suadentes **P**rima ē
q̄ sicut baptismus est quedā sp̄i
tualis ablucio sic eucharistia est sp̄i
ritualis refectio **S**ed in baptismo il
la est conueniens materia que p̄pri
us conuenit ablucioni q̄lis aqua q̄
conueniens materia in eucharistia q̄
magis conuenit refectioi huius ē
panis et vinū ergo panis et vinū
sunt materia huius sacramēti **P**an
is p̄ modum cibi vinum p̄ modum
potus **S**ecunda racio est q̄ hoc sa
cramentum est refectio viatorum. vi
atoribus aut̄ quibus non vacat mul
ta p̄parare p̄pter moram refectio cō
ueniens est panis et vinum **V**nde
vulgariter dicit̄ panis et vinum ai
bus p̄grinorum ergo et nobis via
toribus hoc materia est conueniens
et sic patet p̄ma conclusio q̄ panis
de frumento et vinū de vite esse de
beant **S**ecunda conclusio est q̄
panis debet esse de frumento et vi
num de vite q̄d sic p̄suaderi p̄t quia
res que effumunt ad aliquod sac̄
mentum sunt ille quibus compedit
p̄ma racio nominis sicut hoc nomē
aqua competit primo et p̄prie aque :

D elementari non aque rosacee vel al
teri liquori ideo aqua elementaris
est p̄prie materia et conueniens bap
tismi et in sacramēto v̄nctionis ole
um q̄d est illud cui primo competit
racio nominis scilicet oliuarum. nō
nucum vel q̄d cumq̄ aliud cui com
petit secundarie racio nominis secūda
rio **C**um ergo panis et vinum sint
materia huius sacramenti patet q̄
hoc est solum panis de tritico cui p̄
mo conuenit racio huius nominis panis
Omnis aut̄ alius panis est ad sup
plendum defectum panis frumenti
Similit̄ de vino vitis quia omne
illud q̄d dicit̄ vinū p̄ quandam si
militudinē dicit̄ ad vinum vitis et
non p̄prie vinum et sic patet secun
da conclusio **T**ercia cōclusio est
q̄d admiscenda est aqua cum vino
non de necessitate sed de congruitas
te. q̄d autē sit de congruitate patet
quia effectus huius sacramēti est
v̄nio populi xp̄iani cum xp̄o vt mē
broz cum capite sed hoc significat̄
tur p̄ vinum aque mixtum **V**t vale
rus dicit̄ et habetur de consecracōe
di. j. **C**um omne crimen **N**otandum
q̄ in aqua populi intelligit̄ i vino
vero sanguis xp̄i cum ergo vinum
aque in calice miscet̄ xp̄us popu
lo adunatur creditur etiā p̄babili
liter q̄ xp̄us in vino de quo cōfecit
aquam apposuit s̄m morem illius
terre quia temp̄ta h̄vies non v̄tus
vino puro sed q̄ non fit de necessi
tate sacramenti patet q̄ hoc sacra

mentū dicitur in consecratione mater-
rie et non in usu eius Et ideo signifi-
ficatio q̄ pertinet ad eius usum non ē
in trinfecra sacramento nec p̄ conse-
quens de necessitate sed peccaret q̄
uiter qui scienter non apponeret et
sic patet tertia conclusio et p̄ conse-
quens oēs tres in generali

De materia h̄ sacmētū in spēali

Nunc ergo in pte sc̄da de ma-
teria sc̄ri in spēali restat agē-
dum Circa q̄d sciendū est p̄mo q̄
de pane vino et aqua possumus lo-
qui tripliciter vel q̄rtum ad quiddi-
tate vel q̄rtum ad q̄titate vel etiā
q̄rtum ad q̄litate **H**ic autē p̄ce-
dēdo dēmiabit de vno q̄z singulati
et p̄mo de materia panis **I**deo pri-
mo querit̄ circa q̄d dicitatem mate-
rie panis q̄ debet esse de tritico **I** frum-
mento qz xp̄us se grano frumenti
compauit **I**his xij. **N**isi granū fru-
mētū cadens i terra r̄c. **Q**uid si alia
grana admisceant̄ tritico ita q̄ pa-
nis non sit de puro tritico **D**icendū
q̄ aut est tāta p̄mixtio q̄ t̄bit mix-
tum ad speciem alienā vt q̄n com-
positū est p̄dominās vel etiā ad spe-
ciem mediā vt q̄n est equalis vir-
tus in vtroq̄z et tūc non p̄t confici
quia mutata est species panis tri-
tici q̄n scilicet virtus panis p̄ponde-
rat aut tūc p̄t confici q̄n aut est mu-
tata species et q̄n non p̄t cognosci ex
accidentibus vt ex colore aut sapo-
re p̄cipue qz accidentia magnā pte
conferunt ad cognoscendū q̄d q̄d

est vt dicitur p̄mo d̄ aīa **Q**ueritur
q̄ si cum lacte fiat panis vel sāgui-
nel vel aqua rosacea **D**icendū q̄ op-
tet q̄ sit vera aqua que admiscetur
fari cui? r̄o qz vera aqua fuit que ex-
iuit de latere xp̄i dormientis s̄m q̄
dicit̄ extra de cele. mis. in q̄dam epi-
stola et non humor fleumaticus vt
q̄daz dicere p̄sumpserūt vñ **I**o. xix. **C**
Continuo exiuit sanguis et aqua.
Queritur si possit confici in pane con-
fecto de spelta vel farre **D**icendū q̄
aliq̄ dicit̄ q̄ sic qz eiusdem speciei
sunt cum tritico licet differat q̄bus-
dā accidentibus **A**lij dicit̄ q̄ non sūt
eiusdem speciei q̄d patet quia seminato
tritico nūq̄ generatur far vel spelta
Nec econuerso **T**homas autē in vl-
tima pte dicit̄ sit de plano q̄ de tali-
bus frumētis que nullo mō p̄nt ex
semie grani tritici generari non p̄t
effici panis q̄ sit debita materia h̄
sc̄ri **A**lbert? tū dicit̄ q̄ absqz dubio
frumentū genus est et nō spēs gra-
ni et h̄z subse tritici et speltam **V**ñ
spelta frumentū est et de ip̄a confici
p̄t corpus xp̄i sicut de tritico et hoc
nullū dubiū est **C**onsiderati granū cuius
grano et panē cū pane **D**e cūto
agendū ē de q̄titate panis **E**t circa
h̄ p̄mo querit̄ vtrū q̄ticiūqz materiā
posset factos consecrare **E**t dicendū q̄
nos possumus loqui d̄ isto sc̄ro du-
pl̄z l̄ q̄tū ad necessitate sc̄ri l̄ q̄tū ad
decedā **S**i q̄tū ad necessitate sc̄ri di-
co q̄ nulla est definita q̄titas qz
tantū posset consecrare q̄tūz possit

ad sensum demonstrare **C**uius ratio est quia quantitas sacramenti et forma sacramenti debet accipi secundum relationem ad finem sed finis huius sacramenti est ad refectionem et partem fidelium partus autem et refectionem fidelium non est determinatus ergo nec materia ista **E**t si arguatur secundum dictum Innocentium quod talis qui conficeret sic in magna quantitate non intendere finem quod facit ecclesia et per consequens non consecraret **D**icendum quod non valet quod intendere quod facit ecclesia potest intelligi duobus modis **V**no modo quantum ad perficiendum sacramentum et hoc est quod intendat consecrare et hoc intentio est necessaria ad consecrandum **A**lio modo quod intendat debite et reuerenter et deuotius sumere et consecrare et hoc non est de necessitate sacramenti licet peccet faciens et talis intentio non est necessaria ad consecrandum **S**i autem loquamur quantum ad decem tunc materia debet esse determinata secundum quod oportet inspecta aumerositate recipientium in sua quantitate **S**ecundo queritur quod si eriat de numero hostiarum scilicet quod si sacerdos habet ante se .xij. hostias vel .xij. et credit habere solum quod decem utrum talis consecratio valeat **D**icendum quod ille qui habet ante se .xij. hostias et non credit ibi esse nisi decem si intendat solum decem aut determinat eas aut non **S**i determinat eas ab assuabus tunc dicendum quod decem

determinate sunt consecrate **S**i autem non determinat eas sed voluit et intendit precise consecrare decem cum tamen sint duodecim **T**unc dicendum quod nulla est consecrata **P**robatio quia aut omnes sunt consecrate quod esse non potest quia non intendebat aut aliqua quod etiam tunc non potest quod nullus determinauit et qua ratione una et alia aut nulle et sic propositum si autem sint pauciores quam ipse credit quod sunt tamen vij et credat esse decem **I**dem iudicium quod si intendit precise consecrare decem et in tali numero solum videtur quod nulla sit consecrata **S**i autem intendat consecrare quod est ante positum licet erret in numero nihilominus consecratio valet ratio est quod habet determinatam intentionem ad determinatam materiam scilicet ad hostias ante positas licet decipiat et erret in numero quod error non obest cum non reducat in aliquid quod sit essentialis sacramento **T**ercio queritur utrum plures sacerdotes possent unam hostiam consecrare et videtur quod sic quod unus plures potest consecrare ergo a fortiori ratione plures possunt unam **R**espondeo haec questio potest intelligi dupliciter uno modo quod plures consecrent unam hostiam sic quod unus partem suam et aliam aliam **A**lio modo quod quilibet consecret totam **P**rimo modo adhuc intelligitur dupliciter **V**no modo quod quilibet intendat medietatem vel partem non signato quantum ad quod **A**lio modo signato sensum vel ymaginacionem **S**i primo modo intelligitur dicendum quod non quia ex quo solum quilibet intendit consecrare medietatem vel

ptem et non significauit nec de-
 minauit ad hanc vel illam neutra e
 consecrata qz qua ratione vna et a
 lia **S**i autem scdo modo intelligi-
 tur scilicet qz quilibet assignet pte
 suam tunc dicunt quidam et appa-
 ret eis verum esse qz sic qz licet non
 fiat diuisio i materia aut alijs acci-
 dentibus nisi p quantitatem tñ ad
 sensum videmus vnam ptem albe-
 dinis corrumpi alia remanente nō
 diuisa q̄titate sed manente sic vir-
 tute diuina p̄t corruptio fieri vel d
 finicio vnius ptis panis et p cose-
 quens conuersio eius i corpus cris-
 ti absqz diuisione et corruptione q̄-
 titatis **P**ropter qz dicendum qz si
 media ps hostie posset signari sensu
 absqz diuisione reali tñc media
 ps posset consecrari absqz alia Ra-
 tio est qz concurrunt omnia que p-
 tinent ad sacramētum scilicet mate-
 ria forma minister et intētio **S**i
 autem non posset assignari tñc nō
 tamē est difficile videre quomō sen-
 sus inter ptes cōtinuas que habēt
 vnum terminum comunem p̄t dis-
 tincte signare vnam ptem nihil ac-
 cipiēdo de alia et ideo nō est temp-
 tandum **S**i autem questio intellis-
 gitur secundo modo vtrum plures
 possent consecrare eādem totam **D**i-
 cēdum qz sic cuius ratio est qz sacer-
 dos cum ordinatur constituitur in
 gradu eoruz qui in cena acceperūt
 potestatez a domino cōsecrādi **S**z
 apostoli qui tñc acceperūt potestas

tem cristo cenāte cōcenauerunt **E**t
 ideo noui ordinādi h̄m cōsuetudi-
 nem q̄rūdez ecclesiarū episcopo cele-
 brāte celebrant et p cōsequens cōse-
 crant eādem materiam cum episco-
 po nec per hoc iteratur consecratio
 super eādem materiam qz licet dis-
 uersis temporibus proferant ver-
 ba vnus et alius tamē sicut dicit in
 nocēti? tercius intentio debet fieri
 ad istud instans consecratiōis
 in quo consecrat episcopus **I**tem
 dicit thomas in suo quarto et inno-
 cēcius licet aliqui istum modum
 non approbant non videtur conue-
 niēs eis qz dicit albertus in tracta-
 tu suo de missa qz iniuria fit sacramē-
 to nec fieri debet et dicit qz illi q̄ cō-
 celebrāt episcopo licet signa faciūt
 vt informentur non tamen pferūt
 verba cōsecratiōis sed prima via
 comunior est **T**ercio videndum
 est de q̄litate panis qz si panis azi-
 mus non esset **D**icendum qz h̄m qz
 dicit beatus gregorius in registro
 e ecclesia rōna offert panes azimos
 quia dominus sine vlla cōmixtione
 suscepit carnem **C**etere autez eccle-
 sie offerunt fermentū p eo qz ver-
 bum patris indutum est carne sic
 fermentuz miscet farne **E**x quo pa-
 tet qz nō refert q̄tū ad essenciā sac-
 ramenti siue in fermento siue in azimo
Sz post h̄ circa hoc querunt du-
 o dubia **P**rimo vtruz cōsuetudo nos-
 tra sit conueniētiōr q̄ grecoruz **E**t
 dicendum qz n̄ra qz facim? i azimo

Primo propter institutionem xpi q̄
 fecit i azimo. p̄ma die azimoz vtz
 Math. xxi. sc̄do propter condicionez
 corporis xpi qd̄ fuit sine corrupcōe
 Tercio q̄ in scriptura sacra vt ad
 ctroz. v. Fermētū malicie et neq̄cie
 asilaf. ¶ Sc̄do q̄rit vtruz tm̄ pec
 cet grecus i azimo conficiens quā
 tum xpianus in fermētato Respō
 sio q̄ hęc questio vnū supponit ali
 ud querit Supponit p̄mo q̄ quilibet
 peccet postmodum querit quis
 magis Quantum ergo ad supposi
 tionem credo q̄ vterq̄ peccat p̄ccō
 ommissionis omittendo ritum et ob
 seruantiā ecclesie sue nam quilibet
 ritus rōnabilis est vt ex supra dic
 tis patet et non licet aulibet p̄sone
 imutare Sed quantū ad quesituz
 quis plus peccat vtrum tantū lati
 nus ac Rñsio q̄ tm̄ potest peccare
 quis duplicat vel quantū ad gen?
 peccati et sic tm̄ peccaret. i. eq̄li pec
 cato quātum ad genus p̄ccā. qz vt
 qz peccat peccato ommissionis vt p̄
 dixi. vel transgressionis. vel quātuz
 ad speciem peccati Et sic dico q̄ in
 eodem genere p̄ccā plus peccaret la
 tinus q̄ grecus quia faceret conf̄
 ritum rōnalem magis. s. romone ec
 clesie Item vtrum in figura rotun
 da vel angulari materia calida vel
 frigida vel huiusmōi Non omnino
 refert sed coiter hostia fiet in figur
 ra rotunda quia magis est conueis
 ens hęc figura sperica propter sui p̄
 fectiōnez quam habet inter omnes

figurās s̄m omēs philozophos vt
 dicitur infra

De vino

Secundo p̄cedendū est de mas
 teria vini Et circa hanc q̄run
 tur multa ¶ Primo de q̄dditate vi
 ni vtrū debeat esse vinuz vitis Et p̄
 mo quantū ad quidditatē dicēduz
 q̄ sic p̄t̄ quatuor rōes vtz ifeius
 Prima est quia xp̄us cōsecrauit in
 vino vitis Luc. xxi. Ammodo non
 bibaz de gemimine vitis ac Sc̄da
 est qz xp̄us se cōpauit viti Jo. xxi
 Ego sum vitis vera ac Tercia ē qz
 alij liquores p̄rie non sunt vinuz
 Quarta est propter effectum letifica
 di qz vinum letificat cor hominis
 sic xp̄i spiritualit̄ sanguis ¶ Que
 ritur sc̄do vtruz de aceto vel agresta
 p̄t̄ confici sacramentum Dicendum
 q̄ non qz acetum est vinū corrup
 tum ideo nullo modo de aceto confi
 citur sacramentuz Si aut̄ est in vi
 a corruptionis si nondū est corrup
 tum potest confici sed peccat faciēs
 propter irreuerenciā sacramenti De
 agresta etiā cum nondum habeat
 speciez vini. sed adhuc si sit in via
 ad speciez et formaz vini nullo mō
 confici potest ¶ Queritur tercio q̄
 fiet in terris vbi non habent vinū
 si consecrare debent panem sine vi
 no Dicendum s̄m albertum q̄ vtz
 debeat ibi consecrari corpus cristi si
 ne sanguine consultatio ad curiam
 romanam debet haberi quid super
 hoc sit agenduz. tamē dicit q̄ propter

intollerabile d'annum animarū qd̄
incurritur ex sacramenti defectu vi
detur aut talibus esse dispensandū
vt corpus xp̄i sine calice habeāt et
conficiant. quia corpus xp̄i non est
sine sanguine. quāuis non sit sang
uis ex virtute cōsecracōnis. **S**e
cundo videndū est de quantitate vi
ni. **Q**ueritur quātūz debeat sumi de
vino. **E**t dicendūz p̄ omnia sicut de
pane nec plus nec minus tñ sobrie
debet poni. **T**ercio d̄ qualitate vi
ni vt d̄ musto. **C**irca qd̄ querit̄ vtz
in musto confici possit. **D**icendūz qd̄
sic quia completam habet speciem
vini tñ non debet fieri p̄pter impu
ritatē ipsius quousqz sit defectum.
Et p̄pter hoc nisi aliqua necessitas
esset p̄pter quā excusaret̄ homo. **I**te
vtrum calidum vel frigidum albu
aut rubeum qz vtrūqz vinum verū
est et habet specieꝝ vini non refert
tñ apparet mibi qd̄ conuenientior ma
teria est rubeum q̄ album quia ex
p̄ssius sanguinem xp̄i representat.
Item minus p̄t homo decipi cū ru
beo in se quia album simile est aq̄
in colore. **I**teꝝ etiā in mixtura aque
cum vino. quia si multum de aqua
misceat̄ vino rubeo plus apparet
q̄ si vino albo p̄pter qd̄ conueniens
aus ē celebrare cū rubeo q̄ cū albo.

De aqua

Tercio tractetur de aqua et p̄
mo de quidditate eius d̄ qua
dico qd̄ debet apponi ad cōficiendūz
sacramentum vt p̄batū est et etiā

p̄t adduci alia ratio p̄pter represe
tacionē quia rep̄ntat illam aquam
que exiuit d̄ latere xp̄i. **E**t ideo cir
ca quidditatē aque. **P**rimo querit̄
vtrum peccet omittēs appositionē
aque. **D**icendūz s̄m albertum qd̄ si di
mittit̄ ex p̄auitate heretica vel ex
contemptu est peccatū mortale. **S**i
aut̄ ex negligentia que causatur ex
occupacione circa bona tñ non pec
cat mortalit̄ sed corripiedus est ḡ
uiter ne de cetero negligens inueni
atur. **S**i aut̄ causeꝝ ex occupacione
illicita vel circa illicita sic iterūz est
mortale aut occupacione circa tem
poralia vana et tñ grauius peccat.
Et dicit albertus qd̄ si h̄ sibi contin
geret faceret emendā sicut p̄ pecca
to mortali aut ex surreptōe et tunc
orandum est p̄ ip̄o quia non pecca
uit mortaliter sed indiget adiuto
rio contra temptationem. **S**ecūdo
q̄ritur vtrum aqua rosacea vel arti
ficialis sufficiat. **D**icendūz qd̄ non
debet talis aqua apponi. **S**i tñ po
nat̄ defectūz erit sicut etiā totaliter
dimittatur. conuertitur em̄ i vinūz
sicut alia aqua naturalis que sola
debet ibi apponi. **T**ercio querit̄ qd̄
si in calice ponatur aqua nūq̄ suffi
ciet. **D**icendūz qd̄ non. quāz quo ad h̄
non significaret aliquid. sed opor
tet qd̄ imminente ablucione appo
natur ad sacramentum cōficiendū.
Quarto queritur de quātitate
aque quātū sumendi est de aqua.
Dico qd̄ in modica q̄titate d̄z poni

Vnde modica scintilla qz alias cor-
rumperet vinū vel in toto vel in pte
Ideo cauendum est qz tanta ponat
qz statim conuertatur et vinuz ma-
neat in specie sua et i vinuz ouerta-
tur aqua ex de cele. mis. c. pncios?

Quere qūto de qualitate aque
qualis dbeat esse Dico qz nō refert
vtrū sit calida vel frigida auz vtrū
sit vera aqua tñ qntum ad colorem
Si esset rubea vel viridis multum
refert Ratio est qz accidētia maxi-
mam ptem cferūt ad agnoscendū
qđ quid est ppter qđ talia acciden-
cia denotant corruptionem et muta-
tionem aque Vñ lixiuum non est
aqua elemētaris nec materia huius
sacramenti quia iam facta est trans-
mutatio magna

De forma sacri z pmo d his q pcedūt pars. ij.

Uiso supius d materia hu-
ius sacramenti nūc in scda
pte pncipali videndū est
de forma que i verbis cōsistit Et qm
hec verba cōsecrationis hūmam ha-
bent efficaciam et virtutem et sunt
verba xpi ideo ppter eoz solemniz-
tate; multa verba ea pcedunt et se-
quūtur sicut ptz in toto officio mis-
se Incipiendo ab illa hora qua sac-
tos incipit se induere vsqz ad vlti-
mam benedictionem Ideo pmo de
his q pcedunt est agendum Vñ
illud officium aliqui diuidunt iij
numerum p dūm orationis posituz

ab apostolo pmo ad thym. ij. in qtu-
or ptes Prima est ab introitu vsqz
ad Te igitur que vocatur obsecra-
tiones Scda a te igitur vsqz pater
noster q vocatur oraciones Tercia
a pater noster vsqz ad collectas et
vocatur postulaciones Quarta a col-
lectis vsqz ad i te missa et hec voca-
tur gradiarū actiones Alij dicunt
qz habet diuidi in sex ptes pncipa-
les Quaz prima vocatur pparacō
et durat vsqz ad eplam Scda in-
strucio q durat vsqz ad offerentiū
Tercia oblatio et durat vsqz ad p-
facōnem Quarta cōsecracio q durat
vsqz ad orem pceptis Quinto sa-
cramenti pceptio et durat vsqz ad
coionez Sexta graz actio q durat
vsqz ad finē misse Et fm illaz diui-
sionē diuidit ista ps i sex capitula
Quoz pmo est d pparacōne quod
diuidit in duas ptes pncipales
fm qz oportet esse duplicem ppara-
cionem scz sacerdotis et populi Des-
bet em accedere mīster quilibet val-
de digne et reuerenter Et ideo qdaz
spedant faciēda tūc ad ministrū
ppter qđ primo agatur de pparacō-
ne mīstri Scdo d pparacōne po-
puli in officio misse Circa pmo no-
tandum qz ad ministrum spectant q-
tuor Primū ē debita pparacō De-
cundū ē debita supplicacō Tercū ē
debita sui recognicō Quartū ē sui
ipsi rcollectio Et de istis cōtuor p-
ordinē est pcedendū **P**rimū qđ
spectat ad ministrū est dita dispō

et iparatio ad quam quinque occurrunt. **P**rimum est manuum locio propter duo primo ut mundus accedat ad tangendum corpus christi quia si mundus debet tangi panis materialis multo plus panis celestis. **S**ecundo quia significat ablucionem mentis per contritionis amaritudinem unde psalmus. **L**auamini et mundi estote. **S**ecundum est capitis peccatio propter duas rationes. **P**rima est litteralis scilicet ut pili decenter ornent et bene firmati stent et alij non cadant supra sacrificium. **S**ecunda magis mystica quia in scriptura sacra per pilos intelliguntur cogitationes nostre innumerabiles quarum male tunc debent eradicari. **J**uxta illud **A**ufer te malum cogitationum vestrarum de medio vestri. **T**ertium est de quorum dicitur psalmorum oratione quantum ad illos proprie qui dicunt officium rationum quod linus papa instituit primo. **Q**uare dilecta. **B**enedixisti **I**nclina domine **C**redidi **D**e profundis **D**icunt quinque psalmi secundum innocencium ut si quid immundum sensuum quinque transgressione commisit quinque psalmorum ordine detergat. **S**ed dicitur isti singulariter quia in quolibet istorum fit commemoratio de hijs que spectant ad hoc sacrificium vel remissionem peccatorum. **I**n primo de altaribus fit mentio **A**ltaria tua domine virtutum. **I**n secundo de misericordie dei condescensione **O**stende nobis domine misericordiam tuam. **T**ercio de adoratione **V**enient et adorabunt coram

te domine. **I**n quarto de deuota oblatione **C**alicem salutaris accipiam. **I**n quinto de finali redemptione **A**pu d domini misericordia et copiosa apud eum. **Q**uartum est sui et populi cum aqua benedicta asperio precipue die dominico. **C**irca que videbuntur hec per ordine. **P**rimum est ex quibus debet constare aqua et quomodo debet benedici. **E**t sciendum quod debet esse ex aqua et sale. **S**al autem significat sacerdotis discretione. **U**nde in antiqua lege in omni sacrificio ponebatur sal. **I**tem in mersione salis fiunt tres cruces ad denotandum quod totum procedit a beata trinitate. **A**qua autem significat populum. **A**postolus corinthios xvij. **A**que multe populi multa. **S**ecundo quomodo debet aspergi. **E**t sciendum quod primo debet aspergi ad altare quod significat christum ad effugandum demones ab isto a quo gratia ad populum diriuatum. postea ad populum et hoc propter tria. **P**rimo propter demonum expulsionem de se. **D**i. iij. aqua. **S**ecundo ad venialium delectationem eadem di. **A**qua sale aspersa nam si cinis vitule aspersus populum sanctificabat atque mundabat multo magis aqua sale aspersa diuinis precibus sanctificat populum atque mundat. **E**t si sterilitas aqua sanata est per elizeum prophetam quanto magis sal precibus diuinis factum sterilitatem rerum humanarum sanctificat et inquinatos purgat. **T**ercio ad mentis sanctificationem de se. **D**i. iij. **R**equiritur. **T**ertium quod debet cantari. **E**t sciendum quod a

festo pentecostis vsq; ad pascha can-
 tatur in asperione aque benedictae
Asperges me dñe cum versu **M**ise-
 rere mei deus **C**ui? sensus talis est
Asperges me **D**ic petimus graciã
 iustificantez dicendo asperges. i. a-
 spergas me. hebrei enim non ha-
 bent optatiuuz modũ sed p eo vtũ
 tur futuro indicatiui modi **P**sopo
 et mundabor loquit de mundacõe
 spiritali p modum emundacõis
 corpalis quia emundacio leprosiã
 cõtamiãti ex tactu morticiniã fiebat
 cum psopo vt habet in leuitico et i
 hoc confitemur nos iãrnisse leprãz
 spiritalẽ peccati **L**auabis me. i.
 laues me aqua baptismali vel gra-
 cie tue **E**t super niuem dealbabor et
 hoc dicit quia dealbacio spiritalis
 maior est corpali et melior **N**am in
 spiritalibz idem e esse maius et me-
 lius q̃to ergo mundacio spiritalis
 est melior tanto maior **V**ersus est
Miserere mei deus etc **N**am s̃m au-
 gustinus **M**isericordia miseris est
 necessaria **I**deo petimus magnam
 qui habemus miseriaz magnaz. s.
 peccatoz et p consequens afflictio-
 nem penarum **N**ota q; a pas-
 ce festo vsq; ad pentecostes in as-
 perione aque benedictae cantatur
Vidi aquam egredientẽ de templo
Et est sumptuz de ezechiele vñ du-
 o ibi figuratur scilicet redemptio p
 sacramentoz institutionẽ et ideo il-
 lo tempe cantat qd est ap̃inuum
 passio et sanctificacõis et vsui et

baptism? qd fiebat antiq̃tus sab-
 bato sancto pasce et pet̃xcoſtes de
 cõse. di. iiii. baptizandi **Q**uintuz
 est ad altare auz ministris accessio
 vel p̃cessio iuxta qd notandũ q; sic
 debent p̃cedere **P**rimo debent p̃ce-
 dere thuriferarij qui designat coz-
 rem bone fame. vt possint dicere. cri-
 sti bon? odor sumus. ij. ad clxx. ij.
Item significat qualis sacerdos de-
 bet orare quia existens in caritate
 ad sensuz em̃ patet quia incensi fu-
 mus non est nec ascendit sursum ñ
 in thurbulo sit ignis **D**ic nec ora-
 cio ascendit ad deum nec placet sis-
 bi nisi in corde facientis sit ignis ca-
 ritas et tunc ascendit optime vnde
 ps **D**irigatur dñe oracio mea sicut
 incensum in cõspectu tuo **P**ecãto
 debent sequi ceroferarij cum lumie
 qui designat vtriusq; t̃stamẽti cla-
 ritatem et veritatem p x̃pm p̃pala-
 tam et declaratam **E**t notandũ q; in
 diebus festiuis duo sunt accolti i
 p̃festis aut dieb? tantũmodo vñ?
Racõ aut potest esse quia sacerdos
 ad altare venies significat x̃pm veni-
 entẽ in hunc mundũ **J**o. j. **D**uplex
 autẽ est aduentus x̃pi vnus quasi
 ferialis et occultus scilicet in carnẽ
 q; p̃cessit tantũmodo vnus p̃ar sor
 videlicet jobãnes baptista de quo
 dicit **L**uce. j. **P**reibus em̃ ante faciẽ
 dñi pare vias eius **A**lius autẽ ad-
 uetus e solemnis generalis. et mai-
 festus scilicet ad iudiciũ de q; ps
Deus manifeste veniet etc **H**ũc at

aduentuz duo p̄cedent scilicet he
 sp̄as et enoch Et ideo in p̄festis di
 ebus et ferialibus est vnus accolit⁹
 rēp̄sentans jo. baptistā In solēni
 bus autē duo rēp̄sentantes scilicet
 helyam et enoch Tercio sequitur
 subdyaconus portans libruꝝ legis
 xp̄i et moyfi Quarto dyaconus q̄
 habet populum p̄dicare et monere
 Quinto sacerdos qui gerit locuz et
 vicem xp̄i hoc ergo ordine p̄cedere
 debēt dicēdo psalmū **Judica me d̄**
De debita supplicacōe ministri
Secundū qd̄ spectat ad minis
 trū ē debita supplicacō **I**sta
 autē supplicacō continet̄ in psalmo
Judica me deus d̄c̄ an̄ quē p̄mitta
tur. versus Et introibo ad altare d̄i
In quo datur intelligi qd̄ sacerdos
 accedit ad altare et ad deuz nō p̄p̄
 aliqd̄ tempale s̄ sp̄uale vt sic trās
 eat p̄ bona tempalia vt non amit
 tat eterna. quia letificacionem gr̄e
 sperat in p̄nti et glorie in futuro **Et**
 tunc sequit̄ ps̄ **Judica me d̄c̄ In**
 p̄mo petit a dyabolo liberari qz ali
 qn̄ p̄ se aliquādo p̄ hoies vel etiā in
 forma hois temptat **I**deo dicit̄ **Dis**
 cerne causas meā de gente nō sanc
 ta scz dyabol. ab hoie iniquo et do
 loso d̄c̄ **Homo iniquus p̄t d̄c̄ de**
mon Juxta illud inimicus homo
 hoc fecit qd̄ dicit̄ qn̄ in forma hois
 vel p̄ hoies temptet **In** sc̄do iuocat
 d̄i auxiliū **Quia tu es deus fortitu**
do mea In tercio aptat gr̄ciā diui
 nam **Emitte lucem tuā In** quarto

p̄mittit̄ sacrificiū p̄ se et populo fa
 cere cum dicit̄ **Et introibo ad altare**
 dei **In** quinto p̄mittit̄ peccata dete
 stari **Confitebor In** sexto oñdit se
 solum de dei p̄nc̄ia consolari cum di
 cit̄ **Spera in deo qm̄ adhuc Sep**
timo ponit̄ **Gloria p̄ri** et significat
 qd̄ non solum vnā p̄sonā sed totaz
 trinitatē cupit laudare postea figt̄
 se signo crucis qd̄ signuz demones
 valde timent **Psalmū ergo hūc scz**
Judica me d̄c̄ dicit̄ sacerdos s̄m in
 nocēnt̄ sepatus a gente non sc̄at
 liberatus ab hoie iniquo ad altare
 dei introeat securus

De debita recongnicōne ministri
Secundū qd̄ spectat ad ministrū
 est debita sui recongnicō **I**deo
 cōsequēter dicit̄ **Confiteor deo ois**
 potenti **Sed** circa hoc statim q̄rit̄
 quare dicit̄ melius omnipotenti q̄
 oiscenti. auz scientia plus faciat ad
 cōgnicōnem peccatorū q̄ potentia
 R̄s̄io quia s̄m augustinū plus est
 peccatores iustificare q̄ mūdūz cre
 are **R**ac̄io est quia p̄ductō non ha
 buit aliquē obicē vel resistantē auz
 de nihilo fiat **Sed** iustificacō ip̄i
 habet obicem scz voluntateꝝ prauā
 peccatorū et peccatū inclinans ideo
 dicit̄ omnipotenti quia s̄ma potētia
 requirit̄ ad iustificacōnē **S**equit̄
 et beate marie quia sine illa nō ha
 bet accessum ad deuz cum sit media
 trix hoim **Et** post sequit̄ a oibz sc̄is
 vt scz sint nobis gr̄osi ad ip̄etradū
 veniam **Et** sequitur **Et tibi patri q̄**
 d̄j.

scilicet defensor sis p me **S**equit
 me grauiter peccasse vbi tangit pri
 mo peccatum pimum de inde pecca
 ta oris. cordis. et operis. **S**equit
 mea culpa **I**deo precor beatam vir
 ginē quia tāq̄ indigne ad reginaz
 misericordie **E**t ad omnes sanctos
 debemus recurrere qz immediate ac
 cedere ad deuz nō sumus digni post
 sequitur **M**isereatur vestrū **I**n dul
 gentia venialium et mortaliū obli
 toz datur **D**e tribus que conti
 nentur in confessione generali **N**ō
 pmo q tria continent in confessione
 generali scz **C**onfiteor **M**isereatur
Indulgentiaz **C**irca hec tria notā
 da sunt aliq̄ **P**rimo q hic sunt tria
 scilicet confiteor. misereatur. veniā
 et indulgentiam. vel absolucionez
 a remissionem s̄m ordinem nostrz
 que possunt exponi ex pte dei i quo
 sunt tria scilicet scientia ineffabilis
 qz omnia videt oculus eius eccle
 xxiiij. **I**deo nihil est sibi celanduz s̄
 dicendum **C**onfiteor ac **I**tem po
 tentia inuincibilis. p̄s. omps dñs
Ideo dicemus **M**isereatur nr̄i om̄i
 potens deus **I**tem misericordia in
 effabilis jdeo addimus veniā et in
 dulgentiam **D**e tribus que in p
 cessione pectoris continentur **S**e
 cundo notandū q s̄m jnnocē in c
 fiteor dicendo cum pectus patitur
 sunt tria. s. i. ctus sonus. et tactus.
 qui signant tres partes penitentie
 q̄ debent in nobis esse. **I**n ictu con
 tricio. **I**n sono confessio. **I**n tactu

satisfactio quia tripliciter peccauis
 mus scilicet cogitando corde. loquē
 to ore. et exequendo ope **I**deo debe
 mus habere contricionem in corde.
 confessionem in ore. satisfactioez
 in ope. **Q**uare solus homo dicit tibi
 p̄i et misereatur nostri **T**ers
 cio nota q in confiteor misereatur sacer
 doti loquitur singularit̄ dicendo tibi
 patri et misereatur tui. qz ip̄e gerit
 vicem vnius p̄sone cois sed ip̄e ad
 iutori loquitur pluraliter qz adiutor
 tenet locum ecclesie totius et fideli
 um omniuz q̄bo sacerdos loquitur
 in plurali **Q**uarto nota q in hac
 confessione generali non debet fieri
 peccatoz expressio sicut fatui faciūt
 credentes ibi absolui qd non est ve
 rum sed non debent dici nisi verba
 honesta et generalia sicut fit in or
 dine nostro vbi nihil plus dicitur
 nisi sic **C**onfiteor deo et beate mari
 e et beato dñico et omnibz sanctis
 et tibi patri quia peccauis nimis co
 gitacione locutione ope omissione
 mea culpa p̄cor te ora pro me **A**li
 qn̄ aut addūt pollutione et quedā
 inhonestā qd non est facienduz nec
 peccatum i speciali commissum ibi
 debet noīari sed in confessione alia
 sacramentali. qz hec confessio gene
 ralis non valet ad delendum peccā
Idem circa hoc sunt multa q̄
 randa **P**rimo vtrum p confessionē
 ḡnālē deleant peccā venialia **D**icen
 dum q sic qz actus caritatis contra
 venialia direct? ea suo contrario delet

Unde aq̄ confessio generalis fit ac-
tus ex caritate p̄cedens in eo qui ca-
ritate habet in venialia direct? con-
stat q̄ valet ad venialiū peccatorū
dimissionem q̄ntū ad culpaz et q̄ntū
ad penaz. q̄ tanta p̄t esse caritas et
contritio confitentis. **S**ed nota q̄
duplex est confessio general? quia q̄
vaz est sacramentalis. qua scz aliq̄s
confitetur sacerdoti in secreto. que
dam quoz meminit et alia veniali
in generali et tūc talis confessio va-
let ex. iij. ad remissionem venialiū
q̄ntū ad culpā et quātū ad penaz
vel in toto vel in pte scz ex contritio-
ne confitentis. ex humilitate confessi-
onis. ex oratione sacerdotis in q̄ntū
est p̄sona q̄dam et ex vi claviū. **A**li-
a confessio est generalis non sacra-
mental? que fit publice corā mul-
tis in ecclesia in p̄ma. cōpletorio.
an missaz. et hec habet efficacā ex
tribus p̄mis et non ex quarto scz
ex vi claviū et p̄pter hoc non subiū-
gitur in p̄ma et cōpletorio. absō-
lutio. nec satisfactionis iniunctio s̄
soluz oratio. **M**isereatur tui. **S**e-
cūdo q̄ritur quot modis delent pec-
cata venialia. **D**icendum s̄m Ray-
in sūma sua q̄ sex modis. **P**rimo p̄
eucaristie dignā sumptionē de cōse.
di. ij. **C**um omē crimē. **S**ecūdo p̄ aq̄
benedicte asperisionē de cōse. di. ij.
Aqua sale aspersa populos bene-
dicimus vt ea conspersa sanctificen-
tur. **T**ercō p̄ ieiunia et elemosina-
rum largicionem di. lxxxij. presbit.

et de pe. di. j. **M**edicinā. **Q**uarto p̄
deuotam orationē p̄cipue dñicā scz
pater noster de pe. di. iij. **Q**uinto p̄
generalem confessionē de pe. di. iij.
de cotidianis. **S**exto p̄ episcopale
bñdictionē. j. q. j. dictum. et sic bñ
dictio. et sic multi in fine scz. **C**ū q̄s
accipit cum deuotione et p̄cedentia
deuote facit et implet. **H**ostien autē
addit viij. scz p̄ deuotaz pectoris tō-
sionem de pe. di. j. **T**res actōes. **I**bi-
dem glosa addit viij. scz p̄ extrema
vndionē ex de sacra vndione. c. j. c.
lv. de p̄s. **R**ay. quoq̄ et **S**. durādi
addūt nonū scz p̄ bñdictionem sa-
cerdotale in missa et hoc pbant per
auctoritates positas sup̄ verbo sexto
et xxi. di. **E**cce ego et. vi. di. c. j. **S**e-
quit etā in sūma Ray. deāmus scz
q̄ non solum p̄ ista sed p̄ cuiuslibet
boni opationē deleantur de pe. di. j.
Medicinā. **V**t redime te opibus tu-
is. **E**t nota s̄m thomam q̄ pluravel
pauciora venialia remittunt p̄ ista
s̄m q̄ p̄ maiore vel minorem feruo-
rem concitatur q̄ de pluribus vel pau-
cioribus implicite ad min? contri-
cionē contineat. **U**nde nō optet q̄
p̄ hec omia venialia semp dimittā-
tur. **T**ercio queritur vtruz de pec-
cato veniali sit necessaria confessio.
Dicendum s̄m thomā q̄ ad confes-
sionem venialiū non tenetur homo
sed in casu est dubium quia certuz
est q̄ p̄ceptum ecclesie est semel
in anno confiteri. **P**onatur ergo q̄
aliq̄s sit hō q̄ nō h̄z peccm mortale
d ij.

nūquid talis ex p̄cepto ecclesie tenetur tunc confiteri peccata venialia que habet. Dicendū q̄dem dicunt q̄ sic p̄pter p̄ceptū ecclesie seruandum. Alij dicunt q̄ nō tenetur sed sufficit q̄ in h̄ casu p̄sentet se sacerdoti et esse immunē a peccato mortali ondat vt possit ad coionem admitti qz p̄ceptū ecclesie obligat tantū eos qui habent talia peccata scilicet mortalia q̄ necesse ē cōfiteri. Quarto querit vtrū vnū veniale sine alio possit dimitti. Dicendum q̄ sic qm̄ non habent cōnexionem adiuicē ex pte auersionis sicut habent peccata mortalia qz in eis nulla est auersio a deo nec etiā ex pte conuersionis vt patet p̄deo vnū veniale sine alio p̄t dimitti. Mortalia aut̄ non qz quodlibet mortale tollit gratiaz et caritatē nec auz caritate stare p̄t sine q̄ nullū peccatū remittit. Ideo vnū mortale sine alio dimitti nō p̄t. **De** quib̄ versus De? tu auertisti et ostende nobis dñe q̄. Vnde petitur p̄fecta conuersio et letificatio d̄ inde diuine misericordie imploratio. Ostende nobis dñe misericordiā tuā. Et tandem p̄ omnib̄ exaudicio. Dñe exaudi orationem meā q̄. Et post dei adiutoriū. Dñs vobiscuz et post petit peccatorū abluoēz cū dicitur. Aufer a nobis dñe q̄. Deū dū aut̄ ordinē nostz breuius nos expeditimus qz p̄mo dicimus confiteor sicut supradictū est et misereatur. scādo absolucōnē et remissio

nem q̄. Tercio adiutoriū et cetera

De debita huiusmodi recollectione. **Q**uartū qd̄ spectat ad mistz est huiusmodi debita recollectio quia hīs pactis debet se colligere considerando diuine potentie assistentiaz vt sic in p̄mis accedat ad altare vbi ista notant. **Primo** q̄ debet dare osculum altari in signū q̄ xp̄us veniens in mundū sanctaz vniuit ecclesiaz in osculo pacis qd̄ osculū optat ecclesia dicens illud canticorū. 1. Osculet me osculo oris sui. Osculū em̄ optime designat in carnacionē et vniōnem naturaz in xp̄o qz in osculo os ori coniungit et in incarnatione diuinitas huaitas. Vnde bernardus sup̄ cantica dicit q̄ osculans est verbum dei osculātū h̄ ē siue natura huana. **Secundo** nota q̄ debet accipere s̄m retū ecclesiaz (quod i ordine nostro nō fit) thuribulū quod est clausū inferius et apertū superius et fumigans qd̄ significat q̄ sacerdos debet esse clausus ad terrena et inferiora. Aptus autem ad celestia et supna iuxta dictum apostoli. Que sursum sunt querite nō que sunt sup̄ terram. Et sic fumum deuote orationis emittere ad deū debet cū p̄s dicens. Dirigatur dñe oracō mea sicut incensū et in conspectu q̄. Tercio nota q̄ debet crucem accipere et adorare vt recorder passionē xp̄i cuius hoc totū sacrificiū est memoraturū dicendo. Adoramus te domine

et bñdiciam? Quarto et ultimo debz
librū aperite qđ sigt apđo conscis
ente et sic finit iparādo sacēdotis
De hñs qđ sumi pōtifices addi-
derunt circa missam

Nunc ergo agam? de addita-
mentis hūmorū pontificū cir-
ca officiū misse quomā pcessum tē
poris multa circa misse celebracōez
ad decorez et solemnitatē addita fu-
erunt p hūmos pōtifices successiue
Ideo quot et qđ addiderūt ostēdaz
nunc vt ex didis gestis et cronias
pontificūz romanorū habet **D**ama-
sius hyspanus nacōne qui incepit
anno dñice incarnacōis lxx. **D**ic
pcepit vt presbiter confessionē faci-
at ante qđ vadat ad altare **I**tem vt
psalmi in fine cū gloria patri canē-
tur **S**iluester p̄mus nacōne roma-
nus qui incepit anno dñi .ccc .xx .
Dic instituit vt dyacom dalmatis
cis vterent in ecclesia. et palleo li-
nestimo eorūz leua tegatur **P**rmo
quidā sacerdotēs vtebant dalmati-
cis sed post casulaz vsum cū casu-
lis vti cepissent: dalmaticæ dyaco-
nis sunt cōmisse **I**tem instituit vt
corpalia fierent non de serico sed de
panno lineo albo nō in tincto et cō-
secrato de conse. di. j. **C**onsultu oim
Stephanus p̄mus nacōne roma-
nus qui incepit anno dñi .ccc .lvij
Dic instituit vt vestimenta ecclesie
quibz deo mīstrat sacra sint et hōel-
ta quibus in alijs qđ in ecclesiasticis
vibus nemo debet vti de conse.

di. j. **V**estimenta ecclesie. **C**elestin?
p̄mus nacōne romanus qđ incepit
anno dñi .cccc .xxvij. **D**ic instituit
vt ad introitum misse officiū dice-
retur naz antea a lectionibz incho-
abant missam qui adhuc vsus re-
tinetur in vigilia pasce et pentecol-
tes **I**tem qđ ps. C. l. cum anthipho-
nis ante sacrificium psallerent qđ
antea non fiebat **D**ed epistola et
euāgeliiū rātabāt et misse celebra-
tur. **C**helesphorus nacōne grecus
succellit sexto anno dñi .cccc .xxxix .
Dic in nocte natalis dñi instituit
tres missas a presbiteris celebrari
et in illis p̄mū angeliū d̄cantari
de conse. di. j. **N**octe sancta. **G**rego-
rius tercius nacōne romanus ince-
pit anno dñi octingentesimo .xxxj .
faciēs oratoriū in basilica bti petri
in honore oim s̄ctorū et cotidiana
officia ibidem ac missas in eorū ve-
neratione constituit celebrari. **G**re-
gorius p̄mus nacōne roānus incepit
āno dñi .cccc .lxxxj . **D**ic instituit
cātari anthiphonā an missaz qđ dici-
tur introit? deinde kyrieleson no-
mies. p̄ epistolā ḡduale et alla ex
lxx. cātari instituit et tūc tract? **I**tez
addidit in caōne dies qz nrōs i tua
pace dispois **I**tez p̄ caōnē s̄secōis
addidit p̄ceptis salutaibz moiti ac
et orōnē dñicā alta voce sup hostiaz
cōfuit cātari **O**rdiācōez cāt? ec diur-
nis siue nocturnis dicēdō twis cre-
dit plēana ordiācōne distribuisse.
tū mīstrā an eū siue p̄ eū orōes āthi-
dij.

C plonas et responsoria cōposuerūt.
Urbanus p̄mus nacōne romanus
a b̄tō petro .xviii. incepit āno d̄nī
cc. xxvij. vasa sacra argentea fieri
fecit cum prius essent lignea vel vi
tria de conse. di. j. **V**asa sacra **S**o
lter nacōne campanus incepit āno
d̄nī. C. lxxv. **H**ic instituit vt femi
ne moiales dedicate sacra vasa vel
pallas sacratas mīme atigerēt nec
icēnsū circa altaria deferrēt di. xxiiij
sacratas deo. **B**onifaci⁹ p̄mus naci
one romanus incepit āno d̄nī .cccc.
xxv. **H**ic it̄roduxit ne moiales seu
q̄cūqz mulieres vasa sacra atingerēt
nec pallas s̄l̄r sicut p̄decessor sū
us. **S**ymachus nacōne sard⁹ ice
pit anno d̄nī quingentesimo **H**ic i
stituit q̄ ymnus angelicus cantar
etur in diebus dominicis et in na
talijs ap̄loꝝ et martirū et ea que
sequunt post verba angeli addidit
in eodē in decretis tū de conse. di. j.
de ymnis scribitur q̄ reliqua q̄ se
quūt ibi ecclesiastici doctores cōpo
suerūt **G**elasius prim⁹ nacōne als
ser incepit anno d̄nī .cccc. lxxxiiij.
hic fecit oracōes seu collectas trac
tus q̄z ymnos sicut ambrosi⁹ **I**te
p̄faciōne comunē misse cotidianaz.
Vere dignuz ac̄ **H**ieronim⁹ p̄sbit
cardinalis epistolas et euangelia
ordinavit in libro qui comes dicit̄
sicut ip̄e ait ad stan̄cū ep̄m scrib
bens. **M**arth⁹ nacōne rōn⁹ succes
sit siluestro āno d̄nī .ccc. xxxix. vel .xl
hic statuit q̄ sybolū nicenū p̄ euā

C geliū alta voce dicat in missa **A**nā
stadius p̄mus nacōe romanus ice
pit anno d̄nī .cccc. iiij. statuit vt dū
euangelia legunt in eccia sacerdos
tes et ceteri omēs non sederent sed
venēabilis curū in aspectu euāge
lij stantes d̄nica verba attente au
dirent de conse. di. j. **A**p̄lica. **L**eo p̄
mus nacōe tuscus incepit āno d̄nī
cccc. xliij. **H**ic statuit vt finito of
fertoꝝ sup̄ oblata incensum i me
moriam mortis redemptoris ponatur
Ite adiūxit in canone **H**ic igitur
oblacionē **I**te statuit in cano
ne dici **S**c̄m̄ sacrificiūz immaculataz
hostiaz **P**elagius nacōne roman⁹
incepit anno d̄nī quingentesimo .viij.
Hic statuit p̄faciōnes decēt habe
tur de conse. di. j. inuenim⁹ **C**lemēs
primus nacōe romanus post petruz
anno d̄nī .lxxj. post cletū vero papa
incepit anno d̄nī nonagesimoterāo
Hic clemēs instituit in canone an
d̄secraciōne hostie **T**e igitur clemē
tissime pater vna cū filio tuo papa
n̄ro **A**lexāder p̄m⁹ nacōe rōn⁹ incepit
āno d̄nī .C. xxj. **H**ic instituit fieri
memoriā passiōis d̄nī i canoē mis
se et addit **Q**ui pridie ac̄ **E**t qz de
latere xp̄i exiit sanguis et aq̄ **J**o.
xix. ideo aquam misceri vīno insti
tuit et in consecraciōne vnum sine
alio non offerri decernens d̄ conse.
di. ij. sacramentozum et idem insti
tuit vt hec oblaciō fieret ex azimo
et in modica quātitate dicens q̄to
paucior tanto potior **R**ursū p̄cepit

aqua cum sale exorcizata et bñdic-
ta populuz aspergi de conse. di. iij.
Aqua. Dixtus p̄mus nacione ro-
manus successit alexandro q̄ incepit
anno dñi. C. xxix. **Dic** instituit vt
dicereſ ter sanctus. sc̄us. sc̄us. dñs
q̄c̄ item q̄ sacra vasa nō tāgerētur
nisi a m̄istris sacris de cose. di. j. in
sancta. **Bargius** nacione syrus i-
cepit anno dñi septuagesimoocta-
uo **Dic** instituit tpe fractionis do-
m̄ia corpis ter **Agnus dei** q̄c̄ a cle-
ro et populo decantari vt ip̄parati ad
dispensandū corpus dñiuz rogēt
acceptari quaten⁹ ille qui p̄ pecca-
tis oblat⁹ est innocēs faciat eos
salubriter pignora salutis ac̄cipere
Vñ subdit̄ hec sacrosancta cōmix-
tio et sic patet quot q̄ addita sūt
ad decorem ⁊ solēnitatē circa offici-
um missē a h̄m̄is p̄ntificib⁹. et qui
fuerūt addētes **Et** aduertat q̄ nō
suz p̄secutus h̄mos pontifices h̄m̄
temp⁹ ip̄oz ymo aliquñ posteriores
ip̄posui et econtrario et hoc p̄pter il-
loz ordinē que addita sunt p̄ eos
quoz ordinē plus volui seruare qz
de tpe ip̄oz satis ē notuz h̄m̄ nume-
rū incarnationis

De ip̄paracōe ppli ps. ij. p̄ncipal

Hec est sc̄da ps p̄ncipalis
p̄mi capituli in qua agit̄
de preparacōe ppli inc̄pi-
ento a toto officio missē **Par**s em̄
ista subdiuidit̄ i quatuor ptes h̄m̄
qz quatuor sūt q̄ debet facere popu⁹

lus vt bñ p̄pareſ **Nā** p̄mo debet ve-
nire auz mētis deuocōne et hoc figt̄
officiū **Sec̄do** cū mentis hūiliacōe
et hoc figt̄ kyrieleyson **Tercio** auz
mentis erectione et hoc figt̄ gloria
in excelsis **Quarto** cū petendi inten-
cōne et hoc figt̄ collecta siue oracō
Dico ergo p̄mo qz prima p̄paracō
populi ē qz ppl̄s debet venire cū de-
uocōne mentis et hoc significat of-
ficiuz siue introitus **Circa** qd̄ vidē-
da sunt septē **Primo** q̄nt̄ qz figt̄
ficat introitus dicendū qz h̄m̄ inno-
cē qz figt̄ sc̄oz p̄mi desiderū adue-
tū filij dei expectandū et dicendū
Emitte agnū dñe dñatorē terre q̄c̄
Et ysa. **Veni** domine et noli tardare
Et ideo prim⁹ introitus p̄me dñice
aduent⁹ est sp̄alit̄ de aduentu eius
Ad te leuauī aiām meā q̄c̄ **Et** figt̄
susp̄irū p̄m̄ **Vocat̄** aut̄ introitus
qz p̄ ip̄m̄ missam inclam⁹ **Resip-**
tō aut̄ figt̄ multiplicatē clamoris
vel duplicat̄ qz in tota n̄ra actione
debemus declinare a malo et facere
bonū **Sec̄do** q̄nt̄ q̄re sic ordina-
tur ⁊ cantat̄ **Dicendū** qz p̄ introitū
vel anthiphonā significatur desiderij
auditas sed per verbum significa-
tur desiderij immensitas nam ali-
qui dicebant vt̄nā dirumpes cē-
los et venires jeremie. lxxij. **Et** alij
dicebant mitte quem missurus es
q̄c̄. Exo. iij. **Tercio** quare comu-
niter versus ponit̄ de psalmo et ali-
quanto totus introitus vt in plus-
ribus **Dicendū** qz causa est duplex

quia in primitiua ecclesia iuxta or-
dinatione celestini pape cantaba-
tur multi psalmi. **f. C. l.** qz tuc non
dicebant in missa nisi epistolas et
euangeliu et oraciones secretas vt
habet de ose. di. j. vbi dicit q pelagi-
us papa ppter tediu cantanduz et
grauamen et ppter multitudinē po-
puloz ordinauit q d illis psalmis
fumeret aliqua pars in qua inten-
co psalmi explicaret sicut est introi-
tus. **cōe. versus. graduale. all. a. of-
fettoziū et cōiones** Et sunt aliq ver-
sus nō sumpti de psalmis **Sed no-
ta q ppter reuerenciā aliq sci ha-
bent introitus et versus spales sic
beata virgo **Value sancta parens
Et oēs sancti **Gaudeam? oēs i dño
Et doctores in medio ecclesie **Alia
causa est quia dicit psalms q liber
psalmoz quasi conclusiue continet
totā scripturaz quia in eo scribitur
p̄miū beatoz vt ibi grāciā et gloriā
dabit dñs **Dupliciū maloz ibi
ueniet mors sup illos ac p̄fectio v-
tutum ibi ibunt sancti de virtute i
virtute. **Perfectio opaconū ibi **Ex-
pecta dñm viriliter age ac. vita et
na beatoz ibi **Crede videre bona do-
mī ac. **Speculatio supnoz ibi pla-
cebo dño in regione viuoꝝ iudeo vt
i plurib d psalmis sumūt **Quar-
to qnt qre ibi ponit gl a p̄ri **Et di-
cedū q ad gl aꝝ laudē finitatis icar-
natoꝝ q̄ scī p̄es desiderabāt opā-
tis nā quāuis solus filius fuerit in
carnat? tū tota trinitas opata est**********************

in carnatione? **Vel fm innocētiū
ponit gloria qd significat beniuo-
lencie captacionē vt facili? optine-
rent qd ad totam trinitatē clama-
bant dicentes **Ostende nobis domi-
ne miām tuā ac **Quito qnt quare
gloria patri aliq nō dicit sicut
patet in missa de mortuis et etiaz a
dñica i passione vsqz ad pasca **Di-
cendum q nō dicit in missa de mor-
tuis ppter tria **Primo ppter eoz
incertitudinē de eoz liberatōe iudeo
nō possum? cum eis cantare **Sed
qz creditur eos esse in statu pene-
purgacois a gloria distantis **Ter-
cio quia ibi nil meritoꝝ agunt s̄
tantū penā soluūt. **A dñica etiaz in
passione vsqz ad pasca nō dicitur
gloria qz tūc fit memoria de passio-
ne filij dei qua i mēto nris memo-
rata plus nobis lugere licz q̄ gau-
dere **Sexto qntur quare introi-
tus resumit **Dicēdū q ido qz tam
p̄cedentes xpm scz patriarche et p-
phete q̄ sequētes scz apli et euang-
geliste et alij scī concordēs sunt de
fide xpi qz turba q̄ p̄cedebat et se-
quebat clamabāt dicētes osanna
filio dauid ac **Mat. xxi **Septio
qnt qre officū in diebo festiuissim
aliq̄s explicat **Dicēdū laudē i trini-
tatis s̄ gl a d̄z semel ppter gloriā
vniū incarnationis **Dicitur autē
bis in alijs diebus in laudē diuine
et humane nature que in p̄sona fi-
lij dei sunt vniū in ordine aut nos-
tro semp d̄z bis et non plures****************************

De secūda p̄paracōne populi Et
kyrieleyson ps secūda

Secūda p̄paracō p̄p̄i est p̄po-
pulus debet venire cū mentis
hūiliacōe q̄d h̄ḡt kyrieleyson q̄d
statimmediate sequit̄ Circa q̄d vis-
denda sunt septē **P**rimo q̄rit̄ q̄
h̄ḡt Et dicendū q̄ kyrieleyso h̄ḡt
j̄deri q̄ miserere dñe Nam kyrios
grece idem est q̄ dñs latine leyson
idem q̄ miserere **S**ecūdo q̄rit̄ qua-
re d̄r i missa cū sit grecū Ad q̄d di-
cendū q̄ in officijs misse q̄dā sunt
uocabula greca sicut kyrieleyson
q̄dam habreavt alfa. sabaoth. ofā
na. amen cetera oia latina et causa
est vt in omni lingua laudem? deū
Itēz h̄ fit i memoria passionis cris-
ti c? tytilus script? fuit tribus ling-
uis vt d̄r ioh. xix. **T**ercio q̄ritur
quare i tali nūo d̄r sc̄ nomies Et di-
cendū q̄ rō est multiplex. Prima ē
qz petim? de m̄iaz vt ad cōplecōne
nouē ordinū angeloz valem? pue-
nire naz de q̄cūqz ordine aliq̄ cecide-
runt idest fuissent de ordine qlibet si-
stetissent qz nūdū erāt s̄m aliquos
distincti sic ergo vt ruinas illoz
nouē ordinū implere valeam? nos
ines cātatur. **S**ecūda rō est vt impe-
trem? veniā nouē culpaz sc̄ septēz
mortaliū et pecā originalis et pecā
venialis **T**ercia rō est qz est pecm̄
fragilitatis p̄ impotentia et hoc est
contra p̄ez **S**implicitatis p̄ igno-
rantia et hoc c̄tra filiu? **E**t maligni-
tatis p̄ inuidenciā et hoc contra spi-

ritū scm̄ **E**t q̄d libet istoꝝ tribus mo-
dis multiplicat sc̄ corde. ore. et ope
ideo cuilibet psone diuine ter dicā?
kyrieleyson vel miserere dñe **V**t p̄
ma trinitas referat̄ ad patrē **S**e-
cūda ad x̄pm̄ ideo x̄peleyson **T**er-
cia ad sanctū spiritū **Q**uarta rō est
vt sc̄ m̄iam ipetrem? qz nouem mo-
dis indiem? **P**rimo tribus moīs
q̄tum ad ea quaz impetremus re-
missionez sc̄ corde. ore. et ope. **S**e-
cūdo tribus modis q̄tum ad gr̄e
collationē sc̄ fidei. spei. et caritatis.
Tercio tribus modis q̄tū ad glo-
rificationez qua gaudebim? supra
nos in deo scilicet tota trinitate. in
tra nos scilicet de glorificatione ani-
me et corporis. et circa nos scilicet
de sanctis et angelis. **Q**uinta ratio
est vt nouem effectus gr̄e impe-
tremus q̄ sunt viuificatio. similitu-
do. glorificatio. purgatio. purgaci-
onis p̄fectio. illuminatio. exaltacō.
ad bonum. iustificatio. premiatio.
Quarto q̄rit̄ quare sic deformat̄
ter ordinat̄ q̄i tribus primis vicijs
dicim? kyrieleyson et tribus vlti-
mis s̄ in tribus medijs dicim? criste-
leyson **E**t dicendū q̄ p̄m? t̄narius
attribuit̄ p̄ri **T**ercia? sp̄i sc̄o q̄ due
psone nō assūperūt naturā hūam
j̄do illi t̄narij dicūt vniformit̄ **F**i-
lius at̄ assumpsit aliā naturam sci-
licet humanam **S**ic q̄ natura di-
uinitatis et humanitatis in cristo
vnū supposituz itelligunt̄ qz de? et
h̄ vn? est x̄ps vt i s̄ybulo athana

Item in medio trinarum dicitur Cris-
teleyson diuersimode ab alijs quod
licet sit eiusdem nature cum eis quantum ad
diuinitatem tamen est alterius quantum ad
humanitatem. **Q**uinto quod quere media
persona trinare ponitur christus. **R**atio
quia ipse est media persona in diuinis
item quia ipse habet rationem multis
plicis median scilicet grammaticam tenentis
congruam. **L**ogicam tenentis veritatem.
Physicam destruens prauitatem.
Ethicam deferentis bonitatem. **M**athe-
maticam abstractis scilicet dyaboli partem.
Sexto queritur quere alternati-
catur. **E**t dicitur quod in primitia eccle-
sia tunc a populo quod a clero cantabatur quod
etiam nunc ut dicitur in coronatione
pape seruat sed propter dissonantiam
beatus gregorius ordinauit ut a cle-
ricis alternati cantarent. **S**epti-
mo queritur quere sequitur immediate post
officiu. **E**t dicitur quod ut dictum est of-
ficiu designat desideriu aduentus
christi in carne ideo post sequitur kyrie-
leyson ubi aduentus spiritualis in me-
te peccatur ideo dicitur kyrieleyson.
De tercia preparatione populi et
gloria in excelsis pars tercia

Tercia preparatione est quod populus de-
bet venire cum mentis erectione
quod designat canticum angelorum scilicet
et gloria in excelsis deo. **C**irca quod vi-
denda sunt tria. **P**rimo pono quedam
nobilis et dubia ad eius declaracionem.
Secundo procedam ad eius expo-
sicionem. **T**ercio mouebo duplicem du-
bitacionem et secundum hoc tria membra

Circa primum querunt multa primo que-
ritur quere immediate post introitum et
kyrieleyson sequitur gloria in excelsis
Ad quod dicendum ut predictum est quod per
officiu et kyrieleyson duplex christi
aduentus designat. **P**ost utrumque
autem aduentum christi scilicet in carne et in
mente debet homo gaudere leticia spiritus
ali et eam exprimere uocaliter quod
fit in gloria in excelsis deo. **I**deo statim
post officiu et kyrieleyson sequitur

Secundo queritur quere ipsum sacerdos
primo incipit et pronunciat et postea
clerus persequitur. **A**d quod dicendum quod
sacerdos sicut angelus primo cantan-
tem sicut choros illos de quibus dicitur facta est cum
angelo multitudo celestis laudantium
et dicitur. **P**er altissimis deo etc. lxxij

Tercio querunt quere dicitur in medio al-
taris quod ibi incipit a sacerdote. **A**d
quod dicendum quod iste primum angelicus
fuit dicitur ad laudem christi. **A**plius autem
dicitur quod mediator dei et hominum homo christus
ihesus ut ergo sicut christum mediatorem
dicitur in medio altaris inter quod christus natus
fuit in media nocte iuxta illud sapientie
Dum medium silentium tenerent omnia et
nox in suo cursu etc. item ut dicitur in-
telligi quod angelus qui primo cantauit
erat in medio illorum. **Q**uarto querunt
quere vertit faciem ad orientem. **A**d quod di-
cendum quod ut dictum est iste primum fuit
cantatus in nativitate christi et in
ortu suo. **D**e christo autem dicitur job.
iij. **E**cce vir oriens nomen eius. **E**t
luce. ij. **V**isitauit nos oriens ex alto.
Ad designandum ergo ipsum christum

qui est oriens dicitur versa facie ad orientem **Q**uinto querit quare atoto choro cantat nā tot? chor? rñ det statum p? in cepcionē sacerdotis **A**d qd̄ dicendū qd̄ hoc fit vt def̄ intelligi affectio intensa quaz̄ habet ecclesia essendi cum angelis s̄ dicitur ab oībo simul qz̄ fiet vnus chorus angeloz̄ et hoīm qz̄ erūt sic angeli dei in celis **S**exto queritur quare ymnus āgelicus d̄r **A**d qd̄ dicendū qd̄ ideo qz̄ fuit p̄mo ab angelis cantat? de conse. di. j. vij duo Nam gloria in excelsis deo et all̄a ab angelis fuerūt cantata **E**t nota qd̄ antiq̄tus solū ab ep̄is cantabat q̄ p̄ncipaliter significāt xp̄m q̄ est pontifex futuroz̄ bonoz̄ **S**z̄ qz̄ etiam q̄libet sacerdos rep̄ntat xp̄m qd̄ amō qui est sacerdos in eternū s̄m ordinē melchisedech i d̄r co a q̄libet alio sacerdote cantari p̄t et debz̄ **S**eptimo q̄rit quare aliq̄ tpe cantat et aliq̄ tpe non **A**d qd̄ dicendū qd̄ non cantat p̄mo tpe aduentus quadruplī rōne **P**rima est vt videat q̄si inouari in die natalis e? noctis medio p̄mo fuit cantat? **S**e cūda rō est vt cum maiori reuerentia et honore leticia et deuotione in natali cantem? qz̄ q̄ cū it̄p̄tatiōe dicit̄ maiore feruore h̄nt **T**ercia rō ē ad figurandū afflictōe s̄ d̄oz̄ p̄m quā paciēbant ex longa expectacione spei quā habebāt de xp̄i incarnatione qz̄ spes q̄ differē affligit aiam p̄v. ij. **Q**uarta rō est qz̄ tem

pus aduentus significat tēpus ante xp̄m tūc non erat tempus leticie nec causa iocunditatis qz̄ clausa erat ianua paradisi que xp̄o adueniente patefacta est qz̄ tūc debuit ab angelis decantari et nobis denūciari **O**ctauo querit q̄re tempe aduentus dicitur all̄a et dimittit gloria in excelsis **A**d qd̄ dicendū qd̄ duplī rōne p̄ma qz̄ licet habuerunt afflictionē qz̄ tantum tardabat filius dei venire i deo dimittit gloria in excelsis habebant tū leticiam de certitudine p̄missionis i deo cantat all̄a **A**lia rō est quia fit tūc mencō de aduentu qui est duplex vnus in carne et iste est iocundus et i deo dicitur all̄a **A**lius ad iudiciū et iste dolorosus et tremendus i deo dimittitur gloria in excelsis **N**ono queritur quare nō cantatur in festo i mōcendū gloria in excelsis deo nec all̄a et in octauis bñ cantat **R**ñsio ē duplex p̄ma qz̄ innocentes in vituperiū xp̄i fuerūt occisi et in signū detestationis et p̄pter dolorē parētuz̄ non cantatur in festo qz̄ tūc impletum fuit illud iheremie et habet **M**at. ij. **V**ox in rama audita ē q̄c **S**ecūda rō ē qz̄ tūc nō uenerūt ad paradisi vsqz̄ p̄ passionē xp̄i **S**z̄ nota qd̄ bñ d̄r in octaua eoz̄ qz̄ octaua figt̄ resurrectionem futuram ad gloriam **D**ecimo q̄rit q̄re a septuagesima vsqz̄ ad pasca nō cantat gl̄a in excelsis nec alleluya **R**acō ē vt habet d̄ co. di. j. **D**ij duo qd̄ tūc sc̄a eccia

recolit trāgressioēz p̄mi p̄ētis p̄ quā
 ipedita fuit r̄stitutō ruine āgelice ⁊
 iō tacet cāticū āgelorū ⁊ leticie **De**
 nō qz tunc ecclia rep̄ntat tēpus q̄
 filij israhel fuerūt i captōe **Et** dñica
 q̄rta in q̄dragesima q̄ cātat **Letare**
 iherl̄m venerūt nūcij de eoz libera-
 cōne siue restitucōe. s̄ plēarie nō fu-
 erūt liberati vsqz ad pasca a capti-
 uitate **Et** sic illi nescierūt cātica leti-
 cie **Ira** etiā et nos **Et** p̄t̄ h̄ ecclia n̄
 cātat gloria i excelsis nec alla **S;**
 sic p̄lus post q̄ fuit plene liberat?
 et reduct? cātauerūt ip̄i ita nos tpe
 resurrectōis **Nō** nō cātat gloria in
 excelsis in missis votuis nec s̄m ali-
 q̄s i festo scē crucis vt sit d̄na inf̄
 festū et cōmōracōez ēz de cele. mis.
Cōsiliū **Nō** q̄ aliqui ex deuocōne
 cātat gl̄a in excelsis et maxie i die
 sabbati **Nā** illa dies ē d̄putata ad
 honore gl̄ose virgis et h̄ p̄t̄. vii.
 rōes qz sex tāgūt i illa p̄sa q̄ i sab-
 bato cātat q̄ iāpit **Jubilem?** i hac
 die in q̄ sex rōes tāgūt si bñ aduer-
 tas q̄re dies sabbati ad honore vir-
 gis gl̄ose deputata ē **Prima** rō ē qz
 scōz p̄m et martiz passio cōueit
 die aliq̄ celebrari **Btā** at v̄go pas-
 sa fuit martirū s̄ non solū corpale
 p̄mo sp̄uale vñ **Luc. ij.** **Et** tuā ip̄i?
 aiaz p̄t̄n̄uit gladius i stud at mā-
 tirū cōtinuatū fuit i ip̄a sexta feria
 i q̄ x̄ps passus fuit **Et** iō sic sexta fe-
 ria filio. sic sabbatū mat̄i d̄dicat
Secda rō ē qz sic de? sabbato reque-
 uit ab oi ope qd̄ patrat vt haēt

gen. ij. **Hic** x̄pus eodē die requeuit
 vtero v̄gis **Tercia** rō ē qz sic deus
 opa nature ⁊ oēs creatiās sabbato
 cōpleuit **Hic** in v̄gie opa vniū
 se gracie repaui refōruit ⁊ creauit
Quarta rō est qz sic deus diei sabbati
 b̄ndixit **Hic** btā v̄go dicitur
 b̄ndicta a deo q̄ eaz elegit **Vñ** cātatur
 d̄ ea **B̄ndicta** filia tu a d̄no qz
 p̄ te fructū vite cōcauim? **Item** ab
 āgelo q̄ eam salutauit dicēte **Luc. ij.**
B̄ndicta tu in mulieribz **Ite** a mū-
 to qui eam semper veneratur et cos-
 lit **Vnde** predixit ipsamet **Luce. ij.**
Eccē enim ex hoc beatam me dicent
 et cetera **Quinta** rācō est quia sicut
 sabbatum mediat inf̄ die d̄uicam
 que est dies leticie et sextaz feriaz q̄
 est dies tristicie sic btā virgo ē me-
 diatrix inf̄ deū et hoiez **Sexta** rācō
 ē qz die sabbati p̄ pasceues x̄p̄ o-
 exite in sepulchro tota fides perijt
 et in solavirgie remansit **Ideo** dig-
 nissimū ē vt sibi sabbatū d̄dicetur
Septima ē p̄t̄ q̄ d̄a reuelatōnez
 factā **Exēplū** btē virgis siue miacu-
 lum **Narrat** **Johannes** belech q̄
 in constantinopolim erat quedam
 ymago virginis gloriose āte quaz
 pendebat velum quod totam yma-
 ginem operiebat **Deo** miraculose
 in sexta feria nullo homine mouēte
 amouebatur veluz in v̄spens vsqz
 ad v̄speras sabbati **Hic** q̄ to-
 ta ymago poterat videri **Et** celebra-
 tis v̄spens in sabbato descendebat
 velū ad ymaginē sicut an. vsqz ad

feriam sextam sequentē et hoc viso
miraculo sanctū est. merito vt illa
die de beata virgine cantetur

De expositione ymni angelici
Quia scdm mēbrū pcedendū
est ad expositionē ymi ange-
lici de quo habet de conse. di. j. c. de
ymnis canendis et pmo agetur de
hīs q̄ fuerūt apportata ab ecclesia
triūphante. Sciendū est q̄ in ymo
illo quedā sunt apportata ab ange-
lis et ecclesia triūphante vt est illa
Gloria in excelsis deo. et i terra pax
hōibz bone voluntatis. Luc. iij. Ali-
qua aut sunt ordinata a sanctis vi-
ris scilicet a bto hylario pictanien
episcopo pncipalit̄ et ab ecclesia
militante vt est illud Laudamus te
Ad cui⁹ euidentiā psciendū est hū
ymno cōn̄ ppter peccatū hōis triplex
bellū incurrit homo. Prīmū fuit of-
fensio it̄ deū et hōiez. Scdm̄ iter hōi-
nes et angelos qui si nō peccassent
restaurati fuissent. Terciū erat inf̄
hōies adinuicē qz aliū ritum serua-
bant iudei et gentiles. sed adueniē-
te filio dei omnia fuerūt pacificata.
Nāz ipse est pax nostra faciens vt̄
qz vnū vt habent̄ ab apostolo. fuit
it̄ em̄ p eum pax aīz deo quia deus
factus est homo et econtrario. Itēz
inter homines aīz angelis. qz tunc
habuerūt spem restauracionis rui-
ne eorū. Item inter hōies in ritu di-
uino quia oēs ad ritū xp̄i tenentur.
Et sic oīa reducta sunt ad pacēz et
ad vnitatem et de quolibet istorūz

tangit̄ aliquid in verbis istis. **Primo**
ex pte dei cū dicitur Gloria. Vñ
Jo. j. Vidimus gloriā eius q̄c. **Se-**
cūdo ex pte angeloz cum additur
in excelsis idest angelis. **Terzio** ex
pte hōim cū subinfertur et in terra
pax hōibz bone voluntatis et sic de
oibus alijs. **Et nota** q̄ in ista dicit̄-
cione pax sunt tres litere. **Prima** ē
P. p̄ quā intelligit̄ p̄sona patris.
Secūda est A. p̄ quā intelligit̄ p̄so-
na filij qui dicit̄ Apoc. j. Ego sum
alpha et o. **Tercia** est X. que ē du-
plex consonās notans p̄sonā spūs
sancti qui a patre ex quadā consonā-
cia et concordantia mutua p̄cedit
ppter qd̄cluditur q̄ qui aduersa-
tur paci toti trinitati aduersat̄. **Er-**
go pacem habete. **Et de?** pacis et di-
lectionis erit vol̄ i cūz dicit̄ ap̄tus
ad th̄y xij. sed q̄bus debeatur pax
h̄ habet̄ ab hylario de conse. di. v.
Missā q̄ hōibz bone voluntatis scz il-
lis q̄bz est bona voluntas et bonus
effectus.

De hīs q̄ fuerūt addita per ec-
clesiam militantem

Quod posita p̄ma pte ymni āge-
lici q̄ est de hīs q̄ fuerunt ap-
portata ab ecclesia triūphāte sequi-
tur alia ps eius q̄ est de hīs q̄ fue-
runt addita p̄ ecciam militāte. **Ibi**
Laudamus te. **Et diuidit̄** in duas
ptes. **Primo** em̄ ponit̄ illud qd̄ p̄-
tinet ad laudēz trinitatis in cōi. **Se-**
cūdo qd̄ p̄tinet ad laudem cuiusli-
bet p̄sone in sp̄ āli. **Ibi** dñe deus rex

celestis ac **P**rima adhuc in quinqz
 fm qz quinqz attribuunt trinitati
 p excellentiam fm qz hic ponuntur
 quinqz clausule. **A**tribuunt em trini
 tati potentia **I**deo dicim? laudam?
 te scz ratione potetie bene opantis
Nam laus bene opanti debet **I**tez
 attribuitur trinitati sapientia **I**do
 dicimus bndicim? te scz ratione sa
 pientie omnia disponentis **I**tez p
 uidentia **I**deo dicim? adoramus te
 scz ratione pudentie oia sustinentis
Itez maiestas **I**deo dicim? gloi
 ficamus te scz racone maiestatis oi
 bo pudentis **I**tem attribuitur tri
 nitati p excellentia bonitas **I**deo di
 cimus gras agim? tibi scilicet ra
 one bonitatis oibo pudentis qz hec
 omnia facere debemus et tu es dig
 nus qz fiat tibi ppter magna glori
 am tuaz qua dignus es et laudari
 qz benedicere **E**t vt illaz habere me
 reamur que est maius donu qd ha
 beri possit **S**equit dñe deus rex
 celestis ac **V**bi ponunt debite lau
 des ptinentes ad singulas psonas
 specialit et diuidit in tres partes
Nam pmo ponit laus patris **I**bi
 dñe deus ac **V**bi onditur potentia
 impialis **S**ecdo laus filij **I**bi dñe
 fili ac vbi ostenditur pietas inter
 nalis visceralis **T**ercio laus spiri
 tus sancti **I**bi cu sancto spiritu vbi
 ponit pietas internalis **P**rimo er
 go dicimus ad laudem pris **D**ñe de
 us ac **N**am in ipso est pmitas auc
 toritatis quia a nullo est ideo dicat

dñe **C**ausalitas vniuersitatis **I**deo
 dicat deus a quo oia. maiestas im
 pialis **I**deo addit rex qz rex regu.
Felicitas eternalis **I**deo dz celestis
 qz ibi sua felicitate maifestat **P**ro
 prietas psonalis **I**deo dicitur deus
 pater pprietas generalis **I**deo dicat
 oipotēs idest omnia potens **S**e
 quitur dñe fili vbi ponitur laus fi
 lij vbi quatuor ponunt fm qz qua
 tuor modis aliqua sibi conueniunt
Primo em sibi conueniunt aliqua ra
 cione diuinitatis fm qz conueniunt
 sibi trina **P**rimu qz de? existat **I**deo
 dicitur dñe deus **S**ecundu qz a pa
 tre p modum nature pcedit **I**deo
 dicitur fili **T**ercio qz pcedens tota
 naturaz patris hauriat **I**deo dicat
 vniuerſite **S**ecdo conueniunt filio aqz ra
 cione huaitatis scz vniuersalis rez
 demptio **I**deo dicat ihesu qz interp
 tatur saluator **S**ecundo generalis
 diffusio **I**deo dicat xpe qz interpreta
 tur vnctus. **I**n xpo em fuit pleni
 tudo graciaz et vnctio a quo tanqz
 a capite fluunt rui gre sicut a fon
 te **T**ercio conueniunt aliqua xpo rone
 suppositalis vniuersal vel vnitas scz
 nature diuine et huane qz sic dicitur
 in simbolo Athanahj sic aia ra
 conal et caro vn? e lo ita deus qz lo
 v? e xps **E**t ex hoc petit sibi qz sit ds
 io dz ds s ananos qz dicit ipz catu
 ram **I**te qz sit imolat? **D**z angu? dei
Cot maicheros qz dicit ipz n fuisse
 imolatū ite qz sit fili? pris dz sabel
 lianos qz dicit aliū esse filiū a filio

p̄ris. xij. q. vltima de hereticis Quā
to conueniunt aliqua filio radone
sue miseracionis q̄ sunt tria qz sibi
p̄mo supplicamus p̄ expiacione pec
caminū Ibi qui tollis peccata mun
di miserere nobis Deuoto p̄ ex
auditione p̄caminū Ibi qui tollis
peccata mundi suscipe deprecationē
nostram Terco p̄ remuneracione
solaminū Ibi qui sedes ad dextraz
p̄ris miserere nobis Et qm̄ suppli
cantes coiter consuuerūt allegare
causam et radonez quare debent ex
audire Ideo coiter allegamus tris
plicem causam dicendo qm̄ tu solus
sanctus Ideo debem⁹ indulgere pec
camina Tu solus dñs scz exaudiēs
p̄camina Tu solus altissimus scilicet
et referens solamina eterna **S**e
quif̄ aq̄ sancto spū et hec ponunt
spectantia ad laudē spiritus sancti
que sunt duo scilicet p̄sonalis p̄pe
tas Ideo dicit̄ cum sancto spiritu
fūna et coeterna felicitas ideo ad
ditur in gloriā dei patris **V**ltimo
sequit̄ amen in quo optam⁹ nobis
omnia confirmari et fieri Nota de
Amen q̄ est nomen hebreuz et ali
quāto est nomen et tunc idē est q̄
veritas vt in apoc. iij. hec dicit̄ amē
qui est testis fidelis Aliquando est
aduerbiuz vt in euangelio Amen
amen dico vobis idē est vere Aliquā
to est verbum et tunc idē est q̄ fi
at vt in psalmo ibi nos habem⁹ si
at fiat hebrei sunt Amen amē et is
to modo sumit̄ h̄ in cātico āgelorū

De dubijs et nobilibus cāgla ierels
Quia ter dūm mēbruz mouen
da sunt q̄dam notabilia et q̄
dam dubia circa quosdam dictōes
in isto hymno positas et postea vi
debunt duo circa ip̄m hymnū āge
licum **Q**uantuz ad p̄mū nota p̄
mo circa hoc q̄ dicit̄ Et i terra pax
Quid est pax Et sciēdū q̄ dicit̄ s̄ ac
tus Tho. scda scde. q. xxix. q̄ dñna
est int̄ concordiam et pacem Nam
ad pacē duo requirūtur vnum est
vmo appetitū scz sensitui et ratio
nalis Ita q̄ vnus non appetat qd̄
alius nō appetit qz si est in ter eos
rebellio iam non est pax Aliud est
vmo appetēciuz scz q̄ appetentes
in hoc q̄ appetūt sunt cordes vni
et idē appetēdo Ad scdm̄ at scz cō
cordiā sufficiat appetēciū vmo **S**z
pax supra cordiā addidit p̄mū scz
vmonē appetitū et sic ex hijs pa
tet qd̄ est pax qd̄ est vmo taz appe
titū q̄ appetēciū p̄prie loquēdo
Scdō nō circa h̄ q̄ dicit̄ adorā
te Juxta qd̄ nota q̄ tres sunt mōi
reuerentiaz exhibēdi vnus vocat̄
dulia Ali⁹ p̄p̄dulia Terco lat̄ria
Et est differētia int̄ istas Nā lat̄ria
ē fuitus et reuerētia debita soli cre
atori **S**z dulia est cois fuit⁹ debi
ta deo et creature **S**z p̄p̄dulia q̄ dicit̄
ab pp̄ q̄ ē supra ē fuit⁹ sp̄ualis
supra alias coēs d̄bitas Et circa h̄
p̄nt q̄ri m̄lta Primo q̄rit̄ vtz vna
adoratōne sit adorāda xpi huāitas
et diuinitas Et dicēdū q̄ si in xpo

poneretur plures persone et ypostasies sequeretur quod essent plures adoraciones sed quia in christo non ponimus nisi unam personam et ypostasim et honor debeat persone et supposito agenti et toti et non parti **I**dem vna adoracione totum adoratur considerando eum cui honor exhibetur quod est res subsistens **S**ecundo queritur utrum ymaginibus christi sit cultus latric exhibendus **S**ciendum breuiter quod ymago potest dupliciter considerari vno modo ut res quedam puta lignum sculptum vel pictum et sic nulla reuerentia debetur sibi nec honor quia talia non debentur nisi creature rationali **A**lio modo potest considerari ut est ymago et quia motus ad ymaginem in quantum ymago est ad rem ymaginatum deo vnus honor debetur et ymagini christi et ipsi christo **T**ercio queritur utrum cruce christi debeat latric **D**icendum quod crux illa scilicet in qua fuit christus crucifixus potest dupliciter considerari vno modo in quantum est ymago christi extensis in ea et sic adoratur eadem adoracione latric sicut christus et sic eam alloquimur sicut christum dicentes **O** crux aue spes vnica et huiusmodi **A**lio modo in quantum est res quedam et sic non pertinet ad personam verbi ut pars eius vel quasi pars eius nec potest eadem adoracione adorari cum ipso sed adoratur in quantum est res quedam christi in qua fuit extensus et tunc ratione ipsius sibi debetur ypdulia **S**ed

alie cruces in quibus non fuit christus adorant nisi ut ymago **I**deo non adoratur adoracione latric **Q**uarto queritur utrum mater dei sit adoranda adoracione latric **D**icendum quod cum beata virgo sit per se quedam persona agens ei debetur honor per se **V**nde alia adoracione adoratur quam filius eius veritatem non latric que sola deo debetur **S**ed certe eminentius ceteris in quantum est mater dei ideo sibi debetur non qualiscumque dulia sed ypdulia quia ultra alios debet honorari **Q**uinto queritur utrum sanctorum reliquie sint adorande dicendum quod sanctos dei in reuerentia debemus habere tanquam membra christi tanquam dei filios et amicos et intercessores nostros **E**t ideo eorum reliquias qualescumque honore congruo in eorum memoria venerari debemus **E**t precipue eorum corpora que fuerunt templum spiritus sancti et organa spiritus sancti in eis habitatis et operantis et sunt corpora christi configuranda per gloriam resurrectionis **V**nde et ipse deus huiusmodi reliquias conuenienter honorat in eorum presentia miracula faciendo **S**exto queritur utrum peccatoribus sicut malis prelatibus debeat dulia **E**t videtur quod non quia honor debetur alicui in testimonium virtutis primo ethi corum sed prelati mali non sunt virtuosus ergo nec honorandi **E**t dicendum quod alicui habere virtutes contingit tripliciter vel sicut actu virtuosus et

et sic malis non debetur duli vel si-
cut apto nato habere et sic cui libet
hoi debet et angelo nisi sit obstina-
tus in malo ppter qd demonibus no
debetur vel sicut ordinato ad indu-
cendū vel conseruandū virtutes et
isto modo debetur etiā p̄latis pecca-
toribus quia ordinati sunt ad vir-
tutes vt conseruent et sic patet ad
argumētū et ad questionē **T**er-
cio nota circa hoc qd dicit omnipotēs
Et videtur qd sit falsum qz deus nō
p̄t peccare nec mentiri nec ambula-
re nec currere nec ridere nec moue-
ri aut mori aut facere aliū deuz nec
p̄t facere idem esse et nō eē simul er-
go falsum est qd est omp̄s idest oīa
potens Rūdeo ad euidentia h? veri-
tatis faciēda sunt quatuor **P**rimo
p̄batur qd in deo est potentia acti-
ua **S**ecūdo qd in deo non est poten-
tia passiuā **T**ercio dabunt qdam
regule **E**t quarto reddetur ratio de
quodā dubio curioso **Q**uantū ad
p̄mū p̄bo qd in deo est potentia acti-
ua et hoc sic quia illud qd impo-
tat p̄fectionē simpliciter in entita-
te et actualitate est in deo sed potē-
tia actiua est huiōi ergo nō p̄bat
quia nihil agit s̄m qd est ī actu **A**c-
tus aut ille est p̄fectior q̄ aliqd est
formalit̄ in se et continet aliqd vir-
tualit̄ q̄ ille quo aliqd in se est for-
maliter sed nihil cōtinet virtualit̄
Habens at̄ potentia actiua p̄ illaz
est actu in se aliqd formaliter et p̄
eam cōtinet aliud virtualiter ergo

habere potentia actiua ip̄tat per-
fectionē in entitate et actualitate et
p̄ consequēs op̄tit deo **Q**uantū ad
secūdū p̄bo qd in deo non sit potētia
passiua ouertēdo rationē sic qd im-
portat ip̄fectionē et diminucionem
in entitate et actualitate nō ouenit
dō sed habere potentia passiuā est
huiōi ergo nō p̄bat qd quia omē qd
est in potentia ad recipiēduz aliqd
in se est ex defectu entitatis et actu-
alitäts quā dat ei illud qd ī se ip̄o
recipit̄ vñ talis potentia siue sit cō-
iuncta actui siue sepata semp̄ ē im-
p̄fecta et indigens p̄fici p̄ aliud
Qua p̄pter nullomō est ponenda ī
deo et sic patet scd̄z sc̄z qd ī deo nō ē
potentia passiuā **Q**uantū ad ter-
ciū ex istis dantur q̄tuor regule q̄-
bus p̄t videri qd deus possit et qd nō
possit **P**rima regula est qd deus p̄t
facere q̄q̄ respicit potentia actiua
soluz hoc patet qui q̄c̄q̄ p̄tinet ad
dignitatē et p̄fectionē est deo attri-
buendū sed causare actiue qd cūqz
causabile est huiōi ergo nō **E**t ex
hac regula habet qd deus p̄t ī oēm
effectū cuiuscūqz efficiētis **S**ecū-
da regula est qd deus nō p̄t face-
re q̄c̄q̄ respicit potētia passiuā solū
vel simul actiua et passiuā hoc patz
qz amota causa amouet effectus s̄
a deo tollit potētia passiuā p̄pter qd
etiā tollunt̄ ab ip̄o ea q̄ respiciunt
eā solū vel s̄m cū actiua sunt deo attri-
buēda huiōi sūt oīa q̄ cōsistūt it̄rā
mutari ī acq̄rēdo eē l̄ ī amittēdo qz

in hijs generacio vni? est corrupco
alterius **E**t ideo deus nō potest am-
bulare currere aut se mouere qz ta-
lia respiciunt potenciā passiuā solū
vel simul cum actiua qz sunt mouē-
cia mota **I**te? nō potest moueri nec
mori nec corrumpti qz important a-
missionem esse prius habiti et ita
trāsmutacionē s̄m principiū passiu-
uum **T**ercia regula est deus non
p̄t facere qd̄ nō p̄t velle p̄batur qz
nullus p̄t velle oppositum illius ad
qd̄ natura ordinat̄ sicut homo non
potest velle miserā qz naturalit̄ or-
dinat̄ ad oppositū. deus aut̄ natu-
ralit̄ inclinatur ad suā bonitate? in-
finitā p̄pter qd̄ q̄ deficiūt a sua boni-
tate velle non p̄t. cum ergo pccā et
mala sint defluxus quidā a diuina
bonitate talia non p̄t deus velle nec
facere **I**tem posse peccare nō est pos-
se s̄m aug^m de pen. di. ij. c. caritas
nec posse deficere est posse ymo hęc
affirmacio icludit negacōez **Q**uā-
ta regula est qz quedā ip̄tant res
pugnanciaz ex natura terminorū
vt trinarū esse parem vel idē esse et
non esse siml̄ et talia nō p̄t deus fa-
cere nō p̄pter defectum potencie vel
diminucōez. sed p̄pter impossibilita-
tem que est in re faciēda qz hoc fa-
cere non est facere p̄bacio quia illa
nō sunt simul factibilia quoz positi-
cio vni? est remocō alteri? **A**lioqn̄
simul aliquid poneret̄ et non pone-
retur. fieret et nō fieret sed illa que
implicant contradiccionē sunt hu-

iusmōi qz negacō r̄monet affirma-
cionem et econtrario ergo deus nō
p̄t facere qz affirmacio et negacio
non simul sunt vere de eodez **V**n̄ di-
cūt aliqui qz magis debet dici qz ne-
queūt talia fieri q̄ qz dicatur qz de-
us non p̄t **Q**uerit̄ p̄mo circa ym-
nū que est racō quare deus dicit̄ oī-
potens et omnisciens et tū nō dicit̄-
tur omni-volens cū tū scientia potē-
tia et voluntas in deo idem sint **D**is-
cendū qz s̄m p̄b̄m. ix. metha. in as-
gente p̄ voluntate? voluntas habet
determiare potenciā et scientiaz ad
opus et ideo in deo ponat̄ et sciā ab-
solute p̄nunciat̄ de se respectu oīm
Ideo dicit̄ absolute omp̄s oīsciēs
Voluntas aut̄ que habet determina-
re nō nisi respectu illoz ad que ha-
bet determiare **I**deo non dicitur oī-
volens q̄si oīa volēs et sic patet dif-
ferentia et causa istoz **S**ecūdo
circa istum ym̄n angelicū quentur
quare in missa beate marie virginis
sunt sex additiones in gloria inex-
cellis **A**d hoc dicendū qz p̄pter sex
p̄uilegia beate virginis **P**rimū est
concepcionis **C**oncepit em̄ opacōe
et obumbracōne spiritus sancti qz
prima addicio post illuz versuz **D**o-
mine fili q̄ **E**st spiritus et alme or-
phanor̄ paracite. **S**ecundū ha-
buit racōnem emissionis quia per-
perit dei filius **I**deo additur primo
genitus marie et cetera **I**ta qz pri-
mogenitus non dicit̄ ibi ordinez q̄
si alius sequitur. s̄ dicit̄ dignitatez

*Itē quē in missa b̄e marie
sunt sex additiones*

Vel primogenitus idest añq̄ null⁹
vel etiā post. Tercū habuit racōne
materne daitatis qđ est orbi maxi-
ma laus et gloria jdeo additur Ad
marie gloria. Quartū habuit rōne
sāctificacōnis q̄ nullomō peccare
potuit Et ideo addit mariā sanctifi-
cans. Quintū habuit rōne adscen-
sionis Jdo addit mariā gubernās
Sextū rōne sue coronacionis jdeo
addit mariam coronās. Tercio
circa ipm̄ q̄ris qm̄ regulariter debet
dici p̄m̄? angelic⁹ sc̄z gloria inexcelsis
Ad hoc r̄ndetur extra de cele-
mis. C. Consiiliū vbi dicit qđ debet
cantari qm̄ in matutinis dicitur Te-
deuz laudam⁹. H̄z h̄c regula fallit
in sabbato sancto pasce et i die ce-
ne dñi fm̄ officiū romanū Et de sab-
bato sancto reddis rō de conse. di-
ij. vbi dicitur qđ illa missa spectat
ad diez pasce quare tunc dicit alfa
et gloria inexcelsis Quare cantat i
die cene et in sabbato pasce Nam
tūc redditū est gaudiū angelicum
In die aut cene d̄z ab aliq̄bus glo-
ria inexcelsis nō tñ i ordinē nostro
p̄dicatorū racōne p̄uilegij et cele-
britatis singularis quia illa die fu-
it a xp̄o institutū et p̄mo celebratū
et sic patet quō populus debet veni-
re cum mentis intentione

De quarta p̄paracione populi et
collecta que immediace sequitur p̄
gloria inexcelsis ps quarta

Quarta p̄paracio est qđ popul⁹
debet venire cū petendi intens

tionē et impetrandi et hoc sigt col-
lecta que immediate sequit p̄ glori-
a inexcelsis Et racō ordinis p̄z qz
quia facta cordis humilitate q̄ fit
in kyrieleyson et mentis erectione
que fit in gloria inexcelsis p̄t fieri cō-
fident peticio qđ fit in collecta siue
oratione. Circa qđ sic p̄cedaz qz
declarato qđaz dubia Quoz p̄mū
est quare sacerdos salutat populuz
dicens dñs vobiscū et populus r̄n-
det et ai spiritu tuo Ad qđ dicitū
qđ h̄c salutatio dñs vobiscuz sump-
ta est de libro Ruth. ij. c. vbi legit
qđ booz salutavit sic mellores suos
et sic est sensus Dñs vobiscuz idest
peticiones vestras tribuat ad effec-
tū vt in vobis maneat et p̄ces v̄zas
exaudiat. graciā offerat et p̄nia tri-
buat Et clerus r̄ndet Et cū spiritu
tuo sc̄z fit deus qui spiritū rectū in-
nouet in viscerib⁹ tuis quia nō ex-
audiunt p̄ces illius qui nō spiritū
rectū et sanctum habet quasi dicat
clerus et populus tu nobis quatu-
or optas dicendo dñs vobiscū jdeo
nos dicimus Et cum spiritu tuo sc̄z
fit dominus vt nobis valeas impe-
trare vel sic respondetur alia racōne
vt detur intelligi qđ sacerdos debet
esse totus spiritualis est est sensus
Et cū spiritu tuo idest domin⁹ qui
est in ore tuo fit in corde tuo et i mē-
te tua Hoc autem verbum sump-
tum est ab apostolo. ij. et ad cor-
vltimovbi sic dicitur Domin⁹ jhs
cristus cum spiritu tuo. d̄inde dicit
b ij.

sup d̄sup

Oremus in signum q̄ dixit ih̄esus
discipulis orate ne intretis i temp-
tationem **S**ecundū dubiū est
quod dicit sacerdos salutat populū
Et dicendum q̄ sepius quando ip-
se met dicit euangelium in signum
q̄ dominus est nobiscū quando ha-
buimus gradam septiformem spi-
ritus sanctus Salutat em̄ primo
ante collectam Secundo in princ̄-
pio euangelij Tercio in fine vel p̄
quando credo dicit Quarto in pri-
cipio prefationis Quinto dicendo
pax domini Sexto i principio ora-
tionis post comunione Septimo
in fine **T**ercius dubius est Quo-
d dicit uertit se ad populū sacerdos
Et dicendum q̄ quinquies Cuius
causa est quia cr̄st̄ apparuit qū-
quies in die r̄surrectionis sed i ter-
cia uisione que est post manuum lo-
cionem nihil dicit alte quia illa re-
presentat apparicionem symoni pe-
tro de qua non fit mendo in euans-
gelio quādo fuit nec ubi fuit nec q̄
modo facta fuit **Q**uartum dubi-
um est quare episcopus quando ce-
lebrat dicit pax uobis Ad q̄d dice-
dum q̄ episcopus pprie est vicari-
cr̄sti et representat cr̄stū Cr̄st̄
autem hoc uerbum dixisse fatef Jo-
xx. discipulis suis Et ē sensus Pax
uobis i presenti def pax uobis pax
p̄ctoris et uolūtatis et i futuro pax
etermitatis quaz pacez optauit ih̄e-
sus discipulis suis jo. xiiij. Pacem
meam relinquo uobis pacem meaz

uobis **Q**uintum dubiū est
circa ipsam oracionem querit qua-
re uocat oratio uel collecta Ad q̄d
dicendum q̄ collecta dicitur p̄ tan-
to q̄ super populū collectum et cō-
gregatum dicebatur ut habet de
consecratione. distm. iij. uel etiam
quia i ea recolligitur populi depre-
cacio et supplicacio Dicitur etiam
oratio quia in illa oremus pro nos-
tris necessitatibus spiritualibus et
temporalibus **S**extum dubiū
est quare dicitur i dextera parte al-
taris Et dicendum q̄ per dexteram
bona eterna et per sinistram tempo-
ralia designantur ut ergo ostēdat
q̄ eterna spiritualia primo petere
debemus Juxta illud Primum q̄ri-
te regnum dei Math. viij. Ideo dicitur
in dextera parte Vel etiaz quia
omnes oraciones in nomine cr̄sti
fiunt qui sedet ad dexteram ut ha-
betur Marc. ultimo Ideo in dextera
parte dicitur debet **S**eptimū du-
biū est quare comuniter oramus
uersus partem orientalem Ad q̄d
dicendum q̄ uersus orientem ma-
gis oramus propter multa Primo
pp̄ter significacionem ut sic signifi-
ficemus q̄ illuminacio mentis nos-
tre a deo ē sicut lumē uenit ab orien-
te Secundo quia illa est nobilior
pars orbis Tercio propter opera
quedaz nobiliora que fiunt magis
in oriente. nā ibi motus celi incipit
Vel aliter fm̄ q̄ dicit damascenus
libro quarto capitulo quinto ostē

dens q̄ triplia racione **P**rima vt ter-
ram nostrā scz paradisu terrestrez
i q̄ positus est p̄m? b̄o nos affectaē
monstrarem? que est in pte orien-
tis **S**ec̄da vt ad xp̄m crucifixū qui
uersus orientez stans in cruce respi-
ciebat attendamus **T**ercia vt ip̄m
uenientem ad iudiciū nos expecta-
re ostendam? de quo dicit̄ in psal-
mo **A**scēdit sup̄ celū celi ad orien-
tem **E**t ab illa pte dicit̄ venire iux-
ta illud actuū. **S**ic veniet que ad
modū vidistis eū ascendentez in ce-
lum **C**ōtraū dubiū est q̄t oratio-
nes debent dici in missa **A**d quod
dicendū q̄ aliqui soluz vna racione
solemnitatis sicut q̄n est duplex vel
totum duplex festū **A**liqui aut̄ due
vel plures vsqz ad septenarium nu-
merū inno cēn reprobat quia dñs
in septem peticiōibz docuit orare
et etiam qz verteret̄ in tediū vlt̄a
de conse. di. ij. **C**ū omnia **O**rdo aut̄
noster scilicet p̄dicatorū comunit̄er
non dicit̄ nisi tres p̄pter trinitatem
p̄sonarum **N**onum quare comu-
niter dicunt̄ q̄ in numero impa-
ri dicunt̄ aliqui q̄ quia deus det̄-
stat̄ diuisioneꝝ que numero pari
attribuit̄ nam deo complacet in
vmitate et i diuisione que numero
imp̄ari assignant̄ur **I**ta dicit̄ ma-
gister sentenciay libro sc̄do expo-
nendo illud quare deus nō benedix-
it sc̄de diei in creacione reruz dicen-
do q̄ erant valde bona **S**ed hec ra-
tio non placet mihi quia dualitas

et numerus binarius cōmendant̄ i
sacra scriptura **V**nde crist̄? binos
et binos misit discipulos **I**tez cari-
tas q̄ est maxima virtutū in dupli-
ci actu consistit et cristus ex duabo
naturis et tota lex in hijs duobus
mādat̄is pendet et p̄p̄he scilicet **D**i-
liges dominum deum tuū et prox-
imū tuum sicut te ipsum vt dicit̄ ijtē
tota scriptura sacra in duobus tes-
tamentis **I**tem euangelia sunt nu-
mero pari **I**tez epistole pauli que
sunt. xiiij. **E**t quando dicit̄ur qd̄ du-
alitas fugit vmitatez **I**ta ego dicaz
q̄ numerus ip̄ar fugit eq̄litatez in
qua consistit iusticia quare non va-
let **I**deo dico q̄ nō fugit p̄mo clau-
dit in se tanq̄ partem nec ratio ma-
gistr̄uz quia dicit̄ur non benedixit̄
se diei sc̄de nec etiaz ex illa causa
quam ipse ibi assignat **S**ed qz be-
nedictio ⁊ laus p̄fectioni debetur o-
pus sc̄de diei sed tercia die fuit per-
fectum vt habetur gen̄ p̄mo **I**deo
diei tercie duplex benedictio datur
vna p̄ opibus sc̄de diei. et alia p̄ o-
peribus tercie. qua p̄pter aliter di-
ci p̄t iudicio nostro q̄ oraciones di-
rigunt̄ur deo aut̄ p̄sone diuine in
numero ip̄ari sunt ideo cōiter in nu-
mero imp̄ari dicunt̄ur **D**ecimuz
dubium est q̄ cum in diuisa sint o-
pera trinitatis et equalis pater. eq̄-
lis filius. equalis spiritus sanctus
Queritur quare oratio non dirigi-
tur spiritui sancto ita bene sicut pa-
tri vel filio quia s̄m athanasium.
eij

Omp̄s pater. omp̄s fili⁹. omp̄s spi-
ritus sanctus Et tñ oēs orōes diri-
gunt patri vel filio et nūq̄ spūi scō
Ad hoc dicendū q̄ spūs scūs donū
est Vñ istud donū p̄mittens xp̄us
discipulis suis Dicit pac̄litus aut̄
spūs quez mittet p̄r i noīe meo rē
A dono aut̄ nō petis donū sed a lar-
gitate doni ideo rē **V**ndecimū du-
biuz est quare aliqñ dicim⁹ in fine
orōnis p̄ dñm. aliqñ p̄ eūdem. ali-
qñ p̄ eiusdē aliqñ qui teuz **A**d qd̄
dicendū q̄ aliqñ in orōne fit petiō
a p̄re et tūc debet dici p̄ dñm **S**ed
aliqñ in orōne fit menō de filio si-
cut in orōne **D**eus q̄ in filij tui hūi-
litate iacentem rē et tūc debet dici
p̄ eundē **A**liqñ ip̄a orō dirigis ip̄i
filio directe sicut in orōne **D**eus q̄
virginalē aulaz rē et tūc debet dici
qui uiuis et regnas **S**ed aliqñ in
fine orōnis fit menō de filio sicut
in orōne **R**espice q̄s dñe sup̄ hanc
familiā tuā rē et tūc debet dici qui
tecum uiuit **A**liqñ aut̄ fit menō de
spūi sancto rē et tūc semp̄ d̄z dici in
vmitate eiusdē rē sicut in orōne **D**e-
us q̄ corda fidelīū rē **A**liqñ autē de
nullo istoꝝ fit menō sicut in exor-
cismis et cathecismis et orōnib⁹ aq̄
bñd̄cē et in q̄busdāz officijs sepul-
ture et tūc dicat̄ p̄ eū qui uenturus
est iudicare rē et q̄uis bñdiceret p̄
dñm tñ d̄z p̄ eū qui uenturus est iu-
dicare rē ad timorē demonū q̄ d̄ iu-
dicatio finali plurimū terren⁹ **V**ñ uē-
tus **P**er dñm dicas cū p̄rem p̄sbis

oras **C**um xp̄m memores p̄ eūdem
dicere debes **C**ū xp̄o loqueris q̄ vis-
uis dicere q̄ris **Q**ui tecū sit. sit col-
lecte finis in ip̄o **S**i spiritus alm⁹
eiusdē dicere debes **T**erminat̄ at̄ ora-
cio dicendo p̄ oīa secula seculoz qd̄
p̄t̄ intelligi sic idest p̄ oīa tpa vel de
sc̄lo fuso qd̄ oīa alia sc̄la tñscēdit
et hec de p̄paracione pl̄i sufficiant

De sc̄da parte misse q̄ uocatur instructio ca. sc̄dz

Item in p̄cedenti capitulo
de prima parte misse sc̄lis
cet de p̄paracione que du-
rat vsqz ad epistolam **N**unc conse-
quenter in hoc sc̄do capitulo agē-
duz est de sc̄da pte misse que durat
vsqz ad offertorium que uocatur in-
structio et incipit in epistola vnde
post oracionem sequitur lectio vel
epistola in quib⁹ instruimur de di-
uinis mandatis iuxta illud psal-
mista **D**a mihi intellectum ut dis-
cam mādata tua **H**ec autem pars
multa cōtinet vnde diuiditur in sex
sc̄lis cet primo in ministerialem in-
formacionez de qua in epistola **S**e-
cundo in penitencialem operacio-
nem de qua in graduale siue r̄spōso-
rio **T**ercio in salutarem lamenta-
cionem de qua in tractu **Q**uarto in
spiritualem exultacionem d̄ qua in
alleluya **Q**uinto in principalem in-
structionem et de qua in euangelio
Sexto in sp̄ualem fidei p̄fessionem

de qua in symbolo **R**atio autem ordinis istarum quinque paruum est quia tractus non facit proprie partes distinctas; cum aliquando nullus dicitur et quia secundum innocencium prima scilicet epistola designat officium presbiteris qui preiuit ante faciem dominum in preparare vias eius. **E**t graduale significat penitentiam quare ipse predicauit et fecit unde dixit penitentiam agite **M**ath. iij. c. **I**deo statim sequitur graduale sed quare post penitentiam sequitur gaudium quia ut ipse dixit **A**ppropinquabit vobis regnum celorum **M**ath. iij. **I**deo sequitur alleluia quod est catus gaudij **E**t quare post doctrinam jobis statim secuta est cristi doctrina **I**deo sequitur post euangelium quod doctrinam cristi designat cuius fides ibi continetur que postea in symbolo clarius explicatur et sic patet ordo paruum predictarum diuiditur enim istud capitulum in sex partes principales. **D**e Epistola et ministeriali in formatione per prima secundi capituli. **P**rimo videndum est de ministeriali in formatione de qua agit in epistola siue lectione **C**irca quam hec per ordinem videbuntur. **P**rimo quare sic vocatur epistola **E**t dicendum quare epistola dicitur ab episcopo quod est super stolon quod est missio quasi supra missio id est supra legem et euangelium quare epistole sunt declarationes doctorum in euangelij et lege eorum que in ipsis continentur **A**liquando etiam ap-

pellatur lectio quare exponitur ad legem dum et explicatur quare quod significat. **S**ecundo queritur quid per epistolam designat **E**t dicendum secundum innocencium quare epistola significat doctrinam et instructionem factam per ministros noui et veteris testamenti quare lex precessit euangelium sicut jobes baptista christum. **T**ercio quare sic cantatur scilicet accentu arciflexo vel adequato **D**icendum quare ut denotetur quare mens fidelium debet esse eleuata ad deum et post reuerti ad seipsum. **Q**uarto ubi debet cantari **D**icendum quare in medio ecclesie ad figurandum christum in medio doctorum vel apostolorum illud psalmus **I**n medio ecclesie laudabit te. **Q**uinto queritur quare populus sedet quando epistola cantatur **D**icendum quare ideo ut cum maiori diligentia a bonis moribus instruamur vel in forma quare secundum aristotilem **A**nima sedens et quiescens sit prudens. **S**exto queritur quare sacerdos tunc tacet **D**icendum quare ut dicitur subdiaconus significat **J**ohannem baptistam **S**acerdos autem christus predicante ei **J**ohanne baptista tacuit christus iohannes tacet sacerdos. **S**eptimo queritur quare in epistola aliquando dicitur karissimi aliquando fratres aliquando in diebus illis **D**icendum quare quando epistole sumuntur a dictis pauli tunc dicitur fratres **R**atio est quia illas mittebat ad illos quos conuertebat **I**nter quos quedam germanitas generabat et fraternitas **I**deo v-

Dcat eos fratres **S**ed quāto a cano-
nicis sumuntur petri-johānis vel
jacobī quas ipsi direxerūt non ad
illos quos conuerterant solum sed
ad omnes generaliter quia ad om-
nes debemus habere caritatē jdeo ī
illis epistolis dicitur carissimi **S**ed
aliqui dicitur ī dieb' illis et p̄cipue
quā sumuntur de actib' apostolorū
Sed in euangelijs non dicitur in
diebus illis sed in illo tpe et ratio
est triplex p̄ma est quia frequēter
in textu ponit' in dieb' illis vt ptz
in actibus apostolorū **S**ed a ratio
est qz sicut tempus continet diem
Ita euangeliū continet epistolas
que declarāt ipm **T**ercia qz euāge-
liū est d̄vno scilicet cristo et d̄vno
tempore scilicet vita xp̄i sed episto-
le facte sūt ad diuersos de diuersis
et in diuersis tempib' **I**deo dicitur
in dieb' ill' vt aulibet possit appli-
cari melius **E**t nota qz quā lectiones
sumunt' de libris legalibus tūc nū-
q̄ ponitur tytilus viri alicuius **R**ō
est quia in penthateuco continentur
q̄ p̄tinent ad synagogā que iaz de
fiat in sacerdotio et in regno iuxta
p̄phetiam dānilis **V**n̄ moyses non
intytulatur qz defecit cōtra d̄nm in
eductione aque de petra **N**ec etiam
salomō in libris sapiencialib' aut
qz deprauatū est cor eius cū mulie-
rib' et p̄ mulieres -aut quia nō ve-
ritas illoz plenarie scitur jdeo a sa-
piencia increata intytulaf **V**nde su-
muntur epistole **O**ctauo querit'

Dquare epistole accipiuntur de episto-
lis pauli-aut canonicis-aut actib'
apostolorū-aut libris salomonis-ā
prophetijs-nūquam autē de libris
moyfi **D**icendū qz ratio est quia in
illis tantū p̄mittuntur temporalia
jn cui' significacione lectiones ter-
minantur jn grauem accentum des-
cendentē jn nouo vero testamēto p̄-
mittuntur spiritualia et eterna jn
cuius signū euangelium et episto-
la terminatur in accentum acutū
Sono queritur qui sūt ministri
eius **D**icendū qz duo scilicet lector
quando est de veteri testamento et
subdyaconus de quocūqz accipiat
Circa hunc primum ministrum
scilicet lectorem queruntur tria **P**ri-
mo quare lector legit semper de ve-
teri testamento et nūquā de nouo
regulariter nec est de officio **D**icen-
dum qz quia significat predicator
res veteris testamēti **S**ecūdo q̄
re non accipit benedictionem quan-
do debet legere **E**t dicendum qz cau-
sa est quia illi predicator et pro-
phete predicabant solo deo inspī-
rante non manifeste missi **I**deo nō
r̄cipit b̄ndictionē patenter **T**er-
cio quare aliquando immediate post
lectionem lectoris subsequitur epi-
stola vt in natali **D**icendum qz ad
signandum impletam esse prophe-
ciam sicut recte glōia immediate se-
quitur hoc enim non fit nisi in illis
festiuitatibus in quibus tangunt
speciales prophecie de illis que iaz

completa sunt in epistolis. **C**irca secundum ministrum scilicet circa subdyaconum queruntur multa. **P**rimo quare subdyaconus legit de utroque testamento. **E**t dicendum quod quod significat Jo. baptistam qui medius fuit legis et euangelij. **I**deo aliquando de veteri testamento aliquando de nouo legit. **S**ecundo queritur quare semper legit versus faciem ad altare. **E**t dicendum quod ad demonstrandum quod Jo. predicando Christus ipse digito demonstrat dicendo Ecce agnus dei etc. **T**ercio queritur quare plus portat d. indumentis quam acolitus. **D**icendum quod portat manipulum ulterius in sinistra qui significat exterminacionem macularum minimarum quia manipulus est quasi sudarium ad tergendum vultum. **I**psi enim subdyaconi ad sacra tractanda admittuntur. **P**ortant etiam tunicam strictam per quam etiam doctrina Christi significatur. **V**nde etiam in veteri lege in ipsa tyntinabula pendebant. **S**ubdyaconi enim primo admittuntur ad doctrinam noue legis annunciamdam. **Q**uarto queritur quare non recipit benedictionem. **D**icendum quod ideo quod significat Jo. baptistam qui predicauit solo deo inspirante non publice mittente. **I**deo non accipit benedictionem. **Q**uinto queritur quare vadit sine lumine et ceris et dicendum quod tempore Jo. hannis baptiste nudum erat proprie declarata lux. **J**o. primo non erat ille lux et iste significat Jo. h. ideo sine lumine vadit. **S**exto queritur quare

re vadit cum vno solo accolito. **D**icendum quod ideo quod significat Jo. h. qui pronunciauit aduentum Christi in carnem qui fuit humilissimus et quasi occultus ideo vadit sine lumine et cum vno solo accolito vel significat aduentum primum Christi qui non habuit nisi vnum solum pariter scilicet Jo. h. baptistam.

De penitentiali operatione et graduali per secula principalis. c. ij.

Secundo agendum est de gradu ali. **C**irca quod videbunt aliqua primo quod graduale significat. **E**t dicendum quod penitentiam quam Jo. h. fecit et predicauit ideo statim sequitur immediate post epistolam et cantat voce graui quia penitentia lamentum significat secundum Ieremiam. **S**ecundo queritur quare sic vocatur. **E**t dicendum quod ideo quod in gradibus graduale consuevit cantari ad designandum fructum penitentie qui est ascendere de virtute in virtute per gradus quosdam donec videat deus deorum in syon propter quod graduale significat conuersionem fidelium penitentium. **E**t interponitur versus ad denotandum quod nullus vera et perfecta penitentiam facit nisi ad deum plenissime conuertatur. **I**ohel. ij. Conuertimini ad me in toto corde vobis. **E**t sic vocatur etiam responsorium quod pertinet ad opera vite actiue. **E**t bene congruit hoc nomen responsorium actioni quia per opera respondemus predicacioni. **T**ercio queritur quare in diebus paschalis bus et pentecostes non cantatur graduale

Dicendum q̄ illi dies statuz signi-
ficant eccie futurū felicē vbi nō ēit
fletus aut penitentia sed gaudium
et leticia qz h̄m q̄ cātat eccia nō ēit
amplius neqz luct⁹ neqz clamor s̄
nec vllus dolor **Apōc. xxj.**

De salutarī lamentacione et de
tractu pars tercia

Tercio determinando de tractu
salutarī lamentacione viden-
da sunt aliq̄ **Primo** q̄d significat
tractus **Dicendū** q̄ ex mō suo can-
tandi ⁊ multiplicacione versuū tris-
ticiā significat quā sancti p̄res pa-
tebant in hoc mūdo dicentes cum
dauid **Deu** in qz incolatus meus
plongat⁹ est **Et** ideo vocatur trac-
tus quia tractim cantatur dicitur
etiam tractus quia p̄ ipsum quasi
p̄ violenciā trahimur ad bonuz **Et**
ideo gemento clamat sp̄osa in can-
ticis. j. **Trahe** me p̄ te et quia hoc
fit laborib⁹ penitēcie **Ideo** tractus
tractas in longū notas habens cā-
tatur que note dñt luctuose et aspe-
re et longe ⁊ sup̄ verba luctuosa cā-
tari sicut est **Dñe** nō h̄m peccata nr̄a
retribuas nobis et **Qui** habitat in
adiutorio altissimi et **Depe** expug-
naverūt me ⁊c et hui⁹ vt verbis la-
mentū doceat luctuosis notis indi-
cetur compunctionis dolor asperis-
tate significat penitēcie labor et lō-
gitudine pseuerantia penitēciū **De**
p̄mo aut̄ h̄oz dicitur **Jeremie. vj.**
et de secūdo luctū vni geniti fac tibi
plandū animaz **De** tercio dicitur

in p̄s **Egenus** et paup̄ egosum et
in laborib⁹ a iuuetute mea **De** quā
to aut̄ dicit **Ambrosi⁹** **Temp** vole-
at ⁊ non se soluisse voleat ⁊ d̄ voloē
gaudeat **Vñ** psalmista **Fuerūt** mi-
hi lacrimę mee panes die ac nocte

Tractus etiā frequenter habet
plures versus quia p̄ multa optet
hōiem trahi in penitēciam anteq̄
peccatū destruat p̄mo optet q̄ sus-
pendatur ab actu peccati. sc̄do a
volūtate peccādi. tercio radices pec-
catoꝝ exādere. quarto reliquias lō-
ge consuetudinīs peccati delere **Ra-**
dices at̄ vocātur libidines cōmuta-
bilis boni que causam peccā dederūt.
Reliquię vocantur tenebre quas in-
currit hōmo ex peccato **Et** propter
ista quatuor dicitur **Jeremie** p̄mo
Posui te vt euellēs et destruas. dis-
sipes et disperdas et edificēs ⁊ plā-
tas. **Euellēs** actuz peccati p̄ confes-
sionem. destruas voluntatem peccā-
di p̄ compunctionis dolorem. disci-
pes radices p̄ deuotionē. disperdas
reliquias p̄ elongacionē tui a pec-
cato **Radices** aut̄ peccatoꝝ exādū-
tur p̄ potēciam. qz dicit **Ambrosi-**
us q̄ penitere est radices pctōꝝ ex-
ādere et eoz suggestiōib⁹ vltim⁹
aditū non indulgere iste est tract⁹
de quo dicitur **Ozee. xj.** in fumiulis
adam traham eos in vinculis car-
nitatis **Et** h̄is vinculis adam est
retract⁹ a peccato **Et** hac de causa
cantatur tractus p̄ graduale in tē-
poribus penitēcie sicut tempore ies-

iuniorum quadragesima et quatuor
tempus excepto solo ieiunio mensis
quarti quod in ieiunio celebratur septi
mana pentecostes quia tunc cum gau
dio cantatur alleluia

De spirituali exultatione et alla
pars quarta principalis secundi capli

Quarto agendum est de spirituali
exultatione de qua in alleluia
habet quod bene statim post graduale se
quitur quia post luctum sequitur conso
lacio id est post responsum **Alla**

Naz beati qui lugetis quia ridebitis

Circa ergo alla quoniam dicitur hec quod
alla significat dicitur ex predictis quod gau
dium futurum quod penitentibus promittitur
ad quod sequitur versus secundum innocencium quod ni
hil triste sed totum iocundum et dulce
debet sonare **V**n omnes versus con
ter qui dicuntur gaudium et iocunditate
significat **S**icut est ille Dominus regnavit
decoribus indutus est indutus est dominus
quod Dominus regnavit exultet terra **I**u
bilate deo **I**ustus ut palma quod **V**n
nota quod aliqui sequitur et addit psal
cum dulci melodia que in hoc idem
significat quia sancti duplicem stolam acci
pientes in eternum gaudebunt hec in
nocencium **S**ecundo quoniam quomodo alla inter
pretatur **E**t dicitur secundum ambrosium
quod alle lux lu virtus pa salus sig
nificat autem secundum augustinum **A**lle salua lu
me pa dñe **S**ed secundum jeronimum **A**lle
laudes lu dicam pa dño secundum gre
gorium **a**lle pater lu filii pa spiritus
sanctus **I**tem aliter al. altissimus
le. leuatur in cruce lu. lugebat apo

stoli. pa. resurrexit dominus ergo **T**er
cio quoniam quare ista duo nomina non
sunt translata sed amen et alleluia
Dicendum secundum rabanum quod ista duo
vocabula sed amen et alla ecclesia non
transtulit sed retinet propter reuer
rentiam quia **Jo. iij.** in apoc. illa duo
nomina ab angelis se fatetur audiuisset
se vel etiam ex alio quod alla laudes ce
lestes designat quam nemo vidit hu
ius seculi **E**t ideo quod a nobis igno
tum est sub ignoto vocabulo expri
mitur **Q**uarto queritur quare al
leluia repetitur **E**t dicitur quod ideo
quia speratur duplex stola sed cor
pis et anime **Q**uinto queritur quare
re tempe paschali geminat **E**t dicitur
dicitur quod propter duplicem rationem sed ca
pitis et membrorum de quibus gau
dere debemus quia secundum apostolum
Si christus surrexit et nos resurge
mus **S**exto queritur quare in eb
domada pasche dicitur **R**esponso
rum **H**ec dies dicitur quod versus quod ad
sabbatum sequens fit memoria de
captiuitate filiorum israel **S**ed pro
alleluia cantatur propter gaudium non
resurrectionis **S**eptimo queritur
quare non omni tempore cantatur
alleluia sed a septuagesima versus quod ad
pascha cantatur tractus **A**d quod di
cendum secundum innocencium tempore
tristi die non dicitur carmen leticie decantari
Septuagesima autem tempus babilonice
captiuitatis spiritualiter representat in quo
tempore filii israel super flumina sedentes et
flentes in salicibus organa suspen

C

runt dicentes Quomodo cantabimus canticū dñi in terra aliena cē. Ideo tunc non canim? all' a h' tractus qui asperitate vocis et plixitate verborū misera pñtis incolatus designatur

De principali iſtuctione et euāgelio ps. v. pñcipalis. capli. η.

Quinto agendū est de salutari et principali iſtuctione que est in euāgelio in quo ipse met cristus nō p ministros sed p se metipz nos informat Ad euidentiaz ergo huiōi notanda sunt quatuor Primo agem? de hīs que sunt ad mīstrū spectantia Circa q̄ pmo q̄rit quis sit mīster debitus Ad qd̄ dicē dū q̄ sacerdos vel dyacon? nec vltimo alius inferior pmo si ali? cāretet solemniter essz irregularis q̄ quis sit dubiū d̄ illo qui diat epistolam cū dalmatica siue manipulo q̄ quis conseruet aliquñ q̄ non fieret si irregularitatis penā incurret Raco autē quare sacerdos vel dyaconus mīster est quia euāgeliiū diat ab eu qd̄ est bonū et angel? qd̄ est nūcius quasi bona nūciatio vel bonus nūcius quia p euāgeliiū nobis mittitur gracia in pñti et gloria in futuro peccatorū correctio et virtutū adp̄cio quia ppter eius solennitatem et dignitatem non debet nisi a sacerdote vel dyacono cantari Secūdo queritur qd̄ debet portare Ad qd̄ dicendū q̄ euāgeliiū dicens induitur dalmatica in signū castitatis

quia ad eā obligatus est et etiam subdyacon? sed dalmatica dyaconi hz manicas amplas in signū largitatis et pietatis Nam ad dyaconū ptinet mīstrare sacramētū eucaristie in qua mīstracōne largitas debet esse et etiā in alijs debet esse largus Vnde in principio ecelesie mīstri paupuz erant subdyaconi vt de beato stephano habetur actiū sexto Item debet portare stolam a sinistra vel leua pte vsus dexterā in signū q̄ ascendem? a sinistra hui? miserie pñtis ad dexteraz glorie celestis Tercio q̄rit qmō debz libz accipere et portare Ad qd̄ dicendū q̄ ipse debet accipere libz de altari in signū q̄ euāgelium est de verbis xpi q̄ p altare figt et post debet ipz reclinare sup humerū sinistrum in signū q̄ p̄dicatio xpi adhuc de gētibz transibit ad iudeos iuxta illud ysa. xj. In dieb' illis saluabit iuda et israh' habitabit cōfidet cē Quāto qmō debet incedere ad cantādū euāgeliiū Ad q̄ dicendū q̄ i dieb' solēmb' i q̄bus d̄z loas crux p̄cedit euāgeliiū i q̄ figt q̄ q̄ p̄dicat mēte d̄z seq̄ xpm crucifixū et in memoria habere Vñ dixit dñs petro ioh. xxj. Sequere me postea p̄cedūt duo accoliti cū cēreis accēsis in signū q̄ p̄dicatoēs dñt h̄e sciāz et noticiāz vsus testamēti Vel i signū q̄ xps q̄ p euāgeliiū nūciat illuīat oēs t̄v̄nem venientem in hunc mundum Ioh. j. Vel dicendū q̄ candelabriū

cum lumine figt fides cu bona opa
 tione quia fides sine opibus mor-
 tua vt dicit iacobus sed duo sunt
 portantes cereos et ratio est qz pro-
 phetar et priarchar veritas i eua-
 gelio continetur vel ad designandū
 duplicem xpi aduentum quoz p-
 habuit vnu soluz pcursozem Ideo
 in ferialibz diebus nō est nisi vn-
 accolitus vt dictū est Sed scdus
 manifestus aduentus et generalis
 habet duos scilicet helyā et enoch
 vt prius dictū est Ideo in diebus
 festiuis sunt duo cum lumine quia
 ille cum publica predicacione Pre-
 cedit etiam thbus designans odorēz
 bone fame vt possit dicere cum apo-
 stolo Cristi bon? odor sumus Post
 seqt subdyacon? portans puluinar
 figns qz dign? est mer cēnari? mer-
 cede sua math. x. et lu. x. et apl's. ix.
 ad clo. ij. Si nos vobis spūalia se-
 minamus non est magnuz si vstra
 carnalia metamus **Q**uinto querit-
 tur quare vadunt tot cum dyaco-
 no Dicendū qz figt xpm quez multi
 secuti sunt vt habet jo. xj. Ecce mū-
 dus totus post ipsū abiit **S**exto
 querit quid debet postea facere Ad
 qd dicendū qz quinqz Primo ora-
 re contra medium altaris sm offici-
 ū romanū **M**ūdacor meū ac Quia
 non est speciosa laus iore peccatorz
 secūdu autē ordinē nostz et alios
 multos hoc non obseruat sed solū
 ea q sequitur **S**ecundo debet acis-
 pere benedictionem in signū qz nul-

lus debet auctoritate ppria predica-
 re naz p̄dicatoz debet mitti ab alio
 iuxta illud apostoli Ro. x. Quomō
 p̄dicabunt nisi mittant Datur autē
 b̄ndictio visibiliter dyacono s̄ nō
 subdyacono quia deus inuisibilis
 manens leges et p̄phetas inuisibilis
 misit sed post q̄ i terris visus et cō-
 uersatus cum hominibz et aposto-
 los et euangelistas visibiliter mi-
 sit dicens Euntes doctete et p̄dicate
 et cetera illi autē egressi circuibant
 per castella euangelizantes et pre-
 dicantes vbiqz **T**ercio debet popu-
 lum salutare dicendo domin? vobis
 cum in quo figt se orare vt dñs sit
 cum eis qui credit eos attentos in-
 audiendo verbuz dei **E**t cluz? respō-
 det **E**t cum spiritu tuo **A**c si diceret
 qz etiam tecum fit ad dicendū et p-
 ferendū virilit **Q**uarto debet thui-
 ficare euangeliū in signum qz odor
 diuine noticie que fit per euangeli-
 um in alios deueniret per misteriu
Quinto debet primo signare libzū
 quasi dicens hic est liber crucifixi
 quem predico **V**nde apostol? p̄mo
 ad cloz? **P**rimo nos predicam? cris-
 tum crucifixū **P**ost frōtem suam q̄
 si dicēs crucifixū p̄dicare nō erubet
 eo p̄mo dico cū apostolo **M**ichi ab-
 sit gloriari ac **A**d galla. vj. p̄ os
 quasi dicens **C**rucifixū ore predico
Post pectus q̄si dicens **C**rucifixum
 corde credo post totum corpus vt re-
 cedat aduersariis scz dyabol?
De modo cantandi euangelium

Secundo de hijs que euangeli-
um sunt comitancia Circa q̄
hec videbuntur primo vbi debet ca-
tari. Ad qd̄ dico tria. Primum est qd̄
debet cantari in sinistra parte alta-
ris Ratio est quia ex euangelio et
per euangelium fuerunt vocati pec-
catores Vel in signuz qd̄ cristus lo-
quens in euangelio non venit voca-
re iustos qui p̄ dexteram sed pecca-
tores ad penitenciam qui per sinis-
tram intelliguntur Secunduꝝ est
qd̄ debet dici versus aquilonē in sig-
num qd̄ euangelium est ad euitaci-
onem maloz et imitationeꝝ ad bo-
nuz mali aut̄ p̄ aquilonē intelligū-
tur iuxta illud Iheremie primo ab
aquilone pandet̄ omne maluz Per
aquilonē etiam intelligitur dyabo-
lus contra quem euangelium ordi-
natur de quo dicitur ysa. xiiij. Pos-
nam sedem meam a facie aquilonis
Tercium est qd̄ debet dici in loco al-
to et eminenti Ratio est quia loc⁹
eminens scilicet celum credentibus
euangelium confertur Luc. xj. Be-
ati qui audiūt verbuz dei etc. Vel in
signuz qd̄ euangeliuz publice est p̄-
dicandum Juxta illud Mathe. xj.
Que vobis dico in tenebris in lumi-
ne dicite Et ysa. ij. Super montez
excelsū ascende tu qui euangeli-
zas syon Secundo quomō debz
cantari Ad qd̄ dico Primum q̄tū ad
vocem qd̄ debet alte dici et legi dis-
tincte In signuz qd̄ doctrina xp̄i dz
omēs alias p̄cedere et p̄ire Unde

apostolus ad hebreos. vij. Lex nes-
minem ad p̄fectionem Euangeliū
aut̄ opatur ad salutem omni credē-
ti Secundo q̄tū ad sonum et ad
modum cantandi dico qd̄ debet inci-
pi a sono maturo ad infinuandum
qd̄ p̄ cristuz nunciatur illud quo so-
brie iuste et pie viūam? etc. Ad t̄p-
tum p̄mo Terminatur autē in aci-
to vt ostendat qd̄ ad introituz glo-
rie alte iam fumus eleuati Vel alia
racōne quia p̄ legem antiquam so-
lum temporalia p̄mittuntur Ideo vt
didum est lediones terminant̄ in
accentu graui Sed in euāgelio p̄-
mittuntur celestia ideo terminant̄
in accētū acuto. eleuās vocē Ter-
cio quomō debet int̄ytulari Dicens
duꝝ qd̄ quādo sumitur de principio
textus vt ibi In principio erat vers-
bum vel ibi liber generacionis ih̄u
xp̄i et ibi fuit in diebo illis Tūc dz
dici sic Iniciuz sancti euangeliꝝ dz
si fuerit aliūde vt comūiter fit tūc
debet dici Sequencia sancti euan-
gelij et p̄ dz addi euangelista eꝝ
illa sunt verba puta s̄m ioh̄em vel
s̄m math̄ etc. dz tūc q̄ritur q̄re
in epl̄a nō dicim? s̄m paulū vel pe-
trū sicut dicim? in euāgelio s̄m ioh̄-
vel math̄. Ad qd̄ dicitur qd̄ epl̄e fce
sunt p̄ eos a q̄bo dnoiant̄ ioh̄ optie
p̄t dici epl̄a pauli vel ioh̄. s̄ euāgeli-
um nō ē fcm̄ s̄ solū recitatū p̄ illum
eꝝ dz Vñ euāgeliste nō sūt actōes
verboꝝ xp̄i s̄ solū recitatores ioh̄ dz
dici s̄m ioh̄. l̄ s̄m lu. scz s̄m qd̄ ioh̄. vel

lucās recitat **B**ene dicit euangelium cristi quia ipse fuit actor. Quarto quomodo debet responderi post intyulationem Dicendū q̄ debet respōderi a clero **G**loria tibi domine quia salus p̄ euangelium nūciata imēdiatē a deo habetur quā p̄pter merito deus ap̄ populo magnificatur **J**uxta illud ps̄ **G**loriaz regni tui dicent

De hīs que spectāt faciēda ad audientes euangelium

Quāto agemus de hīs q̄ sunt ad audientes euangeliū p̄tinentia **C**irca q̄d videndum est quomō dum euangeliū dicitur populū debet se habere **E**t sciendūz p̄mo q̄ audientes debent stare et non sedere in signū quasi parati p̄ euāgelio pugnare et fide cristi seruanda dicens cum petro paratū sum in mortē et in vitam ire **S**ecūdo capita de tegere et discooperire in signū q̄ p̄dicatur eis nuda et clara veritas in huius figurā velū templi scissū est **L**uc. xxiij. **V**el etiā in signū q̄ sunt parati obedire euangelicē veritati. **V**el in signū q̄ detur intelligi q̄ inter deum et ipsos nullum debet esse medium **V**el ad signū q̄ mens debet esse apta ad obseruantia illorum q̄ ibi dicitur. et audia. et volūtaria et attenta ad audiendū et p̄sequendū **T**ercō baculos si portant debent deponere **A**d significandū illud q̄d dicitur **M**atth. vj. **Q**ui percussit te in nā maxillā p̄be ei et a

liam **Q**uāto faciēda ad euangeliū uertere in signū reuerentiē et attentionis diligentis ad ea que dicuntur iuxta illud ps̄. **R**espice in facies cristi tui **Q**uāto debet se signare in principio et in fine euangeliū in principio ne dyabolus auertat mentes eorum ab euangeliū p̄dicacione **V**n̄ oze. dicitur **D**igna thau sup̄ frontes virorū gemēciū et dolentium in fine sc̄z dicto euāgelio ne dyabolus de eorū cordibus auferat semen uerbi dei **N**am demones signantur p̄ illos uolucres de quibus luce. viij. **V**olucres celi comederūt illud **Q**uid est faciēduz dco euāgelio

Quāto agatur de quibusdam que dicto euangeliū sunt fiēda **Q**uorū p̄mū est q̄ dicto euāgelio **S**ubdyaconus debet libriuz et puluinar reportare in signū q̄ p̄dicator q̄cūq̄ boni agit totum debet de deo referre et attribuere **V**n̄ ap̄stolus **L**aborauī nō ego sed gracia dei mecum **S**ecundū est q̄ libriuz ap̄tum sacerdoti ad osculandūz offerre debet et post clausum s̄m ritum quarūdam ecclesiarū alijs qui sunt in clero **R**atio aut̄ tangit in euangeliū ubi dicit **V**obis datur ē nosse misterū regni id est uerbi dei iō aptus offert sacerdoti **C**eteris aut̄ in p̄bolicis ideo alijs offert clausus vel offertur aptus sacerdoti q̄ ipse signat xpm̄ q̄ ap̄uit libri septē sigillis nostre redēp̄cionis siḡtum ut d̄

in Apoc. et traditur ad osculandū
sacerdoti et p[er] alijs ministris in signū
voluntarie implecionis ibi contēto-
rum Vel osculatur sacerdos in sig-
nū q[uo]d xp[istu]s approbabat sermonez
p[re]dicandū Et post dyaconus in sig-
nū q[uo]d nichil habet neq[ue] potest nisi
p[er] xp[istu]m et a xp[isto]

De salutari fidei exp[re]ssio[n]e et sym-
bolo pars. vi. p[ri]ncipalis. ij. capli

Quonsequenter in sexta p[ar]te p[ri]-
ncipali scđi capli p[re]cedendū est
salutari fidei exp[re]ssio[n]e q[ua]m in symbolo
continetur Diuiditur autē hec p[ar]s
p[ri]ncipalis i[n] tres p[ar]tes in p[ri]ma mo-
uebo aliqua dubia circa symbolū
et circa articulos in secūda d[icitu]r diuisio
ne symboli et a quib[us] apostolis fu-
erunt articuli cōditi et positi in ter-
cia de exp[re]ssio[n]e symboli Circa q[uo]d
nota q[uo]d cum symbolo tota fides nos-
tra et articuli dei contineātur q[uo]d ad
eius d[ic]tationē p[er]fectā optet lege-
re omnes quatuor libros sententi-
arū sed p[er]transēdo breuiter et mo-
uendo aliqua dubia circa aliquos
articulos p[er] ordinem ita p[re]cedemus

Primo videbitur quare symbolo-
lum dicitur post euangeliū Ad q[uo]d
dicendū q[uo]d in signū q[uo]d h[ab]et que dis-
cunt in euangelio debet fides exhi-
beri et credere que audiui[m] in euā-
gelij p[re]dicatio[n]e Vnde apostol[us] ad
Ro. x. Fides ex auditu/auditus autē
p[er] uerbu[m] dei **S**ecūdo quare sacer-
dos ip[s]m incipit et chorū ip[s]m p[re]se-
quitur dicendū q[uo]d ratio est quia fi-

des nobis a xp[isto] reuelat et ab ip[s]o
ad populum d[er]iuatur In cui[us] sig-
num ipse incipit credo in quo fides
p[er] distinctos articulos explicatur
Tercio queritur quare fides est
nobis necessaria Et dicendū q[uo]d p[ro]p[ter]
quatuor bona q[ua] in nobis opatur
Primum ergo est q[uo]d p[er] fidei anima
deo coniungit Nam aia xp[istiana] fa-
cit quasi q[uo]dam m[er]itoniū cui[us] deo
Vnde Osee scđo Sponsabo te mi-
hi in fide et inde est q[uo]d homo cū bap-
tizatur p[ri]mo confitetur fidem cū de-
ci credo q[uo]d Baptismus enim sine
fide non prodest ideo dicit d[omi]n[us] Qui
crediderit et baptizatus fuerit sal-
uus erit Mat. vi. Secūdo est q[uo]d ex
fide in nobis vita eterna incōatur
Nam vita eterna nihil est nisi cōg-
noscere deū ut dicit d[omi]n[us] job. xxvij
Hec est vita eterna q[uo]d Et hec cōg-
nitio incipit in nobis hic p[er] fidem s[ed]
p[er]ficiatur in vita futura quia tūc cōg-
nosceremus eū sicut est ut dicit jo-
in canonica sua Et ideo dicit ad he-
breos. xj. Fides est substantia spes-
randar[um] rerum q[uo]d Terciu[m] est quia
p[er] fidem vita p[er]ns d[er]igitur Nam ad
hoc q[uo]d homo bene uiuat oportet q[uo]d
sciat necessaria ad uiuendū fides
autē docet omnia necessaria ad bene
uiuendū Ipsa enī docet q[uo]d est vn[us]
deus qui est remunerator bonorum
et punitor malorum. et q[uo]d est aliavi-
ta p[re]ter istam et hui[us]modi quibus al-
licimur ad bona et uitamus mala
Abacuc. ij. Justus autē ex fide uiuit

Et quidem hoc patet quia nullus pphetaz ante aduentum xpi potuit cum toto conatu suo tunc scire de deo et necessarius ad vitam quantum post aduentum xpi scit una vetula per fides ideo dicitur psalms .xj. Repleta est terra scientia domini. Quartum est quia fides est qua vincimus temptationes ad hebreos .xj. Sancti per fidem vicerunt regna et hoc patet quia omnis temptatio vel est a dyabolo vel a mundo vel a carne si a dyabolo qui temptat ut non obedias deo nec subicias te ei hoc remouetur per fidem. Nam per fidem cognoscimus quia deus est dominus omnium et sibi est obediendum. Ideo dicit petrus aduersarius vester dyabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem deuorare. In fide autem. Si est a mundo qui temptat vel alluciendo per speris vel terrento aduersis hoc remouetur per fidem que nos facit credere aliam vitam meliorem. Ita ideo despicias in prospera et non formidam aduersa. i. Jo. v. Hec est victoria que vincit mundum fides nostra quia ipsa docet nos credere bona maiora scilicet paradisi et mala peiora scilicet inferni. Si autem est in carne que nos inducit ad temptationes et delectaciones momentaneas presentis vite etiam remouetur per fidem que ostendit nobis quod si istis adheremus inde vitam perdemus eternam quia si secundum carnem vixeritis moriemini ut ait apostolus ad Romanos .viii. Ideo dicit ad ephesios .vj. In omnibus sumentes scutum fidei in quo

possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Sic ergo patet quomodo est multum utile habere fidem. Sed diceret quis certe stultus est credere quod homo non videt nec sunt credenda dubia. Quomodo quis non debet dubitare in fide sed firmiter credere. Sed dicendum quod non primo per clarum quod hoc dubium tollitur et potest responderi quod. Propter tria non est stultus credere quod non videtur. Primo propter nostri intellectus infirmitatem. Secundo propter vite nostre necessitatem. Tertio propter miraculorum multipliciter. Primo dico propter nostre intelligentie infirmitatem. Nam si homo posset cognoscere omnia visibilia et invisibilia stultum esset credere quod non videmus sed cognitio nostra est a deo debilis quia nullus philosophus potuit inuestigare perfecte naturam vniuersi musce. Immo legitur quod vnus philosophus fuit valde sollicitus ut sciret naturam apis si intellectus noster est ita debilis nonne stultum est nolle credere de deo nisi illa tantum que homo potest cognoscere per se. Et ideo contra hoc dicitur. Ecce dominus magnus conuincens scientiam nostram. Job. xxxvj. Secundo propter vite nostre necessitatem quia nisi velimus credere ea que non cognoscimus non possumus vivere in hoc mundo quomodo enim aliquis posset vivere nisi credere se alicui quomodo enim aliquis potest scire quis est pater eius quomodo fierent negaciones in hoc mundo nisi crederent

perfecte ea que non cognoscuntur.
Certum est autem quod nulli est ita credendum sicut deo. Ideo illi qui non credunt dictis fidei non sunt sapientes sed stulti sicut ait apostolus .j. ad thym. vj. **D**upb? est nihil sciens si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri ihesu christi.
Tercio propter miraculorum multiplicata. fatuum enim esset non credere literis missis a rege sigillatis sigillo suo primo nullus eis contradicere audet quia littera illa precesserit de voluntate regis. **C**onstat autem quod omnia que sancti docuerunt et tradiderunt nobis de fide christi: signata sunt sigillo proprio dei quod signum est illa operatio quam nulla creatura credere posset. **N**ec sunt miracula quibus christus confirmavit dicta apostolorum et sanctorum. **E**t si dicas quod miracula nullus videt fieri hoc tamen constat per historias paganorum quod mundus totus quasi colebat ydola sed modo omnes conuersi sunt ad christum. **S**apientes nobiles ignobiles viri et mulieres ad predicacionem hominum simplicium pauperum predicacionem paupertatem et fugam delectacionum. **A**ut ergo hoc factum fuit miraculose aut non? **S**i miraculose habeo propositum non dico quod non potuit esse maius miraculum quod quod mundus sine miraculis per simplices homines conuerteret. **N**on ergo queramus aliud nec dubitemus de fide sed credamus ea que sunt fidei et explicamus in simbolo magis quam ea que visus videt quod visus hominis de-

api potest non autem scientia dei. **E**t ideo quod in simbolo de quo nunc agit implicatur articulus fidei. **Q**uarto videtur quid est articulus? et quare sic dicitur. **E**t dicendum secundum Richardum de sancto victore. **A**rticulus est indivisibilis veritas de deo artans nos ad credendum. **D**icitur autem indivisibilis veritas quia non potest resolui in plures difficultates speciales. et dicitur talis veritas articulus ad similitudinem in rebus corporalibus in quibus articulus vocatur organum quod non est divisibile in plura. **Q**uod autem est divisibile in plura non dicitur articulus sicut manus que in plures digitos diuidi potest sed ipse digitus vel pars eius articulus dicitur similiter veritas fidei que non diuiditur in plures difficultates speciales dicitur articulus quod autem dicitur artans nos ad credendum. **I**ntelligendum est non de artatione coactionis cum nullus est credens nisi volens sed de artatione suppositionis scilicet si volumus saluari artamur ad credendum quia sine fide impossibile est placere deo ut **M**atth. ultimo dicitur. **Q**ui non crediderit dampnabitur. **Q**ui queritur quot modis dicitur articulus. **E**t dicendum quod duobus modis. **V**no modo omne illud ad quod artat nos fides. et isto modo deus est verum est articulus quia quantum alio modo hoc scire possumus scilicet per scientiam tamen etiam per fides artamur. **A**lio modo omne illud ad

quod nos artat sola fides et isto modo dicitur articulus illud quod excedit rationem naturalem viatorum ut deum esse trinum in personis et filium incarnatum et huiusmodi proprie et stricte dicuntur articuli fidei. Sexto queritur quid est symbolum. Et dicendum quod symbolum dicitur a similitudine vel collectione. Unde symbolizare dicitur aliqui quando ex pluribus partibus fit unum conuiuium. Et hoc modo triplici ratione dicitur symbolum. Primo modo dicitur symbolum a collectione plurium hominum ad unam fidem. Secundo modo a collectione multorum predicantium et declarantium fidem. Tertio modo a collectione articulorum ex diuersis locis scripture in qua tota fides quantum ad credibilia continetur. Et hoc modo dicitur hic symbolum a similitudine et totum quia quilibet apostolorum suum uolumus id est articulum posuit ut infra dicitur primis etiam duobus modis symbolum dici potest. Septimo queritur que necessitas fuit inueniendi symbola. Dicendum quod duplex necessitas vel utilitas fuit conueniendi symbolum. Prima necessitas siue utilitas est certa et facilius cognitio credentium vel maior cautela contra fraudem hereticorum fidem corrumpentium. Nam cum fidei ueritas diffusa in sacra scriptura continetur in pluribus locis et longum studium requireretur ad colligendum summam ueritatem fidei necesse fuit in summa

colligere ut sic ergo collecta omnibus proponeretur ad credendum ne fides simplicium per hereticos deprauantes scripturas corrumpatur. Secunda utilitas vel necessitas fuit propter hereses diuersas insurgentes temporibus diuersis quibus abolendis diuersa symbola facta sunt addendo vel declarando sicut expedit. Octauo queritur quot sunt symbola. Dicendum quod tria proprie loquendo. Primum est symbolum apostolorum. Secundum est symbolum nicenum. Tertium est symbolum athanasii scilicet. Quicumque uult saluum esse quod dicitur glo. in principio decretalium de summa trinitate et fide catholica. c. firmiter credimus. dicitur symbolum quartum largo modo et improprie legitur sed solummodo secundum theologos sunt predicta tria et etiam symbolum athanasii non dicitur proprie symbolum quia magis per modum doctrine quam per modum collectionis tradidit credenda. Nono queritur quare variis modis et temporibus symbolum cantatur. Dicendum quod symbolum apostolorum fuit additum tempe ueritatis nudum pro palatate ideo dicitur submisit in prima synodo sole bene lucere et impletorio. Symbolum autem nicenum factum fuit tempe ueritatis pro palatate contra aliquos hereticos insurgentes ubi declaratur quedam que in simbolo apostolorum non ita clare continentur ideo cantatur solemniter per euangelium in missa. Symbolum autem athanasii conuenitum fuit tempe ueritatis per hereticos

Ue tria sunt
Symbola

conuulſe ſed tñ ueritas p̄ualuit p̄p̄t
 qđ in mane cantat pulſis tenebris
 q̄nis illud fit magis p̄ modū doc-
 trine q̄ per modū ſymboli In hijs
 tribus ſymbolis continet eadem uer-
 itas ſ; magis clare i vno q̄ in alio
De ſymbolo ap̄loꝝ et diuiſione
 eius pars ſecunda

Hijs igitur p̄habitis uidentur
 eſt de diuiſione ſymboli ap̄lo-
 rum et a quibz aplis fuerūt condi-
 ti et poſiti articuli fidei Et q̄lit om-
 nes fuerunt p̄ p̄phetas p̄dicti Dico
 p̄mo qđ petrus ap̄loꝝ princeps po-
 ſuit p̄mū articuluſ iſtum ſc; Credo
 in deum patre oīpotenteſ creatoreſ
 celi et terre Et qđ dicit credo idē eſt
 acſi dicat corde aſſentio deuotione
 intento in deum qui paternitate
 ſua eſt p̄ncipiū totius diuini-
 tatis qz ab ipſo eſt filius p̄ genera-
 tionē et ſpūſ ſanctus p̄ p̄ceſſionem
 Et iſtū articuluſ p̄dixit iheremias
 Patreſ inuocabitis qui fecit terraz
 et condidit celos Et gen. i. in p̄nci-
 p̄cio creauit deus celum et terram

In iſto articulo continet diſtinc-
 te tres credite ueritates Quarū pri-
 ma eſt de diuina unitate cum dicit
 credo in deum in ſingulari numero
 et non in plurali Secūda eſt de di-
 uina omnipotentia cū dicit Patre
 oīpotenteſ Tercia de mūdi crea-
 tione cum dicit Creatoreſ celi et ter-
 re Cum dicit patrem hoc eſt ualde
 dulce uerbuſ hōi fideli quia magna
 ſpes dat hōi in uerbo illo Patri em̄

nūq̄ p̄t de eſſe bona uoluntas ad fi-
 filios p̄cipue auz ipſe eſt pater mi-
 ſericordiaz. a min? obliuiſciſ filio-
 ruſ ſuoz qđ mater carnalis yſape-
 xlix. Nūqđ mater obliuiſciſ infantē
 ſuum ut non miſeratur filio uter-
 fui Et ſi oblita fuerit ego tñ nō ob-
 liuiſcar tui Cū aut omnipotens ſit
 non p̄t ei de eſſe potestas nō imple-
 to bonam uoluntate quā habet ad
 filios Contra hoc uerbuſ peccat qđ de-
 relinquit deū p̄ iniuſtaz rerū acq̄-
 ſitionē et adherent dyabolo nō res-
 tituendo res iniuſtas credentes ſe
 ſame mori ſi deo aſſident huiſet Vis-
 dent em̄ credere qđ dyabolus ſit me-
 lioris uoluntatis uel maioris p̄tatis
 ad p̄uidendū eis qđ ei ſeruiūt qđ de?

Articulus ſecundus

Secundū articuluſ ſc; Et in iſe-
 ſum x̄pm filiuſ eius uniuſi uōi-
 nū noſtrū poſuit iohānes aplis eti-
 am euangelista qui poſt dictū bea-
 ti petri apli adiunxit Et in iſeſum
 x̄pm ac Equideſ ſuement h? arti-
 culi deſcrip̄tio fuit ſibi data auz ma-
 ieſtas uerbi in cena fuit ruelata ut
 p̄ſonaz filij explicaret in ſcdo arti-
 culo fidei xp̄iane Et iſtū articuluſ p̄-
 dixit dauid diceſ Dñs dixit ad me
 filius meus es tu ac Cū em̄ dicit a
 in iſeſū x̄pm notat mediatoris per-
 ſonā Cū dicit filiuſ notat gnacionis
 p̄ceſſionē Cū dicit uniuſi denōt qđ
 totā gl̄am patris poſſidet Cum aut
 dicit dominū notat qđ omniū diuici-
 az poſſeſſor ſit et largitor

Articulus tertius

Quartum articulum scilicet Qui conceptus est de spiritu sancto natus ex maria virgine posuit iacobus maior frater iohannis qui fuerunt filii zebedae istud predictum per psalmum. Ecce virgo concipiet et in isto articulo ponuntur due distincte veritates Prima de christi conceptione cum dicit Qui conceptus est et Secunda de eius benedicta natiuitate cum subdit natus et Nota quod non solum necessarium est christiano credere filium dei sed etiam necessarium est credere eius incarnationem per quam visibilis nobis apparuit Baruth. iij. Post hoc visus est et cum hominibus conuersatus

Articulus quartus

Quartus articulum scilicet passus sub pontifice pilato. crucifixus mortuus et sepultus posuit iacobus minor Et istud predictum per zachariam. xij. c. Aspicent ad me quem conspexerunt Nota primo quod iste articulus est necessarius ad salutem sicut procedens quia sicut debemus credere incarnationem filii ita necessarium est credere passionem et mortem eius quod secundum Gregorium nihil nobis nasci profuisset nisi redimere voluisset Nota secundo quod in isto articulo describuntur quatuor edite veritates Prima est de christi passione quia christus antequam fuit crucifixus passus est scilicet flagellatus. illusus. contumeliosus. alaphis cecus velatus facie. colophisatus. et spinis coronatus Secunda est de christi crucifixione. Ter-

cia de christi morte. Quarta de sepultura Et iste veritates sic sunt distincte quia hora matutinali fuit passus usque ad tertiam. et hora sexta crucifixus. hora nona mortuus. et hora vespertina sepultus

Articulus quintus

Quintum articulum scilicet descendit ad inferna tertia die resurrexit a mortuis posuit Thomas Et istud predictum per Osee. viij. c. O mors ero mors tua morsus tuus ero inferne Et notate dicit morsus quia partem tulit et maiorem dimisit Nota primo secundum sanctum Thomas quod statim quando anima christi fuit a corpore sepata. tunc anima christi deitate unita descendit ad lymbum patrum et mansit ibi ab hora mortis christi usque ad horam resurrectionis. et hoc fuit tempus. xl. horarum. quia diluculo diei tertiae surrexit in eadem hora resurrectionis eduxit eos de limbo Et licet anima christi fuit sepata a corpore tamen deitas mansit cum anima ad inferna descendente et etiam cum corpore in sepulchro iacente Nota secundo quod ex isto articulo habemus duo dogmata Primum est quod debemus habere spem de deo quia si illos qui fuerunt in limbo visitauit. quilibet nostrum potest confidere quod non derelinquet nos in tribulationibus nostris

Articulus sextus

Sextum articulum scilicet ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis posuit iacobus maior Et hoc predictum per Amos nono capitulo. Qui edificationem ascendet

tionem in celo. **N**ota q̄ necessari-
um est credere q̄ xp̄us quadragesi-
ma die celos ascēdit q̄a sicut credi-
mus passionē et resurrectionē sic et
ascensionē. q̄z passio accendit nos
ad caritatē. resurrectio erigat nos
ad fidem. ascensio eleuat ad spem.

Nota secundo q̄ in isto articulo
magnitudo virtutis designat quia
ascendit in forma humana auz cor-
pe et anima. et aūtraq̄ natura di-
uina et humana. s. de monte oliue-
ti qui distat a iherusalē p̄ mille pas-
sus. p̄nte beata virgine maria auz
ap̄lis et alijs mulieribus que secu-
te erāt eū i galilea auz. lxxij. discipu-
lis. Et veri filie est q̄ multi alij fuerūt
ibidem p̄ntes vt Nicodemus. Sama-
liel et sic de alijs qui fuerunt occulti
discipuli xp̄i p̄pter metū iudeoz ve-
nerūt cum p̄cessione ad montē oli-
ueti vt viderent xp̄m dñm suuz ascē-
dere in celum. Vnde dicit magister
hystoriarū q̄ factō p̄randio in die
ascensionis congregauerūt se in mō-
te syon xp̄i discipuli. et exierūt auz p̄-
cessione in montē oliueti.

Articulus septimus
Septimū articulū (scz inde ven-
turus ē iudicare viuos et mor-
tuos) posuit philippus. Et istud pre-
dixit sophonias. iij. c. Expecta me
dicit dñs in futurū qz iudiciū meuz
vt agregē gentem et colligam reg-
na. **N**ota p̄mo q̄ locus iudicij ex-
tremi est vallis josaphat. Vñ iobe-
lis. iij. Adducaz oēs gentes in val-

le josaphas vbi disceptabo auz eis
non tñ putandū est q̄ xp̄us ad val-
lem descendat et q̄ oēs iudicandos
vallis ille recipiat. Sed xp̄us erit
in aere in loco eminenti vt ab omi-
bus posset videri. et circa euz erunt
sancti cirāq̄. Et mali erūt in terra
vndiqz circa locū iudicij. **N**ota se-
cundo q̄ cristus debet venire auz an-
gelis et sanctis q̄ tūc erunt in celo.
Vnde mathei. xxv. Cū venent filii
hoīs in maiestate sua et oēs ange-
li eius cum eo. **N**ota tercio q̄ de-
bet fieri citatio iudicandoz p̄ vocē
tube que in aduentu iudicis ab ois-
bus audietur job. v. Venit hoīa
qua oēs qui in monumēto sunt au-
dient vocē filij dei. et s̄m magistrū
sentē. Vox ista est xp̄i vel alie? an-
geli vel plurū angeloz. Et dicit ille
la vox tuba p̄pter hoc qz erit valde

Articulus octauus apta
Abitis articulis fidei sp̄ealiter
respicientibz p̄sonas patris
et filij. **N**uc videndū est de hijs qui
respiciūt terciaz in trinitate p̄sonaz.
Istū articulū (scz Credo i sp̄m sc̄m
posuit Bartholomeus. Et hoc p̄dixit
iobelis. ij. Effundā de sp̄u meo sup
omnem carnem et p̄phetabunt filij.
Nota p̄mo q̄ sicut necessarius ē
ad salutē credere in patrē est filius
ita et in sp̄m sanctū qz ip̄e ē p̄ oia
patri et filio eq̄lis qz ē eiusdē essen-
cie auz eis et p̄cedit a patre et filio
vt cantat in simbolo. Qui a patrē ac-
vñ ab ap̄lo etiā sp̄s filij nūcupat

Articulus nonus

Nonū articulum (scz Sanctā ecciaz catholicā) posuit Na-
thaeus Et istud p̄dixit Michaeas in
uocabunt oēs deū et seruient ei etc
Mo p̄o q̄ eccia est congregatio fi-
deliū et q̄libz homo in gra existens
est mēbrū eccie et xp̄us est caput
et illius corpis aīa est sp̄s sanctus
quia sp̄s est qui uiuificat **N**ota
secūdo q̄ eccia varijs modis dicit̄
Primo dicitur vna extra quā nullus
saluat̄ et intra quā nullus dāpnat̄
Et illud figurat̄ in archa noe in q̄
oēs qui fuerūt saluabant̄ et oēs q̄
extra eā fuerūt submergebant̄ iō
valde piculosum est extra ecciaz eē
Item p̄scindit̄ autē quis ab eccia
tripliciter **P**rimo p̄pter quodcūqz
peccatū mortale qz licet peccatores
sint de eccia q̄tum ad numerū p̄p̄
xp̄ianitatis signaculū nō tñ quātū
ad meritū **S**cdo p̄pter heresim **T**er-
cio p̄pter excoīcationez qui in aliq̄
istorū mortuū esset nō esset cū fideli-
bus sepeliendus nec p̄ eo orandū
Scdo eccia dicitur sancta ad dif-
ferenciā eccie malignancū que nō
est sancta sed puerfa p̄s **O**diui ec-
clesiā malignancū **T**ercio eccle-
sia dicitur catholica .i. vniuersalis
Primo q̄tum ad locū qz p̄ totum
mundum p̄dicat̄ **R**o. j. Fides vestra
anunciat̄ in vniuersa terra **S**cdo
quātū ad sexū q̄a nullus abicit̄ siue
iuuenis siue senex siue masculus si-
ue feīa **T**ercio quātū ad tempus .

quia oēs fideles q̄ fuerūt a princ̄
pio abel iusti et qui in finez mundi
erūt hos continet eccia et durabit
vsqz ad finem mundi

Articulus decimus

Decimū articulū (scz scōz cōio-
nem remissionē peccatorū) po-
suit Dymō chananeus eo q̄ de cha-
na galilee fuisse dicit̄ Et istud p̄dix-
it p̄s Qui p̄piciat̄ oibus iniquitatibz
etc **N**ota p̄mo q̄ sanctorū cōio-
est bonoz sp̄ualiū p̄ sanctos acq̄si-
torum congregatio et sic etiā speci-
aliter restat credenda in eccia sanc-
torū cōmūcio **N**ota scdo q̄ ta-
puemunt a sanctorū cōmūcio . scz
indulgentia p̄latorū . p̄ces sanctorū
a suffragia mortuorū indulgentie
em̄ veniūt de thesauro eccie et sanc-
torum cōmūcio . et hūc thesaurum
dispensari hnt̄ prelati eccie plus et
minus huic et isti fm̄ . cāz rōnabilez
Nota tercio q̄ quatuor requirū-
tur ad hoc q̄ indulgentie valeant
fm̄ sanctū **T**ho . duo ex pte dantis
scz autoritas . et causa rōnabilis scz
utilitas ecciastica **E**x pte recipien-
tis etiā duo scz vt sit contrit̄ et cō-
fessus . et faciat illud p̄ quo indul-
gentie sunt date **E**t contra istū arti-
culū faciūt desperantes p̄pter multi-
tudinez peccatorū eoz . desperatio
em̄ maximū peccm̄ est vñ p̄s . de sūo
bono **D**esperatio est peior oī peccas-
to vñ etiā **A**uḡ sup̄ ioh̄ . **D**e nemi-
ne desperandū est in hac vita soluz
em̄ d̄peracoīs crimē est qd̄ mediri
f iij

nō p̄t erēdere debemus remissionē

Videam? articū? pccōz

Dodecimū articū (scz carnis
resurrectionē) posuit iudas
thadeus terā? frater duozū quem
thadeū hoc est coraulū eo q̄ custos
cordis esset vocabāt apli Et istud
p̄dixit Ezechielis. xxxvij. Educam
vos de sepulchris popule meus Et
job clarius dixit Credo q̄ redemp-
tor meus uiuit q̄c **N**ota p̄mo q̄
oēs hoīes simul resurgent in nouis
fimo die vñ job. v. uenit hora in q̄
omēs qui in monumētis sunt audi-
ent uocē filij dei. et qui audierint ui-
uent Item ap̄lus. j. Ad clōz. xv.
Omēs quidē resurgemus Creden-
dū ē oī xp̄iano q̄ q̄libet homo idem
in numero resurget unde Job. xix.
Rursū c̄rūd abo pelle mea. et i car-
ne mea uidebo deū saluatore meum

Articulus duodecim?

Dodecim^m et vltim^m articū scz Et
vitā eternā Amē posuit mathi-
as Et istud p̄dixit daniel. xij. Eui-
gilabūt. alij i vitā eternā alij in ob-
probriū **N**ota q̄ omis hō debet
credere vitā eternā que vitā ip̄e de-
us est job. xiiij. Ego sū uia ueritas
et uita Et ideo aīa que semp est con-
iuncta deo semp habebit vitā eter-
nā Et nota q̄ uita eterna oibus ho-
nis abundat i deo finis oīm desidei
oz nostroz nā in uita eterna sens?
delctābil. iutellctūs illuiabil. affec-
tus q̄etabil. Appetit? faciabil. vñ
Augusti. li. ij. de ciui. dei. O care il

lam uitaꝝ amplecti debuisti ubi est
uita sine morte. lux sine tenebris. iu-
uentus sine senectute. pax sine dis-
cordia. uoluntas sine iuria. regnū
sine cōmūtatione qz non amittatur
Vñ job. xvj. gaudiū uestruz nemo
tollit a uobis **N**otandū q̄ licet
iuxta numerū ap̄loz articuli sunt.
xij. tñ iuxta numerū credendū sū
cōmunē accepōne sunt. xiiij. quoz
sufficiēcia sic habetur qz articulus
fidei ā ē de deo tñ aut de deo et hoīe
simul **S**i est de deo tantū tūc c̄rca
diuinitatez tria sunt cōsideranda scz
unitas essecie. trinitas p̄sonaz. et
effectus diuine uirtutis **S**i cōside-
remus unitatē essecie sic habem?
p̄mū articū Credo in deū **S**i cōsi-
derem? p̄sonaz trinitatez habem?
tres vnū de p̄sona patris scz patrē
om̄ipotentē. aliū de p̄sona filij scz
Et in ih̄esum xp̄m. aliū de p̄sona
sp̄s sancti scz Et in sp̄m sanctum
dñm **S**i aut cōsiderem? effectū di-
uine uirtutis q̄ est triplex scz natu-
re. gracie. et glorie. sic habem? tres
vnū de effectū nature scz creatorez
celi et terre **A**liū de effectū gracie
scz sanctā ecciam scōz cōmōionez re-
missionē pccōz **A**liū de effectū glo-
rie scz carnis resurrectionē et vitā
eternā amē Et sic habem? .vij. p̄ti-
nētes ad diuinitatē q̄ in hoc uersu cō-
tinent **E**st vnus sunt tres creat in
dulget qz corōt **S**i at de dō et hoīe
fil h̄ ē dupl̄r ā de accepōne et sic ē
ille q̄ cept? de sp̄u q̄c **A**ut de natis

uitate et sic est ille. nat? ex maria virgine aut de passione et sic est ille. passus est sub pondio pylato. Aut de descensu ad inferos et sic est ille descendit ad inferos. Aut de resurrectione et sic est ille tertia die resurrexit a mortuis. Aut de ascensionu et sic est ille ascendit ad celos et sic est ille de aduentu ad iudicium et sic est ille inde venturus est iudicare et sic habemus septem pertinentes ad humanitatem que continentur in hijs versibus. **S**ignificatur ac oritur patris descendit ad yma. **S**urgit et ascendit veniet discernere cuncta. **N**ota quod paulus et barnabas qui apostoli nuncupantur nihil in symbolo posuerunt quia fuerunt electi per missionem apostolorum. xij. ad predicandum nec numero illo duodenario continentur et hec de diuisione symboli apostolorum dicta sufficiant.

De expositione symboli per tertia articulus primus

Dico superius de symboli apostolorum diuisione dicendum est consequenter de expositione symboli quod in missa cantatur quod symbolum nuncupatur eo quod in missa synodus est explanatum ab antiquis patribus ecclesiasticis que non aliud ab ipso quod dictum est. sed eosdem articulos magis ad erroris exclusionem expresserunt. **P**rimum articulum sic ponentes dixerunt. **C**redo in unum deum patrem omnipotentem factorem celi et terre. **A**d cuius euidenciam notandum quod primo ponunt quedam que pertinent ad essencie diuine unitatem.

Secundo que pertinent ad personarum trinitatem ibi patrem omnipotentem. **P**rimo ergo quantum ad essencie unitatem dicitur. **C**redo in deum hunc autem quod dicitur unum fuit additum per ecclesiam ad symbolum apostolorum ad corrigendum errores (ut dicit augustinus) dicendum in diminis duas esse substancias. **C**ontra que dicitur deuteronomio. xvij. **A**udi israel dominus deus noster. **D**eus unus est. **E**t non erunt tibi dii alij preter me. **N**on erit in te deus recens neque adorabis deum alienum ego enim dominus. **V**ni inter omnia credibilia istud est preteritum quod sit unus deus omnia prouidens et gubernans. **M**odum quod contra hunc articulum plures errores euitandi occurrunt. **P**rimus. quorundam gentiliu et paganoru ponencium plures esse deos diuersitate essencie habentes et ab invicem differetes contra que est iam allegatum. **D**ecidendum est atropolimofitarum ponencium deum esse corpus eius et ad modum corporis hominis formatum. **C**ontra que dicitur iohannis. **S**piritus est deus et eos que adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare. **T**ercius est egyptiolorum dicentium deum non habere sciens nec prouidenciam de rebus. contra que dicitur per matiam. **O**rem sollicitum prouidentes in eum qui ipse cuius est verbum omnibus quod est in illos que dicit omnia esse a causa quod est fatuum. **N**am nullus est ita amens qui videat res naturales gubernari et disponi quodam ordine et certis temporibus preterire. **V**ideamus enim solem et lunam et stellas et alia naturalia sua esse cuius determinatum quod non esset si a causa eueiret. **T**ercius error est in illos que dicitur autem quod ad humanum non disponunt a deo.

quoz rō est quia vident malos p̄
sperari. bonos at̄ affligi iuxta illud
Je. xij. Quare via impioꝝ p̄spera
tur vñ est q̄d q̄d videt velle tollere
p̄uidenciã dei circa actus hūanos
sed hoc est valde stultū cogitare nā
talibz accidit sicut illi qui videt me
dicū p̄p̄mantē vñ infirmo vinū al
teri aquā. vñ medicinā dulcem al
teri amarā. quia si nesciret artez me
dicine crederet q̄ hoc fieret a casu.
q̄ nesciret causam iustā p̄pter quā
hoc fit. sic ē de deo. dat em̄ isti bonū
illi malum ex causa iusta quā nos
penitus ignoram? **Et** p̄pter hoc de
iudicijs dei que sunt abyssus multa
stulte iudicamus licet ipse qui oīa
nouit sc̄z preterita. p̄nc̄ia. et futura
iustissime hoc faciat. **De** quibz pa
trem oīpotentēz vbi ponuntur ea q̄
p̄tinent ad p̄sonam patris et h̄ du
pliciāter quia p̄mo ponit q̄d p̄tinet
ad ip̄m patreꝝ in se secūdo illud q̄d
p̄tinet ad ip̄m p̄ respectū ad crea
turas ibi **Creatorē** celi et terre **Pr**
mo ergo dicit patreꝝ oīpotentēz **Cō**
tra hoc fuit error quoz dā gentiliuz
philosophoz qui dixerūt deū non
esse oīpotentē sed soluz potentem
ad ea que naturaliter fiunt **Contra**
quos dicitur in p̄s **O**mnia quecūqz
voluit fecit. **Secūdo** dicit factoreꝝ
celi et terre visibiliū omniū ac q̄d p̄
tinet ad eius effectuz **Circa** q̄d no
tandū q̄ in alio simbolo dicit crea
tozem celi et terre ac̄ hic aut̄ factoz
rez ad denotandū q̄ omis p̄ductio

quecūqz sit siue p̄ factōne siue p̄ cre
acionē vel quouis alio mō reduc̄t
ad deū **Cōtra** hoc fuerūt t̄s erroꝝ
Primus manicheozū qui dicūt in
uisibilia et bona esse a deo visibilia
aut̄ et mala a dyabolo vel a deo ma
lo et causa erroꝝ eozū est quia cuꝝ
deus sit supreme bonus et verus nō
p̄t ab eo esse nisi bonū **Isti** ei erāt
quia nesciūt distinguere iter bonū
et malum simpliciter **Et** s̄m hoc di
cunt q̄ ignis quia vrit et aqua q̄
submergit sunt mala **Contra** quos
ponit augustin⁹ tale exemplū **Si**
aliquis intraret domū fabri aut̄ in
nirret ibi instrumēta ferrea quibz i
fringeret et lederet pedes et ex hoc re
putaret fabri malū quia tenet illa
instrumēta stultus esset cū faber te
neat ea ad opus suuz ita dicitur de
p̄dictis **Stultuz** em̄ esset dicere. q̄
creature sunt male quia in aliquo
sunt nociue et in aliquo non nā q̄d
vñ est nociuū alteri est vtile **Et** iō
cōtra istū erroꝝ ecclesia confitetur in
symbolo **Factorē** visibiliū et inuisi
biliū **Vñ** jo. i. **O**mnia p̄ ip̄z facta sūt
et sine ip̄o factū est nihil **Secūdo**
erroꝝ est ponendū mundū esse ab
eterno et isti ducti sunt ad hunc er
rorem quia nesciunt considerare p̄
cipiū mūdi de q̄ dicit moyses gene
sis primo **In** principio creauit de⁹
celum et terram et cetera **Istis** con
tingit sicut puero qui si statū q̄ nas
citur poneretur in filia et nūquaz
videret matrem ip̄pregnantem nec

puerum nasci. talis quoniam esset magnus
 nullo modo crederet qualiter hoc concipi-
 retur. portaretur. et nascitur quod sibi omnino
 videretur impossibile quod hoc posset esse
 in ventre matris. sic certe isti confide-
 rantes mundum primum non credunt quod in-
 cepit hoc autem est contra fidem ecclesie. Et ideo
 ad remouendum hoc dicitur. **F**actorum ce-
 li et terre quod si fuerunt facta. constat
 non semper fuerunt. Et ideo per ipsum dixit
 et facta sunt. **T**ercius error est po-
 nentium mundum fuisse ex preiacente ma-
 teria. Et ad hoc deductum fuit quod voluerit
 in eam potentiam dei secundum potentiam nost-
 ram. Et ideo quod hoc nihil potest facere ni-
 si ex preiacenti materia quod est cau-
 sa particularis et non potest inducere hanc
 formam nisi in materia decessu ab alio
 pre-disposita sibi. **C**uius ratio est quod vir-
 tus sua est determinata ad formam tantum.
 Et ideo non potest nisi huiusmodi. **D**eus est eti-
 am vniuersalis causa omnium rerum qui
 non solum creat formam primo materiam.
Vnde ex nihilo omnia creauit. **S**ecundo
 ad remouendum hunc errorem dicitur in
 alio symbolo. **C**reatorum celi et terre.
In hoc enim differunt creare et facere.
 quia creare est de nihilo aliquid face-
 re vel producere. facere autem est de ali-
 quo aliquid facere vel producere. **E**t
 nota quod ex huiusmodi consideratione homo
 dirigatur ad quatuor. **P**rimo ad cogni-
 tionem diuine maiestatis. **N**am factor
 preeminet factis. **V**nde quod deus est factor
 omnium. **C**onstat enim esse eminentiorem in
 est quod quicquid potest intelligi et cogitari est
 minus ipsi deo. **J**ob. xxxvj. **E**cce de-

us magnus vincens sciam nostram
Secundo ad gratiarum actiones quod ex
 quo deus est creator omnium rerum. certum
 est quod quicquid sumus et habemus
 a deo sumus et habemus. **V**nde prima ad
 chor. iij. **Q**uid habes quod non acce-
 pisti per deum est terra etc. **I**deo tene-
 mur gratias agere per deum. **Q**uid retribuaz
 domino pro omnibus quod retribuit mihi. **T**er-
 cio ad paciam in aduersis. **N**am licet
 hoc creatura sit a deo non tamen culpa quod
 peccatum non est a deo sed bene pena quam hoc
 sustinet a deo quaz debet sustinere
 paciam et quia est a deo et ad bonum
 ordinat nam pene purgant peccatum hui-
 liant reos. prouocant alienos ad amo-
 rem dei. **J**ob. ij. **S**i bona suscepimus
 de manu domini mala autem quare non sus-
 tineam. **Q**uarto inducitur ad be-
 ne utendum rebus creatis nam crea-
 turis debemus vti ad hoc ad quod crea-
 te sunt. **D**unt a deo facte ad duo pri-
 mo ad gloriam dei. **P**uer. xvj. **V**niuer-
 si propter semetipsum id est ad gloriam su-
 am operantur est deus. **S**ecundo ad vtili-
 tatem hominis. debemus ergo vti re-
 bus ad dei gloriam scilicet ad hoc
 quod deo placeamus et ad vtilitatem
 nostram scilicet quod non faciamus con-
 tra deum peccata. sed omnia que sunt
 vel habemus in deum referamus. **P**ri-
 mo paralipominum. nono. **T**ua sunt
 omnia et que de manu tua accepimus
 dedimus tibi. **Q**uinto diri-
 gimus in cognitionem humane digni-
 tatis quia deus omnia produxit propter
 hominem. **V**nde per omnia subieci sub pe-

ariius dixit ipm esse factum sicut a
 lie creature idcirco additur geni-
 tum **I**tem quia dixit qd non fuit vna
 natura cum patre addit consubstan-
 tialem patris idest vni? substance
 cum patre et sic p consequens equalis
Et qd arius dixit licet h mund? sensi-
 bilis factus est p verbum siue p sa-
 pientiam non tamen omnia qz ipm v-
 bum qd factum est non est factus p
 se ipm **E**t ideo addit p que omnia
 facta sunt vtz etiaz jobis. j. Omnia
 p ipm facta sunt etc **C**ontra illos q
 posuerunt ipsum non esse creatorem
Hic ergo ptz q credere debem? q
 cristus est vni? genit? et verus fili?
 dei **E**t q fuit cum patre eternaliter
 et q est alia psona a patre **E**t q e
 vni? substance cum patre **Q**uomodo
 aut hic fit q verbum gignit a patre
 ad aliqualem edificacionem **N**otan-
 dum q diuersa diuersuz moduz gene-
 raciois habent **G**eneracio em diui-
 na alia est q generacio aliaz reru
 sed nihilomin? non possu n ue me-
 us attingere ad modum generacois
 dei q p modum generacois in crea-
 turis repte iter creaturas an illud
 qd magis accedit ad similitudinez
 dei est aia hois **M**odus aut gene-
 raciois in aia est q ho p aiaz cog-
 noscit aliquid et concipit in mente
 et illud vocatur coceptio intellect?
 hui? **C**oceptio oritur ex anima si-
 cut ex patre et vocatur verbum seu in-
 tellectus hois aia em cogitando ge-
 nerat verbum suum **H**ic et fili? dei

nihil est aliud q verbum dei non si-
 cut verbum exterius platum quia il-
 lud transit **S**ed sicut verbum interi-
 us conceptum **E**t ideo verbum dei: fili-
 us dei dicitur a vni? nature et equa-
 lis deo **V**nde et **J**oh. de verbo dei lo-
 quens tres hereses destruxit **P**rimo
 fatum que tacta est cum dixit **I**n pri-
 cipio erat verbum **S**ecundo sabellij
 que etiam tacta est cum dicit **E**t ver-
 bum erat apud deum **T**ercio ariij
 cum dicit **E**t deus erat verbum **N**o-
 tandum insup q verbum aliter est
 in nobis et aliter est in deo **I**n nos-
 bis verbum nostrum est accidens sed i
 solo deo verbum dei idem est qd ipse
 deus cum nihil sit in deo quod non
 sit de substantia et essentia dei **N**ul-
 lus aut pt dicere q deus non habe-
 at verbum quia contingeret deum esse
 insipientem **E**t ideo sicut fuit semper
 deus ita verbum suum **E**t sicut arti-
 fex oia fecit p scientiam quam pmo exco-
 gitauit qd e vbu ei? ita de? oia fecit
 vbo suo **J**o. j. Oia p ipz facta sunt etc
Tercia? articul? **I**dest p vbu
Quius autem articulus tangitur
 ibi cum dicitur **Q**ui ppter nos
 hoies a ppter nraz salute descendit de
 celis **E**t incarnat? est d spu sancto
 ex maria virgine et ho fact? est vbi
 ponit p tincta ad humanitate xpi vbi
 quoz declarant **P**rimo incarnaco cum
 dicit **Q**ui ppter nos. **S**ecundo passio ibi
Crucifix? **T**ercio rursus ibi **E**t re-
 surrexit tertia die **Q**uanto ascenco ibi
 ascendit **Q**uanto aduentu ad iudiciu su

cōmūnis disceptatio ibi **E**t iterum
 venturus est **P**rimo ergo agit d̄ in
 carnatione vbi quatuor tangit cō-
 currendā ad incarnationem **P**rimo
 causam finalem et hanc duplicem
 scilicet nos et nostram salutem cui
 dicit **Q**ui p̄pter nos hoīes et p̄pter
 nostrā salutem **S**ecundo ponit mo-
 dum et formā ouementē cum dicit
Descendit de celis **T**ercio ponit cau-
 sam efficientem cū dicit **E**t incarna-
 tus est de spū sancto **Q**uarto cau-
 sam materialez ibi **E**x maria virgi-
 ne **S**equitur et hō fact⁹ est sup-
 ple non cōfusione substācie aut trās-
 mutatione sed humanitatē assumen-
 to ad vnitatē p̄sone **E**t ideo credere
 habemus non soluz xpm̄ dei filium
 ymo etiā eius incarnationez **V**n̄ a
 job **P**ostq̄ dixerat d̄ verbo dei mul-
 ta subtilia et ardua cōsequenter in-
 sinuat nobis eius incarnationē di-
 cens **E**t verbuz caro factū est et ha-
 bitabit in nobis q̄c̄ **E**t vt de hoc ali-
 q̄d capere possumus duo exempla ī
 medio ponant̄ cōstat enī vt iaz dic-
 tum est q̄ in filio dei nihil inuenit̄
 ita simile sicut verbū ī corde nostro
 conceptū non platum **M**odo certū
 est q̄ nullus cōgnoscit verbū q̄diu
 est in corde hoīs nisi ille qui cōcipit
 sed tūc p̄mo cōgnoscitur cum exte-
 rius p̄fertur **S**ic verbuz dei q̄d añ
 incarnationem erat in corde patris
 non cōgnoscebatur nisi a patre tm̄
 sed platum exterius in carne tunc
 p̄mo manifestum est et cognitum

Saruch. iij. **P**ost hęc in terris vis-
 sus est q̄c̄ **A**liud exemplum est q̄d
 verbū nostrū platum tm̄ p̄ audituz
 cōgnoscitur non videt̄ nec tangitur
Sed si in carta scribatur et ponat̄
 tur tūc reddit̄ visibile audibile et
 tangibile sed certe de verbo dei scrip-
 to in carne virginis sicut ī quadā
 carta l̄ libro **D**e quo ysa. viij. **S**u-
 me tibi librum grandem et scribe in
 eo sulo hoīs dixit pater spūi sancto
Ideo apl̄i dixerūt in alio simbolo
Qui conceptus est d̄ spū sancto na-
 tus ex maria virgine **C**irca hūc
 articulu multū errauerunt p̄t̄ q̄d
 sic sancti patres in simbolo niceno
 addiderunt multa per que omēs er-
 rores excludūtur **O**rigenes dixit q̄
 xpus venit in mundum vt saluaret
 etiam demones et dixit omnes de-
 mones esse saluādos finaliter in fi-
 ne seculi q̄d est directe contra euan-
 geliū **M**at. xxv. vbi dicitur **I**te ma-
 ledicti in ignem eternū qui parat⁹
 est dyabolo q̄c̄ **E**t ad hoc remouen-
 dum addiderūt **Q**ui p̄pter nos ho-
 mines non p̄pter demones **F**otan⁹
 dixit cristuz filium virginis verum
 esse et purū hominem sed p̄pter ho-
 na meruit dici filius dei cōtra q̄d di-
 citur **J**o. vj. **D**escendi de celo nō vt
 faciam voluntatem meam sed eius
 qui misit me hęc enī est volūtas q̄c̄
Cōstat at̄ q̄ nō d̄scendisset nisi ibi
 fuisset p̄us cū añ hō nō fuisset in ce-
 lo ideo ad remouendum hoc addit̄
Descendit de celis **M**aniche⁹ dixit

q̄ licet fuerit fili? dei et descenderit
 de celis nō tñ habuit veram carnez
 sed apparentē Sed hoc est falsū qz
 nō deest doctorē veritatis aliq̄ falsi
 tate h̄re ppter qd̄ Dixit discipulis su
 is Lu. xxiiij. Palpate et videte i?eo
 ad remouendū hoc addit Et incar
 natus est **E**liosus vero qui fuit ge
 nere iude? dixit q̄ natus est de bea
 ta virgine sed ex coniunctione viri
 qd̄ est extra euangeliū et verbuz an
 geli **M**at. j. vbi dicit Quod em̄ in
 ea natū est de spū sancto est Et ad
 hoc remouendū addit de spū sanc
 to **V**alentin? ant̄ licet cōfiteret̄ euz
 conceptum fuisse de spū sancto vol
 uit tñ q̄ spūs sanct? portauit vnū
 corpus celeste et posuit in beatavir
 gine Et hoc fuit corp? xp̄i sic q̄ bea
 ta vgo nihil fuerit opata nisi q̄ fu
 it locus et transiuit p̄ eam solū **C**u
 ius strarum dixit angelus **L**uce. j.
 Quod em̄ ex te nascef̄ sanctū voca
 bitur filius dei **I**deo ad remouedū
 hoc addit **S**tatus ex maria virgiz
 ne **A**rruus et appollinaris dixerunt
 q̄ licet xp̄us sit verbū et fili? virgi
 nis non tñ habuit verā aiāz s̄ loco
 aiē fuit diuinitas ibi qd̄ extra euan
 geliuz est **M**at. xxvj. Tristis ē aiā
 meav? qz ad mortē Et ad hoc remo
 uenduz additur et homo factus est
Homo ex aiā et corpore est de neces
 sitate **V**nde omnia habuit que hō p̄t
 habere preter peccatū **E**t notan
 dū q̄ ad vtilitatē et edificadonem
 nr̄az ex v̄bis istis sanctis fides nos

tra cōfirmatur **R**atio est **S**i aliq̄s
 diceret de aliqua terra longinq̄ ali
 qua et ip̄e ibi non fuisset nō ita cre
 deretur sibi sicut si fuisset. p̄phete et
 patriarche et **J**ohannes baptista
 venerūt in munduz multa de deo di
 centes sed hoīes non eis ita credide
 runt sicut xp̄o quia ibi non fuerūt
 quia nemo deum vidit vnq̄ **J**o. j.
Sed xp̄s descēdit de cel̄ eph̄e. iij.
Qui descendit ip̄e est et qui ascen
 dit r̄c **S**ecūdo spes nr̄a eleuat̄ qz
 homo factus est r̄c **C**onstat aut̄ nō
 p̄ modico deuz carnē assumphisse s̄
 p̄ maximo bono nostro **V**nde fecit
 quoddā cōmerciū quia homo nas
 ci et esse voluit vt nobis suam diui
 tatem largiretur s̄m q̄ dicit sanct?
Tho. doctor **V**t hoīes deos faceret
 factus homo **E**t s̄m apostolum ad
Thy. iij. **J**ustificati gracia ip̄ius
 heredes sum? r̄c **T**ercio caritas nos
 tra inflammatur nam nulluz est ita
 euidentis signum caritatis q̄ q̄ cre
 ator omniū factus est creatura **V**n̄
Joh. iij. **S**ic deus dilexit munduz
 vt filium suum r̄c **Q**uarto natura
 nostra sublimatur nam in tantum
 nostra natura est sublimata et exal
 tata q̄ fuit in cōsōrziuz et coniūc
 tionem diuine nature suscepta **V**n̄
 angelus post incarnationem noluit
 sustinere q̄ beatus **J**oh. adoraret
 eum **A**poc. vltimo **Q**uod tamē
 ante sustinuerat etiam a maximis
 patriarchis gen. xvij.

Articulus quartus
Sequitur de cristi passione ar-
 ticulus scilicet **C**rucifixus et
 am p nobis sub pondio pylato pas-
 sus et sepultus est **I**bi tanguntur
 quatuor ex pte passionis **P**rimo ta-
 gitur passionis actus cum dicit cru-
 cifixus id est cruci affixus **S**ecundo
 passionis obiectus siue psonas ibi
 pro nobis scilicet reddens do patri
 psonam innocentes et satisfaciēte
 pro offensavit dicit hugo d sancto
 victore in libro de sacramentis **E**t
 jo. apoc. j. Dilexit nos et lauit et ces-
 tera **T**ercio sub quo passus fuit ibi
 sub pondio pylato **P**ondio em dicitur
 quia in insula ponti exultatus fu-
 it eo q deuiat pontum insulam sic
 scipio dicitur africanus qz deuiat af-
 ricam sed pylatus est nome ppiu
Quarto ponit signum ibi passus et
 sepultus est in quo sepulchro fuit
 corp? cristi vt patet thobie quarto
Cum autē mortu? fuero corp? meū
 sepeli **A**nima tū sepata a corpe que
 ad inferos descendit sed diuinitas
 erat iuncta cum vtroqz quia qd se-
 mel assumpsit nūq̄ dimisit ergo o-
 portet nos credere non soluz filij in-
 carnacionem ymo et passionē quia
 fm gregorium nihil nobis nasci p-
 fuisset nisi redimire voluisset **C**on-
 tra hunc articulum fuerūt errores
 aliquoz **P**rim? error fuit maniche-
 oz qui sicut dicant xpm corp? fan-
 tasticū habuisse ita passionē veram
 non esse **C**ontra quos ysa. liij. **V**e-

re languores nostros ipse tulit q̄.
Secūdo error fuit Galam qui in
 xpo vnā naturā posuit incorpalē et
 imortaleztra quē ad philipp terco
 Xpus semel mortuus est p peccis
 nostris **I**deo contra illos dicit i sp̄
 bolo **C**rucifixus mortu? et sepultus
Sz potest queri q̄ necessitas fur-
 it vt verbuz pateret tam magna
Et dicendū cū sancto thoma i trac-
 tatu de articulis fidei qz fuit duplex
 necessitas vna ad remediū contra
 peccata **A**lia necessitas ad exemplū
Ad remouendum quedam contra
 omnia alia mala que incurrim? p
 peccatū inuenim? remediū vt decla-
 rabo **I**ncurrim? em p peccatū pri-
 mo maculam homo emz peccator de-
 turpat animā suam nam sicut vir-
 tus est pulchritudo aie sic peccatuz
 est macula et hanc remouet passio
 xpi **N**az ipse sua passione feāt bal-
 neuz in sanguine suo q̄ peccatores
 lauantur **A**poc. j. **L**auit nos in san-
 guine suo et hoc p baptismū qd ex
 sanguine habet virtutez regenera-
 tuam **S**ecūdo incurrim? dei offen-
 sam **N**am sicut homo diligit pulch-
 ritudinē corpalem ita deus spūalez
 que est pulchritudo aie **Q**uādo em
 aia p peccatū inq̄natur deus offen-
 ditur **S**ap. xiiij. **O**dio est auz deo
 impius hāc offensaz remouet pas-
 sio xpi qui deo p peccatis hōis satisf-
 feāt ad Ro. vj. **C**um inimicū essem?
 reconciliati sum? deo p mortem filij
 eius **T**ercio incurrim? infirmitatē

Homo enim post peccatum non fuit
ita fortis ad resistendum primo prior
et debilior est effectus. et peccatum
sibi magis donatur et hac infirmi-
tate tollit licet non in toto tamen in p-
te passio christi quia virtute passionis
christi et sacramentorum confortantium
homo confortatus facilius resistit
peccatum minus donatur. Et videtur quod
ante passionem christi pauci inuenti sunt
sine peccato mortali sed post multi
qui sine peccato vixerunt. Ideo apostolus
ad Romanos vi. Vt homo noster simul
crucifixus est ut destruat corpus
peccati. et ultra non seruamus pecca-
to. Quarto incurrimus reatum pene
siue penam nam iusticia hoc exigit quod
pena culpe detur et pensetur ex culpa.
Culpa autem nostra erat infinita et est
infinita peccati mortalis quod est contra
bonum infinitum scilicet deum. Ideo debita
pena peccato mortali est infinita. Sed
christus hanc penam infinitam abstulit
per passionem suam prima petri. ij.
Peccata nostra ipse protulit in corpore
suo super lignum id est penam peccatis
nostris debitam. Nam passio christi fuit
tante virtutis quod potuit expiare omnia
peccata mundi etiam si essent. Centum
mundi vel perfuissent ut tradit angelus.
ij. Cur qui deus homo. Quinto
incurrimus exilium regni. Nam qui of-
fendit regem exilius meretur. Sic
homo per peccatum fuit exul a paradiso.
Inde est quod adam post peccatum statim
eiectus est de paradiso et clausa
fuit sibi ianua. Sed christus sua pas-

sione exules reuocauit et ianuam ap-
uit. Nam apertum latere christi deleta est
macula. placatus est deus. dimissa
est offensa infirmitas seu debilitas
est abolita. pena etiam est expiata. ex-
ules reuocati. pace reformata. inde
est quod latroni fuit dictum. Hodie me-
cum eris in paradiso. Io. xj. Hoc non
fuit dictum ad eum nec dauid sed latroni.
Hodie porta aperta est. Unde ad he-
breos. x. Habentes fiduciam in intro-
itum stole in sanguine christi etc. Sic
per utilitas et remedium. Secundo
patet non minor utilitas ad exem-
plum. Nam secundum augustinum passio
christi ad informandum et regulan-
dum totam vitam nostram. Quicumque
quod enim perfecte vult viuere nihil aliud
faciat nisi quod contemnat quod christus
contempsit in cruce. Nullum enim ex-
emplum deficiat nec abest a cruce. Nam
si queris primo exemplum caritatis io.
xv. Maiorem autem dilectionem nemo
habet. Et ideo si ipse animam suam
pro nobis dedit non debet nobis esse
graue quantumcumque pati pro ipso pro se. Quid
retribuam domino pro omnibus etc. Se-
cundo exemplum patientie excellenti-
m in cruce inuenitur. Patientia enim mag-
na ex duobus redditur primo cum max-
ima quis sustinet patienter. Secundo
cum illa quam posset vitare suffert sicut
christus maxima sustinuit. Treu. j. Om-
nes omnes qui transitis per viam etc. Item
ea vitare poterat si voluisset et non vi-
tauit. Mat. xxvj. An putas quod non
possim rogare etc. Maxima ergo fuit in
gi.

C passione xpi paciēcia **V**nde ad he.
xij. Per paciā curram? ad pposi
tū nobis certanē aspicientes in ac
torem fidei et cōsumatorē **I**hm qui
pposito sibi gaudio sustinuit crucē
huilitatis. **T**ercio exemplū huilita
tis **R**espice crucifixū **N**am ipe qui
erat deus voluit iudicari p pylatū
et morti vilissime cōdemnari **S**a.
ij. **M**orte turpissima cōdemnemus
eū **Q**uarto exemplū obediēcie se
quaris eū **Q**uia ipe fact? obediens
vsq; ad mortē **A**d phi. ij. **Q**uinto
exemplū contemnendi terrena **R**e
spice eū in quo sunt thezauri sapie
tiā absconditi in cruce nudatū. delu
sum. sputū. cesum. spinis coronatū
demū aceto potatū. **N**on ergo mis
lomo afficiaris ad vestes nobiles
quia diuiserūt sibi vestimenta mea
ps. **N**ō ad honores qā iste ludibri
a et verbera expertus non addigni
tates quia plectentes coronā de spi
nis posuerūt capiti eius. nō ad deli
cias quia in siti mea potauerūt me
aceto vt ait ps **C**irca hunc arti
culū nota qd corpe existēte in sepul
chro **A**ia xpi descendit ad inferos
ppter qd in simbolo apolorū dicit
Descendit ad inferos qd in isto sy
bolo niceno dimitatur quia nulla
heresis tunc tps contra hoc insur
rexit **C**ōtra hūc articulum tñ fuit
vnus error dicentiū qd xpus non de
scendit p se nec in ppria psona **C**ō
tra quos aplos ad eplē. iij. Descē
dit p mo ad inferiores ptes terre.

D **N**ota quare xps descēdit ad inferos
na quatuor rōnes assignari possunt
Prima rō est vt totius pccā penam
sustineret et sic totam culpam expi
aret pena autē pccā non solum erat
mors corpis sed etiā aia puniri des
beat **I**deo **J**o. baptista **D**escendit
post mortem ad inferna an aduen
tū xpi **I**deo xpus nō solū mori p
mo et descendere inferius voluit vt
sic totam penā sustineret **V**nde ps
Existimatus fuz cū descēdentibz qē
Sed nota qd aliter alij. alter xpus
descendit **N**az alij violenter et ma
nifeste. xpus voluntarie et sponte.
Ideo sequitur i ps **F**actus fū sicut
homo sine adiutorio qē **A**lij autēz
erant ibi vt serui detenti. sed xpus
volens et liber **S**ecūda rō est vt p
fecte subueniret xpus em̄ habebat
suos non solum in mūdo sed aliqs
in inferno siue hlymo **I**n hoc enim
qd aliqui habent caritatem sunt sui
Multi em̄ scī obierūt in caritate et
ideo sicut visitare voluit in ppria p
sona suos qd erāt i mūdo ita voluit vi
sitare suos qd erāt i inferno cis subuei
ēdo p descensū suū **E**ccl. xxiiij. **P**ene
trabo in ptes inferiores terre **T**ercia
rō ē vt pfecte auz dyabolo triūpha
ret tūc em̄ pfcē triūphat hō de suo
aduersario qm̄ non solum vincit eū
in campo pmmo ipse aufert sedem
regni et spoliat i domo. **C**ristus at
triumphaueret et vicerat dyaboluz
in mūdo. **J**oh. xij. **N**unc iudiciuz
est mūdi. nunc princeps mundi bz

eideatur foras ac. Sed vt plenius
 triumpharet voluit sibi auferre sedē
 et ligare eū i domo q̄ eret infernus
 colocoē. 7. Expolians principat⁹ et
 ptates p̄duxit cōfident⁹. palā triun
 phans illos i semetipso ac. Simi
 liter etiā qz acceperat possessionem
 celi et terre voluit acāpe et inferni
 sicut in noīe ihesu oē genus flectit
 celestiuū terrestriū et infernoz a ad
 philipp. ij. Quarto vt sanctos libe
 raret sicut em̄ voluit morteꝝ pati vt
 viuentes liberaret sic etiā voluit de
 scendere vt sanctos ibi existentes e
 duceret in p̄s. Eduxit vinc̄tos i for
 titudine et. Osee. xiiij. O mors ero
 mors tua morsus tuus ero inferne
 Et nota qz loquens morti dicit ero
 mors tua qz mortē totalit̄ destruxit
 sed loquens inferno dicit morsus
 tuus ero inferne qz infernū non oī
 no destruxit nec spoliavit s̄ momo
 dit aliq̄s accipiendo scilicet illos q̄
 erant in limbo alios dimittēdo scz
 illos q̄ erant loco damnatorū. Ad
 instructionem nostrā. Ex hoc possu
 m⁹. iij. facere vel acāpere p̄mo spes
 firmam habere de deo quia ex quo
 illos q̄ erāt in inferno xp̄s visitauit
 q̄libz p̄t̄s fidere qz i afflictione a tri
 bulacione ip̄z nō derelinquet. Sa
 p. x. Venditū iustū non dereliq̄t. Se
 cūdo timorē acāpe a p̄sūp̄cionē ab
 icere licet em̄ p̄ peccatoribz mortu⁹
 fuerit et descenderit non tñ oēs sal
 nauit sed eos qui sine pccō mortali
 actuali erant i deo nullus cōfidat de

venia nisi sine peccato mortali mōi
 atur qz alij tm̄ erūt in inferno q̄ntū
 deus erit in celo scz in eternū. Mat.
 xxvj. Ibunt hī in suppliciuū eternū
 Tercō sollicitudieꝝ habere nā sicut
 fm̄ aiām xp̄us descēdit ad inferos
 sic et nos debem⁹ frequent⁹ descens
 dere cōsiderando penes eternas a in
 finitas p̄sa. xxxviij. In dimidio di
 erū meozū vadam ad portas inferi
 Si em̄ p̄ cogitacionē frequent⁹ de
 scenderemus nō de facti damnare
 mur qz cogitacio huiōi retraheret
 nos a peccato. Nam homies huius
 mundi cauēt sibi a maleficijs prop
 ter penā temporalē q̄nto magis pp
 ter penā eter nā treu. iij. Memoria
 meoz ero et tabescet in me aiā mea
 Quarto cōpassioneꝝ amare. Si eiz
 cristus descendit ad inferos vt sus
 os liberaret et nos etiam debemus
 eos adiuuare qui sunt in purgato
 rio. Nimis em̄ durus esset nō sub
 ueniēs amico de carcere detēto. Vñ
 clamant cum job. Miseremī mei mi
 seremī mei ac. Subuenit aut̄ eis p
 fa fm̄ aug⁹ scz p̄ missas. orōnes.
 elemosinas et greꝝ addit quartuz
 Quintus articulus scz ieiū.
S Equitur articulus d̄ resurrec
 tione. Et resurrexit tercia die
 scōꝝ scripturas vbi duo fac. Primo
 ponit resurreccionis actus ibi a re
 surrexit. Secōdo resurreccionis tem
 pus ibi tercia die. Dico ergo p̄mo
 qz resurrexit virtute pp̄ria vt nos
 resurgamus. j. ad cor. xv. Sicut

xp̄us resurrexit sic et nos resurgē?
Circa hoc notandum q̄ duo sunt
 necessaria h̄i ad cogitandū scilicet
 gloria celi et pena inferni vt p̄ glo
 riā allecti et p̄ penā terribi retraha
 mur a peccatis. hoc aut̄ dno sūt dif
 ficilia h̄i ad cogitandū De gl̄a vt
 habet Sap̄. ix. Que in celis sunt
 quis inuestigabit seu de penis etiā
 inferni Sap̄. ij. nō est agnitus q̄
 sit reuersus ab inferis Idcirco cris
 tus descendit de celo vt doceret cele
 stia et resurrexit a mortuis vt doceret
 infernalia **P**ost hoc aut̄ ponit re
 surrectionis tēpus cum dicit tercia
 die s̄m scripturas idest s̄m q̄ scrip
 tue p̄dixerāt Et nō q̄ m̄l̄a iuueniū
 tur q̄ resurrexerūt m̄l̄a ei corpa scō
 q̄ dormierāt surrexerūt Mat. xvij.
 Et. ij. ad thi. ij. m̄cōr esto xp̄m̄i resur
 rexisse aq̄e Itē lazarū et filiū vidue
 et filiā archisynagogi sed resurrec
 tio xp̄i lōge differt ab istis **P**ri
 mo rōne virtuositatis quia ip̄e vir
 tute pp̄ria Jo. x. Pt̄atem habeo po
 nendi aiā meā q̄c Alij aut̄ surrex
 erūt virtute xp̄i vel ad p̄ces eius et
 sanctorū Sedo rōne vite et imor
 talitatis quia alij surrexerūt ad vi
 tam mortale xp̄us aut̄ ad imortalez
 Ad Ro. vj. Cris̄t̄ resurgēs ex mor
 tuis iā nō morit̄ Tercio rōne cau
 salitatis quia resurrectio sua ē cau
 sa resurrectionis nr̄e p̄mo ad cloz
 xv. Surrexit xp̄us p̄micie dormien
 tūz h̄ij qui sunt xp̄i **Q**uarto rōe
 t̄pis et p̄mitatis q̄ resurrectio cor

pis differit vsqz ad finē ip̄e autem
 t̄cia die resurrexit Querit̄ q̄re cris
 tus nō distulit resurgere vsqz in fi
 nem sed statim resurrexit dico q̄ pp̄t̄
 iij. **P**rimo vt solidaret infirmitas
 discipulorū si ei statim nō resurrexissz
 nō māfissent ita firmi in fide. j. Ad
 cloz. xv. Si xp̄us nō resurrexit va
 na est fides nr̄a. Sedo vt confunde
 retur malignitas in credulorū Vñ
 ad. iij. Virtute magna reddebant
 apli testimoniu resurrexerūt. Ter
 cio vt p̄mōstraret eternitas resur
 gendorū Osee. vj. Post duos dies
 visitabit nos q̄c. Quarto vt osten
 dat necessitas repandorū. j. ad clo.
 xvj. Si mortui nō resurgunt neqz
 xp̄us **C**irca hūc articulu errant
 therentij asserētes xp̄m̄i nō resurrex
 isse sed resurrecturū esse contra q̄s
 dicitur. j. ad cloz. xv. Tercia die r̄
 surrexit s̄m scripturas Item vt sibi
 ip̄onit origenes qui dicit eum p̄ sa
 lute demonū iterum passurū contra
 quē dicit ad Ro. vj. Cris̄tus resur
 gens ex mortuis iam nō morit̄ Cō
 tra istos errores dicit Tercia die r̄
 surrexit a mortuis **A**d instructio
 nem nostram moralit̄ loquēdo pos
 sum? iij. accipe. Primo vt studea
 m̄ resurgere sp̄ritualiter a morte
 quam incurrim? p̄ pecc̄m̄ et hoc res
 surrexerūt que habet p̄ penitentiā
 ad ephesi. q̄nto Exurge qui dormis
 exurge a mortuis. Secundo vt nō
 differamus resurgere vsqz ad mor
 tes sed cito quia cr̄istus statim tercia

die resurrexit a mortuis Eccle. xvij.
Ne tardas conuerti ad dñm et ne
 differas de die in die q̄c̄. **P**rima dies
 est cōtricio **S**ecūda confessio **T**er
 tia satisfactio **I**deo dicit Mat. xiiij.
Post tres dies resurgā. **T**ercio vt
 resurgam? ad vitā incorruptibilez
 sicut cristus. idest in tali pposito q̄
 nō ampli? peccem? qz dicit Ro. vj.
Cristus resurgens ex mortuis iam
 non morit̄ q̄c̄. **Q**uif? ḡo ita et vos
 extimate vos mortuos peccō uiuen
 tes aut̄ q̄c̄. **Q**uarto vt resurgam?
 ad vitam nouaz et glōsam idest vt
 vitemus oīa q̄ fuerunt nobis causa
 mortis idest peccā ad Ro. vj. **Q**z cris
 tus resurrexit a mortuis p glōriam
 patris ita et nos in nouitate vite ā
Articul? sext? **A**bulē?
Sequit̄ **A**scendit in celūz sedet
 ad dexterā patris iste est arti
 culus s̄ ascensionē ubi oñd̄ p̄mo
 actus virtuosus quia ascēdit in ce
 lū scz p̄p̄ia virtute **A**d hūc intel
 lectū dicit ip̄e Jo. iij. **N**emo ascen
 dit in celū scz p̄p̄ia virtutē nisi qui
 de celo descēdit q̄c̄. **S**ecūdo situs glō
 fus cum dicit **S**edet ad dexteraz pa
 tris **E**t nota q̄ accipit̄ dextra p̄ eq̄
 litate i scriptura sacra sicut sinistra
 accipit̄ p̄ aduersis et malis ita dex
 tra p̄ bonis et prosperis **V**n̄ sensus
 est **S**edet ad dexteraz dei patris id
 est eadem p̄speritate equalis **H**ūc
 ergo articulu? optet cōdere scz q̄ xl.
 die ascendit p̄ resurrectionē **C**ir
 ca hūc articulu? errauit **C**eleucian?

qui negat xpm̄ fm̄ carnē sedere ad
 dextram patris sed dicit q̄ eam exiit
 et in solez posuit **C**ōtra h̄ dicit dñs
 iherus. quidaz postq̄ locut? est eis
 assumptus est in celū et sedet a dex
 tris dei **M**arc. vltio **E**t p̄mo no
 tandū q̄ hęc ascensio fuit sublimis
 quia sup̄ om̄es celos qd̄ tripliciter
 expōit̄. **P**rimo sup̄ oēs celos cor
 poreos **A**d ephē. iij. **A**scendit sup̄
 om̄is celos vt adimpleret oīa **S**e
 cundo sup̄ oēs angelos. **A**d ephē.
 j. **C**onstituens eum ad dexteram su
 am in celestibus. **T**ercio vsqz ad se
 dem dei idest vsqz ad equalitatē vt
 allegatum est marc. vltimo sedet a
 dextris dei **S**ecūdo notādū q̄ hęc
 ascensio fuit rationalis quia ad ce
 los et hoc p̄pter tria **P**rimo qz celū
 debebatur xpo a sua natura **N**atu
 rale est vnumq̄d̄qz reuerti vnde tra
 hit originem. **P**rimū autēz origi
 nis xpi est a deo qui est super om̄ia
Ideo dignum fuit vt super om̄ia
 ascenderet **J**o. xvj. **E**xiit a patre et
 venit in mundum **I**terum relinquo
 mundum et vado ad patrem et ite
 rur̄ ascendo ad patrem et cetera **S**e
 cūdo debetur sibi ex sua victoria nā
 cristus veniens in mundum contra
 dyabolum et mundum trūphauit
Ideo super om̄ia meruit exaltari.
Apoc. iij. **Q**ui vicerit faciam illum
 sedere in throno et cetera **T**ercio ex
 humilitate sua quia qui se humili
 at exaltabitur **L**uce. xij. **E**t vere nō
 fuit maior humilitas q̄ humilitas

crusti Qui cum in forma dei esset secundum
apostolum ad philippen. ij. se servum factus
est obediens usque ad mortem et
ad infernum descendens. **Tercio** nota
quod eius ascensio utilis fuit ad. iij.
Primo ut conducirer. id est doceret
nos viam ad ascendendum. **Miche. ij.**
Ascendit pandens iter ante eos ut
assecuraret suos de promissione regni
eius. **Jo. xiiij.** **Vado** parare vobis
locum. **Tercio** ut interpellaret scilicet
pro nobis ad patrem ad hebre. vij.
Ascendens pro semetipsum ad deum
ad interpellandum pro nobis. **Quarto**
ut nos ad se traheret. debemus enim
corda nostra ad ipsum eleuare et ibi
velle esse ubi est caput nostrum iuxta
consilium apostoli colocoen. iij. **Que** sursum
sunt quate ubi christus est in dextera dei etc.

Septimus articulus

Articulus. vij. **Et iter venturum est**
iudicium viuos et mortuos. cum
regnum non erit finis ubi ponuntur quibus
Primo aduentus cuius dicitur venturus
est. **De** qua pars **A** facie domini quia ve
nit iudicare terram et ibidem iudicabit
orbem terre in equitate. **Secundo** ponit
tur modus ubi cum dicitur **Cuius** gloria luce
xxj. **Tunc** videbunt filium hominis veni
entem in nube cum potestate magna et ma
iestate. **Et** hoc contra errorem origenis
qui dixit quod adhuc venturum esset pas
sibilis in aereo corpore pro demonibus in aere
sic passus fuit pro hominibus in terra. **Tercio**
actus cum dicitur iudicare pars **Iusti**
cia et iudicium preparatio sedis tue.
Quarto obiectum quia viuos et mor

tuos. **Quinto** iudicis status cum dicitur
Cuius regni non erit finis. contra **Ju**
daphantes hereticos qui dicunt christum
esse venturum et regnaturum annis mil
le in aerea iherusalem et tunc regnum illud
finiturum et aliud incepturum et contra
istos dicit **Danielis. vij.** **Regnum**
quod non corrumpetur. **Circa** hoc nota
tada sunt multa. **Primo** quod. iij. fuit
aduentus christi. primus in mente et est
iste grossus de quo **Jo. j.** **Spiritus** ubi
vult spirat et nescis unde veniat etc.
Secundus in carne et iste est glori
osus et iocundus de quo **Mathei.**
xxxiij. **Estote** parati quia nescitis
quando veniet dominus. **Tercius** generalis
in finem de quo **Act. j.** **Sic** veniet
quod ad modum vidistis eum etc. **Et** de isto
intelligit articulus primus. **Secundo**
videndum est quod sunt iudicandi. **Et** di
cendum quod viui et mortui quod multipli
ter exponit vnomo ut accipiantur vi
ui id est multi quia vita gratie viuunt
mortui. i. peccatores. **Secundo** motuos
accipit pro illis qui nunc viuunt mor
tuos pro illis qui nunc mortui sunt quia
omnes generaliter iudicabit. **Tercio** viuos
accipit pro illis qui tempore statim precedente
iudicio viuunt licet primo moriantur.
Mortuos pro iam aut mortuis. **Tercio**
do nota quod quadruplex est ordo iudicandi
secundum **greg.** quia iudicandi sunt boni
aut sunt mali et infideles et isti condemnabuntur
et non iudicabuntur quia ut dicit **jo. iij.**
Qui non edidit iam iudicatur. **Aut** sunt
fideles et isti iudicabuntur et condemnabuntur
quia scilicet moriuntur in peccato mortali quia

stipendia p̄cā mors est **Ad Ro. vj.**
Si sunt boni aut sūt p̄fecti sicut si
sunt paupes spiritu p̄pter deū omnia
relinq̄tes et vitaz aplicaz ducētes
et tales nō iudicabunt sed saluabū
tur et alios iudicabūt **Math. xix.**
Vos q̄ secuti estis me sedebitis sū
per sedes iudicā. **xij.** et bō israhel q̄
Hoc aut nō itelligit solū d. **xij.** aplis
alias paulus nō est de illis qui tū
diāt ad **clōz. vj.** **A**n nescitis quia
angelos iudicabimus **A**ut nō sunt
ita p̄fecti licet decedāt sine peccato
mortali et tales iudicabunt et sal
uabunt **J**udicabunt aut de oibus
oculos verbis quia de omī verbo oc
ulo **Math. xij.** et etiā de cogitatio
bus friuolis **Q**uarto notanduz
ad nostrā instructionē q̄ hoc iudic
iū est timendū p̄pter. **iiij.** **P**rimuz
est sapia iudicis ineffabilis qz oīa
nouit ad **hebre. iiij.** **O**mnia nuda et
apta sunt oculis eius ad quez nob
sermo glosa idest cui debemus r̄nde
re in iudicio. **S**cōm est potentia i
uincibilis ideo nullus poterit euade
re **Deutro. xxxij.** non est qui de ma
nu tua possit eruere **job. x.** **T**ercuz
est iusticia inflexibilis quaz nullus
poterit imutare aut corrūpe p̄s **C**ū
acēpo tps ego iusticias iudicabo
Quartuz est facies et ira iplacabil
q̄ faciet malos tremere qz eis appa
rebit terribilis scz malis licz appa
reat delectabitis bonis et benignis
De bonis habet **ysay. xxx.** **R**egem
in decore suo videbūt q̄ **S**ed ma

lis qualiter videbūt eū terribilez. ha
tur luce. **xxij.** **T**unc dicent mōtibus
cadite sup nos et collibus opite nos
q̄ **E**t notandū q̄ hec ira nō diāt in
deo d̄modonē aī sed diāt effectum
ire scz penā inflictā quia ad modū
irati se habebit terribilit̄ puniendo
Notandū q̄ s̄m **hebre. iiij.** mala
sup̄dicta debem? h̄re q̄tuor vt nō ti
meamus. **P**rimū est opacio bona
ad **Ro. xij.** **V**is non timere p̄tatez
bū fac. **S**cōm est penitentia i qua
sunt tria. dolor in contricione. **P**utor
in cōfessione. **L**abor i satisfactione.
Per hec tria expiant eterna suppli
cia. **T**ercū est elemosina **Dan. iiij.**
Pccā tua elemosinis r̄dime. **Q**uā
tuz est caritas ordinata que operit
multitudinē peccatoz s̄m aplūm

Articulus octauus

Sequitur articulus de spūsācto
aut d̄r in simbolo **E**t in spūz
sanctū d̄m q̄ ubi ponūtur ea que
p̄tinent ad p̄sonam spūs sc̄i ubi pri
mo cōfitemur eius p̄sonalez p̄prietatez
tē aī diām? spūm sc̄m. **S**cōdo ei?
ipialē p̄tatem aī diām? d̄m. **T**erc
cio ei? vitalē opacōez viuificātez qz
s̄m aplūm spūs est q̄ viuificat. **Q**uā
to ei? originalē p̄cessione scz que ex
p̄re filio qz p̄cedit **Q**uinto ei? cum
patre et filio et equalitatis p̄fectō
nē ibi q̄ aī p̄re et filio q̄ **C**irca
h̄ nōt q̄ h̄c oīz credē i deo verbū esse
ita etiam amorem **E**t sicut verbum
dei est filius dei ita amor dei est spū
tus sanctus. **F**uerunt autem quidā

erantes dicentes spūsanctum esse
 creaturā sicut machetonēs cōtra q̄s
 dicitur .ij. ad cor. .ij. spiritus est
 deus ideo cōtra hōs dicitur hic . dñz
 quia licet multi sunt alij spūsancti
 sicut angeli . omēs tñ sunt admis-
 tratorij spiritus sancti vt dicitur ad
 hebr. sed iste nō est minister non
 seruus sed dñs . **A**ddit aut et viui-
 ficantez ad differēciā amoris nr̄i
 qui non viuificat . **F**uerunt aut alij
 sicut greci qui dicūt ip̄m soluz p̄ce-
 dere a patre non a filio . cōtra quos
 dicitur h̄ **Q**ui ex patre filioqz pro-
 cedit **F**uerūt etiā errores qui dixe-
 runt ip̄m non esse cōsubstāncialē
 patri nec filio nec eiusdē nature cō-
 quos dicitur hic **Q**ui cū patre et fi-
 lio simul adorāt et conglozificāt qd̄
 non essz nisi esset equalis et cōbal
Fuerunt etiā alij errores sic est er-
 roz manichei qui dixit vetus testas-
 mentū non esse a deo bono **I**te p̄ris-
 scille et montani q̄ dixerūt p̄phetas
 nō esse locutos p̄ spūsanctū h̄ qua-
 si amētes aut ebrii cōtra quos sc̄da
 petri p̄mo q̄ spūsancto inspirati lo-
 cuti sunt sancti dei hōies **I**deo p̄ op-
 posituz dicit hic **Q**ui locutus est p̄
 p̄phetas **N**otanduz ergo q̄ p̄ue-
 nit nobis multiplex fructus a spū-
 tusancto **P**rimo valet ad pccā pur-
 gandū cuius rō est quia eiusdē est r̄-
 ficere cui? est cōstruere **C**reant aut
 p̄ spūsanctuz p̄s **I**n spū oris eius
 ois virtus eorū **V**n̄ dicit dyomis?
 q̄ diuin? amor nō p̄misit eum sine

germine n̄c **E**rgo oportet q̄ corda
 hōim destructa p̄ pccm̄ reficiant p̄
 spūsanctū p̄s **E**mitte spūsanctuz
 n̄c **S**c̄do ad intellectū illuanduz
 qz oia que scim? . scim? p̄ spūsanctū
 . **J**o . xiiij . **P**araclit? aut spū-
 tusanctus quē mittet pater in noie
 meo ille vos docebit oia . **T**erco vt
 seruemus mādāta ad amandū deū
Si enim diligitis me mādāta mea
 seruatez ego rogabo patrē meū n̄c
Nullus eī posset seruare mādāta n̄
 amaret . et jo . xiiij . **S**i quis diligit
 me sermonē meū seruabit **A**mare
 aut facit spūsanctus qui amor est .
Quarto ad spem vite eterne cōfir-
 mandū . est em̄ quasi arra vite eter-
 ne et quasi pignus ad ephē . j . **S**ig-
 nati estis spūsancto qui est pign?
 hereditatis et cetera .

Articulus nonus

Sequit̄ articul? p̄tinēs ad di-
 uinitatē quo ad effectuz gr̄e
 scz **E**t vnā scām catholicā n̄c **C**irca
 qd̄ nota q̄ sicut videm? in corpe na-
 turali hōis sic est et de místico idest
 ecclesia . **I**n hōie aut est vna aia et
 vnū corpus diuersa tñ mēbra . diu-
 sa officia huāna . necessaria tñ ad r̄-
 gimē et integritatez corpis sic est i
 ecclesia que est quasi vnuz corpus
 habens diuersa mēbra . aia autē q̄
 hęc viuificat est spūsanctus **E**t ideo
 post fidez de spūsancto iubemur cre-
 dere ecclesiā catholicā **E**t sciendum
 q̄ ecclesia idē est qd̄ cōgregatio fide-
 lū in q̄bo bon? xpian? est sic mem

bñ de qua dicit i ecciastico liº **A**ppiate ad me in dñi rōg gate vos
 in domū discipline **H**ec aut eccia
 habet .iiii. adiciones que hic ponit
Prima est q̄ evna. scda q̄ est sanc
 ta. tercia q̄ est catholica. quarta q̄
 est fortis vel aplica **P**rimo dico q̄
 est vna. can. .vi. **V**na est columba
 mea pfecta mea vna ē matris sue: e
 lecta genitrix sue **C**ausatur autez
 hec vnitas ex tribus **P**rimo ex vni
 tate fidei. omnes enim cristiani p̄ez
 credunt corde ⁊ ore confidentur. pri
 mo ad chrim. quarto **O**bscuro vos
 vt idip̄m dicatis oēs ⁊c **E**t inde a
 postolus ad epl̄e. .iiij. **V**nus deus
 vna fides vnū baptisma **S**cdº ex
 vnitae spei. qz oēs firmati sunt in
 vna spe p̄uenēdi ad vitā etnā **A**d
 epl̄e. .iiij. **V**nus spirit⁹ et vnū cor
 pus in vna spe vocacōis nr̄e. **T**er
 cio ex vnitae caritatis qz oēs d̄uer
 timur in amore dei et ad inuicēz in
 amore mutuo jo. xvij. **V**olūt sint
 vnū sicut ego et tu vnū sum? **E**x q̄
 sequit̄ q̄ null⁹ debet velle abici nec
 excoicari ab ista ecclesia qz non est
 nisi vna infra quā saluari solū pos
 sumus et nō extra. qz extra archaz
 noe nullus fuit saluatus salu? **S**e
 cūdo dico q̄ est scā **I**deo d̄r i symbo
 lo scām ad differenciā ecclesie vel cō
 gregacōis malignancūz de qua
 p̄s **O**diū ecclesiam malignancū **D**icit̄
 tur sancta ex quatuor **P**rimo ex cō
 secracōe quia ecclesia cōsecratur ⁊
 dedicatur **S**cdº ex inuocacōe qz

inuocit̄ **T**ercio ex ip̄us trinitatis
 in habitatione **N**am vbi cūqz deus
 habitat ille loc⁹ scūs est p̄s **D**omū
 tuā dñe decet sanctitudo in longitu
 dine dierum **E**t alibi **D**eus in loco
 sancto suo. **Q**uarto ex dei inuocacōe
 quia ibi deus inuocat̄ jere. xiiij
Tu in nobis dñe et nomē sanctū in
 uocātū ē sup nos ne derelinq̄s ⁊c
 duo p̄na patēt ex festo cōsecracōis. **E**
 cū p̄z nā vbi d̄s ē ⁊c. q̄r̄m p̄z qz d̄s
 ibi inuocatur je. xiiij. **T**ercia q̄ dicit̄
 tur catholica idest vniūsalis **C**ir
 quod sciendum q̄ ecclesia dicit̄
 vniūsalis **P**rimo quātum ad lo
 cum p̄ totum mundū quia ecclesi
 a est congregacō fidelium fideles
 autem p̄ totum mundum sunt **V**n
 marcā vltimo **E**untes in mūdū vni
 uersum p̄dicare euangelium **H**ab
 bet autem hec ecclesia tres partes
 vnā in celo. aliam in terra. terciā
 in purgatoria **S**cdº quātum ad
 condicōnes hominum quia nullus
 abicitur non dominus. non seruus
 non masculus. non femina. ad ga
 lathas. .iiij. i cristo ihesu nō est mas
 culus nec femina **J**udeus aut gres
 cius. seruus aut liber. **T**ercio quan
 tum ad tempus licet aliqui dixerūt
 q̄ ecclesia debet durare vsqz in eter
 num sed hoc est falsum quia hec ec
 clesia incipit. ab abel vsqz ad cōsū
 macōnez mundi et post consumma
 cōnem mundi remanebit in celo s̄
 durabit quantum ad tempus scili
 in eternum **Q**uarto dicit̄ aplica .i.

firma dicitur autem totum? firma si habet
firmum fundamentum. Fundamentum
aliud nemo potest ponere propter id quod po-
situm est quod est Christus. i. clxxx. iiii. **F**un-
damentum huius ecclesie primarium est
Christus. **F**undamentum autem secundarium sunt
apostoli et eorum successores. **I**deo dicitur
apostolica vel firma in apostolis fundata.
Vn apoc. xxi. dicitur quod civitas habebat
xii. fundamenta et erant ibi scrip-
ta nomina xii. apostolorum et inde est quod ad
significandum firmitatem ecclesie istius
vertex est vocatus petrus. i. firma
firmitas autem eius apparet quia nullo
modo destrui a persecutoribus potuit una
sancta catholica primo in persecutio-
nibus id est eorum tempore magis crevit.
Nec mirum quia fundata erat supra
firmam petram.

Articulus decimus

Sequitur nunc articulus decimus
qui est de sacramento baptismi
scilicet. **C**onfiteor unum baptismum in re-
missione peccatorum. **E**t dividitur in duas
partes quia primo ponitur ipsius sacramen-
ti expressio cum dicitur unum baptismum.
Secundo eius virtus vel operatio. **I**bi
in remissione peccatorum. **E**t nota quod
hec additio est ad symbolum apostolorum
propter errores qui insurrexerunt. **V**n
hic ponitur confirmatio sacramentorum
quibus delentur peccata. **V**n ad hunc articu-
lum pertinent omnia sacramenta licet hic
solum baptismus exprimat quod bap-
tismus est primum et janua omnium aliorum
sacramentorum sine qua nullus potest salvari
ideo de ipso solo fit mentio singulariter.

Circa quod querendum primo quod est ma-
teria baptismi. **D**icendum quod aqua ve-
ra et naturalis nec refertur fit ca-
lida vel frigida. in aquis autem artifi-
cialibus cuiusmodi est aqua rosarum non
debet nec potest baptizari. **S**ecundo quod
ritus qui est forma baptismi. **D**icendum
quod hec. **E**go baptizo te in nomine patris
et filii et spiritus sancti. **A**men. **T**ercio
quod est minister baptismi. **E**t dicendum
quod proprius minister cui incumbit ex offi-
cio est sacerdos. **I**n articulo necessi-
tatis. diaconus. subdiaconus. laycus
mulier. paganus. hereticus. ita intel-
ligendum est quod semper dignior bap-
tizet omnes sunt ministri dum tamen intendat
facere quod ecclesia facit vel intendit.
Si autem extra articulum necessitatis ali-
quis a talibus baptizaretur. baptiza-
tus est et caracterem recepit sed non
gratum sacramenti quod contra statutum
ecclesie facit. **Q**uarto quod est ef-
fectus huius sacramenti. **E**t dicendum quod
remissio culpe originalis et actualis
totius culpe et pene. **I**ta quod baptizatus
non est aliquid satisfactio iniungenda
pro peccatis presentibus sed statim morien-
tes intrant paradysum. **Q**uinto videndum
est de erroribus. **E**t non quod circa hunc
baptismum multi fuerint errores primo
est illorum qui baptismum in aqua non
recipiunt sed solum spirituale contra quos
dicitur. **J**o. iiii. **N**isi quis renatus fuerit
ex aqua et spiritu sancto non
veniet in regnum celorum. **S**ecundus
donatistarum rebaptizantium eos
qui sunt a catholicis baptizati. **C**on-
tra quos dicitur. **A**d ephesios. iiii.

Vna fides vnū baptisma ¶ **T**etā? error est aliquorū qui dicunt qd hō existens in peccato mortali non p̄t baptizare **C**ontra quos dicit̄ jo. j. **S**up̄ quez videntis spiritū sanctū descendentē q̄si colūba de celo ⁊ mā fit sup̄ eum hic est qui baptizat. i. cristus? **V**nde non nocet homini malus mīster q̄tum in virtute cōferentis sed instituentis **S**exto dubitatur circa hoc qd dicit̄ vnum baptisma vtrū sit tm̄ vnum **E**t videt̄ qd sit falsū quia sunt tria baptismata scz fluminis sanguinis et flamis non ergo vnū dicendū qd aliquis p̄t dici baptisus pp̄rie et essentialit̄ et isto modo non est nisi vnus de quo dicitur hic et ad ephesi. iij. **V**num baptisma scz fluis **A**lio mō fm̄ p̄porcionem effectus et isto mō currit argumentū **V**n̄ notat̄. vj. cōclusiones tres p̄me de baptismo sāguinis **P**rima est qd deficiat in duobus a baptismo fluis p̄mū est caracter **S**cōm est qd requirit cōtricionem **S**cōa clusio est qd equipollz in duobus p̄mū est in r̄missione ois culpe **S**cōm est in cuiuscūqz pene remissioē **T**ercia clusio est qd p̄celit in duobus p̄mū est maior quia gracie et glorie collacō. scōm est aureole acq̄sicio **A**lie tres sūt d̄ baptismo flamis et sunt hęc que sequuntur **P**rima est qd deficiat in quatuor a baptismo fluminis p̄mū est caracter scōa requirit cōtricionē. tercia qd non remittit oēm penā saltē tp̄alem. q̄r

tū quia solū adultis et rōne vtenti bus auenit non aut̄ pueris **S**cōa clusio qd equipollet in duobus in dimissione ois culpe scōdū in collacōne gracie **T**ercia clusio qd p̄ualet in vno quia. s. p̄t iterari et multiplicari frequent̄ **D**e q̄t̄ in remissionez p̄ccōz nā baptismus est in q̄ cōicat nobis virtus capitis nostri xp̄i qui delet p̄cā vt dictū est

¶ **A**rticul? **V**ndecim?

Sequit̄ articul? vndecimus de corporū ⁊ aiay gloriificacōne cū dicit̄ **E**t expecto resurrectionem mortuoz in q̄ p̄mo ponit̄ corpus se p̄cio cū dicit̄ resurrectionē **S**cōa aiay et corp̄m simul gloriificacō jbi vitā venturi sc̄li **T**ercō oim̄ p̄dictorū cōfirmacō jbi amē **C**irca p̄mū sciendū qd optet cōfiteri carnis nre resurrectionem quia fm̄ apostoluz **O**mēs quidā resurgemus. j. cloz. xv. **E**t articul⁹ iste ptinet ad diuinitatem quātum ad effectum glorie **N**ota qd contra hunc articulum fuerunt multi errores **P**rimus fuit illorū qd negant resurrectionem sic fuit valentinus contra quez. j. cloz. xv. **S**i cristus predicatur qd resurrexit a mortuis. quomodo dicunt̄ nobis qm̄ resurrectio futura nō est **S**ecundus fuit quorundaz qui dicunt resurrectionem futuram nō tm̄ eorundem corporuz sed aie resurmet̄ corpa qd̄a celestia **C**ōt̄ q̄s d̄z. j. ad

clo. xv. Oportet mortale hoc iduere
 immortalitate. **Tercio** est eutychij pa-
 triarche constantinopolitani qui dicit
 qd corpora nostra erunt aerea et vento
 filia vt dicit gregorius. iij. morali-
 um **Contra** que dicit dñs **Lucevlti-**
mo postq̄ surrexit palpate et vide-
 te **Et** apostolus ad philippē. tercio
 Reformabit corp⁹ humilitatis nos-
 tre ac **Quart⁹** illorū q̄ dicūt qd cor-
 pora humana in resurrectione ver-
 tentur in spiritu contra quos **Lucevlti-**
timo spiritus carnē et ossa nō habz
 ac **Quintū** aut qd fides et spes re-
 surrectionis ē nobis utilis ad. iij.
Primo ad tristitias quas de mortu-
 is concipimus tollendas **Impossi-**
bile est em̄ non dolere de amicorum
 amissione sed p hoc qd semper spe-
 ramus eos resurrecturos tempatur
 multum dolor et mitigatur. j. **Ad**
Thessal. iij. Nolimus vos ignora-
 re fratres de dormientibus vt nō cō-
 tristemini sicut ceteri qui spem non
 habent ac **Secūdo** ad timorē mor-
 tis expellendum **Nam** si homo non
 speraret post mortēz aliam vitā me-
 liorem sine dubio mors esset valde
 timenda et deberet quāq; quāq; ma-
 la facere q̄ mortem incurrere **Sed**
 quia aliam vitam speramus null⁹
 bonus mortem timere debet nec ti-
 more mortis aliqd pccm̄ facere **Ad**
hebre. ij. Vt p mortē destrueret euz
 qui habebat mortis iperū idest dy-
 abolū idest liberaret eos qui timore
 mortis obnoxij erāt sicuti **Tercio**

ad sollicitos et studiosos nos red-
 dendū scz ad bonū opandū **Si** em̄
 solavita ista esset hōib⁹ nō esset eis
 magnū studiū ad bñ opandū **Sz**
 quia credim⁹ qd p bona q̄ facimus
 recipiem⁹ vitā eternā in resurrectō-
 ne **Iōo** studem⁹ bñ opari. j. ad clo.
 xv. **Si** in hac vita tm̄ sperātes esse-
 m⁹ miserabiliores oib⁹ hōib⁹ **Quā-**
tū a malis nos retrahendū audien-
 tes malos puniri in resurrectōne r̄-
 trahimur a malis quia dicitur jo-
 v. **Procedant** qui bona fecerunt in
 resurrectionem vite qui vero mala
 fecerunt in resurrectionem iudicij.

Articulus duodecimo?
Ultimo agetur de duodecimo
 articulo scz **Et vitā venturi se-**
 culi q̄ est de vtriusq; scz de corp⁹ et
 anime glorificatione cum dicit vis-
 tam venturi seculi. **Istud** pertinet
 ad effectum glorie et ad vltimum
 effectum diuinitatis qui est red-
 dere premium vnicuiq; iuxta opera
 sua ps **Tu** reddes vnicuiq; iuxta o-
 pera sua **Et** sciendum primo qd cons-
 tra hunc fuerunt errores. **Primus**
 dicēdum qd anima moritur corpo-
 re mortuo vel saltem post modicum
 interuallum sicut recitatur in libro
 de ecclesiasticis dogmatibus **Con-**
tra quos ad philippē. j. **Cupio** dis-
 solui et esse cum cristo et **Apoc. vj.**
Vidi sub altare dei animas interfec-
 torūz ppter verbum dei damnatas
Sed est origenis qui posuit hōi-
 nes demones damnatos posse pur-

gan et redire in glam et angelos
 sanctos et boies iterū ad malū pos
 se deduci q̄ est cōtra auctoritatem
Math. xxv. **Ibūt** hī in supplicūz
 eternū iusti aut̄ in vitā eternā **Ter**
 cius dicendū om̄ia p̄mia et oēs pe
 nas esse equales **Secūdo** cōtra p̄mū di
 c̄t̄. **j. ad cloz.** sicut stella differt a
 sole in claritate sic erit in resurrecti
 one mortuorū **Cōtra** sc̄ndūz sc̄z de
 penis dicit̄ **Mat. xij.** **Tyro** et sydo
 remissius erit in die iudicij q̄ nob̄.
Quartus est dicendū malorū aias
 nō statim p̄ mortem descendere ad i
 fernū nec aias sanctorū paradisi in
 trare ante diem iudicij **Cōtra** quos
Luce. xvj. **Mortuus** est diues et se
 pult̄ in ifernū et nūc nouit̄ ecclesi
 a totū oppositū def̄niuit̄ **Quintus**
 est illozū qui negant purgatoriu.
Cōtra quos dicit̄. **j. ad clo. iij.** **Si**
 quis sup̄edificat lignū fenū stipus
 lam detrimētū patiet̄ ip̄e tñ saluus
 erit **Contra** ergo h̄s oēs dicimus
 vitā venturi seculi **Et** in alio symbo
 lo vitā eternā **Secūdo** nōndū q̄
 uenient̄ iste articulus ponit̄ auz sit
 finis desideriorū nr̄oz et p̄mū vlti
 mū nostr̄ et finis datur de credens
 dis in simbolo **Terzio** cōsiderandūz
 est que est vitā eterna **Circa** q̄ sciē
 dum q̄ in vitā eterna sunt hec **Pri**
 mū est q̄ h̄o ibi int̄me deo iūgitur
Ipse em̄ est merces et p̄miū nr̄m vl
 timū et finis laboz nr̄oz **Vñ** **exo.**
xv. **Ego** dñs merces tua **Hec** aut̄
 vmo p̄mo cōsistit in nuda et aptavi

fiōne dei. **j. ad clo. xv.** videm̄s nūc
 p̄ speculū et in enigmate tūc aut̄ fa
 cie ad faciem **Secūdo** in feruentissi
 ma dilectione q̄to em̄ p̄factius ali
 quod bonū cōgnoscat̄ tanto ampli
 us amatur **Ideo** cum ibi cōnosca
 tur clarus etiā diligentiā et feruē
 cius amatur **Terzio** cōsistit in laude
 plena **Aug?** **Videbim?** laudabi
 mus amabim? et p̄sa. **ij.** **Secūduz**
 est plenitudo desiderij et p̄fecta faci
 etas que ibi habetur. nulluz em̄ bo
 nū creatū faciat ap̄etitū **Aug?** insa
 ciabile est cor meū et inq̄etuz donec
 quiescat in te sc̄z de deo viuo et vero
 qui est bonū infinituz oia bona cōti
 nens sup̄eminent̄ **Ille** nāq̄ sol? sa
 ciat et implet p̄s Replet in bonis de
 sideriū tuū q̄c̄qd est desiderabile ibi
 est totū sup̄habundant̄ **Si** ei vis
 delectaciones ibi erit sūma delecta
 cio de sūmo bono **Job. xxij.** sup̄ oīs
 potentē delicie affluent̄ **Si** appetis
 honores ibi est sūmus honor int̄ lap
 cos. maxim? est honor esse rex inter
 clericos esse ep̄s et h̄ erūt ibi **Apoē.**
v. **Fecisti** nos deo nr̄o regnū et sac
 totes **Si** appetis sc̄as ibi scies oīz
 rerū naturas oēm veritatez **Et** q̄c̄q̄
 volueris totū habebis **Sap. v.** **Ve**
 nerūt in oia bona pit̄ cū illa **Terzi**
 um ē p̄fectissima securitas q̄ ibi dat̄
 qz illic nulla t̄sticia null? timor nul
 lus labor qm̄ hec priora transferunt
Apoē. xxj. **Et** p̄ oppositu in mali in
 morte eterna cruciabūt vñ aggra
 uat̄ p̄mo potius integrat̄ eoz pena

pmo ex sepacione dei et bonoz q̄ ē
 pena damni que est maxima omni
 ū penaz pena sensus **M**ath. xiiij. di
 citur **M**itte eū in tenebras extero
 res q̄c **S**cdō ex r̄morſu d̄sciēcie p̄s
Arguam te et statuā c̄tra faciē tuā
Tercio ex imēſitate pene ſēſibil̄ ſc̄z
 iferri q̄ erit mors eterna p̄s **M**ors
 depaſcet eos **I**tem ibidēz ignis ſul
 phur q̄c **Q**uarto ex deſperacōe qz
 non habebūt ſpem d̄ liberaōe idēz
 dolor mitigari nō p̄t **p̄ſa. lxxj.** Ver
 mis corū nō moriet̄ et ignis coruz
 nō extinguet̄ **S**equit̄ vltio Amē
 qui ē c̄firmacio oīm p̄cedenū de q̄
 amen habitū est ſupra in p̄no an
 gelorum

Nunc finalit̄ mouebūt quedā
 dubia et quæſtiones aliq̄ cui
 oſe et vtilis circa aliq̄s articulos fi
 dei **E**t pmo circa p̄mū ſc̄z c̄dō i vnū
 deū **C**irca quē videbit̄ pmo vtrū ſit
 tantū vnū principiū **D**icendū qz ſic
 quia oīs pluralitas habz r̄dua ad
 vnū p̄pter qd̄ **anſ. xij. metha. c̄clu**
dit erga vnus princeps **S**cdō
 querit̄ quare articulus p̄mus poit̄
 inter articulos **E**t videtur qz nō de
 beat poni qz illud qd̄ est ſc̄itū et de
 monſtratū non est inter credibilia
 p̄putandū quia fides est de ignotis
 ſed eſſe vnū deum ē huiōiqz aristo
 et alij phi. demonſtratue h̄c p̄ba
 uerūt q̄c **R**ūdetur qz certe oportuit
 h̄c inter fidei articulos ponere pri
 muz. quia oportet qz ab oībus h̄c
 ſupponit̄ pmo **E**t quia ſcia ad quā

p̄tinet p̄bare deū vnūz eſſe vltimo
 addiſcenda h̄cibus p̄ponit̄ p̄ſuppo
 ſitis multis alijs ſciēcijs ſicut mani
 feſte patet **I**deo nō poſſet homo ad
 dei c̄gnicionez puenire niſi p̄ mag
 num tempus vite ſue ſi de h̄c expect
 taret ſciēciam et non haberet fidē
Item multi ſtudio vacare non poſ
 ſunt p̄pter defectum ingenij vel ali
 as occupacōes tēpales vite q̄ a di
 cōgnicione fruſtrarent̄ niſi eis iſte
 articulus ſaltem p̄ modum fidei p̄
 poneretur **A**d argumētuz ergo qn̄
 diat qz illud qd̄ est ſc̄itum non est
 creditum ab eodem diat̄ qd̄ illud
 qd̄ est ſc̄ituz ab vno poteſt eſſe cre
 ditum ab alio et ſic non valet vel di
 cendum breuius qz aliquis poteſt
 diat̄ articulus duplitem vno mō qz
 p̄ fidem ad ip̄z artamur et iſto mō
 est articulus vnū deum credere alio
 modo quia p̄ fidem ipſam ſolaz ad
 ipſum artamur et iſto modo nō est
 articulus vt ſupra dictū est **T**er
 cio queritur quare antiquitus h̄c
 fuerunt induci adponendū plures
 deos **E**t dicendum qz p̄pter quatu
 or p̄ncip̄l̄r p̄mo ex intellectus huā
 ni imbecillitate ſicut thomas i tracta
 tu de articulis fidei diat̄ intellectus
 em̄ huānus aliquoz nō valenduz
 corpa nō transcendere nō credidit
 eſſe aliquid eſſe ſup naturas reruz
 ſēſibiliū **E**t iō poſuit corpa qd̄ a
 diſponē a regē mūdū it̄r q̄ pulch
 rioribz a dignioribz h̄c attribuerūt
 et cultum diuinum eis exhibuerūt

huiusmodi sunt corpora celestia scilicet sol
 et luna et stelle **E**t certe hys acci-
 dit sicut illi qui vadit ad curiam re-
 gis ad videndum regem qui quemcum-
 que videt bene indutum aut sociatum cre-
 dit esse regem et de istis habet sap-
 xiiij. Solem et lunam rectores orbis
 terrarum deos esse putauerunt etc. **S**e-
 cundo puenit ex hominum adulacione Nam
 aliqui volentes placere regibus et
 dominis honorem debitum deo exhibebant
 eis obediendo illis et subiacendo sic
Judith. vi. dicit **S**ciant omnes gen-
 tes quod non est deus in terra nisi na-
 bugodonosor etc. **T**ercio ex carna-
 li affectione Aliqui enim tunc afficie-
 bant ad penes filios aut propinquos
 quod post mortem faciebant eis statuas
 impendendo eis cultum diuinum processu
 temporis **S**ap. xiiij. Accerto luctu vo-
 lens pater rapti filij fecit ymaginem
 et illum quem tunc quasi homo mortu-
 erant nunc tamquam deum colere cepit. **Q**uarto
 ex demonum sagacitate vel peruacoe
In principio enim se voluit equari deo
Vn dicit **P**ona sedem meam etc. **E**t
 sequitur filius ero altissimo ysa. xiiij.
Hanc autem voluntatem non deseruit ym-
 mo totus conatus fuit in hoc existit
 ut faciat se adorari ab hominibus etiam
 honorari et offerri sibi sacrificia ideo
 antiquitus demonia intrabant ydola
 inde dantes responsa **V**n de tali bo-
 nis **O**mnes dii genium demonia **E**t no-
 ta quod licet hec sunt horrenda et nes-
 phanda tamen videtur mihi quod hodie ali-
 qui et multi cum istis. iij. causis iadunt

Nam aliqui credunt corpora celestia pos-
 se impingere in voluntatem hominis qui in
 factis suis accipiunt certa tempora huius-
 ponunt plures deos cum primis de fac-
 to licet verbo negent **C**ontra quos
Ier. x. **A** signis celi noli timere. item
 illi qui obediunt regibus aut dominis
 temporalibus plusquam deo in illis in qui-
 bus non debent constituit eos sibi de-
 os esse cum secundis **C**ontra quos
Act. v. **O**bedire oportet deo plusquam
 hominibus. **I**tem illi qui diligunt
 filios aut consanguineos plusquam
 deum incedunt cum tertijs de hys
 apostolus **Q**uorum deus venter est
 philipp. iij. **I**tem illi qui insistant be-
 neficis. incantacionibus. et huius-
 modi credunt cum quartis quod demo-
 nes sunt dii cuius ratio est quia pe-
 tunt a demonibus illud quod so-
 lus deus potest dare scilicet reuela-
 tionem rei aliam occulte aut veri-
 tatem futurorum **C**ontra quos om-
 nes istos dicimus credo in unum de-
 um patrem omnipotentem **H**ic
 queritur quare melius dicitur pa-
 trem omnipotentem quam filium aut spi-
 ritum sanctum **E**t videtur quod male
 quia sicut athanasium omnipotens
 pater omnipotens filius omnipotens
 spiritus sanctus **E**t dicendum quod li-
 cet vterque sit omnipotens essencia-
 liter tamen patri attribuitur dupli-
 ci ratione primo ratione auctoritatis quod filius
 et spiritus sanctus a patre et non ecounter-
 so **S**ecundo ad tollendum obsecrum. coiter
 ei videtur in caturis quod pater et senes

funt ipotentiores ideo ad tollendū
hunc defectū attribuitur patri po-
tencia filij autē tāquam iuniores et
minus expti sunt ipudentiores. **I**ō
ad tollendum hunc defectum attri-
buitur filio sapia. **I**tem spūs bñz
quia multociēs turbant. idē ad
tollendum defectū turbacionis et
ire illozū de quibz dicitur qz habēt
spītū in naribz ysa. ij. attribuitur
spūi sancto clemēcia siue bonitas.

Q Circa articulū de incarnatione
cū dicit Et incarnatus est qz
Queritur. s. vtrum filius dei fuisset
incarnatus si adam non peccasset.
Diamt quidā qz nullo mō quia bō
tunc sine peccato existens redempci-
one nec etiā filij dei incarnatione in-
dignūisset. **A**lij diamt qz pmo incar-
natus fuisset et rōnez assignant qz
hūana natura ante peccatum non
fuit capax gracie sed post peccm ē ca-
pax gracie vniōis que ē hūma grā
et maxima ergo si hōmo non peccas-
set hūana natura adhuc hui? grē
capax non fuisset nec deus substra-
xisset nature hūane istud bonū quo
capax erat. **S**ed sanctus thomas i
tercia parte pmo tenet quia iquit
ea que ex sola voluntate dei pueni-
unt supra omē debitum creature in
nobis inotescere non possunt nisi qz
tinus in sacra scriptura tradūtur p
quā diuina volūtas innotescit. **V**n
cum in sacra scriptura vbiqz incar-
nacionis rō ex peccato pmi pentis
assignetur conueniēcius dicitur ins

carnacionis opus ordinatū esse a
deo in remediū peccati itaqz qz peccō
non existente incarnacio non fuisset
qzuis de potencia dei absoluta possi-
bilis fuisset nec argumentū illozū
cogit quia nihil phibet naturā hu-
manā ad aliquod maius esse pro-
ductā post peccatū. **D**eus em̄ pmit-
tit mala fieri vt inde aliud melius
eliciat. **V**n dicit ad Ro. v. **V**bi ha-
bundauit delictū sup̄ habūdauit
et grācia. **E**t in bñdictione cerci pas-
calis. **O** felix culpa que talem et tan-
tū meruit habere redemptorem qz

Q Circa articulum de morte xpi
cū dicitur Crucifix? mortuus
Dic queritur vnum. scz quomodo
mortuus est cristus cui esset verus
deus qui oino est immortalis. **E**t di-
cendum qz videt hoc esse ita arduū
qz intellectus noster capere non p̄t
tanta em̄ fuit grācia dei et amor ad
nos qz ipse fecit plus pro nobis qz
nos intelligere valeam? non tamē
est intelligendū qz xps fuit sic mor-
tu? qz diuinitas fuerat mortua nec
cristus vt deus sed vt hōmo. **Q**uod
aliquo mō p exemplū patet qz cō-
stat qz hōmo moritur in sepacione
aie et corpis non moritur aia si ipz
corpus. **H**ic etiā in cristo non est
mortua diuinitas sed humanitas
idest natura hūana. **S**ed tunc ar-
guitur qz si diuinitas non est mor-
tua sed solū natura humana ergo
iudei nō pl? peccauerūt euz occidēdo
qz aliū hōiem. **S**ed dicendū primo

q̄ si rex aliquis esset indutus vna pulchra veste si quis inquinaret illam vestem tñ reatuꝝ incurreret ac si ip̄m regez inquinasset Iudei aut̄ licet ip̄m deũ non possent interficere tñ huãnam naturã xp̄o diuinitaz occidentes tñ puniti sunt ac si ip̄az diuinitate occidissent Item dictuz est supra q̄ filius dei est verbũ Vi demus aut̄ q̄ si verbum regis esset scriptuz in cartha et aliquis ip̄am dilaniaret tñ esset ac si verbũ ip̄m regis dilaniasset Ideo p̄ tanto habetur peccatuꝝ iudeoruꝝ ac si verbuz dei occidissent

Quæstio articulu de descensu xp̄i ad inferos cum dicit̄ in sym̄bolo ap̄toꝝ Descendit ad inferna Ideo circa hoc multa queruntur **P**rimo vtrum infernus sit sub terra Dicendum q̄ de situ et loco inferni nullus h̄o scit̄ s̄m q̄ dicit̄ aug⁹ n̄ cui diuin⁹ sp̄s voluerit r̄uelare **V**idetur tñ videt̄ sensisse q̄ sit sup̄ sup̄ficiem terre ex pte opposita nob̄. **P**itagoras vero posuit locuꝝ penaz i spera ignis quã dixit esse i medio totius orbis **A**lij vero infernuꝝ esse existimant sub terra et hãc opinionẽ pbatorẽ esse oñdit **G**regor⁹ in .iiii. dyalo. dupliciter **P**rimo ex ip̄ius nois r̄one vt infernus dicatur qz inferus iacet **S**ecundo ex hoc qd̄ **A**poc. v. dicitur **N**emo poterat neqz i celo neqz i terra neqz subtus terram apire libri et hoc q̄ dicitur in celo referat̄ ad angelos hoc

qd̄ dicitur in terra referat̄ ad hoies viuentes in corpe **H**oc qd̄ dicitur subtus terrã referatur ad aias exñtes in inferno **A**ug⁹ etiã .xij. super gen. ad hãm hoc idem sentit: duas r̄ones agruitatis assignãdo **Q**ueritur secdo vtrum infernus et purgatoriu sint idem **D**icenduz q̄ aliq̄ dicũt q̄ purgatoriu s̄m legẽ comũne est vbi homo peccat sed hoc non videt̄ esse verũ quia simul potest puniri p̄ peccãis in diuersis locis om̄issis **A**lij dicũt q̄ puniuntur sup̄ nos quia sunt mediũ inter nos et celum q̄rituz ad statu sed hoc nihil est qz non ponunt̄ p̄ eo q̄ supra nos sũt sed p̄ eo q̄ infimũ est in eis scz peccatuꝝ **I**deo comũter dicit̄ q̄ locus purgatorij est duplex vn⁹ s̄m legẽ comũnez et sic locus purgatorij est locus inferior inferno iunctus **I**ta q̄ idez sit ignis qui damnatos cruciat in inferno et qui iustos purgat in purgatorio h̄ locus inferni e inferior **A**lius est locus purgatorij s̄m disposicionẽ et sic quqz aliq̄ in multis locis puniri legunt̄ q̄ h̄ ad viuoru instructionẽ vel ad mortuorum subuencionẽ vt viuentibz eorum pena innotescens per suffragia ecclesie mitigetur sic patet q̄ nō sunt idem **Q**ueritur tercio vtruz infernus et limbus sint idem **D**icendum q̄ receptacula animaru post mortem dupliciter distingunt̄ vno modo s̄m situm **A**lio modo s̄m locorum qualitatez **S**i ergo loq̄mur

pmo modo sic pbabile est qd idē lo-
 cus vel quasi cōtinu? sit infernus et
 lymbus jta qd supior ps inferni lym-
 bus dicat sed si cōsideret fm lo coz
 qualitatē sic nō est dubiū quin dis-
 tinguūt - tuz quia in inferno est pe-
 na sensibilis q nō erit in lymbō pa-
 trū - tum quia in inferno est pena e-
 terna sed in lymbō patruz non fuit
 pena eterna sed detinebant sancti
 tpaliter tm̄. **Querit** vtz lymbus
 patrū et pueozū sint idem **Dicendū**
 absqz dubio qd fm qualitatē p̄mij
 vel pene differūt quia pueris nō est
 spes vite beate q patribz aderat in
 lymbō in quo lumen fidei et gr̄e ful-
 gebat sed quātuz ad situm pbabi-
 liter dicit qd est idem locus nisi p̄ tā-
 to qd lymbus patrū erat ps supior
Queritur quōto vtz lymbus et
 finis abrahe sint idem **Dicendū** qd
 ante xp̄i aduentū idem erāt sed dice-
 batur finis abrahe idest requies i
 quātū habebant inumitatē pene s̄
 lymbus inq̄tuz deerat eis eterna re-
 quies et visio dei sed post xp̄i adue-
 tum diuisa sunt qz nunc req̄es sanc-
 toz in uisione beata fin? abrahe di-
 citur **Non** enīz possum? saluari nisi
 p̄ fidē quia accedentē optet credere
 hebre. xj. **Primū** autē credēdi exem-
 plū hōibus in abraha datur qui p̄-
 mus a cōtu infideliuz segregauit et
 spūale signū fidei accepit **Et** ideo re-
 quies que p̄ mortē hōibus datur
 finis abrahe appellatur **Querit**
 sexto quō recepta aiaz p̄ mortē

distinguūt Rñsio qd ad distinctio-
 nem receptaculoz aiaz post mortē
 sciendū qd eoz sufficiēcia talis est
 quia vel est aia decedens in statu re-
 cipiendi finalē r̄tributōez vel in sta-
 tu in q̄ ipeditur ab illa **Si** est i sta-
 tu recipiendi finalē retribuōez
 hoc est dupliciter vel q̄tū ad bonuz
 et sic est paradysus vel q̄tū ad maluz
 et sic est infernus rōne culpe actual
 l̄ l̄ybo pueoz rōe culpe originalis - si
 vero est i statu in q̄ ipeditur a fina-
 li retribuōe consequēda hoc ē du-
 pliciter vel hoc est p̄pter defectuz p̄-
 sone et sic est purgatoriuuz in q̄ aie
 detinent ne statū habeant paradysum
 p̄pter peccā q̄ commiserūt vel p̄pter des-
 fectū nature et sic est l̄ybus patruz
 in quo p̄pter reatuuz huāne nature
 que nundum poterat expiari detine-
 bantur sancti p̄res a cōsecuōe gl̄e
Hīs visis septimo q̄ritur vtruz
 xp̄us descenderit ad infernuuz dāna-
 toz **Et** dicendū qd hoc p̄t intelligi
 dupliciter vno mō fm effectum et
 sic descēdit ad infernuuz damnatoz
 eos scz de sua p̄uitate arguendo et i
 credulitate **Item** ad purgatoriuuz
 eis spem glorie iduendo et in lym-
 bō eos liberando **Alio** p̄t intelligi
 ip̄m descendisse fm essenciā a isto
 non descendit nisi ad lymbū et ibi
 remansit **Octauo** querit vtrum
 cristus in iferno moraz traxit **Et** vi-
 detur qd nō quia statiz videtur eos
 liberaisse vnde dixit consumatuuz est
 r̄c̄ **Johānis. xj. Itē** dixit latroni

Hodie mecum eris in paradiso Et dicendum quod quod diu fuit in sepulchro corpus christi tam diu fuit anima in libro Ad primum ergo argumentum quando dicitur consumatum est dicendum quod verum est quantum ad causam sufficientem vel etiam quantum ad ablationem reatus sed non quantum ad locum et isto modo non fuit. **A**lio modo quantum ad primum per visionem dei et isto modo fuit in paradiso. **M**os queritur utrum corpus liberauit omnes qui fuerunt in purgatorio Et dicendum quod non quia passio christi non habuit virtutem transitoriam sed permanentem et eternam Et ideo sicut nunc liberat solum eos quos inuenit debitum soluisse et penitentiam operis se alios autem non ita tunc liberauit quos inuenit debitum soluisse et penitentiam sustinuisse debitam. **D**ecimo queritur utrum ignis inferni sit corpus us Dicendum quod ignis iste est corpus us quia corpus non potest pena conuenienter adaptari nisi corpori. **V**n gregorius in libro dialogorum ex hoc ipse probat inferni ignem esse corpus quia reprobi post resurrectionem in eum detruentur. **A**ugustinus etiam manifeste confitetur illum ignem quo corpora damnatorum cruciantur corpus esse. **V**ndecimo queritur utrum ignis inferni sit eiusdem speciei cum isto dicendum quod distinguendum est quia aut intelligitur quantum ad formam et sic non est dubium quin sit eiusdem speciei cum isto licet ille intensius agat a quantum ad materiam et sic potest differ

re quia utrum sit in propria materia aut aliena nescitur. aut quantum ad proprietates accidentales aliquas et sic etiam differt quia non indiget foento aut afflictione sicut ignis iste etiam agit fortius quam ignis iste et sic patet responsio questionis. **D**uodecimo queritur utrum damnati in inferno possint exire Dicendum quod exire de inferno vel de paradiso potest intelligi dupliciter vno modo quod exeant simpliciter sicut quia locus non est qui sit purgatorius infernus vel paradysus et isto modo possunt exire illi qui finaliter in inferno deputantur. **A**lio modo potest intelligi exire ad tempus et aequaliter sicut cursum naturalem et propriam voluntatem et sic non exeunt quia anime separate a conuersatione viuendum penitus segregantur aut sicut prudentiam et dispositionem dei et aliquam anime separate conspectibus hominum presentantur sicut narrat Augustinus in libro de cura pro mortuis facienda de felice martire qui cum uibus nolans apparuit visibili tercum a barbaris expugnarent hoc etiam credere potest de damnatis aliquam ad eruditionem hominum et terrorem aut ad suffragia petenda quantum ad illos qui sunt in purgatorio ut patet in libro quarto dialogorum.

Quia articulum de resurrectione cum dicitur Et resurrexit tertia die etc. Queritur primo utrum corpus christi integrum surrexit videtur quod non quia sanguis christi in quibusdam locis seruat per reliquias etc. aut quod sanguis

b ij

xpi est de integritate corporis ergo
Responsum dicendum quod quicquid pertinet ad integritatem corporis resurrexit et p[er] se integritate sine diminutione **A**d arg[um]entum quoniam dicitur de sanguine dicendum quod ille sanguis qui conseruatus non fluxit de e[ius] corpore sed de quadam ymagine eius miraculose contra iudeos sicut iueies in legenda de exaltatione sancte crucis

Secundo queritur utrum cum cyathibus surrexit corpus christi dicendum quod sic quadruplici ratione **P**rimo propter gloriam ipsius christi dicit enim beatus lucas quod non ex ipotencia curadi seruauit cyathos sed ut in perpetuum vitorie sue seculum ferat triumphum **S**ecundo ad confirmationem corda discipulorum circa fidem resurrectionis **T**ercio ut patri supplicans pro nobis quod genus passionis pro nobis pertulerit semper ostendat **Q**uarto ut sua morte redemptis quod misericorditer sint adiuti propositis eiusdem mortis in diuersis insinuet et in iudicio quod iuste mali dantur annunciet

Quia articulum de ascensione cum dicitur **E**t ascendit in celos **H**ic queritur utrum christus ascendit super omnes celos **E**t hic videtur quod non quia supra omnes celos non est locus secundum philosophum sed corpus christi non potest esse sine loco ergo etc **I**tem tunc de necessitate oportet aut corpus celeste esse a scindi quod utrumque impossibile est **D**icendum quod quanto aliquid corpora perfectius participat bonitatem diuinam tanto sunt superiora naturali ordine que est ordo localis **V**n videatur quod corpora que sunt magis formalia sunt magis naturaliter superiora **V**n

per philosophum in primo libro philosophie et in de celo et mundo per formam eius unumquodque corpus participat diuinum esse per philosophum in primo libro philosophie et participat de diuina bonitate corpus per gloriam que quodammodo corpus naturale perfectius sue materie **I**nter cetera autem glossa corpora manifestum est quod corpus christi fulget maiori gloria **V**nde uementissimum est si bius sit supra omnia corpora constitutum in alto unde super illo uerbo **A**scendens in altum ad ephesum in dicit glossa loco et dignitate et in psalmo **A**scendit super celum celi ad orientem **A**d arguendum dicendum quod locus habet rationem continentis **V**n primum continentis habet rationem primi locantis quod est primum celum in tantum ergo corpora indigent esse in loco in quantum indigent contineri a corpore celesti **C**orpora autem glossa et maxime corpus christi non indiget continencia celi quia nihil recipit a corporibus celestibus sed a deo mediante anima **V**n nihil prohibet christi corpus esse ex continentia corporum celestium et non esse in loco continenti nec tamen oportet quod ex celis sit vacuum quia non est ibi locus nisi potentia susceptiua aliquid corporis sed potentia illud lucuendi in christo **Q**uia autem probatur ari. quod ex celis non est corpus **I**ntelligendum est de corporibus in solis naturalibus constitutis ut per probationes patet **A**d secundum dicendum quod non oportet celum diuidi quia deus per miraculum potest facere quod diuisa corpora sint in eodem loco sic fecit quod corpus christi clauso uirginis utero exiit et intrauit ad discipulos **J**anuis clausis sicut

diat btus greg. **C**orpi ergo xpi co
uenit ee cu alio corpe i eode loco no
ex appetate corpis s; p diuina vtute
Quare articulu de generali iudi
cio cu dicit Et itez ventur? e
ac. Hic qrunf multa. **P**rio vtrum
gnale iudiciu sit futuru. **D**icendu q
tenedu est gnale iudiciu esse futuz
et hoc magis ppter auctoritate sacre
scriptute. **J**o. v. pcedet qui bona fe
cerut in resurrecoem vite ac. **Q**ua
ppter alia rone nichilo? pot pfluade
ri qz agruu est facere finale sepa
ne bonoz a malis s; hoc fiet in iudi
cio finali q gnali g ac. minor patz
sed pbaco maioris sm **A**ug^m. **R**o
qre mali pmittuntur ee cu bonis est
vt vel mali couertantur p exepa bo
noru vel vt boni exerceant in operi
b; paciencie q aliaru virtutu per ea
q habent pati a malis. sed p? iudi
ciu no erit tepus exercitacois bono
ru siue iustoz qz tuc iam habebut
corona nec mali tuc erut corrigibi
les g agruu est q separer ab iui
ce qd fiet p iudiciu gnale g iudici
um erit. **Q**uerit scdo vtz iudiciu
gnale erit vocale a solu metale. **D**i
cendu q ad h duplex e opinio vna e
q dicit q to^m qd fiet i iudico fiet m
talit no vocaliter. dein assignat. qz
sentencia debet rndere testimonijs ex
qbo pcedit ad seteciadu s; testimo
nia q accusatoes maloz qexaifaco
nes bonoru erut mentalia sm illud
Ro. ij. **T**estimoniu reddete illis co
sciencia ipoz int se iuicez cogitacoem

accusadu q defendadu in die q iudi
cabit dñs occulta cordiu g setecia
erit metalis **A**lia opinio e coior qz
licet discussio meritoz q demeritoz
fiat tm metaliter sicut expsse dicit
Aug[?]. li. xij. de ci. dei tm sentetia pro
feret vocalit qd sic pbat xps iudi
cabit vt deus et vt homo ppter qd
iudiciu eius fiet mo diuino q modo
huano **F**iet at diuino mo p h q me
rita q demerita vni? e? qz ad memo
ria inceptibilis reuocabunt q sic
discussio eoz erit metal **M**odo aut
huano fiet q sic sentecia erit vocal
ergo vtroz mo fiet iudiciu scz meta
liter q vocalit **I**te sentetia dz coap
tari hijs cōtra qd fit q pfertur sed
tuc iudico gnali pfertur sententia
contra aias q corpora g dz fieri pti
spualiter q parti corpali qd fiet si
discussio meritoz sit metal qz alias
reqret logissimu tep? q sentecia sic
vocal qz in modico tpe fieri potest
et hoc opinio est satis probabilis.
Querit ter co quado debeat fieri iu
dicium. **D**icendum q no est notum
alicui de tēpore cu hoc xpus etiaz ne
gauert discipulis suis. **R**atio aute
quare xpus reuelare noluit esse pos
tuit ista quia illud quod respicit in
mutacoem totius vniuersi debet so
li deo (qui vniuersis p est) esse no
tum sed finis mudi respicit immu
tacionem totius vniuersi ergo ac.
Queritur quarto in quo loco de
bet fieri iudiciu generale. **D**icens
dum vt tenetur coiter q dominus

descendet sup vallē iofaphat que ē
inter mōtem syon et mōtē oliueti po
fita nō quidē vsqz ad terrā sed vsqz
ad locū vbi apli p̄diderūt aspectuz
eius qn̄ ascendit in celo et nubes su
scipit eū ab oculis eoz. **Actu-prio**
¶ Quarto q̄nt̄ vtrū q̄libz videbit
in iudicio omia bona et mala q̄ fecit
in vita. **Dicēdū** q̄ sic qd̄ patz rōe et
auctoritate. **Rō** aut̄ est quia sicut se
habet hūanū iudiciū ad testimo
niū exteriorū. ita se habet diuinū iu
diciū ad testimoniū interiorū scilicet
de. **Sed** i iudicio hūano si rite debz
p̄ferri sētentia oportz q̄ testes oīa
cognoscāt de qb̄ ē sētentiādū et iu
dicādū finalit̄ siue ad absolucōnez
siue ad cōdemnācōnē ḡo in iudicio di
uino qd̄ erit p̄fectissimū et in q̄ nul
lus poterit eē error: oportebit q̄ cōsci
ēcie singuloz q̄ tenebūt locū testio
nij cognoscāt omia p̄ qb̄ ferretur
iudiciū absolucōis q̄ ad bonos et cō
demnācōis q̄ ad malos s̄ oīa ista erūt
merita et demerita singuloz ego et̄.
Ad idē auctōritas euangelij q̄ de oī
verbo ocioso qd̄ locuti fuerūt hoīes
reddet rōem i die iudicij s̄ illd̄ ē mi
nimū p̄ccm̄ ḡo fortiori rōe reddetur
rō p̄ oībo alijs. **Sz** nō posset reddi
rō n̄ cognoscēnt̄ ḡo seq̄nt̄ q̄ vides
būt maifeste oīa bō et mala q̄ fecer
rūt. **¶** mōi at̄ erit s̄ cognicō dicēdū
q̄ erit p̄ reuelatōez diuinā qz etiaz
mal̄ angelis mlt̄a bō p̄ bonis reue
lat̄. **¶** Quinto q̄nt̄ vtz q̄libz in iudi
cio videat mala oīm alioz. **Dicēdū**

est q̄ de s̄ ē duplex opinio. **Vna** q̄ di
cit q̄ q̄libz oīa merita et demerita et
libz cognoscet p̄bant qz ad p̄fecti
onē iudicij pt̄nz q̄ illd̄ qd̄ fit maxi
me appareat omībo eē iustū s̄ non
pōt omībo apparē eē iustum qd̄ ibi
fiet nisi oēs viderēt causā cōdemna
cōis maloz et remuneratōis bonoz
q̄ quidē cā erūt merita et demerita oīa
ḡo oportz q̄ oēs s̄ videāt. **Alia** opi
nio est q̄ dicit q̄ nō oportz ad s̄ q̄
sētētia iudicis appeat iusta q̄ q̄li
bz cognoscat sigilatim merita et deme
rita alioz s̄ sufficiat q̄ cognoscit il
los qui erūt a dextris eē bonos et iu
stos q̄bo dicit̄ v̄te b̄nd̄ā pris mei
p̄cipite reg. et̄. **Illos** at̄ q̄ erūt a fini
stris cognoscat eē malos et iniustos
q̄bo d̄. **Ite** maledcā in ignē et̄nū n̄
aliq̄ auctōritas ē exp̄sse dices q̄ pec
cata alioz fiāt nō alijs i sp̄ali. **Que**
at̄ istaz opionū fit v̄ior nescit̄ vtrū
qz t̄n̄ ē possibil̄. **¶** Sexto q̄nt̄ vtz
x̄ps iudicabit in fōr̄ hūana. **Dicēdū**
q̄ sic qd̄ p̄z tripl̄cā rōe. **P̄ria** qz nec
cessariū est iudicē viderē. **deus** at̄ vt
deus ita est delectabilis ad vidēdū
q̄ sine gaudio videri non potest qd̄
malis nō cōpetit. **Ideo** i forma hoīs
iudicabit. **Jo. v.** Dedit ei pt̄atem iu
diciū facere quia filius hominis ē.
Secūdo quia ipse meruit hoc officī
cium vt homo quia s̄m q̄ homo fuit
it̄ iniuste iudicatus ex hoc fecit eum
deus iudicem totius mundi. **Job** tri
cesimosexto. **Causa** mea quasi im
p̄ij iudicata est. **Tertio** vt homines

non desperet si enim solus deus iudicaret homines perterriti desperaret
Math. xxv. videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna etc.

Septimo queritur utrum in forma gloria iudicabit christus. Dicendum quod propter quod in illa forma iudicabit et veniet ad iudicium in qua ascendit ad celos ut

Actu. j. ubi legitur quod angeli dixerunt apostolo. **H**ic ihesus qui assumptus est a vobis in celum sic veniet quod ad modum vidistis eum ascendentem in celum sic christus ascendit in celum cum humanitate gloria cum iam resurrexisset gloriosum corpus habens etc.

Item iudex non debet esse deterioris conditionis quam iudicandi si aliqui iudicandi erunt glorificati secundum corpus scilicet omnes boni ergo multo magis christus et hoc est quod dicitur **Luc. xij.** Videbitis filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna et maiestate etc.

Potestas et maiestas ad gloriam videntur pertinere etc. in forma gloria iudicabit. **Q**uarto queritur utrum christus iudicabit solus. Dicendum quod iudicare potest competere alicui multipliciter unum modo per modum primarie auctoritatis et sic competit soli trinitati.

Alium modo per modum primarie delegationis et sic competit soli christo secundum humanitatem. **T**ertio modo per modum accessorie dignitatis et sic iudicabunt apostoli et sancti perfecti et eorum imitatores. **Q**uarto per modum approbationis et sic iudicabunt omnes sancti unum sapientium. dicitur **Judicabunt sancti nationes.** **Q**uinto modo per modum operationis et sic mi-

nus mali dicunt iudicare magis malos in quantum in eorum operatione magis condemnandi apparet et sic dicitur **Math. xij.** Quod viri minime surgent in iudicio cum generatione et condemnabunt eam.

Quia articulus de baptismo cum dicitur **Vnum baptisma in remissionem peccatorum.** **H**ic queritur primo utrum baptisma omnem culpam et penam remittat. Dicendum quod puuli iustificatur in baptismo ab originali peccato et hoc per passionem christi et fidem ecclesie et dantur eis virtutes licet non visgeant in usu propter imperfectionem potentie. **A**dultis autem fit remissio omnium peccatorum tam originalis quam actualis mortalis et venialis et etiam totus penne que debebat peccatis quod secundum **Ambrosium.** gratia dei in baptismo non requirit gemitum nec plandum sed omnia gratis donat nec requirit aliquam penitentiam de necessitate sed sufficit contritio que tollit indispositionem scilicet propositum peccandi et quod mala ei displiceat.

Secundo queritur utrum baptisma omnem irregularitatem tollat. Dicendum secundum **basilianum.** quod in baptismo deletur omnis irregularitas quam quis ex proprio peccato contraxit etiam homicidii sed non illa quam sine peccato contraxit quod baptismus non tollit nisi peccata et sequelas peccatorum pro eo facit distinctio. **xxvj.** deinde et ca. vna. **A**lij doctores omnes dicunt quod siue cum peccato siue sine peccato contraxerit quis ante baptismum non impeditur propter eis est distinctio. **lj.** **S**i quis aliquoties et hoc tenet ecclesia et concordat **Innocentius.** in glo. ex et super cap. **P**ro secundum glo. **Rap.** irregulari-

b. iij.

nus mali dicunt iudicare magis malos in quantum in eorum operatione magis condemnandi apparet et sic dicitur **Math. xij.** Quod viri minime surgent in iudicio cum generatione et condemnabunt eam.

Quia articulus de baptismo cum dicitur **Vnum baptisma in remissionem peccatorum.** **H**ic queritur primo utrum baptisma omnem culpam et penam remittat. Dicendum quod puuli iustificatur in baptismo ab originali peccato et hoc per passionem christi et fidem ecclesie et dantur eis virtutes licet non visgeant in usu propter imperfectionem potentie. **A**dultis autem fit remissio omnium peccatorum tam originalis quam actualis mortalis et venialis et etiam totus penne que debebat peccatis quod secundum **Ambrosium.** gratia dei in baptismo non requirit gemitum nec plandum sed omnia gratis donat nec requirit aliquam penitentiam de necessitate sed sufficit contritio que tollit indispositionem scilicet propositum peccandi et quod mala ei displiceat. **S**ecundo queritur utrum baptisma omnem irregularitatem tollat. Dicendum secundum **basilianum.** quod in baptismo deletur omnis irregularitas quam quis ex proprio peccato contraxit etiam homicidii sed non illa quam sine peccato contraxit quod baptismus non tollit nisi peccata et sequelas peccatorum pro eo facit distinctio. **xxvj.** deinde et ca. vna. **A**lij doctores omnes dicunt quod siue cum peccato siue sine peccato contraxerit quis ante baptismum non impeditur propter eis est distinctio. **lj.** **S**i quis aliquoties et hoc tenet ecclesia et concordat **Innocentius.** in glo. ex et super cap. **P**ro secundum glo. **Rap.** irregulari-

tas bigamie nō tollitur ppter defe-
ctum sacramenti sed alie bene.

Quia articulum de resurrectione cum dicitur expecto resurrectione mortuorum queruntur multa
Primo utrum in resurrectione corpus idem numero resurget Dicendum quod sic alias veritati resurrectionis preiudicaret quam sacra scriptura profitetur.
Non enim resurrectio dici posset nisi anima ad idem corpus rediret. quia resurrectio est iterata resurrectio eiusdem autem est surgere et cadere. Ille qui cecidit dicitur surgere. Unde resurrectio magis respicit corpus quod per mortem cadit quam animam que post mortem vivit et ita si non est idem corpus quod anima resumit non dicitur resurrectio sed magis novi corporis assumptio quod falsum est ergo oportet quod idem corpus resurgat. **Q**ueritur secundum utrum omnia membra resurgant. Videtur quod non quia nullum membrum debet esse frustra sed ex tunc genitalia non habent aliquam operationem quia neque nubent neque nubentur ut dicit evangelium ergo genitalia non resurgent. **I**tem nec intestina resurgent propter bacilio quia aut plena quia sic haberet immunditiam nec vacua quia non est dare vacuum in natura. Dicendum quod omnia membra resurgent quia cum resurrectio fiat ad statum meliorem et perfectiorem oportet quod corpus perfectissime resurgat. **A**d argumentum primum dicendum quod membrum potest dupliciter considerari in comparatione ad animam

vel secundum habitum materie ad formam vel secundum habitum instrumenti ad agentem. **S**ic ergo membrum accipitur secundum primam comparationem finis eius non est operatio sed magis est perfectio speciei quod etiam requiritur post resurrectionem. **S**i enim accipitur secundum secundam comparationem sic finis eius est operatio nec tamen sequitur quod quando deficit operatio frustra sit instrumentum quia instrumentum non solum fuit ad exequendum operationem agentis sed ad ostendendum virtutem eius. **U**nde oportebat quod virtus potentiarum anime instrumentis corporis demonstraretur posito quod nunquam in actu procedant ut ex hoc commendatur dei sapientia. **A**d secundum dicendum quod intestina resurgent non quidem plenaturpibus superfluitatibus sicut nunc sunt sed plena nobilibus humiditatibus. **Q**ueritur tertio utrum partes pulveris ad easdem partes redeant. Dicendum quod distinguendum est quia aut loquimur de hoc quod potest fieri sine iudicio preemphatis aut loquimur secundum congruentiam. **S**i loquimur primo modo tunc dicitur quod in homine partes diverse possunt accipi dupliciter quia aut loquimur de partibus homogeneis sicut sunt diverse partes carnis vel diverse partes ossis et sic loquendo non est necessarium quod ad easdem partes redeant quia talis varietas non facit varietatem nisi in situ partium. **E**t sic materia unius partis redeat ad aliam eiusdem speciei. **N**ullum iudicium generabit preemphatis totus sicut patet in statua liquifacata

Si aut loquens de partibus eutroge-
neis dicendum quod sic quod si materia
vni partem redeat ad aliam partem
non solum variabitur tunc situs partium
um sed ydentitatis ipsarum et sic loque-
re necesse est ad easdem partes redire
Sed si loquimur secundum congruentiam certe
magis congruum et magis probabile est
quod omnes partes quocumque sint redeant ad
easdem partes Ita quod situs partium
ibi seruabitur. Idem in resurrectione
proprie partium ad partes essentielles et
organicas quibus forte nunquam ad par-
tes accidentales sicut vngues et pili
Querit quarto vtrum omnes hu-
mores resurgant dicendum quod in ho-
mine est triplex humiditas quodammodo
recedendo a perfectione huiusmodi indiuidui
vel quod est in via corruptionis quod a na-
tura abicit sicut est vrina vel sudor
et sanies. vel quod a natura ordiatur
ad conseruationem speciei in alio indi-
uiduo siue per actum generatiue potencie
sicut est semen siue per actum nutritiue
sicut lac et nulla talium humiditas
resurget eo quod non est de perfecti-
one indiuidui resurgentis. Secun-
da humiditas est que non peruenit ad
ultimam perfectionem quam natura
operatur in indiuiduo sed est ad illam
ordinata a natura et hec est duplex
quod quodammodo est que habet formam aliquam
determinatam secundum quam continetur inter
partes corporis sicut sanguis et alii
tres humores quos natura ordinat
ad membra que ex eis generantur Et
quod tales humiditates habent aliquas

formas determinatas sicut alie partes
corporis et ideo tales resurgent. Que
dam enim humiditas est in via transiendi sci-
licet de forma humoris in formam membri
et talis humiditas non resurget. quia
post resurrectionem generalem partes sta-
bilitur in formis suis propter quod ta-
lis humor qui est in actum transiendi
de forma in formam non resurget. Sed
nota quod talis humor dupliciter potest
accipi vel secundum quod est in principio trans-
mutatois et sic vocatur ros in forami-
nibus puarum venarum vel secundum quod est in
progressu transmutatois et incipit de-
albari et sic vocatur carobium et in
neutro statu resurget Tercium generum
humiditatis est quod iam peruenit ad vlti-
mam perfectionem quam natura inten-
dit in corpore indiuidui quod iam est de-
albata et incorporata membris et hec
vocatur glutem Et cum sit de substancia
membrorum resurget sicut mem-
bra resurgent **Q**uerit quinto vtrum
pili resurgant cum homine. dicendum quod
sic ut patet in comparatione ad artem quod
sicut ars habet se ad artificiatum et
ad partes eius et ad instrumenta sic
anima se habet ad corpus animatum.
Ars autem quibusdam instrumentis vtitur
ad operis intentionem executionem et hec in-
strumenta sunt de prima intentione
artis vtitur enim alijs instrumentis
ad conseruationem principalium instru-
mentorum et sunt de secunda intentione
artis. sic ars militaris vtitur gla-
dio ad bellum. et vagina ad conser-
uationem gladii. Ita etiam in partibus

animati corpis quedā operaantur
ad operacōnes anime exequēdas si
cut cor epar manus ⁊ pes quedam
aut ad cōseruacōnem aliarū p̄cium
sicut folia sunt ad coopimentū fru
ctus Item etiā capilli ⁊ vngues in
hoīe sunt ad custodiam aliarū p̄cū
vnde sunt de secūda p̄fectione corpo
ris humani q̄uis nō de p̄ma. Et iō
qz hō resurget in omni p̄fectōe sue
nature p̄pter hoc oportet qz capilli
et vngues resurgāt cū ipso. **Q**ue
ritur sexto **V**trū q̄cquid fuit in ho
mine de veritate hūane nature r̄sur
get **R**ūdeo qz h̄ essent plura dicen
da ⁊ magna dubia mouenda h̄ cā
breuitatis omitto dicendo qz s̄c̄t?
thomas in. iiii. h̄ac q̄stionem deter
minat p̄lixē sc̄d pro nūc dicendum
qz q̄cquid fuerit in hoīe de veritate
nature hūane fuit p̄fectum anima
rōnali sed ex hoc habet corpus ordi
nem ad resurrectionē qz fuit in ani
ma rōnali p̄fectū Ergo q̄cquid fu
it de veritate nature resurget in ho
mine. **Q**uertur septimo in qua
etate resurgent hoīes Et dicendum
qz homo resurget absqz omni defes
ctu hūane nature. qz sicut deus hu
manam naturā absqz omni defectu
instituit ita absqz omni defectu rep
abit **N**atura aut hūana deficiat dus
plicat vnomō qz nōdū p̄fectōez vl
timatā consecuta est **A**lio modo qz
a p̄fectione vltimata iam recessit.
p̄mo modo deficiat in pueris secūdo
mō in senibz ⁊ ideo in vtrisqz redu

ctur hūana natura p̄ resurrectionē
ad statutū vltime p̄fectionis q̄ est
in iuuenili etate ad quaz terminat
virtus augmētī ⁊ a qua incipit vir
tus decrementi ⁊ a qua incipit mor
tus decrementi **I**sta aut etas est cir
ca annū tricesimū l̄ tricesimūterciū
In q̄ etate xp̄us mortuus ē **O**cta
uo quētis de statura vtz in eadē sta
tura resurget **D**icēdum breuiter qz
nō resurgent hoīes in eadē statura
et q̄titate sed quilibet resurget in
eadem q̄titate in qua fuisset in ter
mino augmenti dum tñ natura non
errasset vel defecisset. qd̄ autē super
est vel deficiat in hoīe rescabit l̄
supplebit diuina potentia. **V**nde in
gnamīs diuina virt? supplebit qz
virtus formatiua nō potuit. **I**n gy
gantib? autē ⁊ hīs qui sūt immo
derate magnitudinis vltra debituz
nature rescabit **Q**uertur nono
vtrū in sexu virili resurgent omnes
homines **V**idet qz sic qz sexus mu
liebris est ex defectu nature ⁊ vir
tutis formatiue in semine q̄ nō p̄t
deducere materiā cepti ad p̄fectio
nem virilem sed nullus defectus est
tunc ergo n̄c. **D**icendum qz r̄sur
gent in diuerso sexu ut fuerunt **R**a
tio est quia sicut considerata natura
indiuīdi debetur diuersa q̄titas di
uersis hominibus. **I**ta considerata
natura indiuīdi debetur diuersi di
uersus sexus. **E**t diuersitas cōpetit
p̄fectioni speciei cuius sc̄z diuersi
gradus implentur per differētiāz

et diuersitate sex? vel q̄titas Et iō
 sicut resurgūt hoīes ī diuersis statu
 nis ita ī diuersis sexibus Et q̄uis sit
 dīa sexū deert tñ cōfusio mutue vi
 sionis quia nō est libido imētās ad
 turpes actus ex quibus cōfusio caus
 satur **A**d argumētū in oppositum
 dicēdū q̄ q̄uis femine gnacō sit p̄
 ter intētoez et ex defectu nature p̄ti
 cularis ē tñ de intētoe nature vni
 uersalis q̄ ad p̄fectioez nature hūa
 ne utrūq; r̄quirit sexum nec ex sexu
 erit ibi aliquis defect? vt ex dictis
 patet **D**ecimo q̄rit quid de dam
 natis vtz cū deformatibus r̄surgēt
 Dicendū breuit̄ omīssis opiniōibz
 auz scō thoma q̄ in corpore humano
 deformitas potest eē dupliciē **V**no
 mō ex defectu alie? mēbri sicut mu
 tilatos turpes dicim? et de tali defor
 mitate nō est dubiū q̄ in corpibus
 dānatorum nō erit qz omīa corpa
 tam bonoz q̄ maloz integra resur
 gent vt dcm ē sup̄ia **A**liomō defor
 mitas at̄git ex īdebita p̄ciū dispo
 cōne vel īdebita q̄titate vl̄ qualita
 te vel etiā que situ p̄portione debita
 p̄ciū ad totum nō patit̄ et de talibz
 deformatibus et similibz defectibz
 sicut sunt febres et hmoi **A**ug? . s̄
 dubio dereliquit **V**erūptū dicēduz
 cū thoma q̄ auctor q̄ naturā didit
 in resurrectione naturā integre repa
 bit **V**n̄ q̄cqd̄ defect? vl̄ turpitudis
 ex corruptōe vl̄ debilitate nature l̄
 p̄ncipioz naturalū in corruptōe fi
 ut̄ totū in r̄surrectione remouebitur

sicut febres lippitudo et filia. Defe
 ctus aut̄ q̄ ex naturalibz p̄ncipijs
 in corpore hūano naturalit̄ cōsequū
 tur sicut ponderositas possibilitas et
 similia que in corporibz damnato
 rum r̄manebunt quos defectus ab
 electorum corpibus gloria resurre
 ctionis excludet. **Q**ueritur vnde
 cōo vtrū corpa damnatorū post res
 surrectionē sint corruptua **D**icens
 dū q̄ nō cuius ratio est quia p̄nci
 piū ad corruptōnem mouēs totali
 ter tollet̄ tūc celū em̄ est p̄ncipiū
 alteratōnis per motū suū localem et
 omnia alia agenda sc̄da in virtute
 ipsius agunt et quasi ab ipso mota
 et ideo oportet q̄ cessante motu celi
 nihil sit agens qd̄ possit corpus p̄
 alteratōnem aliquā transmutare a
 sua naturali p̄prietate **E**t ideo post
 resurrectionē cessante motu nulla q̄
 litas erit sufficiens vt corpus hūa
 num possit alterare nec per cōsequēs
 corrumpere quia corruptō est termi
 nus alteratōnis vnde corpa dam
 natorum corrumpi nō potuerunt et
 hoc deseruit diuine iusticie vt perpe
 tuo viuentes p̄petuo cruciantur et
 puniantur **Q**ueritur duodecimo
 Vtrum corpa damnatorum post
 resurrectionē sint impassibilia **D**i
 cendum q̄ duplex est modus passi
 onis sc̄dm q̄ aliqua forma potest
 recipi ī aliquo dupliciē **V**no mo
 do potest forma recipi s̄m esse na
 turale materialit̄ sicut calor recipit̄
 ab igne in aere et iste mod? vocat̄

passio nature. **A**lio mō recipit for-
ma in aliq̄ spūaliter p̄modū inten-
cōis aī? dā sicut similitudo albedis
r̄cipit in aere aī pupillav̄n iste mo-
d? vocat passio aīe qz g° p? resur-
rectōez cessante motu celi nullū cor-
p? potest alterari nec pati passioez
nature aī q̄tū ad hūc modū passio-
nis corpa dānatorū ipassibilia erūt
s̄ cessante motu celi adhuc remane-
bit passio q̄ est p̄ modū aīe qz aer
a sole illuābit aī colorū drās ad vi-
sū differt aī sic non erūt ipassibilia
Et qz in tali passioe sēsus p̄ficiat̄ jō
in corpiū dānatorū sēsus ent pene
sine immutacōe naturalis disposici-
ōnis **C**orpora vero gloriosa aī si recī-
pian̄ aliq̄d aī quodāmodo pacian-
tur aī in sentiēdo non tū passibilia
erūt qz nihil recipiēt p̄ modū affli-
ctiui v̄l lesiui sicut recipient corpora
dānatorū que ex hoc passibilia di-
cūtur **E**t sic est finis istius secundi
capituli.

**De t̄cia parte misse q̄
dicitur oblatio ca. terciū**

Dico sup̄ius de duab? p̄-
tibus misse p̄tinētibus
ad formā q̄ sūt p̄paracō
et istructō nūc cōsequen-
ter in hoc 3° caplo agēdū ē de t̄tia
q̄ vocat̄ oblacō in q̄ ordiat̄ totū vi-
te cōsumatio id ē p̄fciō q̄ durat vsqz
ad p̄fciōem **E**t hec pars cōtinet sex
partes p̄ma est p̄p̄li exultatio pro

qua offerri debet aī s̄ s̄ḡtur p̄ offerē-
torum **S**ecda est oblacōnis p̄nta-
cō iobi **A**uscipe scā trinitas **T**ercia
altaris thurificacō **Q**uarta manuū
ablutio **Q**uinta cordis humiliacō
cū dicit̄ **I**n spū hūilitatis **D**exta ē
frequēs oracō s̄z secreta. **E**t s̄m hoc
diuiditur p̄ns caplm̄ in sex partes
Circa p̄mā p̄tem g° vidēda sunt
multa aī notāda. **P**rimo p? ordīnez
debitū nā post p̄dicatiōem que fit i
euāgelio seq̄tur fides i simbolo p?
fides in simbolo seq̄tur laus i offer-
torio post laudē fructus in sacrificiō
Secdo vidēdū est q̄re salutacō
p̄mittatur cū dicitur dñs vobiscum
Et r̄ndetur qz ad denotādum qz totū
illud factū est a deo **I**te ad deno-
tādum qz nulla oblatio est accepta
nisi deus sit cū offerente per gratiaz
Ideo optando dicit nobis dñs vos
vobiscum auertens se ad populum do-
minus inq̄ vobiscum vt in sacrifici-
ō cū deo offeramini. **D**omin? vobiscū
vt circa saporem oblacōnis afficiā-
mini. **D**ñs vobiscum ut ablato sac-
fitio incorporamini. **D**e primo dicit̄
secūdo paralippo. xx. **D**omin? vobis-
cum quia fuistis cum eo aī. **D**e scā-
do dicitur genes. xxviii. **S**i domi-
nus deus fuerit mecum in via qua
ego ambulabo aī dederit mihi panē
ad edēdum id est ad gustum sui in
spē panis p̄s. **G**ustate aī videte. aī
De tertio dicit̄ numeri. xiiij. **T**ertā
quam arauimus valde bona ē aī
hec em̄ terra ē terre nrē b̄ndict? frue-

tus qui est corp⁹ dñi in qđ nos in-
 ducit p vñionē sui et ad hoc optat
 esse vobiscū igit dicitur in hoc loco
 dñs vobiscū **T**ercio videndū est
 qre dicitur orem⁹? Dicendū qđ iō qđ tam
 sacerdos qđ pplus dñt esse attēti ad
 oia misteria ad qđ debēt accedē scā
 cogitacōne meditacōne et informa-
 cōne quā habuerunt ex euangelio.
 vñ confessione quā fecerūt in sym-
 bolo. reali exhibicōe quā p̄tendūt
 in offertorio **Q**uarto videndū est
 qre sacerdos nō p̄sequit orōnez **D**i-
 cendū s̄m innoç. qđ orō tūc nō ē p̄s-
 quēda qđ s̄ḡt tps qđ xp̄us occulte
 ambulavit inter iudeos **V**el aliter
 ad designandū qđ tūc sacerdos de-
 bet esse attentus circa oblata vel ec-
 quia sacerdos ingressur⁹ ad diuin-
 nū et altissimū sacramentū dicit totaz
 intencōnez ad deū recolligē qđ habe-
 re **Q**uinto videndū est qđ s̄ḡt
 offertoriū **E**t dicendū s̄m innoç. p̄
 s̄ḡt leticiā offerendū sic legim⁹ de
 david. ij. **R**. vj. qui cū cantoribus
 cytharā p̄cūebat **S**exto querit⁹
 qre cantat⁹ offertoriū **E**t dicendū
 qđ tūc pplus offert iō tūc debemus
 cantare qđ datorē hylarē diligit de-
 us. ij. clxx. jx. **B**ed i p̄mitua eccle-
 sia cōsueuerūt cantari multi versus
 sicut adhuc scripti inveniunt i gra-
 dualibus antiquis **S**ed nūc ad vi-
 tandū p̄plexitates dimittunt quia
 dicitur de conse. di. j. qđ cum oia offi-
 cia gaudeāt breuitate vitandē sunt
 p̄plexitates **S**eptimo nōndū dū

cantat⁹ offertoriū pplus debet offer-
 re p subsidio mīstroz vñ de conse.
 di. iij. **O**mis xp̄ian⁹ dicit⁹ eo qđ nul-
 lus debet apparere vacu⁹ in aspec-
 tu dei quā aliqđ tpale vel spūale of-
 ferat **O**ctauo querit⁹ qđ obla-
 cōnes debent⁹ **D**icendū s̄m **R**ay. in sū-
 ma qđ oblações qđ s̄ūt in ecclesijs
 parochialib⁹? **S**ādē s̄ūt sacerdoti p̄-
 rochiali tñ **Q**ue autē p̄ p̄cās offe-
 runt p̄lato eiusdē eccie dande sunt
 x. q. j. qđ sacerdotes **H**ostien⁹ ante
 oia p̄dca a **R**ay. appropriat ad ob-
 lações cotidianas qđ s̄ūt ad ma-
 nū sacerdotis **N**ono querit⁹ an r̄-
 ligiosis debent⁹ oblações **A**d qđ
 dicendū s̄m tñ in sc̄da sc̄de qđ p̄nt
 religiosi acāpe et hoc triplici⁹ vno
 mō sicut paupes religiosi p̄ dispēs-
 sacōnez sacerdotis vel ordinacōnem
 ecclesie **A**lio mō si sint ministri al-
 taris qđ tūc oblações spōte possunt
 acāpe **T**ercō si sint prochie eorum
 et tūc ex debito possunt acāpe sicut
 ecclesie rectores **D**ecimo querit⁹
 si ep̄us celebret in ecclesia c? debet
 esse oblaçō **A**d qđ dicendū de ep̄o
 qđ si ep̄us celebret in ecclesia cathe-
 drali tūc s̄m hostien⁹ dicit iure dī obla-
 cōes sue s̄ūt qđ sibi offerūt vt a p̄-
 rochiaō suo nā tō dyoc̄ sua: sua p̄-
 rochia itelligit vt **R**. **P**ref. ea. c. j.
 de prochijs **D**up eo **D**i at alibi
 cōsuetū ē oppo⁹ cōsuetudōe cōsequēda
 s̄si ep̄s nimā morā d̄xerit i loco ali-
 qđ frequēter celebret tunc secus est
 arg⁹ de decimis suggestum **I**dem

dicendū q̄ archiep̄s puinciaꝝ visi-
 tās **V**nde d̄o q̄nt̄ vtz oblacō fit
 de n̄c̄itate p̄cepti **D**icēduꝝ s̄m̄ t̄ho
 q̄ oblacōes de sui rōe h̄nt q̄ volun-
 tarie offerat̄. **j. Exo. xxv.** Ab oī qui
 offert vltrone? accipietis eas p̄t̄ t̄n̄
 at̄ngē q̄ aliq̄s ad oblacōes tene-
 at̄ q̄duplicā rōe **P**rimo q̄dē exp̄ce-
 b̄ti d̄uēcōe sic̄ auz̄ aliau d̄cedat̄ ali-
 q̄s f̄idus eccievt̄ ī c̄tis t̄p̄ibꝝ obla-
 cōes faciat q̄d̄ t̄n̄ h̄z̄ rōez̄ c̄fus **D**e-
 c̄dō p̄pter p̄cedentē p̄missioneꝝ vt̄
 cū aliq̄s reliq̄t̄ aliquā rē remobilē
 in testamēto eccie in posterū solue-
 dā **T**ercō mō p̄t̄ eccie n̄c̄itate pu-
 ta si m̄istri eccie nō h̄nt v̄n̄ susten-
 tant̄ **Q**uarto mō p̄t̄ c̄suetudineꝝ
 tenent̄ em̄ fideles in aliq̄bꝝ solēni-
 tatibꝝ ad aliq̄s oblacōes cōsuetas
 t̄n̄ ī h̄ijs duabꝝ vltimis r̄manet ob-
 laciō q̄d̄amō volūtaria s̄ q̄tū ad q̄-
 titateꝝ vel sp̄em̄ rei oblate cōcordat
Ray. et ganfred. **Q**uerit̄ quito
 q̄ oblacōes d̄nt̄ refutai **R̄n̄sio s̄m̄**
Ray. c. vj. e. ti. q̄ in detestacōe cri-
 mis nō recipit eccia oblacōes eorū
 q̄ opprimūt paupes **di. x.** Oblaciō-
 nes **I**tē m̄etricis vel p̄t̄ notorium
 p̄ccm̄ etiā loꝛendū. **xxij. q. iij.** **Mi-**
roz **A**ddit̄ loꝛti. de q̄libꝝ h̄tico pu-
 blico **I**tē de iudeis q̄ nihil h̄nt nisi
 de vsuris et de alijs vsurarijs publi-
 cis vbi aut̄ iusto titulo h̄zet etiam
 posset exigere ab eis oblaciones de-
 bitas qz̄ s̄nt̄ ille q̄si p̄diales .iij.
De oblatōis p̄ntacōe **pl. ij. c.**
Equit̄ sc̄da ps̄ sc̄z oblacōis

presentacio ibi suscipe sc̄a trinitas
Circa q̄d̄ occurit̄ s̄p̄ ordinē d̄cla-
 randa **P**rimo solēnis p̄paracō ex p-
 te vasoz̄ nā req̄runt̄ quatuor vide-
 licet calix q̄ q̄lis debeat eē d̄c̄m̄ est
 sup̄ in p̄ncipio **I**tē patena q̄ d̄z̄ eē
 lata et rotunda signis corda n̄ra q̄
 d̄nt̄ esse dilatata caritate rotūda p-
 pseueraciā **I**tē ibi ponitur panis q̄
 q̄lis a q̄s debeat esse d̄c̄m̄ est sup̄ d̄
 v̄mo et aqua **I**tē corpalia de q̄bꝝ
 etiā habituz̄ est sup̄ q̄ d̄nt̄ h̄ze qua-
 tuor plicas ī latū ad signū d̄ quatuor
 p̄fcoes x̄pi q̄ s̄nt̄ latitudo caritatis lō-
 gitudō et mitatis. altitudo maiesta-
 tis. p̄fūditas im̄ēstatis s̄ h̄ze d̄nt̄
 tres plicas ī lōgū q̄ signat̄ s̄ d̄tes
 aie x̄ sc̄z fructōez̄. tuicōez̄. et visioez̄
Vel dicēdū q̄ quatuor plice signat̄ q̄s
 tuor d̄tes corpis x̄pi **S**c̄do res-
 tat̄ declarāda solēnis exhibicō ex p-
 te m̄istroꝝ **E**t p̄o de subdyacono a-
 get̄ calicē p̄parāte s̄ ei officiū ē sub-
 dyacoī qz̄ ip̄e d̄z̄ calicē pare. v̄m̄uz̄
 et aquā ponē. et dicē sac̄doti **B**ndi-
 c̄ite ī appositione aq̄ in v̄mū **B**ene-
 d̄ic̄io aque est diuersa s̄m̄ diuersa
 officia **N**ā illi q̄ dic̄t̄ offi. rōm̄ dic̄t̄
 orōez̄ **D**e? q̄ huāne s̄be ac̄ **A**lij aut̄
 dicunt̄ ex latere et c̄t̄a **I**n ordine
 nostro scilicet predicatoruz̄ dic̄m̄?
 soluz̄ **I**n noīe p̄ris et filij et sp̄ūsc̄a
 amē **P**arato at̄ calicē subdyacon?
 d̄z̄ eū tradē dyacono loꝛste **D**e 2o
 agendū est sc̄z de dyacono calicem
 offerente qui dyacon? calicē acci-
 piens de manu subdyaconi d̄bet eū

offerre sacerdoti tenendo p partem inferiorē vt sacerdos eū cōpetens eius accipere possit dicendo illū ver sum dicitur **I**mmola deo sacrificium ac. **S**z tunc q̄runtur hic duo dubia **P**rimū est quare subdyaconus tradēdo calicē nihil dicit **D**icendū dū q̄ causa ē. qz oblatō subdyaconi figt figuratiuā oblatōez scāz p mistros legis antiq̄ in q̄ res aut veritas nō erit **I**deo tacet h̄ oblatō dyaconi et sacerdotis fignt oblatōnez legis noue q̄ est res et veritas et cōplemētuz antiq̄ legis **I**deo dicunt aliqd̄ et nō tacent dyaconus et sacerdos **S**cōm dubiuz est quare dyaconus offert calicē sacerdoti dicendū q̄ ideo quia in p̄mitiua eccia sanguinē p̄plo ministrabat nūc aut̄ ppter piculū nō fit vel etiā quia p dyaconū veritas euangelica nūciat que deo patri p xp̄m est oblata **S**z notandū q̄ fm̄ officiū romanum dicitur h̄ac orationē **O**fferim tibi wine. vbi innuit qd̄ offertur quia calix salutaris. quomodo quia tu a de p̄cantes clemēciā p q̄ offertur vt i cōspectu diuine maiestatis tibi placens ascendat ac. **T**ercio agendū est de sacerdote calicē cū panno accipiente **N**am accipiēs debet dicere fm̄ ordinē nostrum illū versuz **Q**uid retribuā dño p oibz q̄ retribuit mihi **C**alicē salutaris accipiā ac. **S**ed fm̄ officiū romanuz debet dicere (offerendo panē) h̄ac orōnē **S**uscipe sancte pater ac. **V**bi nōn

dū q̄ dicitur p̄ rōne gubernacōis om̄ps rōne creacōis. eterne deus ratione duracionis. ego indignus ratione culpe offendōnis. famul? rōne subiectionis. tuus rōne redēp̄cōnis **O**ffero tibi dñe rōne glorificacōnis modo rōne tp̄alis incarnationis. viuo rōne virtualis adionis vel ad differenciā p̄dolorum mortuorum. vero rōne mūdialis fictōis ad differenciā deorū fictorū p̄ innuabili bus pc̄is ac rōne vniūsal̄ ifectōis **S**ed fm̄ ordinē nostrū debet dicere h̄ac orōnē tenēdo calicēz cū vino et pane cū duabz maibz sic q̄ vna tenet calicē et alia sustineat pedem alte manus leuādo scz **S**uscipe scā trinitas h̄ac oblationē quā tibi in memoriā passionis dñi nr̄i ih̄u xp̄i offero et presta vt i cōsp̄cū tuo tibi placēs ascēdat et meā et omniū fidelīū salutē opetur eternā **I**n qua orōe patet cui offert qz scē trinitati. qd̄ offert qz h̄ac oblatōnez. q̄re offert qz i memoriā passionis. p̄p̄ qd̄ offert qz p salute oim̄ **T**ercō cōp̄acō solēnis i nūm̄ oblatorum qz d̄cā hac orōe d̄z calicēz et manū deponē et patenaz desup tollē et panē ad pedē calicis collocare int̄ se et calicē fm̄ modū magis cōmunez et agruū et figt h̄ q̄ istud misteruz mediat int̄ deū et ppl̄m. h̄ fm̄ ordiēz romanū calix pomit̄ i dextera figns cr̄isti diuinitatez que semper ad dexteram erat sed hostia ad sinistra fignificās xp̄i huānitatē q̄ in sinistra

C

D

aduersitatis huius mundi fuit. Patena autem lata significat latitudinem caritatis quam dicebant se habere discipuli cum petrus dixit Domine parat sum et in mortem et in vitam ire lucæ. xxij. filii autem omnes dicebant Sed tunc patena sub corpalli absconditur quod significat quod ipsi absconderunt se quia relicto eo omnes fugerunt Mat. xxvj. postea calix cum corpalli coopitur quod significat sepulturam christi

De altaris thurificatione ps tercia tercij capituli

Consequenter in hac tercia parte agitur de tercia particula oblationis scilicet de altaris thurificatione Circa quam primo videtur quod significat Dicendum sicut dixi quod hic calix coopitus significat christum sepultum ita thurificatio significat unguenta preciosa que mulieres optulerunt vel aromata que emerunt ut venientes ungerent iherosolum Mathe. ultimo Vel dicendum quod thurificatio significat illud quod maria magdalena accepit liberam ungenti nardis pistis preciosa et unxit pedes iherosoli et domus etc. Johannis. xij. Secundo videndum quomodo thurificatio debet fieri et quod post Et sciendum quod subdyaconus thuribulum portans accipiendo incensum antiquam ponat in thuribulum debet presentare sacerdoti dicendo benedictione in signum quod nihil est acceptum deo nisi benedictum et acceptum sit a christo Tunc sacerdos accipiens thuribulum facit secundum aliquos tres directus ob reuerentiam trinitatis in circuitu et unam crucem desuper ob reuerentiam unitatis diuine et eterne essencie Post immediate vadit ad dexteram partem altaris significans christi predicationem missam ad iudeos et oues que pierant domus israel sed post dimissa dextera vadit ad sinistram significans predicationem apostolorum repulsam a iudeis et conuersam ad gentiles postea tota faciem altaris a sinistra usque ad dexteram thurificat in signum predicationis a gentibus misse finaliter ad iudeos quia in fine ad apostolum ad Ro. vij. Reliquie iudeorum saluæ fient De inde sacerdos thurificatur a dyacono et minister ab acolyto vel thurificario Et postea chorus totus ipsis ministris mediantebus in signum quod a christo sacerdote magno bona cuncta procedunt mediantebus ecclesie ministris ad populum quia influxus diuinus per mediam descendit ad infima secundum Dionysium de angelica hierarchia ideo dicitur. ij. ad cor. x. Oremus noticie sue sparsit super nos in omni loco Sed notandum quod secundum ordinem nostrum sacerdos thurificando nihil dicit Sed secundum officium romanum dicitur hanc orationem Dirigatur oratio mea ubi primo optat exaudiri ibi dirigatur oratio mea Secundo acceptarium dicit eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum quod erat solè

cipiens thuribulum facit secundum aliquos tres directus ob reuerentiam trinitatis in circuitu et unam crucem desuper ob reuerentiam unitatis diuine et eterne essencie Post immediate vadit ad dexteram partem altaris significans christi predicationem missam ad iudeos et oues que pierant domus israel sed post dimissa dextera vadit ad sinistram significans predicationem apostolorum repulsam a iudeis et conuersam ad gentiles postea tota faciem altaris a sinistra usque ad dexteram thurificat in signum predicationis a gentibus misse finaliter ad iudeos quia in fine ad apostolum ad Ro. vij. Reliquie iudeorum saluæ fient De inde sacerdos thurificatur a dyacono et minister ab acolyto vel thurificario Et postea chorus totus ipsis ministris mediantebus in signum quod a christo sacerdote magno bona cuncta procedunt mediantebus ecclesie ministris ad populum quia influxus diuinus per mediam descendit ad infima secundum Dionysium de angelica hierarchia ideo dicitur. ij. ad cor. x. Oremus noticie sue sparsit super nos in omni loco Sed notandum quod secundum ordinem nostrum sacerdos thurificando nihil dicit Sed secundum officium romanum dicitur hanc orationem Dirigatur oratio mea ubi primo optat exaudiri ibi dirigatur oratio mea Secundo acceptarium dicit eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum quod erat solè

missinū in lege Tertio a malis p̄seruari scz in corde a cogitatōe a platiōe mala dicens Done dñe custodi am ori meo r̄c. cij capituli

De manuū ablucōne ps. iij. ter Equitur quāta p̄tula que ē manuū ablutio Circa quā sciendū q̄ minister in principio misse manū lauat in signū q̄ debet carere macula mortali In h̄ at loco lauat iterū in signū carencie venialiū r̄ minorum p̄ccōz ideo fit in capitibus digitorū Et notādū q̄ lauando digitos dicit psal. scz Lauabo inter innocentes manus meas que psalmū fecit dauid r̄ debet dici a sacerdote et a quocūqz viro p̄fecto qui petit duo. primo a malis separari. secundo petit bonis iungi ibi Ego in innocētia r̄c. Adhuc prima in duas quia primo p̄mittit bonam opacōnem p̄cōdo petit malorū sepearacōem ibi Dñe dilexi r̄c. Adhuc prima in duas qz p̄mo ponitur i bono occupaō. sc̄do fructus cōsecutio ibi vt audiaz r̄c. Sentēcia at prime partis talis est Lauabo inter innocētes r̄c. idest penitendo r̄ cōfitendo faciāz mūda opa mea qz per manus designātur r̄ h̄ inter innocētes scilicet cōuersas mēte semp r̄ corpe sepe qz sicut dicit psal. Cū innocēte innocēs eris Et hoc factō arcūdabo tibi idest arcuibz altare tuū dñe qz nullus nisi mundus debet accēdē ad altare. vt audiaz r̄c. Hic ponitur fructus cōsecuōis quasi dices. Quare iter in

innocentes cōuersabo. certe vt audiam idest addiscam vocem laudis tue idest q̄mō es laudandus r̄ post cum didicero enarrem id ē exponaz alijs vniuersa mirabilia tua. Dñe dilexi r̄c. Hic petit malorū sepearacōem r̄ diuiditur in tres p̄tes. quia primo allegat r̄oz. sc̄do porrigit p̄ticionem ibi ne perdas. Tercō ponit dicti sui declaracōez ibi In quorū manibz Primo ergo petit a malis sepearari allegādo r̄ozem quasi dicat nō debeo malis misceri in iudicio qz dilexi decorē domus tue idest sanctos r̄ bonos Nam decor domus dāhnt sancti qui ecclesiam decorant sicut stelle sunt decor celi Itē locum habitacōis glorie tue idest eosdē sanctos r̄ bonos in q̄bz deus honoratur r̄ glorificatur de q̄bz dicitur sic luceat lux vr̄a corā hoibz ut videant opa vr̄a bona r̄ glorificent patre Math. v. Ne perdas Hic ponit suam p̄ticionem q̄si dices idest si sic me habeo Ne perdas cū impijs id est qui te oderūt animā meam r̄ cū vris sanguinū vitam meam idest q̄ p̄ximum nō dilexerūt h̄ eius sanguinem fuderūt sicut homicidē raptores vel vsurarij q̄ sāguinē idest substāciam p̄ximi faciunt. In quorū primo hic ponit dicti sui declaracōem q̄si si interrogaret eū quos vocas tu impios. R̄ndet quorū dextra est repleta muneribz raptis vl̄ p̄ntibz bonis remuneratus. vl̄ h̄ q̄d d̄r p̄t in celligi de iudicijs q̄ muneibz

iudiciū puerterūt quia munera ex-
cant oculos Ego aut in innocētia
h̄ diuiditur in duas ptes qz p̄rio
petit diūgi bonis p̄ xp̄i redētionē;
Secūdo allegat meritum a rōnem
ibi **Pes meus.** Primo ḡo dicit sic
Ego aut in innocētia idest diuine i-
nocētie q̄ plurimū valent ingressus
sum supple ad ecclesiaz nihilom̄i
qz sine peccōo aliquo vix eē possim?
Io redime idest valeat mihi r̄dēp-
cio tua a miserere mei. idest nō me
deserat miseratio tua. et q̄si allegat
rōem. qz pes me? idest intētio mea
stetit in directo nō deuiando a bono
In ecclesijs b̄ndicam te laudādo p̄
dicando a orando capli-

De cordis hūiliatōe ps. v. tercij
Sequit̄. v. p̄tula oblatōis q̄
est cordis hūilitatio que nota-
tur ibi **In spū hūilitatis** qd̄ sump-
tū est de dāuele. iij. cap. **Hanc ora-**
cionē sacerdos reuertēs in medium
altaris inclinatus p̄funde a mani-
b? iunctis ante pectus dicere debet
vbi tangūtur tria q̄ debent eē in sa-
cerdote sacrificiū offerēte p̄mo a
in omnib? assistētib? p̄ q̄bo sacer-
dos offert **Primū est cordis hūilia-**
cio cū dicit **In spū hūilitatis.** **Se-**
cū dū est mētis stricō ibi **In aio cō-**
trito **Ter cū est recta intencio offe-**
rētis ibi **Et sic fiet sacrificiū n̄m q̄**
Vel dicēdū qz sacerdos primo expo-
nit suū effectū cū dicit **In spū hūili-**
tatis q̄. **Secūdo petit diuinū effectū**
am s̄dit **Et sic fiat sacrificium q̄**

Cōsequēter s̄m ordinē romanū
dicit **Veni sc̄ificator q̄. vbi primo**
petit assistentiā diuine p̄ntie ibi ve-
ni sc̄ificator. **Secūdo affluentia di-**
uine gr̄e ibi **B̄ndic hoc sacrificium**
Tertio exp̄mit reuerētiam diuine i-
telligētie ibi **Nomini tuo p̄paratū.**
post eleuādo caput osculatur altā.
in signū qz p̄ passionem xp̄i recōali-
ati sumus ad ephē. iij. **Faciens pa-**
cem vt recōaliet ambo in vno cor-
pore. sed s̄m ordinē predicatorū h̄
altare nō osculatur.

De secreta orōe ps. vj. iij. capli.

Sequit̄ sexta p̄tula oblatōis
q̄ est secreta orō circa quā no-
tāda sūt qz tūc sacerdos vertit se ad
p̄lm eos exhortādo a dicēdo h̄ v̄ba
Orate fr̄es vt meū ac v̄m p̄ter i cō-
sp̄cū d̄m sit acceptū sacrificiū. vbi sa-
cerdos iplorat circūstanciū auxiliū
p̄t̄ altitudinē sacramti qz sacerdos
vertit se ad p̄lm dicēdo. **Orate p̄**
me fr̄es **Ista aut v̄ba aliq̄tulū so-**
noē d̄nt dici sic saltē qz assistētēs ca-
pē q̄d̄amō possint p̄ h̄ v̄ba ad sup-
plicādū imitamur ibi **Or̄te ad nos**
mutue amādū iplāmur. qz fr̄es
ad q̄ p̄tēdū iformat. qz vt meū ac
v̄m sacrificiū sit acceptū **Secūdo**
notādū qz sacerdos ex toto vertens
se ad aliā p̄tē finitis v̄bis p̄d̄as d̄z
dice **D̄ne exaudi orōem meā** **Rō est**
qz tūc orat vt p̄sōa singlaris deide
p̄sequit̄ secreta orōes q̄ p̄pter h̄ se-
creta vocat qz secreta d̄z. a d̄ia d̄z
vt denotet mētāl d̄sio in deū vt sit

sacrificiū deo gratū. **T**ertio notā
dū q̄ tot secreta dīa debent q̄t in p̄
mo fuerūt collē Exceptis aliq̄bus
dieb? p̄cipue s̄m officiū romanū. si
aut sūt dies q̄tuor t̄pm. sabbatum
pasche. aliq̄ vigilie ⁊ pasceues. nā
hij dies habent quedā singularia.
Quarto nōndū q̄ h̄ orō alte ter
miatur dicēdo Per oīa sc̄la sc̄loruz
amē. Rō est qz lēz oret vt p̄sona sin
glaris tū p̄ toto p̄plo orat. Jō alte
talis orō finiri debz. **V**el in signum
etiā q̄ p̄ma sūmis sunt vnita. vl̄ qz
sacerdos postulat h̄ auxiliū ppli.
Ideo dixit supra Orate fr̄es r̄c. **I**te
rū assensū jō r̄ndetur Amē vl̄ etiāz
ad designādū xp̄i publicā predica
tōem p̄ lazari fuscitacōez qz ex tūc
publice p̄dicauit. **Q**uinto notādū
q̄ sacerdos dicēdo h̄ verba man? de
p̄ssas tenē debz nec eas eleuare vo
nec dicat sursum corda. qz tūc debet
man? leuare ⁊ ipsas extensas tenē
alte. sic q̄ assistentes sup̄ h̄ueros
suos aliq̄tulū videre possint.

De q̄rta parte misse q̄ vocat̄ r̄lectio ca. q̄rtū

Dico de tribz p̄tibz mis
se p̄tinentibz ad formā
Nūc r̄sequēter i h̄. iij.
caplo agendū est de q̄r
ta q̄ vocat̄ r̄lectio q̄ durat vsqz ad
orem? p̄ceptis r̄c. q̄ diuidit̄ i qua
tuor p̄tes In p̄ma ppl̄s ex̄itat̄ cū
d̄z D̄ns vobiscū In sc̄da gr̄arū acti
ōnis rō a sacerdote assignat̄ jbi **V**e

re dignū ⁊ iustū est In tertia laus
diuina a p̄plo dec̄tat̄ cū d̄z D̄ns
sc̄us r̄c. In q̄rta p̄te ip̄e canon ic̄to
atur ibi Te igit̄ Ad huc p̄ma in
tres qz p̄mo ex̄itat̄ ppl̄s ad atten
cōez cū d̄z d̄ns vobiscū. **S**c̄do i mē
tis erectionē ibi Sursum corda **T**er
cio ad gr̄arū actiōes ibi Gr̄as agaz
m? r̄c. **P**rimo ḡo dico q̄ ppl̄s p̄
parat̄ vl̄ ex̄itat̄ ad attēdēdem ⁊ hoc
certe p̄t̄ reuerētā ineffabil̄ sacra
m̄ti In q̄ xp̄s sūt̄ur ip̄e f̄os bonitatis
Jō sacerdos q̄si optādo dicit d̄ns vo
biscū de q̄. q̄ s̄ḡt. vñ sumat̄. ⁊ q̄re
sic r̄ndetur dictum est sup̄ diffuse
Sc̄do ex̄itat̄ ad mētis erectio
nē Jō d̄z Sursum corda hec p̄t̄cula
diuidit̄ in duas p̄mo poitur saluta
ris admōitō cū d̄z Sursum corda.
Sc̄do ppl̄aris r̄nsio ibi. **H**abem?
ad d̄nm. p̄mo dico q̄ pomit̄ saluta
ris admōitō cū d̄z sursum corda sup
ple habete ad d̄nm tāgit ḡo h̄ p̄rio
locū quē debem? appetē cū dicit sur
sum **S**c̄do q̄ debem? erigē qz corda
de p̄mo sc̄z de loco dicit̄ apl̄s ad Ro.
vj. **Q**ue sursum sūt̄ q̄rite r̄c. De sc̄do
Treno. iij. **L**euem? corda nr̄a cū ma
nibz ad d̄nm **E**t nō q̄ ad h̄ m̄ta
mur assūpta natura āgelica ruptu
ra. nr̄a statura. p̄mo dico assūpta sc̄z
h̄uana a xp̄o q̄ est caput nr̄m q̄ est
sursum. **N**am vbi est pars ibi debet
esse totū. **V**n̄ apl̄s **Q**ue sursum sūt̄ q̄
rite vbi xp̄s r̄c. sc̄do dico angelica
ruptura vl̄ ruina nā ruinas āgeloz
et sedes illorū qui ceciderūt debem?

implere et ad illos secundum varietatem me-
ritorum assumi secundum beatum Gregorium. Tertio
dico naturam staturam. In omnia alia ho-
mo habet staturam erectam et caput erectum
vel eleuatum. et de hoc potest reddi ratio duplex.
Primo moraliter. Alia enim animalis
et quia animalia vitam non sperant post mortem
sed de terra sunt et ad terram redeunt.
Ideo capita ad terram habent inclina-
ta. Homo autem solus aliam vitam sperat
habere in celis et ibi esse ubi erit vita
melior et diuturnior. Idcirco ut ad
illam anhelat et ad illam nos resurge-
re sperem? habem? capita eleuata
sursum. Secunda naturalis. ueniens enim fu-
it hominem habere staturam erectam na-
turaliter propter quatuor rationes quas ponit
secundus theologia in prima parte summe. Primo ratione
sensualis cognitiua quia sensus sunt
dati homini non solum ad uitae necessaria pro-
curanda sicut alijs animalibus. sed etiam
ad cognoscendum. Unde cum cetera anima-
lia non delectentur in sensibus nisi pro
dinem ad cibos et ueneria. solus homo de-
lectatur in ipsa pulchritudine sensi-
biliu secundum seipsum. Et ideo quia sensus
principaliter uiget in facie et alia anima-
lia habent faciem principaliter ad terram quasi
ad cibum querendum et prouidendum sibi
de victu. Homo uero habet faciem erectam
ut patet per sensus et principaliter per uisum
que est subtilior et plures diuersas rerum
ostendit libere possit ex omni parte sen-
sibilia cognoscere et celestia et terre-
stria ut ex omnibus intelligat ueritas.
Habet secundo ratione liberioris et uirtuo-
sioris operationis. nam uires interiores

liberius suas operationes habent dum ce-
rebrum in quo quodammodo perficiun-
tur non est depressum sed super omnes
partes eleuatum. Sed tertio ratione
naturalis occupationis quia si homo
haberet quam staturam uideret ma-
nibus loco pedum anteriorum et sic utilitas
manuum ad opera diuersa perficien-
da cum sit organum organorum cessa-
ret. Sed quarto ratione uocalis locutio-
nis si enim haberet paruum staturam
ut uideretur manibus loco anteriorum
pedum oporteret quod haberet os longum
et caperet abum ore et sic oporteret
habere labia dura et grossa et ling-
uam duram. ne ab exterioribus ledere-
tur sicut patet in alijs animalibus. et talis
dispositio impediret locutionem que
est proprium opus rationis. Secundo
ponitur propheta rursus ubi. Habem? ad
dominum supple corda eleuata. Istud se-
cundum quod dixit quodam est solemne me-
dicum mundi. nam plurimi qui hoc
respondent oppositum de facto tenent
quia non habent ad sursum primum ad
terram deorsum contra quos propheta. Filij ho-
minum uisus qui graui corde et sic graue
secundum philosophum naturaliter tendit deorsum.
sic multi habent cor depressum tota-
liter ad terrena tales ergo caueant
ne damnabiliter medicentur coram deo.
Tertio excitat propheta ad gratiam ad-
ionem ubi. Gratiis agamus domino deo nostro et
diuidit in duas partes. quia primo
ponitur sacerdotis excitatio ubi gratias
agam? domino deo nostro. Secundo propheta ius-
ta rursus ubi. Dignum et iustum est

Circa p̄mū nota q̄ deus ē noster
 creator. n̄ redemptor. n̄ glorifica-
 tor. ego ip̄i gr̄as agere tenemur ex
 n̄rā creatōne qua dedit nobis natu-
 rā. ideo dicim̄ deo ex n̄rā redemptōe
 q̄ dedit nobis gr̄am. ex n̄rā gl̄ifica-
 tōe qua dedit nobis gloriā. ideo di-
 cimus n̄rō. **E**t nota q̄ oēs tenemur
 ad dandū a reddendū gr̄as deo. tam
 innocētes q̄ penitētes. Innocētes
 qz eos in gr̄ā cōseruauit. Penitētes
 qz indulgentiā dedit. **S**ed circa
 h̄ querit̄ utz innocētes vel penitē-
 tes magis teneant̄ ad gr̄az actio-
 nes. **E**t dicēdū q̄ gr̄az actio in acci-
 piente respiciat gr̄am dantis vñ ubi
 ē maior gr̄a ex pte dantis ibi requirit̄
 maior gr̄arum actio ex pte recipien-
 tis. **G**r̄a aut̄ est q̄ datur gratis. **V**ñ
 dupliciter pōt eē ex pte dantis ma-
 ior gr̄a. **V**nomō ex q̄ntitate dati a h̄
 mō innocēs plus tenet̄ ad gr̄arum
 actiōes qz maius bonū ei dat̄ a deo
 et magis cōtinuat̄ ceteris p̄ibz abso-
 lute loq̄z. **A**lio mō pōt dici maior
 gr̄a qz magis dat̄ gratis qz h̄m h̄
 magis ad gr̄arū actiōes tenet̄ peni-
 tēs q̄ innocēs qz magis gratis da-
 tur illud cū datur ei a deo. cum enī
 esset dign̄ pena datur ei gr̄a. **E**t sic
 lcz istud bonū qd̄ datur innocēti sit
 absolute maius cōsiderat̄. tñ bonum
 qd̄ datur penitēti ē maius in cōpa-
 rōe ad ip̄m sicut puū bonū pauperi
 datū est maius ei q̄ diuiti magnuz
Et qz actus circa singularia sunt in
 h̄is q̄ agenda sūt: magis cōsiderat̄

qd̄ ē h̄ ul' nūc tale q̄ qd̄ ē simpliciter
 tale iō tenet̄ magis penitēs hac rōe
Secūdo ponitur iusta respōsio ibi
Dignū. **C**erte rōe diuine maiestas
 et sapientia a gr̄az actio honor vir-
 tus a fortitudo deo n̄rō ac. **I**ustum
 etiā racōe hūanitat̄. **L**uc. ij. **I**n sā-
 ctitate a iusticia corā ip̄o ac. vl' dig-
 num racōe sui qz ip̄e est dñs de? no-
 ster psal. **I**te racōe nostri qz nos at̄
 populus eius ac.

Dic agitur de p̄fatōe in ḡnali.

Sequitur sc̄da ps̄ principalis
 huius capituli quarti in qua
 gr̄arū actiōis ratio a sacerdote assignat̄
 qd̄ fit in tali p̄fatōe. **V**ere dig-
 nū a iustum est. **A**d euidentiam er-
 go p̄fatōis primo videbitur ī ge-
 nerali de p̄fatōis significatiōe
Secō de eius cantatione. **T**ercō de
 ḡnali p̄fatōis expositōe. **Q**uarto
 de cuiuslibz in sp̄etali significatiōe
 siue declaratiōe. **P**rimo ergo vidēdū
 quid significat p̄fatō. a dicendū
 qz significat a resp̄entat illud gau-
 diū puerorum cantantium xp̄o in
 die sanctorum. **V**el aliter dicendū
 qz significat qd̄ istud altissimum sa-
 cramentum requirit̄ altissimam mē-
 tis eleuationem in deum. **S**ecun-
 do videndū quomodo debet canta-
 ri p̄fatō. **E**t dicendū qz supradī-
 ctum est sacerdos ante q̄ incipiat p̄-
 fatōnem dicendo per omnia secula
 seculorū et dom̄n̄ vobiscum debet

tenere manus depresso super altare
 postea aut dicens prefationem debet
 eas tenere eleuatas in signum quod con-
 ceptis temporalibus quod signatur in manu
 depresso appetit celestia gaudia quod
 signatur in manu eleuatoe. **T**ercio
 videndum est de expositione prefationis.
 et notat quod prefationum una est communis
 et generalis que quotidie cantatur. alie autem
 plures et speciales. **P**rimo ergo agitur
 de generali que quotidie cantatur que diuiditur
 in quatuor partes. **N**am in prima parte
 gratias agens approbat eum dicens vere
 dignum etc. **I**n secunda rationem assignat
 ubi **D**omine sancte patet etc. **I**n tertia ad ip-
 sum laudandum exemplo angelorum nos
 prouocat ubi **P**er que maiestatem etc.
In quarta nostras laudes cum laudibus an-
 gelorum filii acceptari supplicat ubi **C**um
 quibus et nostras voces. **I**n prima ergo
 parte gratias agendum approbat et respon-
 sionem populi supra dictam confirmat
 dicens **V**ere dignum etc. **I**n quibus
 verbis innuitur quod gratiarum
 actio est deo debita quod dignum et ius-
 tum est nobis salutifera. **E**t quod salu-
 lutare. **D**icamus ergo sic gratias tibi
 agere deus secundum **I**nnocentium quia est di-
 gnum. quod mera voluntate nos fecit
 sancti **I**esu. quod mera misericordia nos
 redemisti. equum quod gratuite nos ius-
 tificas. salutare quod perpetuo nos sal-
 uas. **T**ibi sepe et ubique. **I**bi inclusit
 omne tempus cum dicit semper.
Item omnem locum cum dicit **V**bi que
 gratias agere. **S**ed certe circa hec
 verba dubitat. **P**rimo utrum deus sit

in omni tempore orandus et videtur
 quod sic quod dicitur semper quod est vni-
 uersale tempus ergo in omni tempore
 est orandus. **S**ed oppositum videtur
 quod precepta affirmatiua legem ob-
 ligent semper non tamen ad semper sicut
 enim precepta negatiua. **I**lla enim
 obligant semper et ad semper. **C**um enim
 illud preceptum sit affirmatiuum er-
 go non in omni tempore est orandus.
Responso deum semper orare potest
 intelligi dupliciter. **V**no modo actu-
 aliter et sic non oportet semper orare
 primo nec possibile est in hac vita
 cum ad necessitates corporales descen-
 dere habeamus. **A**liomodo potest in-
 telligi habitualiter et hoc vel non po-
 nendo obicem. **V**el actu remouens
 obicem et sic semper deus est ora-
 dus. **V**nde per hoc patet responso
 ad rationes. **S**ecundo dubitatur
 utrum deus sit in omni loco orandus
 videtur quod sic quod dicitur hic et ubique.
In oppositum arguitur quod sancti qui
 sunt de regula nostra posuerunt ali-
 qua loca sancta ad orandum sicut le-
 gimus de sanctis **J**ohanne et petro
 qui ascenderunt ad templum ad hoc
 tam orationis nonam. **A**ctu. **i**ij. ego
 non ubique est deus adorandus. **R**espon-
 do. **E**t dico quod deus potest in omni lo-
 co adorari. quia oratio est mentis ele-
 uatio in deum ad aliquid impetran-
 dum hoc autem non locus aliquis ut
 apparet tamen dico quod magis congruum
 est orare deum in loco sancto ad hoc
 ordinatum. tum propter maiorem deos

domis exaltationem. tum etiā ppter
orationis maiorem reuerentiam et
honorem. tū etiā ppter cois ritus
assimulatōem. **N**ā ritus et consuetus
cois hoc habēt vt in locis depu-
tatis ad hō coiter oratōes fiant et p
hō patz respōsio ad argumēta supe-
rius facta qz currūt vñs suis.

Sequitur de scda pte prefationis q est
de scda pte prefationis i qua
sacerdos rōem grārū actionū assignat
ibi dñe sancte p̄r q̄c. vel potius
grās deo agendū pbat. dixerat em̄
supra qz grās agere erat dignū ius-
tum equū salutare qdlibet istoz p-
bat hic dicens **D**ñe sancte g° dignū
om̄ps p̄r ergo iustū eterne de? ego
equū p̄ xpm̄ dñm nrm̄. g° salutare
qz per xpm̄ saluati sumus vel dig-
nū rōe dominij **I**deo dicit dñe scē Iu-
ste rōe p̄mitatis **I**ō dicit p̄r om̄ps
equū rōe diuinitatis **I**ō dicit eterne
deus. salutare rōe redemptōis **I**deo
sequitur p̄ xpm̄ dñm nrm̄

Sequitur tercia ps prefatiōis in
qua ad deū laudandū exēplū
angeloz nos puocat dicēdo p̄ quē
scilicet xpm̄ immediate dictā maiesta-
tē tuā laudant angeli et hō voce vel
mente adorāt dñatōes que sūt vn-
o ordo inter nouē angeloz **T**remūt
ptates q̄ etiā sūt vel faciūt ordinem
iste dicitur tremere idest admirare
vel seruire et nō solū angeli q̄ habēt
rōem p̄mmo etiā celi **J**uxta illō da-
miel. iij. **B**ndicite celi dño q̄ p̄ tan-
to bndicant qz ex sua formositate

pulchritudine et luminositate nos
ad benedicendū inducūt **I**te celo-
rūqz virtutes q̄ etiā faciunt aliū or-
dinē **A**c beata seraphim q̄ sūt su-
p̄mus ordo. sociā exultacōe concele-
brant. **E**t nota hō q̄ quīs sūt nouē
ordines angelorū hic tñ nō accipi-
untur nisi quinqz tres de media ge-
archia sup̄mus ordo seraphim de su-
periori gearchia infimus scz ange-
loz inferiori ad designandū q̄ om-
nes sup̄mi et infimi et medij sibi as-
sistant et cantant et laudāt **A**d cui-
dentā ergo pleniorē habendam
istorū verborū sūt aliq̄ querenda et
videnda **C**irca p̄dicta mouētur
quedā dubia **P**rimo q̄t sunt aut q̄
mō distinguūt gearchie angelo-
rum et omnes ordines **E**t dicēdum
q̄ in angelis triplex est iearchia et
in qualibz gearchia tres ordines
loquēdo ergo grosso mō distinctio
harū potest videri aliquāliter per si-
militudinem terreno p̄cipatu **Q**uia mi-
nistrorum qui sūt sub vno rege tri-
plex est dñā. nam quidam op̄antur
immediate circa p̄sonam regis **Q**ui-
dam aut deputātur ad alia officia
puta ad regimen regni in coi. **Q**ui-
dam vero ad regimen alicuius p̄tis
primis assimilāt p̄ma gearchia
secūdis scda. tercijs tertia. sed in q̄
libz gearchia sūt tres ordines quo-
rum suffitiēcia sic potest habere. qz
nos videm? q̄ inter ministros qui
circa regis personam operantur est
triplex differētia **Q**uidam em̄ sunt

ficut assessores et hijs similes sūt illi de ordine superiori scilicet seraphim quod interpretatur ardēs in amore dei. **Q**uidā sunt sicut consiliarij et hijs similes sūt illi de secundo ordine qui dicuntur serubim quod interpretatur plenitudo scientie. **Q**uidā sūt cubicularij et hijs filies et sunt illi de tercio ordine dicti throni in quibus deus dicitur sedere et quiescere dum eos in se quiescere facit et accipitur distinctio prime gerarchie. **Q**uātū ad secundū sciendū quod inter illas qui deputantur ad regimē cōe totius regni ē etiā triplex ordo. **N**am ad hō quod regimē alicuius ciuitatis bene et pacifice dispensetur sūt aliqui tanquam sententiātes quod unus quisque debeat verūptim quod sententiā oīs debet eē efficacis et recta. **I**deo indiget auxiliante vel adiuuante et etiā diligente et consiliante. **I**deo sūt alij sententiā exequētes et executōem faciētes ut nihil sit impossibile quod per sententiā determinatur. **I**te sunt alij vt sententiā sit recta tanquam dirigentes consulētes et imperātes. primis assimilatur terciū ordo scēde gerarchie qui dicitur ptātes quibus cōpetit arcere aerias ptātes. **S**cōdis vero secundū vel mediū ordo qui dicitur virtutes quibus attribuitur miracula facere. **T**ercij assimilatur primus ordo scēde gerarchie qui dicitur dñacōes quibus attribuitur dirigere et impare in omnibus misterijs diuinis. **I**deo est primus. **E**t sic accipit distinctio secūde gerarchie. **Q**uātū ad terciā sci-

endū quod inter illos qui habent potestatem limitatā et determinatā ad aliquā partem regni est etiā triplex ordo. quod quidā limitatur ad vnam prouinciā sicut princeps. quidē ad aliquā partem sicut senescallus. quidē ad vnum locū sicut ppositi et baliui sic in tercia gerarchie aliqui deputantur ad vnam prouinciā. **E**t est iste ordo primus qui dicitur principatus vt princeps parisiarum de quo dicitur Dan. x. qui perat parisi. **Q**uidē aut limitantur ad hominem vnum et hō dupliciter aut optum ad bonum cōe multorum quod expletur per vnam personā sicut cōceptio virginis et ad hoc deputatur secundus ordo qui dicitur archangeli qui habent magna nunciāe sicut Gabriel aut optum ad ea que pertinent ad ipsū tūm et ad hoc deputatur tercius ordo qui dicitur angeli qui habent minima nunciāe quorum est homines custodire vt infra videbitur et sic habes tres gerarchias et nouem angelorum ordines. **S**ecundo circa hoc quod dicitur angeli que rūtur quedā primo vtrū omnes homines habent angelum custodem. **C**ōtra quod arguitur quod non omnes homines habeant angelum custodem quia xp̄us fuit homo et ip̄e non debuit habere cū esset maior angelus ergo cō. **I**tem Adam in statu innocētie saltē nō indigebat quod pericul non angustabatur. **I**tem videtur de antixpo quod nō debeat habere cū nullo bonum faciat ymo dicitur scōdo

ad Tellof. ij. q. aduentus eius est
 fm operationem sathane ergo ac.
 Responſio dicendū q. homo in ſta
 tu vite iſtius cōſtitutus eſt q̄ſi in q̄
 dam via qua tendere ad patriā de
 bet in qua q̄dē via mltā pericula ho
 minū iminent tam ab interiori q̄ ab
 exteriori fm illud ps. In hac via q̄
 ambulabam abſconderūt ſupbi la
 queū mihi Et ideo ſicut hominib?
 viam nō tutam ābulantib? dantur
 cuſtodes Ita cuilib? hōi q̄ diu via
 tor eſt. eſt cuſtos angelus deputa
 tus. q̄n em̄ ad terminum vie perue
 nit iam nō habebit cuſtodem. ſed i
 regno celorum habebit angelū con
 regnantem. in inferno demonē pu
 nientem. predicta aut̄ determinacō
 cōfirmatur p̄ auctoritatē Ihero. il
 lud Math. xvij. Angeli eorū ſemp
 vident ſatrem patris mei qui i celis
 eſt ac. vbi dicit ſic magū dignitas
 animarū vt vnaq; habeat ab ortu
 natiuitatis ſue angelū ad ſui cuſto
 diam deputatū. Et ideo reſpōdet ad
 argumēta Ad p̄mū dicendū q. ipſe
 fm q. homo r̄gulatur immediate a
 verbo dei vnde non indigebat vt ſic
 Itē fm animā erat cōprehenſor ſed
 rōe paſſibilitatis corporis erat via
 tor. et licz vt ſic nō debetur ſibi āge
 lus tanq̄ ſuperior habuit tamē āge
 lum tanq̄ miniſtr. iuxta illud Ma
 th. iij. Acceſſerūt angeli et miniſtr
 bant ei. Ad ſcōm de adam q. licz nō
 imineret ſibi piculum ab interiori
 in ſtatu innocecie qz interiorius omnia

erāt ordinata iminebant tñ ſibi ab
 exteriori ppter inſidias demonis vt
 patuit euidenter Ad terciū de anti
 xpō dicēdū q. licz preſciti et anti xp̄s
 nō Iuuentur per angelum q̄tū ad
 hoc q. vitam eternam mereantur iu
 uātur tñ ad hoc q. a malis quibus
 dā retrahuntur quibus ſibi et alijs
 nocerent Queritur ſcdo vtz an
 geli a natiuitate ſūt deputati ad cu
 ſtodiam hōim Dicendū q. de hō ſūt
 due opiniones quidē dicūt q. ſoluz
 a tpe baptisimi Alij dicūt a tpe na
 tiuitatis Et hō dicit expreſſe Ihero
 vt ſupra dictū eſt et certe rātonabi
 liter Nam beneficia que dantur ho
 mini diuinitus eo q. eſt xp̄ian? in
 cipiunt a tēpore baptisimi ſicut per
 ceptio eucaristie et alia hōmōi Sed
 ea que prouidentur homini a deo in
 q̄tum habet rationalem naturā ex
 tunc exhibentur ex quo naſcēdo ta
 lem naturam accepit. Et tale bñfici
 um eſt cuſtodia angelorum. vt ex
 dictis patet. vnde ſtatim a natiuita
 te habet hōmo angelum ad ſui cuſ
 todia deputatum Queritur ter
 cio vtrum doleant angeli de damn
 acōne eorum quos cuſtodiant vi
 detur q. ſic quia dicit Luce. xv. An
 geli gaudent plus de vno peccatore
 penitentia agēte q̄ de non agitano
 uē iuſtis q̄ nō indigēt penitētia g
 dolent de iuſto in peccatum cadente.
 Dicendum tñ q. angeli non dolent
 de pccis hōim neq; de penis. Ratio
 eſt quia triſticia et dolor nō eſt miſi

de hijs que strant voluntati ni-
 bil aut accidit in mudo qd cotra-
 tur voluntati angeloru qz volutas
 eoz totaliter inheret ordini diuine
 iustitie nihil aut pot esse in mundo
 nisi qd per diuinaz iustitiam fit aut
 pmittatur fieri Ideo simpliciter lo-
 quedo nihil fit cotra voluntate age-
 loru Vn licz angeli in vniuersali a
 absolute nolūt penas hominum a pecca-
 ta. volunt tñ in pticulari consideratis
 circūstancijs put scz circa hō ordo di-
 uine iusticie seruat hōm que quidem
 penis subdūtur a peccare pmittun-
 tur Ad argumentū ergo dicēdum
 qz tam in penitētia hominū qz in pena
 et peccato manet vna ratio gaudij
 angelis scz impletio ordinis pui-
 dentie diuine a sic dicūtur gaudere
Queritur quarto qd sūt effectus
 angelice custodie Ad qd dicēdum
 qz multiplex est effectus angelice cu-
 stodie. primus impedimentum homini a
 occasione mali r̄mouere a ad bonū
 reuocare ex^m Gen. xxi. vbi legit qz
 angelus reuocauit agar fugientem
 dñam suā a ad hūilitatem a ad bo-
 num reduxit Deūsus psecutōes
 hūanas mitigare Dan. iij. Angelus
 dñi descendit de celo cū azaria a so-
 cijs eius in fornacē q̄. et fecit flam-
 mas ignis q̄si ventū roris flantem
 Tertius hostes visibiles dimicare
 iij. Reg. xix. Venit angelus dñi et
 percussit in castris assyriorū. lxxx. mi-
 lia hominum Quāto orōes deo p̄fētare.
Thob. xi. Cū orabas cum lacrimis

ego obtuli orōem tuā deo. xij. cap.
Quintus viā salutis ostendere Thob.
 quinto Ego sanū ducaz a reducā ad
 te dixit angelus. Sextus in agēdis
 dirigere Dan. x. Veni a doceam te
 que ventura sūt pp̄lo. Septimus a
 peccatis suscitare Act. xij. Ecce āge-
 lus dñi astitit Et seq̄t Percusso qz
 latere petri excitauit eū. Octauus
 est secreta reuelare Thob. xij. Dixit
 raphael angelus Manifestabo vo-
 bis intentionē a nō abscondam a
 vobis sermonem occultū Bonus ē
 ad feruorē excitā. iij. reg. xix. Bur-
 ge comede gradis em̄ restat tibia
Deūsus solari mestos Thob. v.
 Forti animo esto in proximo vt a
 deo curens Vndecim. increpare ma-
 los numer. xxij. Dixit angelus Cur
 verberasti tertio azimam tuaz. Duos
deūsus arcere dyabolos Thob. vl-
timo Demonē ab vxore mea cōpe-
 scuit **Q**ueritur quinto quare nob̄
 seruiunt angeli Dicendum qz ppter
 tria. primo ppter r̄ime repationez
 quia ibi homines ponentur Deūsus
 do ppter meriti a mulatōnem quia
 merita eis augentur vsqz ad diem
 iudicij hōm aliquos quo ad premis-
 um actuale nō aut quo ad essentia-
 le licet alij dicant qz nō Tertio ppter
 amoris erga nos insinuationem
Queritur sexto quare melius no-
 mina istorum trium angelorum sc̄i
 licet Michael Gabriel et Raphael
 apud nos magis nota sunt qz alio-
 rum nomina. Et est Dicendum qz

tres angeli sunt apud nos nominati. primus est Michael cuius officium est esse prepositum ecclesie in paradysum animas portare. cum dracone pugnare. Apoc. xij. Michael et angeli eius preliabatur cum dracone et ceteris et dei populo subuenire. Secundus est Gabriel qui habet magna nunciare. hoc nunciavit natiuitatem christi et iohannis baptiste. Tertius est Raphael cuius officium est consolari. Unde fuit missus ad thebiam. Ratio autem que isti nominantur est quod oportebat nomina eorum scire. quod ad eos habere recurrere infirmitas humana. Ad Michael per subsidio quod ipse est princeps potestatum que habent arcere demonum potestates. Ad Raphael per remedium salutatum et miraculorum. quod ipse est princeps virtutum. Ad Gabrielem per oraculo et per mysterijs et secretis referentur quod ipse est princeps archangelorum qui habet hoc nunciare. Ideo isti tres inter alios plus nominantur.

Quarta pars prefationis in qua nos cum angelis suscipi et cum eis nostras laudes acceptas supplicat. Ibi cum quibus nostras voces dicitur quod cum quibus ordinibus supradictis nostras voces scilicet a te laudamus ut admitti vel acceptari iubeas deprecamur et hoc supplicium confessione dicentes. Circa hanc prefationem querunt primo utrum homines assumantur ad ordines angelorum. Ad quod respondeo et dico quod assumi homines ad ordines angelorum potest intelligi dupliciter aut secundum gradum nature aut secundum donum gratie. Nam ordines

angelorum distinguuntur et secundum conditiones nature et secundum dona gratie. Si ergo considerentur ordines angelorum solum quo ad gradum nature sic homines nullo modo assumi possent ad ordines angelorum quod semper remanebit naturarum discretio. Si autem considerentur secundum donum gratie que dependet ex liberalitate dei sic dico quod homines per donum gratie tamen mereri possunt quod angelis equentur secundum singulos angelorum ordines et consonat re promissioni christi dicentis. Luc. xx. Quod filij resurrectionis erunt equales angelis in celis. Secundo querit utrum ibi sit laus vocalis angelorum aliquo modo audibilis. Et dicendum quod quoniam angelus non emittat vocem que est sonus naturalibus instrumentis formatus que fuit pulmo vocalis arteria labia et guttur et huiusmodi quibus angelus in natura sua corporaliter caret. tamen non est inconueniens quod sicut virtus angelica potest mouere corpora humana possit etiam habere que sunt conuenientia ad vocis formationem modo et virtute equipollenti et eminenti et sic audiat vox consonantissima et melodiosissima virtute super equipollenti virtuti organice formata. Tertio queritur quantum ad homines post resurrectionem utrum sit ibi laus vocalis. Et videtur quod non quia vox oportet quod formetur in aere sed celum empiricum ubi erunt tunc corpora humana est supra omnem aerem. Itaque est valde solidum nec cedere potest formationi vocis ergo et ceteris. Dicendum

q̄ coiter tenetur q̄ ibi erit laus vo-
calis sed de modo dubitat. dicitur
ergo q̄ p̄t fieri q̄ celum empyruū
cedat i formatōe vocis vel forte ha-
bebūt infra corpus gloriūcatū aerē
intēiorem qui nec expellet nec cor-
rūpetur Sed dubium quomō vox
multiplicabitur nisi aer expellatur
dicit aliqui q̄ sicut odor multiplic-
catur p̄ medūm non mutando sub-
stantiā quicq̄d fit de modo credens
dum p̄t esse q̄ erit laus vocalis vt
vtrōq̄z mō deum laudent.

De prefatōibz in speciali.

Ullo de prefatōe in gnali nūc
videndū est de alijs in specia-
li **C**irca q̄d videbūt duo. primo
quot sūt prefationes spenales. Et
dicendū q̄ decem. Nā pelagi? papa
natōe roman? statuit nouē vt sup̄
dcm ē sicut habetur de cōsecra. di. j.
Inuenim? et allegatū supra in p̄s-
cipio hui? libri et vrbani? papa. ij.
addidit decimā de brā virgine que
incipit sic Et te in veneratōe ac. De
cūdo sūt exponēde et agef de q̄libet i
sp̄ali eo ordine q̄ in nrō missali scri-
buntur vel notantur.

De prefatione natuuitatis.

Prima prefatio est de natuuita-
te dñi et incipit q̄z p̄ incarna-
tā ac. In qua p̄fatioe ecclesia recog-
noscit Primo sacre incarnatōis mi-
sterium ibi Quia p̄ incarnati. De
cūdo diuine illuminatōis presidiū
ibi noue mētis nostre. **C**irca pri-

mū notatur duo primo q̄re incarna-
tio vocat misterium Dicendū q̄ bñ qz
misterium idē est q̄d sacrum secretū. ta-
le aut est secretū incarnatōis. quia
mens etiā aliqua rāconalis ad ip̄z
attingere nō valet nec capere q̄mō
est verbū caro factum Jo. j. **De**
cūdo q̄ritur quare verbū vel filius
magis ē incarnat? q̄ p̄r aut spūssā
ct? Dicendū q̄ incarnatōez oēs tres
p̄sōe fecerūt qz indisa sūt corpa tri-
nitatis ad extra s̄ solū fuit terminatū
ad filiū sic q̄ fili? solus idutus est
carne Quare aut magis filius pos-
sūt de hāsignari sex p̄suasōes. pri-
ma qz congruū erat vt q̄ erat filius in
diuinitate esset etiā filius in hūani-
tate. Secūda ne idē esset filius et pat̄
si pater ex hōie nasceretur et sic esset
cōfusio in significatōne vocabulorū
qz quādo dicerem? filiū diceremus
patrē et ecōuerso et ideo ad h̄ vitan-
dū congruum fuit filium incarnari.
Tercia vt filius dei esset medius in-
ter deū et hominem q̄ etiā medius
est inter personas diuinas. vñ apo-
stol? Mediator dei et hōim xp̄s ac.
Quarta qz si pater aut spūssactus
fuisset incarnatus essent duo filij et
sic nesciremus quādo fieret mentio
deuino vel alio Quinta quia poten-
tia attribuitur patri qui ergo pec-
cant ex impotentia peccant in p̄m
bonitas attribuit spūssco. Jo qui
peccat in malicia peccat in spūsscū.
Sapientia attribuitur filio Ideo
peccantes ex Ignorantia peccant.

in filiū **A**dā nō peccauit ex ipote
 cia cū esset nature pfecte nec ex ma
 litia qz sic peccasset an p peccasset s
 ex defectu sapientie vel ex ignoran
 cia que pprie noiando dicit i aduer
 tētia ideo cōtra filiū ppter qd̄ deuit
 ipm magis incarnari. **S**exta quia
 verbū magis cōgruit p̄dicacōm qz
 fides ex auditu. audit? aut per ver
 bum de Ro. x. **E**t qz per p̄dicacōem
 illius q̄ incarnaretur trahi debeba
 mus deuit verbū incarnari scilz fi
 liū nō prēm vel sp̄m̄ factū. **S**ecō
 in ista p̄fatōne ecclia recognoscit di
 uine illūiatōis presidium jbi noue
 mentis nr̄e oculis lux tue claitatis
 infulsit quia ad lām de hīs que de
 bemus credere et sperare sum? ifor
 mati per verbū incarnatū et etiaz il
 lustrati. qz vt d̄: **L**u. j. **I**p̄e venit il
 lūiare hīs q̄ in tenebris et i vmbra
 mortis sedent. **T**ertio ecclia recog
 noscit alte cōtemplatōis solaciū jbi
 vt dū visibiliter deū cognoscimus
 qz verbū caro factū est et vidimus
 glām eius **J**o. j. p̄ hūc scz deū visuz
 in carne in inuisibiliū scilz q̄ videre
 nō possumus hic existētes amorem
 rapiamur scz raptu amons. **Q**uā
 to r̄cognoscit diuine iubilatōis tri
 pudii jbi et ideo cū āgelis et archā
 gel h̄ ponit fere oēs ordies āgeloz
 qz in die natitatis dñi āgeli decāta
 uerit laudē deo dicēdo glā in excelsis
De p̄facōe ephāmie **E** deo lu. ij.
Ecclia p̄facō ē de epyphāmia
 in q̄ breuiter duo cōtinentur

p̄mo sublimitas lūmis appntis cū
 dicit qz cū vngentus tuus in sba
 nr̄e mortalitatis apparuit scz carnē
 assumendo. **S**ecō vtilitas hōis idi
 gentis cū s̄bdit **I**n noua nos sue i
 mortalitatis sue luce repauit **D**icit
 tur at ephāia ab epy qd̄ est supra et
 p̄hanos qd̄ est apparitio qz in illa
 die appuit tribz regibz ipm adorā
 tibo **I**tē in eodē die reuolutis trigi
 ta annis in mutatione aque i vīnū
 in nupcijs in quo eius ptās diuina
 apparuit euidenter

De p̄facōe q̄dragesime i ieiunio
Tertia p̄facō est de quadrages
 ima scz de ieiunio **Q**ui corpo
 rali ieiunio ac. **I**n qua ponuntur q̄
 tuoz vtilitates ipi? ieiunij. **P**rima ē
 quia vicia cōprimit et purgat **I**deo
 dicit vicia cōprimit **S**ecō quia mē
 tem ad superna erigit et leuat **I**deo
 dicit mentem eleuat **T**ertia qz vir
 tutes colligit et congregat **I**deo di
 cit virtutem largiatis. **Q**uarta qz
 mercedē acq̄rit et dona **I**deo seq̄tur
 et p̄mia et qz oia ista fiūt in virtus
 te xp̄i **I**deo seq̄tur p̄ xp̄m dñm ac.

De p̄fatōne resurrectionis.

Quarta p̄fatō est de resurre
 ctione **T**e quidem dñe ac. **I**n
 qua quatuor ostenduntur. **P**rimo
 temporis summa congruitas cū d̄i
 citur **T**e quidem hōmine omni tēpo
 re s̄ in h̄ potissimū die ac. **N**ā nunc
 poti? est laudandus et exaltandus
 qz resurrexit ppria virtute tāq̄ ille
 q̄ h̄z oēm ptātē. **S**ecō ostēditur

passionis acerbitas cum dicit pascha
nrm̄ imolatus est xps̄ Ad cuius ver-
bi euidētiam nota q̄ filij israhel co-
lebant pascha in signū et memoriā
trāsitus angeli p̄ciētis egyptios
interficiēdo p̄mogenita egyptiorū
et trāsēdo dimittēdo hebreos qui
lēbant de sanguine agni i limina-
ribz domz̄ ideo pascha q̄d interpra-
tur transit? celebrabāt v̄l etiā i me-
moria trāsitus maris rubri q̄d pede-
ficcō trāsierūt egyptijs submersis
Vñ exo. xv. Filij aut̄ israhel p̄ ficū
ābulauerūt ac. Jo pascha celebra-
bāt et agnū imolabāt ad vesperam
vt hētur Exo. xij. Sic et nos colim?
pascha i signū trāsitus filij dei p̄ lim-
bū de q̄ eduxit p̄res scōs dimissis i
penis malis et hoc p̄ sāguinem suū
redimēdo et trāsēdo p̄ mare rubrū
nos liberando q̄d figurabat baptis-
mū vbi egyptij idest peccā submer-
gūtur et filij israhel idest aīe liberan-
tur q̄ pro omnibz̄ in vespa pasche
iudeorū tāq̄ verus agnus fuit imo-
latus sicut p̄dixerat ysa. p̄pheta Jo
dicit cū pascha nrm̄ immolat? est
xpus̄ No agn? iudeoz̄ typicus et fi-
guratu? s; ip̄e q̄ est veritas Tercio
ostēdit paciētis trāquillitas cū
s̄bdit Ip̄e em̄ verus est agnus qui
abstulit peccā mundi. et h̄ p̄dixerat
Jo. baptista de eo Jo. primo Ecce
agnus dei q̄ tollit peccā mūdi Quarto
ostenditur passionis vtilitas cū
subinfertur. Qui mortem nr̄am mo-
rēdo destruxit et vitam resurgēdo

repauit Et est sensus qui mortē no-
strā scz̄ peccati de q̄ dicit Iaco. Pec-
catū cū cōsumatū fuerit gnat mortē
ip̄e nāq; destruxit et moriendo corpo-
raliter pro nobis et vita; scz̄ glorie
et gracie r̄surgendo repauit qz̄ s̄m
aplm̄ Si xpus̄ resurrexit et nos re-
surgemus q̄ sum? eius mēbra nisi i
nobis deficiat.

De prefatione ascensionis.

Quinta p̄fatio est de eius ascen-
sione Qui p̄ resurrectionem
suā ac. vbi q̄tuor ostendūtur p̄mo
resurrectionis visibilis p̄fatio cū dicit
Qui p̄ resurrectionē suā omnibz̄ di-
scipul̄ suis manifest? apparuit Sec-
cūdo resurrectionis sollemnis cōsuma-
tio cū dicit et ip̄is cernentibz̄ est eleua-
tus in celū Tertio resurrectionis vti-
lis inchoatio cū dicit vt nos diuinitas
sue tribueret esse p̄cipēs. Quā-
to nr̄e mētis eleuatio cū s̄m infertur
Et ideo cū angelis.

De p̄fatione penthecostes.

Sexta p̄fatio est de penthecoste
scilicet Qui ascendens ac. vbi
inuūtur sex Primo ascensionis dig-
nitas Ibi qui ascendens super om-
nes celos Secūdo ascensionis feli-
citas ibi sedensq; ad dexteram tuaz
Tercio promissionis veritas. Ibi
p̄missum sp̄m̄ sc̄m. Quarto imple-
tionis felicitas ibi hodierna die in fi-
lios adopcionis effudit Quinto p̄ntis
diei celebritas ibi quā p̄pter p̄fusus
gaudijs Sexto ip̄i? xpī imenitas
ibi S; et sup̄ne virtutes ac.

De prefatione trinitatis

Septima prefatio est de trinitate
Qui cum uirginito etc. **V**bi
ostendit primo quod debemus credere
de ipsa trinitate quod personarum in essen-
tia unitatem. **T**ertio dicitur dirigendo uer-
bum ipsi patri eterne deus qui cum uir-
ginito tuo et spiritu sancto unus es deus etc.
oportet ergo credere in trinitate uni-
tatem et in unitate trinitatem. **V**t ego
credamus in trinitate unitatem essen-
tie dicit unus est deus unus est dominus
contra errorem arrianorum qui dicebant du-
as esse substantias. **S**ed ut credamus in
unitate essentie trinitatem personarum
subditur. **N**on in unius singularitate per-
sone sed in unius trinitate subest. contra er-
roris sabellianorum qui negabant plurali-
tatem personarum. **S**ecundo ostenditur
quod debemus credere de personarum dig-
nitate quod eorum in omnibus equalitatem
cum dicitur. **Q**uod enim de tua gloria re-
uelante te credimus quod nihil scimus
de trinitate nisi per reuelationem hoc
de filio tuo habet de spiritu sancto quod equaliter sunt
in gloria. **V**nde athanasius. **E**qualis
gloria coeterna maiestas. **I**deo talem
equalitatem sine differentia discreti-
onis sentimus quia in his non diffe-
rent primo ueniunt et sunt unum. **T**er-
tio ostendit quod debemus credere de per-
sonarum diuinarum emanatione unius ab
alio et processione ipsi ut in confessione
uere sempiternaeque deitatis et in perso-
nis proprietates scilicet debet credi et adora-
ri. **P**roprietas est autem filii quod fit a patre
patris autem proprietates est quod fit a nullo.

spiritus sancti quod fit ab utroque sicut lux
a sole et non ex coe. **V**nde generare uenit
patris generari filio. procedere autem spiritu sancto.
et haec sunt proprietates eorum. **E**t ideo
dicit in personis proprietates et tamen quibus
personaliter distinguantur non tamen essen-
tialiter ideo subditur. **E**t in essentia
unitas quia sunt unus deus et non tres
propter quod sequitur et in maiestate ado-
retur equalitas. **Q**uarto ostendi-
tur quod debemus credere de ipsius tri-
nitatis collaudatione quod semper laus
datur ab angelis ideo subditur. **Q**ue
laudant angelis atque archangelis qui sunt
ordines inferiores cherubim quoque
et seraphim qui sunt ordines superiores.

De prefatione crucis.

Octaua prefatio est de sacra cru-
ce. **Q**ui salutem humani gene-
ris etc. **V**bi duo ostenduntur. **P**rimo
christi passionis unitas cum dicit qui sa-
lutem etc. ubi patent duo. primo quod
passio christi fuit uoluntaria. **I**deo di-
cit qui salutem humani generis in lig-
no etc. **S**ecunda quod fuit satisfactoria.
unde dicitur ut unde mors oriebat. **S**ed
autem ostendit crucis sublimitas et hoc
in duobus primo in hostis prostratione
cum dicitur et qui per lignum uicebat in ligno qui
quod uicetur. **S**ecundo in crucifixi adis-
tinctione cum dicitur per christum dominum nostrum.

De prefatione beate Marie.

Dona prefatio est de beata uirgine qua
urbanus papa copulauit. **E**t te
in ueneratione etc. **I**n qua quatuor priuile-
giatantur. primo excellentia personalis
cum dicitur. **E**t te in ueneratione beate matris etc.

Secūdo maternitas diuinalis cū
dicit que a vngemtu tuū sādspi
ritus ac. Tercō dignitas v̄ginalis
cū dicit a virginitatis gloria pma
nente. Quarto leticia vniuersalis
cū seq̄tur huic mūdo lumē eternum

De p̄facōe ap̄loꝝ. Effudit.

Deima p̄fatio est de ap̄stol̄.
Equū a salutaē te dñe suppli
citer ac. Et in hac p̄facione p̄mo p̄
mittit deuotā supplicacōnem j̄bi te
dñe suppliciter ac. Secōdo explicat
gregis p̄ntationez. j̄bi gregem tuū
pastor ac. Tertio petit gregis p̄te
ctōez j̄bi sed p̄ btōs ap̄los tuos cō
tinua p̄tectione custodias. Quar
to optat supnam gubernatōnē ibi
vt eisdem rectoribz ac. a sic finitur
expositio p̄facionū.

Hic agit de ymno sanctus.

Sequitur tertia pars p̄riāpa
lis huius quarti capli in qua
laus diuina a populo decātatur Et
diuiditur in duas partes In p̄riā
ponit quasdam q̄stiones In secun
da eius expositionem **C**irca p̄ri
mū querit primo vnde sumitur iste
ymnus sc̄z **S**cus sanctus Dicendū
q̄ p̄tim sumit ab ysa. vj. vsqz ad il
lum locum **O**sanna in excelsis qd̄ su
mitur de euāgelio **M**ath. xxi. q̄tū
ad h̄ qd̄ d̄r **O**sanna in excelsis **B**n̄
dictus qui venit ac. **Q**uerit ses
cundo quid siḡt sanctus a quare cā
tando triplicatur Dicendum q̄ siḡt
tantum puerorū factū x̄po dū int̄
iherosolim qz quidā strauerūt vesti

menta sua in via. **A**lij ramos cede
bant de arboribz dicentes **O**sanna
filio dauid. **B**n̄dictus q̄ venit ac.
Math. xxi. **R**acō aut̄ q̄re triplicat̄
est ista qz opatōne trinitatis i san
guine x̄pi tota religio n̄a firmata a
mūdara est **V**el ideo qz trbz sād̄is
conficitur sacramentū sc̄z corpe x̄pi
qd̄ immunus ab om̄i p̄ccō fuit assup
tum **E**t h̄ fecit sp̄ūssancti purgatio
q̄ preuenit in btām virgine maria
purgans a purificans sanguinē ex
quo factū est corpus x̄pi qd̄ merito
dicit̄ sanctū. **S**cōm in sacramento
est nouū: aia hūana q̄ a p̄re creatā
statim in momēto creatōis om̄i san
ctitate a omni grā a sapiētia est res
pleta a hoc fecit pater ad **C**oll. ij.
Omnes thesauri sciēcie a sapientie
dei sunt in x̄po reconditi. **T**ertium
est deitas filij q̄ sibi corpus sanctū
et animā sād̄itate plenāz assumpsit
et in p̄sona filij vniuit vt in eo san
ctitate redūdaret ille homo ad toā
us ecclesie sanctitatem a copiā **J**o.
xvij. **E**go pro eis sanctificabo meip
sū a sic patz quare trbz viābz dicit̄
tur sanctus. **Q**ueritur tercō q̄re
immediate p̄ p̄facionem dicit̄ur iste
h̄ynus sc̄z sanctus sc̄us sc̄us **D**icen
dum q̄ ideo qz in p̄fationis fine sa
cerdos orat vt laus nostra a voces
nostre cū v̄abus angelorum soāē
tur a admittantur. vñ dicit̄ cū qui
bus a n̄as voces vt admitti ac. **J**o
qz angeli semp cantant deo sanct̄
sc̄us sc̄us vt h̄et **A**p̄c. xj. **I**d̄circo

et cantū angelicū pariter et huma-
nū decantamus vel inchoam? Nam
finis oīm prefatōnum cantando ab
vtriusq; pretendūt.

De expositōe h? hymni scz scūs
Sciendū est qd iste hymnus si-
ue cantus angelicus et huma-
nus diuitur in duas ptes qz pmo
ponūtur ptenētia ad laudem diuini-
tatis cū dicit scūs scūs etc. Secōdo pten-
nentia ad laudē hūanitatis Ibi bñ
dictus etc. Circa p̄mū quatuor dicitur
mus. Primo trinitatē psonalē cum
dicim? ter scūs Secōdo vnitatē esse
ciālem cū addim? dñs deus. Ter-
cio ineffabilem ptatē cū dicimus
sabaoth qd̄ interpretatur p̄iceps ex-
ercitū scz angelorū et hominū. Quar-
to bñtatem cū dicim? pleni sūt ce-
li et terra Quinto petim? finalē feli-
citātē ibi osanna idest salua nos ob-
secro in excelsis. Dicim? 3° ter scūs
ad reuerentiā trium psonarū Nam
pater est scūs filio dicente Io. xvij.
Pater sanctifica eos in veritate q̄s
dedisti mihi qz scūs es Itē filius ē
sctus angelo nūciante Lu. j. Quod
em̄ ex te nascetur sanctū vocabitur
filius dei. Itē spūssand? filio atte-
stante Io. xx. Accipite spūssctum
sed post dicim? dñs deus ad denotā-
dū psonarū in essentia vnitatē qz
vna est diuinitas vñ deutro. vj. Au-
di isrl̄ dñs deus tuus vn? est Et q̄
rū de? sit ostēdit cū dicat sabaoth
idest exercitū angelorū et hominū
quia in ditione eius et dñatiōe cum

ita sūt posita. **E**t notādū qd saba-
oth est dictio hebreā q̄ notat exer-
cītum quia in toto veteri testamen-
to vocatur dñs deus exercitū. In
quo ostenditur eius ineffabilis po-
testas. **S**eqt̄ pleni sūt celi et ter-
ra idest angeli qui per celos intelli-
gūtur et terra idest hoīes. **V**el aliter
celi et terra sūt pleni quia de? ē vbi
qz et habet esse vbiqz. **V**n psal. Si
ascendero in celū tu illic es. si descen-
dero in infernum ades. **V**n sciēduz
qd̄ deus est sup omnia nō tāq̄ eleua-
tus subtus omnia. nō tāq̄ p̄strat?
inter omnia. nō inclusus extra oia.
nō tñ exclusus. **S**eqtur osanna
qd̄ est cōpositum ex osy idest salua
et anna qd̄ est intereatio obsecrati-
onis. **V**el potest dici osanna et tūc
sūt due dcoēs. **A**liter pōt dici osan-
na et tūc est vna dictio cōposita. **V**n
osanna idem est qd̄ obsecro salua.

Equitur scōda ps hui? h̄ymni
scz sanctus in qua ponūtur p-
tenentia ad hūanitātē ibi Bñdict?
qui venit etc. In qua pte primo ex-
primim? legati dignitatē ibi Bñ-
dictus q̄ venit. Secōdo legatōis au-
toritatē ibi in noīe dñi. Tercō offi-
cij vtilitatē ibi Osanna idest salua
Quarto finalem iocūditatē idest
in excelsis. **E**t notat̄ primo qd̄ dicat̄
hic bis osanna i excelsis et h̄ ppter
duplicem stolā glorie scz anime et
corporis. **S**ecōdo notādū qd̄ cū dicitur
bñdictus qui venit debet fieri
signū crucis. quia ille qui venit per

crucifixionē nos saluauit. **T**ercō nota q̄ septem fuit aduentus xp̄i q̄ designatur p̄ vij. antiphonas que ī aduentu cantant̄ incipientes per **O** **P**rim⁹ est de celo in vter⁹ virginis et ad dandū nobis sapienciā et sciētiā. **I**deo cātamus **O** sapientia q̄ ex ore altissimi p̄didisti etc. **S**ec⁹ de vter⁹ virginis in mundū et incipit h̄ esse dñs. ideo cantat eccl̄a **O** adorator dñator et dux israel qui moysi in igne flāme rubi apparuisti veni ad redimēdum nos etc. **T**ertius fuit a mundo in crucis patibulū et tūc fuit positus in signū p̄pharum et p̄nar charū ideo dicimus **O** radix yesse q̄ stas in signū p̄phorū. **Q**uartus fuit a cruce in limbū habens clauem et apiens infernū ideo dicit **O** clavis dauid veni et educ victū de carcere etc. **Q**uintus fuit vel ē spūalis sc̄z ad deuotū aīm quē illuminat et splendere facit p̄ verā noticiā ideo dicit **O** oriens et splendor lucis eterne veni et illumina sedētē in tenebris etc. **S**extus erit ad iudiciū iudicaturus et appebit vt rex regū et ideo dicit **O** rex regū gentium et desideratus earū. **S**eptim⁹ est inducēs in celeste regnum ideo dicim⁹. **O** emanuel id est nobiscū de⁹ rex et legifer n̄r veni ad saluandū nos.

Cho ip̄m
De canone et de q̄bus dā p̄cedēt̄

Requit̄ quarta ps̄ principalis h̄ quarti capli. In qua canō ip̄e dicitur et diuitur in tres partes principales s̄m q̄ tria sūt de itegritate hui⁹ sacramenti. Est enī aliq̄d qd̄ est sacramentū tm̄ et est aliquid qd̄ est res et sacramentū simul. et ē ibi aliq̄d qd̄ est res tm̄. In prima pte stinet̄ materie oblate bñdctio q̄ est sacramentū tm̄. In sc̄da ponit̄ carnis et sanguinis cōsecratio que ē res et sacramentum simul ibi quam oblatōem. In tercia effectus sacramenti postulatio que est res tm̄ ibi. **S**upra q̄ p̄p̄atio. **A**dhuc primo in q̄tuor. In p̄ma petit materie bñdictionem. In sc̄da pro q̄bo offerēt̄ salutationē ibi. In p̄mis. In tercia sc̄orum in quoz reuerētia offertur cōmemorationē ibi. **C**ōmunicantes. In q̄rta cōcludit q̄ ip̄etrādū sit finaliter p̄ hanc oblatōem ibi hāc igit̄ oblatōem. **C**irca p̄mū p̄mo agitur de ritu p̄cedētē. sc̄do de ip̄o canone sequētē. **P**rimo ḡo vidēdū est de ritu p̄cedētē. **T**ypus vlt̄ ritus quē debet seruare sacerdos est iste qz p̄mo debet respicere crucifixū. **V**ñ cōiter in antiquis libris p̄p̄ue apparet et depingitur ibi ymago crucifixi et etiā diuine maiestatis. **D**ico ego sacerdos debet s̄m vsū cōem p̄mo licet n̄r ordine nō obseruet̄ q̄tū ad ymaginē osculādū crucifixi cui⁹ h̄ memoria agit̄ respicē. **S**ec̄do dicit̄ osculari crucifixū. **S**z nō q̄tū ad ordinē osculādi diuersus rit⁹ sua tur. **A**liqui osculāt̄ pedes crucifixi postea pedes maiestatis diuine in signū q̄ p̄ xp̄i crucifixionez venim⁹ ad pedes maiestatis diuine. **A**lij econ

uerso quia primo osculāt pedes ma
iestatis postea crucifigi hac ratione
Quia omne datū optimū et omne
bonū perfectū de sursum est descendēs
a prē luminū Jacobi. iij. **T**ertō
debet se inclinare iunctis manibz et
h̄ inclinātō aliq̄d in xp̄o et aliquid
in sacerdote figurat. **I**n xp̄o qz h̄ḡt
inclinātōem et oratōez quā fecit an̄
passionem in q̄ factus est sudor ei?
sicut gutte sanguinis decurrētis in
terram sic h̄ctur Lu. xxij. **I**n ip̄o aut̄
sacerdote h̄ḡt qz debet cōsiderare seip̄
sū quasi originaliter esse terreū vt
sic se h̄uiliatō et seip̄m recogitādo
accēdat ad sacrificiū. **Q**uarto
s̄m aliquos debet (se eleuando) als
tare osculari et h̄ triplici ratōne. pri
mo ad designādū veram dilectiōem
Secōdo ad designādū fixam deuo
tiōne v̄n̄ et rebus insensibilibus sig
no crucis facta oscula dam? ob de
uotōem **T**ercō ad designādū fidelē
ministratōem quia nō debet esse in
fidel̄ vt iudas **E**t sic patēt q̄ ptinēt
De noibz canonicis. **A**d ritū
Actū vidēdū est de ip̄o cano
ne sequēte **C**irca qd̄ vidēdū
est quot modis noīatur canon. **E**t
dicēdum qz aliquādo vocatur canō
qd̄ idē est qz regula. aliquādo secre
ta. aliq̄n sacrificiū. aliq̄n actio p̄mo
dico qz dicitur canō. **C**anon at̄ gre
ce idē est qd̄ regula latine. **D**icit̄
ergo canon siue regula p̄mo ratioe
significatōnis qz h̄ḡt passiōe xp̄i
que est tanq̄ regula in toto officio

isto. **S**ecōdo rōe cōpositiōnis. est enī
factum et cōpositū ex regulis multo
rū scōrū p̄m. qz nō fuit ab vno so
lo institutū p̄mo plures addiderūt
vt sup̄ius iam visum est v̄n̄ ex r̄gu
lis et dicitis pluriū est aggregatum
et ordinatum sicut modo habetur et
dicit̄. **T**ertō ratioe interpretatōis qz
vt dicit̄ est interpretatur regula qz
nos habz singulariter regulare qz
ibi cōtinetur maior deuotio q̄ in ali
quo alio qd̄ facit ecclesia quae nos
meli? solito regulam? **I**ō debem?
celebrare vel coicare qz deuoti? nos
disponim? et p̄fectius cōfitemur et
h̄mōi. **Q**uarto rōe mirabilis op̄a
tionis. habet enī effect? mirabiles
in nobis quibus nos regulat qui
effectus sunt. xij. vt patet i h̄is ver
sibz. **I**nflamat memorat sustētat
roborat auget. **S**pem purgat refi
cit vitam dat atqz v̄nit. **C**ōfirmat
qz fidem minuit fomitēqz dimittit
scilicet peccata venialia et mortalia
oblita quod patet per simile. vides
m? enī qz leuiter offensi leuiter mi
tigantur comedendo et bibendo. sed
grauissime offensi simul comedendo
amplius offenduntur. **I**ta recte de
xp̄o qui enī in veniali peccato ip̄suz
recipit remittatur sibi virtute sacra
menti. sed qui in peccato mortali sci
enter accipit grauius dei inimicus
efficitur.

De scōdo noīe canonicis scz secreta
Actū dico qz dicitur secreta
ad littera quia secrete dicit̄.

in figura huius? In lege veteri sacerdos velebatur sicut nos modo trahimur? cortinas ne sacerdos orans videretur aut turbetur ad denotandum secretum maximum ad quod intrat. Item ad denotandum quod verba que ibi dicuntur secreta habent secretissimam virtutem hanc scilicet quod mutant ea que sunt distantia ad infinitum unum inter effectus divinos iste dicitur mirabilis. Sunt enim tres effectus dei mirabiles scilicet creatio et incarnatio et transsubstantiatio. **S**i autem queritur quis istorum effectuum sit mirabilior. Dicendum considerando terminum a quo certe creatio quod est de nihilo a deo facta. Et per terminum ad quem sic transsubstantiatio et incarnatio que ad deum terminantur et adhuc quantum ad hoc transsubstantiatio est mirabilior quantum ad modum quod in transsubstantiatio ista res que preexistebat scilicet panis transit in corpus christi et non potest dici quod admirabile quod manent accidentia saltem. Et sic patet cum verba ista sacratissima virtutem habeant quod secreta proprie appellantur triplici ratione. **P**rimo quod secreta pronuntiantur. **S**ecundo quod propter maximum secretum sacerdos velat. **T**ertio quod secretissime operatur.

De Tertio nomine canonis.

Tertio autem dico quod canon vocatur actio in cuius signum consuevit sic dictum erat infra actionem. Dicitur ergo actio triplici ratione. primo quod sacrum misterium tunc agit. **S**ecundo quod continetur ibi actio et causa. **V**n Leo papa dicit de quodam sacerdote interfuit

actionibus meis. Qualiter autem dicitur actio et causa dictum est supra in principio libri dum de sacramenti nominibus ageretur. **T**ertio quod per missam exaltamur ad bene agendum actione vite spiritualis quod sicut videmus quod debilia non possunt agere nisi confortentur spiritualiter et corporaliter. sic istud sacramentum est ordinatum ad confortandum debilitatem mentis.

De quarto nomine scilicet sacrificium.

Quarto dicitur sacrificium quod sacrum factum et mirandum. **I**n isto sacrificio a fidelibus adoratur quod non esset nisi esset ibi sacrum factum. id est christus totus contentus cui adoratio debetur. **C**irca verba canonis queritur quare hec verba canonis secreta et sub silentio dicuntur. **D**icendum secundum Innocentium quod quadruplici ratione. **P**rima est propter significationem. **N**am secundum Innocentium ista oratio significat recessum filii dei a iudeis in **E**ffrem. **V**el post illam orationem post laudes puerorum in iherusalem reuersus est in bethaniam et quolibet mane intrabat in templum usque ad passionem et ibi secreta orabat. **I**n signum huius ego secreta orat sacerdos. **S**ecunda ratio vero propter maiorem mentis conversionem ut denotetur quod conuersus est ad dominum. tunc enim sacerdos debet intrare secreta cubiculum cordis sui et ostium sensuum clauso dominum orare. **S**imiliter habes in libro Regum. j. de **A**nna

que orabat nec loq̄batur sed labia mouebāt tñ. **H**ic nec uerba sacer totis debēt audiri. **T**ertia p̄pter pi auli euitatōem nā in p̄mitua ecclā dicebant alte et publice ut modo i pasceue s̄m aliq̄s d̄z libera q̄s ac. et alijs diebus secrete. **H**oc aut̄ fit ad alludēdū p̄mitue ecclē ritum vñ aut̄ nō fit qz legif q̄ i p̄mitua ecclā pastores ista uerba sacramē talia sicut audierāt dicebāt et cantabant custodiendū aīalia sup panem suū qui statim cōuersus est in carne et pastores igne de celo abusi sūt p̄pter irreuerētiam quā faciebant uerbis sacris. **S**ed tūc est dubiū q̄mō facta fuit talis ouersio cū nō essent sacerdotes. cū tñ req̄r̄tur de nccitate qz celebrans fit sacerdos ut in p̄mo habitū est. **D**icendū qz nō fuit ut credo ouersio illa uirtute uerborū ut in missa qz caractere nō habebāt sed fuit quedā apparitio carnis ad exemplū n̄m ne de cetero tales irreuerētias faciamus. uel potuit eē ouersio uirtute d̄i que nō est alligata aliq̄bo uerbis. **S**ed primum melius dicitur ut credo ne layci ergo hec uerba audientes ea decantarent in uicijs et in plateis secrete dicūtur. **Q**uāta ideo propter maiore reuerētā et rep̄tacionē que em̄ in publico sūt in minori r̄putacione sūt. **Q**uia nimia familiaritas parit contemptū. **E**t ideo nō lcz ut hec sacratissima uerba a laycis andiāt. **V**idemus em̄ qz reliquie etiaz q̄ tar-

diūs et secrete ostendūtur in maiori reuerentia habentur. **Q**ueritur quare **C**anon plus incipit per hanc litteram **T**. q̄ per aliquā aliā litterā. **D**icēdū s̄m qz totum uidetur eē factum prouidētia diuina. qz ibi specialiter recollit̄ memoria passionis x̄pi p̄pter quod etiā in multis libris ymago x̄pi depigitur seu crū c̄fixi ut nō solum affectus littere s̄ etiam picture memoriā d̄mice passionis inspiret. **I**deo a tali littera incipit. que sua forma signum crucis ostendit et exprimit in figura. **N**az s̄m p̄sidorū in libro ethimo. littera thau. significat crucem x̄pi cū sit littera m̄stica. **V**ñ notādum est qz in littera ista tria sunt. **E**st ibi basis significans d̄i fortitudinem. **E**st ibi stipes significans spei altitudinem. **E**st ibi linea transversalis significans latitudinem caritatis ideo sic scribitur.

De expolicōe canonis z primo ipsius Te igitur

Tendū iam cōsequēter est quomodo exponitur **T**e igitur. que diuitur i tres partes quare primo ponit paternam inuocacionem dicēdo **T**e igitur. **S**ecundo offerentis ministerialem petitionē ibi **S**upplices. **T**ertō explicat suā intentionem ibi ut accepta. **P**rimo ergo patrem inuocat dicēs **T**e igitur. **C**irca qd̄ notādum qz igitur

Circa quod notandum quod igitur est illati-
 uum respectu precedentium. dixerat enim
 statim in fine prelatiois ut voces no-
 stras cum angelis admitti iuberet de-
 precamur et quod sumus unum corpus
 cum angelis igitur clementissime pa-
 ter etc. quasi inferendo loquitur. Dicit
 autem clementissime id est protegentissi-
 me quod protegamur per te scilicet a mundi
 oblectatione ab hostium impugnatione
 a carnis infectione primo dicit cle-
 mens. pro secundo clementior. pro ter-
 cio clementissimus. Additur autem pro
 ipsum christum quod ipse dixit discipulis suis
 quicumque peccaverit patrem in nomine
 meo dabit vobis unde in nomine eius
 petere debemus. Et nota quod bene mira-
 biliter nominatur et describitur christus
 Primo quantum ad eius dignitatem
 regalem cum dicit christum id est unicum
 Reges enim consueverunt ungi unum pro-
 pter. Unxit te deus deus tuus etc. Secundo
 quantum ad effectum salutarem cum dicit
 ipsum unde Math. j. dicit. Vocabis
 nomen eius ipsum enim saluum faciet
 populum suum a peccatis eorum. Ter-
 cio quantum ad proprietatem personalem
 ubi filium. Inter personas diuinas
 ipse solus dicitur filius unum athanasi.
 Alius pater. alius filius. Quarto
 quantum ad dignitatem imperialem cum
 dicit dominum. Ipse enim est noster imperator
 et dominus quia eruit nos sanguine suo.
 Unum apostolus. Empti estis pretio magno.
 Quinto quantum ad fraternalem con-
 nectionem cum dicit nostrum gen. xxvij.
 Caro enim et frater noster est.

De offerentis finali petitione

Sequitur secunda particula Te-
 igitur cum dicitur supplices ro-
 gamus et petimus? In qua ponit offe-
 rentis humilitatem congrue enim in ora-
 tione debet esse humilitas quia roga-
 re ad humilitatem pertinet. quia semp-
 rogans ut sic est inferior et rogatur
 ut sic superior propter quod dicitur sup-
 plices id est humiles rogamus quantum
 ad illa que nobis sursum deficiunt
 Ac petimus hoc dicit quantum ad illa
 que ad salutem nostram necessaria sunt.
 De intentione offerentis.

Sequitur tertia particula ubi ex-
 plicat intentionem cum dicit ut
 accepta habeas. Circa hoc nota quod
 licet uti et ut quasi idem significant
 tamen differunt secundum magis et minus
 explicitum et implicitum quia uti est
 cum maiori expressione Et debes scire
 quod debet acui in ultima ad differen-
 tiam de uti quod est verbum infinitiui
 modi de vtor vteris. Dicit ergo uti
 accepta id est grata habeas et bene-
 dicas. Nota hic quod inuenitur in scrip-
 turis multiplex benedictio. Nam que
 dam est puritatis et dilectionis sicut
 aque benedictae quia aqua benedi-
 ctæ delet venialia peccata. Alia est
 significationis sicut est benedictio
 cinerum que significat humilitatem
 sicut etiam candelarum et ramorum
 Alia est perfectionis sicut benedici-
 tur vestes cum quibus ad altare ministrat

fiat bñdicuntur et pparantur que
 ptinent ad h̄ sacrificium. Alia est cō
 firmationis et sic oblata bñdicuntur
 qñ fit transsubstantatō et istis duobus
 modis accipitur hic bñdictio.
De quib̄ h̄ dona. Circa quod notā
 da sūt duo. primo q̄ verba significat
 cent. secūdo quare tres cruces fiunt.
Quantum ad primū sciēdum q̄ do
 na dicuntur quia dantur a superiori.
Jacobi. i. Omne datū optimum et
 omne donum pfectum etc. Munera
 dicuntur qz offeruntur ab inferiori
 vel qz mittuntur nobis hic inferius.
Sacrificia dicuntur qz offeruntur
 p peccatis. Dicunt etia dona p opa
 tionē ad donantē. **Sacrificia** p opa
 tionē ad effectū. **Vel** etia p representa
 tionē qz xpm passum et sacrificatū
 representat. **Juxta** illud **Choz. xij.**
Quo dicenscūqz māducabitis panes
 hūc et calicē bibetis. mortem domi
 ni ānunciabitis etc. **Sed** dicuntur
 illibata idest incorrupta. nō qñ s̄ba
 panis et vini possit corrumpi. s̄ qz
 corpus et sanguis q̄ ibi cōtinentur
 corrūpi nō possunt neqz panis et vi
 num uertatur vñ ps. **Non** dabis
 factū tuum videre corruptionē. **Vel**
 dicat dona qz xps fuit nobis a deo
 datus. **Munera** qz a iuda traditus
 triginta denarijs. **Sacrificia** quia
 a iudeis fuit ad mortē traditus. **Jō**
 sacrificium imaculatū. **Vel** s̄m **In**
 nocē. **Deus** pater est donās ex au
 ctortate ideo dicitur dona. **Filius** se
 sacrificans ex caritate ideo dicitur sas

crificia. spūssanct? acceptās ex libe
 ralitate ideo dicit munera vt ostens
 datur totam trinitatem fuisse opera
 tam xpi passiōem. **Vel** dicitur dona
 quia datus fuit liberaliter. **Mune**
 ra quia datus fuit vtiliter. **Sacrifi**
 cia idest sacrificata quia datus est
 nobis vt nos sacrificaret mentalit̄.
Illibata idest nō aliquādo libata. **Et**
 illibata idest imaculata. **Quātuz**
 ad secūdum videndum quare tres
 cruces fiunt. **Ad** quod dicendum q̄ hic
 fiunt tres cruces. **Prima** cū dicitur
Hec dona. **secūda** cū dicitur **Hec** mu
 nera. **tercia** cū dicitur **Hec** facta sacri
 ficia. et hoc multis de causis. **Prima**
 est in honorem facte trinitatis cuius
 virtute fit cōuersio ista. **Secūda** ē
 in signum triplis vniōis in i car
 natione saluatoris. fuit em̄ diuinitas
 vniū anime xpi. **Itē** carni. **Itē**
 caro et anima inter se. **Tertia** est in
 memoriā eterne crucifixionis xpi.
Prima fuit in voluntate persequens
 eum. **Jō. xj.** **Collegerunt** ergo pon
 tifices et pharisei consilium et dice
 bant. **Quid** facim? quia homo iste
 multa signa facit etc. **Secūda** fuit
 in voce clamandum de qua **Math.**
xv. **Illi** clamabant magis. **Crucis**
 fige eum. **Tertia** fuit in crucifixiōe
 pedum et manuum. **Luce. xxij.** **Ibi**
 aut crucifixerunt eum. **Quarta** cau
 sa est in figura triplis traditiōis
 xpi. fuit em̄ primo traditus a patre
 secūdo a iuda. **tercio** a iudeis ipi py
 lato. **Sed** hic potest esse dubium

vnū qz cum dicat hęc bona hęc mu-
nera in plali videt qz isto sacrificiū
nō fit vnū sacramentū. Sed dicent
dū qz vnū dicit multis modis vno
modo vnū simplicitate sicut punctus
vel etiā forma substantialis vel age-
lus. et isto mō istud sacramentū nō
est vnū. Alio modo dicit vnum cōposi-
tione et isto mō dicitur sicut ex ma-
teria et forma dicit vnū cōpositione
nec isto mō dicit sacrificiū vnū qz
corpus et sanguis nō sūt vnū cōposi-
tione pprie loquēdo cū sint cōposita
distincta. Tertio mō dicit vnū inte-
gritate sicut tota comestio i eadem
mensa in qua licz q̄tūcūqz ferula
sint diuersa et vna dicit tū vna cos-
mestio et h̄ vnitatem integritatis. qz
cibus et potus simul integrat refecti-
onē et habet effectū scz nutritōnem
Et isto mō isto sacramentū dicitur
vnū sed i plali pōt dici plura p̄mis
duobz modis.

De optatōe salutis p̄ q̄bz offert
Sequit̄ in primis rē. In hac
scda p̄ticulari sc̄nde p̄tis p̄ci-
pal̄ canonis ponit̄ optatio salutis
illorū p̄ quibz offertur et qm̄ bonū
cōe preferendū est bono p̄ticulari.
Idcirco fit p̄mo memoria pro tota
ecc̄a ḡn̄aliter ibi pro ecclesia tua.
secūdo p̄ capitibz sp̄aliter. ibi vna
cū famulo tuo rē. Tertio p̄ omibz
fidelibz et cūdis singularit̄ ibi Me-
mēto dñe dicit̄ ego in primis idest
p̄ncipalit̄ et p̄mo q̄ tibi offerimus
tibi inq̄. qz te offendimus et te pro-

te dōre cupim? et p̄ ecclesia tua s̄c̄-
ta. **C**irca h̄ duo sūt videnda pri-
mo vocabula exponit̄. Secūdo vnuz
dubium mouebit̄. Quātū ad p̄mū
qz dicitur ecc̄a. videbit̄ q̄modo dif-
ferūt ecclesia et synagoga. Ad qd̄
dicēdū qz s̄m p̄s̄to. viij. libro et̄bi.
ecclesia gr̄ce idē est qz cōuocatio la-
tine. Synagoga aut̄ idē est qz cōgre-
gatio. ideo synagoga nō minus q̄
duodecim is̄m̄l̄ cōgregatis. Vñ apli
et s̄c̄ti cōuocatiōem synagogā voca-
uerūt ad dandā dīam iter cōgre-
gatiōem et vocatiōem vñ ecclesia nō cō-
gregatio sed cōuocatio dicit̄. Nam
cōgregari etiā pecora et bestie solēt
Vñ pecorū greges dicitur cōiter et
pprie cōgregari. sed vocari pprie p̄-
tinet ad habentes rōem sicut sūt ho-
mines. Ideo cōgregatio iudeorum
synagoga dicitur. xp̄ianorum aut̄
ecclesia. **S**equit̄ sancta idest xp̄i
sanguine tincta. Vel dicitur sancta
pp̄ter sanctos qui habitant ibi qz
ecclesia nō sūt p̄rietes tectum fū-
damentum et h̄mōi. sed fideles q̄ de-
bent esse s̄c̄ti. Iuxta illud apostoli.
Hec ē voluntas dei s̄c̄tificatio v̄r̄a
Vel nota qz dicitur sancta quadru-
pliciter sicut habuisti in expositiōe
symboli. **S**equitur catholica id ē
vniuersalis ad ostendēdum qz alie
congregationes puta hereticorum
sc̄ismaticorum malignorum et h̄mōi
sunt p̄ticularēs. **Q**uātū ad se-
cundum videtur qz p̄ticiō hęc fit in-
cōueniens saltem q̄tū ad modū

petendi quoniam non orat primo pro se quia
 caritas incipit a seipso. Responso quod
 aliquando in oratione homo gerit typum
 persone singularis aliquando vniuersalis et
 generalis. Singularis tunc est bene ve-
 rum quod debet incipere a se ipso sed vni-
 uersal non. cum secundum aristoteli. primo ethi-
 cum bonum commode sit dignius bono par-
 ticulari ideo preferendum est tunc bono
 singulari. Ideo in primo debet orare
 pro bono communi. Et quia sacerdos repre-
 sentat christum ideo primo orat pro communi id
 est ecclesia. Sequitur quam pacifi-
 care. In qua parte specificat quod petit
 et petit hic quatuor. Primo custodiri
 ab aduersariis hominibus cum dicit
 quam pacificare. Secundo ab ipugnan-
 tibus demonibus ibi custodire. Unde
 loco ecclesie dicit in psalmo. Custodi me
 domine ut pupillam oculi tui. Tertio ut
 infideles ad fidem uocentur. Ibi adiu-
 uare id est ad unum trahere videlicet
 ad unum deum colendum. unum ritum
 tenendum. et ad unam fidem confis-
 tendum. Quarto ut precepta et consi-
 lia seruentur ibi et regere dignes-
 ris quia tunc bene regit quam rectori et
 domino obedit. Notandum primo circa pri-
 mum quod merito petit ab aduersariis
 tuitionem. Nam multi sunt aduersarii
 ecclesie. et erant eius. vij. status ut apoc-
 fuit reuelatum. In primo statu fuerunt
 aduersarii iudei scilicet in statu apolorum.
 In secundo scilicet martirum tyrannorum. In ter-
 cio confessorum hereticorum. In quarto pro-
 pheta. In quinto prauis religiosi. In
 sexto satellites antichristi. In septimo

incipiet antichristus. De hijs omnibus petit
 ecclesia pacificari et defendi.

Sequitur vna cum famulo tuo. In
 qua parte orat pro capitibus ecclesie scilicet
 pro principe spirituali et terreno. Spiritualis
 princeps habet gladium verbi dei ad repel-
 lendum hereses. Terrenus autem princeps
 habet gladium ferri ad ferendum. ut tu-
 maces. De hijs duobus dicitur Lucus 11.
 Ecce gladium duo habet. **N**ec ergo pro se
 in qua oratur pro istis diuidit in tres
 quia primo orat pro capite spirituali. De
 cuius parte orat pro papa et rege nostro. Tertio
 pro statu vniuersali ibi et omnibus or-
 thodoxis. Prima in duas quia primo
 orat pro capite spirituali vniuersali. De
 cuius parte orat pro spirituali singulari ibi et antisti-
 te nostro. primo ergo orat pro capite spirituali
 vniuersali dicitur vna cum famulo tuo
 papa nostro. **N**on habet quod vna est adu-
 bium id est pariter. Et tamen breuiter additioes
 quod debet habere papa. nam tamen habet primo
 quod debet habere vnitatem cum dicit vna nam
 si esset pluralis et diuisus a fide statim
 deberet deponi. In nullo alio casu
 potest deponi. Secundo humilitate cum sub-
 dit cum famulo tuo. **I**ohannes gregorius vocauit
 se seruum seruorum. Tertio principalem
 auctoritatem. Ideo dicitur papa quod
 est vocabulum admiratiuum et dicitur
 uum et hoc dicitur clemens addidisse.
 Quarto caritate ideo sequitur nostro.
 Et sic quilibet debet pro capite orare.
Sequitur et antistite nostro et hoc
 debet intelligi et referri ad ipsum episcopum
 in cuius dyocesi celebratur. Et dicitur
 antistes quasi ante stans scilicet

alios tanq̄ exemplar alioꝝ. Et nõ
 tandũ hic duo. p̄mo q̄ istud nomē
 gn̄ale hic ponit̄ vt possit om̄ibz cõs-
 petere ⁊ omnibz applicare. Sc̄do
 nota q̄ qñ aliquis celebrat rome ut
 dic̄ nō ponitur āt̄stite Rō est qz
 papa ē ibi āt̄stes ⁊ ep̄us i alijs āc̄.
Rege nr̄o Sequitur rege nr̄o vbi
 oratur p̄ capite seculari ⁊ potestate
 tp̄ali ⁊ debet r̄ferri ad regem in eꝝ
 regno sacerdos celebrat. Sequitur
 et omnibz orthodoxis idest recte glo-
 riantibz in bono sc̄z statu. Et nota
 q̄ mirabiliter in h̄ ypocrite ⁊ fidi
 cõfundũtur qz sacrificiũ istud non
 efficaciaz habet nisi in hijs q̄ recte
 in bono gloriãtur sc̄z qui fidem ore
 p̄fitentur ⁊ ope cõplent. Non dic̄
 tur qñ possint confidere sed dic̄ q̄
 non p̄ficiat eis. Vñ orthodoxũ dic̄
 quasi recte glorians. Sequitur
 atqz catholicæ ⁊ aplice fidei cultori-
 bus. Et nota q̄ differũt orthodoxi ⁊
 cultores qz orthodoxi possunt glori-
 arı principaliter de fide quã habēt
 in mente p̄ respectum ad actum in-
 ternorem credendum. Sed cultores
 dicuntur per respectum ad actum
 externorem seu ad opus exten̄. Di-
 c̄ aut̄ aplice qz fuit in apl̄is fũda-
 ta ⁊ p̄ apl̄os predicata.

Sequitur tertia ps Memento
 dne āc̄. In qua pte memento
 dne oratur p̄ fidelibus in speciali
 et diuitur in duas. Nã primo fit mē-
 cio quorũdaz explicitate. Sc̄do oim̄
 astãcium implicitate. Ibi ⁊ omnium

circũstãcium. **C**irca p̄mũ vidēda
 sũt h̄ p̄ ordinē p̄mo q̄re dic̄t memē-
 to dne qz nunq̄ obliuisc̄t de? Dis-
 cendũ q̄ nō p̄mmo oia scit ⁊ nouit
 qz oia nuda ⁊ apta sũt oculis eius
 ad lxx. iij. Sed d̄z obliuisci eos q̄
 bus nō infundit bona sua vel grã-
 m suã. Dic̄t aut̄ p̄ oppositũ recordari
 illoꝝ q̄bz dat grã- m suã. **S**ecũdo
 q̄ritur q̄re nō dic̄t seruorũ ⁊ ācilla-
 rũ sicut famulorũ ⁊ famularũ. Dic̄-
 dum q̄ notanter dic̄t famulorũ. nã
 famul? d̄z a femore. seruus a serui-
 tute. Vñ dic̄t Aug? q̄ vsqz q̄ filij
 noe peccauerũt nō fuit seruitus sed
 bene reuerētia debita deo parētibz
 et alijs. sed p̄pter peccatũ seruitus
 est introducta. Ad ostendēdũ ego
 q̄ istud sacrificiũ debet fieri ex mes-
 ra dilectione nō ex seruitute dic̄t fa-
 mulorũ ⁊ famularũ. **T**ertio q̄nt̄
 qualiter ⁊ quo ordie debet fieri me-
 mora ⁊ dicēdũ grossomō dimissis
 alijs s̄t̄libz q̄ iãpiēdũ est a cõi et
 descēdēdo ad sp̄alia in q̄bz talis or-
 do seruari p̄t̄ q̄lis seruat̄ in declina-
 cõe alic? nois s̄m gramaticã. Nã
 primo mō est orandũ pro noiatuo
 idest p̄ seip̄o. Sc̄do p̄ genitio idest
 genitoribz ⁊ parentibz tam carna-
 libz q̄ sp̄ualibz sicut est pater-
 nus ⁊ materna. Tertio pro datuo
 idest pro illis qui dant ⁊ benefaciũt
 quibz homo tenet̄ necessario. Quã-
 to pro accusatino idest p̄ inimicis
 et persecutoribus q̄ q̄tũ ad ea que
 a deo habent diligendi sunt sc̄licet

*¶ Quomodo memoria missæ
 ordinanda sit*

naturā et grām licet nō q̄tuz ad cul
 pam et defectū quia h̄ habent a se
 ipsis. **Q**uinto p̄ vocatiuo idest pro
 infidelibz vt deus eos vocet ad v̄z
 cultum et ad agnitōem eius. **S**ex
 to p̄ ablatiue idest pro illis qui sūt
 mortui et ablati de hac luce et hoc de
 bet fieri in vltima commemoratiōe p̄
 corporis eleuatōem. **Q**uarto q̄ri
 tur p̄ q̄bus debeat p̄mo fieri memo
 ria. **D**icendum q̄ hic debet fieri me
 moria p̄ viuis primo q̄ pro defun
 ctis. **R**atiō potest esse talis vbi ma
 gis est piculum ibi cūctus est subue
 niēdum. **C**ertū est q̄ viui sūt i ma
 iori periculo quia possunt damnari
 mortui autē qui sūt in purgatorio
 p̄ quibz solum est orandū certi sūt
 iā de salute lēz nōdum eam cōsequā
 tur donec omnia crimina purgētur
 vbi debet fieri memoria. **Q**uinto
 queritur q̄n debet fieri memoria pro
 viuis. **D**icendum q̄ imēdiate anteq̄
 dicat et omniū circūstāncium debet
 fieri memoria vt predixi nō tñ debz
 fieri maxima memoria in tali men
 to et h̄ p̄pter cordis distractionez et
 mentis euagacōnem h̄ breuīt debet
 se h̄ expedire. **I**n figura cui? p̄cep
 tū fuit in lege q̄ agnus paschalis
 qui figurabat xpm comederetur fe
 stināter et h̄ ne iniuste moriētes per
 dant sanitatē vnguenti et d̄r eccl̄. x.
 ne vt cogitatōnes pdant deuotōne
Sequit̄ et oim circūstāncium et
 hoc se extendit ad omnes missaz de
 uote audiētes ex quo ptz q̄ bonum

et salutiferū est audire missaz. **E**t iō
 rōe hui? q̄rit **I**nnoctū. vtrū quilibz
 bet teneatur audire missam in festi
 uitatibz. **E**t dicit q̄ sic alioquin pec
 cat de cōse. di. j. **O**mnes fideles. et e.
 diebus d̄m̄is dicit q̄ quilibet tene
 tur. **D**octores enim dicit cōiter q̄
 d̄m̄is diebus nisi impedimentum
 fuerit cōueniēs magne necessitatis
 quilibet tenetur audire missam alit̄
 peccat mortaliter. **E**t ratiōem assig
 nant. quia ad p̄cepta negatiua te
 netur quilibz semp et ad semp. **A**d
 affirmatiua vero semper sed non ad
 semp sed p̄ loco et tempore q̄d tem
 pus ecclesia determinauit scilicet in
 diebus d̄m̄is. **E**st em̄ p̄ceptum q̄
 sabbatum s̄ctificemus. **E**t dicit de
 cōse. di. j. p̄mo ca. **D**ie d̄m̄ico q̄ pro
 sabbato dies d̄m̄ica habeatur. **A**lij
 autē dicunt q̄ sic exponitur. p̄cipi
 mus idest ordinam? sed hec glosa
 nō videtur bona quia in dubijs tu
 cior via est tenenda. **S**equitur
 quorū fides cognita est. **H**oc dicit
 ad denotandum q̄ pre alijs sacra
 mentis. **I**n hoc sacramento fides ne
 cessaria est quia ea que fiunt mira
 biliter transcendunt naturam hu
 manam et expimentum nullum pre
 bet ratio nostra de h̄is. **I**deo oportz
 necessario q̄ fides prestet supplemē
 tum sensuum defectui. **N**am h̄ om
 nes sensus deficiunt sicut apparet
 excepto auditu. quia audimus ita
 esse vocali sermone sed non vides
 mus nisi speciem panis et vini et

nec gustam? nisi sapore panis nec
tāgim? nec odoram? **I**ō sūme neces
saria est fides. **S**equitur et nota de
uotio. Nam nō solū fides p̄mo deuo
cio est necessaria h̄ et mētis eleuatiō
et nō solū in celebrante p̄mo etiā
in assistentibz et frequenter contingit
q̄ assistens plus p̄ficiat q̄ celebrās
qz forte celebrās erit in peccato. **E**x
emplū de q̄dam d̄na deuota q̄ in to
mo fratz audiebat missaz i sabba
to et q̄n frat̄ debuit coicare nō mues
nit tertiā ptem hostie quā q̄dam ec
clesie seruant vsqz ad finem compl
ta autem missa frater cum fletu sta
bat an̄ altare de negligētia ofusus.
Et tūc uenit d̄na ad eū dicens non
dubitatis frater qz tertiā ptem ho
stie nō sumpstis sed angel? mibi
eā portauit et coicauit. **E**t sic patz q̄
mō deuotio opatur in assistentibz
audiētibz. **E**x q̄ apparet q̄ deuoti au
dientes p̄ficiūt et coicant et si nō sa
cramentaliter saltē spūaliter et aliqu
sacramentalit̄ sicut ista d̄na. **S**equitur
p̄ q̄bo tibi offerim? uel qui tibi
offerūt. **D**ic s̄bdit̄ postulatio dicit̄
ēgo q̄ tibi offerūt qz nō solū sacer
dos p̄mo assistētēs offerūt. **S**equitur
hoc sacrificiū laudis. **I**uxta illd̄
p̄s. **I**mmola deo sacrificiū laudis.
qz p̄ seipō debet homo orare qz cari
tas ordinata a seipsa incipit. suisqz
h̄ ptinet ad alios q̄bo tenetur p̄ re
demptōe scz a peccatis quia pro cor
pore nō est orandum qz corpus qd̄
corrūpitur aggrauat animam. **S**im

q̄ dicit sapiēs. sed p̄ salute anime.
Ideo sequitur p̄ spe salutis et incolu
mitatis sue. **S**equitur tibi qz red
dūt uota sua eterno deo uero et uiuo.
Circa hec uidentia sūt q̄dam. **P**ri
mo q̄re dicit̄ p̄saliter offerimus. **E**t
dicendū qz ad denotādū ecclesie uni
tatem. **I**tem qz sacerdos uel offerēs
p̄sentat personam xp̄i que cōis fuit.
Secondū q̄rit **I**nno cōn. quare di
citur h̄ uota. qz primū qz hic agit̄
debet esse liberale quare ēgo uocat̄
uotum. **D**icendū qz nos deo obliga
mur rōne benefitorū q̄ nobis p̄stat
p̄pter qd̄ h̄ sacrificiū pōt dici donū
qz liberaliter et gratis agim? h̄ pōt
dici uotū qz deo obligam. **T**ercū
q̄rit q̄re dicit̄ eterno deo uiuo et uero.
Et dicendū qz aliquis pōt dici deus
adoptiue sicut homines p̄s. **E**go dixi
dij estis uel usurpatue sicut dyab
olus p̄s. **O**mnes dij gētum demo
nia. **V**el nuncupatiue sicut ymagi
nes et nullum istorum dicitur p̄prie
deus. **A**d excludendum ergo hoies
dicitur eterno. **A**d excludendū demo
nes dicitur uero. **A**d excludendum
ymagines dicitur uiuo. **V**el dicen
dum qz eternitas attribuit̄ patri q̄
p̄ncipiū est p̄sonaz diuinarum
uita aut̄ attribuitur spūisācto. **V**n̄
in ioh̄e. **S**pūs est qui uiuificat ue
ritas attribuitur filio. **V**nde ioh̄is
Ego sum uia ueritas et uita. **O**mnes
aut̄ tres persone opantur in hoc sa
cificiō. **D**icitur ergo eterno rōe pa
tris. uiuo rōe spūisācto. uero rōe filij.

De memoratōe sanctorū

Qommunicātes q̄c. **H**ec ē ter-
cia particula p̄me partis p̄ri-
cipalis canonis. **P**ostq̄ posuit me-
moratōem salute indigentū hic po-
nit memoratōem adiuantū scilz
sanctorū in q̄rū reuerētia offertur.
Et diuitur in q̄tuor partes. **P**rimo
ponit sanctorū memoratōem in ḡnali
Secūdo gloriose virginis ī specialī.
Tertio martirū ap̄lorū q̄rundā in
singulari **E**t quarto aīctorū in vni-
uersali ibi. **E**t oīm sanctorū quorum
meritis q̄c. **A**lie p̄tes vbi incipiūt
de se patet **D**icit ḡo p̄mo coīcantes.
qz ad rei veritatem nos coīcamus
cū sanctis in fide qz nos et ip̄i habe-
mus deū p̄ obiecto licz in mō diffe-
ram? qz ip̄i nūde et clare vident qd̄
nos credim? p̄ speculū et ī enigma-
te **I**pi autē facie ad faciem.
Dicitur **E**t memoriam venerātes.
Vidit q̄ris q̄re d̄z memoriā et nō
solemnitate. **R**espon̄sio qz memoria
lacus sumit et accipit q̄ solemnitas
Nō em̄ de omibz sanctis facimus
solemnitate sed memoriā **D**icitur
In p̄mis h̄ fit mentio sp̄alis de
btā virgine de ap̄lis de martiribus
Ratio autē q̄re de btā virgine fit cō-
memoratio in canone p̄t̄z fm̄ factū
thomā in. iij. qz ip̄a obtulit xp̄m in
templo. **I**deo in hac oblatōe ip̄a
debet noīari. **I**tē qz xp̄us est caput
eccl̄a corpus. btā virgo collū. quia
sicut a capite p̄ collū diruant sp̄s
vitales ad corpus. sic gracie diuine

a xp̄o ad eccl̄am p̄ v̄ginē glōsā **N**ā
ip̄a ē disp̄satrix gr̄az dei. **R**ō autē de
ap̄lis qz ip̄i tradiderūt nobis ritū et
formā offerēdi h̄ sacramtū. **R**ō autē
de martiribus qz ip̄i semetip̄os obtu-
lerūt hostiā viuētē deo. **R**ō autē qua-
re conflores nō ponunt ē qz at̄q̄t?
eccl̄a nō solēnizabat de eis. v̄l qz nō
fuit passū sic xp̄s et passiois memo-
riale h̄ agit **A**git ḡo p̄mo memo-
ria de btā virgine et tāgūtur h̄ aliq̄
suā dignitate exp̄mētia. primo dig-
nitas inexpressibilis esse cū dicit **I**n
primis quia in celo post xp̄m p̄ma
est et p̄ncipalis. **S**ecūdo felicitas
inexpressibilis ibi gloriose. quia sup̄
omnē gerarchiam āgelorum **T**er-
cō virginitas inaccessibilis ibi se-
per qz virginitas. **V**nde ī monasterio
de scō victore parisius est quedam
ymago gloriose virginis marie et
ad pedē ymaginis est talis versus
Sum qz eram nec eram qd̄ sū nunc
dicoz vtrūqz. **D**et̄tia hui? versus
clara est. qz sū qd̄ erā idest virgo fi-
cut ante. nec erā qd̄ sū scz m̄ h̄ nūc
h̄z vtrūqz simul. qz mater ē et vir-
go. **Q**uarto celebritas incōpabilis
ibi marie. q̄ interpretatur illūiatrix.
Nam de ea cantatur sic. **C**ui? vita
glōiosa lucem dedit seculo. **Q**uinto
fecūditas inenarrabilis. ibi gemi-
cis dei et dñj nostri ihu xp̄i **Q**uic̄ t
ad verā maternitātē p̄tinet totū s̄
at. filius autē eius dicit xp̄us quia
rex. **X**p̄us enim idem est qz vnctus
et reges vngebantur. etiam reges

frantie nūc. q̄ d̄z ih̄us qz sa' u' atōz
Math. ij. Vocabis nomē eius ih̄m
 ip̄e em̄ saluū faciet pplm̄ suū a pecca
 tis eoz. **S**equitur q̄ btōz aposto
 lorū ac martirū. Et nota q̄ h̄ ponun
 tur. xij. noia aploz q̄ duodecī mar
 tirū q̄ p̄ illam visionē. **A**po. v. Vi
 ginti q̄tuor seniores q̄ sedebāt l̄ sta
 bant an̄ thronū. Sed p̄mo ponūt
 duodecīm apli qz illi p̄ferūtur maz
 tirū. **I**tē ip̄i sūt tanq̄ fundamētū
 ecc̄ie. **I**n sp̄ali ergo d̄z petri qz est
 caput ecc̄ie. **P**auly qz xp̄us i rap
 tu h̄ sacrificiū reuelauit. **V**n̄ dicit. j.
 ad **C**loz. xj. Ego em̄ accepi a d̄no
 qd̄ q̄ tradidi vobis qm̄ ih̄us in qua
 nocte tradebat̄ accepit panem q̄c.
Andree qz de h̄ sacramēto cū egea
 principē mirabiliter disputauit. vt
 habetur in legenda jobis q̄ iacobi
Ipsi fuerūt inter se fr̄es q̄ osanguī
 nei xp̄i. **N**am mater bt̄e **M**arie vir
 ginis habuit tres viros q̄ a quoli
 bet habuit vnā filiaz noie mariam
Vn̄ tota ista genealogia cōtinetur
 sub h̄is vsibz. **A**nna solz dicit tres
 cepisse marias. **Q**uas genuere vi
 ri **J**oachim **C**leophas salomoqz.
Has duxere viri **J**oseph alpheus
 et zebedeus. **P**rima parit xp̄m iaco
 būqz sc̄da minore. **E**t ioseph iustū
 pepit cū symonē iudam. **T**ertia mā
 iorem iacobū volucrēqz **J**ohānem.
De duodecīm noibus martirum q̄
 sciendū est quare illi noiantur tm̄.
Sequitur lim̄ hic noiantur. xij. maz
 tres. **P**rim⁹ linus. sc̄s cletus. ter

tus clemens qui q̄uis essz p̄m⁹ tm̄
 voluit q̄ illi duo p̄cederēt nec p̄ suc
 cessionē sūm⁹ p̄tāfex esset. **E**t nota
 gn̄aliter ad sciendū q̄re aliq̄ ponun
 tur q̄ aliq̄ nō. **D**icēdū qz canon iste
 factus est ex reuelatione diuina. **E**t
 aliq̄n̄ sci p̄res volētes aliq̄s amoue
 re xl apponere in crastinū inuenie
 bāt scripta noia eozū q̄s amouerāt
 lris aureis. **E**t oim̄ sc̄toz sequit̄
 hic omēs apprelēdūtur q̄ p̄m̄ po
 stulatio salutaris. **N**am eoz merita
 nos sūme iuuant q̄ ec̄cia etiā dicit
Indulgētias q̄tis die q̄ dari possunt
 ex meritis sc̄toz q̄bo ip̄i nō indigēt.
Circa p̄dicta a sūt videnda q̄dam
 dubia. **P**rimo q̄re h̄ memoia fit sc̄o
 rum q̄ petitur eorum auxiliū cū ip̄i
 nihil possint opari ad hoc sacramē
 tū nec etiā angeli dei. **R**espondeo q̄
 dico q̄ sicut at̄q̄tus qm̄ p̄p̄ete vo
 lebāt aliq̄ impetrare allegabāt s̄a
 ctos p̄res p̄cedētes sc̄z abrahāz ysa
 ac q̄ iacob. **S**ic ec̄cia seq̄tur ritū eo
 rū noiano sc̄tos quorum meritis
 adiuuemur. licz nō operentur iuxta
 cōsiliū **J**ob. v. dicens ad aliquē sc̄o
 rū ouertere. **S**ec̄do q̄ritur vtrum
 sc̄ti sint interpellādi. **E**t dicēdū s̄m̄
 thomā. q̄ sc̄tis p̄urigitur oratō nō
 tanq̄ per ipsos implēda sed vt me
 ritis eozū q̄ p̄cibus orōnes sorciā
 tur effectū a deo q̄ hoc patet ex ip̄o
 mō q̄ ec̄cia vtit̄ in oratō. **N**ā angel
 et virgini marie. **E**t alijs petim⁹ vt
 orent pro nobis. **T**ercō queritur
 quare dicimus ora pro nobis sc̄te

petre nō aīa petri. dicēdū q̄ ideo qz
in toto supposito meruit. **Quar-**
to q̄ritur vtz sint superiores sci semp
interpellādi dicēdū fm thomā q̄ q̄s
uis superiores sint deo magis accep-
ti q̄ inferiores. vtile tū est etiā mi-
nores scōs interdū orare a h̄ ppter
quiqz rōes. **Prima** aliquñ hō habet
maiorē deuotionē ad sc̄m minorem
q̄ maiorē ex deuotōe at̄ depēdet orō-
nis effectus. **Secda** ppter fastidiuz
tollendū qz assiduitas vnius rei fa-
stidiū part p h̄ aut qz diuersos s̄s-
dos oramus q̄si in singulis nouus
feruor deuotōis exitat. **Tercia** qz q̄
busdā sc̄is datū est i aliq̄bo casibz
p̄cipue p̄ōcinari sicut scō antonio
otra infernalē ignē. **Quarta** ut om̄i-
bus honor debet exhibeat a nobis
Quita qz plurū orōibz q̄qz ipe-
tratur qd̄ vnius oratione nō impe-
trat. **Quinto** q̄ritur vtrū sci vide-
ant orōes nr̄as. **Dicēdū** qz in beatis
est triplex cognitio scz natural̄ bt̄a
et q̄dam media q̄ d̄r reuelatio. **Si**
gō queras de p̄ma cognitōe scz na-
turali vtz p̄ma cognitōe scz natū-
li an facti videāt orōes nr̄as. **Dico** qz
nō qz n̄alis cognitō anime sepate
nō est perfectior q̄ n̄alis cognitio
anime diūde. h̄ aīa diūda corpi nō
cognoscit naturali cognitōe cogita-
ciōes cordiū nec exteriora facta ab-
sentū ego aīa sepata nō pōt cogno-
cere naturali cognitōe orōes nr̄as
mentales nec vocales viuoꝝ absen-
tū. **Si** aut̄ queras de cognitōe beata.

Dico etiā qz nō. **Rō** est qz illa q̄ q̄n-
qz cognoscitur a q̄nqz non nō pti-
nent ad cognitōem beatam. qz illa
semp manet. **Sed** cognitō quā ha-
bēt sancti de orōibz nr̄is mentali-
bus vel vocalibus nō semp est i eis
qz anq̄ orem? eas nō p̄cognoscūt
gō rē. **Si** aut̄ queras de cognitōe re-
uelatōis. **Dicēdum** qz omnes beati
cognoscunt orōes siue mētales siue
vocales q̄ ad eos dirigūtur qz fm
Aug. habet in .iiij. sētēcia di. xlix.
Ad bt̄itudinez req̄rit̄ vt vnus q̄sqz
q̄quid vult nec vult aliq̄ in ordi-
te sed quilibet recta voluntate vult
cognoscere que ad ip̄m pertinet et
h̄mōi sunt oratiōes quas ad q̄libz
dirigimus ergo beati orōnes nr̄as
cognoscunt cognitōe reuelatōis.
Sexto queritur quare in q̄bus-
dam festiuitatibus fit additio ad
cōmunicantes. **Et** dicendum qz ibi
petimus diuinam p̄tectōnem. **Ideo**
fit additio in natali qz tunc nouus
homo apparuit ad nos p̄tegēdum
ideo clamauit angelus. **Et** in terra
pax hominibus bone voluntatis rē
Luce. ij. **In** epyphania. qz dux et
rex tunc se manifestant in protecti-
one otra inimicos. **Item** in pascha
siue in resurrectiōe. **Nam** xp̄us tūc
dixit. **Data** est mihi omnis potestas
in celo a in terra scilicet ad resurgē-
dum vt etiā tunc nos resurgamus.
Item in ascensione quia tunc ascē-
dit prebens iter nobis a tanq̄ ad-
uocatus ad prēm fm apl̄m. **Itē** in

festo penthecostes qz p spm̄ sanctū
viuificamur ⁊ habemus vitā spūa
lem vñ Job Spūs est q̄ viuificat

De oblatōis petitiōe finali.

Sequitur **H**āc igit̄ oblatōne
Hec ē quarta p̄tūla p̄me p
tis In qua ponit̄ vt supra dcm̄ est
p̄dictorū cōclusio ⁊ q̄ petere p obla
tōem hostie intēdit finalit̄ In hac
igit̄ p̄tūla quasi cōcludēdo ⁊ cōpre
hendēdo sūmarie supra dcā petitur
primo acceptatio oblati muneis cū
dicit̄ hāc igit̄ oblatōem. **S**cōdo po
stulatio optati federis cū dicit̄ dies
qz nr̄os **T**er tō abolitio eterni carce
ris **I**bi ab eterna damnatiōe **Q**uā
to retributiō eterni luminis **I**bi et ī
electorū tuorū. **P**rimo ego petim?
acceptatiōnem placētē cū dicimus
Hāc igit̄ oblatōne seruitutis nr̄e
q̄sumus dñe vt placatus accipias.
Et nota vt supra dcm̄ est q̄ lin? pa
pa cōposuit vel cōstituit **C**ōicantes ⁊
Leo papa p̄m? cōposuit **H**anc igit̄
oblatōem q̄sum? dñe ⁊ h̄ d̄z rōe ex
cellentie illi? cui offertur **E**t d̄z ser
uitutis rōe offerētis **C**irca hęc q̄
ritur primo quāē sacerdos se vocat
seruū dicens seruitutis nr̄e alios at̄
vocat famulos dicens. **S**ed ⁊ cūcte
famule tue. **D**icēdū q̄ seruitus fuit
introduc̄ta p̄pter peccatū naz si nō
fuisset peccatum nō fuisset seru? al
terius s̄ bene fuisset famulat? ⁊ r̄ue
rentia **N**ā filius etiā in statu inno
centie posito q̄ adam non peccasset
reuerentiaz famulatus exhibuisset

patri **E**t ideo qz se debet quilibet re
putare peccatōre nō aut̄ alios **I**deo
vocat se seruū alios aut̄ famulos. vñ
etiā ad h̄am. vñ d̄z oblatio seruitu
tis quia hic rēp̄sentat effusio sang
uinis xp̄i qui fuit nr̄m precū ⁊ nos
ex h̄ sum? serui ei? empticij. **I**uxta
illud **E**empti estis precō magno r̄c.

Scōdo q̄ritur quare dicit̄ plas
catus nōne semp dñs est placatus
in h̄ sacrificiō **E**t dicēdū q̄ sic ratiōe
sacrificij ⁊ quātū est ex p̄te sacrifi
cij s̄ nō q̄tū ex p̄te ministrorū p̄mo
aliquū summe offensus qm̄ fūt in pec
cato mortali **S**equitur sc̄da p̄tū
la **D**iesqz nr̄os In qua ponit̄ postu
latio optati federis **I**deo dicit̄ dies
nr̄os idest vitā nr̄am totam ī tua pa
ce disponas **D**e qua p̄te dicit̄ ap̄ls
Et pax dei q̄ exupat oēm sensū **N**ā
h̄ pax ē nō solū t̄pis p̄mo ⁊ p̄ctōris

Sequitur ab eterna damnatio
ne nos eripi. **H**ic ponitur amotio
eterni carceris hęc est em̄ naturalis
additio appetitus quia malum fugit
et bonū p̄sequit̄ **D**amnatio eterna
est sūmum malum. primo p̄pter pe
narū diuersitatem vñ **J**ob trahit̄
ab aquis niuiū ad calorē minimum.
Scōdo p̄pter penarū crudelitātē vñ
clamabat ille diues **L**u. xvj. **C**ruā
oz ī hac flāma **E**t psal. **I**gnis sul
phur spūs p̄cellarū ps calid̄s eoz
Tertio p̄pter penarū eternitātē qz
nūq̄ finem habebunt **M**ath. xxv.
Ite maledicti ī ignem eternū **H**ec
tria figurātur **A**po c. v. per illa tria

ve que clamabat aquila quā videbat Jo. dices ve. ve. ve. habitantibus in terra idest peccatoribus terrenis qui habebūt tria ve et tria mala p̄dicta sed qz nō sufficit fugere malū p̄mo homo debet p̄sequi bonū Ideo statim petimus qz in vita eterna sit summum bonū **S**equitur et i electorum tuorum iubeas grege numerari. Vbi nota q̄tuor q̄ sūt in illa ineffabili societate. primum est societas gr̄osa cū dicit in electorum tuorum. Secundum est maiestas impiosa cū dicit Iubeas tu scz qui es impator cui? iulsi omnia obediūt. Tercium hūilitas virtuosā qz dicit grege. Quartum pluralitas numerosa qz dicit numerari per xpm dñm nr̄m qz om̄es orōnes p̄ ipm exaudiūtur Et nota qz i aliquo die fit additio ad hāc igitur oblationem scz in duobus h̄m ordinē nr̄m scz in resurrectione et p̄t̄hecoste. qz h̄ petimus remunerationē q̄ habet fieri p̄ resurrectione vñ apl̄s Si xps resurrexit et nos r̄surgem? ideo fit additio illa die Item habz fieri p̄ gr̄am sp̄s̄sandi p̄ quā disponimur i bonis et in bonis gr̄e ideo fit additio in p̄t̄hecoste. Et h̄m aliq̄s in cena dñi qz p̄ h̄ sacrificiū nobis remunerationē dat vñ Jo. j. Qui māducat hūc panē viuet in eternum. **D**e sacrificij cōsecratione sc̄da ps principalis canonicus.

Sequitur quā oblatōem Hec est sc̄da ps principalis canonicus In qua ponitur sacrificij cōse-

cratio et diuidit̄ in tres ptes. p̄mo nāqz virtus cōsecrantis petitur De cūdo ip̄a cōsecratio p̄ficiat̄ i bi Qui p̄ndie q̄ pateretur. Tertio rei cōsecrate cōmemoratio exp̄nitur i bi vñ et memores **P**rima diuiditur in tres ptes. Nā in p̄ma ponitur sacrificij ip̄ius vel oblatōis cōmemoratio In sc̄da petitur ip̄i oblatōis b̄ndictio i bi **Q**uesum? benedicta? In tercia ip̄i sacrificij trāsubstantiatio i bi vt nobis ac. Circa igitur istā ptem sic p̄cedet nam p̄mo videbitur verborū exp̄s̄itō secūdo q̄tum ad cruces q̄ sūt earū significatō Tertio q̄re i quibusdā vbis sūt cruces redditurō **P**rimo ḡo videbitur istoz verborū exp̄s̄itō q̄ ponit̄ i decretis de cōsecr. ij. c. vtrū s̄b figura. ibi em̄ sic habetur. **B**ndictā. p̄ quā b̄ndicimur **A**sscripta? p̄ quā h̄m̄es asscribūtur in celo. **R**atā p̄ quā de visceribz xpi esse cōsecrām. **R**onabile p̄ quā a bestiali sensu exuam. **A**ceptabile quia nobis ip̄is displicem? p̄ hāc acceptabiles e? vñico filio sumus **A**liomō exp̄nit̄ h̄m **I**nno. **B**ndictā qz hostia ista scilz xpus est immunis ab om̄i p̄c̄to et labe. **A**sscriptam qz h̄c hostia in scripturis est p̄nūciata et figurata. **R**atā ad d̄rām oblatōnū q̄ offerebātur i lege q̄ est nūc irrita **R**onabile qz nō offert̄ in p̄c̄udibz vt hostia legis offerebat̄. **A**ceptabile. **S**tra illā de q̄ ysa. **O**btulisti hostiā nō acceptabile **V**el p̄t̄ dicit qz h̄ verba dicūtur ad d̄rām oblatōis

Iude quā fecit tradēto xpm qz illa
 fuit maledicta et maledicōem iudas
 rportauit iuxta illud **E**t induit ma-
 ledictionē sicut vestimētū. in ps̄ at
 illa fuit p̄scripta qz fuit deletus de
 libro vite **I**uxta illō ps̄. **D**eleatur
 de libro uiuentū. **I**te fuit irrita qz
 iniqua et detestabilis s̄ per opposi-
 tū nos petimus vt tu deus dignis
 facere hāc b̄ndictā. **I**te **A**sscripta
Ite **R**atam et firmā oblatōem **I**te
Rōnabilem. **I**tem **A**ceptabilem.
Sāns thomas alit̄ exponit in. iij.
 sentēciar̄ et dicit qz s̄ uerba possūt
 referre vno mō ad h̄ est res cōtenta.
In hoc sacramento id est xpm q̄ est
 hostia b̄ndicta ab omi peccati ma-
 cula inuicis. **A**sscripta id est figura
 ta figuris ueteris testamētū et p̄desti-
 natōe diuina p̄ordiatā. **R**ata quia
 nō trāsitōna. **R**ōnabilis p̄pter con-
 gruitatē ad placandū nr̄. qz homo
 nō poteat satisfacere q̄ debebat **I**pe
 fecit rōnabilē qui fuit de? vt posset
 homo vt deberet. **A**ceptabile p̄pter
 efficaciam mirabilem. **A**lio mō pos-
 sunt referri ad illā hostiā que est sa-
 cramētū tm̄ quā sacerdos petit fieri
B̄ndictā vt deus eā cōsecret sed vt
 cōfirmet q̄tū ad memoriā dicit **A**s-
 scriptā sed q̄tum ad p̄positū imo-
 bile **R**atam s̄ vt acceptet **R**ōnabilis
 q̄tum ad iudiciū rōmis **A**ceptabilem
 q̄tum ad b̄nplacitū volun-
 tatis. **T**ertio s̄ uerba possunt refer-
 ri ad effectū tm̄ hui? sacramenti vt
 debent exponi vt supra habitū est et

habet in decretis. **B**̄ndictā p̄ quā
 b̄ndictā **A**sscriptā p̄ quā in cel̄ as-
 scribitur. **R**atā p̄ quā in mēbris xpi
 censeam̄ **R**ōnabile p̄ quā a bestiali
 sēsu exuam̄. **A**ceptabile deo sum?
 accepti. **S**ed videri qz cruces
 significēt **E**t sciendū qz s̄ fuit quicqz
 cruces tres cōes sunt pami et calicū.
 vñ sup totū fieri debet. q̄rta aut ap-
 priat pami et q̄nta calicū. p̄ma aut
 fit sup b̄ndictā. sc̄da sup asscriptā
 tertia sup Ratam. et hee tres cruces
 signēt tres dies q̄bo xpus p̄dicauit
 p̄ d̄nicaz i ramis palmar̄ vñ signēt
 tridū q̄ xps iacuit i sepulchro vel
 signēt tria loca corpis in q̄bo pass?
 fuit sc̄z man? lat? et pedes. l̄ s̄m **I**n
 nocē. fuit tres cruces qz denarius
 triplicat? vñ trigita et xps fuit v̄di-
 t? .xxx. denarijs qz q̄libz vt aliqui
 credunt valebat decē vsuales et sic
 trigita valebat tricētos. **N**ā iudas
 fuit tristis de vngēto marie magda-
 lene q̄ vngit pedes **I**hu et ait poteat
 hoc vngētum v̄ndari **T**ricētos
 denarios ac. **E**t istos tricētos vo-
 luit recuperare v̄ndendo xpm. **A**lij
 dicūt qz ipse furabatur decimū de-
 narium. de tricētis aut denarijs su-
 mendo decimū habeb̄ trigita cogita-
 uit **I**o quia illos non potuit furari
 in v̄nditione vngenti voluit reac-
 pare eos in traditōne xpi et tūc illi
 trigita denarij essent vsuales. **F**uit
 ergo ibi tres cruces ad designādū
 numerum v̄nditionis sed post fuit
 due vna super panem cum dicitur

ut nobis corpus **A**lia sup calicem
 ai dicitur et sanguis fiat et hec due cruce
 ces signant venditorum et venditum **V**el
 quod christus in carne et anima passus est.
Vel potest dici quia prime tres cruce
 signant tria que circa hoc fecit christus nunc accep
 pit et benedixit et dedit. sed alie due fi
 unt ad designandum verba que dixit christus
 quoniam corpus et sanguinem tradidit disci
 pulis **H**oc est corpus meum. et hic est
 calix. **P**ossunt etiam dici quod omnes
 iste cruce signant ad designandum quibus
 que vulnera christi **T**ertio queritur que
 non sunt cruce signant supra illa duo verba
 ultima scilicet rationabile et acceptabilem
 ita bene sicut supra tria prima **E**t ad hoc
 potest dici quod in istis quibusque dicitur petis
 mus quibusque nobis dari scilicet remissio
 nem peccatorum cum dicimus benedictam.
Asscriptionem eternorum cum dicimus as
 scriptam. **A**ugmentum meritorum cum dicimus
 munda. **D**iscretionem agentium cum di
 cimus rationabile. **A**ceptationem actio
 num cum dicimus acceptabile **S**equitur
 ut nobis fiat corpus et sanguis
 dilectissimi filii tui domini nostri ihesu christi.
Et hoc ponitur transsubstantiatio in corpore
 christi **C**irca quod queritur primo quare
 dixit fiat. **E**t dicendum quod ratio est quod ru
 plex. prima est ad alludendum illi ver
 bo que dixit maria angelo **L**u. primo
 fiat mihi secundum verbum tuum. **S**ecunda
 ratio est melior ad alludendum verbo crea
 tionis ad designandum quod eadem potentia
 requiritur in transsubstantiatioe sicut in re
 rum creatioe de qua habetur gen. i. **F**iat
 lux fiat luminaria etc. **E**t sequitur et factum

est ita. **T**ercia ratio ad designandum quod
 sacerdos non est nisi minister solum
 huius sacramenti scilicet ineffabilis succe
 sionis **I**deo non in persona propria loquitur
 dicens facio sed in persona christi lo
 quens dicit fiat **Q**uarta ratio est quia
 hoc transsubstantiatio oportet quod fiat per
 verbum transitivum significativum.
Ideo non dicitur quod panis sit corpus
 christi nec homo sicut bene panis sit corpus
 christi ideo dicit fiat. **S**ecundo queritur
 quare dicit dilectissimi dicens quod me
 merito dicit quia per excellentiam sibi so
 li convenit et ratione divinitatis et ratio
 ne humanitatis que deo placuit tamen
 quod de omnibus offensis preteritis. presen
 tibus et futuris. ipsius mundi patrem
 placavit et etiam pro mille talibus mu
 ndis si essent **A**ncelmus. ij. **C**ur deus
 homo etc. **Q**uare autem dixit ihesu christi et
 quomodo hec nomina competunt sibi di
 ctum est supra. **T**ertio queritur
 que hic debent fieri due cruce signant una
 cum dicitur corpus et hec super panem
 alia cum dicitur sanguis. et hec fit
 super calicem et significat quod hoc sa
 cramentum valz ad salutem anime et corporis
De consecrationis perfectione
Sequitur que per die etc. hoc est secunda pars
 scilicet de partibus principalibus canonis in qua
 ponitur consecrationis perfectio et dividitur in
 duas partes. nam primo ponitur sollemnitatis
 quam adhibuit cum dicitur et elevatis oculis
Secundo ponitur forma consecrationis corporis
 quam instituit ihesu. **H**oc est corpus meum
Tertio ponitur forma consecrationis san
 guinis quam dixit ihesu **S**imilimodo

Quo vba institutōis q̄bo discipulos
sacerdotes instituit ibi **H**ec q̄dēscūz
qz **A**dhuc p̄ma in duas ptes p̄mo
ponūt verba q̄ se tenent ex pte tpis
Scdo q̄ se tenēt ex pte solēnitatis
ibi eleuatis oculis **C**irca h̄ nota
p̄mo q̄ h̄ verba sūt mire efficacie et
virtutis vñ d̄z **J**o. vi. Verba que
ego loquor vobis spūs et vita sunt
ex istis verbis multi abierūt retroz
sū ppter qd̄ fuit p̄ma heresis vt ha-
bet de cō. di. ij. **C**ū om̄e crimē **Q**ñ
em̄ audierūt discipuli **C**aro mea ve-
re est cō et sanguis meus vere est
potus multi abierūt retroz sū corpa-
liter hoc intelligētes h̄ dñs conuer-
s̄ ad discipulos dixit **N**ūq̄ et vos
vultis abire **R**ndit petrus. **D**ñe ad
quē ibim? verba vite eterne habes
etc. **N**ā certe sicut h̄ vba vite eter-
ne. vñ p̄mittūt qdā p̄ modū pre-
ābuli **E**t p̄sequūt vba in q̄bo cō-
sistit virt? facti **S**cdo nō q̄ tot? ca-
non et sp̄alit̄ a cōicātes vsqz ad ver-
ba cōsecrōis totū est cōnexū **J**o ibi
ponit diūctio **N**ec nō et q̄ qd̄ ē relas-
tiū vt referat̄ ad p̄cedētes et oñda-
tur qv̄ba illa pbata sūt a xp̄o **Q**ui
p̄die idest i die cene p̄cedēti die añ
passionē **N**ā in lege eoz luna dec-
ma portabat̄ agn? paschal̄ et serua-
bat̄ vsqz ad lunā. xiiij. vsqz ad ves-
perā **E**t tūc comedebāt agnū pasca-
lē. **I**ta fuit factū p̄ filie de filio dei q̄
in die ramis palmarū intrauit ciuit-
tatem et tūc luna erat decima **E**t tūc
fūmī sacerdotes et scribe tractare ce-

perūt de eius morte et etiā modū
quomō eū interficerēt **I**n die autē
cene misit duos discipulos vt para-
rēt pascha eis et tūc luna erat. xiiij.
et tunc fecit cenam cū eis et comedit
et i crastinū pasceues erat dies pa-
sche et solēnitatis incipiebat in ves-
peris scz qñ comedebant agnū pa-
schalem **J**o dicit. **Q**ui pridie q̄ p̄
nostra oim̄ salute pateret̄ idest ante
diem passionis **S**eq̄tur accepit
panem. **E**t nota circa hec aliqua. p̄-
mo de pane quis et qualis debeat eē
et hoc visum ē supra diffuse **S**e-
cūdo notandum q̄tum ad figuram
q̄ debet esse hostia figure rotūde ad
modū denarij. triplia ratōe. primo
qz p̄ denarijs fuit veditus **S**cdo
qz p̄ h̄ desiguat̄ eterne retributōis
mentum **E**t p̄mum qd̄ in euange-
lio denario cōpatur **M**ath. xx. **C**ō-
uentōe aut̄ facta cum oparijs ex de-
nario diurno **T**ertio ad ostendēdū
q̄ ille qui cōsecrat non habet prin-
cipium neqz finem cū sit deus. sicut
videmus q̄ in figura sperca nō est
principium neqz finis. **T**ertō notā-
dum q̄tum ad ritum q̄ sacerdos di-
cens **Q**ui pridie q̄ pateretur debz
digitos super mappam altaris ter-
gere scilicet illos quatuor cum qui-
bus accipitur panis qui sūt pollex
vtriusqz manus et index ut dignius
et mundius hoc sacramentum tan-
gat q̄ nil dignius vt habet de cō.
di. ij. **N**ihil. **Q**uo factō incipit pro-
ferre hec verba accepit panem **I**p̄e

sacerdos hostiā accipit reuerēter .p
 mo man? suas iūgendo p modum
 atōratiōis **P**? seq̄tur **I**n s̄ctas ac
 venerabiles man? suas. **N**ec mīz si
 manus eius sc̄e dicuntur a q̄ oīs san
 dificatio diruat vñ dī: **Eze . xxxix .**
Ego dñs qui sc̄ifico vos. **E**tā vene
 rables nā man? eius oīa ediderūt
 vñ dī: **Job . x .** Man? tue dñe fecerūt
 me. **I**deo h̄ bñficiū sc̄e et venerabili
 ter debet p̄tractari qd̄ vt fiat decēd?
 man? sacerdotū cōsecratur et bñdiciū
 tur **E**t ideo ve illis sacerdotibz qui
 man? cōsecratur et bñdicitur et dedi
 catur ad tantū misterium pagendū
 ad cultos illicitos et inonestos ex
 tendūt de quibus bernardus ita di
 cit **I**n mltis mltipliciter r̄gnat for
 nicatio qui puritatis actō impus
 ro corde mīstrantes nō verentur sta
 re an̄ angelū dñi q̄ secet eos medio
 et dispdat h̄ oīno audent agni ima
 culati sacras cōtingere carnes et itū
 gere sāguinē saluatois man? suas
 nepharias et malignas q̄bz paulo
 ante meretrices attractauerūt sic et
 altaria etiā cōcurre et ps̄ . decantare
 cū tamē h̄mōi laus sit execrabilis et
 oratio fiat i peccatis **h**ec ille. **C**ir
 ca p̄dicta ad maiore et clamore eui
 detiam videbunt multa circa p̄dca
 verba **E**t p̄mo circa h̄ qd̄ dicit **P**ri
 die idest die cene q̄runt . p̄mo circa
 tēpus **Q**uare xp̄s in die cene h̄ sac̄
 mentū instituit **E**t videt q̄ nō tunc
 h̄ p̄ passionē instituere debuiss̄ p̄
 bato qz h̄ sacramentū est et fit i me

moriā passiois xp̄i sed memoria est
 ē p̄teritorū ḡ p̄ passionē institui
 debuisset **I**tem h̄ sacramētū nō da
 tur nec debet dari nisi baptisatis . h̄
 baptisim? institutus fuit post passio
 nē ḡ . et hoc sacramētum tūc debuit
 instituisse **I**n oppositū arguit et p̄
 bo q̄ debuit institui an̄ in principio
 p̄dicatiōis qz q̄ primo capiūtur ar
 cius memorie impmūtur sicut ptz
 de h̄is que in pueritia homo capit
 sed xp̄us voluit q̄ artū s̄sime h̄ sacra
 mentū memorie cōmendaret ḡ . ac̄ .
Dicēdum hac die institui debuit et
 nō ante p̄pter quatuor rōnes . **P**ri
 mo ratōe hui? sacramenti assignas
 tionis **N**am necessitas que assigna
 tur quare h̄ sacramentum oportue
 rit institui est . qz ad perfectionem
 nostram exigebatur vt caput n̄m
 nob̄ realiter cōiungeretur sed toto
 tempore p̄cedēte xp̄us sub p̄pria
 specie cū h̄mimibus cōuersatus est
 ergo nō oportuit ante hoc sacramē
 tum institui sed tunc vt dicit **E**use
 bius quādo corpus assumptum ob
 laturus erat **S**ecundo ratōe lega
 cionis figuratiōis . **N**am xp̄us q̄
 diu fuit in mundo cōuersatus figu
 ras legis seruare voluit . factus sub
 lege vt eos qui sub lege erant redi
 meret h̄m aplm̄ **S**ed veniente ves
 ritate cessat figura et vmbra . ego re
 cedente xp̄o per mortem quādo figu
 re legis terminande erant debuit in
 stitui . **T**ertō rōe rēp̄sentatiōis **N**ā
 hoc sacramētum est rēp̄sentatiuū
 liij .

Cum passiois ergo congruum erat imminente iam passione institui. **Q**uarto ratione fortioris impressionis quia que ultimo fuit magis memorie impressionatur ergo ultio pro cena institui debuit a christo recepto et hoc ratio tangitur de consecratione di. ij. c. **L**iquo. ubi dicitur quod in memoria et in expressione passionis christi est institutum. **A**d argumenta ergo. **A**d primum dicendum quod imminente passione christi corda discipulorum magis erant affecta ad passionem quam passio iam facta quando erant immemores presens passionis propter gaudium resurrectionis ideo memoriale passionis magis erat eis proponendum ante quam post. **I**deo tunc erat memoriale sed instituebatur in memoria in posterum celebrandum. **A**d secundum dico quod non est necessarium eundem esse ordinem institutionis sacramentorum et preceptorum sed ut ad finem que nobis prescitur ultio preuenimus ideo eucharistia est quodammodo finis baptismi quia per baptismum aliquod consecrat et disponit ad eucharistie preceptorum sicut per ordinem ad eius consecrationem. **A**d aliud in oppositum dicendum quod illa ratio procedit de illis qui a principio quibus capere poterunt apostoli autem non fuerunt tanti ministerii capaces ideo in fine hiis eis proponendum fuit. **I**tem ratio de illis procedit quod memorie imprimunt propter seipsum sed de illis qui memorie imprimunt propter ipsam affectionem ad dicentem secus est verba amicorum a nobis receptum in fine nobis dicitur magis memorie imprimunt propter quod ratio non valet. **S**ecundo queritur quantum ad

comitatem utrum christus in cena dedit se sibi et ipse manducauerit et videtur quod non quia quod manducatur in cibum sumitur sed assumens non est assumptum ego et cetera. **I**n oppositum habetur de coe. di. ij. **N**ec moyses ubi dicitur dominus istis cum apostolis iuuia et cominum ipse qui comedit et qui comedit. **R**esponso dicitur quod de hoc est duplex opinio dicunt quidem quod non manducauit christus corpus suum in cena sed tantum manibus accepit sed expresse Ruth tertio in glosa super illud Cum quod comedisset bibisset et cetera quia christus comedit et bibit in cena et ipse participauit eis. **I**deo omnino tenetur comitatem quod ipse corpus suum manducauit. **V**nde et antiqui verus facti sunt. **R**ex sedet in cena turba cinctus duodena. **S**ed tenet in manibus se abat ipse se abus. **S**ed nota quod ipse non comedit ut ipse aliquem effectum consequeretur a sacramento sed ut exemplum manducandi alijs daret. **A**d argumentum ergo dicendum quod idem non potest esse assumens et assumptum sub specie propria sed sub specie aliena immo bene christus enim sub specie propria distat quodammodo a semet ipso sub specie sacramenti. **V**nde in specie propria est in celo sed sub specie sacramenti est in altari et sic non est inconueniens quod semetipsum assumat. **T**ertio queritur utrum christus tradidit corpus suum in cena domini videtur quod non quia ipse manducauit factum non dare carnibus. **M**atth. vij.

sed ipse debuit implere quod mandat ergo iude non dedit corpus suum. In oppositum arguitur quod sine exceptioe dicitur **Math. xxvj.** Accipite omnes et comedite sed iudas erat presens et de numero 9o dedit iude. **Rñsio** dicens dū fm **Aug.** Corp? suū iude dedit cū alijs ppter duas rōes. primo vt exēplū nob̄ daret qd pccōribz oculis nō sūt sacramēta denegāda **De cūdo** vt oēm occasionē malefaciēdi sibi auferrz ipse em iudas occasionē malefaciēdi habuissz qd dāmō si int̄ alios fuisset puatus. **Dilarus** tñ s̄ rñū tenē videt sed p̄mū nunc cōiter tenet. **Ad** argumētū ergo dicendū qd lcz iudas tūc camis fuisset tñ erat occult? iō noluit xp̄s eū detegere corā alijs ne in desperatōem veniret et sic liberi? peccaret. **Quarto** q̄nt̄ vtrū sub buccella xp̄s iude dedit in cena videt qd nō fecit qz ioh̄es. xiiij. dicit qd p? buccellā intravit ip̄m sathanas ego accipiēdo buccellā peccauit. In oppositū p̄ glosā q̄ **Joh̄. xiiij.** sup̄ illō cui intinctū panē porrexero etc. **Rñsio** xp̄s iude corp? suū dedit p̄rio cū alijs discipulis sed postea buccella ei porrecta intincta in ostentatōem p̄ditōis ei? purus panis fuit sic habet ex glosā iā inducā **Joh̄. xiiij.** Et h̄ dicit sc̄us th̄o. in .iiij. suo. **Ad** argumētū ergo dicendū qd iā sathanas in ip̄m intrauerat sed d̄z tūc intrasse qz peccatū suum tūc magis fuit augmētatum ppter sumptōem qz cū m̄grō manū mitte

bat in catino vt audacia vanā consciētā viceret mētref vt d̄z **Math. xiiij.** sup̄ illo Qui intingit meū manū etc. **Et** ratōe hui? augmētati peccati in eo dicitur sathanas intrasse. **Sequitur** **Et** eleuatis oculis in celū ad te deū prēm suū omnipotentē vbi tāgitur solemnitatis cōsecratio nis **Leuauit** em̄ oculos xp̄s triplici rōe. **P̄rio** rōne recognitiōis. **Nā** p̄ h̄ insinuauit oīa h̄re a prē et m̄bil h̄re nisi a prē vñ dicit. Oīa m̄bi tr̄dita sūt a prē meo. **S̄cdo** rōe eruditōis vt nos erudiret qz in p̄ncipio operū nr̄oz debem? dirigere mētis oculos ad deū tanq̄ ad actorem bonorū operum ps. Oculi mei semper ad dñm etc. **Tertio** rōne mire opatōis. **Nam** legitur i lazari suscitātōe oculos ad prēm leuasse **Jo. xj.** Cū ego hoc opus sit maius ergo multo melius debuit hic oculos ad prēm eleuare. **Circa** h̄ qd dicitur **Et** eleuatis oculis cum nullus euāgelistarū hoc posuit quare hic ponit. **Respondetur** ab **Innocētio** qd ab apostol̄ multa sunt tradita et ordinata sicut illud pauli qd apparuit plus q̄ quingentis fratrib? nō ponitur ab euāgelistis. **Propter** qd notandum ad euidētiā multorū que h̄ addunt qd euāgelistarū p̄ncipua cura fuit euāgelicam cōscribere hystoriā magis q̄ formas tradere sacramentorū quas apli (sicut a dño acceperunt) pmulgauerunt et sancte ecclesie tradiderunt. **Anteq̄** euangelia essent

scripta p̄ annos aliq̄s facta erat sa-
cramētorū institutio a xp̄o a ip̄a sa-
cramēta iam fuerāt p̄ ap̄los pmul-
gata. q̄z **M**attheus ap̄ls a euāgeli-
sta prius scripsit euāgeliū in iudea
anno dñice incarnatois. xl. a passio-
ne. v. vi. vel. viij. **C**ōstat aut̄ ex acti-
bus ap̄loꝝ q̄ aū erat sacramentoz
frequēs vsus in eccl̄a p̄mitua. **I**ō
in canone misse q̄ eccl̄a vtit̄ p̄ ḡna-
li forma verborū quā xp̄s expressit
quedā adiecta sūt que nullū euāge-
listaz legif̄ exp̄ssisse sicut ē illud et
mi testamēti misterū fidei. **I**tem ip̄i
euāgeliste se mutuo suppleuisse les-
gūtur q̄ ab aliq̄ illorū vel aliq̄bus
sunt om̄issa sicut ptz aū tres euāge-
liste posuerūt. **H**oc est corpus meū
Lucas adiecit q̄d p̄ vobis tradetur
Et aū **M**atth̄. a **M**arc̄ dicāt p̄ mul-
tis lucas dicit p̄ vobis **M**atth̄. aut̄
in remissioneꝝ peccōrum adiecit **E**a
igit̄ que apponūtur possunt ex alijs
locis euāgelij a p̄bari. **E**x h̄ ptz re-
spōsio ad multa q̄ obia p̄nt et de h̄
habes vt dicit **I**nnoç. iij. ti. de cele-
mis. c. **C**ū mart̄e. **S**equif̄ tibi
gr̄as agens **A** q̄ est om̄e datū opti-
mū et om̄e donū perfectū vt **J**aco-
bus dicit **S**equitur b̄ndixit scilicet
benedicōe celesti a virtute vbi qua
uertitur panis in corp̄ xp̄i **E**t nō
q̄ hic debet fieri crux sup̄ panem aū
dicit̄ b̄ndixit. sic q̄ manu sinistra te-
neatur panis a dextra signet̄ **E**t no-
ta q̄ sicut debet hic facere crucē sup̄
corpus dicēdo benedixit **I**ta aliam

sup̄ sanguinē a fiḡt q̄ h̄c dicit b̄n-
dictiones valent ad salutē anime a
corporis **S**equitur ac fregit scilicet
panem ita q̄ hostia cōsecrata est in
qualibet parte sicut ī tota vt decla-
ratum fuit supra in principio huius
tractatus **Q**ua fractione facta seq̄-
tur **D**editq̄z discipulis suis dicens
Acāp̄ite a manducate. **E**t nota per
h̄ q̄ dicit **A**cāp̄ite a comedite fiḡt
duplicem modū sumēdi scilicet faci-
mentalem a sp̄ualem **I**n sacramen-
tali acāp̄imus corpus xp̄i **I**n sp̄ua-
li aut̄ in corporamur corpori mistico
quod est ecclesia **P**rimus aut̄ mo-
dus sumēdi scilicet sacramentalis
potest esse bonoz a malorum **S**ed
secundus modus scilicet sp̄ualis nō
est nisi bonorum. **E**t primus sine se-
cundo nihil valet nec proficit quia
s̄m apostolum primo ad **C**lor̄. xj.
Qui manducat indigne iudicium
sibi māducat a bibit **E**t sanct̄ tho-
mas in prosa corporis xp̄i dicit sic.
Sumūt boni sumunt mali sorte ta-
mē inequali vite vel interitus **M**o-
dus ergo sacramentalis sumēdi si-
gnificatur per hoc q̄ dicitur acāpi-
te. **M**odus autem sp̄ualis per hoc
q̄ dicitur manducate. **C**irca hoc
q̄ dicit̄ **B**enedixit ac fregit vtrum
bene dicitur et videtur q̄ non quia
virtute verborum istoz scilicet **H**oc
est corpus meum. fit cōuersio ergo
xp̄us primo fregit q̄ cōfecerit. sed
ecclesia primo cōficiat a postea fran-
git ergo videt̄ q̄ male faciat **I**tem

xps qui tradidit apostolis corpus sua consecrat huius primo tradidit et dixit **A**ccipite et manducate et post sequitur secundum euangelistas **H**oc est corpus meum ergo videtur quod verba male ordinantur vel xps per alia verba consecraret **D**icendum quod de hoc est alia opinio dicunt enim alii quod quia xps habet potestatem excellentie in sacramentis absque omni forma consecrat et post verba protulit aliis formam dando deinde consecrandi et hanc opinionem tangit **I**nnocentius sed hoc non videtur conueniens quia in textu euangelij dicitur **B**enedixit quod sine aliquibus verbis non est factum **A**lij dicunt quod consecrat non sub hijs verbis sed sub alijs nobis ignotis sed hoc est falsum quia sacerdos in hijs verbis conficiens non proferret ea tunc prolata a xpo. **V**n si tunc non fiebat conuersio per ista nec modo fieret **I**deo alij dicunt quod consecrat sub eisde verbis sed ea bis protulit primo tacite cum benedixit secundo aperte cum distribuit ut formam consecrandi daret sed hoc etiam non videtur conueniens quia non proferuntur a sacerdote consecrate in persona xpi ut in oculo plata non enim dicit benedixit dicens **H**oc est corpus meum sed dedit dicens **A**ccipite et manducate etc. **E**t ideo alij melius dicunt quod xpus ea tunc semel protulit et eis semel prolatis consecrauit et formam consecrandi dedit hoc enim participium dicens non importat concomitantiam solum ad hoc verbum dedit sed ad hoc cum alijs predictis ut sen-

fus sit deum benedixit et fregit et dedit discipulis: hec verba protulit **A**ccipite etc. **V**el secundum quosdam **E**uangelista non seruat ordinem verborum que a domino sunt prolata **O**rdo enim fuit talis **A**ccipit panem et benedixit dicens **A**ccipite etc. sed primum melius dicitur **E**t per hoc patet responsio ad argumenta etc.

De forma consecrationis corporis christi
Hoc est corpus meum. hoc est secunda protula in qua posita solemnitate qua adhibuit panis forma qua instituit **E**t primo non quod hoc quod dicitur non est de forma necio ei non panis in euangelio nec est de forma tanquam necessarium. primo sine ipso fieret consecratio si peccaret qui scienter dimitteret quia xpus credit ipse posuisse. **I**terum ita inuenit in missali beati petri rome et ecclesia sic instituit 3° debet dici. que autem non panis dicendum quod propter continuationem ad precedentia **I**n quibus verbis consistit tota forma. **S**ecundo non quod in hijs solis verbis hoc est corpus meum consistit tota forma et tota virtus consecrationis. posito quod nihil aliud dicitur dum tamen esset materia debita et intentio faciendi id quod ecclesia facit **V**n^o verborum forma vincta cum mixta sit aqua. **P**anis triticus? intentio presbiteratus. **S**olum conficiunt ornatu cetera figurant. **T**ertio nota quod postquam sacerdos corpus christi tegit et deposuerit ex tunc debet digitos suos seorsum indicem et pollicem utriusque manus tenere iunctos ne de cetero aliquid tangat aliud de nec communicauerit et lauerit digitos

Circa h̄ q̄ d̄z hoc est corp̄ meū
 multa q̄runt p̄rio q̄re nō dixit caro
 ita bñ sicut corpus qz Jo. vj. dixit
Caro mea est ab̄o ḡ. a h̄ debuit di
 cē p̄cipue qz caro magis sonat ali
 q̄d ad nutrimentū ptinēs **S**z dicē
 dū q̄ duplex ē rō quae nō dixit car
 ro mea. vna natural̄ a realis qz cor
 p̄ plus dicit q̄ caro s̄m vsū loquē
 di qz corp̄ ip̄ortat carnē neruos et
 ossa ex q̄b̄o omib̄o c̄stat v̄z xp̄i cor
 pus **C**aro aut̄ nō **E**t qz h̄ ac̄p̄itur
 corpus xp̄i illd̄ qd̄ traxit de virgine
 qd̄ est passum a crucifixum. ideo de
 buit dicere corp̄. **A**lia rō est misti
 ca ad designādū q̄ incorpam̄ p̄ hoc
 sacrificiū corpi mistico vt h̄etur eo.
 ti. c. **C**ū mart̄e **E**t nō hic q̄ in h̄ sa
 crificiō aliq̄ ē sac̄mētū tm̄. aliq̄ est
 res tm̄. aliq̄ res a sac̄mētū fil̄ **S**a
 cramētum tm̄ est sp̄s panis a vini
 qz ideo dicunt̄ sacramētū qz aliud
 fiḡnt h̄ nō simplic̄ res qz p̄ aliud
 significatur **S**z sacramētū a res sa
 cramenti ē corpus xp̄i verū qd̄ ē res
 qz est aliq̄ sacrū significatū sed di
 c̄t̄ sac̄mētū qz fiḡt v̄mionē f̄deliū
Res aut̄ a nō sacramētū est v̄mitas
 f̄deliū in xp̄o capite suo **D**icō q̄
 rit̄ v̄z corpus xp̄i sit in sacramēto
 realiter **D**icēdū s̄m auḡ. li. lxxiij.
 .q. q̄ circūstancia scripture exponit
 scripturā an dicta in ea debeant ac
 c̄pi p̄prie vel figuratiue verbi gr̄a.
 Jo. iij. dixit xp̄s **E**go sum vitis ve
 ra. **S**i volumus intelligere si dixit
 p̄prie vel figuratiue videatur quod

seq̄tur a vos palmites. **S**ic ergo
 xp̄us fuit vitis sicut apli palmites
Constat aut̄ q̄ palmites nō fuerūt
 p̄prie ergo figuratiue a ita xp̄us vi
 tis **A**d p̄positum xp̄us dixit **H**oc
 est corpus meum **V**ideam̄ qd̄ seq̄
 tur **M**ath̄. xxvj. quod p̄ vobis tra
 detur **C**onstat aut̄ q̄ corp̄ qd̄ tra
 ditum fuit p̄ nobis fuit verū corp̄
 xp̄i natum de virgine ergo illd̄ ver
 bum dictum est s̄m p̄prie signifi
 cationem nō s̄m methaphorā vel
 figuratiuam locutiōem **T**ertio q̄
 ritur quid significat istud p̄nome
 hoc qz aut̄ demonstrat panem. aut̄
 corpus xp̄i. **S**i demonstrat panem
 falsum est dicere q̄ panis sit corp̄
 xp̄i. **S**i dicas q̄ demonstrat corpus
 xp̄i etiam falsum est quia nōdū est
 ibi **A**d hoc respondet glosa de cōse
 di. ij. **E**t dicit q̄ illud pronomen h̄
 materialiter ponitur a nihil signifi
 cat quousqz totum est pronuntia
 tum sed hoc nō valet quia sunt ver
 ba significatiua a operatiua. **I**tem
 idem possit peti quanto ipse dixit in
 consecrando quid ostēdebat. **S**i di
 cas panem: falsum est quia panis
 nō est corpus xp̄i **D**icendum ē ergo
 breuiter sicut dicit̄ s̄ctus **T**homas
 in quarto i octauo articulo q̄ illd̄
 pronomen scilicet hoc est ostensiuū
 rei cōmuni v̄triqz termino scilicet a
 quo a ad quem **C**ommune autē in
 hac trāssubstāciatōe sunt ac̄dēcia
In alteratōe subiectū a in genera
 cōne materia. hoc aut̄ nō demonstrat

determinate terminū ad quē est significatio trāssusbatōis determinate qz tūc significatio locutōis p̄supponeret entitatem rei significate et nō eēt causa ei? cū h̄ verba nō solū sint rep̄ntatiua p̄mo causatiua et p̄ cōs p̄cedūt saltē natura effectū. nec iterū demonstrat t̄minū a q̄ determinate qz ei? significatio ip̄ediret veritatez significatōis totū locutōis. Relinquitur ḡ q̄ demonstrat h̄ q̄ eōe vtri qz termino Et p̄ h̄ ptz r̄n̄sio siue solutio ad obiectū. **Quarto** q̄nt̄ vtz sacerdos dicat verū dicēdo h̄ est corpus meū. Dicēdū q̄ p̄mo qz nō dicit nisi in p̄sona x̄pi et nō in p̄sona p̄pria qz tūc falsū eēt sed loq̄tur reatō verba x̄pi q̄ h̄ac efficacā habēt cū p̄ferunt a sacerdote cū intentione debita vt sup̄ dictū est. **Quinto** q̄ntur vtz h̄ fōr sit bona et conueniēs videt q̄ nō qz in forma alioz sacramētōz ponit aliq̄ ptinēs ad ministrū sicut in baptismo dicit Ego te baptizo sed in hac forma nō ponit ministrū forma ergo r̄c. Dicēdū q̄ in alijs sacramētis minister dupliciter opatur vno mō verba p̄nūciās alio mō actū aliquē exteriorē exercēt vt in baptismo apparet. Ideo oportet q̄ in illis verbis verba p̄lata significant actū exercitātū. Sed in aliq̄ alio sacramēto minister nō opatur nisi verba p̄nūciās. Ideo oportet q̄ verborū significatō immediate ad h̄ qd̄ efficit referatur et qz in h̄ sacramēto ei? p̄fectio in ip̄a ma-

tere consecratōe consistit vbi minister nullū actū h̄z nisi p̄nūciatōez v̄borū. **Itē** h̄ eōueniēs fōr h̄ sacramēti sc̄z. **Hoc est em̄ corp⁹ meum.** Et sic ptz ad argumētū q̄ in fōr q̄ est de essentia h̄ sacramēti act⁹ ministri poni nō debuit cū nullum actum habeat in consecratione in qua consistit essentia huius sacramenti.

Hic agitur de consecratōe sanguinis et primo de preambulis.

Simili modo r̄c. Hec est tertia particula in qua ponit forma consecratōis sanguinis et dividitur in duas ptes nam primo ponitur quedam preambula. secūdo ipsa forma ibi hic est em̄ calix noui et veteris testamenti adhuc prima in tres quomā primo ponitur preambula ex pte tēporis cū dicit **Simili mō.** sc̄do ex parte modi et obseruationis ibi **Itē tibi gratias agēs.** Tertio ex parte traditionis. Ibi et dedit discipulis suis. Dicit ergo primo sic. **Simili modo** postq̄ cenatū est ad designandū huius sacramenti integritatis vnitatem. Nam sicut ad cibationem corporalem nō sufficit cibus solidus sine liq̄do ita vult q̄ sit in cibatione sp̄uali. Et hec est ratio vna quare datur sub vtraqz specie. **Sequitur** postq̄ cenatū est. **Hic** ponitur aliquid ex parte tēporis quia post cenā agni paschalis factum fuit. Et causam hui⁹ reddit **Innocen.** dicēs q̄ in lege veteri

omnia sacrificia erant eis in figura
et si ibi erit aliq̄ boni totū erat ex p
te opantis nō rei opate habebant
eū ex p̄cepto vt patz Exo. v. vt in
memoriā transitus filioꝝ isrl̄ cele
brarent p̄hase idest pascha. Et iste
agnus quē tūc comedebāt figur̄bat
agnū illū de q̄ dicit Ioh. i. Ecce agnus
dei. et iō adueniente veritate cessare
debut figura p̄pter qd̄ vt daret ter
minū legi ātīque comedit ad vespe
rā et statim it̄roduxit sacrificiū verū
nec p̄pter h̄ quis debet arguere qd̄
illa nos debeamus facere q̄uis aliq̄
tpe fuerit cessum vt patz de ase. di.
i. sacramenta Sed p̄ fuit ordina
tū qz aliter nō debem? cōicere v̄l ce
lebrare q̄ ieiuni Ite habes de cōse
di. ij. Liq̄do m̄hi casu necessitatis vel
infirm̄tatis in q̄bus possum? cōica
re sicut sup̄ dictū est **De** quib̄ ac
cipiēs ac. Hic tāgitur aliq̄d ex pte
opis. Acipies. scz in manibz et hūc
p̄clarū calicē et dicit p̄clar? p̄ q̄to in
sacramētis nihil est solemni? q̄ cor
pus et sāguis xp̄i de ase. di. ij. Nihil
Iteꝝ signū qd̄ in vase decēti debet
administrari vt patz de ase. di. i. Va
sa. **De** q̄tur instans. rōne mūdis
cie ac venerabiles rōne potētie et in
unctiōis crismate sācto et b̄ndictio
nis **De** q̄tur tibi grās agens b̄n
dixit et dixit Acipite et bibite ex h̄
oīs. Et h̄ v̄t̄s d̄c̄m̄ ē vocat̄ duplex
mod? potatōis scz sacramentalis et
sp̄ūalis Iō dicit Acipite et bibite.
De forma sanguinis.

Ic est calix mei ac. In hac p
te ponit̄ fōr sanguis et est ista
Hic est calix sanguinis mei noui et
etermi testamēti. misterū fidei qui
p̄ vobis et pro multis effundetur i
remissionē peccatorū. **C**irca h̄ac
primā ptem primo ponētur notabi
lia. sc̄do mouebunt̄ dubia Quātū
ad primū tria sūt notāda Quid de
beat facē sacerdos dicēdo simili mō
et q̄ post. aut dicere. **P**rimo nota
qd̄ dicēdo simili mō debet discooper
re calicē et dū pfert̄ illa verba acci
piēs calicē debet ip̄m recipere cū ma
nibus ambabz. et dū dicit b̄ndixit
debet facere crucē sup̄ calicem tenen
do calicem cū manu sinistri ne tactu
vel impetu cadat et facta crucē iterū
cū alia manu debet tenere calicem si
cut ante et h̄ factō pfert̄ verba cōse
cratiōis habendo si p̄t̄ intentionem
actūalem eleuatā non aspirando vt
aliqui fatui sed honeste verba dicē
do. **S**z nota de hac cruce quid signi
ficat̄ dictum est supra de hoc quare non
oportet replicare. **S**c̄do notādum
qd̄ platis verb̄ cōsecratiōis vsqz ibi
in remissionē peccatorū debz eleuare
caute calicem nō nimis alte sed ali
q̄tulū sup̄ caput et in directū ne ali
quid effundat. **Q**uantū ad secū
dum ad maiorem euidētiā horū
verborū et totius forme sāguinis et
intellectum habendū querūtur hic
aliq̄ p̄mo vtz illa q̄ addunt̄ h̄ scz
noui et etermi ac. sint de essēcia for
me Et videtur qd̄ nō quia ad conse

eratione corporis sufficiunt h̄ verba h̄
est corp⁹ meū Igit̄ ad cōsecratōem
sanguis sufficiunt ista verba hic ē ca-
lix mei In oppositū est rit⁹ eccl̄ie nā
sacerdos nō eleuat calicē q̄d̄iu h̄ v̄
ba dicunt̄ ḡ fuit de fōr̄ Dicendū q̄
uis aliq̄ dicat q̄ nō p̄t̄ rōem p̄dis-
cā t̄n̄ aliq̄ dicat meli⁹ ⁊ cōmū⁹. et
h̄c viā tenet t̄ho. m. .iiij. q̄ totū est
de fōr̄ e? rō ē q̄ r̄ditōes apposite ad
sb̄iectū v̄l p̄dicatū sūt de integritate
locutōis Itē illō q̄d̄ seq̄tur non ē
locutō p̄ se p̄fecta h̄ definitio p̄di-
cati Itē r̄z est ibi q̄ q̄d̄ est relatiuū
ad priora Ad argumētū dicēdū q̄
nī eucaristie sac̄mētū sit memoriale
passiōis d̄m̄ice in cōsecrōe corporis nō
rep̄ntat nisi passiōis sb̄iectū h̄ i cōse-
cratōe sanguis rep̄ntat passiōis mi-
steriū nō em̄ a corpe fuit sepat⁹ sē-
or̄hū sanguis ei⁹ nisi p̄ passiōē Et
iō cōditōes d̄m̄ice passiōis exp̄mūt
p̄ v̄ba sequētia magis in cōsecrōe
sanguis q̄ in cōsecrōe corporis **S**e-
cūdo q̄nt̄ v̄tz h̄ forma sit cōueniēs
et videt̄ q̄ nō q̄tū ad verborū cōue-
niētā. nā incōueniēs videt̄ dicē ca-
lix h̄ debet̄ dicē sanguis me⁹ Itē sic
d̄m̄ ē corp⁹ meū ita debuit̄ dici san-
guis me⁹ Itē cōn̄ h̄c q̄d̄ d̄r̄ noui ⁊
etermi testamētī q̄z nouū ⁊ eternū
videt̄ur cōtrarietate habere q̄z eter-
nū carz p̄ncipio ⁊ fine. nouū aut̄ ē
q̄d̄ suo p̄ncipio ē p̄p̄inquū ḡ male
Itē cōn̄ h̄ q̄d̄ d̄r̄ testamētī q̄z testa-
mētū videt̄ p̄tinē ad traditōez mā-
datoz v̄n̄ tabule cōtinētes decē pre-

cepta tabule testamētī dicūtur. sed
traditō mandatoz est alia a tradi-
tōne mādatoz sacramētōrū ḡ ac̄
Item cōtra h̄ q̄d̄ dicat̄ misteriū ar-
guitur q̄z illud q̄d̄ potest inducere
errorez nō debet apponi sed h̄ q̄d̄ di-
cāt̄ sēz misteriū est h̄mōi quia ex h̄
visū est aliq̄bus corpus xp̄i verum
nō ibi cōtineri ḡ ac̄. **Q**uerit ter-
tio quare fidei Et videt̄ male dici fi-
dei q̄z hoc sacramētū p̄cipue ē ca-
ritatis sicut̄ baptis̄m⁹ fidei ḡ debet
dicē caritatis. Itē nō videt̄ur b̄n̄ di-
cū qui p̄ vobis effundetur q̄z sicut̄
sanguis est pro nobis effusus Ita
corpus xp̄i p̄ nobis traditū sed su-
perius nō fuit dictum in forma cor-
poris q̄d̄ p̄ vob̄ tradet̄ ḡ nec h̄ dici
debet qui p̄ vobis effundetur Itē
nūc passio xp̄i est p̄terita ḡ videt̄
nō b̄n̄ d̄m̄ tradet̄ nec effundet̄ Itē
videt̄ q̄ debz dici p̄ omib⁹ nō pro
vobis vel multis Respōsio h̄ forma
cōueniens est vnde nō q̄ h̄c locutio
Hic calix sanguis mei figuratiua ē
et p̄t̄ itelligi dupliciter v̄nomō vt
accipiat̄ cōtinēs p̄ cōtento sicut̄ di-
citur bibe calicē vel cōph̄n̄ v̄m̄ idest
vinum q̄d̄ est in calicē v̄l cōph̄n̄ ⁊ ta-
lis sensus est hic **S**ed tunc que-
ritur q̄re dicatur bibe calicē ⁊ nō sa-
guinez. Dicendum q̄ ratio est quia
sanguis de sui rōe nō dicit̄ aliquid po-
tabile p̄mo magis aliq̄d̄ q̄ natura
abhorret sumere in potum. et quia
sanguis xp̄i in hoc sacramento conse-
cratur vt potus. **I**ō oportuit aliq̄d̄

Addi qđ ad potū ptineret scz calicē
 Aliomō pōt intelligi vt sit methas
 forica locutio vt p calicē xp̄i passio
 designet sicut em̄ calix vim iebriat
 hōiem ita q passio sui amaritudine
 qđ hōiez ex se trahit. qđ hō mō loquē
 diuſus ē xp̄s loquēs de ſua passiōe
 dicēs **Math. xxvj.** Trāseat a me ca
 lix iste. **Et** hō mod⁹ est bñ oueniens
 in hac forma qz vt dictū est in cōse
 cratiōe sanguinis expm̄itur directe
 misterū passiōis. **Ad** p̄mū argumē
 tū patet p̄ iā dca **Ad** scđm dicendū
 qđ nō est simile qz corp⁹ de sui rōne
 nō dicit aliqđ r̄pugnās dco ex ip̄a
 noiatiōe sicut sanguis repugnat po
 tui **Ad** terciū dicēdū prudētia isti⁹
 argumētū q alioz que sequūtur qđ
 uerba h̄ q addūtur in cōsecratiōe
 sāguinis expm̄itur d dīcōes passio
 nis q p̄cipue s̄m q opat̄ in sacra
 mētis. **Sūt** aut̄ tria cōsideranda in
 passione s̄m q opat̄ in sacramētis
Pr̄o effect⁹ que inducāt q est r̄missio
 pctōz q h̄ tangitur in h̄ q dicit
 qui p̄ uobis q m̄ns ac. **Sec̄do** me
 diū q iste effect⁹ in alios traduat̄.
 qđ est fides q mediāte habz effectū
 et in h̄is q p̄cesserunt q in h̄is q
 sequūtur et q̄tū ad h̄ dicit̄ mister
 riū fidei qđ quidē pōt r̄ferri ad ip̄az
 passiōez que ē misterū fidei q ocul
 tū qđ dā latēs p̄cipue ap̄d antiq̄s
 et diuerſimode figurata q ad ip̄sz
 sāguinē put̄ in sacramēto cōtinetur
 qđ qđē latz sub sp̄ēbo q maximā h̄z
 difficultatē ad credēdū vñ antono

mofitate d̄z misterū fidei. **Tertio** fi
 nis ad qz pducāt q est et noz bonos
 r̄ p̄ceptio ad quē introducāt xp̄us
 p sāguinē p̄prie passiōis in q nouū
 testamētū cōfirmat nō quidē p̄mit
 tēs tp̄alia vt pri⁹ sed eterna. **Et** q̄
 tuz ad hoc dicit̄ nouū q eternū testa
 mētū q qz finis est prior intentione
Ideo sine p̄missio p̄ mediū ad effe
 ctū passiōis ostendēdum uerba for
 me pducūt. h̄is uisibz ad formā ar
 gumenti dicēdū q dicitur nouū te
 stamētū h̄ sacramētū qz in renoua
 tiōe mūdi institutū est scz tpe noue
 grē **E**ternū rōe bonoz eternoz que
 cōfert vel qz cōtinet xp̄m qui ē persō
 na eterna **Et** sic diuerſimode nō est
 incōueniēs idem dici eternū q nouū
Ad q̄rtū dicēdū q h̄ sacramētum
 dicitur testamentum ratiōe promissio
 nis a patre celesti bonorum eter
 norum. p̄cepta aut̄ dicitur testas
 mentum tanq̄ via ad cōsequendūz
 hereditatē p̄missam **Ad** q̄ntū dicē
 dō q nihil p̄hibz illō qđ ē in aliq̄
 occultū q figuratū s̄m ueritatē esse
 p̄pter qđ friuolā occasionē erroris
 accipiūt q negāt xp̄i sanguinēz s̄m
 ueritatem esse ibi in altari p̄pter hoc
 q est ibi s̄m figuram. **Ad** sextū dicē
 dū q licet hoc sacramētum sit
 caritatis tñ ad effectum hui⁹ sacra
 menti p̄cipiendū necessario oportet
 fidē supponere qua mediante quis
 fidem p̄cipiat. **I**deo tanq̄ medium
 pducens ad effectū posuit h̄ fidem
 potius q̄ caritatem. **Ad** septimum

dicendū q̄ in cōsecratōe sanguinis
 p̄prius fiḡtur passio q̄ in cōsecratō
 ne corporis. ideo meli⁹ debuit h̄ pom
 effundet q̄ sup̄ tradetur. Ad octa
 uū dicendū h̄ verba recitant tanq̄ p
 lata a xp̄o qui p̄ tpe illo nōdū tra
 diderat corpus suū licz de p̄pinq̄ eēt
 traditur. Ad nonū dicendū q̄ sāg
 uis xp̄i fusus ē p̄ oibz q̄tū ad suffi
 ciētiā q̄ minima gutta suffecisset h̄ nō
 q̄tum ad efficacā nisi p̄ electis. Iō
 nō dixit p̄ oibz sed dixit p̄ vobis q̄
 tū ad ap̄los et sacerdotes q̄bz me
 diātibz effectus passiōis ad alios
 p̄tingit p̄ dispositōem sacramētōz
 sed dicit p̄ multis ad alios electos
Hic mouētur dubia et primo de
 modo suspiciōis.

Quia istud sacramentū viden
 da sūt multa p̄mo de mō sup
 cōis. sc̄do de mō traditiōis. tertio
 de vi cōsecratōis. quarto de veritate
 locutiōis. quinto de veritate apparitō
 nis. sexto de q̄titate trāsgressiōis
 septimo de mō existētie et quēsiōis
 octauo de effectu additiōis v̄l r̄mo
 cōis. Quātū ad p̄mū vidēda sunt
 duo. Primo vtz corp⁹ xp̄i semper
 debeat sumi s̄b vtraqz spē. Dicendū
 s̄m t̄lx. q̄ sic de cōse. di. ij. relatū etiā
 tociēs sumat q̄tēs celebrat. H̄z q̄
 si infra missam infirmē aliquis ad
 mortē nec habeat sacerdos aliā ho
 stia quā illā cū qua celebrat. Dicen
 dū q̄ in tali casu d̄z diuidē hostiā et
 vnā ptē sumere et aliā infirmo dāe
Sc̄do q̄rit vtz laycis deat dai

s̄b vtr̄qz spē. Dicendū q̄ licz greci bñ.
 faciāt sumēdo s̄b vtr̄qz spē tñ latini
 meli⁹ faciūt nō ministrādo p̄plo sub
 vtraqz spē et h̄ triplia rōe. p̄ma est
 ne credēt totū nō eē s̄b vtraqz spē h̄
 diuisū. P̄c̄da ē ne sāguis eis mini
 strādo effūdat qd̄ attingē posset fre
 quēter cū multi valde inepte ad cōi
 cādū se ponāt. Tertia rō est qz i ve
 teri lege in oi sacrificiō erat libamē
 de q̄ nihil habebāt offerētes h̄ haz
 bebāt de sacrificiō. p̄ libamē aut sig
 nificabat sāguis xp̄i. p̄ sacrificiū
 corp⁹ e? Iō bñ instituit eccl̄a ut s̄b
 spē panis solum daretur.

De modo traditiōis

Quantū ad sc̄dm sc̄z de mō tra
 ditōis vidēdū est p̄mo vtrū
 hostia nō cōsecrā debeat dari i aliq̄
 casu. Dicendū q̄ nullomō qz in sacra
 mēto veritatis nō d̄z eē aliq̄ fictio cū
 em̄ māducās ador̄z qd̄ māducat ut
 dicit Aug⁹. dar̄z sac̄dos occasionē
 p̄dolatriādi vñ etiā decretal̄ dic̄. q̄
 abiēda sūt falsa remedia q̄ sūt ve
 nemis sp̄ualibz grauiora eē de cele
 mis. ab hoie. p̄t qd̄ dānabilit̄ pec
 cāt aliq̄ sacerdotes q̄ pueris dāt ali
 qn̄ hostiā nō cōsecrā p̄ cōsecrā. De
 cūdo q̄rit vtz pueris sit ministrādū et
 in q̄ etate. R̄ndeo s̄m t̄lx. q̄ pueris
 carētibz vsu rōis q̄ nō possūt disti
 guere iter cibū corpālē et sp̄ualē nō
 debz ministrare sacramentū licz qd̄dam
 greci teneāt cōntrū sed irrōnabilit̄
 quia ad eucaristie susceptionem et
 sumptionē requiritur deuotō actual̄

quā pueri tales habere nō possunt
sed pueris iam incipientibz habere
discretionem etiā ante pfectā etatē
puta cū sint decem annorū aut circa
pōt dari si in eis signa discretōnis
et deuotōis appareant. **T**ertio q̄
rit vtrū ad sumēdū aliqd̄ expimē
tū deberet dari et pbādū de aliqua
veritate vel falsitate. Dicēdū s̄m thō
mā q̄ corpus xp̄i nullo mō debet da
ri ad sumēdū aliqd̄ expimentum
vel ppter aliquā purgatōnem licet
videatur h̄ innuere quoddā decre
tū. qz illud decretum abrogatū est
vt dicit idē thō. in vltima pte sūme.

De vi cōsecratiōis

Quantū ad tertū videndum ē
primo vtrū si in triduo mor
tis cōsecratū fuisset ibi anima exstis
set dicēdum qz nō qz cū aiatio sit p
petas intrinseca cōstat qz sicut corp?
xp̄i in ppria sp̄e erat exanime tūc in
ppria specie ita s̄b sacramentovn̄ si
corpus xp̄i fuisset tūc ab aliquo di
scipulo cōsecratū nō fuisset ibi i aia
qz anima nō est ibi ex vi sacramen
ti sed ppter cōcomitātiā tm̄. Ideo si
cōsecratur corpus xp̄i sic anima exis
tente nihil deperit pfectioni sacra
menti si aia ibi nō cōtineatur. De
cūdo vtz plures possunt eādē hostiā
cōsecrare. Et de h̄ dictū est sup̄i satis
diffuse ideo modo omitto.

De veritate locutiōis

Quantū ad quartū tm̄ ē vnū
videndū scz vtrū seruato cor
pore xp̄i cōsecrō in pixide post cenā

ibi moreretur. Dicēdum qz duplex ē
passio q̄da; est ab extrinseco illata
et quedā ab intrinseco innata. Si
loq̄mur de passioe ab extrinseco illa
ta. Dico qz omnia verba q̄ fiḡnt h̄
modi passionem nō possunt corpori
xp̄i attribui put est sub sacramēto
cui? pōt esse tacō qz nō est ibi s̄b spe
cie ppria vnde nō potuiss; dici qz in
pixide crucifigeretur vel spueretur l̄
verberaret et h̄mōi nec sequitur qz
duo cōtradictoria simul sint vera qz
s̄m idem cōperatur ad extra corpus
xp̄i hic et ibi. sed in cruce sub specie
ppria in pixide s̄b specie aliena. Si
aut loquam̄ de passione innata tūc
omnia verba significancia passionez
talem attribuuntur sibi et cōueniunt
vt dolet patitur et moritur vn̄vers?
Pixide seruato potēs copulare dolo
re Innatū sed nō illatus cōpetit illi

De veritate apparitiōis

Quantū ad quintū videbunt
tra p̄mo vtrūz qm̄ apparet in
forma carnis vel pueri sit ibi realit̄
Secōdo vtrū xp̄us aliqū sub ppria
specie videatur. Terdo vtrū demo
nes aut angeli ip̄m videant ibi na
turaliter. Quātum ad p̄mū dicēdū
breuiter qz sic aliter nō adoraretur
vt prius qm̄ in specie panis appare
bat sed vtrū illa species q̄ibi appa
ret sit sp̄s corporis xp̄i difficile est
determinare tm̄ breuiter trāseundo
nota qz aliqū in sp̄e carnis vel puei
apparet solū vni vel aliquibz. Alijs
aut in sp̄e panis et p? statim in sp̄e

carnis Et tunc potest dici quod illa species
 visiva talis quae est species carnis vel
 pueri est solum in oculo videntis quae
 apparet quia vel in omnibus in tali
 specie apparet et hoc fit diuino miraculo
 vel similitudo corporis christi fiat in
 oculo sicut naturaliter fieret si corpus
 christi presens esset nec est deceptio quae non
 fit nisi ad instructionem fidei et deuotionem
 excitandam. Aliquando autem ab
 omnibus in tali pueri specie vel carnis
 videtur Et tunc dicendum quod sicut quando
 videbat corpus christi in specie panis
 erant quaedam dimensiones subsistentes in
 quibus alia accidentia sensibilia fundebantur
 ita iste dimensiones etiam manent et alia
 accidentia sensibilia eis superducuntur diuina
 virtute speciem carnis aut pueri praecedentia
 quae prius speciem panis praetendebant et potest
 esse quod postea eadem virtute illis reuertentibus
 iterum accidentia panis reducuntur et hoc
 breuiter quantum ad primum. Quantum
 ad secundum utrum deus sub specie carnis
 propria aliquando videatur Dicendum breuiter
 quod licet quando apparet sub forma pueri
 aut carnis videatur apparere sub specie
 propria tamen ut dictum est statim non est
 sic propter quod probabiliter dicitur quod
 nunquam in specie propria ibi videtur sed in
 figura illa latent species quibus ostenditur
 sub quibus accidentibus carnis aut pueri
 ut dictum est immediate. Quid autem sit
 agendum quando apparet in tali specie et
 qualiter videbitur in fine libri deo dante. **¶** Quantum
 ad tertium scilicet videtur utrum angeli vel
 demones videant

deum naturaliter. Dicendum quod visus eorum
 non est corporalis sed intellectualis tunc ergo
 distinguo quod tu quis de cognitione naturali
 quae fit per species in actus aut de cognitione
 supernaturali spirituali quae fit verbo in visione
 beata. Si quis de cognitione naturali dico quod
 ad hoc quod corpus videatur requiruntur duo
 vnum est quod videatur ab absentia panis
 qui prius erat ibi. Aliud quod videatur
 ipsum presens corpus christi. Primum ergo
 bene possunt cognoscere omnes angeli boni et
 mali scilicet absentiam panis naturaliter. Cuius
 ratio est quod qui intuitiue videt rem aliquam
 presentem in loco videt etiam eius absentiam
 sicut videns aliquam columnam in claustrum
 quando est ibi videt etiam eius absentiam
 licet nesciat quid factum fuerit de ea. Si
 secundum praedicta corporis christi naturaliter
 plenarie non vident quod quae sunt fidei
 excedunt cognitionem naturalem. Si autem
 quis de cognitione supernaturali quae fit in
 verbo sic dico quod angeli boni vident ibi
 corpus christi et cognoscant quod habet
 visionem beatificam quae succedit fidei
 nostre sic ergo nos credimus ita ipsi vident.
 Demones autem quod non sunt beati tali
 cognitione non vident sed credunt et
 tremescunt.

¶ De quantitate transgressiois.

¶ Quantum ad sextum videbuntur duo
 primo utrum plus peccet hereticus
 coicans quam fidelis peccator. Dicendum
 quod refert querere quis eorum est
 dignior ad manducandum corpus christi

et quiritur quis eorum magis indigne
sumit vel māducat Quia si quis quis
eorum sit dignior ad sumendum dico quod
peccator fidelis quod peccatum infidelitatis
est gravius ceteris peccatis Sed si quis
quis eorum magis indigne sumit Dico
quod fidelis peccator quod hereticus vel in-
fidelis non credit quod sumit esse tate dig-
nitatis parte est. Iohannes tamen non peccat in
abusu quod ignorantia infidelitatis ex-
cusat a tanto quod quis non a toto Vnde di-
cebat apostolus Misericordiam assecutus
sum quod ignorans feci in incredulitate
mea propter quod infidelis indigne mā-
ducat sed fidelis peccator magis indig-
ne Secundo utrum subiacens peccato
carnali plus peccet cōicatio quam subiacens
peccato spirituali. Dicendum quod aliquis
potest plus peccare dupliciter vno modo per se
alio modo per accidens. Si loquimur per se
tunc dico quod ad digne sumendum corpus
christi duo requirunt scilicet ut homo sit
in statu gratie per quam capiti eius vinitur
secundo ut mens eius feratur ad deum
Quantum ergo ad primum magis effi-
citur quis indignus propter peccatum spūa-
le quam carnale quod peccatum quanto grauius
tanto magis elongatur a gratia Et secundum
gregorium peccata spiritualia grauiora sunt
secundum genus quam carnalia licet aliquod car-
nale sit in spūali loquendo grauius aliquid
spūali Sed quantum ad secundum scilicet eleua-
tionem mentis plus impedit peccatum carnale
quod in eo mens humana deprimatur et ad
superna ferri non potest quod etiam in actu
mirumomali spūali corda prophetarum
non tangit ut dicit Iero. Sed quod mul-

to grauius est habitum gratie tollere quam
actum virtutis impedire maior dig-
nitas linquitur ex defectu primi quam ex
defectu secundi Ideo plus peccat qui pec-
cato maiori irretitus est nisi per igno-
rantiam excusetur Certius autem potest
cognosci peccatum mortale in peccatis
carnis precipue luxuria quam in pecca-
tis spiritualibus Et ideo per accidens plus
peccat cum peccato carni accedens quam
per se et simpliciter plus peccet accedens cum
spūali si spūale sit grauis carnali.

De modo existētie et ouersionis
Quantum ad septimum dicendum
quod sola accidentia panis hō re-
manet substantia panis transubstā-
tiata et ouersa in corpus christi quod licet
natura non possit facere quod accidens
sit per se sed semper inhereat aliquid sub-
iecto tamen potentia dei que est infinita que se
extēdit ad omne illud quod non implicat
contradictionem potest hoc facere Certum est autem
quod accidentia illa que sunt quantitas et quali-
tas cum sint absoluta esse sine subiecto
et substantia panis non implicat contradictionem quod
non sequitur quod idem sit et quod idem non sit
sed quod idem est nunc in alio nunc autem
sine illo. Iterum plus potest deus facere
quam intellectus noster intelligere sed nos
intelligimus absolutam rationem quantitatis
et qualitatis non intelligendo subiectum
ergo et deus potest facere huiusmodi accidentia
sine subiecto de hoc datur exemplum
In hypermia est quidam lacus et si
ponatur ibi baculus ita quod vna pars
sit in luto alia in aqua alia in aere
sic fiet quod pars que erat in luto erit

ferz q̄m aq̄ lapis q̄ in aere r̄manet
bit lignū. a tñ fm aliquos r̄manet
eadem q̄ntitas a substātia mutata.
Si ergo h̄ fit ope nature q̄ substā
cia mutet̄ manēte q̄ntitate mlto for
cius opatōe d̄i. a sic ptz q̄ acadēcia
sola manēt a s̄ illis tñ acadētibus
cōtinetur corp̄ x̄pi. **E**t ideo ad vidē
dū quō est ibi. **Q**uerit̄ vtrū corp̄
x̄pi s̄ ill̄ acadētibus cōtineat̄ a videt̄
q̄ nō qz nullū corp̄ pōt moueri di
uers̄ motibz s̄ frequēter cōtingit q̄ q̄n
vn̄ factos eleuat̄ hostiā alī deponit
ḡ ac̄. **I**te impossibile est totā q̄ntitatē
corp̄is x̄pi cōtineri cū sit corp̄ mag
nū ḡ ac̄. **D**icēdū breuif qz nūc nō
est h̄ plix̄e determinandū qz iueme
modū p̄ quē x̄ps est ibi positue dif
ficile est qz h̄ transcendit sensum a
ymaginatōez creatā. sed modū esse
di negatiuū possumus bñ dicere qz
nō est ibi localiter nec ar̄c̄scriptu
ue nec p̄ modū quātitatiuū a dimē
siuū sed est ibi ineffabili modo sacē
mentali qz multi sunt modi essendi
in aliquo nec argumēta cogūt. **A**d
primū q̄ dicitur nullum corp̄ pōt
moueri ac̄. **D**ico qz verū est. **A**d mi
norē dico qz nō est incōueniens fm
modū fm quem est ibi corpus x̄pi
quia nō est ibi localiter sed sacram
taliter. **V**nde iste modus solū est in
acadētibus nō in corp̄e x̄pi s̄b̄iectiue.
Ad sc̄dm scilz qz impossibile est to
tā quātitatē corp̄is x̄pi cōtineri cum
sit magnū corpus dicit̄ qz nō est in
cōueniens vnū magnū corpus cōt̄

neri in aliquo puo loco nō per mos
dū localem nec ar̄c̄scriptiū sed p̄
alium sicut sol est a apparet qui est
tam magnus in modico speculo to
tus a sic ē de corp̄e x̄pi q̄re nō valet

De effectu additōis a remotōis
Quantū ad octauū vtrum ad
formam cōsecratōis possit ali
quid addi vel minui. **D**icēdum fm
Alber. qz forme iste in n̄lo debēt mu
tari qz si mutarentur in alia verba
pro certo nō cōficereēt etiā si verba
eūdem sensum habere viderent̄ nec
aliquid debet diminui qz si dicere
tur hoc est meū remanet idē minas
tū q̄ sit meum. **E**t si diceretur hoc ē
corpus nō significaretur ppriū cor
pus x̄pi. **S**ed de additōne dicit̄ qz
significationem nō mutat nec indu
cit errorem. **V**t si dicatur hoc est cor
pus meum sanctum a dilectum vel
aliquid h̄mōi. tamē nullo modo est
faciēdū a qui facit est increpandus

De verbis institutōis.

Hec quotiescūqz ac̄. **H**ec ē q̄r
ta p̄tula. **I**n qua posita for
ma cōsecrationis q̄ntum ad vtrum
qz scilicet corp̄is a sanguinis. po
nūtur verba institutionis tunc em̄
hec verba dicendo instituit aposto
los sacerdotes a instituit hoc sacra
mentum figurarū veterum cōpletū
uum. **D**icit ergo in mei memoriaz fa
ciētis. **I**dest memoriam mee passio
nis a mortis p̄mo ad **C**lv. xj. **Q**uo
ciens a m̄qz manducabitis panem
hunc a calicem bibetis mortem d̄m

annunciabitis donec veniat. **C**irca
hec notanda sunt multa primo quod hec
verba scilicet hec quotienscumque ac-
tione non sunt de essentia forme consecratio-
nis quod patet quia cum verba refe-
rantur ad corpus christi et sanguinem
populus adoratio ydolatriam committeret
primo quod corpus christi adoratur antequam di-
cantur quod non est dicendum. **S**ecundo no-
tandum quod ex his verbis concluditur error
illorum qui dicunt quod si in triduo mor-
tis aliquis voluisset consecrari non fuisset
consecratus. **N**am christus hic dedit potestatem
apostolis et discipulis non exequendo aliquid
quod tempus ideo vera consecratio fuisse
set et fuisset ibi corpus sed non cum anima ut
habitu est super. **T**ertio notandum
quod postquam sacerdos calicem deposuit re-
uerenter dicendo hec verba debet ipsum co-
operire cum corporali. **Q**uarto per nota-
bili quod videtur debet eleuari calix co-
operatus vel discooperatus. **E**t dicendum
quod non est magna vis quantumvis modo fiat.
Nam si operis fuerit sanguinem christi asper-
sum secrete scilicet quantum oravit. **E**t factum
est sicut dicitur sicut gutte sanguinis de-
currentis in terra. **L**uc. xxij. **S**i vero
discooperatur fuerit ei sanguinem paten-
ter aspersum in die pasceus tunc con-
discooperatus eleuatur. **Q**uinto notatur
de modo adorandi vel orandi in eleuatione
corporis et sanguinis quomodo est adorandum. **A**d
hoc potest dici quod secundum deuotionem cuiuscumque
quod nam non sunt determinata ad hec verba
aliqua quia aliqui dicunt. **I**n man-
tuas comento spiritum sanctum. **A**liqui **A**ue
verum corpus natum. **A**liqui **I**esu christe

fili dei viui miserere mihi peccatori. aliquid
ihesu nazarene rex iudeorum miserere mei
Aliqui istos versus. **X**pi corpus aue
rege corpora nostra suaue. **D**ulcis aue
sanguis mala destrue que parat an-
guis et sic de alijs secundum diuersum mos-
tum et deuotionem quam homo habet ad
ihesum christum. **S**exto notandum quod
significant cruces que fiunt in con-
secratione corporis et sanguinis di-
cendo benedixit. **D**icendum quod illa crux
que fit primo in consecratione corporis
super illa verba benedixit significat
quod christus passus est in corpore. **I**lla
autem que fit super vinum dicendo illud
verbum iterum benedixit significat quod
christus passus est in anima. **V**n secundum
Augustinum totum hominem sumpsit
ut totum hominem patiendo redimeret.
De rei consecrate commemoratione.
Sequitur unde et memores. hec
est tertia pars secunde partis prin-
cipalis canonis. **I**n qua ponitur rei
consecrate commemoratio. **E**t diuiditur
in quatuor. **N**am ponitur primo memora-
tionis actum cum dicitur unum et memores. **S**ec-
undo commemorationis subiectum ibi nos ser-
uati. **T**ertio commemorationis obiectum ibi es-
dem filij tui. **Q**uarto commemorationis effe-
ctum ibi offerimus. **C**irca hec videnda
sunt ista primo de verborum expositione secundo
de ritus obseruatione. **T**ertio de quodam du-
bitatione. **Q**uarto de crucis significatione.
Circa primum dicitur sic. unum quod est illati-
uum regularium precedentium quod dictum fuit
statim. hec quotienscumque feceritis in
mei memoriam facietis statim subdit

vñ et memores **Ex** quo patz q nul
 lus ppetuo abstinere debet a celebri
 tione et memoria hui? cū nō sit ptās
 data in vanū pmo etiā exti de cele.
 mis. **T**ollentes. replenduntur illi q
 solū qter in āno celebrāt **De** q
 nos serui ponitur hic cōmemoratiois
 sbiectū ad hāz loquit h de ministrā
 tibus qui debent se hūiliando seruos
 recognoscere et quia loqitur etiā in
 psona ecclē militantis sbdit **De**
 et plebs tua scā scz p baptismū sci
 ficata. **De** qtur eiusdem xpi filij
 tui. ponitur hic cōmemoratiois ob
 iectū qz ille idem qui passus est. est
 hic cōsecratus licet sb alia specie **Et**
 ppter hoc eliditur error illorū q di
 cebant q xp̄us non erat vere in hoc
 sacramento sed figuratur vt supra
 est probatum **De** quitur tam beate
 passiois ac. **L**ra clara est **De** qui
 tur **O**fferimus. **H**ic cōmemoratiois
 ponit effectū **O**fferam? ego precla
 re maiestati tue nec mirum si maie
 stas dei dicat esse preclara idest val
 de pre alijs clara ex q tanta erat cla
 ritas sanctorū q fulgebunt iusti si
 cut sol vt dicitur **Pa**p. iij. **De** q
 tur de tuis tomis. ratioe spūaliū. ac
 datis. rōe tpaliū que dant in pñti
Et q offerim? hostiā purā. qz xp̄s
 cōceptus ē sine originali pccō scām.
 qz sine mortali peccato. immaculataz
 qz sine veniali vel sanctā qz sine in
 cētino fomite. immaculata qz nos
 a macula purgavit criminis. panē
 factum vite eterne qz est viaticū in

via hac ad vitā eternā habēdā. et
 calicē salutis ppetue. qz ip̄e est refe
 ctio inebrians in priā. vel alit dicit
 hostiā purā quo ad puritatē interio
 re sanctā q ad cōuersatōez exteriorē.
 hostiā immaculatā quo ad efficaciaz
 cōtra hostē. panē factum vite eterne
 quo ad grē effusionē. et calicē salu
 tis ppetue q ad glorie cōllatōez vel
 dicit panis fact? qz nō debet dari
 nisi sanis vñ dicit est inf panē mate
 rialē q dat sanis et egris et istū qui
 nō dat n̄ sanis id ē scis vñ? **E**gris
 et sanis ē sana refcō panis. **S**z xp̄i
 panis nō est san? nisi sanis scz illis
 q sūt sine pccō infirmitate. v̄l dicen
 dū s̄m **I**nnoç. **D**e tuis tomis. idest
 fructibus segetū q̄tum ad panē qui
 est cōsecratus in carnez. et datus id est
 fructibus arborū q̄tū ad vinū qd est
 cōsecratū in sāguinē **D**e istis inq̄ of
 ferim? hostiā purā q̄tum ad locutō
 nē. hostiā immaculatā q̄tū ad opa
 tōem qz pccm̄ nō fecit. hostiā scām
 q̄tū ad cogitatōez. panē scm̄ qz sci
 ficantē vite eterne qz dator ē vite
 eterne q̄tū ad stolā carnis. et calicē
 salutis ppetue q̄tū ad stolāz aie
Jo. vi. **E**go sū panis viuus qui de
 celo descendī si quis manducauerit
 ex hoc pane viuet in eternum **V**i
 so de expositione verborum videndū
 secundo de ritus obseruatione nam
 per ordinem hec sunt hic per sacer
 dotem obseruanda **P**rimo dicendo
Vñ et memores. debet sacerdos ex
 tendere brachia dicendo tam beate
 m. iij.

C passiois in modū crucis postmodū
dicēdo. necnō et ab inferis resurrex-
tionis illa parum plus erigere **I**n
signū q̄ vicit leo de tribu iuda Apo-
cal. i. scilicet dū surrexit rurſū dicēdo
sed et in celo s̄ gloriose ascensionis
plus ad huc erigere **I**n signum q̄
xp̄us deus et homo ascendit in celis
et sedet ad dexteraz̄ p̄ris. postmodū
deponēdo debet facere quinqz cruces
scilicet tres cruces super totum tam
hostiam q̄ calicem vnā dicēdo ho-
stiam purā. aliam dicēdo hostiā sc̄p̄
terciā dicēdo hostiam immaculatā.
quarta debet fieri crux sup̄ corpus
dicēdo panē facte vite eterne quita
debet fieri super calicem dicēdo cali-
cem salutis p̄petue **P**ostea iterz̄ ele-
uare manus p̄petenter vnā hinc
inde tenendo sic q̄ a ministris ali-
quātulū videri possint **V**idendū
est ego de quadam dubitatōe qua
re hic no fit mencō de natuitate cir-
cumscisiōe et h̄mōi sicut de passione
resurrectione et ascensione **R**espon-
deo hoc sacrificiū fit vt dictum est i
memoriam passionis xp̄i modo illa
que sequūtur passionem sicut est re-
surrectio ascensio faciunt memoriā
eius **I**deo de passione et sequētibus
fit hic memoria. **I**terum tria bona
que ex h̄is tribus consequūtur **N**az̄
per passionem in caritate inflāma-
mur **R**atio est qz maius donū ma-
iorem caritatem arguit iuxta illud
Maiorem caritatem non potest ma-
ius dari donū nec bonum q̄ vita p̄

D p̄ria **I**uxta illud **M**aiorem dilectō-
nem et. **P**er resurrectionem in fide
roboramur quia si xp̄us nō resurrex-
isset dubitatō fuisset. nunc aut̄ s̄m
ap̄lm̄ p̄ma ad **C**or. xv. **S**i xp̄us
resurrexit et nos resurgemus **T**er-
tio per ascensionem in sp̄e eleuam̄.
qz ex eo q̄ celum aperuit **E**t ascens-
dit habent sp̄em membra ibi esse.
Math. ij. **A**scēdit pandens iter an-
eos **Q**uarto videndū est quid si-
gnificat ille quinqz cruces que s̄ūt
dicendo hostiam purā et. **E**t dicēs
dum q̄ significant quinqz vulnera
xp̄i vel quinqz effusiones sāguinis
xp̄i **P**rima in circūsiōne **L**u. ij. ses-
cūda in sudore **L**u. xxij. tertia i fla-
gellatiōe ad columnā ligatus **J**o.
xij. **Q**uarta in crucifixione quinta
in lateris apertione quā exiuit conti-
nuo sanguis et aq̄ ut h̄etur **J**o. xix.
De postulatiōe effectus sacramēti
Equitur supra que p̄p̄tio
Nec est tertia pars princī-
palis canonicis vbi petitur
effectus sacramenti qui est res tan-
tum et diuiditur in tres partes **N**ā
in prima parte petitur acceptio di-
uine misericordie ibi supra et. **I**n
secunda petitur infusio diuine gra-
cie **I**bi **D**uplices **I**n tertia peti-
tur collatio glorie ibi **M**emento do-
mine **A**d huc prima in duas quia
primo petit diuinam acceptationez
secūdo adducit figuralem exempli-
ficationem **I**bi sc̄z **D**icunt accepta
Circa istam partem primo verba

exponentur scdo subia mouebunt.
Quantū ad primū dicit sic supra qz
 p̄picio ac sereno vultu r̄spicere dig
 neris habēdo a acceptādo ea tanq̄
 grata a placita tibi quia tūc homo
 gratum vultum facit qn̄ sibi placet
 illud quod offertur. **S**equitur
 figurālis exēplificatio sicuti accep
 ta idest grata habere dignatus es
 munera pueri tui iusti abel de quo di
 citur Genes. iij. qz respexit deus ad
 abel a ad munera eius. **S**equitur
 et sacrificiū patriarche nostri abra
 he qui suum vnicū filium voluit
 immolare vt habetur Gen. xxi. qz
 mirabiliter fuit placitum deo sed p̄
 hibitus fuit per angelum ne exten
 deret manum super puerum a post
 Immolauit arietem ibi paratum.
Sequitur et quod tibi obtulit
 sumus sacerdos tuus melchisedech
Sequitur sanctum sacrificiū im
 maculatam hostiam **H**ec leo papa
 addidit a iuste quia hoc sacrificiū
 factum est in se a sanctificat alios.
Ad expositionem autem huius lre
 videnda sunt duo **P**rimo quis fuit
 iste melchisedech secundo quod sa
 crificiū obtulit a quando qui fuit
 melchisedech **A**d primum dicendū
 qz fm̄ omnes expositiones a verio
 rem ip̄e fuit sem̄ primogenitus noe
 qui adhuc viuebat tempore abra
 he si computetur dies eius **I**ste s̄
 dissimus a mirabilis sacerdos fuit
Ad scdm̄ dicendum qz vt habetur
 gen. xiiij. **D**ū abraham rediret de se

de q̄tuor regū **I**p̄e melchisedech ob
 tulit panē a vinū in sacrificiū reddē
 do deo grās de victoria abrahe qd̄
 mirabiliter fuit deo acceptū **Q**uā
 tū ad scdm̄ fuit q̄tuor dubia p̄mū q̄
 re dicit sereno vultu nūquid de? ha
 bz vultū turpidū aut iratū i se aut
 potest mutare vultū suū **V**idetur qz
 nō qz vt dicit ex de summa tri. a fide
 catholica **F**irmiter credim? ip̄e imu
 tabilis est de? g. vultuz mutare nō
 p̄t **D**icendū qz vultus eius nō mu
 taf̄ aliqn̄ sed tūc deus vultū suū il
 luminat sup̄ nos idest serenat cum
 misericordiā suam sup̄ nos exhibet
 et declarat fm̄ illud ps̄. **I**lluminat
 vultū suū sup̄ nos a misereat nr̄.
Secundū dubium quare dicit re
 spicere digneris **N**ūqz nō omnia sūt
 in aspectu eius a in p̄spectu **J**uxta
 illud ad hebr. iij. **O**mnia nuda et
 aperta sunt oculis eius **S**ed dicen
 dum qz q̄uis nihil sit occultuz deo
 quia omnia videt oculus eius tam̄
 illa p̄prie dicitur respicere deus que
 accepta sūt a grata sicut legit̄ gen.
 iij. qz respexit deus ad **A**bel a ad
 munera eius **I**deo quia fuerunt sibi
 accepta a grata **A**d chayn non re
 spexit nec ad munera eius ideo non
 acceptauit **P**etimus ergo nos hic
 qz respiciat idest acceptet p̄pter qd̄
 statim sequitur a accepta habere.
Tertium dubium quare isti tres
 patriarche solū nomioatur scilicet
Abrāham **A**bel a melchisedech et
 quare magis q̄ alij **D**icendum fm̄
 m. iij.

Innocentius quod sacrificia istorum specialiter
 hoc sacrificium figurabant Quid enim
 per munus? abel offerentis de primogeni-
 tis et invidia interfecti a fratre nisi Christus
 exprimit quod est primogenitus et in multis
 fratre et invidia et malicia a iudeis oc-
 cisus Quid per sacrificium abrahe dile-
 ctum et unicum filium offerentis nisi
 passio domini designat de quo apostolus per
 primo filio suo non peperit deus et Ob-
 lato etiam melchisedech tam proprium
 novum sacrificium signat ut a Christo di-
 catur Tu es sacerdos in eternum secundum
 ordinem melchisedech Ideo isti tres
 nominantur **Q**uarto quare abel vo-
 catur puer et abraham patriarcha Dis-
 cendum quod abel vocatur puer non solum
 a puericia sed a puritate secundum illud psal-
 m. xliij. Ecce puer meus quem elegi posui
 super eum spiritum meum Abraham
 dicitur patriarcha id est princeps pa-
 trum non solum plebis israelite sed
 etiam christiane sed differenter quod illi
 per carnem istius autem per fidem Mel-
 chisedech etiam dicitur quia interpres
 tatur rex iusticie et rex salem id est pa-
 cis fuit homo iustus et pacificus sic
 Christus fuit purus fuit pater fuit iustus
 fuit etiam rex pacis Juxta illud psal-
 m. Orietur in diebus iusticie et habun-
 dancia pacis et.

De infusione divine gracie.

Sequitur Supplices Hec est
 secunda particula tertie partis pri-
 cipalis canonis ubi petitur divine
 gratie infusio Circa quod facienda sunt
 tria Nam primo littera exponitur secu-

do de ritu agere tertio de quodam dubio
 agitur Expositio verborum Pri-
 mo videnda est expositio litteralis suppli-
 ces et secundum **T**ercio super sententiam di-
 xij. sic exponitur Jube hunc dicit
 quod angelus sacris mysteriis interesse
 credendus est non ut consecret quia
 homini potestatem non habet sed ut orati-
 ones sacerdotis et populi deo presentet
 secundum illud Apocalyp. viij. Ascendit fumus
 aromatatum in conspectu domini de manu an-
 geli que sunt orationes sanctorum petit ergo
 sacerdos ut hoc id est significata per
 hoc scilicet corpus mysticum per manus an-
 geli id est misterio angelorum preferatur
 in altare sublime id est ecclesiarum
 triumphantem vel participatione divini-
 tatis plenam quia deus ipse est al-
 tare sublime unde dicitur Exo. xx. Non
 ascendes in altare meum per gradus
 id est in trinitatem non facies gradus
 quia equales sunt tres persone vel
 aliter per angelum ipse Christus intel-
 ligitur qui est magni consilii angelus
 ut dicit propheta Qui corpus suum mi-
 sticum deo patri coniungit et ecclesie
 triumphanti Petimus ergo hoc per
 ipsum superne ecclesie et patri coniungi
 Vel aliter potest exponi sic Omnis
 deus iube hoc id est panem et vinum
 transferri id est transmutari in subli-
 me altare tuum id est in corpus et sa-
 guinem Christi filii tui qui dicitur alta-
 re Juxta illud Exo. xx. Altare de ter-
 ra facietis mihi Vel aliter Jube hunc
 id est vota et orationes nostras preferri
 id est presentari in sublime altare

Abel

Abraham

Melchisedech

tuum in presentia curie celestis et in
 conspectu diuinitatis tue et hoc per
 manus angeli tui Nam angeli deo
 vota nostra offerunt Tob. xij. dixit
 Raphael ad thobiam quando orabas
 ego obtuli orationes deo **S**equitur
 ut quoties ex hoc altaris participatioe
 sacrosancti filii tui corpus et sanguine
 sumpserimus vel sacramentaliter si
 aut faciunt illi qui coicant et recipiunt
 sacramentum Vel spiritualiter sicut faci
 unt illi qui sunt in gratia et missa au
 diunt quod aliqui plures de fructu eorum
 reportant eorum deuotione quam ha
 bent quam faciunt coicantes tales in quibus
 omni benedictione celesti repleantur
 per eundem dominum nostrum Nam in christo vel
 in ipso omnes orationes nostre termina
 ri debent ut supra dictum est **S**e
 cundo agendum est de ritu qui debet
 in hoc obseruari Et sciendum primo quod
 sacerdos dum incipit dicere **S**up
 plices te rogamus debet se inclina
 re profunde et manus cancellare sic quod
 dextra sit super sinistram nunquam distin
 guendo duos illos digitos cum quibus
 corpus christi tetigit et leuauit et
 debet stare inclinat usque quo di
 cat ex hac altaris participatione et
 tunc debet surgere et osculari altare
Secundo sciendum quod cum dicit
 corpus debeat facere unam crucem
 super hostiam dum dicit sanguine
 aliam super calicem Dum vero dicit
 omni benedictione celesti aliam se
 metipsum signando bene more so
 lito **T**ertio sciendum et dicendum

quod inclinatio illa significat prostra
 tionem christi et inclinationem quam fe
 cit deo patri in oratione ante passio
 nem. Osculum autem significat quod
 sacerdos altare osculatur in detesta
 tionem osculi iude quia sicut ille ad
 prodicionem Ita iste ad reuerentiam
 et honorem osculatur. Tres cruces
 significant tria facta circa christum **P**ri
 ma que fit super corpus significat
 illa que fuerunt facta a iudeis christo
 secunda que fit super sanguinem si
 gnicat verba que fuerunt dicta et
 illa que fuerunt sibi illata a gentili
 bus. Tertia que fit super faciem sa
 cerdotis significat relationem quam
 fecit iudas iudeis **V**el dicendum quod
 due prime cruces significant mar
 tirium christi et aliorum sanctorum et
 tertia significat quod christi vulnera sunt
 nostra medicina **I**deo fit super
 nos. **V**el dicendum quod iste tres cru
 ces significant quod christus imminente
 passione ter orauit ut habetur Lu
 .xxij. et Math. xxvj. cap. **V**el sic iste
 tres cruces significant verba que
 dixit dominus in cruce **P**rimum est
Pater dimitte illi quia nesciunt quod faciunt
 et hoc crux fit super corpus quia virtute
 corporis fit peccatorum remissio **S**ecundum
 est. pater in manus tuas commendo
 spiritum meum. et hec crux fit super
 sanguinem quia virtute sanguinis fit
 introductio in celum. **T**ertium est de
 us meus ut quid dereliquisti me et
 hec crux fit super celebrantem et sus
 per nos quia tunc christus consoluit

C nobis plangens defectum nr̄m. vel
fm̄ Tho. due prime fiḡnt flagella
et vincula xp̄i Tertia q̄ sūt nr̄a me
dicamina Quert̄ vtz xp̄us descē
dat de celo Respondeo q̄ xp̄s ē sem
per in celo de ose. di. j. sed absq̄ ali
qua tradicione ⁊ repugnātia p̄t
esse in celis ⁊ realit̄ ⁊ s̄tialit̄ In sa
cramento altaris sacramentalit̄ ⁊ rea
liter licet nr̄a ymaginatō nō bñ ca
piat vt dic̄ hugo Ille qui fecit cor
pus ⁊ locū potest facere q̄ idem cor
pus sit in diuersis locis Legitur q̄
bt̄us Ambrosius celebrans in eccle
sia sua fuit in sepultura s̄cti Mar
tini Et s̄ctus frontopetra gois cele
brans interfuit carascōne sepulture
s̄cte marthe sic p̄t esse corpus xp̄i
in diuersis locis ⁊ in celo

S De collatōe glorie pro mortuis.
Equitur Memēto. hec est ter
cia p̄t̄cula tercie p̄tis p̄ncipa
lis canonis In qua petitur collatō
glorie P̄rio p̄ mortuis sc̄do pro vi
uis ibi Nobis quoq̄ p̄ccōn̄b̄. Cir
ca h̄ac p̄tē primo ponētur q̄dā no
tabilia sc̄do inq̄ren̄t quedā dubia
Quātū ad p̄mū. primo nota q̄ hic
oratur pro mortuis q̄ memoria est
faciēda pro spiritib̄ defūctōz in oi
bus missis. Et hūc modū seruauit
antiq̄tus eccl̄a ⁊ h̄ ip̄m ex d̄cis Au
g. confirmat̄ de ose. di. j. Visū prete
rea nobis est. Ideo hic oratur pro
mortuis sicut supra p̄ viuis Ita q̄
in somno pacis debz fieri r̄collectio
et memoria recte eo ordine q̄ dictū

D est supra de viuis Hic em̄ oratur p̄
ablatiuis idest p̄ illis qui ablati sūt
de hoc mundo Et hec memoria debet
fieri vel noialiter vel mentaliter q̄
deo sufficiat mēte ⁊ corde loqui quia
dicitur in ps̄. dñs sit cogitatōes ho
minū **S** c̄do nota p̄ quibz mor
tuis est orādū Et dicendum q̄ mor
tui sunt in tripl̄ci gradu. nam qui
dam sunt valde boni sicut sūt illi q̄
sunt in paradiso qui nihil purga
bile habent sed iam inebriatur ab
vbertate felicitatis eterne ⁊ p̄ istis
nō est orandū p̄mo dicit̄ greg. q̄ in
iuriam facit sancto qui orat pro eo.
Quidam sūt valde mali q̄ sunt sc̄li
cet in inferno in peccato decedētes
et pro talibus nō est orādum quia
in inferno nulla est redemptō Qui
dam sunt medioerter se habētes si
cut illi qui sunt in purgatorio qui
boni dicunt̄ q̄ sine culpa recesserūt
ct̄riti ⁊ penitētes sed mali q̄dāmō
q̄ penis obligati q̄s nōdū soluerūt
et p̄ talibz est orādū s̄ nos oramus
indifferenter pro omnibz q̄ nesci
mus eorum statum sed supponimz
esse in purgatorio **E**t ideo tercio
notandum q̄ hic ponuntur due cō
dicionēs ex quibus habetur p̄ qui
bus est orandum Prima cū dicitur
qui nos precesserūt cum signo fidei
idest cum carātare baptismali vel
qui ostenderūt in fine aliq̄d signuz
fidei dato q̄ amiserunt loquelā dū
tamen ostendant signa deuotionis
ad huc est spes de talibz ⁊ est pro

ipsis orandum qz q̄d̄iu sumus in h̄
 mundo habem⁹ ius ordinandi nos
 metip̄os ⁊ actiones nr̄as **S**ecūda
 d̄ditio ponit̄ cū dicitur **E**t dormie
 rūt in somno pacis idest in pace cōs
 scientie ⁊ p̄torū qui scilicet sine pec
 cato mortali decesserūt pro talibus
 ergo rogam⁹ te dñe vt̄ ip̄is scilicet
 quos in memoria habuim⁹ sp̄iali
 et om̄ibus gn̄aliter in xp̄o quiescē
 tibus idest in fide ⁊ cōfessione xp̄i de
 q̄bus dicitur **Apōc̄. iij.** **B**eati mor
 tui qui in dño moriūtur locum refri
 gerij lucis ⁊ pacis indulgeas depre
 camur. **C**irca q̄d̄ notādum qz lo
 cus inferni dicitur vmbrosus ⁊ tes
 nebrofus **J**uxta illud **Mat̄h̄. xxij.**
Mitte eum in tenebras exteriores.
Item dicit̄ locus inquietudinis vres
 dimis ⁊ caloris iux̄ illd̄ **Mat̄h̄. xxv.**
Ite maledicti in ignē eternū **I**te d̄r
 locus inquietudinis quia nūq̄ ibi
 mens quietatur p̄pter remorsum cō
 scientie q̄ vermis cōscientie appellat̄
 de q̄ ps̄a. **V**ermis eoz nō morietur
Sz p̄ oppositum loc⁹ paradisi dicit̄
 locus refrigerij ps̄. **T**rāsiuim⁹ per
 ignem ⁊ aquam et eduxisti nos in
 refrigerium **D**icit̄ locus lucis **Apō.**
xxj. **N**ox ibi nō erit sed claritas dei
 illuminabit eam scilicet ciuitatem
 paradisi de qua loquitur ad lr̄am **D**i
 citur etiam quietudinis locus ⁊ pa
 cis p̄pter quietem conscientie **Ps̄.**
In pace in idip̄m dormiā ⁊ requie
 scā **E**t alibi **I**n pace fact⁹ ē loc⁹ ei⁹
Ideo dīam⁹ locū refrigerij lucis

et pacis **Q**uare ante consecrātōem
 et post oratur pro viuis ⁊ mortuis
 tantū **Q**uarto notādum qz ante
 cōsecrationem corporis oratur p̄ vi
 uis ⁊ etiam in parte illa que sequit̄
 tur nobis quoqz peccatorib⁹. **S**z
 pro mortuis orat̄ tm̄ post cōsecrātō
 nem **R**atio aut̄ huius est quia viui
 indigent gratia pro mūdo isto. glo
 ria pro alio **I**deo ante cōsecrationē
 oramus pro ip̄is vt̄ detur eis gr̄a p̄
 mundo isto **S**ed post cōsecrationē
 vt̄ detur eis gloria **M**ortui aut̄ in
 digent tm̄ vno scilicet gloria. **I**deo
 pro ip̄is oramus post cōsecrationē
 vt̄ detur eis gloria **Q**uinto notā
 dum que sunt illa quib⁹ mortui pos
 sunt iuari **E**t dicendū qz anime de
 functoz q̄tuor modis absoluuntur
 fm̄ greḡ. **A**ut scz oblatōib⁹ sacer
 dotū. aut precibus sanctorū. aut ca
 rorum elemosinis. aut ieiūnijs cog
 natorū. **xij. q. ij.** **N**on estimemus.
Ide **Rō. c. lix.** **I**tem queritur **E**t no
 ta qz frater petrus de tarantasia or
 dinis predicatorū distinguit hoc i
 scripto suo dicens qz suffragia pro
 sunt defunctis ad absolutionem pe
 ne nō ad premium vite eterne **A**b
 solui aut̄ a pena possunt duob⁹ mo
 dis v̄l p̄ viā gr̄e. vel p̄ viam iustitie
 p̄ viā gr̄e dupl̄. vel p̄ intercessionē
 capitis vel oblationis ip̄ius sacra
 menti altaris. vel per intercessionē
 quasi priuatā membrorū scilicet per
 orōes sanctorū **P**er viā aut̄ iusticie
 dupl̄. qz v̄l p̄ modū redemptōnis

xpi pene scilicet p ieiunioꝝ afflictio-
 ne vel p q̄dam satisfactōnem equa-
 litatis iustitie scz per elemosinarum
 largitionē **E**t fm hoc distinguūtur
 q̄tuor modi ḡnales ad quos omēs
 alij reducūtur **Q**uantū ad secun-
 dū mouēda sūt dubia **P**rimo vtz
 mortui possunt per viuos iuari Di-
 cendum fm **Th.** q̄ caritas que est
 vinculum vnies mēbra ecclesie nō
 solū ad viuos s̄ extendit se ad mor-
 tuos qui ī caritate decedūt **C**aritas
 em̄ vita corpis nō finit qz p̄rio ad
Ch. xiiij. dicit q̄ caritas nūq̄ exā-
 dit siue p̄lxie euacuabūt siue lig-
 ue cessabūt **S**ilz etiā mortui in me-
 morijs hominū viuentium viuent.
Ideo intentio viuentū ad eos diri-
 gi p̄t q̄ sic suffragia viuorū dupli-
 citer mortuis profunt q̄ p̄pter cari-
 tatis vnionem et p̄pter intentionē
 ad eos directam qua p̄pter tenens-
 dum est q̄ valent suffragia defun-
 ctis **S**ecūdo queritur vtrū suffra-
 gia valeāt illis qui sūt in inferno
Et videtur q̄ sic qz sc̄do mach. xij.
 legit q̄ iudas. xij. milia dragmas
 argenti misit iherosolimam offerri
 pro peccatis mortuorū de quibz cō-
 stat q̄ peccauerūt mortaliter cōtra
 legem agentes q̄ in peccato morien-
 tes accipiendo de denarijs pdolorū
 a quibz lex prohibebat **I**tem legi-
 tur q̄ narrat **D**amascen⁹ q̄ grego-
 rius pro troyano orationē faciebat
 et exauditus fuit quē cōstat in ifer-
 no fuisse qz multorū martirum necē

instituit ergo ac **D**icendum q̄ alii
 qui dixerunt q̄ in hoc erat disting-
 uendum dupliciter. **P**rimo q̄tum
 ad tempus dicētis q̄ ante diem ius-
 dicij valent sed nō post **S**ecūdo q̄-
 tum ad personas dicentes q̄ quidā
 sunt in inferno valde mali qui sc̄li-
 cet sine fide q̄ sacramētis ecclesie des-
 cesserunt q̄ talibus nō profunt quia
 de ecclesia non fuerunt nec numero
 nec merito. **Q**uidam autēz uō sunt
 valde mali scilicet qui de ecclesia fu-
 erunt numero fidem habentes q̄ sac-
 ramentis imbuti. **E**t aliqua opera
 de genere bonorum facientes q̄ tali-
 bus suffragia ecclesie profunt **S**z
 tunc occurbat eis magna dubi-
 tatio quia cum pena inferni sit finis
 ta intensiue licet infinita extensiue
 duratiōe multiplicatatis suffragijs
 pena illa posset totaliter tolli q̄ est
 error **O**rigenis **I**deo hoc incōueni-
 ens multipliciter euadere voluerūt
Prepositiuus autem dixit q̄ tantū
 possent suffragia pro damnatis ml-
 tiplicari q̄ a pena totaliter redderē-
 tur immunes non quidem simpli-
 ter dicebat **O**rigenes sed ad tēpus
 scilicet ad diem iudicij sed tūc sine
 spe venie iterum retrudentur sed vi-
 detur repugnare diuine iusticie qz
 culpa ordinari nō potest nisi per pe-
 nam. et ideo si culpa cōtinue non re-
 maneret in damnatis eorum pena
 interrumpetur. quod falsum est.
Item **P**rietamialium modum in-
 uenerunt dicentes em̄ q̄ hoc modo

proceditur in diminutione pene per
 suffragia sicut proceditur in diuisi-
 one linearum que cum finite sint tam-
 in infinitum diuidi possunt et nunquam
 per diuisionem consumuntur cum ta-
 men fiat subtractio non per partes
 eiusdem quantitatibus sed per partes
 eiusdem proportionis ut si primo au-
 feratur media pars et post media il-
 lius medie et sic in infinitum simili-
 ter dicunt quod per primum suffragium
 dimittitur aliquota pars et per ses-
 cundum aliqua pars remanentis
 secundum eandem proportionem sed iste mo-
 dus multipliciter deficit primo quia
 infinita diuisio que conuenit quanti-
 tati continue non videtur posse trans-
 ferri ad quantitatem spirituales. **Se-**
cundo quia non est aliqua ratio quare
 secundum suffragium minus dimittat de
 pena quam primum si sit equalis valoris.
Ter-to quod pena diminui non potest nisi
 diminuat culpa sicut nec auferri non
 tollatur culpa. **Quarto** quod in diuisi-
 one linee tandem peruenit ad hoc quod non
 est sensibile corpus quod corpus sensibi-
 le non est in infinitum diuisibile. **Et** sic
 sequeretur quod per multa suffragia pena
 remanens propter sui puritatem non sen-
 tiretur et ita non esset pena. **Ideo** alij
 dixerunt alij **Alasiodirensis** dixit quod
 suffragia profunt damnatis non quod
 ad pene diminutionem vel interrup-
 tionem sed per confortationem patientis
 sicut si homo portaret graue onus et
 facies sua profunderetur aqua conforta-
 tur quidem ad melius portandum sed

onus in nullo leuius fieret sed non
 valet hoc quod secundum Gregorium aliquis pro-
 et minus grauatur igne eterno secundum
 meritum culpe. et inde est quod eodem
 igne unde plus alius minus crucia-
 tur. **Vnde** cum culpam damnati immu-
 tata remaneat non potest esse quod leui-
 us penam ferat. **Est** dicta opinio pre-
 sumptuosa quia nulla auctoritate
 fulcra et est dictis sanctorum contra-
 ria. **Item** irrationalis. tum primo quod
 damnati extra vinculum caritatis sunt
 secundum quam opera uiuorum continuantur
 ad mortuos. **Secundo** quia tota-
 liter ad terminum peruenerunt recipi-
 entis ultimam retributionem sicut
 sancti in patria propter quod alij
 alium modum posuerunt qui aliquid
 liter posset sustineri dicentes quod pro-
 funt ipsis suffragia non quantum ad di-
 minutionem pene vel interruptionem
 nec quantum ad diminutionem sensus
 pene vel confortationem. sed quia ex
 hominum suffragiis eis aliqua materia
 doloris subtrahit quam haberent si se
 abiectos et contemptos ab amicis vi-
 derent sic quod de eis nullam curam ha-
 berent quia materia doloris subtra-
 hitur eis dum suffragia pro eis fiunt.
Sed nec istud potest esse secundum legem
 communem secundum Augustinum libro de
 cura pro mortuis agenda quia pre-
 cipue de damnatis et verum est. ibi
 sunt spiritus defunctorum ubi non
 vident quecumque agantur aut euene-
 rit in ista vita ab hominibus et ita
 non cognoscunt quando pro eis suf-

fragia sunt nisi super legem committitur
remedium diuinitus detur aliquibus
damnatorum quod uero omnino est incertum
Ideo tuncius est dicere simpliciter
quod suffragia non profunt damnatis
nec pro eis ecclesia orare intendit
sic ab auctoritatibus Dionysii. vii. ca.
caelestis gerarchie et Gregorii. xxxiiij.
libro moralis et Augustinus. patet quas
nunc propter prolixitatem non allego.
Ad primum ergo argumentum dicendum
quod illi denarios ydolorum accipientes
nullam ydolis reuerentiam facere
intendebant sed ut victores qui
eis iure belli debebantur receperunt
quibus per auariciam venialiter peccauerunt
Ideo non fuerunt in inferno.
Vel aliter quod videntes sibi periculum
imminere de peccato penituerunt
et sic suffragia eis prodesse potuerunt.
Ad secundum dicendum probabiliter quod
de troiano et alijs multis damnatis
resuscitatis potest dici quod non erant in
inferno deputati secundum presentem iustitiam
meritorum sed secundum causas
superiores quibus preuidebatur ad
vitam reuocandi erat de eis aliter
disponendum. **V**el secundum quosdam
anima troiani non erat a pena et reatu
pene simpliciter liberata sed eius
pena fuit suspensa ad tempus usque
ad diem iudicii nec tamen oportet quod
hec fiat communiter. **T**ertio queritur
vtrum suffragia valeant hijs qui in
purgatorio sunt. **D**icendum quod sic
ut patet secundo Mach. xij. **D**icta et
salubris est cogitatio pro defunctis
exorare ut

a peccatis soluantur ut dicit Augustinus.
non negandum spiritus defunctorum
pietate suorum viuencium posse releuari.
Quarto queritur vtrum suffragia
pro aliquo specialiter facta eque
profint alijs eiusdem meriti. **D**icendum
quod opinio opposita fuit quod omnibus
equalis meriti equaliter profunt
quod tamen ad liberationem seu utilitatem
sed non equaliter quantum ad honorem
sicut candela accensa in mensa pro
diuinitate equaliter facit accessoriis
mensae utilitatem sed magis est ad
diuinitatis honorem. **S**anctus autem
Thomas et alij contra dicunt quod cum
suffragium sit virtutis finis et dirigitur
per intentionem facientis quod
voluerit valere eis pro quo fit quantum
ad congratulationem et interiorum
consolationem. **H**ic unus existens in
caritate de bonis alterius gaudet
sic valet omnibus in caritate
existentibus et plus ei qui est in
caritate. **Q**uinto queritur
vtrum suffragia pro vno plus
valeant quam pluribus vel quantum
sunt pro pluribus tamen valeant
singulis. **R**esponsum hec dependet
a precedenti. **N**am licet oppositum
dixit quod tantum profunt
singulis alij tamen communiter
distinguunt ut supra proxima
questioe quia si valor suffragiorum
consideretur secundum quod valent
ex virtute caritatis sic tantum
profunt singulis ac si tantum
pro vno solo fierent quia caritas
non minuit sed distribuat affectus
in multos immo magis auget
vnum de vno bono facto vel
beneficio non minus letantur

in purgatorio multi q̄ vnus Et sic
intelligi potest **I**hero? de ase. di. v.
Nō mediocriter **S**i autē cōsideretur
valor suffragiorū in q̄tū sūt satisfa-
ctiones quedā per intentionē faciē-
tis translate in mortuos tūc magis
valent suffragia ei pro quo sp̄tiali-
ter fiunt. **S**ic em̄ effectus suffragij
diuidit ex diuina iustitia inter eos
pro quibus suffragia fiūt alias tū
valeret vna missa q̄tū. **C.** quia si
celebraret simul pro .**C.** et centū sa-
cerdotes pro centū mortuis sigilla-
tum tū valeret p̄ma missa dca p̄ cē-
tū q̄tū. **C.** misse dicte qd̄ est falsū
Sexto q̄rit vtz valeant suffra-
gia facta p̄ peccatōes siue p̄ malos
Dicēdū qd̄ suffragia possunt fieri per
malum dupliciter vel ut est sicut ea
que p̄prio motu fiunt et sic nō pro-
sunt nisi forte ex cōsequētī in q̄tū
per elemosinas mali hōis pauperes
excitatur ad orandū pro defuncto v̄l
vt minister et hoc dupliciter qz vel
facit ea ut minister publicus dei v̄l
totius ecclesie vt sacerdos qui cele-
brat missas mortuorum in ecclesia
et quia ille intelligitur facere cuius
auctoritate et vice fit vt p̄ dyonisiū
ptz. xiiij. ca. celestis gerarchie **I**nde
est qd̄ suffragia tal' sacerdotis q̄uis
fit peccator p̄sunt defūctis. vel agit
ea vt minister priuatus scz priua-
tione persone aut de mandato p̄so-
ne existentis in caritate et talia pro-
sunt si seruus existēs in peccato qd̄
aiqz opus misericordie facit ex pre-

cepto dñi caritatem habentis. si tū
minister in caritate esset hōi ope-
ra plus valerent quia ex duabus p-
tibus meritoia essent **S**eptimo
queritur vtrum suffragia valent fa-
cientibus. Dicēdum qd̄ opus suffra-
gij dupliciter potest cōsiderari vno
modo vt expiatiuū pene per modū
cuiusdam pene recompensationis q̄
in satisfactione attenditur **E**t hoc
modo opus suffragij qd̄ reputatur
quasi eius pro quo fit **I**deo absol-
uit eum a debito p̄prie pene quia in
tali recōpensatione consideratur eq̄-
litas iusticie **O**pus autē istud satisfa-
ctoriū ideo dicitur adequatū vni rea-
tui quod alteri nō adequat. **R**eat?
em̄ peccatorum duorum maiorem
satisfactionē requirit q̄ reat? vni?
Alio modo potest consideri q̄tū
est meritum vite eterne quod ha-
bet in q̄tū procedit ex radice cari-
tatis et s̄m hoc nō solum prodest ei
pro quo fit sed etiam facienti vt in
psal. **O**ratio mea in sinu meo cōuer-
tetur. **E**t ideo **D**amasceus dixit qd̄
aliquis vnguento vel aliquo oleo
sancto limire volens infirmum pri-
mo em̄ iste scilicet limēs percipiat
vnditionem deinde perungit laboran-
tem. **S**ic etiam quicūqz pro salute
proximi agonizat primo sibi ip̄i p-
dest deinde proximo **O**ctauo que-
ritur vtrum missa sit celebranda p̄
paruul' baptisatis statim post bap-
tismum de cōdētibus. **D**icendum s̄m
sāctum **T**hōmam qd̄ sic nō quia eis

inuuetur ad remissionē alicuius culpē
vel ad augmentū glorie sed ppter
alias rōes **P**rima est ppter solaciū
vīuorū. scdo ad ostēdendū puulos
ad vnitatem corpis mistici p̄tinere
dū idē modus exēqarū seruat in
īpīs et in alijs. **T**ertia est ad cōmē-
dandū redemptiōis misterū quod
in hō sacramento commemoratur p̄ qd̄
puuli sine p̄prio merito cōsequūtur
salutē eternā. **N**ono q̄ritur vtz
q̄libet missa equaliter valeat defun-
cto. **D**icendū q̄ q̄tum ad virtutem
sacramenti equaliter valet defūcto
cuiusq̄ sed q̄tū ad virtutē orōnuz
plus valet missa pro defunctis scilz
Requiem eternā rē. **S**ed istum ex-
cessum pōt recōpensare maior deuor-
cio celebrantis vel s̄cti de q̄ celebra-
tur p̄rō amū. **D**ecimo q̄rit vtz mis-
sa mali sacerdotis tm̄ valet q̄tū bo-
ni. **D**icendū q̄ de missa duplicat̄ pos-
sum? loqui aut q̄tum ad illud qd̄
est essentiale in ea scz corpus xp̄i et
sic equaliter bonū est opatū a quo-
cūq̄ dicat. **V**el q̄tum ad illud qd̄
est annexū sacramento et scdarum
et sic missa sacerdotis boni melior ē
qz nō solū habet efficacā ex ope s̄
etiā ex opante scilicet ex deuotiōe et
merito celebrantis et ideo ceteris pa-
ribz melius est audire missam boni
sacerdotis q̄ mali.

De collatōe gl̄e pro vīuis
Equitur nobis quoqz peccas-
toribz vbi petitur collatō glo-
rie pro vīuis qz fuit petita collatio

grē vt dictū est statim ppter quod
illa oratio est referēda ad collatio-
nē grē hęc ad collatōnem glorie. **E**t
pōt diuidi hęc p̄tacula in tres p̄tes
qm̄ in prima collatio glorie petitur
scdo societas cū quibus homo vult
glorari exp̄mitur ibi cū tuis s̄ctis
ap̄lis. tertio mediator (cuius virtus
te oportet fieri) interponitur ibi per
xp̄m dñm nr̄m amen p̄ quez rē. **S**ed
ēgo ista tota clara est. **S**ed ad ma-
iorem euidentiam p̄mo ponentur q̄
dam notabilia. scdo dabit̄ ritus
obseruātia. **Q**uātū ad p̄mū p̄mo
notat̄ quare dicit̄ miseratiōnū et nō
miseriōriarū. **E**t dicendū q̄ mise-
ricordiā dicit̄ habitū. **M**iseratiō ei?
dicit̄ actū. **I**deo qz actū indigemus
dicit̄ miseratiōnū. **S**cdō notandū
q̄re dicit̄ p̄tem aliquā. **N**ūq̄ nō ha-
bebunt saluati totā hereditatē nūq̄
diuidet̄ p̄ partes videt̄ s̄m Aug?
qz visio est tota merces sed quilibz
videbit totū deum ergo male dicit̄
p̄tem aliquā. **S**ed dicendū qz deus
q̄uis simplex fit et nō habeat p̄tem
et licet videat̄ totus tm̄ nō totaliter
qz vnus alio p̄fectius videbit qz si
cut̄ hic sint decem hoīes in mensa et
habeant candelā ante se quilibet to-
tam candelam et totū lumē videt̄ tm̄
ille qui habet magis sanos oculos
acutos et limpidos clarus videt̄. **S**i
aut̄ etiā aquila clarus videt̄ solem
q̄ hō sic erit in paradiso s̄m qz erunt
maioris meriti grē et caritatis s̄m hō
limpidius et clarus deum videbūt

Vnde illud qd dicit Jo. xiiij. In to-
 mo pris mei mansiones multe sunt ex-
 ponitur de diuersis gradibus beatis-
 tudinis sicut qd vnus alio perfectius
 videbit quis quilibet ita videat qd
 ex toto intellectus et affectus eius
 quietabat nec aliud videtur nec am-
 plius videre poterit desiderare. sicut oēs
 erunt ibi absq; inuidia de se inuicē
 cogredientes. **T**ertio notandum qd
 inter sanctos primo ponuntur duo mar-
 tires scilicet Iohannes baptista nec mirū
 quod iste apud postea stepha-
 nus quia isti duo fuerunt primi marti-
 res noui testamenti quis Innocē-
 dicat qd hic reperitur Iohannes euāge-
 lista et etiā ante consecrationem primo
 propter dignitatem apostolatus. scilicet propter
 privilegium celibatus. Sed credo qd
 melius dicit qd hic ponitur baptista
 qd cū singularis sit excellentie et ma-
 gis a scriptura propheta et a christo laus-
 datus et non debet excludi a canone
 quoniam ibi ponatur. **P**ostea ponuntur duo
 apostoli scilicet matthias et barnabas qd scilicet
 non fuerunt de duodecim apostolis tamen ma-
 thias fuit successor vni scilicet iude pro-
 ditōis. **A**lter vero scilicet barnabas fuit
 missus a spiritu sancto et comes indiui-
 duus pauli ut habetur in actibus aposto-
 lorum. **D**einde ponitur Ignatius quia erat
 valde deuotus beate virginis et christo in-
 tē qd post mortem eius fuit inuētū
 in corde eius scripturaz aureis literis istud
 nomen ihesus in omnibus partibus cordis.
Ponuntur autē hic quinque martires
 post mortem christi propter quinque vult-

nera christi. **I**tem. vij. virgines propter
 .vij. dona spiritus sancti. **S**equitur
 intra quorum nos consortium non estimas-
 torum meriti. id est non recompensando me-
 rita quia quasi nulla sunt ista non confide-
 rando dicitur quoniam? venie largitor
 admitte. **Q**uantum ad secundum scri-
 pturam et obseruantiam. **N**otandum pri-
 mo qd dicens nobis quoque peccatoribus
 debet sacerdos sicut aliquos to-
 dere peccatus et pcuttere cum tribus digi-
 tis inferioribus. **D**uobus ut predictum
 quibus corpus christi tetigit iunctis si-
 mul quia christus pro peccatis mortuus est.
Ad Ro. vij. Sed sicut alios ter debet
 peccatus pcuttere. sacerdos exaltans vo-
 cem suam in quo confessio latronis no-
 tatur de quo dicit Lu. xiiij. **M**emē-
 to mei domine dum veneris in regnum
 tuum. **T**ertio notandum qd hic in fine
 quoniam dicit per christum dominum nostrum non respon-
 detur. **A**men. **R**ō est quia continuatio ad
 precedentia. **I**deo statim sequitur per
 quem scilicet christum ubi ponitur in cuius virtute
 omnia que petimus debent fieri. **P**er
 quem etiam hoc sacramentum origi-
 nem habet. **I**deo dicitur creas propter
 esse nature. **S**anctificas propter esse
 sacramenti et quantum ad virtutem vnde
 dicitur viuificas propter effectum gratie que
 est vita anime. **H**uic dicitur propter gra-
 tie augmentum et quantum ad operationem
 siue usum. **I**deo subdit et prestas no-
 bis. **V**el creas quantum ad substantiam
 panis et vini. **S**anctificas dando
 virtutem ut fiat conuersio in corpus
 christi. **V**iuificas dando nobis vitam

glorie **B**enedicis dāto nobis aug
mentū gratie **E**t prestas quātū ad
vsi. **P**er xpm em omnia creant **J**o.
p̄mo Omnia p ipm facta sūt **I**deo di
cit creas **I**te omnia sanctificat p eū
et grām eius qz de plenitudine ei?
omnis accepim? **J**o. j. vñ. **J**o. vj. pa
ter sanctifica eos in veritate id est in
filio **I**deo dicit sanctificas **I**te omnia
p eū vivificatur qz ipē est vita **J**o.
xiiij. **E**go sū via veritas et vita. **J**o
dicit vivificas **I**te p ipm bñdictio
datur ideo de ipō dicit **L**u. j. **B**ene
dictus fructus v̄tris tui ppter hoc
dicit bñdictas **E**t seq̄tur p ipm inq̄
tum est homo manifestans prēm p
p̄dicationē et cū ipso inq̄tum deus
habēs idem esse et opatōem. et in ip
so q̄tum deus existēs in prē p natu
re id̄ fr̄tētem rōem **E**t tibi deo patri
omnipotenti omnis honor et gl̄a **V**el
per ipsū tanq̄ per mediatorē. **C**um
ipso tanq̄ coequali **I**n ipō tanq̄ cō
substantiali **C**irca hāc p̄tialā no
tadū **P**rimo qz debent fieri tres cru
ces **V**na dicēdo sanctificas **A**lia di
cēdo vivificas **T**ertia dicēdo bene
dictas **E**t hęc tres cruces fiūt anteq̄
calix discoopiatur sup totū positaz
postea cū dicitur et prestas nobis.
debet discoopiri calix et hostia reue
rēter sumi in dextera manu et cū fini
stra calix teneri et tūc cū dextera in q̄
est hostia facere quinqz cruces vñā
cū dicit p ipm. **E**t ista debet fieri a la
bio calicis vsqz ad labiū **S**c̄da cū
dicit **E**t cū ipso et ista debet fieri ma

gis infra **T**ertia debet fieri dicēdo
et i ipō. et ista ad huc magis ampli
us intra calicē si forma calicis paci
atur hui? **Q**uarta debet fieri an ca
licem cū dicit **E**st tibi deo p̄ri om̄ipote
ti. **Q**uita in pede calicis cū dicit om̄is
honor et gloria **E**t hoc factō hostia
debz deponi et calix statim cooperiri
anteq̄ dicit p om̄ia secula seculorū
Sc̄do notadū qz iste tres cruces
significat. **E**t dicēdum qz p̄me tres
fiūt s̄m **T**l̄o. ad rep̄sentādum qz iū
dei dixerūt ter crucifige verbo crucis
figentes xpm quod fuit tercia hora
Alie aut tres qz fiūt super verbū sez
cū ipso et in ipso q̄. fiunt ad rep̄se
tandū sc̄dam crucifixionem q̄ a mi
litibus hora sexta post triū horarū
spatium crucifixus est **V**el ad rep̄
sentandū tres eius cruciatus scilz
passionis p̄passionis et compassio
nis. **A**lie aut due que fiūt extra ca
licem dicēdo **E**st tibi deo patri om̄i
nipotenti fiunt ad rep̄ationē anime
a corpore qz facta est hora nona **V**el
ppter sanguinem et aquā qui de la
tere xpi fluxerūt **V**el s̄m **I**nnocen.
(et est idem) significant tres p̄me
cruces tres cruciatus scilicet passio
nis in corpore de quo **T**renoz. iij. **O**
vos omnes qui transitis per viam
attendite et videte si ē dolor similis
sicut dolor meus. **P**assionem in mē
te de qua **M**ath. xvj. **T**ristis ē ani
ma vsqz ad mortem **C**ompassiōem
in corde quia oravit dicens **P**ater ig
nosce illis quia n̄sciunt quid faciūt

quoz p̄mū est quare h̄ verba sc̄z p̄
ceptis r̄c. p̄ponunt añ orōem dñi
calem **E**t dicendū q̄ ideo est p̄pter
dñicālis orōis solemnitatē **E**st cū
vt statim dicet r̄tē dignitatis a ex
cellentie q̄ dignū est q̄ aliqua ver
ba deuota quasi ad eā nos p̄paran
cia a cōrda eleuātia premittantur
Sc̄dū dubiū est quare orō dñi
calis d̄r in missa **R**ñdeo q̄ gregor
rius ordiauit q̄ in missa diceretur
nō em̄ erat conueniēs q̄ orōes aliorū
dicerent a orō x̄pi p̄mitteret sicut
at̄q̄tus fiebat dicēdo statim libera
nos r̄c. **T**ertū dubiū est quare
ponitur p̄ceptū a monitio cū dicit
p̄ceptis salutaribz moniti q̄ h̄ vis
dētur ad diuersa p̄tinere. **D**icendū
q̄ p̄ceptū p̄tinet ad dñm monitio
ad mgr̄m x̄ps aut dicit de seip̄o **J**o
xiij. **S**i ḡ ego dñs a mgr̄ lauī pe
des r̄c. **I**deo ad ip̄m p̄tinet p̄cipere
et monere **Q**uartū dubiū quare
dicit fōr̄ti **D**icēdū q̄ sicut forma nō
sepatur ab eo cui ē forma ita nos
insepabilis idissolubilis sum? itus
et ex̄ h̄is p̄ceptis dñicis instructi
ideo dicit formati **P**z quare nō dicit
informati **D**icendū q̄ informatō
dicit extrīsecā informatōem sed for
matio intrīsecā **A**d ostēdendū ḡ
q̄ intus a ex̄ idest intentōe a op̄as
tiōe sum? p̄ceptis a monitōibz in
structi **D**icit formati diuina institu
tiōe idest x̄pi qui deus est. **Q**uintū
dubiū est quare dicit audem? **D**icē
dum q̄ x̄ps eam instituit qui errāe

nō potest a scit voluntatē p̄ris sui
Ideo auz audacia a maiori fiducia
p̄t dicit. **S**extū dubiū est quare
h̄ orō alte cātatur **E**t sciendū q̄ ad
significādum q̄ rex angelorū a ces
lorū in noua lege publice a sine ve
lamine p̄dicat **V**el s̄m **J**o. belech
q̄ h̄ verba s̄pta sūt de euāgelio q̄d
ubiūq; nūc debet resonare vñ mar
ci vltimo **P**redicate euāgelii om̄i
creature **S**c̄do mouēda sūt du
bia circa h̄ q̄ dicit orōem? a circa ip
sam orōnem dñicā. **P**rimū dubi
um est de oratione quid est **E**t d̄ i
cendū s̄m **R**ay. in summa sua a bo
stien. in sua q̄ oratio est pius effe
ctus mentis vel affectio in deum tes
tens a plurimū ne animus pigrite
tur in vocem prumpens. vel sic **O**ra
tio est cōgeres vocum ad aliq̄ im
petrandum in deum tendentiū **S**an
ct̄ aut **T**ho. iij. scripto adducit dif
finitionem **H**ugonis de sancto vi
ctore dicens **O**ratio est deuotō que
dam ex sp̄unctione procedens **I**tez
Damascenus dicit q̄ oratio est pe
titiō decentium a deo **S**c̄dū dubi
um est de partibz orationis quot
sunt **D**icendū q̄ quatuor que sūt
Oratio. postulatiō. obsecratiō. gr̄arū
actiō. s̄m q̄ dicit apostol̄ p̄mo ad
Thimoth̄. sc̄do **Q**uarū sufficiēcia
sic potest haberi quoniam in omni
oratione requirūtur tria **P**rimū est
accessus ad deum a hoc habet fieri
per orationem que est eleuatio men
tis ad deum **S**c̄dū est q̄ aliq̄

petatur hoc aut potest fieri tribus modis vno modo determinate et sic vocatur petitio. Alio modo indeterminate et sic vocatur postulatio. Tertio solummodo narrando factum sicut dictum est Jo. x. Ecce lazarus quem amas infirmat. et tunc vocatur insinuatio. Tertium quod requiritur est ratio petendi et haec duplex vna ex parte dei a quo petitur et haec vocatur obsecratio quasi per sacra testificatio allegatio suam bonitatem et clementiam aut naturam sicut dicitur per tuam sanctam misericordiam libera nos et homini. Alia est ex parte petentis et sic vocatur gratiarum actio quod de beneficiis acceptis gratias agentis maiora percipere mereamur et sic patet quatuor omnibus partibus quae continentur in missa. Nam illa pars que est ante consecrationem dicitur obsecratio. Ipsa autem consecratio in qua mens debet eleuari dicitur oratio. sed ipsa oratio dominicalis vocatur postulatio et residuum in fine gratiarum actio. **T**ertium cum dubium est utrum oratio debet dici vocalis. Dicendum secundum Theophrastum quod duplex est oratio scilicet communis et singularis. Communis autem oratio est que per ministros ecclesie in persona totius fidelis populi offertur deo. Et ideo oportet quod talis oratio innotescat toti populo pro quo offertur quod fieri non potest nisi esset vocalis. Et ideo institutum est rationabiliter ut ministri ecclesie homini omnes alte pronuntient ut ad noticiam omnium possint pervenire. Oratio vero singularis est que offertur a singulari persona cuiuscumque status siue pro se siue pro

alio orante. De huiusmodi orationis necessitate non est quod sit vocalis adiungitur tamen vox tali orationi triplici ratione. Primo quidem ad excitandum interiore deuotionem quia mens orantis eleuatur in deum quia per interiora signa mouetur mens hominis secundum apprehensionem et per consequens secundum affectionem. Unde Augustinus dicit ad prophetam quod verbis et alijs signis utimur ad augendum secundum desiderium nos ipsos acrius excitamus. Et ideo in singulari oratione est tantum vocabulum et homini signis utendum quod proficiat ad excitandum interius mentem. Si vero mens per haec distrahatur vel quod literarum impediat est a talibus cessandum quod precipue contingit in illis quorum mens sine homini signis est ad deuotionem sufficienter parata unde dicebat propheta in psalmo. Tibi dixit cor meum exquiri te facies mea etc. Et de anna legitur. j. Regum. j. ca. quod loquebatur de corde suo. Secundo adiungitur vocalis oratio quasi ad reddendum debiti ut scilicet seruiat deo secundum totum illud quod habet id est non solum mentem sed etiam corpus quod precipue appetit omnimodum quod est satisfactoria unde dicitur osee. xiiij. Aufer omnem iniquitatem et accipe bonum et reddemus vitulos laborum nostrorum. Tertio adiungitur vocalis oratio ex quadam redundantia ab anima in corpus et ex vehementi affectione secundum illud psalmo. Letabitur cor meum et exultabit lingua et sic patet quid dicendum quod ad hoc. **Q**uartum

Subiū est vtrum in orōne vocali re
quā attendō de necessitate Dicendū
q̄ necessariū dicit duplicat̄ vno mō
illud p̄ qd̄ melius puenit ad finez
et sic absolute attentio necessaria est
ad orōnem **A**lio mō dicit aliqd̄ ne
cessariū sine q̄ res nō pōt esse effe
ctū suū **E**st aut̄ triplex effectus orō
nis primus quidē est mereri a ad
hūc effectuz nō necessario requiritur
attentio p̄ totum sed vis p̄me pprie
intentionis qua aliquis ad orādū
in p̄ncipio accedit reddit totā orō
nem meritorā **S**cōs aut̄ effectus
orōnis est ei pprius q̄ est impetrare
et ad hūc effectū etiāz sufficit p̄ma
intentio que si desit orōni nō est me
ritoria nec ipetratiua qz s̄m greḡ
illam orōnem inquit deus nō audit
cui ille qui orat nō intendit. **T**ertius
effectus orōnis est q̄ p̄ncipaliter effi
citur scz spūalis quedā mentis exul
tatio a q̄ntum ad hoc necessario req̄
ritur attentio vnde dicit̄ .j. ad **C**or̄
xiii. **S**i orem lingua mens mea si
ne fructu est Verūptamē nō q̄ tri
plex est attentio que oratōni vocali
pōt adhiberi vna q̄dem q̄ attendit̄
ad v̄ba ne q̄s in eis erret. **S**cōda
q̄ attendit̄ ad sensū verborū **T**ertia
qua attendit̄ ad finē orōnis scilicet
ad deum a ad rem p̄ qua oratur. q̄
quidē maxime necessaria est **E**t hāc
intentionē possunt etiā habere ydio
te a q̄nqz t̄m habundat hęc inten
cio qua mens fertur i deum vt etiā
omniū aliorum mens obliuiscatur

vt dicit hugo de scō victore **Q**ui
tum dubiū vtruz euagatio mentis
tollat vel impediāt fructū oratōnis
Dicendū si quis ex p̄posito in orō
ne euagatur peccatum est a ipedit
fructū orōnis **V**n̄ **A**uḡ. in regula
de psalmis a ymnis cū oratis deum
versetur in corde qd̄ p̄fertur in ore
Euagatio vero que fit p̄ter p̄positū
oratōis fructum nō tollit **S**extū
dubiū vtrum aliquid determi
nate petere debeam? **D**icendū q̄ in
ter bona est dīa. sūt etiā quedam q̄
bus homo pōt bene l̄ male vti sicut
sunt diuicie a habūdantia terreno
rū scientia fortitudo a h̄mōi a talia
nō licet determinate petere qz possunt
euentū malū habere sed cōmittens
dum est dispositōni diuine **S**ūt at̄
alia quibus homo male vti nō pōt
nec habere possunt exitum vel euen
tum nisi bonum hęc autē sunt illa q̄
bus meremur beatitudinem a qui
bus beatificamur que q̄dem sancti
absolute peccerūt s̄m illud ps̄. **O**ste
de nobis dñe faciem tuāz a salu er
im? a alibi **D**educ me in semita mā
datorum tuorum **T**alia autem de
terminare petere licet **S**eptimū
dubiū vtrum temporalia petere de
beamus queritur hic a generaliter
de omnibus que sunt petenda. **D**i
cendū s̄m q̄ dicit **A**ugustinus ad
probam de orando deo hoc licet ora
re quia licet desiderare **T**emporalia
autem licet desiderare non quid em
p̄ncipalit̄ vt in eis finē cōstituiam?

qz sic sola eterna q̄runt **Math. vi.**
Primū queite regnū dei q̄c. **Sed** si
 aut q̄daz admimicula quibz iuuam̄
 ad tendendū in beatitudine in q̄tuz
 scz per ea sustentam̄ i vita tpali q̄ i
 q̄tū nobis istrumētaliter deseruiūt
 ad actū vtutū q̄ sic petē scz isto mō.

De orōe dñicali q̄ faciēti petitiōe

Sequitur orō dñicālis scz **Pa-**
ter n̄r. **Hec** ē scda p̄tūcula **In**
 qua p̄itur sacriamēti q̄ alioz necia
 rorū petitiō q̄ diuiditur in duas p̄
 tes naz p̄mo p̄mit p̄leximū ad cap
 tandū beniuolentiā **Scdo** p̄mit ip
 si? oratōis efficaciam̄ ibi scz sacrificē
 tur nomē tuū **Quātū** ad p̄mū notā
 dū fm̄ **Inno.** q̄ beniuolētia captā
 tur q̄ h̄ tribz mōis p̄mo ex p̄te illi?
 a q̄ petē **Scdo** ex p̄te petētis **Ter**
 to ex p̄te assistētū p̄tē p̄mū dic̄ p̄
 p̄tē scdm̄ dic̄ n̄r. p̄tē terciū q̄ es i c̄
 lis id ē in āgel **Ad euidentiam̄** ḡo istū
 oratōis in gnali q̄ horū trū verborū
 in sp̄ali **Primo** videtur in gnali de
 istius oratōis excellentia **Scdo** in
 sp̄ali de istoz verborū intelligentia

Quātū ad p̄mū notādū q̄ illa
 oratō dñical̄ excedit omēs alias in
 q̄tuor. p̄mo in auctoritate. scdo i bre
 uitate. tertio in cōtinētia q̄ fecūditas
 te. quarto in audibilitate. **Prīo** ḡo
 in auctoritate qz xp̄s verus de? eā
 fecit q̄ ordinauit. **Si** aut̄ fiat q̄stio
 quāe xp̄s fecit eā dicendū q̄ p̄pter
 tres ratōes p̄ma est qz fuit rogat?
 a discipulis vt modū orandi eis or
 dinaret vnde **Lu. xj.** legitur q̄ dixit

vn? ex discipulis eius ad deū **Dñe**
 doce nos orare. **Circa** qd̄ vidēda
 sūt **Primū** est quis fuit iste discipu
 lus **Respōdeo** q̄ ignoratur **Secū**
 dū est quāe meli? dixit orare q̄ mi
 racula facere vel ieiunare vl̄ h̄mōi.
Et dicendū q̄ certe merito p̄c̄ht
 orandi modū p̄pter quatuor. **Prīo**
 p̄pter ignorātiā q̄ cecitatem quia
 vt dicitur **Ro. viij.** **Quid** oremus q̄
 sicut oportet nescimus **Secūdo** p̄
 ter oratōis dignitatem **Crisost.**
Magna quippe oratōis dignitas
 est q̄ mox vt ab ore p̄cessit suscipi
 unt eā angeli manibz suis q̄ offe
 runt eā ante dñm̄ fm̄ illud **Thob.**
xij. **Quando** orabas cum lacrimis
 ego offerebam oratōnem tuam q̄c.
Tertio p̄pter multiplicē eius vtili
 tatem **Jaco. v.** **Multū** em̄ valet de
 p̄ratio iusti assidua q̄ **Math. xxvj.**
Orate ne intretis in temptatōnem.
Quarto p̄pter orandi necessitatem
Aug. **Nullū** credim? ad salutem
 (nisi deo vocante) venire **Nullū** vo
 catū (nisi deo iuuante) bona opari
Nullū (nisi orantē dei auxiliū) p̄me
 reri **Scda** ratō est vt q̄ eēt petēdū
 docet qz vt dī **Math. xx.** **Rescitis**
 qd̄ petatis **Tertia** rō est vt q̄s esset
 orādus ostenderet. quia qui est de?
 p̄r qui est p̄r oīm̄ ad quem omniuz
 cura p̄tinet. **Sapient. vij.** equaliter
 est ei cura de omnibus **Secūdo**
 oratio dñicālis omnes alias orōes
 excedit in breuitate ē ei breuis val
 de sicut patet **Juxta** quod queritur
 n. iij.

quare xps ita breuē fecit **D**icendum certe de h̄ possit r̄nderi sex r̄oes **P**ri ma ut facilius possit capi et intelligi **S**ec̄da ut meli⁹ possit retineri et tar dius obliuisci **T**ert̄ia ut frequēti⁹ possit dici et iterari **Q**uarta ut dicen tibus fastidiū nō possit ḡuari **Q**uinta ad denotandū q̄ de⁹ vult exaudire **S**exta ad innuēdū q̄ pl⁹ petit deus o. v̄ez m̄talē q̄ vocalē v̄n̄ ȳh̄do. **O**ra tio cordis ē nō labioꝝ. **S**ept̄ia ut nullus possit se excusare ab oratiōe qz q̄libet debz et p̄t eā addiscere et scire **T**ertio orō d̄n̄calis excedit oēs alias orōes ī fecūditate nā oīa nec̄ia h̄ri et oīa nec̄ia r̄moueri h̄ oīa nēt ī petitiōibz istis p̄t qd̄ fecūdi tas et cōtinētia istī orōis sic p̄t oī di **V**no mō qz docet captare eius q̄ orādus est beniuolentiā cū dicit p̄ n̄r̄ q̄c. **S**ec̄do ostēdit formare peti tōem necessariā ibi s̄ctificet **C**ir ca qd̄ notandū qz oīs petitiō aut est de bono adipiscendo ā de malo amo uendo. si de bono adipiscēdo aut pe titur bonū sp̄uale ā tp̄ale **S**i sp̄ua le aut diuini nōis honorificētia et h̄ ibi s̄ctificetur nomē tuū **A**ut diuini regis p̄nc̄ia et h̄ ibi s̄ctificetur **A**duer niat regnū tuū. **A**ut diuini imperij obedientia ibi **F**iat volūtas tua q̄c **S**i est bonum tp̄ale illud petit ibi **P**anē n̄r̄m **S**i āt est de malo amo uendo aut est dimissio p̄teriti et hoc ibi **D**imitte nobis q̄c. **A**ut de caute la futuri ibi et ne nos iducas. **A**ut carentia p̄ntis mali ibi **S**ed libera

nos a malo. **V**el sic aliter qz h̄ oīa appetibilia petūtur **N**am oīe peti bile est triplex vnū est boni adeptō aliud ē mali amotio. tertū est vtri usqz cōfirmatio **I**tem bonū cōferen dum est triplex scz glorie gratie et nature. **M**alum aut fugiendum est triplex. p̄teritū vt remittat. p̄ntis ut vitetur. futurū vt p̄caueat. **P**ri o ḡo peti⁹ vtriusqz appetibilis cōfirma tiōne ibi s̄ctificetur nomen tuum. **S**ec̄do boni collatōez. et primo glo rie ibi **A**dueniat. sc̄do gr̄e ibi **F**iat voluntas tua. tertio nature ibi **P**anem n̄r̄m q̄c. **T**ertio mali amotio nem et primo preteriti ibi **D**imitte nobis. sc̄da futuri ibi **E**t ne nos in ducas. tertio p̄ntis ibi. **S**ed libera nos a malo **V**el aliter sic p̄t osten di cōtinētia et fecunditas istius qz omnia que sunt desideranda aut fu gienda ibi cōtinentur **I**nter aut om nia desiderabilia qd̄ plus desideratur et amatur est deus et ideo p̄mo peti mus dei gloriam cū dicim⁹ s̄ctifice tur nomen tuum. **I**lla aut que post p̄ nobis desiderantur sūt tria. p̄mū est qz ad regnū dei pueniam⁹ **I**deo dicim⁹ **A**dueniat regnū tuū **S**ec̄dū est qz volūtatē dei faciam⁹ et h̄ ibi **F**iat voluntas tua. **T**ertium est qz ad vitam istaz necessaria habeam⁹ et h̄ ibi **P**anem n̄r̄m **D**e h̄is trib⁹ dicit d̄ns **L**uc. xij. **P**rimū q̄ntē re gnum dei. **Q**uo ad p̄mū. et iusticiaz eius quo ad sc̄dū. et h̄ omnia addi cientur vobis quo ad tertium. illa

aūt q̄ vitanda a fugienda sūt om̄ia
 quippe cōtrariatur bono. Bonū aūt
 qd̄ p̄ponit desiderabile est quadru-
 plex ut dictū est. Primum est glorie
 dei a huic nullū est cōtrariū malum
 qz de bono a de malo resultat gloia
 dei. a de malo in q̄tum punit. de bo-
 no in q̄tum remunerat vñ Job. iij.
Quis nocebit ei si male egerit. **S**e-
 cūdu bonū est vita eterna a huic cō-
 trariatur temptatō qz tēptatiōes ip̄e-
 diūt nos ad bñ op̄adū. Ideo ad h̄
 remouēdum dicim? Et ne nos idu-
 ras. Quātū bonū sūt bona necessaria
 et huic cōtrariatur adūitates a tri-
 bulatiōes. Ideo ad h̄ remouēdū di-
 cit h̄ libera nos a malo. **Q**uarto
 orō dñical̄ excedit oēs alias orōes
 in audibilitate ē em̄ a debet magis
 esse audibilis a exaudibilis q̄ alia
 orō. rō aūt est qz petitiōne quaz q̄s
 ordinavit a fecit nō pōt nec debet re-
 pellere xp̄us autē hanc ordinavit.
Expositiō dñicalis orōis in sp̄ali.
Hinc ergo ad expositiōem orō-
 nis dñice in sp̄ali discutiendo
 qd̄libet verbū p̄cedam? Dicat̄ ego
 pater. In q̄ captam? beniuolētiam
 ex pte illi? a q̄ petis? ideo iux̄ hāc di-
 ctiōem q̄ri possunt duo dubia p̄mū
 est q̄re xp̄s magis incepit hāc orō-
 nem a noie p̄ris q̄ a noie suo vñ
 a sp̄sācto cū sint idem in virtute a
 diuinitate. Ad qd̄ dicendum qd̄ nō
 fuit cōgruū ināp̄e a noie sp̄sāc̄i qz
 sp̄sāc̄is donū est a a dono nō petis
 donū. Itē n̄c voluit ināp̄e a nomine

suo qz ip̄e mediator dei a hominum
 vt habet ab ap̄lo. **I**dem co in noie
 eius tanq̄ a noie mediatoris vult
 qz petam? vñ Jo. xv. **S**i quid pe-
 cietis p̄m̄ in noie meo dabit vo-
 bis sed voluit ināp̄ere orōez in noie
 p̄ris p̄p̄t̄ eius auctoritatē a vt pa-
 tres honorātos demonstraret. **S**e-
 cūdu dubiū est quare melius dixit
 p̄r q̄ dñs vel de? Et dicendū qz hec
 noia sūt timois sed pater est nomē
 amoris ideo dixit pater p̄pter mul-
 ta alia p̄mo ad amorē excitandum
 vt ostendat qz plus amari appetit
 q̄ timeri vñ dicit Bern. Oratō que
 p̄mo noie dulcescit (oim̄ petitiōnum
 mearū impetrandarū fiduciam) n̄
 hi p̄stat. **S**ecūdo ad ip̄m facilius ex-
 auditōem nr̄am inclinandum quia
 sup̄ om̄ia nomen istud inclināt pa-
 rentes ad exaudiendū filios peten-
 tes vñ ysa. xlix. **N**ūq̄ obliuiscā pōt
 mulier infantem ac. **T**ertio ad ma-
 gis nos petendū a orandum puos-
 randum nam filius ad p̄m̄ fidu-
 cialit̄ recurrit in necessitate vñ Lu-
 .xj. **S**i em̄ vos cū sitis mali nostis
 bona data dare filiis v̄ris q̄toma-
 gis pater vester celestis dabit bona
 petētibz se. Quātō vt nos qz nō su-
 m? serui nos informaret h̄ pōt? li-
 beri quib? nō dāt vilia sicut seruis
 sed meliōr sicut filiis scz hereditas
 Jo. xv. **I**ā nō dicā vos seruos ac.
 Et itē. viij. **E**t si filij a heredes. **Q**u-
 to dicat̄ p̄r qz ad ip̄m compe ptinz
 sicut ad p̄m̄ puerb. iij. **Q**uem em̄

filius dei diligit dñs corripit et casti-
 gat. Sexto ut sciamus qd ad ipm
 ptinet nobis misereri et pccare Ps.
 Quo miseretur pr filioz misertus
 est vn.ij. ad Clv. j. Pr misericordi-
 aru et de? totius consolatois qd consolaf
 nos in oi tribulatoe nra Septimo
 qd ipse hz reuertetes suscipe Lu. xv.
 de filio pdigo dñs Surga et ibo ad
 prem meum. Et seqtur Et surgens
 aplexatus esteu pater ac. Octauo
 qd habet nobis tanq filijs thesau-
 rizare. ij. ad Clv. xiiij. Debent par-
 retes filijs thesaurizare no filij pen-
 tibo. Nono ut ipm mim? offendat?
 sed potius honorem? qd dicit Eccl.
 .ij. qd gloria hominis ex honore pris.
 Decimo ut ipm imitemur sicut filij
 prem alioquin degenes sumus ysa.
 .lj. Attēdite ad abrahā prem vrm
 idest xpm et ad saram idest eccliam q
 genuit vos et Math. v. Estote per-
 fecti sicut pr vr ac.

Sequitur noster Circa hanc di-
 ctioem qrunf tria dubia. Pri-
 mu est quare no dicit mi i singlar.
 sed noster in plari Et dicendum qd
 apt duo Prio ut ondat dram filia-
 tois nre et xpi Ipe em solus filius e
 per natura Ideo solus dicit pat mi
 Iux illd Math. xxvj. Pr mi si possi-
 bile est ac. Secdo ut ondat qd oro
 debet ee cois vn Cyprian? de orone
 dnica dicit No dicam? pr meus sed
 n? qd pacis et veritatis mgr noluit
 singulatim pces fieri ne qs cu pre-
 cat p se tm pcat Scdm dubiu

est quare dicit n? Et dicendū qd vt
 ostēdatur qd ipse est pr oim per crea-
 toem vn Malachie. ij. Nunq non
 oim nrm pr est vn? Itē pr multoz
 p adoptioem sez iustoz q ecōtrana
 de reprobis dñs Jo. viij. vos ex pre
 dyabolo estis ac Itē vt nos doceat
 hūiliari et nullus applaudat sibi de
 nobilitate genēis vn sup b Aug?
 cū dicit pr n? monetur diuites et no-
 biles no supbire cōn minores no ei
 possūt dicere pr n? nisi frēs ac. Itē
 et nos instruat inuicē amari et auxi-
 liari ex quo frēs sum? et vn? p alio
 oret et damnū alterius suū reputet
 sicut faciūt germani frēs Jacob. v.
 Orate p inuicē ut saluem? Tertū
 dubiū est quare no pōt dicit filij? n?
 vel spūs n? sicut pr n?. Et dicendum
 qd no est simile qd qn dicimus filij?
 n? in filio importat relatio ad pr
 apū suū nos autē principiū filij dei
 esse no possimus qd dicit in ps. Ipe
 fecit nos et no iphi nos nec eum sed
 quādo dicitur pater noster importa-
 tur in prē relatio principiū cuiusmo-
 di et ipse respectu nrm Item quādo
 dicit spūs n? in spū importat vis
 quedam motua et opatiua qd bñ
 spūi cōpetit quia vt dicitur Jo. vj.
 Spūs est qui viuificat ideo possu-
 m? dicere pater n? vel spūs n? aut
 spūs helpe aut spūs prophetarum
 sicut dixit helise? Oro domine vt fi-
 at spūritus tu? duplex mi me loqns
 helpe. iiii. Regum secundo.

Qui es in celis?

Queitur qui es in celis Circa
 hac clausula videbuntur qui
 qz primo qritur qre lucas h no po
 fuit vt habetur Lu. xi. sed dicit sic
 Pater nr sanctificetur nomen tuum
 Seco quare matheus posuit et ad
 didit qui es i celis qz videt istum
 vel illu errasse Et dicēdū ad vtrāqz
 qstionē simul qz vterqz eoz bene fe
 at. Lucas enī nō ponēdo nec det mi
 nando sibi locū ostendit eū esse vbi
 qz qd est pprum solius dei saltem
 pmo et p se vt videbit in questioe
 quarta Sed mathe? hic posuit et
 addidit ppter quinqz rōnes. pma
 est vt doceret spū mūdo et puro oratē
 sicut celum purz est et mundum vñ
 Jo. iij. Sp̄s est de? et eos qui ado
 rat in spū et veritate adorare oportet
 Seco ut celestia nō terrestria doce
 ret appetē iux? cōsiliū apli colof. iij.
 Que sursum sūt sapite nō q sup terrā
 Tertia vt instruat nos in altissimo
 cōfide re cui assistunt angeli celestes
 Ps. Qui cōfidūt in dño sicut mons
 syon. Quarta ut ostēdat ipm poten
 tez dare et tribuere Jo dicit q es in
 celis qsi dicēt qui es in cellario ois
 effluentie pleno boni vñ qui potēs
 es Da nobis qz ibi omē bonū redū
 dat Ro. x. Dives in omīs qui iuocat
 eū. Quinta rō ut ostēdat nobis locū
 ad quē debem? accedere qz ibi q
 libet bon? finalit habebit locū ipo
 testante et dicēte In domo patris mei
 mansiones multe sūt. **T**ertio qri
 tur quō exponit qui es in celis. Et

dicendū qz multis modis a sancto
 Tho. sic in quodā tractatu exponit
 Qui es in celis idest factis p grām
 sci enī dicūt celi Jux illud ps. Celi
 enarrāt glām dei vel in celis idest in
 scriptis sacris p intelligētiam Jo.
 v. Seruatū scripturas ipē enī te
 stiōniū phibēt de me. vñ in celis dic
 aliorū dñoz q sūt in terra tñ sicut
 sūt pdola vel alie qāqz creature h
 adorēt in terra nullo mō in celo ac.
 Vñ in cel idest āgel scis p assistens
 ciā Vñ etiā ad hām pōt dici in celis
 qz lcz sit vbiqz p potētā pntiam et
 eēnaz ut dicet i qstioe seqnti tñ iste
 loc? sibi dedicat ppter singlaēs opa
 tōes et etiā ppter e? appareciā singla
 re qz ibi apparz visioe facti Lu. xv
 iij. Angeli eoz in cel sēp videbūt fa
 cte patris mei. **Q**uāto qrit vtz de?
 habeat eē vbiqz istis trib? modis
 p dās vñ solū in cel sicut dicit h Dicē
 dū qz modi deū essendi i rebo cōiter
 assignant a doctoribz scz per poten
 ciam presentiam et essentiam. cuius
 dicti ratio est qz per potentiam dic
 tur aliquis esse in omnibz que sub
 dūt ei in omnibz q sūt in pspēctū ei?
 sicut rex dicit eē in aula per pntiam vñ
 in domo sua. p essentiā vero dicitur
 aliquis esse in illis rebo in quibus
 est sua substātia sicut est psonalit
 i vno loco determinato sicut in solio
 suo vel in throno Dicim? ego dñm
 eē vbiqz p potētā qz potestati ei?
 omīa subduntur Ps. Si ascendero
 in celum tu illuc es si descendero in

infernuꝝ ad des ac vsqꝫ ibi dextera
tua **E**t iō dicit hester. xiiij. **Q**ue rex in-
ditōe tua cūcta posita sūt et non est
qui possit resistere tue volūtatī **P**er
pūtiā vōo dīam? deū eē vbiqꝫ qz
omīa q̄ sūt in mūdo nuda et aperta
sūt oculis eius **Deb. iij.** **I**ō dicit
Eccā. xxiiij. qz oculi dñi multo plus
lucidiores sūt sup solem cū cūspiciē-
tes vias lūm ac. **P**er essentia vōo
deus dicit vbiqꝫ qz essentia sua in-
tima est in omībus rebo oportet em̄
de necessitate agēs inq̄tū agit ime-
diate iūgi suo effectui cū oporteat
mouens et motū eē simul qz qd̄ nō
tāgit nō agit deus aut̄ est creator et
seruator oīm hm̄ eē vniuscuiusqꝫ
rei vñ cū esse rei sit intumū in q̄libet
re manifestū est qz p̄ essentia suam
deus p̄ quē omīa creat et seruat sit
in oībo creatis et ita p̄ qmō istis tri-
bo mōis h̄z eē vbiqꝫ mō cōi s̄ modo
spāli dicit̄ esse et pōt eē in aliq̄bus
sicut est obiectū in opante sicut cog-
nitū est in cognoscēte et amatū et
desideratū in amāte et desiderāte ist o-
mō essendi deus ē spāliter in rōnali
creatura q̄ cognoscit et diligit deum
actu vel habitu et qz h̄z habet crea-
tura rōnalis p̄ grām **I**deo isto mō
nō dīam? deū eē in sādīs spāli mō
Quito q̄rit vtrū eē vbiqꝫ sit pro-
priū dei **E**t dicendū qz eē vbiqꝫ pri-
mo et p̄ se est propriū dei **D**ico aut̄ pri-
mo qz hm̄ totū est vbiqꝫ si q̄s autē
eēt vbiqꝫ hm̄ diuersas ptes in diu-
sis locis existēs nō eēt p̄mo vbiqꝫ

qz qd̄ ouenit alicui rōe p̄tis nō p̄ri-
mo ouenit sibi sicut si homo eēt ala-
bus hm̄ dentem **A**lbedo nō p̄rio con-
uenit homini sed dēti esse aut̄ vbiqꝫ
per se dico illud cui nō cōuenit esse
vbiqꝫ p̄ accidens p̄pter aliquā sup-
pōem factā sicut supposito qz nulluz
aliud corp⁹ esset. granū milij esset
vbiqꝫ p̄ accidens igit̄ ouenit vbiqꝫ
alicui qm̄ tale qd̄ qualibet suppositi-
one facta et positōe data seq̄tur illud
esse vbiqꝫ istis ergo modis eē vbi-
qz est propriū dei nam ip̄s est vbiqꝫ p̄-
mo qz q̄cūqꝫ loca ponant̄ oportet qz
in quolibz sit deus hm̄ seipm̄ et totū
et nō hm̄ ptem qz ptem non habet
Item est vbiqꝫ per se qz q̄cūqꝫ loca
ponant̄ etiam si ponerēt̄ infinita
preter ista que nunc sūt oportebit
vbiqꝫ eē deū qz nihil pōt esse nisi p̄
ip̄m **P**er hoc ergo qd̄ dicit̄ hic esse
in celis nō excludit̄ quin sit vbiqꝫ
modis supra dīctis licet in celis dis-
cat̄ mō spāli vt̄ expositū est.

De efficacia orōnis dīcalis.

Et prima peticiōe.

Sanctificetur nomē tuū. **H**ic
ponit̄ orōis efficacia et formā
tur septē petitiōnes nihilomin⁹ pōt
diuidi in gūali in duas ptes qm̄ p̄-
mo ponit̄ vel petit̄ boni p̄secutio in
quatuor p̄mis petitiōib⁹ **I**n sc̄da petit̄
mali amōtō i trib⁹ vltis petitiōibus
ibi dimitte nob̄ debita. adhuc p̄ria
in duas hm̄ qz sūt duo bō vñ dei
se **A**liō bonū qd̄ petit̄ nob̄ p̄mū pe-
tim⁹ ibi **S**anctificetur nomē tuū. sc̄dm

ibi Adueniat regnū tuum. Circa hanc clausulam videbunt tria Pri mo videbitur q̄ hec petico sit incon ueniens semper em̄ est sanctum nō ergo debet hic eius sanctificatio pe ti. Et dicendum q̄ non petimus in nobis sanctificari idest q̄ in nobis sanctum habeat q̄ sanctū reputet et tanq̄ sanctū honoret corde ore et ope. **S**anctificet ḡ nomē tuū idest factū et firmum et stabile et celebre sit in nobis. **I**n corde credēdo et amā do. **J**uxta illud ysa. viij. Dñm exercituum ipm sanctificate in cordibus vris. **I**n ore laudando et predicando. **D**aniel. iij. Bñdictū nomen glorie tue factum et laudabile. **I**n ope bene uiuendo sicut ecōtra p malā vitā blas phematur. **R**o. ij. Nomē dei p vos blasphematur. **P**ecō q̄ritur q̄ sit dei noia sanctificanda. Et dicendū q̄ p̄pue sex. **P**rimū est q̄ pater sanctificetur igit nomen tuū qd̄ est p̄r vt nos filij tui nominem et simus. **J**o. iij. Videte qualē caritatē dedit nobis deus vt filij nominem et simus. **S**ecōm est deus. sanctificet ego nomē tuum qd̄ est deus in nobis ut dñi et dii esse possimus. **P**s. Ego dixi dii estis et c. **T**ertū est dñs sanctificetur ḡ nomē tuū qd̄ est dñs vt nos sis aut boni serui te timeam? vñ **M**alachi. p̄rio. Si ego dñs vbi ē timor meus. Et ysa. viij. Dñm exercituum ipm sanctificate in cordibus vris ip̄e pauor nr̄ est. **Q**uartū est m̄gr. facti ficetur ergo nomē tuū qd̄ est magr

vt nos veri discipuli tui sumus. **J**o. xij. Vos vocatis me magister et do mine et bene didicis sum etenim sed pro ch̄doloꝝ hodie plurimi sūt similes iudeis qui dixerūt illi ceco nato et illuminato interroganti nunq̄d discipuli eius vultis fieri. **J**o. nono. Respōdentes dixerūt Tu discipul? eius sis nos aut discipuli moyfi sumus. **N**os scimus quia moyfi locutus est de? hūc aut nescimus vnde sit. **N**ota xp̄us p̄mittebat et na. **M**oyfes aut t̄palia sic vero hodie i ecclesia dei pauāssimi student vt acquirant celestia sed vt habeant terrena laborāt. **I**deo audiunt leges et iura p̄pter beneficia et luca et cetera dilata. **Q**uintū nomen est ih̄s. **S**anctificetur ergo nomen tuum qd̄ est ih̄s qd̄ interpretatur saluator vt a saluatore mereamur saluari. **A**ctu. iij. Non est aliud nomen sub celo datū in quo oportet nos saluos fieri. **S**extum est xp̄us sanctificetur ergo nomen tuum quod est xp̄us scilicet vt veri xp̄iani nō fidei aut appa rentes sumus. **A**poca. secūdo. **D**eo vbi habitas vbi sedes. Et sequitur nomen habes q̄ viuas et mortuus es sic certe multi habent nomen solum xp̄i quia cristiani dicuntur sed factis ipsum negant. **Q**uodlibet ergo istorum nominū debet in nobis sanctificari et in reuerentia et honore haberi. sed heu clamat xp̄s ysa. liij. **D**ominatores eius inique agunt et iugiter nomen meum blasphemant

C

tur qđ est grauissimū peccatorū
Et ideo tertio q̄rent hic quedā
primo de blasphemā quid sit et qđ
modis sit **S**ecundo vtz sit peccatum
Tertio vtz sit maximum peccatorū
Quarto vtrū sit maius peccatū qđ
perurū **Q**uinto vtrū deus sit noiā-
bilis a nobis **P**rimo queitur qđ sit
blasphemā **R**espōsio s̄m ābrosiū
Blasphemā est cū deo attribuitur
qđ ei nō ouenit v̄l cū ab eo remoue-
tur qđ sibi cōuenit et s̄ duo scz affir-
matio et negatio sp̄m nō diuersifi-
cant blasphemie s̄m qđ dicit s̄c̄t?
Thō. **N**omē aut blasphemie ip̄orta-
re videtur quā d̄ derogationē ali-
cuius excellētis bonitatis p̄cipue di-
uine **V**nde quicūqz assentit aliqđ de
deo qđ ei nō cōuenit vel aufert deo
aliqđ qđ ei ouenit derogat bonitati
diuine et p̄ cōsequēs est blasphem?
talis aut derogatio vel cōsistit in cor-
de et tūc dicitur blasphemā cordis
vel p̄cedit exterius per locutionem
tūc est blasphemā oris et tūc oppo-
nitur confessioni fidei p̄pter qđ ad
infidelitatem noscitur p̄tinere **S**e-
cūdo queritur vtrū sit semper mor-
tale peccatū blasphemā **D**icendum
qđ blasphemā s̄m gen? est mortā-
le peccatum qz repugnat diuine ca-
ritati. possit tñ cōtingere qđ blasphe-
mia absqz deliberatione et surrepti-
one p̄cederet et hoc dupliciter. vno
modo qñ quis nō aduertit hoc qđ
dicit blasphemā esse qđ potest con-
tingere eo qđ aliquis s̄bito ex aliq̄

D

passione in verba ymaginata p̄ru-
pit quorū significationem nō confi-
derat. et tunc est peccatum veniale.
Alio modo qñ aduertit hoc esse bla-
sphemā cōsiderans significata ver-
borum et tunc nō excusatur a pecca-
to mortali sicut nec ille qui subito
motu ire aliquē occidit iuxta se sc̄dē
tem **T**ertū vtrum sit maximum
peccatū blasphemā. **D**icendum qđ
blasphemā opponitur confessioni
fidei **I**deo habet in se gr̄uitatem in-
fidelitatis **V**nde cum infidelitas sit
maximū peccatum s̄m genus suum
cōsequēs est qđ etiā blasphemā sit
maximum peccatum ad idē gen?
p̄tinens etiā ip̄am aggrauans quā-
to in verba p̄rumpit **Q**uāto q̄ri-
tur vtrū blasphemā sit maius pec-
catum qđ perurū **D**icendum s̄m
glosā s̄u per illud ad **E**ph̄. iij. **B**la-
sphemā tollatur a vobis quia pe-
ius est blasphemare qđ perurare qđ
em̄ perurat non sentit aut dicit aliis
quid falsum de deo sicut blasphem?
Perurans em̄ licet adhibeat deum
testem falsitati nō tamen tanq̄ este-
mans deum esse falsum testem sed
tanq̄ sperans qđ deus super hoc non
testificabitur per aliquod euidens
signum. **B**lasphemus autem sentit
aut dicit falsum deo attribuēdo qđ
sibi non cōuenit vel remouēdo qđ
sibi cōuenit qua propter hic plus
peccat. **Q**uinto queritur vtrum
deus sit noiabilis a nobis **D**icēdū qđ
eo mō noiā? deū qđ cognoscimus

Cognoscimus autē deū p̄ creaturas
vñ notādū est q̄ ea q̄ cognoscim?
de deo triplīcī se habent q̄dā abso-
luta. q̄dam sūt respectiua q̄dā sunt
remotionem ip̄ortātia. Inter em̄ ab-
soluta est dīa qz quedaz se habent
p̄ modū s̄be vt sp̄s deus. quedam
vero p̄ modū acādētis vt bon? pi?
si ergo loq̄mur de absolutis noib?
siue se habeāt p̄ modū s̄be siue per
modū acādētis nullū habem? pro-
priū nomē dei. Rō est qz nō cognos-
scimus hęc nisi qz videmus in crea-
turis sed q̄tū ad modū habendi
dicimus ea esse pp̄ria sicut q̄ est sū-
ma bonitas et prima s̄bstātia. si autē
loquamur de hīs q̄ important bea-
titudinē sic q̄dam cognoscim? pro-
pria sibi sicut creator glorificat. q̄
dam cōia sicut dñs causa agens. si
autē loq̄mur de hīs que important
remotionēz distinguendū est quia
q̄dam ip̄ortant r̄motionē imp̄fedi-
onis repte in om̄i creatura et hm̄oi
sūt pp̄ria noīa sibi sicut etern? imē-
sus. Quedā important remotōez im-
p̄fediōnis repte in q̄busdā creatu-
ris et hm̄oi nō sūt sibi pp̄ria noīa nisi
forte q̄tū ad modū habēdi sicut ē
icorporeus immortalis et hm̄oi. Et sic
patz quō pōt noīam q̄busdā noib?
pp̄rijs et quibusdā cōibus.

Moraliter.

Pater n̄r qui es in celis sc̄ificor
tur nomen tuū. In pat̄ nōtur
adoptōis caritas glō. Math. vj. dū
dī: pat̄ de adoptōe cogitem? vt p̄r

effectū repēdam? Jo. vj. Ipse em̄
p̄r amat nos. Jo. ec̄uerso debemus
diligere. In n̄r v̄eo notat filioz dei
fraternitas vt dicit Rabanus dum
n̄r dī: fraternaliter admonem̄ cū sit
cōis adoptō om̄ibz nemo dicat me?
qz hic pp̄rie ouem̄ cui p̄r est p̄ na-
turā. In celo vero notat filiorū eius
s̄blimitas in q̄bz dicit habitare qz
celi sūt in quibz de? habitat et quo-
rū ouersacō in celis est vñ glosa di-
cit in celis sp̄ualibz vt ad sp̄ualita-
tē i qua habitat festinare discam?
P̄s. Ad te leuauī oculos meos qui
habitas in celis. In sc̄ificacōe nota-
tur tonoz dei nobilitas s̄m ei glosa
hic petim? vt p̄r in nobis siue sc̄ific-
cationis augmētum opetur. Item
nihil a nobis s̄ctius r̄putet. Item
s̄m glosa aliam vt p̄ris nomen in
filij moibz et vita ostēdat. Jo. xvij.
Ego p̄ eis s̄ctifico meip̄s vt et ip̄s
s̄ctificati sint in veritate.

Secūda petiō.

Adueniat regnum tuum s̄ pe-
timus bonum nostrum. Et di-
uiditur in tres ptes s̄m qz bona se
habent in triplīcī cōdiciōe qz q̄daz
appetimus ad p̄miū et s̄ tangūtur
ibi adueniat regnū tuum q̄dā autē
ad meritum et hęc ibi fiat voluntas
tua quedam autē ad s̄b̄dūm vite
p̄ntis et s̄ ibi panem nostrz. Primo
g° petimus illud quod est ad p̄mi-
um quia finis est p̄noz in intentōe
cum dicimus. Adueniat regnum tu-
um id est ad nos et in nos sc̄ilicet ut

tu regnes in nobis et nos etiam res-
gnemus tibi in celo ut possim? dice-
re illud Apoc. i. **F**ecisti nos deo nostro
regnum **U**trum huius peticio sit ueniens
iuxta hoc videtur quod hec peticio sit incon-
ueniens quia nullum eternum euenire
potest sed regnum est eternum 3° ad. Di-
cendum quod licet uobis possit euenire in se
quia semper est et erit tamen potest euenire no-
bis et nos ipsi esse **N**otandum quod re-
gnum sit triplex scilicet scripture gratie et
glorie **P**rimum petimus in nobis ue-
nire per intelligentiam de quo habetur
Matth. xviii. **N**isi efficiamini sicut
puilli scilicet in credendo audita non in-
trabitis in regnum celorum id est in scri-
pturarum intelligentiam sed secundum reg-
num scilicet gratie petimus nobis dari
ad destruendum in nobis regnum pec-
cati Ro. vi. **N**on regnet peccatum in
uestro mortali corpore **E**t Luc. xiii. **R**eg-
num dei intra uos est **D**icitur de hoc
regno scilicet gratie **S**ed tertium scilicet glo-
rie petimus venire in nos ut fiat unum
ouile et unus pastor. Jo. x. et ibi esse
ualeamus de quo dicit Matth. xxv.
Venite benedicti patris mei posside-
te regnum patrum uobis a constitutione

Moraliter

Mundi

Adueniat regnum tuum **I**n hoc
verbo petitur primo celestium
clara cognitio **A**ug. in glosa **R**eg-
num dei semper est sed ueniat ut ma-
nifestetur hominibus a quibus ut
lux a caecis non uidetur **S**ecundo dya-
bolo a corde expulso glosa **A**dueniat
id est diuina et patris dyaboli exclu-

datum quod fiet in futuro perfectius cum
tradiderit christus regnum deo patri **J**u-
dici. viii. **N**on dominabor uobis sed domina-
bitur in uobis deus quia tunc perfecte
regnabit in nobis oimino non dyabo-
lus non mundus non carnalis effectus
Tertio regni celestis eterna adops-
tio unde glosa hic agrue sequitur ut
post adoptionem filiorum regnum pe-
timus quod filijs debetur **A**dueniat
Ecce quod desiderabile ad optatum
regnum **E**cce quod honorabile ad pos-
sidentium tuum **E**cce quod rationabile ad
petendum quia patris nostri est Matth. xx
v. **V**enite benedicti patris mei ad. **E**t
nota quod regnum dei est quadruplex scilicet
scripture de quo Matth. xxii. **A**ufe-
retur a uobis regnum dei et dabitur ge-
nti facienti fructum gratie de quo **L**uce.
xvii. **R**egnum dei intra uos est **I**tem
ecclesie de quo Matth. xiiij. **C**olligent
de regno eius omnia scandala glorie
Luc. xiiij. **S**icut qui manducat panem
in regno. **A**dueniat igitur id est
ad nos ueniat regnum scripture per
cognitionem et destruat regnum
erroris et ignorantie **A**dueniat reg-
num gratie dei per informationem et destruat
regnum peccati et malicie **A**dueniat re-
gnum ecclesie christi per dilatationem et exal-
tationem et destruat regnum antichristi
et synagoge **A**dueniat regnum glo-
rie eterne et destruetur regnum pre-
sentis miserie et future **E**t quia ista
habere non possumus nisi consentiamus
uoluntati diuine **I**deo bene sequitur

Tertia peticio

Fiat voluntas tua etc. **H**ic pe-
 timus bonū vel bona q̄ p̄tinēt
 ad mentu. Circa q̄d vidēda sunt q̄
 tuor p̄ ordinē. Prīmū q̄ est volūtas
 dei ad q̄d dico q̄ nr̄a sc̄ificatio iuxta
 illō Tessa. iij. hec ē volūtas dei sc̄ifi-
 catio nr̄a. Itē p̄ccōz iustificatio Jo.
 vj. hec est volūtas p̄ris vt om̄e q̄d
 dedit mihi nō pdam ex eo. Itē nr̄a
 saluatio Thy. ij. Vult om̄es hoīes
 saluos fieri. Itē p̄ceptoz ipletō vt
 dicit sup̄ h̄ glō. Item nr̄a b̄tificatio
 Jo. vj. hec est volūtas p̄ris vt om̄s
 q̄ vidit filiū et credit in euz habeat
 vitā eternā. **S**c̄d̄m est quō intel-
 ligit̄ sicut in celo et i terra h̄ multis
 moīs exponit̄ sicut in celo et in ter-
 ra idest sicut in ciuibz celi sic et in ci-
 uibz terre h̄ est sicut āgeli et sancti
 cōfirmat volūtate suā diuine volūta-
 ti in celis sic homīes faciūt in terris.
 Ratō aut̄ q̄re iplet̄ in celo est ista.
 p̄llis iūcta asseri cum forti glutino
 nunq̄ sepatur rugat̄ aut variatur
 sed semp̄ plenissime adheret et cōfor-
 tatur h̄ nō iūcta statim plicatur ru-
 gatur et sepatur. **S**c̄ōz volūtas for-
 tissimo glutino caritatis est iūcta
 et vnita deo. Ideo nunq̄ plicat̄ aut
 variatur a libito diuino sed nr̄a h̄
 nō sic ideo rogam̄ vt fiat h̄ sicut in
 celo s̄m modulu nr̄m q̄z impossibile ē
 ita p̄fecte h̄ petim̄? q̄ si nō glutino
 saltē clauis affigat̄ vel aliter sic in
 celo idest in eccl̄a triūphātē sic i ter-
 ra idest in ecclesia militātē et idē est
 Vel sicut in celo idest in anima iusti

sic in terra idest in carne. Vel sicut i
 celo idest in xp̄o qui dixit Pater nō
 mea voluntas sed tua fiat sic in ter-
 ra idest in ecclesia. Vel sicut in celo
 idest sicut in s̄nderis ita in libero ar-
 bitrio ita exponitur a sancto Tho-
 m̄ in quodaz tractatu. **T**ertium est
 quia videtur q̄ hec peticio sit incon-
 ueniens quia s̄m p̄s. Omnia que
 cūq̄ voluit fecit. Item alias nō est
 omnipotens quod est falsum ergo
 incoeniens est petere q̄ fiat volun-
 tas dei. Sed dicendum q̄ coiter a
 doctoribus distinguitur de volun-
 tate dei quia quedam est signi et be-
 neplaciti. Volūtas signi adhuc di-
 stinguitur in quibz que sūt p̄ceptū
 cōsiliū. p̄hibitio. operatio. p̄missio.
 Et dicitur volūtas signi q̄z hec qui-
 q̄ sunt signa q̄ aliquis velit. Nam
 quādo homo p̄cipit. cōsultat. opera-
 tur. prohibet. aut permittit. videtur
 velle illud quodāmodo quod etiaz
 prohibet videtur nolle. Sufficiētia
 autē istorum quinq̄ potest sumi ex
 parte volitoris quia illō signū aut
 est respectu p̄ntis aut necessarij ad
 salutem et sic est p̄ceptum aut bo-
 ni superogationis et est cōsiliū. Res-
 p̄ctu aut̄ mali nō est nisi vnū tan-
 tū scilicet p̄hibitio. Causa autē q̄
 re respectu boni sūt duo et respectu
 mali nō nisi vnum. q̄z in bonis sūt
 quedam que possunt licite dimitti
 et quedam que nō possunt licite di-
 mitti. Ideo homīes cōpulsive debue-
 runt induci ad vnum et sua sorte ad-

aliud sed in malis non est aliquod ma-
lum quod possit licite committi. Et ideo ca-
dunt sub ratione prohibitionis. Respe-
ctu autem personarum sunt duo quia respec-
tu boni est operatio sed respectu ma-
li dicitur permissio. Et dicitur per-
missio signum voluntatis in quantum
illi qui permittit aliquid fieri cum
possit impedire videtur interpretatio-
ne velle illud. Voluntas autem benepla-
citi distinguitur in voluntate ante-
cedente et consequente. Ita quod dicitur
voluntas antecedens quando deus vult
aliquid: dando necessaria ad illud
sed dicitur voluntas consequens quoniam
deus vult aliquid simpliciter et in se
verbi gratia. Si aliquis daret arma
alicui et ordinaret eum ad pugnandum
et per consequens ad victoriam diceret ei vel-
le honorem in suo antecedente sed volun-
tate consequente vellet ei illud quod sim-
pliciter vult pensatis omnibus que
agit in bello et hinc hanc voluntatem
dicitur velle simpliciter ei honorem vel
conferentiam hinc ea que gessit. Sic ad
propositum ex hoc ipso quod deus con-
tulit homini ea a quibus ordiatur
ad beatitudinem dando intellectum
precepta voluntate et consilia dicitur
velle omnibus salutem voluntate ante-
cedente in quantum vult ei conferre ea que
boni possunt assequi beatitudinem sed
considerando quod non quisque se habet in
utendo unde simpliciter et in se vult
viri beatitudinem alteri damnationem.
Propter quod notandum quod illud quod
dicitur deus velle voluntate antecedente

te non vult simpliciter sed hinc quod pu-
ta si aliquid non obstat. Sed illud
quod dicitur velle voluntate consequente
illud dicitur velle simpliciter et in se
nec tamen credas quod hoc velle antece-
dente vel consequente dicat diversos
actus volendi in deo quia non est ibi nisi
vnius actus qui est ipsemet deus. sed
ista distinctio sumitur ex parte voliti
hinc quod volitum consideratur hinc diue-
sas quidditates et rationes hinc quas
res aliqua potest esse volita vel posita
et refutata. Quando ergo dicitur quod vo-
luntas dei semper fit quia aliter non esset
omnipotens. Dicendum quod de voluntate
signi non est verum quia multa sunt
contra precepta consilii et prohibito-
rum dei et etiam multa propter operationem sci-
licet mala que non fiunt a deo sed con-
tra operationem nihil fieri potest quia
opposita essent tunc simul de permissio-
ne autem secus est quia nec contra eas
nec propter eam aliquid fieri potest. Si
autem loquamur de voluntate bene-
placiti. Dicendum quod voluntas ante-
cedens non semper impletur quia il-
lud quod deus taliter vult non sim-
pliciter vult in se ut dictum est. Sed
voluntas consequens quando deus
simpliciter et absolute vult aliqua
illa ineffabiliter impleri et per tale
voluntatem que semper impletur di-
citur omnipotens. Non ergo hic ora-
mus quod fiat voluntas eius benepla-
citi sed signi magis id est quod compleantur
precepta eligantur consilia non
transgrediantur prohibitiones con-

tra que et preter que facim? frequēter **I**te qd fiat volūtas antecēdēs qd vult omnes homines saluos fieri sicut apostolū dādo eis quibus salutem cōsequi possunt et sic intelligatur vbum predictū. **Q**uartū est quare ab aliquibus calix hic eleuat sursū et post deponitur **R**atio est qz prime tres petitiones p̄tinet ad vitam eternam **I**deo sacerdos in aliquibus dicit eas quatuor autē q sequuntur p̄tinent ad vitam p̄ntem **I**deo anq̄ incipiat eos sacerdos calicem deponit.

Quarta peticio.

Panem nr̄m q̄tidianū q̄c. hic petimus nobis necessaria ad vitam p̄ntem nā per panem omnia necessaria intelliguntur **E**ccl̄. xxix. **I**nciū vite hōis panis et aqua vestimentū et domus p̄tegens turpitudinem. **M**elior est victus pauperis sub tegmine asserū q̄ epule sp̄edis de in pegre sine domitio. **C**irca hāc petitionē videbūtur multa **P**rimo querit q̄t sunt panes quos petere debem? **R**ūdeo sicut **I**nno. q̄druplex ē panis sc̄z t̄p̄alis sustentatiōis v̄t̄ualis eruditōis sac̄mētalis confortatiōis et et̄nal̄is gl̄ificatiōis **E**t oēs ā singlos istorū petere debem? et possim? **P**rimū ei petere debet panē t̄p̄alē v̄l sustentatiōis a deo nob̄ dari qui dat escā om̄i carni p̄s. et alibi **C**u li oim̄ in te sp̄ant dñe q̄c. **E**t de isto pane d̄r in p̄s. **P**anis cor hōis confirmet **M**od? autē quō petere debet? ista

t̄p̄alia nobis i hac petitiōe pulcherrime demonstrat **N**ā hic insinuat qd debet a nob̄ tolli oīs ciborū sup̄fluitas iō dicit panē. oīs cupiditas iō dicit q̄tidianū c̄tra illos q̄ ad annū p̄mo ad annos plurimos ista petūt velut ille diues de q̄ in euāgelio d̄r **A**nima mea habet multa ad ānos plurimos **I**te remouet oīs sollicitudine et anxietas in h̄ qd dicit hodie iux illud qd dicit **M**ath̄. vj. **N**olite solliciti esse de crastino hūc panē etiaz si habem? gratis dare debemus in digētibus iuxta illud **F**range esurētis panem tuū et de h̄ habebis infra. **S**c̄dm̄ etiā panē sc̄z eruditōis et intelligēcie sacre scripture debem? petere cōcētes panem idest sacra scripture vnde **M**ath̄. iij. dicitur **N**ō in solo pane viuit homo sed in omni verbo qd p̄cedit q̄c. **R**ostrū idest pro nobis editum. **D**a nobis idest sine acceptione p̄sonarū hodie idest apte luāde ad intelligendum hunc panem debemus etiā nos dare gratis sc̄z docendo **S**ed **T**reno. iij. dicitur. **P**ariuli p̄ciderūt panem id ē scripture intelligentiam et non erat qui frāgeret eis **S**acra em̄ scriptura gratis debet exponi et dari sicut gratis accipitur **M**ath̄. v. **G**ratias accepistis gratis dare debetis **H**ic autem panis q̄to plus datur tāto plus habetur prouerb. xj. **A**lij diuidunt p̄pria et diuites sunt q̄c. **T**ertium panem scilicet eucharistie debemus petere de quo ip̄emet x̄ps dicit

Jo. vj. Ego sum panis vite æ. Et tūc est sensus panem idest sacramentalem eucharistiam. nrm idest propria necessitate nobis datum ysa. ix. Puer natus est nobis et filius datus nobis. Item p nobis in passione immolatus ysa. liij. Oblatus est qz ipse voluit. vlt nrm vt scz vmi valeam? p amorem et fidem. Da nobis sicut vinitis hodie scilz in die gratie ipm sumamus nō in nocte peccati pno. **Cluz. xj.** Probet autē seipm homo et sic de pane illo edat æ. Hūc panem da nobis deus ad viuificandū. **Jo. vj.** Panis quem ego dabo caro mea est p mundi vita hūc etiā panem debemus nos dare nō vendere in signū hui? eiecit dñs de templo vendentes et ementes. **Luce. j.** Quartū panē scz glōrificatois etiā debet petere. De quo in ps. Panem angelorū manducauit homo. Dicem? ergo panem nrm qtdianū idest nob qtdie necessariū da nobis hodie qd diu sum? in hac vita mortali. **Secūdo** queritur cum ista oratio sumatur de euangelio. **Matth. vj.** et ibi dicitur panē nrm sup substantialem lucas ponit qtdianū quare dimittitur hā. **Matth.** Et dicendum qz hec oratio debuit dari sub verbis intelligibilibus. Et istud verbū sup substantiale obscuritatem habet. Et istō quod dicitur quotidianum habet claritatem quia qtdie pane corporali et spūali indigemus. Vñ notandum qz hō qd dicitur sup substantia-

le dupliciter pōt itelligi qz pōt esse vna dicitō et est sensus sup substantialem idest excedentem oēm substantiaz sicut est corpus xpi vel possunt esse due dicitōes et tūc est sensus dona nobis panē qui p nobis est necessarius scz tpalem ad sustentationē et da vltimus eternū panem sup substantialem idest panem spūalem qd bene dicit sup substantialis qz sup oēm intelligentiā et sup oēs substantias. **Tercio** queritur quare dicit qtdianū cū aliqui habent triuānu vel annualem. Dicendū sū. **Criso?** qz tales diuites nō petunt nisi illud qd qtdie acquirūt qst dātū a deo et de manu dei p bonū lucrum et licitū vel dicendum qz sicut laycus offerret panem ad benedicendū sacerdoti sic isti offerunt deo vt ipse bndicat. Vel etiā dicendū qz petunt nō pro se sed pro alijs qz hec oratio ē cōis. **Quarto** querit quare dicit hodie. Dicendū qz quia de tēpore nō habemus nisi nunc et pns qz preteritum iam abiit futurū si habebim? nescimus. Ideo ad hoc tenotandum dicit hodie. Itē supra dixi vt tollatur sollicitudo et cura magna. Vñ legit de sancto Martino qz de crastino non cogitabat qz si intelligitur de pane materiali vel spūali. **Quinto** pro dubio notandū qz sicut si intelligit de pane materiali in pane materiali intelligūt oia necessaria pntis vite. Ita si intelligitur de pane spirituali scilz eucharistie ibi intelliguntur

omnia sacramenta in pane illo tanq̄
in principali sacramēto. Nota etiā
q̄ si pauper es dica s panem nr̄m ⁊
petas a deo. Si diues es xp̄s petit
a te in suis mēbris idest pauperib⁹
panē distribui vñ Aug⁹. dicit xp̄s
tibi. Da mihi ex eo q̄ dedi tibi me
habuisti largitorem ⁊ debitore ha
be ⁊ feneratorē. **Moraliter.**

Panem nr̄m ac̄ intelligēdo de
corpe xp̄i h̄ p̄ mo petit panis
vitā efficiens Jo. vj. Si quis man
ducauerit ex h̄ pane vīuet in et̄nū.
Sec̄do nr̄ cūctis sufficiēs. Glō quia
xp̄us nr̄ est factus Tercō q̄tidianū
nūq̄ deficiēs glosa Oramus vt qd̄
nr̄m est per donum q̄tidie detur per
effectū Quarto datus hodie quia
nūq̄ fastidiēs Ec̄c̄. xxiiij. Qui edūt
me adhuc esuriet Ergo dñe da no
bis semp hūc panem intelligendo
aut̄ de pane materiali Quare dicit
panē. Panem dicit nō carnes nō pi
scēs nec aliquid supfluū sed qd̄ ne
cessariū nature qd̄ significatur per
panem Itē nr̄m addidit sm̄ Criso.
Omnia que nobis dat de⁹ siue orā
tibus siue militantibus nō solū no
bis dat sed etiā alijs pro alijs per
nos vt de eo quod accepim⁹ a deo
ptem ipotentibus faciamus sed vt
nemo sibi aliena vsurpet Crisost⁹.
Qui cū iūstia panem acquisitum
māducat suū panē māducat q̄ aut̄
in pccō alienū Quare quotidianū
Item sup̄substācialem idest super
additum substāne ad sustentationē

lucas dicit q̄tidianū nō ad annum
nō in horrea seruati Item dicit da
quia nihil habere possumus nisi tu
de⁹ des ps̄. Qui dat escā omni car
ni Vel sic gn̄alius Da panē pemite
cie ad releuationē languorum. Vñ
ps̄. Surgite postq̄ sederitis q̄ mā
ducatis panē doloris Panem intel
ligentie contra famem erroris Ec̄c̄.
xv. Cibavit illū pane vite ⁊ intels
lectus ac̄. Panem glorie ad delecta
tionē saporis Lu. xiiij. Beatus qui
manducat panem in regno celoz
Panem nature ad sustentationem
vigoris de quo Gen̄. xviiij. Donam
buccellam panis ⁊ confortetur cor
meū postea transibitis Et sic patet
quō habem⁹ quinq; panes de qb⁹
faciunt dñs quinq; milia hominū
Jo. vj. Et qz h̄ pane indigni sum⁹
quia inquinati peccatis Jo seq̄tur

Quinta peticio

Dimitte nobis debita nr̄a ac̄.
Hec est ps̄ in q̄ petit maloz
amotio Et hoc in trib⁹ vltimis peti
tionib⁹ ⁊ diuiditur in tres ptes sm̄
q̄ sunt tria gn̄a maloz quedā que
atrahimus iam. quedā q̄ atrahim⁹
vel etiā patimur. quedā q̄ attrahere
possum⁹. Primo ergo petim⁹ p̄tenti
mali indulgētiā cū dicim⁹ dimitte
nobis. Sec̄do futuri cautelā ibi Et
ne nos inducas Tertio p̄ntis tute
lam ibi Sed libera nos a malo Ad
huc p̄ma in duas quia p̄mo ponit
p̄cantis peticio ibi Dimitte nobis.
secūdo p̄cantis allegatio ibi Sicut

o. iij.

et nos dimittimus. **D**icit ergo p̄rio
 Dimitte nobis sc̄z qui hoc ex nobis
 facere nō possumus. debita n̄ra idest
 peccata n̄ra que sūt debita quibz ob
 ligamur ad penā sc̄z satisfactoriaz
 aut p̄ntem quo ad purgatorium
 aut eternam quo ad infernū vnde
Lucas dicit. Dimitte nobis debita
 n̄ra et merito peccata dicuntur debita
 s̄m t̄lōmā quia peccatoēs faciūt de
 bitores **P̄s.** Mutuabitur peccator
 et nō soluet qz nō habet **Vñ** p̄pter
 qd̄ debes notare q̄ sc̄z in peccato t̄rā
 feat actus peccati t̄n̄ remanet reat?
 sc̄z obligatio ad penam. **I**ta q̄ rece
 dente obligatione vel eo qd̄ est pur
 gabile talis habet actionez petendi
 vitam eternā. nam ecōtra q̄n̄ est in
 peccato nō habet ius in vita eterna
Istud debitum ad deum p̄tinet p̄i
 cipaliter **Vñ** dicit **Aug?** q̄ maius
 est peccatorem iustificare q̄ celum
 creare sed nullam creaturam potest
 creare ergo nec iustificare peccato
 rem quia vt dicit idem **Aug?** Qui
 creauit te sine te nō iustificabit te si
 ne te **I**d̄arco debemus petere et diz
 cere **D**imitte nobis debita n̄ra idest
 peccata **P**ost sequitur precantis
 vel petentis allegatio et adoptio. cū
 dicit **S**icut et nos dimittim? debi
 toribz nostris **A**lter enim non fiet si
 aut clare habemus ex parabola illa
Matth. xviii. de seruo illo cui d̄c̄m̄ ē
Serue neq̄ omne debitum dimisi
 tibi quā rogasti me nōne ergo oport
 uit et te misereri conserui tui q̄c̄. **E**t

ideo dicit **L**u. vi. Dimittite et dimitt
 tetur vobis eadem quippe mensura
 aliter nō vñ ec̄c̄. xxviii. **H**omo lo
 quim̄ seruat iram et a deo querit mes
 delam quasi dicat in cōuenienter et
 in vanū. sed si dimittas iniurias ti
 bi illatas dimittet deus debita que
 tu soluere nō potes **F**igura hui? ha
 betur q̄rto Reg. iiii. **I**n muliere su
 namite q̄ erat debitis obligata nec
 habebat vñ soluet cogebat v̄d̄ ē filii
 os suos s̄ helize? id ē xp̄s dedit oleū
 misericordie et gr̄e h̄ volebat p̄s. qu
 dicebat **E**x vsuis q̄c̄. sc̄z p̄ q̄s req̄rit
 dyabol? ex peccō q̄ b̄n̄ d̄ vsū qz p̄
 peccō et delc̄tōe t̄p̄ali req̄rit penā et
 n̄ā et in q̄tate redimet aias eorū de
 dimissioe offense **C**irca h̄ac peti
 tōne videbūtur qd̄ a p̄rio v̄t̄t̄n̄eā
 tur offensas dimittē **A**d qd̄ dicen
 dū q̄ h̄ p̄t̄ intelligi dupliciter aut
 q̄tū ad rancorē vindicte aut q̄tū
 ad actū iustitie **P**rimo mō adhuc
 dupliciter qz aut q̄tū ad actum
 rancoris interiorem et sic dimittere
 est necessitatis. aut q̄tū ad actū ex
 teriores sc̄z signū amicitie et tūc dis
 tinguēdū qz aut ille qui offendit
 petit et sic ē necessitatis a nō petit et sic
 nō est necessitatis s̄ superogatois et
 p̄fectiois nisi forte s̄m aliq̄s q̄tū
 ad p̄fectos. **S**i aut̄ intelligitur q̄
 tū ad actū iusticie nō oportz n̄c̄ tene
 mur p̄mo possum? iusticiam petere
 modo t̄n̄ seruato **V**l̄ aliter et breu?
 q̄ hoc potest intelligi vel q̄tū ad i
 iniiciā et sic est necessitatis vl̄ q̄tū

ad iniuriam et sic est superrogatio
mihi forte ut p̄dixi q̄tum ad p̄fōs

Et ideo iuxta hoc q̄ritur h̄ **S**ecundo
vtrū homo in statu p̄fectiōis poterit
petere iustitiā **E**t dicendum q̄ sic dū
tū possit sine scādalo **T**ertio circa
h̄ q̄ dicim? sicut et nos dimittim?
q̄ritur vtrū peccōres debeāt aut pos
sūt dicere **D**imittite nobis q̄. **V**idet
tur q̄ nō qz mendūtur et mendēda
peccant ergo nō dicere debent **D**icē
dū q̄ peccatores possunt dicere nec
mendūtur qz hec oratio est eōis et
licet nō habeat veritatē ex pte eorū
tū veritatem habet ex pte ecclesie in
persona cui? dicat ut dicat tho. sc̄da
sc̄de q̄stione. lxxxij. arti. xj. in tertio
argumēto. vñ dicere nō cesset p̄mo
pl? valet dicere q̄ dimittere **Q**uā
to videtur q̄ male dicamus sicut et
nos qz nullus p̄t peccata dimittes
re nisi solus deus dicat **M**ath. ij. er
go male dicim? **D**icēdū q̄ in offen
dente sūt duo sc̄z culpa et offensa v̄l
iura. **P**rimū remittere ē solius dei
sed sc̄dum possumus nos.

Moraliter.

Dimittite nobis debita q̄. **N**ō
q̄ ad dimissionē peccatorum
opantur tria **P**rimo iploratio diui
ne pietatis **I**deo dicat. ij. palip. vl
timo **R**emitte mihi dixit ille manaf
ses **S**ecundo recognitio p̄prie iniqui
tatis **I**deo additur debita n̄ra id est
peccata **V**ñ dicebat ille filius p̄di
gus pater peccavi in celū et coraz te
Tertio impletio diuine voluntatis

vel cōsideratio fraternē necessitatis
unde subiūgit **D**icit et nos dimittis
timus q̄. **M**arc. xj. **C**um oratis di
mittite si q̄d habetis aduersus ali
quē alit̄ p̄ v̄z nō dimittit̄z peccā v̄rā.

Sexta petitiō

Et ne nos inducas in tēptatō
nē id est inducā p̄mittas. **V**bi
nota q̄ nos petim? ne temptemur
simpliciter sed ne inducam̄ **I**lle em̄
inducitur qui capitur sicut piscis i
rethe. **X**p̄s em̄ fuit temptatus sed
nō in temptationem inductus **C**ir
ca hāc petitiōem notanda sūt aliq̄
Primo q̄ritur quāe deus tēptat **D**i
cendū q̄ ad p̄bandū sicut tēptauit
abraham ut habet **G**en. xxij. id est
ad reddendū eū alijs p̄batū homo
temptat ad experiendū sed demon
ad fallendum et decipiendū **I**deo de
hac temptatōe dicat hic **E**t ne nos
inducas in temptatōem. **T**emptat
deus ut p̄bat. homo ut sciat de qua
habet **D**an. j. **T**ēpta nos obsecro
diebus. xv. **D**yaolus ut fallat de
qua habetur **A**ctu. v. **C**ur satha
nas temptauit cor tuum **S**ecun
do queritur vtrū aliquis p̄t petere
licite q̄ temptet et videtur q̄ sic qz
Ps. dicat **P**roba me dñe et tempta
me **E**t **J**aco. p̄mo **O**mnē gaudium
existentis fr̄is mei cū in temptatio
nes varias ināderitis **I**n oppositū
arguit p̄ hoc q̄d dicatur **E**t dicēdū
q̄ duplex est tēptatio sc̄z exterior et
interior **I**tem quidā homines sunt
perfecti quidā imperfecti et h̄m hoc

respōdeo qz si esset temptatō exte-
rior sicut sūt pene tempales corpora-
les ⁊ amotio reruz tpaliū sicut fuit
Job temptatus ⁊ in corpore ⁊ in re-
bus Tūc dicendū qz si sint viri per-
fecti possunt licite velle tēptari quia
tēptatō est ad augmē-
tū meriti ⁊ ad simulatōem ihu xp̄i
et sic petebant martires xp̄i tēptari
et affligi **S**i autē nō sūt perfecti di-
co qz nō debent petere ppter imperfe-
ctiōē eorū **S**i vero sit temptatō in-
terior sicut est carnalis qz talis nō
pōt esse quā emolliat aut inclinet
nec pōt esse sine aliqua allectiōe di-
co qz nullus siue pfectus siue imper-
fectus debet hmoi petere temptatō-
nes ⁊ ideo stulti sūt qui occasiōe h-
peccati se exponūt **V**l dicendū qz tēp-
tatōnū quedā est a deo ⁊ hec bona
de q̄ dicit **J**aco. i. **S**tus vir qui suf-
fert tēptatōnem quedā a carne ⁊ ē
semp mala quedā ab hoste ⁊ h ali-
quā bona si bñ repellat aliqū mala
si cōsensus adhibeat ⁊ h̄m hoc pōt
respondere ad questum

Moraliter.

Ne nos inducas in tempta-
tionem. **D**ie tanguntur tria
que inducūt ad petēdū **P**rimo hu-
mana fragilitas facilis ad labendū
Ideo dicit nos **psa. liij.** Omnes nos
quasi oues errauim? **S**ecundo fra-
ternā benignitas humilis ad mise-
rendū **I**deo dicit ne inducas **Apl̄s**
Fidelis deus qui nō patiet vos tēp-
tari supra id qd potestis sed in tēp-

tatione faciet puentum vt possitis
sustinere **T**ertio quotidiana adu-
sitas difficilis ad vincēdum in tēp-
tationem h̄m aliam translationem.
Job. vij. **T**emptatio est vita homi-
nis super terram. **E**t quia nō solum
necessarium est nobis qz mala pres-
terita dimittantur nec qz cautela de
futuris habeatur sed etiam qz pec-
cata a nobis tollantur.

Septima ⁊ vltima petitiō.

Ne libera nos a malo id est solum nō permittas nos in tēp-
tationem inducā p̄mo mala p̄sencia
placeat tibi nobis auferri. **L**ibera
igitur a malo id est peccato vñ **ps̄.**
Libera me de luto id est de peccato te-
naci ⁊ vili vt non insigat scilicet p
consuetudinem duriciam ⁊ obstia-
tōē **V**l a malo id ē demone ul mū-
do l carne. inferno vel purgatorio.
Amen designat affirmationem peti-
tionum id est ita fiat vt oramus **V**l
nota qz hec conclusio est quasi gene-
ralis in qua ab omni malo petimus
liberari **S**z h̄m **I**nnoc. malū est
triplex scilicet innatum additum ⁊
datum. **P**rimum contrahimus. se-
cūndum omittimus. terciū sustine-
nemus. **P**rimum est originale. secū-
dum actuale. terciū penale. **A**b isto
ergo triplici malo petimus liberari
Circa hec videnda sunt quedam
et petenda. **P**rimo quare sed libera
nos q̄. **A** populo respōdet **D**icens
dum qz h̄ fit ad denotādum qz orō.

est cois pro omnibus ideo omnes res
 spōndent approbando et laudando
¶ Secūdo quare sacerdos dicit amē
 Ratio est qz de optacione petitionū
 sumus bene certi sed nō de cōfirmaci
 one vel exauditiōe qz hoc habet fieri
 per dñm nrm ih̄m xp̄m Et qz Amē
 est cōfirmatiuū Ideo sacerdos vica
 rius xp̄i dicit Amen **¶** Tertio que
 ritur quare dicit secrete et tacite Dicē
 dū qz hoc facit ne videatur nimis p̄
 sumere de seipō Itē qz nō est certus
 de cōfirmatione Item vt doceamur
 secrete orare et clauso hostio intrare
 cubiculū Et nota qz Amē aliquñ est
 nomē et tunc idē est qz veritas Apo.
 .iij. hic dicit amen testis fidelis Ali
 quādo est aduerbiū et tunc est idem
 qz vere Jo. iij. Amen amen dico vo
 bis Aliquñ est verbum tūc idem est
 qz fiat vbi in ps̄. vbi nos habem?
 fiat fiat hebrei habent amen amen
 et hoc modo sumitur hic.

¶ Moraliter.

Quod libera nos a malo scz mun
 di ne nos cōburat p̄ cupidita
 tē qz tot? mūd? in maligno posuit?
 ē. j. Jo. vlt. A malo carnis ne nos
 absorbeat p̄ voluntatē quia nō ha
 bitat in me idest in carne mea bonū
 sed quod nolo malū sed hm̄ rōnem
 h̄ ago Ro. viij. A malo dyaboli ne
 nos p̄dat per sup̄biam et vanitatē
 Math. xxv. Filia mea male a demo
 no vexat Vñ notandū qz h̄ petim?
 libertatē in bono vt illud faciamus
 nū dicim? libera nos Glosa liberatō

liberos idest filios facit liberationes
 a malo vt dicit illud caueam? Glō
 A malo inuisibili et visibili Itē cō
 cessionē in volito et lido optineam?
 amē Glō Amē nō significat omni
 bus petitiōibus h̄is annū.

¶ Hic mouentur dubia.

Quia tota orōnem dñicā que
 rentur qd̄am primo vtrū hec
 petitiōes bñ ordinentur Et videt
 qz non qz prius est recedere a malo
 qz cōsequi bonum incōueniēter ego
 videretur p̄ordinari et anteponi pe
 titiōes que p̄tinent ad cōsequēdum
 bonū petitiōibus que p̄tinent ad amo
 tiōem mali sicut fit in hac orōne er
 go male Dicendū qz oratio ista per
 fedissima est qz sicut Aug. dicit si
 recte et cōgruēter oramus nihil ali
 ud dicere possumus qz qz in ista ora
 cione dñica positum est. quia enim
 oratio est quodāmodo desiderij nri
 interpretes ad deum illa solū petim?
 omnia que recte desiderare valeam?
 In orōe aut dñicali nō solū petim?
 oia qz recte desiderare valeamus sed
 etiā eo ordine quo desideranda sūt.
 vt sic hec oratio nō solum instruat
 postulare sed etiam sit affirmatiua
 totius nostri effect? Manifestū est
 aut qz primo cadit in desiderio finis
 deinde ea qz sunt ad finē Finis autē
 nri deus in quem nri affectus tendit
 dupliciter vno mō put volum? glam
 dei Alio mō hm̄ qz volum? frui gla
 ei? Quoz p̄mū p̄tinet ad dilectiōez
 qz deū in seipō diligimus. Secūdū

Eptinet ad dilectioez q̄ diligim⁹ nos
in deo **E**t ideo prima petitiō ponitur
Satisficetur nomē tuū p̄ quā petim⁹
glām dei **S**cōda ponitur **A**dueniat
regnū tuū per quā petim⁹ ad glām
regni eius puenire **A**d finem autē
p̄dēm ordiat nos ad aliq̄ duplicatē
vno mō p̄ se. alio mō p̄ accūs. p̄ se
q̄dē bonū q̄d est vtile vsq; in finem
Est autē aliq̄ in finē duplicatē vno
mō directe p̄ncipaliter scz meritū
q̄ b̄titudinē merem⁹ deo obediendo
et q̄tum ad h̄ pomif̄ fiat voluntas
tua sicut in celo ⁊ in terra **A**lio mō
instrumētaliē ⁊ q̄si coadunās nos
ad merēdū ⁊ h̄ ptinet ad h̄ q̄d dicitur
panē nr̄m q̄tdianū da nob̄ ho
die siue itelligat̄ de pane sacmētali
cū? vsus etiā p̄ficiat̄ bonū in q̄ etiā
intelligūtur omnia sacramenta alia
vt dēm est. siue itelligat̄ de pane
corpali vt p̄ panē itelligat̄ om̄s
sufficiētia vidē? p̄ accūs autē ordia
mur i b̄titudinē p̄ remotōez p̄hibē
tis **T**ria at̄ sūt q̄ nos p̄hibēt pue
nire ad b̄titudinē **P**riō q̄dēz p̄ccnū
q̄ directe excludit a regno s̄m illd̄
j. ad **C**hor. vj. neq; fornicarijs ne
q; ydolīs seruiētes regnū dei possi
debūt. ⁊ ad hoc ptinet q̄d dicit̄ **D**i
mitte nobis debita nr̄a **S**cōda tēp
tatio q̄ nos impedit ab obseruātia
diuine voluntatis **E**t ad hoc ptinet
q̄d dicit̄ **E**t ne nos inducas in tēp
tationem p̄ q̄d nos petimus vt nō
temptem⁹ sed ut a temptatōe nō vī
camur q̄d est in tēptatōem induc.

Tertio penalitas p̄ns que impedit
sufficiētiā vite ⁊ q̄tum ad h̄ di
cit **S**z libera nos a malo **E**t sic ptz
q; h̄e petitiōes duemeter ordinant̄
Ad argumētū ergo dicendū q; orō
sit interpret̄ desiderij **O**rō petitiōis
nō respōdet ordini executōis sed or
dini desiderij siue intētōis in q̄ p̄or
est finis quā ea q̄ sunt ad finem. et
cōsecutio boni q̄ amotio mali. lig
ēgo a malo amotio sit prior q̄ cōse
cutio boni in executōe nō tū in intē
tione ideo nō valet **P**ost querē
quare in primis petitiōib; loquit̄
impsonaliter in alijs ante persona
liter **D**icēdo in primis satisficet̄ ac.
In tribus vltimis dicit̄ dimitte ac
Respondeo ⁊ dico q; causa est quia
in primis petitiōibus nr̄a cooperatio
ita se habet q; non est solius dei nec
solum nr̄i sed vtriusq; **A**ug⁹. **Q**ui
fecit te sine te nō iustificabit te sine
te. quia p̄pter si dixisset satisficet̄ vi
deretur esse acceptor p̄sonarum de?
cum vnus satisficetur alius non.
si enim dixisset satisficemus fuiss; **N**ota
q; totaliter causa satisficationis
esset? **I**deo loquitur impersonaliter
in tribus at̄ alijs petitur q̄d
est soli? dei. ideo personaliter sibi lo
quimur ibi **P**⁹ queritur quare in
primis quatuor petitiōibus nō po
nitur copula **I**n alijs autem trib;
sequentibus ponitur. **E**t dicēdum
q; prime petitiōes pertinet ad sta
tum patrie vbi est summa coniun
ctio. vniō. et vnitās. **A**lie autem

ad statū vie ubi multe sūt imperfe-
 diōes ideo copula additur. **P**ost
 q̄nt̄ q̄re in aliq̄bo eccl̄is dū hęc orō
 dicit man? sacerdotis sustentantur
 Et dicendū q̄ h̄ significat q̄ hur a
 aaron sustentabāt man? moyfi orā
 tio pro pp̄lo isrl̄ q̄n pugnabāt c̄tra
 amelech vt habet Exo. xvij. **P**?
 sciendū q̄ h̄ orō est valde sentētōsa
 Ideo debet attēte a intelligibiliter
 dici. Dicit em̄ Raban? sup̄ Math̄.
 q̄ in hijs septē petitiōibus omnia
 bona p̄ntis a future cōtinentur. Itē
 breuis a compendiosa vt possit dici
 frequenter s̄m em̄ q̄ dicit beda ora
 tionem cōposuit breuibus verbis ut
 sit fiducia ānuendi q̄ breuit̄ vult
 rogari. Item sp̄ualis a autētica iō
 debet dici reuerenter s̄m em̄ q̄ dicit
 glosa Math̄. vij. Nulla oratio mag
 is sp̄ualis quaz illa que ex ore dei
 altissimi processit. Item audibilis a
 allidiosa quia nullus orationem quā
 ipsemet fecit repellē potest ut alias
 dictum est ideo debet dici cōfidenter
 Et hec sūt quatuor p̄rogatiue hui?
 orationis quas posui supra in prin
 cipio. **P**ostea nota q̄ in hac ora
 tione in qua sunt septem petitiōes
 due pertinent ad vitam cōtemp̄la
 tuā scilicet nois dei s̄ctificatio a re
 gni eius aduentio. Due sequētes p̄
 tinent tā ad vitā actiuā q̄ ad boni
 adeptiōē scilicet Fiat voluntas tua
 Et panem nr̄m c̄c. Vltime tres per
 tinent ad vitam actiuam q̄ntum ad
 mali amotiōem scilicet dimitte nos

bis Et ne nos inducas c̄c.

De recipientium expiatiōe.

Libera nos quesum? c̄c. Hęc
 est secunda pars prime ptis
 p̄ncipalis quinti capituli. In qua
 petitur recipiētum expiatio vl̄ im
 pedimēti amotio. Et diuitur in qua
 tuor partes in prima petitur pecca
 torum expiatio. In secūda sanctorū
 cōmemoratio ibi. Et intercedentib?
 In tercia petit̄ pax sp̄ualis ibi. Da
 pp̄tius pacem. Et in quarta expia
 tio criminalis ibi vt ope misericor
 die c̄c. Circa h̄ duo sūt faciēda pri
 mo est h̄a exponenda. sc̄do nōbilia
 colligēda. Quātū ad p̄mū dicit libe
 ra. Et nō q̄ h̄ orō est embolismalis.
 Embolism? at̄ idē est q̄ exercētia
 qz additur ad orōnem d̄nicam q̄si
 augmētū a p̄ modū explicatiōis qz
 in fine orōnis d̄nicę petim? tria ma
 la a nobis amouei. Ideo ista tria h̄
 explicant̄. Dicēdo libera nos q̄sum?
 d̄ne ab om̄ibus malis p̄teritis pre
 sentib? a futuris a intercedente c̄c.
Hic ponitur s̄ctorū cōmemoratio
 et supplicatio quia ubi aliquis res
 putat se indignū in aliq̄ causa tunc
 adducit aduocatos. Sequitur Da
 pp̄tius c̄c. Hic petit̄ pax sp̄ualis
 et cōseruatio sp̄ualis. Sequitur Et
 ope c̄c. Hic petitur expiatio crimi
 nalis scilicet vt ope a adiutorio dei
 sumus a peccato liberi a ab om̄i p̄
 turbatiōe exteriori securi quia ali
 quando turbatio exterior inducāt
 interiorem vt frequenter exprimur

Quātū ad scōm notandum pri-
mo quare isti facti in spāli noiant.
et quare imminēte cōione q̄tuor facti
isti specificant. Et dicendū q̄ quia
psone iste magis figurate fuerunt
passio xp̄i et magis cū eo crucifixe.
Prima est virgo maria cuius animā
passionis gladius p̄transiuit q̄ etiā
semp iuxta ciuitē dñi stabat vt ha-
betur **Jo. xix.** Secōda psone est pe-
trus qui ea de causa ponitur q̄ est
caput ecclē et fuit etiā crucifixus in
fursu pedibz erectis. **T**ertia paulus
qui etiā stigmata ih̄u xp̄i in corpo-
re suo pertulit vt dicit ipse. **Q**uarta
andreas qui etiā fuit crucifixus i
transuersum et de h̄o sacramento mul-
ta cū egea disputauit. **S**ecōdo no-
ta q̄ hec orō dicit̄ sub silentio in sig-
nū q̄ xp̄us in triduo siluit a p̄dica-
tōne. **T**ertio nota q̄ dū sacerdos
dicit **Da pp̄ciā pacem** sacerdos pa-
tenā acceptam de altare ul' de manu
dyaconi debet osculari faciēdo sig-
num crucis q̄ designat q̄ p̄ passio-
nem xp̄i reconciliati sumus deo patri
et erimus regni celestis heredes q̄
significatur per patenā que figure
rotunde est que nō habet principiū
neqz finem. **Q**uarto nota q̄ h̄m
modū aliquorū sub diaconus q̄ te-
net patenam cooptam dū sacerdos
incipit dicere **Libera nos** q̄ debet eā
tradere dyacono. dyaconus autē sa-
cerdoti et post osculari humerz eius
dexterz q̄ significat q̄ vult esse p̄-
nceps labōis vt sit p̄nceps retribu-

tionis. **Q**uinto nota q̄ licet cōiter
hec oratio dicatur in silentio p̄pter
tridui silentium vt p̄dixi tñ ecclesia
ābrohiana et luciana in die pasce
ues nō dicūt in silentio q̄ xp̄us ad
limbum descendit et factos p̄res li-
berauit. **I**deo in huius signū dicunt
alte et c̄. **S**exto nota q̄ in q̄busdā
locis dū dicitur p̄r n̄r dyaconus su-
stentat manus sacerdotis q̄ signi-
ficat aaron et hur qui sustentabant
manus moysi dum orabat dño pro
populo pugnāte cōtra amelech vt
habetur **Exod. xvij.** q̄d autē postea
iuuat dyaconus sacerdotem ad des-
ponendū calicē significat q̄ ioseph
et nychodemus deposuerunt corpus
xp̄i et posuerūt illud in monumento
Jo. xix. **S**eptimo nota q̄ in fine
orōnis sacerdos calicem debet disco-
pire et hostiam reuerēter sumere et
eā sup calicē frangere p̄ mediū pri-
mo comprimēdo cū vngula in pte in-
feriori et superiori in medio ut postea
melius frangatur hec aut fractio fi-
at dū dicit **Per dñm n̄m.** **P**ostea
medietatem hostie posita sup aliam
in transuersū sic scilz frangat in du-
as ptes tūc facta fractione et tenen-
do cū manu sinistra duas ptes aliā
ptē tenēdo cū dextera alte dicat **Per**
oīa sc̄la sc̄loz ad designādum q̄ de
gaudio et r̄surrectōe xp̄i p̄pls cōicat
Ideo respondet **Amen.**

De pacis adimpletione
Ax dñi et c̄. **H**ec est tertia ps
prie p̄tis p̄ncipal q̄nti capli

In qua petis pacis adimpletio et di-
uidit in duas quoniam in prima petis aug-
mentum In secunda caritatis complementum
ibi habet sacrosanta dicens quod pro omnia secula
seculorum et rursus Amen cum dextera manu
et parte hostie quam tenet faciat tres cru-
ces a labio calicis usque ad labium
vnam dicens pax domini aliam dicens fit
semper aliam dicens vobiscum et responsio
Et cum spiritu tuo dicat Agnus dei ter-
Postea dicens Hec sacrosanta ubi
petis caritatis complementum faciat com-
mixtionem deponendo illam particulam infra
calicem quam in dextera manu tenebat
alios retentis in sinistra et tunc oscu-
let calicem in parte illa anteriore vnde sta-
tim particulam deposuit et post osculet
diakonum vel patenam ut inde alii sum-
me possint Circa autem predicta plu-
rima sunt notanda et videnda primo
circa fractionem notant .viij. Primum quod
fuit fractio hostie Et dicens quod fuit
quod Christus post resurrectionem fregit panem
et dedit discipulis suis Secundo
quod fuit partes et quare in tres
partes diuisit et dicens quod ad memo-
riam trinitatis Item secundo in memoria
triplicis stat? Christi Primum fuit morta-
lis cum hominibus manens Secundo in se-
pulchro mortuus iacens Tertio im-
mortalis in celo existens Tertio fran-
git in tres partes in signum quod fuit tres
partes corporis mystici vna est in celo
et hec dicitur triumphans ecclesia
Alia in terra et hec dicitur ecclesia
militans Alia in purgatorio et hec
dicitur purgans Vnde Tres habet

ecclesia partes pars prima laborat In
terris partem iam fouet altera qui es
Partem que restat clementer exco-
quit ignis. Tertio queritur quod
vnaquaque pars significet Et dicens
quod maior pars significat Christum secunda
que illi coniungitur significat colles-
gium sanctorum sed illa que imergi-
tur in calicem designat illos qui sunt
in tribulatione presentis vite Vel secundum
aliquos pars posita in calicem si-
gnificat ecclesiam militantem pars
autem comesta ecclesiam triumphantem
pars autem reseruata usque in
finem secundum modum antiquum (quod
modo non fit) significat illos qui ad-
huc sunt in purgatorio vel alii secundum
thomam Pars posita in calice signi-
ficat illos qui iam sunt in corpore et
anima in celo qui iam inebriabun-
tur ab ubertate domus dei sicut Christus
et beata virgo Pars autem secunda
illos qui sunt in celo ad huc expe-
ctantes stolam corporis et gloriam
Pars autem que antiquitus usque in
finem seruabatur significat illos qui
sunt in purgatorio modo autem non
seruatur et ista significatio ad huc
remanet sed modus non seruatur
Quarto queritur quod significat
commixtio in vna parte posita in san-
guinem Et dicens secundum sanctum
thomam quod commixtio corporis et san-
guinis significat unionem anime
et corporis que facta est in Christo post
mortem et etiam in nobis fiet in iudicio
finali Quinto queritur ad ritum
p. i.

Diuersū notādum q̄ antiquitus vna
pars vsq; in finem seruabat. **Mos**
to em̄ fratres minores vna partem
sup patenam ponunt a lambunt a
omnia bñ a ex bona significatione
fiūt licet mod? vltim? iste sit satis
turpis. **Sexto** nota q̄ licz hostia
frangat̄ tamē totus x̄ps ē in vtra-
q; parte vñ dicit **Thomas** in prosa
de corpe x̄pi. **Fracto** demū sacramen-
to ne vacilles sed memento tantuz
esse sub fragmento q̄to toto regi-
tur. **Exemplum** enim habes clarum
si ponas pomū ante speculū videbis
ibi totū pomū postea frangas spes-
culum in duas vel in plures partes
in qualibet videbis totū pomum sic
dictum fuit in principio sic x̄ps est
in tota hostia a totus in pte hostie
ppter qd̄ optime fuit figuratus p
manna de celo plutū de quo dicitur
in **Exo.** Qui pl? colligebat nō pl?
habebat. **Nec** qui minus minus.

Secūdo circa hoc qd̄ dicit̄ pax
dñi vidēda sūt mlt̄a p̄io q̄re
Pax dñi a sacerdote inchoat̄. **Et** dic-
endum q̄ bene sacerdos inchoat
et chorus psequitur qz fides in cre-
do in deum a spes in gloria in excel-
sis deo. ita caritas in pace figuratur
qz igitur fides spes a caritas a x̄pō
in nobis sūt cū sint virtutes infu-
se. **Ideo** a sacerdote ista tria inchoā-
tur a a choro reiniciūtur prosequē-
to. **Secundo** quare dicit̄ pax. **Et**
dicēdum q̄ ad significandū q̄ x̄ps

resurgens ex mortuis dixit discipu-
lis suis **Pax** vobis. **Ita** a sacerdos
dicit̄ pax domini idest pectoris a cō-
scientie sit semper vobiscum scilicet
in presēt̄ a pax eternitatis in futu-
ro. **Nam** ista est pax domini a chorus
etiam respondet sacerdoti optā-
do ei eandem pacem. **Et** cum spiritu
scilicet sit pax dicta. **Tertio** q̄
te fiunt tres cruces a dicēdum q̄ si-
gnificant illas tres mulieres veni-
entes ad sepulchrum x̄pi. **Vel** dicē-
dum q̄ x̄pus fuit tribus diebus in
sepulchro. **Vel** s̄m t̄lo. cōmixtio vt
supra dictum est significat vniōnē
corporis a anime a ideo in cruce sig-
nificatio talis est que sit super istis
verbis pax domini pertinz ad resur-
rectionem quia virtute trinitatis
et etiam tercia die facta est. **Quā-**
to quare anteq̄ agnus dei dicatur
est aliquale silentium s̄m officium
romanum. **Et** dicendum q̄ ad deno-
tandum illud silentium modici p?
resurrectionē x̄pi anteq̄ scirent apo-
stoli nec essent certificati postq̄ ap-
paruit mulieribus.

Tertio circa agnus dei vidēda
sunt multa. **Primo** quare x̄ps
dicitur agnus. **Et** sciendum q̄ x̄ps
agnus dicitur ab agnoscendo quia
in solo balatu cognoscit matrem. **Di-**
citur ergo agnus x̄pus quia agno-
uit patrem sibi obediendo. **Vñ** apo-
stolus ad philipēn. iij. **Factus** est
obediēs vsq; ad mortem. **Item** ag-
nouit matrem in cruce de ea curant

habendo et commendando eam discipulo dicendo **Jo. xx.** Ecce mi tua **Se** cundo dicitur agnus ab agno grece quod idem est quod pium latine quod ut pius se obtulit pro nobis mundum redimendo nam oblati sunt quod voluit **Ter** cio propter mititatem. mansuetudinem. et benignitatem quod sicut agnus coram tondente se et macerante obmutescit sic iste secundum ysa. **It** em quod figurat est per agnum pascalem quod pro nobis immolatus deo patri **Se** cundo queritur quare ter cantat agnus dei. **Et** dicendum quod ad designandum tres partes corporis mystice scilicet gloriatorum in terra ambulantium et in sepulchris usque ad diem iudicii quiescentium secundum quod dicit petrus rauenas **U**el propter tres partes ecclesie supradictas **U**el secundum **Inno.** ter agnus dei dicitur quasi dicitur **Agne** qui agnouisti preter obedientiam miserere nobis **Qui** agnouisti in rem miserere nobis. **Die** qui redemisti mundum dona nobis pacem **Ter** tio queritur quare in primis duobus bis dicit miserere nobis. **Et** in ultimo dicit dona nobis pacem **Dic**endum secundum **Tho** quod petit dei misericordiam quantum ad amotionem mali quod est duplex scilicet malum culpe et malum pene. ideo dicitur bis miserere **Sed** petimus semel pacem quantum ad assecutionem omnis boni **I**deo ter agnus dicitur bis miserere et semel dona nobis pacem **U**el quod christus ad tria venit scilicet ad liberandum nos a miseria culpe. **Se** cundo

ad redimendum nos a miseria pene **Ter** cio ad distribuendum et dandum plenitudinem sue gratie. **Qu**antum ad primum duo. bis dicitur miserere nobis. quantum ad tertium dona nobis pacem **U**el hic petitur remissionem peccatorum quorumque dam sunt spiritualia quedam corporalia **I**deo bis dicitur miserere nobis. **U**el quia petimus expiationem et peccatorum preservationem ideo bis dicitur miserere nobis sed dona nobis pacem est adiectum propter tyrannorum persecutionem **Qu**antum queritur quare pax datur **Et** dicendum secundum **Joh**anem belech quia in primitiua ecclesia singulis diebus qui canoni misse intererant concitare solebant sed post crescente multitudinem fidelium institutum fuit quod in diebus tantum dominis communicarent **P**ost quia etiam obseruari non potuit hoc sed ordinatum est quod saltem ter in anno scilicet **N**atali **P**ascha et **P**entecoste omnis christianus communicaret **I**nuento duplici remedio scilicet ut singulis diebus pro comunione osculum pacis daretur et panis benedictus et quia in quadagesima quod est tempus deuotionis singulis diebus panis accipi non poterat saluo ieiunio institutum fuit ut collecta diceretur super populum in fine misse dicendo humiliate capita vestra deo. **Q**uanto queritur quomodo pax debet dari **Dic**endum quod sacerdos accepto pacis

p. ii.

osculo ab eucharistia det dare diacono et dyaconus subdyacono et subdyaconus alijs et alijs inter se in signum quod pax a christo data est et per ministros nunciata quam omnes filij ecclesie debent habere. Sed advertendum ne a viris mulieribus tradatur ne aliquid carnalitatis et lascivie subripiat.

Sexto quare pax non datur in missis defunctorum sed dicitur dona eis requiem. Et dicendum quod ex statim dicitur potestatis haberi quia mortui non indigent temporalis societate quod non sunt in perturbacione huius mundi sed quiescunt in domino nec etiam inter monachos aliquos quare quod ad mundum mortui sunt sed in missis vivorum datur quod pax est solum necessaria vivis. Vel aliter quod mortui non sunt in pace sed in penis. Ideo dicimus dona eis requiem. **S**eptimo quod debet sacerdos dicere. Dices dum presacerdos dando pacem dyacono vel ministro qui eum iuvat debet dicere Pax tibi et ecclesie sancte dei et hoc post osculum oris vel etiam patene secundum modum ordinis nostri.

De oratione domini ihesu christi.

Equitur domini ihesu christi. Hec est secunda pars principalis quod in capitulo. In qua ponitur pertinentis preparatio in spirituali que fit in oratione ista domini ihesu christi licet secundum ordinem romanum una alia oratione precedat que clara est nec indiget expositione. In hac ergo oratione primo ponitur ihesu christi condicio gloriosa cum dicitur domini ihesu christi quod

interpretatur unctus quod dicitur filius dei vivi ratione proprietatis quam habet eternaliter procedens a patre per modum nature. **S**ecundo ponitur missio miraculosa cum subditur quod ex voluntate patris cooperante spiritu sancto quia tota trinitas est incarnationem operata quod indivisa sunt opera trinitatis ad exteriora per modum temporis mundum vivificasti hoc est verum quantum ad sufficientiam sed non quantum ad efficaciam nisi illos qui devote et debite credunt in ipsa. **T**ertio ponitur petitio fructuosa ibi libera me etc. ubi petitur primo a peccatis liberatio. **S**ecundo ab omnibus malis preservatio cum dicitur ab omnibus iniquitatibus meis. **T**ertio in bonis instructio cum dicitur et fac me tuis obedire mandatis. **Q**uarto cum deo adhesio cum dicitur a te nunquam separari quia secundum apostolum qui adheret deo unus spiritus est cum eo. **P**ostea sequitur alia oratio secundum officium romanum que dispositiva est ad devote concipiendum que incipit per ceptio corporis et dividitur in tres partes quod primo ponitur petitio respectu corporis secundo respectu sanguinis ibi Quid retribuam domino tertio finalis suasio ibi placeat et omnia clare patet.

Equitur non sum dignus et hoc dicitur ad recognoscendum se humilem et peccatorem et sumitur de evangelio sicut in principio allegatum fuit sed dicitur tertio propter recognitionem triplicis peccati scilicet oris cordis et operis. **I**tem nota de dicitur orationibus vel oratione illa domini ihesu

xp̄m solū h̄m ordinē nr̄m sacerdos se
debet recolligē et altitudinē sacramē
ti cōsiderare iux̄ illud apli. j. **C**lv. xj.
Probat autē seip̄m h̄mo et sic de pa
ne edat et c. **V**n̄ sacerdos debet cōside
rare tria **P**riō q̄ sumit qz verū cor
pus xp̄i **S**ecō p̄pter q̄ sumit qz
p̄ vtilitate totius ecclē et pprie per
sone **T**ercio q̄liter sumit vtrū dig
ne vel indigne qz h̄m aplm **Q**ui mā
ducat indigne iudiciū sibi mandus
cat et bibit **V**n̄ **T**homas in ps̄a di
cit **S**umūt h̄m sumunt mali sorte
tū meq̄li vite v̄l interit. **H**is fas
cis debet sumē corpus dicēdo tunc
Corpus et sanguis dñi nr̄i ih̄u xp̄i
custodiat me in vitā eternā **A**men
In hac pte ponit ip̄a p̄ceptō et di
cit bene **C**ustodiat me in vitā eter
nā **N**am iste abs̄ est abs̄ aiea v̄nit
aiam sibi **I**deo dicit cōio qz v̄nitur
in h̄ sacramēto filio dei de c̄se. di. ij.
Et nō q̄ primo debet sumē ptes q̄s
tenz in manu sinistra nō nimis mas
sicādo ne aliq̄ remaneat in̄ gingi
uas et p̄ sumē sāguinez cū p̄tula
ibi imersa siml̄ videat caute ne q̄ di
stillet et postea fugē bñ **Q**uo factō
debz accēde ad dexterā cornu altaris
et ibi sumē de v̄no semel vel bis vt
cōsuevit et lauare digitos in locis q̄
bus tetigit corpus vel sāguinem et
p̄ sorbere **E**t dicat tūc orōem illaz
Qd ore sup̄sumus. **I**n q̄ pte ponit
fructus c̄secutōis et vltimo aquā re
cipiendo debet dicē cantatū **N**ūc d̄
mittis **V**t sicut s̄ct̄s symeon tenēs

xp̄m pre gaudio cantauit. sic sacer
dos recipiens xp̄m in cōione. ideo ex
p̄mitur mēt̄s exultatio **P**riōdum
tū q̄ si sacerdos iterum casu aliq̄ de
beat celebrare p̄ p̄ceptionē corpo
ris et sāguinis nihil sumat de v̄no
vel aqua qz sumptio istius sacramē
ti exigit stomachū ieiunū nisi in ne
cessitate mortis. **S**tilla autē aque vel
vini q̄tumcūqz modica facit h̄iem
nō ieiunū **V**n̄. **A** te fumenda non
est ablutio vini **A**c iterū licite si ce
lebrare velis.

De sexta parte misse sc̄z gr̄az actōe ac p̄iōe ca. vi.

Icto in q̄nqz captis p̄
cedētibus de q̄nqz p̄tibus
misse c̄sequēter in h̄ sex
to caplo et vltio secūde
ptis p̄ncipal̄ huius totius opis agē
dum est de sexta parte misse que di
citur gr̄aruz actio q̄ habet diuidi in
tres ptes **N**ā in p̄ma ponitur popu
li exultatio quā oñdit cōio **I**n sc̄da
gr̄az actio in oibz q̄ sequūt **I**n ter
cia oim c̄sumatio ibi **I**te missa est.
Circa p̄mū notandū q̄ dicit cōio et
cōpletio h̄m q̄ dicit **I**ohes belech.
Rō autē q̄re d̄z cōio ē qz in p̄mitiu a
ecclā tūc oēs cōicabāt singul̄ diebz
vt d̄cm ē sup̄ mō p̄cipit ad min⁹ se
mel ī āno. v̄l h̄m **I**o. belech cōio d̄z
quasi p̄ticipatio quā ideo cantam⁹
vt per eam dei gratie cōmunicemus
cū s̄ctis **R**atō autē quare appellat
cōpletō est quī p̄ h̄ missa c̄plet
Equitur sc̄da ps̄ que est gr̄aruz
p. ij.

actio in collicā. **C**irca qđ nota qui
qz pmo de ritu h̄ seruādo. Et dicēdū
qđ dicta a cātata cōione sacerdos de
positis manibz sup̄ altare vel librū
debet se honeste cōuētere ad pplm
dicēdo dñs vobiscū. Et in cōuēsiōe
manus iūgat an̄ pectus post sepa-
tis illis se vertat itez dicēdo. **O**rem?
eas iungat a post eas separet a di-
uidat vtrāqz eleuādo ad humeros
sic qđ videri possunt aliq̄tulum a re-
tro stātibz a sic eas teneat vsqz qđ
dicat p dñm a tūc eas iūgat aliq̄-
tulū magis eleuādo a in fine collicē
vel collicāz iterū se eodē mō vertat a
eundē ritū q̄tum ad manus teneat.
Secdo notādum qđ qñ sacerdos
habet dyaconū qđ ex q̄ vltio se ver-
tit ad pplm nō debet se iterū vertere
ad altare donec dyacon? dixerit. **I**te
missa est. **S**i dicat bñdicam? vl̄ re-
quiescāt in pace nō debet expectare
qz dyaconus etiam nō vertit se ad
pplm tūc. **T**ertio notandū qđ ali-
qui qñ dicunt an̄ collicā dñs vobi-
scū vadunt in mediū altaris a post
redeūt ad cornu dexterū a ibi dicunt
orōem qđ figt iudeos in fine mūdi
auerfuros iux̄ illō apli Ro. ix. Tūc
reliq̄e isrl̄ salue fient om̄s tñ dicta
collicā dicēdo. **P**er dñm ad mediū al-
taris redeūt vt inde cōpetētus pplm
vltimo salutēt a bñdicant. **Q**uar-
to notādū qđ tot collicē debent h̄ dici
q̄t in principio dñe sūt excepta qua
dragesima vbi vna d̄ plus sup̄ po-
pulū rōe cōionis q̄ fiebat om̄bz die

būs a panis bñdicti q̄ sumebatur
postea q̄ tpe q̄dragesime sumi non
debet vt dñm est sup̄. **Q**uito pro
notabili q̄ritur qđ h̄ collicā figt. **D**i-
cendū qđ figt qđ grā sequēs est nob̄
necessaria sicut a p̄cedens.

Hic agit de **I**te missa est.

Equitur tertio tertia ps̄ in q̄
ponit̄ oīm cōsumatio ibi. **I**te
missa est que in tres ptes diuidit̄.
qz primo ponit̄ licentiā cū dicit̄
Ite missa est. **S**ecdo finalis suppli-
catio ibi placeat. **T**ertio ppli cū cruce
bñdictio ibi. **I**n noie patris ac̄.

Circa p̄mā ptem nota qđ tribus
modis finitur a terminatur missa.
Aliqñ per **I**te missa est. Aliqñ per
bñdicamus. Aliqñ per requiescāt in
pace. **C**irca **I**te missa est vidēda
sūt aliq̄. **P**rimo vñ sūptū est. **E**t dic-
cendū qđ sūptū est ab Exo. non s̄m
verba sed s̄m sensū qñ ppl̄s isrl̄ per
missu pharaōis egressus ē de egypto
a habuit licēciā eūdi. **S**ūe quā-
do de ciuitate babilonica p̄mittēte
eo r̄gressus ē ad pp̄ria grās deo re-
ferēs sic a nos accepta bñd̄cone vl-
tima ad celestes p̄riam ire debemus
vbi in grāz actiōe semp̄ erim? hec
sūt verba **I**o. belech. **S**ecdo q̄ritur
qđ figt̄ **I**te missa est. a dicēdū
qđ qñ dicit̄ **I**te missa est. **E**st sc̄sus
iux̄ sup̄ d̄cā vnōmō talis. **I**te missa
est idest **I**te ad pp̄ria qz missa ē cō-
sumata a ad istū sensū loq̄tur sup̄
Io. belech. **A**lio mō talis est sc̄sus
Ite missa est idest hostia cōsumata ē

scilicet xpus vel oblatio est missa sequi eam
 et ite **T**erno quare quoniam debet dici Et
 dicendum quod semper quoniam cantat Te deum
 in matutinis et gloria in excelsis in mis-
 sa debet dici posito etiam quod in matuti-
 nis te deum laudamus non fuit cantatum
 si tamen missa aliquid solemnis cantet cum
 gloria in excelsis adhuc dicitur **I**te mis-
 sa est **Q**uanto quare quoniam debet dici **E**t
 sciendum quod versus pro populo non est quasi licen-
 tia recedendi vel denunciatio completa que
 versus populum debet dici **S**equitur
 rursus deo gratias et est vox congratulati-
 ua in gratias enim dei finire debemus
Nota quod benedicamus domino sumit de
 Iudicium vij. ca. ubi dicit sic Capti-
 ui benedicamus domino. hunc rursus sumit ab
 aplo. ij. **C**ho. ij. ubi dicit deo gratias qui
 semper non triumphat in christo. **S**ecundo
 quare quoniam debet dici **E**t sciendum quod in pro-
 festis diebus et semper quoniam cantat per vir-
 uis sine gloria in excelsis. **T**ertio
 quare quoniam debet dici **E**t dicendum quod semper
 versus oratione versus que oramus non ver-
 sus pro populo sicut **I**te missa est **Q**uare
 autem versus oratione oramus dicitur est super
Circa requiescat in pace non est duo
 primo quoniam debet dici **E**t dicendum quod semper in
 missis defunctorum quibus requiem optamus
Io rursus **A**men id est ita fiat **S**e-
 cundo quare quoniam debet dici **E**t dicendum
 versus oratione semper et sicut benedicamus
 domino ut mortui ad illam requiem veiant
 ubi est ille de quo dicit zacharia. **E**cce
 vir orationis nomen eius **V**bi ad eundem
 tamen per consuetudinem quod rursus istius triplicis
 terminationis missa est quia aliquando cele-

bram in honore sanctorum solemniū qui
 iam sunt coram deo in gloria. **I**deo tunc
 dicimus **I**te missa est quasi dices festis-
 nate ingredi illam gloriam **A**liquando ce-
 lebramus pro salute vivorum et quia quod diu-
 sum in mundo de salute nostra minime
 certi sumus **I**deo debemus esse solli-
 citi ne per nostram ignaviam in nobis mis-
 se efficaciam evanescat **I**deo tunc di-
 cimus in fine **B**enedicamus domino **I**uxta il-
 lud psalmi **B**enedicite dominum in omni tempore et
Aliquando autem celebramus pro rege optine-
 da mortuis **I**deo tunc optative dici-
 mus **Requiescant in pace. A. M. E. N.**

De finali supplicatione.
Sequitur secunda particula **Placeat**
 ubi ponitur completiva et utilis
 supplicatio ubi sacerdos duo petit
 primo seipsum indignum recognoscen-
 do obsequium suum gratiam acceptationem
 Cum dicit placeat tibi sancta trinitas
 obsequium servitutis mee et premissa ut
 hoc sacrificium quod oculis tue maie-
 statis indignus obtuli tibi sit ac-
 ceptabile. **S**ecundo petit virtutem
 istius obsequii sui proprius et totius po-
 puli cum sit persona communis et in communi oret
 propiciationem cum subdit mihi quibus et omni-
 bus pro quibus illud obtuli sit te mi-
 serate propiciabile sensus huius clarus est
Circa hanc orationem notanda sunt
 duo primo quare quoniam debeat dici **Pla-
 ceat** **E**t dicendum quod sacerdos inclina-
 tus profunde versus medium altaris
 manibus iunctis ante pectus suum de-
 bet eam dicere ut finis correspondet
 at principio quia sicut humiliando

et inclinādo in cōfiteor incipit. Ita
inclinādo terminet factū suū. **De**
tūdo q̄ritur q̄ debeat postea fieri. Et
sciendū q̄ dicta orōe ista sacerdos
debet se eleuare et manibz hincinde
extensis et sup altare positis ip̄m al
tare osculari debet post crucē acāpē
ip̄am osculando si vult. Adorā? te
xp̄e et b̄ndicim? tibi vel si vult non
oportet qz in p̄ncipio fuit dictum

De benedictione secūda.

Sequitur tercia p̄tula de b̄n
dictione vltia que dat in fine
misse. Circa quā videbūtur quinqz
p̄rio a q̄ debz dari b̄ndictio. Et dic
cēdū q̄ ab ep̄o si est p̄ns et velit b̄n
dicere. xxi. di. deniqz. Si aut nolit
b̄ndicare benedicat sacerdos cū sim
plici b̄ndictione nō cum solemnitate
dicēdo. Sit nomē d̄ni b̄ndictū. Si
aut ep̄us velit dicat humiliare vos
ad benedictionem. **Secūdo** q̄rit
quō debet dari et dicēdū q̄ sacerdos
(dco placeat. et osculo dato. et crus
ce accepta) debet se vertere ad p̄lin
ter crucē faciendo ad trinā p̄tem dic
cēdo b̄ndicat vos diuina maiestas
p̄r et filius et sp̄scūs. Vel aliā b̄n
dictionē fm ritū ord̄is illi? vel eccl̄e
illi? et h̄ tenēdo crucē vel corpale ul
patenā in manu. **Tercio** q̄rit q̄d
figt illa b̄ndictio. Et dicēdū q̄ mis
sionē sp̄scūs quē de celo descendente
misit in ap̄los d̄ns iux illd̄ q̄ dixit
Acāpietis virtutē sp̄scūs i vos
Quarto sciendū q̄ benedictio ista
per verbum oris et signū crucis debz

exprimi quā missio sp̄scūs quā figt
hec b̄ndictio p̄ sonū aeris et linguā
ignis inotuit ita habet. **Actu. j.** Fa
ctus est repente de celo sonus. Et
sequit. Et apparuerūt illis disptite
lingue tanq̄ ignis. **Quinto** q̄rit q̄
re in hac b̄ndictōe tota trinitas no
m̄iat et in noie trinitatis dat. Dicē
dū Rō est qz licz sp̄scūs sp̄aliter
fueit missus tū qz indiuisa sūt opa
trinitatis missionē illā tota trinitas
fuit opata. **Ideo** tam p̄r q̄ filius q̄
sp̄scūs ibi noiant. h̄ scō debz sa
cerdos se vertē p̄ eādē p̄tem et cru
cē deponē. Et tunc p̄t incipere euan
gelii ioh̄is vel etiā officiū b̄te ma
rie virgis vel sicut placebit sibi de
de expoliare vestibz sacris seu indu
mentis dicēdo aliq̄s orōes deuotas
et sic finit sc̄da ps toti? opis p̄nc
palis q̄ est de p̄fectione sacramenti.

**De periculis q̄ in mis
sa contingere possūt.**

Nunc tertio p̄ncipalit̄ re
stat agendum de pericu
lis circa hoc sacramētū
cōtingētibz nā q̄uis h̄
sciret p̄cedētia sciret etiam perfidētia
hoc sacramētū et misterii sacz
nisi sciret pericula que cōtingūt plu
rima vt possit h̄mo mediare et ocs
currere si contingant parum cēt. Et
ideo in hac parte tercia p̄ncipali
tōcius opis posui pericula que con
tingi possunt et remedia que ponun
tur sequendo dōct̄nam lucidam et

catholicam sanctissimi patris nostri **Th**
 me de aqua et dicta sua breuiter quod
 tum nunc sufficit perstringere. **D**
 pliciter autem defectus circa hoc sa-
 cramentum potest hic occurrere. vno
 modo ne accidat prouidendo ex negli-
 gentia. **A**lio modo subsequendo ut
 scilicet si accidat emendetur vel adhi-
 bendum remedium. vel saltem faciendo
 penitentiam quam negligenter egit circa
 hoc sacramentum. ut ergo hoc melius
 fieri possit exprimentia sunt pericula
 que contingunt que laboriose possunt col-
 ligi. **P**rimum periculum est si sacer-
 dos morte vel graui infirmitate pre-
 occupetur antequam missam finiat. **E**t
 dicendum autem contingit ante consecra-
 tionem corporis et sanguinis vel post
 consecrationem vtriusque vel vnius illo-
 rum. **S**i ante non oportet quod missa per
 alium suppleatur quia adhuc de essen-
 tialibus nihil est actum. **S**i autem post
 consecrationem vtriusque vel alterius
 acciderit tunc debet alius sacerdos sup-
 plere vel incipere ubi alter dimisit.
Ita habetur in decre. vij. q. j. ca. po-
 tifices nec debet si ei vnquam nisi ex pa-
 tenti necessitate vel grauedine primi
 sacerdotis. **S**ecundum periculum si
 sacerdos celebrans recollit se aliquid
 circa mediam noctem comedisse vel ex-
 coicatum fuisse. **A**d quod dicendum quod
 si sacerdos non processit ad consecra-
 tionem est et melius missam dimit-
 tere omnino nisi de graui scandalo
 timeret. **S**i autem processit iam facta
 est consecratio tunc non debet dimittere

sed debet perficere cum dolore magno
 et proposito confitendi et absolutionem
 petendi ab excoicatione et satisfaci-
 endi et sic absolutionem consequi ab iu-
 ribili pontifice quantum ad hunc actum
 ut perficiat diuina mysteria inchoas-
 ta. **T**ertium periculum est. **S**i recorda-
 tur se esse in peccato mortali ad quod di-
 cendum quod siue sit ante consecrationem siue
 post non oportet quod dimittat maxime
 ubi esset scandalum sed debet multum
 ceteri et dolere atteri cum proposito con-
 fitendi statim et satisfaciendi quam po-
 terit bono modo. **Q**uartum periculum
 si sacerdos recollit non se dixisse verba
 consecrationis omnia vel aliqua quod de-
 bet facere in tali casu. **D**icendum quod sa-
 cerdos aut recollit se non dixisse ver-
 ba probabiliter et quasi certus est du-
 bitatiue solum. **S**i probabiliter recollit
 vel etiam certificatus tunc in tali casu
 debet resumere et reincipere ab illis
 verbis consecrationis et sic totum per or-
 dinem persequi et perficere ne mutet or-
 dinem. **S**i autem non bene recollit tunc in tali
 casu non debet mente turbari nec esse
 scrupulosus quia sepe consueuimus dicere
 etiam cum deca fuerunt non recolimus quoniam
Item tale dubitatum postponendo pro-
 cedat. **P**ro si illa verba que non recolit se
 dixisse non sunt de necessitate sacramenti non
 estimo quod propter hoc debeat resumere
 mutando ordinem sacrificij sed debet pro-
 cedere et perficere quod incepit. **Q**uintum pericu-
 lum est si minister posuit aquam pro vi-
 no. **A**d quod dicendum quod si ante verba consec-
 rationis hoc cognoscit consecratio iam corpe

debet mutare materiaꝝ ⁊ poni vinū
 et sic pōt implere Si autē post cōsecra
 tionem vtriusqꝫ scz tam corporis qꝫ
 sāguinis hoc cognoscit si nondum
 sumpsit corpus dñi tūc debet aquā
 illam in calice inuentā picere in pi
 scinā ⁊ ponere vinum in calice ⁊ sic
 resumere a cōsecratione sāguinis
 et totum psequi vsqꝫ in finem Si
 autē iam supserit corpus dñi ante qꝫ
 cognoscat debet apponere tūc aliā
 hostiam ⁊ vinū in calice ⁊ sic debet
 resumere a cōsecratōe vtriusqꝫ Cau
 sa autē quare oportet recipere aliam
 hostiam ⁊ cōsecrare est qz si hostiam
 nō cōsecrēt sed solū sāguinē verba
 sequētia que dicuntur i canone sup
 corpus ⁊ sanguinē essent conuenien
 tia soli cōsecratōni sāguinis Dimit
 tere autē sacramētū imperfectū nō lēz
 omnino Quia sicut dicit in cōsilio
 toletano pfecta nō possunt videri sa
 crificia nisi pfecto ordine implent
 Sed nūqꝫ iterū cōicabit sumēdo il
 lam hostiam secundam. Dicēdū etiā
 posito qꝫ aquā illā que erat in calis
 ce supfisset qz pceptū de pfectiōe sa
 cramenti pponderat illi scz qd man
 dat qꝫ a ieiūnis sumatur. Sextū
 piculū si minister nō posuit aquam
 in vino Ad qd dicēdū qꝫ sacerdos
 aut percipit hoc ante cōsecrationem
 et debet aquā ponere ⁊ proseguire si
 cut faciebat ante Aut percipit hō p
 cōsecrationem ⁊ nō debet tūc appone
 re aquā sanguini quia sequeretur
 corruptio specierum ex aliqua par

te sed debet psequi totum quia ap
 posicio aque nō est de necessitate sa
 cramenti vt supra dictū est sed debet
 pumiri grauitur ille ex cuiꝫ negligē
 tia hoc contingit. Septimū piculū
 est Si aliquꝫ ppter frigus qd sacer
 dos patitur in manibꝫ hostia ulꝫ ps
 hostie cadat in calicem Ad qd dicit
 dū qꝫ in hō casu nō est magnū piculū
 qz qꝫ vna pars mittit in calis
 ce alia nō hoc p̄tinet ad significati
 onem corporis mystici. Vñ pfectio in
 hōis nō facit mutationē in sacrificio
 nec debet ex hō aliqꝫ de p̄cedentibus
 iterari licet homo debeat cauere in qꝫ
 tū potest. Octauū piculū est Si
 musca vel aranea repiat vel cadat
 in calicē Dicēdū qꝫ si hō cōtingat an
 cōsecratōem debz mutari vinū si p
 cōsecratōem debet aial caute capi et
 diligēter lauari ⁊ postea aburi ⁊ a
 neres cū abluōe in sacratio debent
 mitti si fuerit musca vel aliud aial
 nō venenosū debz tūc sumē sāguinē
 Si fuerit aranea grossa de eꝫ venes
 no timeat p̄babilit̄ vl etiā de p̄hen
 dat venenū eꝫ positiū in calicē nō dz
 sumē nec alteri dāē nē calix vite ver
 tat in mortē sꝫ dz diligēter i vascu
 lo aliqꝫ ad hō apto cū reliquijs cōser
 uari ⁊ ne sacramētū remaneat ipse
 ctum debet vinum iterū apponē in
 calice ⁊ de nouo resumere a cōsecra
 tione sanguinis et sacramentum p
 ficere ⁊ hoc verū est si deprehenda
 tur venenum ante sumptionem cor
 poris sed si hoc venenū deprehendat

in fine sup̄to iam corp̄e videret̄ tūc
 eē faciendū sicut dictū est in piculo
 quito sup̄ sc̄z q̄ alia hostia cōsecrēt̄
 et sic totū p̄ficiatur. **N**onū picu-
 lū est. **S**i sanguis de calice cadat ⁊
 effundatur vel in toto vel in pte v̄l
 si aliqua stilla cadit. **A**d q̄d dicēdū
 sicut legitur de cōse. di. ij. ex decreto
 p̄ij. pape. xij. q̄ si p̄ negligentia stil-
 lauent s̄guis in tabula que est ad
 pedes sacerdotis vel in terra iuxta pe-
 des stilla illa lambet̄ ⁊ tabula l̄ ter-
 ra radetur quā tetigit stilla. ⁊ rufus
 illa oburet̄ ⁊ cinis intra vel iux-
 ta altare cōdetur ⁊ sacerdos. xl. dies
 bus peniteat. **S**i aut̄ sup̄ altare stil-
 lauent si p̄ linteamē primū nō trā-
 sit stilla sorbeat ⁊ tribus diebus pe-
 niteat. **S**i aut̄ stilla ad secūdū lins-
 treamē puenent̄ q̄tuor diebus peni-
 teat. **S**i vsq̄ ad terciū nouē diebus
 peniteat. **S**i vero vsq̄ ad q̄rtū. xx.
 diebus peniteat ⁊ linteamina q̄ stil-
 la tetigeat̄ tribus vicibus calice suppo-
 sito lauent̄ ⁊ aqua illa sumat̄ ⁊ bi-
 bat̄ a ministro nisi sit abhoiatio ⁊
 tūc iuxta altare debet recondi ⁊ illa
 ps linteaminū debet scindi ⁊ obu-
 ri ⁊ cineres in sacratio poni. **D**eci-
 mū. **S**i aliq̄s euomerit hostiaz. **A**d
 q̄d dicēdū q̄ sicut legit̄ in p̄mali be-
 de. **S**i q̄s p̄ ebrietatē vel voracitatē
 eucharistia euomeit. xl. diebus peni-
 teat. **C**leia aut̄ monachi s̄bdiaconi
 dyaconi ⁊ ps̄bri. lx. diebus. **E**p̄s aut̄
 .lxxx. diebus. **S**i aut̄ cā infirmitatis
 euomeit. vij. diebus peniteat. **V**ns

decimū est si ex negligēcia sa c̄otis
 mus comedat hostia vel aliud aial
Ad q̄d dicendū sicut legit̄ ex c̄silio
 aurelianen̄. q̄ bñ nō cust̄ odierit sa-
 crificiū ⁊ mus vel aliud aial illd̄ co-
 medent. xl. diebus peniteat. **E**t si aial
 p̄t̄ capi statim exhibent̄ sp̄s de cor-
 pore ei⁹ ⁊ aial oburet̄ ⁊ in sacratio
 cinēs ponant̄. **D**uodecimū p̄t̄ eē
 si ps̄ hostie c̄secrate ceciderit nec iue-
 nir possit aut si eucharistia per dita
 fuerit. **A**d q̄d dicendū q̄ in h̄ casu
 sacerdos debet. xxx. dies penitere et
 eadē penitēcia dign⁹ videt̄ sacerdos
 p̄ cui⁹ negligēcia hostie c̄secrate pu-
 trescūt. **T**ertūdecimū p̄t̄ eē si ho-
 stia inuenta fuerit s̄b patena vel cor-
 porali ⁊ dubitet̄ si est cōsecrata aut
 nō. **A**d q̄d dico q̄ sacerdos in h̄ casu
 in fine misse post receptōem s̄g-
 uinis p̄t̄ eā recipere. **E**t idem dico de
 aliq̄ pte hostie si inuenta fuerit in alta-
 ri ⁊ dubitet̄ vtz sit c̄secrata vel etiā
 dyacon⁹ v̄l s̄bdyacon⁹ si eēnt ieu-
 ni ⁊ alias mēte dispositi recipē pos-
 sēt ⁊ p̄ os lauare bibētō. **S**z nota
 ad euidentā d̄cōp̄ q̄ qñ d̄z sup̄ q̄ sa-
 cerdos tribus diebus vel. xxx. vel. xl. pe-
 niteat q̄ h̄ penitētia sic debet intelli-
 gi q̄ illa die a cōione abstineat et
 vlti h̄ ieiunet l̄ faciat aliquā p̄niaz
 s̄m arbitriū iponētis q̄ p̄sac̄ det cō-
 ditōem culpe meita p̄sone ⁊ negocij
 et s̄m illa pl⁹ a min⁹ iponē l̄ augē
Itē sedo nō q̄ vbiūq̄ fuerit sp̄s
 eucharistie ibi adhuc ē eucharistia s̄
 sp̄ sūt reuēt̄ suade l̄ sumēde n̄ m̄ta

ab hominatio esset. **Q**uartūdecimū
 piculū est. qm̄ apparet in forma car-
 nis aut pueri. **A**d qd̄ dicendū q̄ ta-
 lis apparitio que fit miraculose qm̄
 qz̄ fit ex pte videntium quorū oculi
 mutātur tali mutatiōe ac si expresse
 viderent exterius carnē vel puerum
 nulla transmutatiōe facta ex parte
 sacramenti. a h̄ contingit qm̄ vni vides-
 tur sub specie panis. alteri sub sp̄e
 carnis aut pueri. **E**t tūc si sacerdoti
 appareat in sp̄e panis assumere de-
 bet tpe suo q̄tumqz̄ alteri in sp̄e
 altera appareat. **Q**uqz̄ talis apparitio
 nō est p̄ solā immutatiōem vidē-
 tibus sed p̄ sp̄em realem exteri⁹ exi-
 stentē a h̄ esse videtur qm̄ ab om̄ibz̄
 videt̄ sub tali sp̄e a nō ad horā sed
 p̄ longū tēp̄. **E**t in tali casu vbi sa-
 cerdoti vel alteri appareat i forma ta-
 li nullo modo esset sumēdū ab illo
 cui apparet sic. sed deberet munde a
 in vase sacro seruari. **S**ed tūc q̄rit̄
 q̄ faciet sacerdos celebrās si sibi in
 tali forma appareat nūq̄ si nō acci-
 piet peccabit qz̄ dictum est sup̄ q̄
 semp̄ vtrāqz̄ sp̄em sumere debet. **D**i-
 cendū q̄ in tali casu debet iterū aliā
 hostiā accipe a de nouo resumendo
 cōsecrare. **S**ed ponat̄ q̄ iterū aliā
 cōsecrata appareat sibi s̄ forma pu-
 eri aut carnis. tūc dicūt aliqui q̄
 vsqz̄ ad tertiā vicem debet temptāe
 et si semp̄ appareat sibi sub tali for-
 ma nō debet ampli⁹ cōsecrare. **S**ed
 nec aliquo mō talē sp̄em sumere de-
 bet. nec tūc peccat qz̄ aliud facē nō

pōt nisi h̄ contingeret ex pccō suo vel
 ex infirmitate. a tūc debet cōteri aut
 etiā penitere sed nō sumere sub illa
 sp̄e nisi sp̄es illa in panis sp̄em ver-
 teretur qd̄ in vitis patrum legitur
 semel factum fuisse.

Et sic finitur **E**ucidarus seu Li-
 lium misse. **A**d honorem a gloriā
 illius qui in hoc sacramento consec-
 ratur mei dñi nostri ih̄u xp̄i necnō
 illustrissimi a eximij doctoris sc̄illiz̄
 m̄ thome de aq̄no cui⁹ dca a deter-
 minatōes catholicas in h̄ ope q̄tuz̄
 ad cōclūsiōes a m̄ta etiā circa expos-
 sitiōem misse. **E**go fr̄ **B**ernardus de
 parētinis ord̄is p̄dicatoz̄ puincie
 tholosane a ouentus ortlexij in va-
 sconia secutus sū quiquidem doctor
 egregi⁹ ad p̄ces oim̄ m̄grōz̄ in pa-
 risius sup̄ h̄ scripsit qd̄ vrū eē vide-
 bat a post q̄ scripsit libellū suū pre-
 sētavit crucifixo in altari rogās fer-
 uentissime q̄ si vera de eo scripserat
 ip̄e sibi oñdere dignaret̄. a tūc cruci-
 fix⁹ r̄ndit. **B**ene scripsisti de me tho-
 ma. **I**dcirco appet̄ liq̄de ex cōfirma-
 tōne a approbatōe diuina q̄ q̄ hūc
 doctorē seq̄tur nō ambulat in tene-
 bris sed h̄bit lumē vite qd̄ nob̄ cō-
 cedat dei fili⁹ b̄ndict⁹. **A**men. ..

Tabula siue directorū denotās
materias s̄m alphabeti ordinez in
hoc ope contentas In qua quōdem ta
bula duo restant diligenter notā
da Primo q̄ numer⁹ circa quālibz
clausulam inuētus s̄gt numerum
foliorū Lrē v̄ro eidem cōiūcte s̄gnt
colūnas cuiuslibet folij vt patet in
tuenti Incipit feliciter.

A Quibz ē ieiunādū .ix. **A**

Abel vocat puer a abrahā
p̄riarcha .lxxxj. **C**

Ablutio manūū folio .lxiiij. **A**

Abbatissa nec cōicare nec baptisā
re potest folio .v. **B**

Accēdes in culpa ad sacramētū
an peccet folio .ix. **D**

Accēssio cū mīstris ad altaē .xxiiij. **D**

Accētum a gresta an sint materia
sacramenti folio .xxj. **D**

Accidentia sola manent in trāsub
stantiatione .lxxxviiij. **D**

Accipiet thuribulū clausū .xx. **D**

Actio d̄r sacramētū .iiij. **C**

Additamenta sūmmorum pontifi
cum circa missam .xxvj. **A**

Additamenta ab ecclesia militate
circa hymnum āgelicum .xxx. **B**

Addita ab ecclia triūphāte .xxx. **A**

Aduēt⁹ x̄pi sūt septē .lxxij. **C**

Agn⁹ dei cātā ter .c. xj. **A**

Agn⁹ dei bis dicitur miserere et se
mel dona nobis pacem .c. xj. **A**

Agresta an sit m̄a sacramē .xxj. **D**

Alba significat in x̄po puritatem
in nobis mūdiciam .xv. **C**

Alleluyā d̄r t̄pe aduēt⁹ .xxix. **B**

Alleluyā nō cantat in septuagesimā
ma vsqz ad pascha .xxix. **B**

Alle t̄pe pascha gemiat .xxxvij. **B**

Alle q̄ s̄gt .xxxvij. **A**

Alle quō interpretat⁹ .xxxvij. **A**

Alle q̄re repetit⁹ .xxxvij. **B**

Alle q̄re nō oī t̄pe cātā .xxxvij. **B**

Alle q̄re nō est trāslatū .xxxvij. **B**

Alexander instituit fieri memoriaz
passionis x̄pi .xxvj. **D**

Aliq̄s d̄r de? adoptiue .lxxvij. **D**

Aliquis potest dicere matutias se
ro precedente .vij. **D**

Aliq̄s p̄t iusticiā petē .c. vij. **A**

Aliquibus diebus fit additio ad
Te igitur .lxxx. **A**

Altare in q̄ d̄ḡda cele .xvij. **A**

Alta ē sc̄dm instrumētū .xviij. **C**

Alta sūt q̄tuor d̄ditōes .xviij. **C**

Amen q̄re nō ē trāslatū .xxxvij. **B**

Amotio eterni carceris .lxxix. **D**

Amor ē in x̄po sicut v̄bū .ij. **B**

Arazaht instituit q̄ sacerdos a
p̄pls d̄nt staē q̄n d̄r euāge .xxvj. **D**

An teneat q̄s offen. dimit. c. vij. **D**

An q̄s p̄t petē q̄ tēptet .c. vij. **B**

An liceat aliq̄ petē det .lxxxviij. **D**

An sit vnū p̄ncipiū .liij. **C**

An oī die fit celebrādū .vj. **B**

Angeli a demones an vidēt deū
folio .lxxxviij. **A**

Angeli an sint deputati a natura
te ad custodiā hominis .lxviij. **B**

Angeli an doleant de damnatione
hominum .lxviij. **B**

Angli sūt nob̄ p̄p̄ tria .lxviij. **D**

An ssecra orat p viuis .xciiij. b
Qua dz admiscei vino .xxij. A
 Aqua rosa cea vel artificialis no va
 let ad coficiendum .xxij. B
 Aqua quo dz aspgi .xxiiij. B
 Aqua qlis debet esse .xxij. C
Articul? e idiuisibil? veritas .xl. D
 Articuli dz duob? mois .xl. D
 Articulus primus cotinet tres cre
 dite veritates. folio .xlj. C.
 Articuli p? .xlj. C. xliij. A. liij. C
 Articuli scds .xlj. D. xlv. C
 Articuli tertii? .xlj. A. xlvj. B
 Articuli qrtus .xlj. A. xlvij. C
 Articuli quintus .xlj. B. xlix. B
 Articuli sextus .xlj. B. l. A
 Articuli septim? .xlj. C. l. C
 Articuli octau? .xlj. D. lj. B
 Articuli nonus .xlj. A. lj. D
 Articuli decim? .xlj. B. lj. C
 Articuli undecim? .xlj. C. liij. B
 Articuli duodecim? .xlj. C. liij. D
Apphioe aq? q? catat .xxiiij. B. C.
 Ascensus ihu xpi fuit sublimis et
 vtilis folio .l. B
 Attentio an requiratur in oratione
 vocali folio .lxxxviiij. C
Audiētes euāgelium debet stare ca
 pita denuda. a depo. bacu. xxxix. A
 Audiens euāgelium debet se signa
 re signo crucis folio .xxxix. B
 Auxiliū scōz petit? .lxxviiij. D.
 B
Baptisma an sit tñvñū. liij. A
 Baptismatis sūt sex odia. liij. a
 Baptisma an omnem penam a cul
 pam remittat. folio .lix. b

Baptisma an omnem irregularita
 tem tollat. folio .lix. b
 Bndictio vltima p verbū oris a fi
 gnū crucis dz fieri .c. xiiij. C
 Bndixit ac fre. an bñ dz .lxxxiiij. D
 Bndictio i fine dat .c. xiiij. C
 Bndictio q? figt a quae in ea tota
 trinitas noiat folio .c. xiiij. C
 Bndica? dño fuit de Ju. c. xiiij. A
 Bndica? quo dz dia a qñ .c. xiiij. a
Blaspheemia qd est .c. ij. C
 Blaspheemia an sit sp pecm .c. ij. C
 Blasphe. an sit maxim pec. c. ij. D
 Blaspheemia an sit maius peccatuz
 q? periuria. folio .c. ij. D
Bomfaci? j? iduxit ne moiales lq
 auz mulies vasa sac? atigent. xxvj. C
 Bonū est qdruplex fol. .c. C
 Bonum a salutiferum est audire
 missam. folio .lxxvij. b
 C
Calix dz discoopiri .e. ix. C
 Calix quo dz eleuae .xcix. C
 Calix e tertiu instrumentū. xviiij. D.
 Calix i dextea figt x diuina. lxiiij. B
 Calix eleuae sursum. fol. .c. v. a
Canō noiat .iiij. noibo. lxxiiij. D
 Canon incipit per litterā. T. aū dia
 tur Teigitur folio .lxxiiij. B
 Casula q? figt folio .xv. D
Cecus pauper vel infirmus an de
 beat dicere horas fol. .viij. a
Celebratō solemnis misse fit tri
 bus horis folio .xj. C
 Celebrans nō dictis matutinis an
 peccet folio .vj. C
 Cele. p pecunia an peccat .vj. C

Celestinus instituit ad introitum di
a officium folio .xxvj. b
Ingulū qd figt fo .xv. C
Cingulū in sacerdote significat ho
nestatem fo .xv. c. (fo .xxvj. d
Clemēs instituit i canōe Te igit
Collatō gle p mortuis .xcij. C
Collatō gle p viuis .xcv. c
Collaudatō trinitatis .lxxj. b
Collecta qd figt folio .c. xij. d
Collatō tot debent dici .c. xij. C
Comedēs p mediā noctē an pos
set demane celebraē fol .ix. b
Cōmemoratō rei dfecte .lxxxix. d
Cōmemo. de btā virgine a alijs sās
dis fo .lxxviii. a (A. .xc. A
Cōmemo. sbiectū a obiectū a effe
Cōmixtio de vna pte hostie .c. x. B
Cōmunio dī sacmētū fo .iii. A
Cōmuniō a grāz actio .c. xij. B
Cōclusiones materie sacramēti
sūt tres folio .xix. B
Cōdu. qd aliq tenēt ad horas .vi. d
Cōclu. j. ē qd panis a vini .xix. C
Con. scda qd panis dz eē .xix. C
Con. 3. qd aq dz admiscei .xix. d
Cōditōes legitimi mīstrī hō sa
crāmēti ipediētes simplz .v. A
Cōditō priā est hō fo .v. A
Cōditō scda ē masculū .v. A
Cōdi. 3. ē sacer. nte ordiat. .v. c
Cōdi. qrtā est intēdēs .v. c
Cōdi. qntā ē qd dz eē loquēs .v. d
Cōdi. sexta qd sit hūs rōez .v. d
Cōdi. pma ipediēs ex pcepto ec
clesie ē qd sit ieiunū folio .ix. A
Cōdi. scda ē mūdū mēte. .ix. d

Cōdi. 3. ē nō viciatis fo .x. B
Cōdi. qrtā ē qd ad tps. fo .xi. B
Cōdi. qntā ē nō priuat. fo .xij. c
Cōdi. pma ipediēs ex dgruitate
ē de numēo a viciis missaz .xiiij. b c
Cōdi. scda ē de pollutioe .xiiij. c
Cōdi. 3. ē comitatus fo .xiiij. B
Cōdi. ihu xpi glosa fo .c. xj. c
Confessio gnalis an deleat pccā
venialia folio .xiiij. d
Cōsecratio sāguinis .lxxxv. b
Cōsecratō sacrificij .lxxx. A
Cōsecra. ē qrtā ps misse .lxv. A
Cōsecra. errātis de numēo hostiaz
rum an valet folio .xx. c
Cōsuetudo. nrā an sit melior con
suetudine grecor. folio .xxj. b
Contra omne malum est remes
dium folio .xlviij. d
Corpe xhuato ipixide .lxxxvii. c
Corpora damnatorum an sunt im
passibilia folio .lxj. B
Corpora damnatorum an sint cor
ruptua folio .lxj. B
Corpus xpi an sit realiter in sacra
mento folio .lxxxiiij. c
Corp. an idē numēo resurgz .lix. c
Corpus xpi surrexit cum acatricibz
folio .lvij. c (fo .lvij. B
Corpus ihu xpi integrum surrexit
Corpale ē qrtū istrumētū .xviij. d
Corpore existente in sepulchro aia
xpi descēdit ad inferos .xlviij. c
Corpus xpi an remaneat sub acci
dentibus folio .lxxxix. A
Cruces debent fieri tres folio
.xcvi. c et qd fignt d

Cruce xpi an debeat latra .xxxj. C
Cruces q̄ fignt folio .lxxx. D
Cruces nō fiūt per rōnabilem ⁊ ac-
ceptabilem. folio .lxxxj. A
Cruces q̄d fignt folio .lxxxix. D
Cruces fiūt qn̄ d̄z pax dñi .c. x. D

DAmas? instituit vt sacer dos cō-
fiteat p̄? q̄ celebret .xxvj. A
Damnati an cū deformitatibz resur-
gent. fo. lxj. A (re. lvij. B
Damnati in inferno an possunt exi-
re. fo. lxj. A
Debilitati sūt q̄ habet mēbrū sed
est inefficax. folio .x. B
Debita supplicatō mīstri .xxiiij. A
Debita recognitō mīstri .xxiiij. B
Debita recollectio mīstri .xxv. D
Degradat? quō tradēdus est po-
testati seculari folio .xiiij. A
Demoniac? lunatic? huiusmodi .xi. A
Deuotō ē nccia ī sacmēto .lxxvij. C
Deus an sit in omni tpe ⁊ loco orā-
dus folio .lxvj. C. D
Deus an est ubiqz fo. .c. j. B
Deus est om̄potēs fo. .xxxij. A. D
Deus p̄mittit eterna fo. .c. ij. B
Deus est nr̄ creator redēptor ⁊ glo-
rificator. folio .lxvj. A
Deus an videatur aliquñ sub specie
propria folio .lxxxvij. A
Deus an sit noiabilis fo. .c. ij. D
Deus q̄re temptat fo. .c. viij. B
Dyacon? v̄l sacerdos est debitus
minister euāgelij fol. xxxvij. C
Dyaconus debet accipere librum ⁊ e-
altare fo. xxxvij. D (liū. xxxvij. A
Dyacon? faciet quicqz post euanges

Dyacon. quō d̄z incedē ad cantā dñz
euāgelij .xxxvij. D (ti. lxij. D
Dyaconus offert calicem sacerdos
Dicēs horas per vicarum an sit
liberatus .vij. b (none. lxxvij. a
Diat̄ mēoriaz ⁊ nō solēnitatē in ca-
Diat̄ ora p̄ nob̄ scē petre .lxxvij. D
Dās v̄bis ⁊ fās crucis calix d̄z di-
scoopiri fol. .xcvij. a (xcvij. A
Discoopitō calicis quid significat
Dñs vobiscū quō exponit̄ .lxj. D
Dve cru. fiūt ī trāsbatōe. lxxij. B
Duo sūt hōi nccia cogitatē .xlj. b
Duodecā sūt arti. l. xiiij. xliij. D
Duplex est ieiuniū folio .ix. A
Dupl̄z q̄s p̄t defec. occurrē. c. xiiij. a
Duplex ē ordo iudicātorū .l. D
Duplices sūt iudicādi fol. l. D

ECc̄a p̄t. iij. d̄z c̄sca. xvij. b
Ec̄c̄a qn̄ ē res̄cra. xvij. C
Ec̄c̄a ē c̄gregatō fidelij .xliij. a
Ec̄c̄a d̄z varijs mōis .xliij. b
Ec̄c̄a ⁊ synago. quō d̄nt. lxxv. B
Ec̄c̄a d̄z sc̄a. vna ⁊ firma .liij. A
Ecc. ambro. dicūt orōez alte. c. ix. D
Effectus baptismi fo. liij. D
Effe. āgelice custo. ē multi. lxxvij. c
Effic̄s addi. ⁊ remo. .lxxxix. b
Efficacia orōis dñcal. .c. j. D
Emanatō p̄sonaz d̄maz. lxxij. A
Fo symoniaco p̄cipiente an q̄s
debeat r̄apē ordies fol. xiiij. B
Ep̄s cele. diat̄ pax vob̄ .xxxiiij. C
Epla quid figt̄ fol. .xxxv. B
Eple accipiūt̄ de eplis pau. xxxv. c
Epla q̄re sic vocat̄ fo. xxxv. A

Ep̄la aliq̄n sequitur post lectionem
 lectorum folio .xxxv. **D**
 Ep̄la nō d̄z s̄m paulū .xxxviii. **D**
 Ep̄la cātaf accētū cūflexo .xxxv. **B**
 Ep̄la vbi d̄z cātari .xxxv. **B**
 Ep̄la dū d̄z p̄plus sedet .xxxv. **B**
 Ep̄la aliq̄n habet carissimū aliquā
 d̄z h̄es fo. xxxv. **b** (xliii. **B** **C** **D**)
Errores contra primū articulum
 Erroēs d̄ scd̄z arti. .xl. **D**
 Erroēs d̄ 3^m artiau. .xl. **D**
 Erroēs d̄ quartū arti. .xlviii. **C**
 Erroēs d̄ q̄ntū arti. fo. .xlix. **D**
 Errores d̄ sextū arti. fo. .l. **A**
 Errores d̄ septimū arti. .l. **D**
 Errores d̄ octauū arti. .l. **C**
 Errores d̄ nonū arti. fo. li. **b**
 Errores d̄ decimū arti. .li. **D**
 Errores d̄ vndecimū arti. .li. **D**
 Errores d̄ duodecimū arti. .li. **D**
Etas resurgēciū q̄lis erit .lx. **C**
 Et eleuatis oculis nullus euange
 listarū posuit .lxxxiii. **b**
Evāgelii d̄z cātari i sinistra pte
 altaris versus aq̄lonē .xxxviii. **C**
 Euāge. d̄z cātari alta voce. a m̄api
 a sono maturo folio. xxxviii. **D**
 Euāge. quō d̄z intitulari. xxxviii. **D**
 Eucharistia d̄z sacramētū .iiij. **D**
Excessus orōis d̄nical̄ est q̄dru
 plex folio .xc. **A**
 Exemplum de quadam deuota d̄nā
 folio .lxxv. **C**
 Exēplificatō figurālis .xcj. **A**
Exhibito solennis ex pte mini
 strorum folio .lxij. **D**
Expiatio recipiēciū .c. ix. **B**

Expositio h̄ymni āgelici .xxx. **A**
 Expositio symboli .xliii. **A**
 Expo canōis a p̄o Te igit̄ .lxxiii. **b**
 Expositō orōis d̄nicalis .c. **A**
 Expositō q̄ es in celis .c. j. **A**
 Exultatō sp̄ualis .xxxv. **a**
 Exultatio mentis folio .c. xij. **B**

F
Femina an possit caracteres re
 cipere. folio .v. **B**
 Festiuitatibus quibusdam fit ad
 dicio ad cōicantes .lxxix. **B**
Fides est nob̄ nec̄ia .xxxix. **D**
 Fides ē nec̄ia i sacramēto .lxxv. **b**
 Filius pl̄ incarnatus est q̄ pater
 vel sp̄s sanctus. .lxix. **D**
 Fili? d̄i an fuiss̄z icarnat? .lv. **C**
Finis orōis aliq̄n terminat per
 d̄m aliq̄n per eūdem. aliq̄n. p̄ qui
 tecum fo. xxxiii. **C** (lxxxix. **B**)
Forme cōsecratōis nihil d̄z addi
 Forma sāguinis .lxxxv. **B**
 Fōr cōsecratōis an sit bō .lxxxiii. **a**
 Fōr cōsecratōis corpis x̄ .lxxxiii. **B**
 Forma sacramēti .xxij. **D**
 Forma baptismi .li. **D**
Radio hostie q̄ fiḡt .cx. **a**
Ructus cōsecratōis .c. xij. **a**
 Furiosus lunaticus demoniacus.
 folio .xi. **A**
S
Olafius fecit orationes seu col
 lecta tract? q̄z h̄ynos. xxvj. **c**
 Genealogia Marie a matris ei? fo
 lio .lxviii. **C**
 Gerarchia est triplex .lrv. **b**
 Gerarchia quelibet habet tres or

Sines fo. lxxvii. (tate. xi. d
Gibbosus vidat? est ppt supflui
Gloria in excelsis seqtur p? itroitū
et kyrieleison folio .xxviii. d
Gloria in excelsis debet cātari in me
dio altaris folio .xxviii. d
Gloria in excelsis aliquā cantatur a
aliquādo nō folio .xxix. A
Gloria in excelsis nō cātat in festo
innocētiū nec alleluya v in octavis
bene folio .xxix. B
Gloria in excelsis nec allel. cātat a
septuagē. vsqz ad pascha. xxix. B
Gloria in excelsis quā dicitur .xxxi. a
Gloria in excelsis quā cātat in sabba
to pasche. folio .xxxi. A
Graduale qd figt. .xxxvj. B
Graduale qre sic vocat. .xxxvj. B
Graduale in die pasche a pētheco
nō cātat. .xxxvj. b (xx. A
Grana si admisceantur tritico etc.
Grecus an tm peccet in azimo cōfi
cēs sic xpian? in fermēto .xxj. B
Gregori? pm? instituit antifonas
cātari .xxvj. B (tari. xxvj. B
Oregon? .ij? instituit kyrie. ix. can
Oregon. iij. instituit oratorū. xxvj. B
H
Armas oditi an possunt ordi
nari. v. B (tois. lxxxix. b
Ec qd cōscūqz nō est de fōi cōsecr
Veretic? qd mōis dicitur .xxj. C
Jeronimus ordinavit eplās et
euāgelia. xxvj. C (li. c. v. B
Odie quare dicitur in oratōne dñica
Hōies antiq̄tus dixerūt plures eē
deos folio .liiij. d

Hōies siml resurgēt in nouissimo
die folio .xliij. C
Homo dirigit ad qnqz .xl. A
Hōies in q̄ sexu resurgēt .lx. d
Hōies bnt āgelū custodē. lxxvii. d
Hōies an sumūt ad ordies ange
Hōies i eadē statur. resurgēt. .lx. d
torum folio .lxix. A
Hore canōice pl? legunt hō. j. vj.
.ix. ac q̄ alijs horis .xij. A
Hore bnt defmiata tpa .xj. C
Hore canōice sūt septē .xj. d
Hore canōice vide .vj. d
Hore tribz mōis incipiūt .viii. C
Hostia ad sinistrū figt xpī huz
manitatem folio .lxix. B
Hostia dicitur sacramētū fo. iij. A
Hostia nō consecrata an debeat da
ri folio. lxxxvij. B (lx. A
Humores an omnes resurgant.
Humiliatio cordis .lxiiij. C
I
Eiunū est duplex fo. ix. A
Onis inferni an sit corporeus
.lvij. A (isto igne malis. lvij. a
Ignis inferni an sit eius dē spī cū
Immolatio dicitur sacramētū .iiij. A
Immūdiē pure corporales an im
pediant a susceptione eucharistie.
folio .xiiij. d
In alijs ecclesijs manus sacer
tis sustentantur .c. ix. A
In primis petitiōibz loq̄tur psona
lit in alijs ipsonaliter .c. viij. d
In q̄tuor petitiōibz nō ponit copla
in alijs ponitur folio .c. viij. d
In vita eterna sūt hęc .liiij. A

Incarnatō vocal misterū .lxix. D

Inclina sigt pstratoz .xcij. B

Indumta sacer. in gnali .xiiij. C

Indumta sacer. i spāti .xiiij. D

Indumta sacer. sūt sex .xvi. A

Infirm? an deat dicē horas .viii. A

Infern? an sit sū terra .lvj. A

Infern? a purga. an sint idē .lvj. B

Infern? a limb? an sint idē .lvj. B

Infusio diuine grē .xcj. C

In p̄mis pet̄oibz pet̄t .c. j. D

Instructio principalis euāgelij

folio .xxxvij. C (.xxxiiij. D

Instructio est secunda pars misse

Interptatō sacer. p̄ma .v. D

Interptatio secūda fol. .vi. A

Interptatio tercia .viii. D

Introitus quid significat a quare

cantatur folio .xxvij. B

Introit? q̄re resūit fol. .xxvij. D

Te missa est. ē sūptū ab Exod .

folio .c. xij. D

Te missa est q̄ sigt .c. xij. D

Te missa ē quōr qn̄ dz dia. c. xiiij. a

Vdiciū est timendum p̄pter q̄

tuor folio .lj. A (.lviiij. a

Judiciū generale an sit futurum

Juditiū gnale an sit mentale vel w

cale folio .lviiij. A

Judiciū gnale quando debet fie

ri vide in folin .lviiij. B

Judiciū generale. in q̄ loco debet

fieri. folio .lviiij. B

Brieleyson q̄ sigt q̄re diaf

et q̄re in tali numēo .xxviiij. A

kyreleison quare sic. defozimter or

Simatur folio .xxviiij. B

kyreleison q̄re alternatim cātatur

et seq̄t imediate p̄ officū .xxviiij. c

LAia nō sumunt sū vtraq; spē

folio .lxxxviiij. A

Laus āgeloz an sit vocal .lxix. B

Laus hōim post resurrectionem an

sit vocalis folio .lxix. B

Lector legit semper de veteri testa

mento folio .xxxv. D

Legati dignitas .lxix. B

Legatōis auctoritas .lxix. B

Leo instituit incēsum in memo

riā mortis q̄c. folio .xxvij. D

Leo papa adiūxit in canone. Hāc

igitur oblationē .xxvij. D

Leo papa statuit dia sanctum sa

cificium folio .xxvij. D

Libera nos q̄sum? hec oratio est

emblematis folio .c. ix. B

Ligna antiquata ecclē ubi mit

tentur folio .xix. A

Lymbus patrum a puerorū an

sint idem folio .lvj. C

Lymbus a finus abrahe an sint idē

vide in folio .lvj. C

Loc? ifermi dz vmbrosus .xciiij. a

Loc? paradisi est locus refrigerij

folio .xciiij. A (.c. j. D

Lucas non posuit qui es in celis

Lucas diaf panez n̄m quotidianaū

Mathe? sup̄balē fo. c. v. C

Lumē est. v. istrumētū .xix. A

Manipulus in brachio quid si

nificat folio .xv. D

92

Marthus instituit symbolū ny
cenum folio .xxvj. C
Martir si occidatur in ecclesia qd
fiet tunc folio .xviij. A
Materia sacramenti in generali fo
lio .xix. B .C
Materia sacramētī ī spāli .xx. A
Mater dei an sit adorāda .xxj. D
Materia baptismi q̄ est .liij. D
Membra an oīa resurgēt .lix. C
Memento q̄re dicit fol. lxxvj. D
Memoria fit pro tota ecclesia ī ge
nerali folio .lxxv. C
Memoria spūalis p̄ncipis a terre
ni folio .lxxvj. B
Memoria p̄ fidelibz ī spāli .lxxvj. C
Memo. qn̄ dz fiet p̄ viuis .lxxvij. A
Memo. p̄mo fit p̄ viuis .lxxvij. A
Memoria qualiter a quo ordie de
bet fieri folio .lxxvj. D
Minister baptismi fol. liij. D
Minister euāgelij debet vti dalmā
tica folio .xxij. C
Ministri sacerdotis. .xxxv. D
Ministerialis informatio .xxxv. B
Ministri epistole .xxxv. D
Ministrans sacramentū in peccato
an peccet folio .v. D
Miseratōnū dicitur a nō miseri
cordiarum folio .xcv. D
Missa dz sacramentū .iij. D
Missa vbi dz celebrari .xviij. B
Missa an ī mari dz celebrari .xviij. B
Missa an sit celebrāda pro paruu
lis folio .xcv. B
Missa quelibet an equaliter valet
defunctis folio .xcv. C

Missio miraculosa. folio .c. xj. D

Missa celebranda est in die a nō in
nocte vide in folio .xj. B

Missa finitur a terminatur tribus
modis folio .c. xij. D

Modi exhibendi reuerētiam sunt
tres req̄re in folio .xxj. B

Mod? cantādi euāgelij .xxviij. B

Mod? hūptōis sacmētī .lxxviij. A

Mod? ē dītōis sacramētī .lxxviij. B

Mod? exntie a dūsiōis .lxxviij. B

Mod? orādi ī eleuatōe .lxxix. C

Monach? p̄fcūs aliau eccīe an
dz dicē officū abbacie eccīe .vij. D

Monit. formati. audemus. quare
dicuntur folio .xcvij. C

Mortui possunt per viuis iuuari.
require in folio .xcij. C

Moraliter p̄r noster .c. iij. A

Moralit. Aduci. regnū tuū .c. iij. C

Mora. panē n̄m .c. vij. A

Mora. dimitte nob .c. vij. A

Mora. Et ne nos fol .c. vij. C

Moraliter Sz libera nos .c. viij. A

Multiplex benedictio inuētur in
scripturis require fol .lxxii. D

Mustum an valeat ad cōficien
dum corpus xp̄i fol .lxxiiij. A

Mutilati sūt qui carent aliquo
membro folio .x. C

Necessitas fuit ponere euange
lium require in fol .xlj. A

Necessitas fuit quare xp̄us patere
tur tam magna folio .xlviij. D

Noia. xij. martirū .lxxviij. C

Noia. xij. apostolorz. .lxxviij. C

Nomina trium angelorum sūt nos
bis nota folio .lxviii. D

Noia canonicis sūt quatuor .lxiiij. A

Noia dei sunt sex folio .c.ij. A

Nomen p̄mū sacramēti .iiij. C

Non attendens ad horas an pec
cat mortaliter folio .viiij. B

Non sum dignus dicitur .c.xi. D

Non dormiens p̄ totā noctem an
posset celebrare folio .ix. B

Novi et eterni nō sūt de essēcia for
me cōsecratiōnis fol. lxxxv. D

Dumeris horarum canonicarum
require in folio .xi. D

Oblationes aliquorum debet
refutari folio .lxij. C

Oblatio est tertia pars missae .lxj. C

Oblatiōes quibus debentur .lxij. B

Oblatiōes an debent religio h. lxij. B

Oblatio cuius debet esse si ep̄us ce
lebrat require in fol. lxij. B

Oblatio an sit de necessitate precep
ti require folio .lxij. C

O cadatur quis in ecclesia ligno
cadente folio .xviiij. A

Offerentis humilitas .xxiiij. D

Offerentis intentio .lxviiij. D

Offeruntur dicitur pluraliter .lxviiij. D

Offerentiū quod significat .lxij. A

Offerentiū quia dicitur .lxij. A

Omittens appositionem confidē
ti an peccet folio .xxij. B

Oratio salutis pro quibus offer
tur vide in folio .lxxxv. C

Oratio placeat quae quomodo debet
dici folio .cxiiij. B

Oratio dñe ihu xpe folio .cxj. C

Oratione placeat dicta .c. xiiij. B

Oro placeat quomodo dicitur .c. xiiij. b

Oratio est duplex scilicet singularis
et cōis folio .xcviiij. A .viiij. A

Oratio quid est .xcviiij. D

Oratio dominicalis quae dicitur in
missa folio .xcviiij. C .xcix. C

Oro dominicalis est sententiōsa .c. ix. A

Orationes quae dicuntur in missa .xxxiiij. a

Oro quare dicitur in dextera parte alta
ris et quare sic vocat .xxxiiij. D

Orationes cōiter dicuntur in numero
impari folio .xxxiiij. A

Oratio quare non dirigatur spiritui
sancto require in folio .xxxiiij. b

Oratione dixit et non miracula facere
vide in folio .xcix. B

Oramus versus partem orientalem
require in folio .xxxiiij. D

Ordō iudicandorum est duplex .l. D

Ornamenta episcopi sunt ultra
nouem require in folio .xvi. C

Ortodoxi et cultores differunt req̄
re in folio .lxxxviiij. C

Osculum datur altari .xxv. D

Osculari dicitur sacerdos patenam .c. x. a

Panis quem petimus quadru
plex est in folio .c. v. A

Panis est duplex scilicet material
et spūalis in folio .c. v. D

Panis debet esse hostia figure rotū
de require in folio .lxxxj. D

Panis debet esse de tritico .xx. A

Panis si fiat cum lacte vel sanguis
ne folio vicesimo B

Panē dicit q nō carnes .c.vj. A
Parisus est qdā ymago .lxxviii. b
Partes orōis sūt qtuor .xcvii. D
Par-pulueis an resurgēt .lix. D
Partes hostie qd fignt .c.x. A
Pars vnaqueqz qd figt .c.x. B
Pars vna posita i sāguie .c.x. B
Patena lata significat latitudinez
cantatis. folio .lxiiij. C
Pater noster quare alte cantatur.
vide in folio .xcvii. D
Pater n̄r moraliter .c.iiij. A
Patre oipotentē q nō filiū .lv. B
PAulus q barnabas nichil addi
derunt in simbolo folio .xl. A
Paup an debeat dicē horas .viiij. A
Pax nō datur in missis defuncto
rum folio .c.xj. C
Pax qre dat q quō folio .cxj. b
Pax dñi a sacer. incubat .c.x. C
Pax dñi quare dicitur .c.xiiij. C
Pax spūalis q cseruatio .c.ix. b
Pax domini folio .c.ix. D
Pax est triplex scz eternitatis pecto
ris q voluntatis folio .xxxiiij. C
Pax quid est folio .xxxj. B
Pax quid figt folio .xxxj. B
Peccatores an possunt dicere di
mitte nobis .c.vii. a Cœt. x. A
Peccator an vidēdo corpus xp̄i pec
Peccator fidelis an plz peccat cōicā
to q hereticus folio .lxxxviii. C
Peccōibz an debeat dulia .xxx. D
Peccā vialia delēt sex mōis .xxv. a
Peccatū veniale vnum sine alio di
mittitur folio .xxv. C
Pelagius instituit decem prefat

iones folio .xx. D
Pemitēnalis opatio .xxxvj. B
Perceptō sacramēti fol. .xcvii. b
Perceptio cōsecrōis .lxxxj. B
Pericula que in missa ctingere pos
sunt .c.xiiij. d (c. vj. C
Petētis l̄ p̄catis allegatō .c.vj. C
Petibile est triplex .xcix. D
Petitio finalis oblatōis .lxxxix. c
Petitio prima folio .c. j. D
Petitio secūda folio .c. iiij. B
Petitio tercia folio .c. iiij. D
Petitio quarta folio .c. v. A
Petitio qnta folio .c. vj. B
Petitio sexta folio .c. viij. B
Petitio septima folio .c. viij. d
Petitōes iste ad q̄ p̄tinēt .c. ix. A
Peti. iste an bñ ordinant .c. viij. b
Petitio fructuosa folio .c. xi. D
Petitio sacramenti fol. .xcvii. B
Petitio aut est de bono aut de malo
vide in folio .xcix. C
Pili an resurgent .lx. B
Pili q vngues sūt ad custodiā ali
arum parciū folio .lx. C
Pollutō nocturna an impediāt a ce
lebratione folio .xiiij. C
Pollutio ināpiens in somno q ter
minans in vigilia an sit peccatum.
reqre in folio .xiiij. A
Pollutio contingit multis modis.
folio .xiiij. D
Populus debet offerre quando
cātatur offertorium .lxij. A
Postulatō effcūs sacmēti .xc. D
Prebendatus in duabo ecclesijs
an debz dicē officiū vtriusqz .vij. C

Precedentia que reddunt sacramen-
 tum laudabile folio .iij. B
 Precedēs p̄mū est diuisioꝝ .iij. C
 Precedēs sc̄dm est institutiō cū .iij. D
 Prece-tertū est mistroꝝ .iij. D
 Prece-qr̄tū est vestimētoꝝ .xiiij. C
 Precedēs .v. ē mltiformitas .xviij. a
Prefatio quon oꝝ debet cantari
 folio .lxvi. B lxix. C
 Prefatio natiuitatis .lxix. C
 Prefatio epiphanię .lxx. a
 Prefatio q̄dragesime .lxx. B
 Prefatio resurrectionis fol. lxx. B
 Prefatio ascensionis fo. lxx. D
 Prefatio penthecostes fol. lxx. D
 Prefatio trinitatis fol. lxxj. A
 Prefatio de sc̄a cruce fol. lxxj. B
 Prefatio bt̄e Marie .lxxj. B
 Prefatio aploꝝ folio .lxxj. C
Preparatō ppli p̄ma .xxvij. A
 Preparatō ppli sc̄da fo. xxvij. a
 Prepra. ppli tercia fol. xxvij. A
 Preparatō ppli q̄rta .xxvij. a
 Prepa. solēnis ex pte vasoz .lxij. D
 Prepa. l. exatō ppli .lxv. A
 Presētatō oblatōis fo. lxij. C
 Presidiū illūiatōis .lxx. A

Qualitas panis .xxj. B
 Qualitas vini folio .xxij. a
 Qualitas aque folio .xxij. C
Quātitas panis fol. xx. B
 Quātitas vini folio .xxij. A
 Quātitas aque folio .xxij. B
 Quātitas trāsgressiōis .lxxvij. B
Quare dicit pater noster q̄ nō
 et nō pater n̄i folio .c. C

Quare non dixit caro sicut coipus
 folio .lxxiiij. (rū lxxvj. D
 Quare nō dicit seruorum q̄ ancillas
 Quare d̄z placatus fol. lxxix. D
Quatuor tāguntur cū d̄z electo
 rū grege numerari .lxxx. A
 Quatuor spectāt ad ministrū .xxij. D
 Quatuor req̄runtur vt indulgēcie
 valeant folio .xliij. B
 Quatuor accipim? ad instructiōez
 nr̄am .xlix. A et moraliter D
 Quatuor sunt vt nō timeamus ius-
 dicium folio .lj. B
 Quatuor facti nominantur specia-
 liter folio .c. ix. C
Quid fiet deo euāgelio .xxxix. D
 Quid fiet in terris vbi non ē vinū
 folio .xxj. D (lxxj. A
 Quid credendum est de determinate.
 Quicq̄ fuit de hie an r̄surgz. lx. C
 Quid sigt p̄nomē hoc .lxxiiij. D
Quilibz videbit i iuditō mala q̄
 bō q̄ fecit ip̄e q̄ alioꝝ .lvij. C
 Quilibet tenet in festis audire mis-
 sam .lxxvij. B (lxxvj. b
Quo ordine debet fieri memoria
 Quo mēsurabit t̄ps in terris illis
 vbi dies er̄tēdit vlt. xij. horas. ix. c
Quotidianū quare d̄z .c. v. D
 R

Ratiōes quae r̄ps descendit ad
 inferna folio .xlviij. D
 Ratio gr̄arū actiōis a sacerdote as-
 figatur fo. lxxvj. b .lxxvij. A
 Ra° t̄p̄liis t̄iatōis mis. .c. xiiij. a
Recptacla animarum post mor-
 tem distinguuntur folio .lvjc

Recollectio debita mīstri .xxv. **S**
 Recognitō debita mīstri .xxiiij. **B**
 Reliq̄e ⁊ salua ciboz infra dētes an
 īpediat celebratōez fol. ix. **B**
 Reliq̄e scōz an sint adorāde .xxj. **D**
 Religios? siue p̄fessus tenetur ad
 horas fo. viij. a (xlviij. **D**
Remedium contra omne malum
 Req̄escāt ī pa. q̄n ⁊ quō d̄z. c. xiiij. a
 Respōsoriū quare dicitur in ebwz
 mada pasche folio .xxxviij. **A**
Itus p̄cedēs canonē .lxxij. **D**
 Ritus q̄ d̄z obhuari folio .xcij. **A**
 Rit? huatus est ī cōione .c. xij. **C**

S
Acōs salutat pplm. xxxiiij. **B**
Acōs an dicit d̄ns vobiscū
 qn̄ est solus. folio .xiiij. **B**
Sacer. an possz ōmino a celebratio
 ne abstinere folio .v. **B**
Sacer. portat sex idumēta .xviij. **A**
Sacer. incipit gl̄a ī excels. xxviij. **D**
Sacerdos si solus sciat eccl̄am esse
 pollutā .xviij. b (fo. xj. **A**
Sacer. le p̄fus an debeat celebrare
Sacer. an dabit sacram̄. ei quē scit
 eē in pccō. vj. **A** (celebraē. ix. c
Sacer. an aliq̄ casu possz nō ieiun?
Sacer. pluēs an possēt vñā hostiā
 cōsecrāre .xx. **C** (lū. xxxiiij. **C**
Sacerdos q̄ciens vertit se ad popu
Sacer. vocat se seruū .lxxix. **C**
Sacer dicit verū dicendo Hoc est
 corpus meum .lxxxv. **A**
Sacer. dicēdo Simili modo debet
 discōopire calicē. lxxxv. **D**
Sacer. debet brachia extendē dice

to vñ ⁊ memiores .xc. **B**
Sacer. debet tondere pectus dicēdo
 Nobis quoqz folio .xcviij. **A**
Sacer. nō minū masticabit ptes
 hostie folio .c. xij. **A**
Sacer. dicit Amen secrete post res
 spōsiōem ppli folio .c. viij. **A**
Sacer. mibū fumat q̄. si iterū cele
 brat. folio .c. xij. **B**
Sacerdos debet osculari d̄p̄aconū
 et patenā folio .c. ix. **C**
Sacer. dicit d̄ya. pax tibi .c. xj. c
Sacer d̄z nōre tria fo. c. xij. **A**
Sacramentum tm̄ a ieiunis sus
 imi debet folio .ix. **A**
Sacra. noiatur multis noibz. iij. c
Sacra. an possit cōfici in pane cōfes
 cō .xx. b (mētū. lxxxviij. **C**
Sacra. nō d̄z dari ad fundū expi
Sacramentum quando apparet in
 forma pueri fo. lxxxviij. **D**
Sacrificium dicitur sacramētū
 folio .iiij. **C** (lxxxviij. **D**
Sacrificiū dicitur vōtum ⁊ donum
Salua ⁊ reliquie an impediāt ce
 lebracionem folio .ix. **B**
Saluataris lamentatio .xxxviij. **C**
Salutaris postulatio .lxxxviij. **D**
Salutatio premittitur ante obla
 tionem folio .lxxj. **D**
Salutaris fidei exp̄ssio .lxxxix. **C**
Sanci an sūt int̄pellādi. lxxxviij. **D**
Sanci an videant orationes no
 stas folio .lxxxix. **A**
Sanci superiores an semp sunt in
 terpellandi folio .lxxxix. **A**
Saus s̄a. scūs sūit ap̄sa. vj. lxxxj. **C**

Sand? scūs q̄ s̄ḡt .lxxj. C
Sand? imediate d̄r post prefatio
nem fo. lxxj. d (ri. xxvij. A
Sargi? instituit ter agnus dei cāta
Sāsma est illicita fol. .xij. d
Sāsma a heres̄ i q̄ d̄nt .xij. d
Secreta oratio fol. lxiiij. d
Secreta orō alte f̄m̄iat .lxv. A
Secrete tot diā debēt q̄t in primo
fuerūt collecte folio .lxv. A
Sed libera nos a malo ap̄p̄lo
respōdet .c. vij. d (ns. xci. B
Sereno vultu respicere dignes
Dex sūt addi. in missa btē marie i
gloria in excelsis. .xxxij. d
Somittat aliq̄d in horis q̄ faci
endū .viij. A (tur. c. iiij. A
Sicut in celo multis modis exponi
Digna volēdi sūt q̄nq̄z .c. iiij. b
Siluester. j. instituit dalmatica vti
et q̄ corpalia fiēt de panno lineo
albo .xxvj. A (tar. xxvj. C
Simach? instituit p̄nū āgelicū cā
Dilectū est an agn? dei .c. x. d
Simbolū ap̄loz a diuī. e? .xlj. c
Sim. cāta. v̄ais mo. a t̄p̄ibz .xlj. b
Sim. d̄r p? euāgelii a sacer. inc̄s
pit folio. .xxxix. C
Simbo. diāf a similtate .xlj. a
Sixt? instituit scūs ter diā. xxvij. a
Solēntas mis. sit tribz hoīs .xj. c
Solemnitas c̄lectōis .lxxxiiij. b
Sotler instituit q̄ sac̄v̄asa l̄ pal
las sacra. muli. nō at̄gēnt. xxvj. C
Stephan? vestimēta ecclēsie ec̄sa
era fo. xxvj. A (fo. xv. C
Stola in collo quōd significat

Subdyacon? dicto euāgelio d̄z
puluinar a libz r̄portae. xxxix. B
Subdyacon? quāe legit de vtroq̄z
testamento folio .xxxvj. A
Subdyaconus semper legit v̄sus
altare fo. xxxvj. A (xxxvj. a
Subdyacon. nō recipit b̄ndictionē
Subdyacon. vadit sine lumine a ce
reis fo. xxxvj. A (to. xxxvj. B
Subdya. vadit cū vno solo accoli
Subdya. p̄parat calicē .lxij. d
Subdyacon. tradēto calicem nihil
diāt fo. lxij. A (.c. ix. c
Subdya. tradit d̄yacono patenā
Subiact̄s peccō carnatali an pl?
peccet cōicando .lxxxviiij. C
Sufficiēda p̄cū orōmis .xcvij. d
Suffragia an valēt dāna. .xciiij. C
Suffra. sp̄aliter fec̄a ac̄ .xciiij. d
Suffragia an pro vno plus valez
ant folio .xciiij. d
Suffragia peccatorum an valeāt
folio .xcv. A
Suffra. an valeāt faciētibz .xcv. b
Suplicatō ministri .xxiiii. A
Suplicatō finalis. fo. c. xiiij. B
Suspēho q̄t mōis fit fol. xiiij. a
T.
Tangens corp? xp̄i in peccato
mortali an peccet .x. a
Tempus an licet in horis preue
nire. folio .xj. d
Temp? resurrectōis .xlj. C
Temporalia an licz petē .xcviij. d
Telephorus instituit tre smissas
in nativitate domini decantari vide
in folio. .xxxv. B

Thurbificatio altaris fo. lxxiiij. c

Thurbificatio quō dicitur fieri fo. lxxiiij. c

† **T**ractus quod significat fo. xxx. **C**

Tractus ut frequenter habet plures versus folio. xxxviij. d

Trancquilitas patientis fo. lxx. c

Translatio in corpore christi fo. lxxxij. A

Tres sunt adventus christi .i. d

Tres sunt effectus dei fo. lxxiiij. C

Tres patriarche nominantur in canone folio. xcij. b (dū. c. iiij. c)

† **T**ria inducunt nos ad penitentiam

Tria continentur in confessione generalis fo. lxxiiij. c

Tria perveniunt a seorsum conuersione. xliij. B

Tria continentur in percussione episcopi
dons folio. lxxiiij. c (lxxij. d)

Tria sunt de integritate sacramenti

Tria prohibent nos pervenire ad beatitudinem folio. c. viij. c

Tripudium diuine iubilatiois fo. lxx. d

Ubi dicitur celebrare fo. xvij. b

Uerba institutiois fo. lxxxix. b

Uerba canonis sunt mire efficacie
folio. lxxxij. c (tur. lxxiiij. d)

Uerba canonis quare secrete dicuntur

Uerba preedicta foris sacramenti. xxij. c

Ueritas locutiois fo. lxxxviiij. c

Ueritas apperatiois fo. lxxxviiij. d

Uersus quare communiter ponitur
de psalmo folio. xxvij. B

Uestis sacre an possunt refici. xvij. d

Uestis sacre quando antiquantur
quod faciendum folio. xvij. A

Uestis cum quibus benedictio. xvij. A

Uaticum dicitur sacramentum. iiij. B

Uicium corporis propter infedio

nem folio. xj. a (ti. xxj. d)

Uinum est etiam materia sacramenti

Uinum an deat esse uinum uitis. xxj. d

Uirgo Maria petrus paulus Andreas
specificantur fo. c. ix. c

Uis consecratiois folio. lxxxviiij. c

Uinum et moris sunt iudicandi. .i. d

Una queque pars hostie quid significat
folio. c. x. B

Unitates ecclesie oriuntur ex quatuor

vide in folio. liij. A

Unum dicitur multis modis fo. lxxxv. c

Uoluntas dei que est fo. c. iiij. A

Uoluntas dei est duplex. c. iiij. B

Uoluntas beneplaciti est duplex. c. iiij. c

Urbano primo instituit sacra uasa
argentea fieri. folio. xxvij. c

Utilitas passionis christi fo. lxx. c

Utrum et ut quod idem significant fo. lxxxiiij. d

Utrum in triduo mortis consecratum
folio. lxxxviiij. c

Uulneretur quis in ecclesia quid
fiet folio. xvij. A

X

Xpūs an sit realiter in sacramento
folio. iiij. A

Xpūs quare post cenam celebravit
folio. lxxxiiij. A

Xpūs aliter surrexit et aliter. xlix. c

Xpūs quare non distulit resurgere
folio. xlix. d

Xpūs quō mortuus est. lv. d

Xpūs an descendit ad infernum dā
natorum. folio. lvj. d

Xpūs an in inferno morā tenuit. lvj. d

Xpūs an liberauit omnes in purgatorio
folio. lvij. A

Xpus an ascendit super omnes ce-
los. fo. lvij. C (fo. lvij. D.
Xps an iudicabit in forma hūana
Xps an iudicabit in forma glorio-
sa folio .lxiiij. a.
Xps an iudicabit sol? .lix. a
Xpus in die cene sacramentum ins-
tituit folio .lxxxij. a
Xps i cena dedit se sibi .lxxxij. a
Xpus tradidit corpus suū in cena
dñi fo. lxxxij. D (fo. lxxxij. a
Xpus an dedit Jude sub buccella.
Xps incepit oratiōem dñicalem in
noie pr̄is fo. c. a (fo. c. B
Xps qre dixit pr̄ a nō dñs vl' deus
Xps tot? ē lez hostia frāgat. c. x. C
Xpus dicat agn? fol. c. x. D

V Mago xpi an debeat adorari
adoratiōe latre fol. xxxj. C
p̄dulia debetur crui xpi inq̄tuz
est res quedam folio .xxxj. C
p̄dulia debetur beate marie vir-
gin̄ fo. xxxj. D (fo. xxxj. B
p̄dulia est seruitus sp̄ualis

Cōpletū est p̄ns opusculū siue Li-
liū misse fr̄is Bern̄. de parētinis or-
dis p̄dicatorū bene correctū ac ad
debitū ordinē diligēter redactū. p̄
me Johānē guldeschaeff. ciuē Co-
lon̄. imp̄ssū. Ad laudē a gloriā scē
trinitatis ac glōse dei genit̄ris vir-
gin̄is marie n̄. nō ad vtilitatē simpli-
ciū sacerdotū vt salubrius ad altis
sacrificium se disponāt. Anno dñi
M. cccc. lxxxiiij. Ip̄o die Veruac̄ij

